UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Augustinianum Systema De Gratia Ab Iniqua Bajani, Et Janseniani Erroris Insimulatione Vindicatum, Sive Refutatio Librorum Quorum Titulus Bajanismus, Et Jansenismus Redivivi In Scriptis PP. FF. ...

Bellelli, Fulgenzio

Monachii [u.a.], 1749

urn:nbn:de:hbz:466:1-83723

Visual Library

Th. 884a.

C. IX. 11.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

AUGUSTINIANUM
SYSTEMA
DE
GRATIA
AB
INIQUA BAJANI, ET JANSENIANI
ERRORIS INSIMULATIONE
VINDICATUM,
SIVE
REFUTATIO LIBRORUM,
QUORUM TITULUS
BAJANISMUS, ET JANSENISMUS REDIVIVI
IN SCRIPTIS
PP. FF. BELLELLI, ET BERTI
Ord. Eremit. S. Augustini
EODEM, QUI SECUNDO LOCO INSIMULATUR,
AUCTORE.
TOMUS IX.
IN QUO
BAJANISMI CRIMINATIO REFELLITUR.

Collegii Sortis Jesu Padeborna 1758.

Editio prima in Germania multum auctior atque correctior.

CUM LICENTIA SUPERIORUM.

Monachii & Pedeponti,
Sumptibus JOANNIS GASTL, Bibliopolæ,
Typis Maximiliani Simonis Pingizer, Typogr. Aug. 1749.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

AUGUSTINIANUM
SYSTEMA
DE
GRATIA
AB
INFULA BAJANI, ET JANSENIANI
PRORSUS INSULATIONE
VINDICATUM,
SIVE
INSTAURATIO LIBRORUM
QUOS DE GRATIA
BAJANISMUS, ET JANSENISMUS REDIVIVI
IN SCRIPTIS
PP. FF. BELLELLI, ET BERTI
CONGREGATIONIS SUSCEPTOR
EODEM, QUI SECUNDO LOCO INSULATUR,
AUCTORE
TOMUS IX
IN QUO
BAJANISMI CRIMINATIO
REFELLITUR

FULGIDISSIMO ECCLESIÆ LUMINI
Pelagianæ, aliarumque Hæresum
GLORIOSISSIMO DEBELLATORI
PATRI ATQUE INSTITUTORI SAPIENTISSIMO
S. AURELIO AUGUSTINO
EPISCOPO HIPPONENSI

Fr. JOANNES LAURENTIUS BERTI filiorum, ac discipulorum minimus humillimam oblationem, votumque perenne.

Postaquam divina inspirante gratia nomen dedi institutæ à Te Eremitanæ Familiæ, atque excusso litterarii ludi, stadiique philosophici pulvere, sublimioribus disciplinis ingeniolum meum dedicavi; nil magis, Præsul Beatissime, *in votis habui, quam inconcussam, ac saluberrimam doctrinam Tuam pro modulo meo sectari, omnino illi adhærere, eamque acerrime propugnare: quod à me non solum ratio suscepti instituti, verum etiam ejusdem doctrinæ splendor & dignitas postulabat. Audieram quippe sæpenumero*

à majoribus noſtris, & à Scriptoribus, qui pertractarunt de rebus à Te præclariſſime & ſanctiſſime geſtis, ac de libris Tuis argumentorum numero & multitudine, copia omnigenæ eruditionis, exquiſito rerum delectu, Fideique Orthodoxæ perpetua defenſione præſtantibus, & prope divinis, didiceram quanta exiſtimatione Te adhuc inter mortales degentem proſecuti fuerint Romani Pontifices, Innocentius, Zoſimus, & Bonifacius, nec non viri doctrina & ſanctitate conſpicui, Ambroſius, Hieronymus, Paulinus, Proſper, Hilarius, atque ut mittam Alipios, Nebridios, Poſſidonios, cæterosque Tibi ſocietate & neceſſitudine conjunctos, Romanorum Imperatorum religioſiſſimus Theodoſius. Noveram inſuper quam honorifice, poſtquam ad ſuperos emigraſti, de Te ſcripſerint Cæleſtinus ad Epiſcopos Galliæ, Hormisdas ad Poſſeſſorem, Bonifacius ſecundus ad Cæſarium Arelatenſem, Vigilius ad Eutychium, & Gregorius Magnus ad Innocentium Præfectum Africæ: quorum de Te magnificentiſſimas ac ſplendidiſſimas laudes probarunt quotquot ſubſecuti ſunt Supremi Romanæ Eccleſiæ Paſtores: noveram Te unum fuiſſe Africanarum Synodorum, quæ in cauſis Pelagianorum & Donatiſtarum celebratæ fuerunt, linguam & calamum, è libris Tuis Arauſicani aliorumque Conciliorum exſcriptos canones, atque doctrinam Tuam fuiſſe auctoritate quintæ, & ſextæ Synodi conſecratam: noveram denique Te illum eſſe, quem divina eruditione mirabilem, debellatorem hæreticorum, defenſorem fidelium, famoſorum palmam certaminum, Doctorum omnium Latinorum præeminentiſſimum ac diſſertiſſimum, Sanctæ Dei Eccleſiæ propugnatorem, ejusque munitiorem partem, lumen ſolemque, thalamum Trinitatis, *linguam* Spiritus Sancti, *& ſi quid his proferri poteſt ſplendidius, aut luculentius, Eugippus, Caſſiodorus, Venerabilis Beda, Prudentius Tricaſſinus Epiſcopus, Jonas Aurelianenſis, Lugdunenſis Eccleſia, aliique plurimi appellaverunt. Jure itaque meritoque,* Piiſſime ac Sapientiſſime Antiſtes, *Te unum, quem teſtimonio Beatiſſimi Cæleſtini nunquam ſiniſtræ ſuſpicionis rumor aſperſit, quem aſſerente Hieronymo Catholici conditorem antiquæ rurſum fidei venerantur atque ſuſpiciunt, & quod majoris gloriæ ſignum eſt, omnes hæretici deteſtantur, & quo nemo diligentius, ut Sanctus Prudentius ajebat, divinarum ſcientiarum arcana exquiſivit, nemo verius invenit, veracius protulit, effuſius diſſeminavit: Te, inquam, ſtudiorum meorum Ducem ac Præſidem magna animi alacritate, majori fiducia, maxima vero æquitate ſelegi. Etſi autem decretum mihi fuit, ac eſt Te per omnia ſequi, tuaque dicta univerſa defendere; præcipuè tamen diſſerenti de Gratia Salvatoris à Te vel hilum diſcedere piaculum maximum viſum fuit:*

Quæ hic laudantur tantummodo, invenies Collecta à Bartholomæo Urbinate initio Milleloq. à Fulgentio Laſſe tom. 1. q. 5. à Noriſio cap. ultimo Vindic. à nobis lib. 6. Th. diſcip. à Rivio, Moreau, aliisque.

quando-

quandoquidem compertum est omnibus, Te Duce viginti annorum spatio aciem Catholicæ Ecclesiæ pro ipsa Gratia dimicasse adversus hæreticos Pelagianos, ac Te pugnante vicisse: nihil à Te prætermissum, quod pertinere possit ad hanc partem Theologicæ Disciplinæ, & subortis aliquando de hac materia dissidiis, decreto Apostolicæ Sedis omnes controversias ad normam doctrinæ Tuæ fuisse discussas. Profecto in his, quæ de Christi gratia indutus virtute ex alto locupletissime disputasti, atque in aliis singulis sententiis Tuis tradendis, vel propugnandis, tametsi animo meo insederat, quod cecinisse fertur Possidius Calamensis Episcopus,

Vide Prosp. adversus Collatorem num. 2. & Scriptum Clem. VIII. tom. 1. MSS. Bibl. Ang. de Aux. p. 73.

Quamvis multorum placuere volumina, libris
Si Augustinus adest, sufficit ipse tibi;

attamen ne propter imbecillitatem ingenii mei sinistra aliqua interpretatione adducerer in errorem, iis neglectis, qui Augustissimo nomine Tuo, & summa qua polles auctoritate abutuntur, dedi operam, ut clarissimorum Virorum, qui præ cæteris in pervolutandis vindicandisque libris à Te conscriptis fuerunt assidui, maxime Gregorii Ariminensis, Ægidii Columnæ, Christiani Lupi, Henrici Norisii, aliorumque discipulorum Tuorum vestigia calcarem, nil proferens, quod ab his aperte traditum, & valide propugnatum non esset, nil adoptans, quod à præceptoribus meis filiisque Tuis respueretur, nil emittens in lucem, quod Rectores familiæ Tuæ, & domestici exterique censores plenis calculis non probassent. Verum (patere o pauperum Dulcedo, o filiorum dulce piumque Solamen, patere ea, qua flagras, luminosissima charitate filioli Tui querimoniam) verum in me, scriptaque mea eruperunt quidam Christianæ & fraternæ charitatis obliti, quorum in tantam austeritatem supercilium se tetricæ frontis armavit, ut mensuras sensuum, pondera locutionum & numeros syllabarum insidiosi scrutatores eventilent, magnúmque se aliquid conficere præsumant, si mihi notam erroris affigant. Jactant in Opusculis meis damnabilia se reperisse. Contexunt ineptissimarum blasphemiarum prodigiosa mendacia, eaque ostendenda & ingerenda multis publice, privatimque circumferunt, asserentes talia in nostro esse sensu, qualia diabolicis continentur indiculis. Affirmant à nobis dogmata Prædestinatianorum defendi, id est, Deum nolle salvare omnes, Dominum Jesum non pro omnium salute, & redemptione crucifixum & passum, liberum arbitrium proprio motu nihil aliud posse, quam malum, homines ad peccata compelli, aliaque his consimilia, olim in Manichæis, deinde in Lutheranis

Lege S. Prosperum adver. Collat. cap. 1. & in Præfat. ad Objest. Vincen.

& Calviniſtis, poſtremo in Janſenianis damnata: cumque non habeant diſcretionem ſpirituum, ut facilius mendacio conſenſum eliciant, trahantque ad ſe ineruditos, audent cordis mei ingredi penetralia, & quidquid culpare non poſſunt, non intentione Catholici pectoris dictum eſſe pronuntiant. Me non latet, Dulciſſime Parens, Te omnium primum iisdem criminationibus fuiſſe impetitum; verbisque Proſperi doctiſſimi Vindicis Tui conflatam in me calumniam narravi, ad animum meum quodammodo exhilarandum, & recreandum. Scio etiam diſcipulos filiosque Tuos, quorum nonnullos ſuperius commemoravi, perpeſſos fuiſſe hanc ipſam iniquiſſimam atrociſſimamque injuriam: id, quod rurſus me relevat & reficit aliquantulum. Cæterum in Te ſapientiæ & ſanctitatis gloria percelebrem, ob devictos hæreticos, pulſosque ex Africa ſchismatum fautores, ob inſtitutiones Monachorum & Clericorum, horumque ad normam vitæ Apoſtolicæ reformationem, ob tot, ac tanta volumina cedro auroque dignisſima, ob diſputationum acumen, & diviniſſima eloquia cunctorum admiratione, & calamo notariorum excepta, atque ob virtutum omnium charismata in univerſo terrarum orbe clariſſimum, quidnam poterat obloquentium procacitas, quidnam fallacium calumniatorum hypocriſis? Editis ſtatim adverſus Collatorem lucubrationibus, refutatis objectionibus Vincentianis, rejectis capitulis calumniantium Gallorum, latis ab Apoſtolica Sede decretis, Sanctorumque Conciliorum promulgato anathemate, latrans criminatorum Tuorum loquacitas tacuit, ſiluit, obmutuit. Quidquid pariter attentarunt invidi obtrectatores in præſtantiſſimos Filios Tuos, Lupum Noriſiumque, cum hi eſſent in celeberrimis Academiis docendi munere decorati, de Litteraria Republica optime meriti, fama longe lateque diffuſa, limatorumque Operum editione & celebritate conſpicui, nullum eis attulit detrimentum; imo contulit gloriam, honeſtatem, majoremque nominis amplitudinem. At me illorum, qui ſub vexillis Tuis militant, atque Theologicos Commentarios elucubrarunt, pauperrimum ac miſerrimum, remotum à Procerum conſuetudine, hominumque deſtitutum gratia, favore, benevolentia, quis purgabit ab iniqua criminatione? quis reſtaurabit filioli Tui famam denigratam & laceratam? quis reprimere curabit obtrectatorum meorum procacitatem & arrogantiam? Eja, Pater, ſine, ut verbis Severi Milevitani Te alloquar, refundantur mihi viſcera Tua, viſcera pinguia ſagina cæleſti, & condita omni dulcedine ſpiritali, viſcera pura, viſcera ſimplicia, viſcera perfuſa lumine veritatis. E loco illo ſublimiori cæleſtis Jeruſalem, ubi frueris ineffabilis Trinitatis jucundiſſima contemplatione, & torrente voluptatis ine-

Epiſt. inter Auguſtinian. 109. num. 1.

inebriaris, dexteram ad parvulum Tuum in terris reptantem extende, erige elisum, atque pro doctrina Tua dicteriis, calumniis & contumeliis vexatum confirma, in causam pro Te susceptam intende, apud incorruptos Judices patronus assiste, subtrahe Vindicias istas à morsibus obloquentium: Age, Præsulum Decus, *ut universi percipiant neque rationum pondus, neque patrocinium æquitatis, neque veritatis præsidium, neque victoriæ deesse triumphum, ubi adest unicus* AUGUSTINUS. *In Fratrem quoque vita functum, cujus cineres ventilant, & religiosam animam in portus fida statione securam iidem, qui mihi obloquuntur, conantur mergere naufragio, oculos paternos converte: nec patiaris illum, qui prudentissime præfuit Familiæ Tuæ, studiosissime investigavit Mentem Tuam, diligentissime vindicavit venerandas Exuvias Tuas, tanquam spurium nothumque censeri; ac si forte purgantibus flammis constringitur, quamprimum ad sempiternæ felicitatis consortium, amplissimorum meritorum Tuorum intercessione, evocetur. Iis demum, qui castissima librorum Tuorum documenta aut spernunt, aut ignorant, aut vellicant, impetra cordis desiderium, ut ea quærant, lumen cognitionis ut intelligant, amoris suavitatem ut diligant; sisque omnibus, qualem Te prædicabat Paulinus Nolensis,* Magister in fide veritatis, & Susceptor in visceribus charitatis.

S. Paulinus Episc. inter Augustinianas 121. *num.* 18.

APPROBATIO.

MAndante Reverendiſſimo totius Ordinis Noſtri Præſule, Opus inſcriptum, Auguſtinianum de Gratia Syſtema Vindicatum, &c. *duobus diſtinctum Tomis ab Admodum Reverendo P. Magiſtro Joanne Laurentio Berti Angelicæ Bibliothecæ Præfecto elaboratum debita animi attentione perlegi; & ſancte teſtor me nihil in eo aut fidei, aut bonis moribus diſſonum offendiſſe, nihil vel ſpongia dignum, vel criſi: ſed conſpexi omnia ſana, limata, noſtrisque Auguſtinianis Scholis undique cohærentia, imo univerſæ Eccleſiæ utiliſſima. Opus eſt ſuo titulo digniſſimum. Quod in fronte ſpondet, ad calcem usque exequitur fideliter; ſiquidem Auguſtinianam doctrinam à Sanctiſſimis Pontificibus ſummis commendatam encomiis ab impoſturis, cavillis & mendaciis, quæ nuperrime neſcio quis novus Conviciator in ſuis ſatyricis felle & pipere infartis libellis in eandem evomuit, validiſſime defendit ac vindicat, eamque totam pulchram eſſe comprobat, quando pretioſum à vili, Catholicum ab erroneo optime diſtinguens, latiſſimum diſcrimen palpandum offert, quod Magni Auguſtini ſententias à damnatis in Bajo & Janſenio erroribus toto, ut ajunt, cœlo diſtare facit. Nec me à ſubſcribendo abſterret, quod Auctor eximius à natura ſuaviſſimus ſubinde ſtylo concitatiori utatur. An enim ad tot puncturas & obelos Auguſtiniani Profeſſores ſemper cum piſcibus dentes premant? Si licuit larvato Adverſario in falſæ cauſæ præſidium cum palmari charitatis & veritatis injuria contra expreſſam prohibitionem ab Innocentio XI. aliisque Romanis Pontificibus latam mordere; quis innocentiſſimo Viro vitio vertat, ſi pro almæ veritatis patrocinio altius aliquando clamaverit? Ad ruſticum in ſilvam boatum non poteſt non rauca reſpondere Echo. Longe tamen à jure Talionis noſter religioſiſſimus Scriptor abeſt, probe memor convicia nonniſi aurito Gregi placere quandoque, honeſtis auribus nunquam. Prodeat ergo in lucem publicam hæc omnibus numeris abſolutiſſima* Apologia *ad immortalem Auctoris famam, ad Scholarum noſtrarum protectionem munitiſſimam, ad obturanda maledicentium ora; quæ hucusque in Auguſtinianum Syſtema non alio argumentorum genere decertare noverunt, quam talia opinionum carcinomata imputando, quæ Auguſtini diſcipulis nec ſomniantibus obrepere, nec vigilantibus probari potuerunt. Ita ſentio, cenſeo, & judico.*

Romæ ad D. Auguſtini, ſecunda Julii. 1747.

Magiſter Frater Caſparus Scheurer in Univerſitate Viennenſi Sacræ Facultatis Doctor, utriusque Germaniæ Aſſiſtens Generalis.

APPRO-

APPROBATIO.

Dissertationes Apologeticas, quarum titulus est, Augustinianum Systema Vindicatum, sive refutatio Librorum, quorum titulus, Bajanismus, & Jansenismus Redivivi, &c. *jubente Reverendissimo Patre Augustino Gioja Generali Ordinis nostri Moderatore ea, qua par erat, religionis integritate, animique candore iterum, iterumque evolvi, diligenter expendi, volens denique ac lubens probavi. Æquissimi hujus judicii causam ne à me quæras; Opus ipsum consulito. Duo enim cumprimis clarissimus Auctor Joannes Laurentius Berti exquisite admodum, doctissimeque exequitur. Scholæ Augustinianæ dogmata ab iniqua prorsus, eaque multiplici Bajanæ, ac Jansenianæ heterodoxias calumnia vindicat. Romanorum Pontificum decreta in Bajum, Jansenium, aliosque ejus indolis nebulones solidioribus forte momentis, quam in alia quavis Catholicorum Theologorum sententia fieri possit, egregie illustrat, atque defendit. Illud tum præstat, cum suam ipse fidem, suique sodalis Fulgentii Bellelli memoriam impiis, atque fœdissimis Anonymi impostoris dehonestatam ab omni hæreseos suspicione strenue liberat. Istud vero cum ita memoratos hæreticos ab Ecclesia damnatos ostendit; ut ab Apostolicis anathematis Divi Parentis Augustini doctrinam intactam ubique plane evincat. Idque ea ratione factum intelliges, qua ad refractarios hosce, & rebelles fidei hostes frangendos, revocandosque nulla sane, si quid hac in re video, neque aptior, neque commodior esse poterat. Interim sic ego censeo, sic judico. Opus est numeris omnibus absolutum, Augustini discipulis apprime gratum, utile, ac necessarium, ad Apostolicarum constitutionum auctoritatem contra Bajanos, & Jansenianos sectarios tuendam affabre comparatum, adversariis ipsis forte aliquando probandum; luce tandem ac prælo, quod Superi faxint, quamoppido dignum.*

Romæ apud D. Augustini VI. *Idus Augusti* MDCCXLVII.

F. Augustinus Antonius Georgi Ord. Er. S. P. Augustini, Sacræ Th. Magister, & in Archigymnasio Sapientiæ Urbis Sac. Scrip. Interpres.

F. AUGUSTINUS GIOJA A JUVENATIO

Sacræ Theologiæ Magister, totius Ordinis FF. Eremitarum S. P. Augustini Prior Generalis, Promovendorum ad Episcopatum Examinator, & Visitator Apostolicus.

HArum serie litterarum, & nostri muneris auctoritate tibi admodum Reverendo Patri Magistro F. Joanni Laurentio Berti facultatem concedimus, ut typis mandare possis Opus à te compositum, cujus titulus est, *Augustinianum Systema de Gratia ab iniqua Bajani, & Jansenianierroris insimulatione vindicatum*, à duobus Patribus Magistris nostri Ordinis per Nos deputatis revisum, & approbatum, servatis tamen servandis juxta decretum Sacrosancti Concilii Tridentini, nostrique Ordinis sanctiones, atque obtenta ab eis, ad quos spectat, Facultate.

Datum in Conventu nostro S. P. Augustini de Urbe die 3. Octobris 1747.

F. Augustinus Gioja Generalis, & Visitator Apostolicus.

Nostri Mun. † aff. Sig.

Mag. F. Nicolaus Maria Landini Ordinis Secretarius.

Reg. Lib. 3.

APPROBATIO.

TAmetsi Apostolicæ Sedis decreto cautum vetitumque sit, ne quispiam iis Theologorum sententiis, quæ adhuc inter Catholicos controvertuntur, erroris notam, aliamve censuram affigere audeat; erupit tamen Anonymus Censor, qui nodum in scirpo quærens duorum in primis gravium, illustriumque Augustinensis Familiæ Theologorum Fulgentii Bellelli, & Laurentii Berti Commentarios velut Bajanæ, & Jansenianæ contagionis labe respersos fœdatosque traducere non dubitavit. Veterem hanc putidamque criminationem ad conflandam Catholicis Scholis invidiam jam diu excogitatam, atque in eruditos viros paulo liberius hac nostra ætate regestam jam præfocaverat sapientissimus Pontifex Clemens XI. opportune admonens * sententias illas, quas cum erroribus à S. Sede damnatis nonnulli confundunt, palam, & libere in Catholicis Scholis sub oculis Romanorum Pontificum doceri, & defendi, easque propterea nulli fore censuræ obnoxias, & proscriptioni. At hæc ignorasse oportet Anonymum vitilitigatorem, aut contentionis, æmulationis, & partium studio abreptum nauci prorsus fecisse. Jam vero offusas per injuriam sibi, & Augustinianæ Scholæ pravi dogmatis umbras Cl. hujusce Refutationis auctor per arma lucis & veritatis ita dispellit, ut Bajanismi, & Jansenismi fundamentis ex imo detectis, universaque structura, ac compagine dissoluta, & disjecta, adversarii & criminatoris sui inscitiam prodat, objecta convellat, cavillationes exsufflet, suam denique, & Augustiniani systematis orthodoxiam graviter copioseque vindicet, apodictice asserat, atque inconcusse tueatur. Has igitur eximii Scriptoris vindicias jussu Reverendiss. P. Sacri Palatii Magistri, qua potui diligentia in examen vocatas sanæ, Catholicæque doctrinæ prorsus consentaneas judico, atque in publicam lucem, quo suus stet Catholicis Scriptoribus honos, tuto posse prodire censeo.

* Clemens XI. in Brevi Pastoralis Officii VI. Id. Sept. 1618

Romæ ex Ædibus Minervitanis Pridie Nonas Novembris MDCCXLVI.

F. Thomas Augustinus Ricchinius S. T. M. Collegii Casanatensis Theologus Ord. Præd.

APPRO.

APPROBATIO.

IN Opere, quod me pervolvere jussit Reverendissimus Pater Sacri Palatii Apostolici Magister, & quo celebris Augustinianæ Familiæ Theologus Joannes Laurentius Berti suum, sodaliumque suorum de Divina Gratia Systema ab iniqua Bajani, Jansenianique erroris insimulatione vindicavit, nihil inveni ab Orthodoxis regulis alienum; & sum admiratus Clarissimi Viri moderationem, subactum ingenium, eruditionem, ac perspicuum in re implicatissima ordinem; quippe hæreseos notam sibi, aliisque Inclyti Ordinis sui Theologis temere, & contra ac statutum est à Romanis Pontificibus, ab Anonymo Censore inustam, modeste diluit, atque repellit; & Augustinensium Monachorum opiniones per distincta capita clare explicatas proponit, palamque facit ex Augustino optimo hac in re Ecclesiæ Rectore, & Magistro omnes esse collectas, & ab omni erroris suspicione immunes esse demonstrat, cum celebriorum Theologorum auctoritate, tum Gallorum Episcoporum decretis, tum etiam irreformabili Romanorum Pontificum sententia; atque à Calvini, Lutheri, Baji, Jansenii, Quesnelliique erroribus, in principiis, consecutionibusque, ac toto, ut ajunt, cœlo discrepare, evidenter ostendit. Quam ob rem Opus hoc non solum utile, sed etiam necessarium esse censeo, ut ex eo facile discere queant omnes, quæ sit Magni Augustini de Divina Gratia sententia, quamque longe hæc, & Augustinensium Theologorum opiniones à Novatorum erroribus dissideant; & ne amplius Orthodoxas opiniones cum damnatis erroribus confundant, & misceant, neque Orthodoxos Theologos cum magno Fidelium scandalo, & Hæreticorum plausu per ora hominum traducant, atque hæreseos insimulent.

Ex Cœnobio Aracælitano Kalendis Junii 1747.

F. Philippus Lipperi de Carboneano Ord. Min. Lect. Jub. Sac. Cong. Ind. Cons. Supremæ & Univ. Inq. Qualificator, & in Collegio de Propaganda Fide Philosophiæ Professor.

IMPRIMATUR,
Si videbitur Reverendissimo Patri Sacri Palatii Apostolici Magistro.

F. M. de Rubeis Archiep. Tarsi Vicesg.

IMPRIMATUR,
Fr. Aloysius Nicolaus Ridolfi Ord. Præd. Sacri Palatii Apostolici Magist.

PRÆFATIO.

Quare vindiciarum istarum editio aliquantulum dilata fuerit.

I. STatim ac Romam pervenerunt volumina duo, Auctore Anonymo, ac Furtivis typis in lucem edita, in quibus ego, ac vir ornatissimus, & de Augustiniana familia optimè meritus Fulgentius Bellelli, imo nostro sub nomine universi Augustinenses Theologi, invidioso probrosissimóque Bajanistarum, & Jansenistarum nomine traducimur, atque insectamur; primò sparsus per eruditorum virorum consortia rumor, deinde quædam accusationum capita, postremò ipsa quoque volumina ad me fortè fortunâ fuerunt delata, cùm verò permulti tum domestici, tum alii mihi amicitiâ, & litterarum consuetudine conjuncti instare plurimùm & flagitare cœperunt, ut accusatori responderem, inculcantes quod ad Pammachium scripsit Magnus Hieronymus, & vindicationibus suis, in quibus similem eandemque calumniam confudit, præmisit illustris Norisius: *Nolo in suspicione hæreseos quemquam esse patientem, ne apud eos, qui ignorant innocentiam ejus, dissimulatio judicetur, si taceat.* Et ego quidem hujusmodi stimulîs exagitatus, conscribendis his apologeticis dissertationibus animum appuli, maximè quòd ante paucos annos ad superos migraverat vir ille doctissimus, qui priorî locô ab adversario carpitur atque impetitur, & qui, si inter nos vitam ageret, majori procul dubio eruditione ac doctrina satisfaceret adversario. Verùm, etsi absque ullo temporis intervallo vindicias istas, aut saltem majorem harum partem perfeci, quod exigui laboris ac minimi negotii fuit, & præterea has dissertationes viris in Urbe clarissimis, & qui eas minimè improbârunt, legendas tradidi, qua utique in re diligentiam saltem, ac solicitudinem meam testaturos illos esse nequaquam dubito: plures tamen causæ, eæque gravissimæ aderant, quibus ne prelo lucubratiunculas istas committerem, aut id agerem opportuniori tempestate haud mediocriter permovebar.

S. Hieron. ep. 61. nunc 38. Noris. Tom. 2, pag. 1135.

II. Pri-

II. Prima harum cauſarum fuit, quod nec novum, nec inuſitatum eſt Auguſtinianæ doctrinæ defenſoribus (quales nos eſſe tum ob rationem Inſtituti, tum præſertim ob ejusdem doctrinæ celebritatem atque utilitatem fatemur, & gloriamur) iſtiusmodi inſimulationes & criminationes opponi. Etenim ne memoriâ repetam, quæ vivente adhuc Auguſtino, ſive in Affrica, ſive in Galliis contigerunt, ubi nonnulli fuêre doctrina quoque ac ſanctitate percelebres, quibus S. Patris de gratia, ac Prædeſtinatione ſententia viſa eſt adverſari antiquiorum teſtimoniis, nec non fatalem quamdam inducere neceſſitatem; id quod tandem nobis objicitur, dum tanquam *Janſeniani* traducimur: vix ad ſuperos migraverat maximum illud Eccleſiæ lumen, & hæreticorum malleus, latinorumque Patrum nobiliſſimus Auguſtinus, quando vel ſuppreſſo vel etiam evulgato Auctorum nomine, quidam prodierunt prodigioſiſſimarum blasphemiarum indiculi, in quibus Libri à ſanctiſſimo Antiſtite editi adverſus liberi arbitrii Decoctores, ſive Inimicos gratiæ Chriſti, eo præſertim nomine infamabantur, quòd traderent, homines ad peccata ineluctabili neceſſitate compelli, non omnes ad gratiam vocari, nolle deum hominum univerſorum ſalutem, nec pro totius mundi redemptione Salvatorem crucifixum fuiſſe, aliáque hujus generis portentoſa mendacia comprehenderent. Atque id ex Reſponſionibus Beati Proſperi *ad capitula calumniantium Gallorum, ad Objectiones Vincentianas, & ad Excerpta Genuenſium* facilè poterit unusquisque deprehendere. Eadem poſtea objecta fuiſſe Auguſtini diſcipulis, quando confictâ *Prædeſtinatianorum* hæresî, quam hominum commentum fuiſſe arbitrantur ſcriptores præſtantiſſimi, aut ſi ea penes quosdam rudiores extitit, certè ab Auguſtinianæ doctrinæ propugnatoribus alieniſſima fuit; capita his, quæ in opuſculis Proſperi refelluntur ſimillima, ab Arelatenſi, & Lugdunenſi ſynodis dicuntur eſſe proſcripta. Iisdem accuſationibus poſtmodum ſubjecti fuêre Theologi ferè omnes, qui gratiam ſuapte natura effectricem, & ex divina prædefinitione cum actu *conjunctam* totis viribus, lacertisque tutantur, aut negant ſufficientia illa adjutoria, quibus absque alterius præſtantioris auxilii munere in actum prodeat liberi arbitrii facultas, indiſcriminatim recipi ab omnibus, pro quibus piiſſimus humani Generis Reparator ſubiit teterrimum, crudeliſſimumque crucis ſupplicium, quantumvis ſceleſtiſſimis, ac ſponte eadem adjutoria rejicientibus, & conculcantibus. Sunt autem hi Theologi, quos hujusmodi inſimulationibus

Auguſtinianæ, ac Thomiſticæ doctrinæ propugnatoribus ſæpe eædem calumniæ fuerunt illatæ.

Vide Noriſ. Tom. I. pag. 450.

ſubjectos dixi, non ii tantum, quos Auguſtinenſes appellant, ſed etiam Prædicatorum Familiæ, ac Thomiſticæ Scholæ viri percelebres, ac præſtantiſſimi. Ut de his nonnulla dicam; puto Theologis omnibus compertiſſimum & in celeberrimis Congregationibus *de Auxiliis* exhibitum fuiſſe Sanctiſſimo Domino noſtro Paulo V. Pontifici Maximo ſcriptum P. Baſtidæ, in quo is demonſtrare nitebatur conformitatem, & cohærentiam doctrinæ Calvinianæ cum Thomiſtica, hæreſiarchæ Calvini, ac Thomiſtarum collatis invicem teſtimoniis compluribus: quod ante paucos annos moliri iterum aggreſſus eſt Livinus Meyer in libro *de mente Concilii Tridentini circa gratiam phyſice prædeterminantem*, adverſus alterum de ipſomet argumento ab Antonino Reginaldo conſcriptum: in quo, capite quinto demonſtrandum aſſumitur, *Calvini doctrinam de gratia à ſeipſo efficaci, & prædeterminantium opinionem nullo in apice diſſimilem videri.* imo proximo capite auctor provinciam hanc ſubiit, aperte demonſtrandi, *quod non alias hinc conſequentias Calvinns deduxerit, quam deducant illi, qui gratiam phyſice prædeterminantem cum ipſo defendunt*, Calvini, & Banneſii hinc, inde verbis, locisque productis. Manifeſta itidem ſunt quæ de Thomiſtarum ſententia ſcripſere, ut mittam Launojum, Petrum Valcluſinum, Cartherium, obſcurosque auctores librorum de *Immunitate Cyriacorum*, *de concordia & affinitate doctrinæ Dominici Bannes*, & *Calvini circa Prædeterminationem phyſicam*, aliorumque à Goneto, Baronio, Caſalas, cæterisque Dominicanis Apologiſtis rejectorum; Theophilus Raynaudus in Opuſculo inſcripto, *Vulpes parvula capta, & corio nudata*, quo affirmat in Calvinismum eos labi, qui aſſerunt cum phyſica prædeterminatione perſiſtere libertatem, utentes pervulgata illa diſtinctione *ſenſus compoſiti*, ac *diviſi:* Auctor Epiſtolarum ad Alexandrum, qui ep. 8. haud veretur aſſerere, *conſectaria*, quæ deducuntur ex Thomiſtarum principiis, eandem eſſe doctrinam, *quam profitentur novorum dogmatum artifices*: Bajanarum rerum deſcriptor Duchesnius, qui religioſiſſimum, doctiſſimumque virum Petrum à Soto mollioris Calvinismi, ſeu Bajani, & Janſeniani ſyſtematis præcipuum aſſertorem ac inſtitutorem fecit, valide refutatus à viro hujus ævi eruditiſſimo & clariſſimo Joſepho-Auguſtino Orſi; Gabriel Daniel, à quo Angelicam Scholam inique traduci ac ſuggillari affirmat, demonſtratque Auctor Hiſtoriæ Congregationum de Auxiliis in Opere inſcripto, *Schola Thomiſtica vindicata*, & ipſe Janſenianis à Joanne Clerico adnumeratus:

Habetur in Bibl. Angelica Cod. 7. pag. 207.

Ad calcem Hiſt. de Aux. P. Meyer cap. 5. pag. 13. & cap. 6. pag. 15.

Rayn. tom. 18 p. 268.

Epiſt. 8. ad R. P. Alex. pag. 241.

Serry Prælect. tom. 2. pag. 519.

&

& ne alios commemorem ab eodem Scriptore recenſitos, Commentator ille Ariſtotelicæ Philoſophiæ, qui ubi Janſenio in libertate evertenda Thomiſtas æquiparavit, hoc unum ſtatuit inter illos diſcrimen, quod cum utrique in principiis conveniant, Janſenius in conſecutionibus inferendis melior cenſendus ſit dialecticus. Nihilo tamen minus Thomiſtas à Janſenianis diſſidere non tantum conſtat ex illorum doctrinæ ampliſſima commendatione, Apoſtolicæ quoque Sedis teſtimoniis honeſtiſſimis corroborata, ut commonſtrant Alexandri Septimi ad Doctores Lovanienſes, Benedicti XIII. & Clementis XII. ad FF. Prædicatores Litteræ ac Brevia; verum etiam ex confeſſione multorum, ex illuſtri eorum cœtu, qui prædefinitiones, & gratiæ efficacitatem ad ſenſum Thomiſtarum repellunt; cujusmodi ſunt Franciſcus Annatus in libro, quem edidit, dum Romæ cauſa Janſeniana diſcutebatur, & cui titulum fecit, *Janſenius à Thomiſtis condemnatus*, Stephanus Dechamps lib. 2. de Hæreſi Janſeniana diſp. 3. cap. 3. Joannes Martinonus, ſive Antoninus Moraines, in ſuo *Antijanſenio*, & qui priori loco mihi commemorandus erat, Joannes Martinez de Ripalda; qui tom. 2. diſp. 113. ſect. 9. num. 53. fatetur idcirco à ſuis *notam Calvinismi* objectam Scholæ Thomiſticæ, *ut notam Pelagianismi ſuæ ſententiæ vitarent*. At de his plura in prælaudata Apologia Thomiſtarum Joannes Beptiſta Gonet. Hæc non alia ratione dicta ſunt, niſi ut unusquisque probe intelligat, in more apud adverſarios noſtros poſitum eſſe, iis, qui gratiam ſe ipſa effectricem, aliaque Auguſtinianæ doctrinæ aſſerta propugnant, Manichæismi, Calvinismi, Bajanismi, ac Janſenismi turpiſſimam impingere notam; quam nedum Thomas Lemoſius, Norbertus Delbechius, Petrus à Soto, Alexander Natalis, Hyacinthus Serrius, & recens Probabilismi Inſectator, quem conficta ludicra quadam *Retractatione* nonnulli exponere tentarunt infimæ plebeculæ deriſionibus, ſed & reliqui Thomiſtæ univerſi, ut ex dictis manifeſtum eſt, ſubiere: ideoque non parum curandum eſſe ingenuis cordatisque ſcriptoribus, ſi libri à ſe in lucem editi conſimile fatum experiantur.

Br. Alex. VII. die 7. Auguſti 16. & Bened. XIII. die 6. Nov. 1724. Clem. XII. die 2. Oct. 1733.

Gonet tom. 1. pag. 331. & 360.

III. Auguſtinenſium vero, qui tanquam Bajani, & Janſeniſtæ palam & clanculum fuerunt traducti, duos tantum in præſentia producam, Chriſtianum Lupum, & Henricum S. R. Eccleſiæ Cardinalem Noriſium. Et quantum ad Lupum attinet, ſemel, iterum, ac tertio ad ſupremum S. Inquiſitionis tribunal delatus fuit propter aſſerta omnino cum illis eadem, quæ nuperus accuſator rodit rurſum,

Proferuntur domeſtica exempla duo.

atque exagitat, ut apertissimis monimentis demonstrare possumus, præsertim ex accusationum transumptis, atque ex Epistolis datis anno 1679. ad Jacobum Florellium Venetum ab erudito viro Joseph Sabbatinio Ravennate: qui ulterius certa experientia, rerumque eventu certior factus Vitam illius summi viri describens, *Qua etiam tempestate* (inquit) *nonnulli alii, quorum nominibus parco, eo processere, ut virum tranquillitatis amantissimum, ac in primis Catholicum, tanquam turbarum incentorem, ac purum putum Jansenistam, (sic enim modo contumeliæ causa à quibusdam appellari solent quicunque vel Augustinianam doctrinam sectantur, vel morum laxitatem adversantur) incusarunt, &c.* Quid autem de Henrico Cardinali Norisio? Maximam inter hunc & Jansenium doctrinæ necessitudinem intercessisse non jactabant tantum, qui Historiam Pelagianam, & Vindicias Augustinianas non semel tanquam fœtum in lucem editum à discipulo Pseudo-Augustini Iprensis supremis judicibus denuntiarunt, de qua re legendi qui de rebus à Norisio gestis ornate diligenterque scripsere, Franciscus Blanchinius, Hieronymus Zazzerius, & Fratres Ballerinii; sed etiam qui sub corio Brunonis Neusser, & Fulgentii Risbrochii latuerunt, & quos Norisius ipse refellit in Opusculis, quæ inscripsit, *Ad Paralellum propositionum damnatarum Michaelis Baji, & quarumdam similium Henrici Noris, Jansenianiserroris calumnia sublata, Gerras Germanitates, & Scrupulos Anonymi evulsos, & eradicatos:* nec non qui Vindiciis Sanctorum Hilarii Arelatensis, & Vincentii Lirensis, data Opera contra Norisium à personato Brunone Neusser conscriptis, addidere inscriptionem illam, *Contra discipulos Pseudo-Augustini Iprensis:* qui in lucem emittendum paraverat opus adhuc in pluteis insignis Bibliothecæ delitescens, cum epigrahe illa pulcherrima, ac venustissima, *Noris Jansenianus:* Auctor Bibliothecæ Jansenisticæ, de quo dicam alibi; & qui demum, Norisio ad Vaticanam Purpuram promoto, tabescens livore famosum distichon evulgavit:

Si merito Tyrio fulget Norisius ostro,
Debuit Iprensi trina corona dari.

Et tamen quis ignorat Norisii nomen adeo in ore hominum celebre, ejusque doctrinam post tot, ac tantas discussiones ab omni censura immunem, & tanquam igne probatam à singulis summopere commendari, nec à Theologis duntaxat, sed etiam ab Historicis universis, & præsertim

Codex Mss. Bibl. Angelicæ n. 40. pag. 235. In Præfat. Operum Lupi Ven. edit.

Vid. AA. SS. tom. 2. Maji die 5. pag. 34. & 35. num. 3.

De hoc distichon Auctor Vindiciarum Vet. Script. pag. 5.

sertim à reconditæ eruditionis vestigatoribus plurimum æstimari, adeo, ut BENEDICTUS XIV. nulli aut sapientia, aut æquitate secundus, qui olim Norisio familiarissime usus est, hujusque Opera non semel magna cum voluptate perlegit, in Brevi superiori anno ad nos dato egregium Virum appellare minime dubitaverit *Romanæ Ecclesiæ splendidissimum Lumen?* Honestissimum autem ac celeberrimum Norisii nomen, ejusque singularis doctrina videbatur nos ab adversariorum dicteriis valido tanquam clypeo protegere, maxime quod in *Bajanismo*, & *in Jansenismo Redivivis* recocta eadem omnino sunt, quæ olim Norisio objecta fuerunt, ut ex laudatis Norisianis opusculis, atque ex hisce nostris dissertationibus manifestissimum esse arbitramur. Hac ergo de causa silendum mihi esse censebam, quod nonnisi insulsa, ac sæpenumero contrita nobis objectari intelligerem; & quod docti omnes agnoverunt, non mei, abjecti vulgarisque hominis, sed totius Communitatis nostræ, ac præcipue eorum, qui Norisio subscribunt, undique sententiam proscindi; ita, ut satis superque futurum fore crediderim, si nil aliud reponeretur detractori, nisi quod ad præmissum distichon respondit Nostratium quidam:

Bened. XIV. Brevi, Inter maximas, an. 1745. die 31. Martii.

Noris ab Iprensi tam longe dogmate distat,
Degis ab honesto quam procul ipse viro.
Pontificis placito si Noris murice fulget,
Non hunc, sed laceras, improbe, Pontificem.
Dogma, quod impingis, Noris diffavit: at ipse
Quod fueris dicax tollere non poteris.
Roma unum damnans, alium si murice vestit,
Te detractorem, livide, nonne probat?

Quid enim in nos aut suspicionis, aut dedecoris cadere unquam potest, si eadem prorsus patiamur, quæ tot, tantique viri effugere minime potuerunt? Ego utique cum sæpenumero animadvertam ab Augustini ætate ad hæc usque tempora in propugnantes victricem gratiam, aliaque Scholæ nostræ insigniora decreta, easdem jactatas fuisse criminationes, atque eam præsertim, quæ caput est cæterarum, quod cum Manichæis, cum Prædestinatianis, cum Calvinistis, & postremo cum Jansenii gregariis, quos omnes adinstar anguium caudâ simul colligatos non male à me scriptum sentio; tantum abest, ut indignatione commovear, quin potius majorum nostrorum facta, fortunamque perpendens illud repetere soleo cum sapientissimo Institutore ac Pa-

Vide tom. 3. pag. 170.

Lib 2 op. imperf. cap. 9 tom. 10. pag. 960.

rente, *Me oportet cum talibus convitia non ſolum patienter, verum etiam gratanter audire.*

Ex dictis nullum Auguſtinianæ doctrinæ ſequitur præjudicium.

IV. Neminem vero ex quo ſententiæ noſtræ permulti magna ſemper animoſitate adverſati fuerint, illaturum eſſe puto, quod illa aut præſeferat ſpeciem aliquam falſitatis, errorisque ſimilitudinem, aut ſaltem minus plauſibilis ſit, cæterisque Scholaſticorum placitis poſtponenda. Nam, ut omittam Terentianum illud, tritiſſimumque pronuntiatum, *Veritas odium parit*, & quod paulo ſupra ajebat Ripalda, à quibusdam objici nobis Prædeſtinatianorum deliramenta, ut ipſi notam Pelagianismi vitare queant; quod tamen à nobis, qui & Apoſtolicis Conſtitutionibus obtemperare, & Chriſtianam pacem, communemque conſuetudinem ſervare, & cuſtodire vehementer deſideramus, nemo unus expectare debet: principio advertendum eſt, quæſtiones de gratia & libero arbitrio perdifficiles eſſe, ita ut *quando defenditur liberum arbitrium negari Dei gratia videatur, quando autem aſſeritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri*, prout lib. IV. contra Julianum caput 8. aliisque in locis ait Auguſtinus: ideoque nil mirum, ſi in obſcuriſſimis his, & ad diſcernendum difficillimis quæſtionibus, nobis gratiam deprædicantibus objiciatur exitium atque interitus libertatis; quemadmodum neque illud mirandum eſt, ſi noſtratium aliqui fervore diſputationis abrepti defenſoribus liberi arbitrii objecerint quod veram Chriſti gratiam aut negent, aut deprimant. Fecit enim id aliquando quæſtionis profunditas, non intemperata aliis convitiandi libido; & poſtquam utrique parti ſilentium indictum eſt, peſſime procul dubio ſe gerunt quicunque aut nos Prædeſtinatianis, aut adverſarios noſtros Pelagianorum Reliquiis accenſent. Deinde recreat nos, atque exhilarat quod ubi objectamenta illa ſpargere cœperunt Maſſilienſes, Sanctus Cæleſtinus in ſua ad Gallos Epiſcopos Epiſtola ſilentio impoſito dedit operam, ut hac de re in poſterum querela ceſſaret, nec aliquis Auguſtino ſuisque tanquam modum exceſſerint, obloqueretur, affirmans nunquam glorioſiſſimum, invictiſſimumque Gratiæ vindicem aſperſum fuiſſe *ſiniſtræ ſuſpicionis rumore.* Ubi etiam Auguſtini diſcipuli tanquam Prædeſtinatiani fuerunt traducti, fictitiam eſſe hanc hæreſim viri doctiſſimi ac ſanctiſſimi affirmaverunt, docentes hujus hæreſeos nomine non alios notari, quam *Catholicos omnes Auguſtini fideliter veraciterque ſequaces*, ut adverſus Joannem Erigenam ait S. Prudentius Trecenſis Epiſcopus, & cum Prudentio S. Remigius, & Lugdunenſis Eccleſia: & ſi qui illam

illam hæresim revera extitisse putarunt, ut Tyro Prosper, Sigebertus, & Auctor *Prædestinati* editus à Sirmondo, quos tamen refutavit illustris Norisius, non illam ab Augustino traditam, sed ex ejus libris *male intellectis* initium sumpsisse dixerunt: & qui latenter prætextu aut Lucidum presbyterum, aut Gotheschalchum Monachum revincendi, Augustinianam quoque sententiam aliquatenus momorderunt, quod præstitere Faustus Rejensis, & Gennadius Massiliensis, effugere notam Semipelagiani erroris minime valuerunt. Dum vero aut Prædestinatiani illi, si extiterunt, aut novantes, ac posteriores dogmatistæ Bajus, Jansenius, Quesnellius, sese Augustini nomine ac doctrinâ munire curarunt, ejusque auctoritate ac sententiis abusi sunt; nequaquam Fulgidissimo Ecclesiæ Lumini vel minimam nubeculam potuerunt ingerere. *Neque enim*, ajebat contra Mocianum Scholasticum Facundus Hermianensis Episcopus, *melius loqui potuit Augustinus, quam Prophetæ, quam Apostoli & Evangelistæ, quorum verbis similiter male intellectis, & incongrue adhibitis tam multi hæretici suos defendere conantur errores.* Et quoniam nuper Baji mentionem feci, neminem latet Gregorium XIII Pontificem Maximum, qui Bullam S. Pii V. contra eundem Bajum in lucem edi mandavit, & confirmavit, atque Lovanium ad componenda dissidia à Baji fautoribus excitata misit præstantem virum Franciscum Toletum S. J. postea Vaticana Purpura condecoratum, adversus Augustinum ejusque doctrinam inverecunde agentibus, ut in sua *Defensione* testantur Lovanienses Theologi, indixisse silentium. Damnatis quoque Jansenianis propositionibus, longe ab his dissidere SS. Augustini ac Thomæ *Dogmata inconcussa*, è Petri Sede, ut diximus, pronuntiarunt Alexander VII. & qui subsecuti fuerunt Pontifices Maximi. Joannem insuper Launojum contendentem conformia esse veterum Traditioni quæ circa prædestinationem & gratiam adversus Augustinum disputantur, confixit Vaticano fulmine Clemens XI. à quo itidem proscriptis Quesnellianis articulis, suus semper honor, cultusque exhibitus est Augustino, utpote qui & falsam illam traditionem à Launojo jactatam prævenienti gratiæ adversantem, & nefariam hanc Quesnellianam libertati exitiosam, regiâ incedens via declinaverit. Ita ergo ab oppugnatoribus suis nullum præjudicium passa est, aut patitur Augustiniana doctrina: imo hinc celebrior redditur, ac plausu, & probatione longe dignior; maxime si addantur de Augustino Pontificum, Conciliorum, Patrum, Scriptorumque plurimorum testimonia locupletissima

Apud Sirmondum tom. 2. col. 826. edit. Parisiensis.

Vide Justificat. seu defens. Censuræ Facult. Lovan. pag 256. edit. Paris.

tissima & splendidissima: quorum pleraque collegit Norisius capite postremo Vindiciarum, nonnulla & ego produxi in Præfatione ad librum sextum Operis Theologici. Sed quoniam adversarii nostri, qui primum in concilianda cum libero arbitrio gratia Salvatoris inveniſſe planiorem, & Augustino incognitam viam gloriabantur, posteaquam ex objectis calumniis auctoritas nomenque S Patris magis enituit, non ausi sunt palam eundem incessere; imo se Augustinianos esse gloriantur, nos vero appellant filios Augustini spurios & degeneres, nec non undique infectos illo Prædestinatianorum fermento (quo pariter contaminati & ipse Augustinus, & antiquiores ipsius discipuli transactis seculis immerito & audacter à Semipelagianis dicebantur) idcirco hæc leviori calamo attigisse contentus ero, ad ea, unde aliquantulum digressus fui, stylum, orationemque convertens.

De Theol. discipl. tom. 1. pag. 262.

Aliæ dilationis causæ narrantur.

V. Prior itaque causa, quæ me ab evulgandis Vindicationibus istis aliquatenus removebat, ea est, quod vulgaria ac sæpenumero collisa & refutata accusationum capita viderentur mihi contemnenda potius, quam refellenda; ne forte auctor ex ipsis responsionibus nostris conjiceret se grave aliquid ac ponderosum produxisse, quod operam studiumque nostrum magnopere expostularet. Accessit causa altera; nam cum Anonymus in *Bajanismi & Jansenismi Redivivorum* opere non sale, non aceto nos fricare ac perfundere, quod gravem, honestumque Theologum dedecet, sed calumniis atrocissimis, injustissimis nomenclaturis, contumeliis insatiabilibus, verborum ludificatione, styli intemperantia, cæterisque artificiis, quæ inferius commemorabo, studuerit nos reddere irrisorum delicias, & eruditorum fabellas; quod nec Theologum decet, nec Christianum hominem, nec modestum aliquem, probumque virum: ego autem summopere cupiam ea tantum quærere ac differere, quibus *sine amaritudine discordiæ corda nostra pascantur*; abstinendum esse putabam ab hoc disputationum genere, in quo si accepta vulnera obligare, & curare vellem, necessum foret, ob illorum acerbitatem, justissimam aliquam lamentationem, dolorisque sensum exprimere. Obversabatur autem animo meo monitum illud divinum ac saluberrimum, *Ne sis velox ad irascendum, quia ira in sinu stulti requiescit.* Compertum præterea mihi erat, certissimaque relatione notissimum, ante biennium priusquam in lucem hæc duo Opuscula *Bajanismi*, & *Jansenismi* prodirent, ob consimilium errorum falsissimam denuntiationem, Volumina à me, & à Fulgentio Bellelli conscripta, severiori

Aug. ad Hier. epist. 73 alias 15. num. 9.

Eccle. 7. 10.

examine

examine à Theologis præſtantiſſimis, inter quos duo Vaticana Purpura fulgent, fuiſſe diſcuſſa, neque ullum in illis aut Bajanismi, aut Janſenismi detectum fuiſſe veſtigium; imo libros *de Theologicis diſciplinis* in hoc inventos eſſe perutiles, quod oſtenderent Janſenianos apertiſſime refutari in Auguſtiniano quoque ſyſtemate, ac proinde perperam novos dogmatiſtas jactitare, à ſe Molinianos tantummodo ac neotericos, non autem Auguſtini diſcipulos diſſidere. Hac ergo præhabitæ diſcuſſionis notitiâ imbutus, & rerum experimento certior factus veritatem validiſſimo præſidio nunquam deſtitui, novas adverſantium machinationes pertimeſcere ac formidare nec poteram, nec debebam. Atque hæc ſunt, humaniſſime Lector, quorum intuitu diſtuli ad hanc usque diem Vindiciarum iſtarum promulgationem.

Cur modo Apologeticum hoc Opus proferatur.

VI. Verum cum jam tertio à primis in me excitatis procellis labente anno quidam non temperent à ſemel aſſumpta accuſandi licentia, alii ignorantes cauſam, quæ actitatur, nos rationum pondere oppreſſos, aut etiam devictos, necnon ad tacendum vel ſocordia, vel ignorantia, vel neceſſitate coactos aſſerere non vereantur; complures etiam cum famæ noſtræ ſoliciti, tum maxima apud nos auctoritate præditi, ut dicteriis occurram, eaque adhibito aliquo temperamento retundam, exſtimulent atque hortentur; in animum induxi meum, pedem cum adverſario conferre, eique frigidiſſimis ratiocinationibus ſuis exultanti, palmamque confidentiſſime ſibimet pollicenti animum imperterritum objicere, & quibus novaturientium ſcita, fraudesque inconſiderate attribuerit, coram univerſa Theologorum multitudine patefacere. Impellunt autem me quæ ad Monachos ſuos ſcripſit magnus Cæſareenſis Archiepiſcopus tertia ac ſeptuageſima Epiſtola; in qua, Gentiano Herveto interprete, ait: *Unde & ego ubi complures percepi contra me circumferri epiſtolas, quibus perſtringamur ac notemur, propterque ſcripta quædam accuſemur, quorum tutelarem defenſionem habemus coram veritatis Tribunali paratam; cogitavi quidem ſilendum eſſe, quod & feci. Nam tertius jam annus hic eſt, ex quo à calumniatoribus notatus accuſationis flagella ſuſtinere cœpi, hoc uno contentus, quod Dominum habeo ſecretorum cognitorem, ac calumniæ iſtius teſtem. Quoniam vero multos jam ſilentium noſtrum eo rapuiſſe video, ut ex illo intentatas calumnias confirmarint, nosque non lenitatis ac patientiæ gratia, ſed quod ad expromendam veritatem os aperire neutiquam audeamus, eoque ſilere me arbitrentur: ob eam cauſam ſcribere vobis conatus ſum, obſecrans veſtram in Chriſto dilectionem,* S. Baſil. to. 2. pag. edit. Morel. 869

nem, ut calumnias, quas una pars objicit, non mox ut prorsus veras admittatis; propterea quod, ut scriptum est, neminem judicat lex, nisi prius audiat, & cognoscat quid faciat. Præterea cum universam Theologiam in utilitatem & commodum nostratium jussu Magistri Ordinis in lucem emiserim, & in quæstionum delectu, præsertim vero in systemate *de Gratia* stabiliendo, ejus, aliorumque nobis præsidentium nutibus obtemperaverim, ac præcipua theoremata ad eorum mentem statuerim, qui apud nos majori habentur in pretio; jam non privatam sententiam meam, sed universi Ordinis institutionem vindicandam esse putavi, nullo Augustinensium in iis, quæ adversarius vellicat, dissentiente. Si enim, ut Cicero ait, perutile civitati ac reipublicæ est, *ut ne plane ab accusatoribus illudamur*; majoris profecto utilitatis censendum erit accusationes propulsare, quando accusatores ipsam rempublicam aggrediuntur. Quoniam insuper adolescentes permulti, maxime Itali, qui disciplinæ Theologicæ sedulam navant operam, libris utuntur meis, hisque permulta haud vulgaria comprehendi putant Gymnasiarchæ, quibus pro sua erga me humanitate nec stylus, nec methodus, nec selectarum rerum copia omnino improbatur; alia autem ex parte iisdem adolescentibus, ut dixi in Paræneſi præmissa Theologico Operi, studium, vigilias, laboresque meos consecrare, eosque suppellectili quadam sacræ eruditionis, & domestico instrumento, quantum penus habet mea, donandos esse decrevi: ea propter & istis consulendum est, ne absterriti adversantium clamoribus pedem referant, sed potius alacriores effecti, & ad cavendas insidias, atque ad paterna documenta, institutaque capessenda instructiores, iter, quod aggressi sunt, sedato lubentique animo prosequantur. Tria ergo me ut tandem in arenam spectantibus universis descendam, vehementer suadent, & quodammodo cogunt, provocantium vociferatio, causæ communitas, & juniorum profectus: quibus adactus incitamentis Anonymum accusatorem non revincam tantum, verum etiam quaquaversus exagitabo. Eos autem hujus conflictationis judices esse volo, qui nullis præjudiciis præoccupati, ac diu multumque exercitati in Theologicis palæstris, auctorumque catholicorum assidua lectione, recte intellexerunt quæ definita sunt, & quæ relicta disputantium arbitrio: aliorum enim, qui aut privato studio præoccupantur, aut unius duntaxat, vel alterius scripta legerunt, aut cum scioli sint, & verbosi, de libris omnibus magna imprudentia, atque infinita loquacitate pronuntiant,

Pro Sex. Rosc. Amer.

quem-

quemadmodum non timeo garrulitatem, ita judicium contemno, atque aſpernor.

VII. Jam vero ad libros Anonymi diſcutiendos propius eſt accedendum; & in hoc proloquio ea, quæ ipſe præfatur, ſunt expendenda. In principio autem ſeſe offert frons & inſcriptio librorum venuſtiſſima ac ſpecioſiſſima, quæ talis eſt, *Bajanismus & Janſenismus.* Nil moror derivationem, flexionemque verborum; parum quippe ingenii, aut acuminis præfert, ejusdemque eſt generis, ac *Atheismus*, *Mahometismus*, *Manichæismus*, *Spinoſismus*, *Lutheranismus*, *Calvinismus*, *Pyrrhonismus*, aliique ſexcenti. Puto ignoraſſe Anonymum, quibus characteribus ſuas adverſus Noriſium accuſationes diſtinxerit auctor Operis inſcripti, *Henricus Noris Dogmatiſtes.* Papæ quam eleganter, quam belle! Eæ ſunt ſingularum accuſationum notæ, *Manichæismus*, *Pelagianismus*, *Semipelagianismus*, *Calvinismus*, *Lutheranismus*, *Dominicismus*, *Norismus.* Si has notas inſpexiſſet inſignium titulorum Venator; nullus dubito, quin volumina ſua inſcripſiſſet, *Bajanismus*, *Janſenismus*, *Bellellismus*, *Bertismus*; quo ſane majorem ſibi exiſtimationem plauſumque conciliaſſet, eandemque oſtendiſſet perſpicacitatem mentis, ac oſtendit ubicunque *Bajanum*, & *Janſenianum* ſyſtema ingenioſiſſime, & acutiſſime appellavit *Bertinianum*, & *Bellellinum:* qua in re ſalſiores ſales, & lepidiorem leporem nemo non videt. At *Bajanismo*, ac *Janſenismo* epithetum addidit *Redivivi*, neque iſtud cerebro natum ſuo; ſiquidem imitari ſtuduit, non Silium, aut Juvenalem, aut Tullium in Verrem dictionem illam *Redivivi* uſurpantes, ſed doctiſſimum Meldenſem Epiſcopum, qui adverſus Archiepiſcopum Cameracenſem edidit ſub hac epipraphe opus, *Quietismus Redivivus.* Egregie! Verba verbis, ſyntaxis ſyntaxi, inſcriptio inſcriptioni reſpondet, *Quietismus Redivivus*, *Bajanismus Redivivus*, *Janſenismus Redivivus.* Ita ſunt, ut apes apium, gutta guttæ, & ova ovorum, ſimillima; num autem Meldenſium Antiſtiti, gloria litterarum clariſſimo, & huic Anonymo eadem fuerit præeligendi tituli ratio, dicam poſtea. Enimvero aliud in ea inſcriptione eſt, quod præteriri non debet; Fulgentii ſcilicet Bellelli, meique commemoratio, *In ſcriptis Patrum FF. Bellelli, & Berti Ordinis Eremitarum S. Auguſtini.* Quænam, obſecro, hujusmodi *ſcripta* ſunt? Clam forte exarata, & ad errores diſſeminandos doloſe per urbem, orbemque diſperſa? Nequaquam. Scripta in lucem edita ſunt in urbe Roma veritatis magiſtra, domeſticis, exterisque Theologis

Titulus Bajanismi, & Janſenismi Redivivi expenditur, ac diſpungitur.

gis probata; omnique ſervato jure ad legendum exhibita. Neque in ſcriptis hujusmodi privata quædam ſententia traditur, ſed omnium inſtituti noſtri Theologorum, quorum nomina, & Opera in iis articulis, qui adverſario pituitam atramque bilem moverunt, tanta diligentia, tantaque fidelitate laudantur, ut nullibi adverſarius potuerit me falſitatis revincere, ac ſatius duxerit de ſententia librisque præſtantiſſimorum ſcriptorum, quos frequentiſſime commemoravi, callide diſſimulare, ac tacere. Omnibus enim ſe præferens, maximaque ſui ipſius exiſtimatione diſtentus, neglectis auctoribus omnibus, quos ſæpenumero laudavimus, ſpretoque aliorum judicio, gloriatur ſe luce clariore, quam meridiana ſit, in ſcriptis noſtris Bajana, & Janſeniana aſſerta deprehendiſſe, imo non ſemel pronuntiat à ſe nos *victos* eſſe, nec aliud nobis ſupereſſe præter miſerrima ſubterfugia: ideoque non tantum ſe exiſtimat perſpicaciorem cenſoribus quibusque noſtris, verum etiam judicem rectiſſimum, cæteris perſpicaciorem, & errori minime obnoxium. Oh miram, & prope divinam ſapientiam, cum ſingulari humilitate conjunctam! Se tamen in fronte libri nec tali, nec alio charactere auctor delineavit, tabula colores, quibus pingeretur ſimulacrum Apollinis, diſſolvente. Idem contigit cum typographi nomini, tum cenſorum approbationibus, quorum nec lineolam aſpicimus, ſpecioſiſſimo libro decorem alium repudiante. Neque enim ut auctoris, typographi, cenſorumque nomen minime appareret, fecit malevolus animus, & calumniandi libido; tametſi Theophilus Raynaudus tantorum voluminum ſcriptor, atque ad ferendum de calumniantibus judicium aptiſſimus, utpote qui in Haplothecis ſuis *contra ictum calumniæ* luculentiſſime diſputavit, demonſtrare ſtuduerit auctoritate Nazianzeni in viceſima quarta oratione, Hilarii in Pſalmum centeſimum decimum octavum, necnon Luciani in Dialogo *de non temere calumniando*, in more apud calumniatores poſitum eſſe, ſtruere clandeſtinas inſidias, atque id maxime moliri, ut lateant. Prætermitto quæ in Concilio Lateranenſi V. Oecumenico Leo X. Pontifex Maximus ſancivit, ut *perpetuis futuris temporibus nullus librum aliquem, ſeu aliam quamcunque ſcripturam, tam in Urbe, quam aliis quibusvis civitatibus & diœceſibus imprimere, ſeu imprimi facere præſumat, niſi prius in Urbe per Vicarium noſtrum & Sacri Palatii Magiſtrum, in aliis vero civitatibus & diœceſibus per Epiſcopum, vel alium habentem peritiam ſcientiæ libri, ſeu ſcripturæ hujusmodi imprimendæ ab eodem Epiſcopo ad id deputandum,*

Vide finem Bajanismi, & initium Janſenismi Red.

Vide Libanii progymnasmata pag. 147. edit. Pariſ.

Rayn. in Haplioth. cap. 1. ſect. 1.

Tom. 14. Concil. Lab. pag. 257. edit. Pariſienſis.

ac

ac Inquisitorem hæreticæ pravitatis, sive diœcesis, in quibus librorum impressio hujusmodi fieret, diligenter examinentur, & per eorum manu propria subscriptionem, sub excommunicationis sententia, gratis & sine dilatione imponendam, approbentur: qui autem secus præsumpserit, ultra librorum impressorum amissionem, & illorum publicam combustionem, ac centum ducatorum fabricæ Principis Apostolorum de Urbe sine spe remissionis solutionem, ac anni continui exercitii impressionis suspensionem, Excommunicationis *sententia innodatus existat,* Prætermitto nonum ac nonagesimum canonem Moguntinæ, Synodi anni 1549. *Multis Constitutionibus Imperialibus cautum est, ne quis librum aliquem sine certo auctoris & loci, ubi excusus sit nomine, aut qui per commissarios qui per loca huic rei curandæ destinati sunt, comprobatus non sit, vel excudat, vel excusum vendat:* Regulam item X. *Indicis* ex editis jussu Synodi Tridentinæ, quæ dicta sunt præscribentem; adjectamque Instructionem Clementis. VIII. auctoritate firmatam, in qua titulo *De impressione librorum*, §. 1. hæc leguntur: *Nullus liber in posterum excudatur, qui non in fronte nomen, cognomen, & patriam referat auctoris.* Hæc, inquam, prætermitto: cujas namque sit adversarius, & quo loco habeat Juris Canonici præscriptiones, nec multus, nec curiosus exquiram.

Eod tom: 14: columna 702.

VIII. At illud silentio præterire nequaquam possum, qua nempe conscientia; qua erga Apostolicam Sedem observantia ac veneratione Anonymus palam, editisque voluminibus, non hæsitanter, & duntaxat suæ opinationis momenta exhibens, sed assertive, & sententiam pronuntians, non tantum Bajanos, Jansenistas, & Constitutionum Apostolicarum fractores nos dixerit, verum etiam tales, qui fraude, dolo, mendaciis latas in novatores censuras effugere studuerimus: neque enim *Bajanismus, & Jansenismus Redivivi* sunt privata quædam scripta, nulli mortalium, præterquam censoribus, judicibusque legenda: sed priusquam ad manus meas pervenirent, jam acceperam Lutetiæ apud Bibliopolas prostare, jam de his litterariæ ephemerides ex Hollandia certiores reddiderant universos, jam machinationem Anonymi & litterati & milites significaverant amicis Romæ degentibus, mihique nuntiatum est ut caverem, quando undique paratæ erant insidiæ, conflata atque intentata accusatio, constituti judices, imo nos, ut adversarius jactitat, convicti fractique. Nunc vero, cum mihi suscipienda sit actio, jure peto, ut ipse adversarius commonstret, quomodo ipse potius non sit Apostolica-

Num fas sit alicui Jansenismi notam impingere.

rum Conſtitutionum violator & fractor, dum nos tanquam Janſenianos ac Bajaniſtas palam traducit; imo quomodo non ſit mortalium omnium ſeveriſſimus, damnando nos fraudis, doli, & artificiorum illorum, quæ novatores adhibuerunt, id eſt, latentem, & ſoli Deo notam conſcientiam noſtram redarguendo? Enimvero, quantum ad Janſeniani erroris notam attinet, neminem fugit Innocentium XI. anno 1679. die 2. Martii *omnibus in virtute ſanctæ obedientiæ præcepiſſe, ut tam in libris imprimendis, ac Mſs. quam in theſibus, diſputationibus, ac Prædicationibus caveant ab omni cenſura & nota, necnon a quibuſcunque convitiis contra eas propoſitiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur, donec à S. Sede re cognita ſuper iisdem propoſitionibus judicium proferatur:* Innocentium XII. Pontificem Maximum Decreto emanato die Januarii ſexta anno 1694. præcepiſſe, *ne quis traducatur invidioſo nomine Janſeniſmi, niſi prius legitime conſtiterit aliquam ex quinque propoſitionibus docuiſſe, & tenuiſſe*: nobisque ex certis monimentis conſtat, apud eundem Pontificem per Joannem Libertum Hennebel Deputatum ſuum per id temporis ſupplices libellos, cum ipſi, tum Eminentiſſimis S. R. Inquiſitionis Cardinalibus exhibitos fuiſſe a celeberrima Univerſitate Lovanienſi, ægre ferente Theologos ſuos gratiam ex ſe effectricem, ſanioresque morum regulas edocentes contumelioſa Janſeniſmi nota proſcindi. Clemens item XI. in ſua Conſtitutione *Paſtoralis*, edita Romæ anno 1718. v. Kal. Septembris ad cœrcendam illorum licentiam, qui contendunt Scholarum noſtrarum placita reprobari cum propoſitionibus Queſnellianis ab eodem Pontifice damnatis in Bulla, *Unigenitus*, ad hunc modum loquitur: *Cæterum in hoc ipſo præpoſtero judicio conſuetum calumniandi modum non derelinquunt; niſi enim excæcaret eos malitia eorum, ac niſi diligerent magis tenebras, quam lucem, ignorare non deberent ſententias illas ac doctrinas, quas ipſi cum erroribus per nos damnatis confundunt, palam & libere in Catholicis Scholis, etiam poſt editam à nobis memoratam Conſtitutionem ſub oculis noſtris doceri atque defendi, illasque propterea minime per eam fuiſſe proſcriptas. Verum ſupercecidit ignis contentionis, & non viderunt ſolem lucidiſſimæ veritatis.* Dixi hæc à Pontifice Maximo fuiſſe ſancita adverſus rodentes, & vellicantes ſcholarum noſtrarum placita, quæ audaces adverſarii, ut modo facit Anonymus iſte, una cum Queſnellianis propoſitionibus anathema ſubiiſſe vociferabantur. Neque enim in Queſnello proſcriptas quiſpiam aſſeruit opiniones illo-

Bullar. Rom. tom. II. p. 2. pag. 141. edit. noviſſimæ.

illorum, qui gratiam subjiciunt humanæ libertatis determinationi, aut illam justo Dei judicio nulli mortalium denegari pronuntiant, aut liberi arbitrii defensitant æquilibrium: sed qui hæc, horumque consectaria propugnant, nobis, cæterisque à se dissentientibus objectare solent Jansenii, & Quesnellii condemnationem. Pro nobis itaque saluberrimum illud Clementis. XI. decretum latum fuit; nec eo tantum nomine Pontifici ter Maximo referendæ sunt gratiæ, quod novos dogmatistas confixerit, sed etiam quod nos à calumniantium dicteriis, convitiisque immunes reddiderit. Quapropter Philippus Van-Waure Constitutionis *Unigenitus*, ac nostrarum assertionum vindex illustris, in differt. *De præsenti hæresi, ac schismate*, art. 5. Reflex. 2. num. 7. & 8. producta Constitutione altera, quæ incipit, *Pastoralis*, & quam nuperrime laudavi, gaudio exultans hæc litteris consignavit. „ Venit desideratum ab ore Petri subsidium, & quidem oraculum emanavit: tale videtur prodiisse, quod non modo pervicaces, & damnabiliter inobedientes percelleret, eoquod errores damnatos in Constitutione *Unigenitus* à dogmatibus in Catholicis Scholis tradi solitis non discernerent; verum & tacite per hoc non recte usos contra nos, seu dogmata nostra, Constitutione *Unigenitus*, insinuavit, qui ab erroribus istis ea dispescere nec voluerunt, nec forte volunt. Etsi namque sit alia ratio Refractariorum, qui istam Constitutionem calumniati sunt, quasi eversivam Catholicorum dogmatum; alia vero Bullam illam venerantium: equidem non apparet dissimilitudo quoad errorem interpretationis ejusdem Constitutionis. Utrique enim in hoc consonare mihi visi sunt, quod asserant dogma de relatione operum, de insufficientia attritionis servilis, ac de gratia per se efficaci, per Bullam *Unigenitus* esse damnatum, eoquod concordet (ut illi putant) cum propositionibus ibidem proscriptis. Primos errare declarat Pontifex his verbis: Quia *ignorare non deberent sententias illas, ac doctrinas, quas ipsi cum erroribus à nobis condemnatis confundunt, palam & libere in Catholicis Scholis, etiam post editam à nobis memoratam Constitutionem, sub oculis nostris doceri ac defendi, illasque propterea minime per eam fuisse proscriptas.* Ergo verum est, quod dogma nostrum non coincidat, nec confundi possit cum propositionibus damnatis: ergo & verum est, quod ex Bulla *Unigenitus* adversarii scholæ nostræ non recte deduxerint dogma nostrum esse Quesnellianum, sive in Constitutione ista specialiter perculsum. Quod si negent male se deducere,

Differt. edit. Lovanii an. 1718. pag. 10.

cere; quomodo male Quesnelliani dogmata Catholicarum Scholarum confuderunt cum erroribus damnatis? Declarat autem SS. D. N. Clemens XI. in hac parte illos errasse, eoquod ista non discernerent, adeoque Constitutione illa abusi sint. Quomodo ergo eandem mixtionem, seu confusionem facientes dogmatum nostrorum cum dictis erroribus, sese ab omni abusu, & errore vindicent æmuli nostri, non video. „ Hactenus Van-Waure. Profecto quod Philippus Van-Waure Lovanii ajebat, id nos repetere possumus in Urbe Roma: in qua quæ typis edidimus, ore docuimus, coram viris doctissimis propugnavimus, atque Opera nostra in lucem emisimus Superioribus annuentibus, nec ingorante Pontifice æque Maximo ac Sapientissimo, qui ne pravæ doctrinæ spargantur semina, omnem curam adhibet, omnemque sollicitudinem. Hæc autem sollicitudo, quoniam summæ æquitati, ac profusæ in omnes beneficentiæ conjunctissima est, pati nequit orthodoxos Scriptores, & erga Apostolicam Sedem studiosissimos, qualem me esse profiteor, iniqua adversariorum molitione oppressum iri, neque enim illum, quia omnia novit, ac Prædecessorum suorum statuta custodit, atque confirmat, aut ignorat, aut violari sinit, quæ ex Innocentii. XII. & Clementis. XI. definitionibus memoravi. Quibus addenda sunt quæ Clemens XII. in Apostolicis Litteris, quæ incipiunt, *Apostolicæ Providentiæ officio*, datis die 2. Octobris anno 1733. celeberrimæ Constitutionis *Unigenitus* mentione facta, statuit adversus eos, qui Theologicam censuram Catholicorum Scholis inurere, earumque sententias contumeliis audent incessere, videlicet: *Nos paterna quoque sollicitudine inhærentes magnopere dolemus tenebras a dissensionis filiis offusas nondum ex quorumdam mentibus satis esse discussas, sed plerosque etiam nunc intolerabili pertinacia contendere, censuris laudatæ Constitutionis doctrinam Sanctorum Augustini, & Thomæ de divinæ Gratiæ efficacia esse perstrictam. Ut igitur nullas charitatis partes ad revocandos errantes Nobis reliquas faciamus, universis, & singulis Christi fidelibus quacunque dignitate, etiam Episcopali, & majori fulgentibus in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipimus, & sub Canonicis pœnis mandamus, ne disputantes, aut docentes sive in Scholis, sive in Concionibus, sive scriptis editis, sive aliter propositiones defendant, aut enuntient, quæ antedictas Novatorum calumnias firmare, ac promovere possint; mentem tamen eorundem Prædecessorum nostrorum compertam habentes, nolumus aut per nostras, aut per ipsorum laudes Thomisticæ Scholæ delatas, quas itera-*

Bullar. tom. 13. edit. novissimæ pag. 362.

iterato noſtro judicio comprobamus & confirmamus, quidquam eſſe detractum cæteris Catholicis Scholis diverſa ab eadem in explicanda divinæ gratiæ efficacia ſentientibus, quarum etiam erga hanc Sanctam Sedem præclara ſunt merita, quominus ſententias ea de re tueri pergant, quas hactenus palam & libere ubique, etiam in hujus Almæ Urbis luce, docuerunt, & propugnarunt. Quamobrem ſel. record. Pauli V. & aliorum Prædeceſſorum noſtrorum ad reſtinguendum diſſentionum fomitem veſtigia proſequentes, & ſaluberrima mandata renovantes, auctoritate quoque Noſtra omnibus, & ſingulis ſuperius expreſſis interdicimus, & prohibemus ſub iisdem pœnis, ne vel ſcribendo, vel diſputando, vel alia qualibet occaſione notam, aut cenſuram ullam Theologicam iisdem Scholis diverſa ſentientibus inurere, aut earum ſententias convitiis, & contumeliis inceſſere audeant, donec de iisdem controverſiis hæc Sancta Sedes aliquid definiendum, ac pronuntiandum cenſuerit. Pacem ſiquidem, quam cum veritate diligendam Dominus præcipit, inter Catholicæ Eccleſiæ filios fovere, & communire debemus & curamus ut conjunctis diverſarum licet Scholarum ſtudiis firmius ſit adverſus erroris inſidias præſidium. Hanc vero Clementinam Conſtitutionem, qua inhibetur, ne aut noſtræ, aut cuilibet alii Catholicorum Scholæ inuratur cenſura aliqua, dum *Janſeniſmum*, ac *Bajaniſmum* ſuum elucubrabat, animadverſor ante oculos poſitam intuebatur, quandoquidem illam cum Fulgentius Bellelli ſub initium poſtremi voluminis, tum ego in libro XVII. cap. 1 incauto adverſario objecimus, ac præmonſtravimus. Verum quid dixi, incauto? Callidiſſimo dicendum erat; ſiquidem ne videretur Auguſtinenſem Scholam inceſſere, duos tantum Scriptores commemoravit, quaſi hi ab aliorum ſententia diſceſſerint, & peculiare dogma contra communem inſtitutionem auſi fuerint intrudere. At neque hac ratione ſuadere quemquam poterit à ſe violata non fuiſſe decreta ac monita Pontificum Romanorum; cuum manifeſtiſſimum ſit ea in nobis convitiis, & contumeliis affici, quæ nobis cum aliis plurimis communia ſunt, ut evidentiſſime in hoc Apologetico Opere commonſtrabitur: quamquam nec privatos Scriptores hoc genere contumeliarum laceſſiri ſinant ſive Innocenti XII. ſalubris præſcriptio, ſive Clementis XI. conſtitutio, ſive Pax cum veritate diligenda, quam inter nos cuſtodiri Clemens XII. imo Deus ipſe jubet, ac præcipit. Hanc utique pacem præ oculis habebant, qui in Generalibus Franciæ Comitiis anno 1700. coactis, tam pernicioſos libros Janſeniſtarum, quam injuſtas Janſeniſmi inſimulationes interdixe-

dixerunt; quod & ſtatutum fuit Regiis Edictis latis die 23. Octobris anno 1668. & 5. Martii anno 1702. prout in ſuo decreto die 15. Octobris anno 1703. teſtatus eſt Carolus Mauritius Le-Tellier Archiepiſcopus Remenſis Illorum enim Generalium Comitiorum hæc ſunt verba: *Nequaquam tolerabimus importunos ac malevolos homines, qui viris bonis, doctiſque, & Eccleſiaſticæ rei ſtudioſis vagam, & invidioſam Janſeniſmi accuſationem inferunt, eo quoque nomine, quod morum corruptelas acriter inſectentur; cum nos procandore, & æquitate Epiſcopalis Ordinis neminem pro ſuſpecto habituri ſimus, niſi eum; qui aut Conſtitutionibus Apoſtolicis detrahat, aut aliquam ex damnatis propoſitionibus tueatur.* Hæc omnia adverſario noſtro facile demonſtrabunt, num ipſi fas fuerit noſtro expreſſo nomine *Bajaniſmum*, & *Janſeniſmum* conſcribere; ne repetam, quod ſupra commemoravi, arrogatum ſibi, & proculdubio ſiniſtrum, animorum noſtrorum judicium.

Præoccupatur adverſarii reſponſio.

IX. Reponet fortaſſis, id ſibi eadem ratione licuiſſe, qua præſtantiſſimo Meldenſium Epiſcopo Jacobo Boſſuetio licuit edere adverſus Archiepiſcopum Cameracenſem Opus inſcriptum, *Quietiſmus Redivivus*; quam inſcriptionem dixi num. 7. adverſarium noſtrum imitatum fuiſſe. Sed longe diſpar eſt utriusque tituli ratio. Clariſſimus enim Meldenſium Antiſtes notiſſimus univerſæ literatorum virorum Reipublicæ in prævia ad lectorem admonitione num. 4. ait: *Grave quidem eſt nobis, grave Carnetenſi, de Cameracenſi aliud credere, quam id, quod idem Cameracenſis, Deo teſte appellato, à ſe intellectum eſſe ſignificat: ſed ſive id oblivione, ſive quacunque alia ratione geſtum, ipſa verba nos cogunt, vetantque aliud intelligere in Cameracenſis libro, quam id, quod & ipſe data quoque explicatione prodidit, & omnes etiam ejus acerrimi defenſores intelligendum arbitrentur.* Ubi duo advertenda ſunt: unum, quod vir prudentiſſimus aut oblivioni, aut alteri cauſæ tribuendum cenſet, quod alia ſit Cameracenſis proteſtatio, alia verborum, horumque explicationis doctrina; Anonymus autem iſte omnia, quæ à nobis Catholice dicuntur, fuco, fallaciloquentiæ, & mendaciis tribuit: alterum, quod ipſa Cameracenſis explicatio, & defenſorum ejus conſenſio absque ulla verborum ambiguitate prodidit damnatum Molinoſii ſenſum; Cum & nos, & defenſores ſententiæ noſtræ, fatente adverſario, Baji, Janſeniique aſſerta ſaltem verbotenus, ſaniorum autem judicio & verbo & re abjecerimus. Deinde in *Quietiſmo Redivivo* Præſul Meldenſis Molinoſii, Guyonæ, ac Mala-

vallii

vallii loca positionesque cum locis & positionibus Archiepiscopi Cameracensis accuratissime conferens ostendit utraque iisdem verbis, iisdemque sententiis esse compacta, quando Anonymus nec unam in libris nostris aut Baji, aut Jansenii, aut Quesnelli, aut alterius Novatoris propositionem potuit adinvenire, totamque accusationum suarum molem superstruere tentavit in consecutionibus à se deductis, quas nos nequaquam probamus, sed tam falsas, quam male illatas esse contendimus. Tandem Cameracensis Præsul post Molinosii damnationem pravas hujus opinationes intrudens, quod ipsemet humillima & laudabili retractatione confessus est, fecit revera ut *Quietismus* extinctus reviviscceret: at inofficiosus iste Censor sententiam illam rodit, & quasi nuperrime, posteaquam in Bajo atque in Jansenio extincta fuerat ac sepulta, ab inferis excitatam traducit, quæ semper à majoribus nostris fuit tradita, non autem ætate hac nostra, uti comminiscitur homo injurius & mendax, è latebris Pseudoaugustinensium Scholarum erupit. Quapropter & imperite Bossuetium imitatus est in librorum suorum inscriptione; & frustra illius præclarissimi viri exemplo propulsare à se poterit notam calumniatoris.

Quid contineatur in Bajanismi Rediv. Præfatione.

X. Quoniam vero diu, multumque in fronte libri contemplanda commorati sumus; ad præfationem, quæ *Bajanismo Redivivo* præmittitur, ac præsertim ad ea, quæ leguntur postrema parte, sive num. 9. orationem convertamus necessum est. Præcedentibus namque paragraphis ad paginam usque undecimam nil Anonymus narrat, nisi quæ & nos, & Scriptores reliqui de re Theologica pertractantes exposuerunt, damnatos scilicet articulos Baji à SS. Domino nostro fel. record. Pio V. anno 1567. quinto Kalendas Octobris, ejusque Constitutionem die 21. Decembris ejusdem anni per Maximilianum Marillonium Vicarium Generalem Archiepiscopi Mechlinienſis publicatam fuisse Lovanii, atque ab omnibus Sacræ Facultatis Theologis cum debita reverentia susceptam: Michaelem Bajum *Apologiam* edidisse, qua tamen ponderata S. Pius V. priorem condemnationem confirmavit: hinc Bajum audaciorem factum à docendis propugnandisque erroribus non destitisse, quamvis ab Episcopis Iprensi, Sylvæducensi, & Gandavensi commonitum: Marillonium iterum ad hominis frangendam audaciam profectum fuisse Lovanium, ubi die sexta Novembris anno 1570. publicata in Academiæ Conventu Piana Constitutione Theologos adduxit omnes ad ultro libenter-

que Apoſtolicis litteris obtemperandum: Gregorium XIII. ineunte anno 1579. Conſtitutione, quæ incipit, *Proviſionis noſtræ*, confirmaſſe Bullam S. Pii, ac Lovanium miſiſſe Franciſcum Toletum eximium S. J. Theologum, ac poſtea S. R. E. Cardinalem ampliſſimum, cujus operâ damnatos articulos ipſemet Bajus proſcripſit, & die 24. Martii anno 1580. errores ſuos retractavit: Joannem Lenſæum edidiſſe *Expoſitionem* doctrinæ Catholicæ adverſus Bajanos articulos, jubente Epiſcopo Vercellenſi Bonhomo, Sedis Apoſtolicæ Nuntio apud Belgas, eandemque expoſitionem à doctoribus aliis Lovanienſibus fuiſſe probatam: Urbanum denique VIII. die 6. Martii anno 1641. Bullâ, quæ incipit, *In Eminenti*, S. Pii V. & Gregorii XIII confirmaſſe Conſtitutiones, proſcripto etiam peſtilentiſſimo libro Cornelii Janſenii, cui titulus, *Auguſtinus*, tanquam continente, & renovante articulos, opiniones, ac ſententias in iisdem Conſtitutionibus damnatas ac reprobatas. Hæc omnia in *Bajaniſmi Redivivi* Præfatione comprehenduntur, adeo trita & communia, ut prætermitti potuerint, præſertim quod egomet in lib. XVIII. cap. 1. eadem attigerim: nec attigerim tantum, ſed proximo capite tribus propoſitionibus affirmaverim, & multiplici argumentorum genere demonſtraverim cenſuras & conſtitutiones adverſus Bajum non eſſe adulterinas, aut ſubreptitias, atque tam in Bulla Sancti Pii Quinti, quam aliorum Pontificum, articulos Baji, & quorumdam aliorum auctorum ſimul proſcriptos, vere ac proprie *in ſenſu ab aſſertoribus intento* condemnatos fuiſſe. Cum autem neminem lateat, Bajanos, & Janſenianos omnes contendere, quod etiamnum Baji articuli, *in proprio ſenſu*, quem aſſertores intenderunt, defendi queant, plura comminiſcentes de commatis tranſpoſitione, de qua tamen varia hominum feruntur judicia; & quod Bullæ quædam in Baji cauſa emanatæ cenſendæ ſint ſubreptitiæ: imploro nunc fidem Anonymi, ſi illi fides eſt ulla, an me potuerit ſalvo jure Baji, & Janſenii ſequacibus aggregare, Cum Urbanianæ, aliarumque Apoſtolicarum Conſtitutionum vindicias ediderim, & Novantium machinamenta ſubverterim: an hæc doloſi novatoris, vel potius Catholici novatores inſectantis ſint argumenta; an ex collatione ſuæ cum noſtra deſcriptione Bajaniſmi, à teterrima hujus nota cenſendi ſimus immunes. At calumniatoris intererat quæ nos adverſus Bajanos ſcripſimus prætermittere; ne forte irrideretur ab omnibus, narrans oppugnatores eſſe Bajaniſmi, quos non ſemel omni Bajaniſtarum fallacia imbutos eſſe affirmavit.

Tom 3. de Theolog diſcipl. à pag. 200. ad pag. 209.

eſſe

XI. Puderet me, prudens Lector, commemorare quæ de ornatissimo viro Fulgentio Bellelli litteris mandavit Anonymus, eaque amaro licet animo deglutirem, nisi, quod iniquissimum est, sæviisset in mortuum. Non equidem illud moror, quod virum sapientia, ac dignitate conspicuum, ubique Anonymus, si excipias frigidissimam illam libri inscriptionem, vulgari communique *fratris* nomine appellat, nullibi aliquo viri percelebris addito charactere; quasi Fulgentius ex illorum grege foret, quibus stru endæ penus, aut verrendæ domus, aut alterius hujusmodi ministerii cura committitur: etsi enim indecorum, ineptumque est, viros singulari aliqua proprietate affectos nomenclaturis communibus delineare; nihilo tamen minus *fratrum* vocabulo, quo significatur arctissima necessitudo, charitatis vinculum, rerumque omnium communio, adeo nos gloriamur, ut iis, qui nos magnopere studeant deprimere, gratias ob id maximas referamus. Profecto si Anonymus aliqua animi moderatione servata, memor suæ dignitatis, & Christianæ communionis diceret tantummodo, Fulgentius Bellelli erravit, incaute in Bajanissimum, ac Jansenismum prolapsus est, atque in difficillimis de Gratia & de libertate quæstionibus ipse quoque cæcutiit; refutarem duntaxat præposterum adversarii judicium, & commendarem animi temperamentum. Nunc autem quis ingenio mitissimus patiatur insignem virum ab homine sciolo, & quem sui nominis pudet, dici *Augustini filium haud dubie spurium, novum hominem, qui è tenebris nescio quibus exivit, studiosissimum ac acerrimum Bajanæ doctrinæ defensorem, Scriptorem temerarium, qui doctrinam Baji, dum illam fraudulenter insectari videtur, non tantum defendit, sed varios dolos, artes varias, variaque effugia, quibus usi sunt Baji discipuli, & præsertim Jansenius, ut Constitutionum Apostolicarum auctoritatem eluderet, & ipse adhibet ad obnubilandos errores suos, ut sic, si fieri queat, Ecclesiæ judicium atque censuram effugiat:* quis, inquam, talem petulantiam patiatur? Et tamen hæc omnia undecima *Bajanismi redivivi* pagella comprehenduntur. Quid in toto bipartito Opere contineatur, ita possumus hinc agnoscere, quemadmodum, ut est in proloquio, leonem ab ungue.

Qua ratione de Fulgentio Bellelli loquatur Anonymus.

XII. Paucis hæc, quæso, discutiamus. Ait Anonymus esse *filium Augustini haud dubie spurium* Fulgentium illum Bellelli, cui Fratrum Eremitarum Ordo præcipua Italiæ gymnasia, Senense, Venetum, Perusinum, Neapolita-

Ea, quæ de Fulgentio Bellelli dicta sunt, refutantur.

litanum, & Romanum commisit instituenda ac regenda: & de quo, postquam fatis cessit, supremus ejusdem Ordinis Moderator ad Fratres universos, ut moris est in obitu præstantissimorum virorum, publicas, conscribens litteras, *Nulla*, inquit, *delebit, vel delere poterit oblivio quæ vir iste ætate & virtute præstantissimus præclara composuit Opera, typisque mandanda curavit, ut puros Augustinianæ doctrinæ fontes nobis, posterisque nostris ostenderet, & indigitaret.* Addit Anonymus, *è tenebris nescio quibus exiisse* virum pluribus nominibus celebrem, ut pote qui fuit Procurator Generalis Ordinis, Prior item Generalis plenissimis suffragiis electus, Theologus Jacobi Caraccioli Archiepiscopi Ephesini, & Apostolici Nuntii ad Helvetios, necnon Eminentissimi Cardinalis Josephi Renati Imperiali, quo etiam nomine interfuit Lateranensi Concilio celebrato à Benedicto XIII. Romæ ad 25. perpetuos annos diversatus, & non semel in rebus magni momenti à summis viris adhibitus. Dicitur *Scriptor temerarius*, eoquod ediderit Opus inscriptum, *Mens Augustini de statu creaturæ rationalis ante peccatum*, Lucernæ primum, deinde Antuerpiæ procusum, & rursus Romæ aliud in partes duas distributum, *De modo reparationis humanæ naturæ post lapsum, & super propositionibus Quesnelli:* quorum duorum Operum primum anno 1717. à Sacra Romana Inquisitione in discussionem vocatum, post iteratum, & rigorosum examen ab omni censura evasit immune; alterum vero, quod Romanis typis in lucem prodiit, comprobatum est censura, & judicio trium eximiorum Theologorum (ne de Augustinianis censoribus, doctrinæ ac probitatis fama conspicuis dicam aliquid) quorum unus erat, & est hodiedum S. Officii Consultor, & duo alii ejusdem S. Romanæ Inquisitionis, uti vocant, Qualificatores, è quibus unus singularis doctrinæ celebritate, & Vaticana Purpura fulget. Appellat denique *Bajanæ doctrinæ defensorem acerrimum* Scriptorem illum præclarissimum, quem non tantum prælaudati viri testantur esse *Jansenii ejusque assectarum infensissimum atque strenuissimum adversarium, non minus in S. P. Augstini doctrina, quam in Ecclesiæ dogmatibus versatum, & nihil tradentem, quod ab illorum veritate ac rectitudine deflectat, atque ab omni Jansenismo, ac Bajano errore quamlongissime dissitum*; verum etiam Prosper S. R. E. Cardinalis Lambertini, nunc Pontifex Maximus, tanta sapientia, tantaque omnigenæ eruditionis copia præditus, quantam ostendunt lucubratissima ipsius Opera, in exquisito Tractatu de Sacrificio Missæ *insignem* appellat *Theologum*,

Vide Approbat. præmissas Operi Romæ edito.

Lambert. de sacrif. Missæ p. 4. n. 70. & n. 74.

gum, laudatis non semel iisdem libris, quorum optime noverat publicas privatasque censuras. Videat ergo Anonymus iste Scriptor, qui in Operibus Fulgentii Bellelli se deprehendisse contendit, quod nec viderunt Augustinianæ familiæ Rectores, summique Theologi, nec doctissimi censores à Sacra Romana Inquisitione delecti, nec præstantissimi illi, quibus à Reverendissimo S. Palatii Magistro examen Operis commissum fuit, nec Benedictus XIV. tanta æquitate, ac tali judicii acumine pollens: videat, obsecro, videat Anonymus iste, num vigilans suique compos Bajanismum reviviscentem inspexerit, vel potius dormiens illusus sit idolis ac phantasmatibus: videat insuper, an ea verba, quæ de Reverendissimo Patre scriptitat, *Temerarius ille scriptor*, potius in se ipsum quadrent, quam in virum illum eximium, atque ornatissimum. Quo enim jure *temerarius* dicendus est qui scripta sua censorum judicio subjecit, atque in lucem edidit superioribus annuentibus? quo jure *temerarius* dicendus est, quem Theologi, Purpurati Patres, ac Pontifices Maximi laudibus exornarunt? quo demum jure potest temeritatis notam effugere, qui tantum virum *temerarium* dicere non veretur?

Responsio ad ea, quæ de me Anonymus subjicit.

XIII. Excusso Anonymi judicio de Fulgentio Bellelli, constat quo loco habenda sint quæ de me addit: inquit enim pagina 11. *Fratrem Berti Fratri Bellelli Religione ac multo magis errorum societate conjunctum, sodalem suum, si non superet, saltem æquare earundem opinionum perversitate, suoque in hæreticas novitates studio; scripsisse librum, cui titulus est* de Theologicis disciplinis *in quatuor volumina distributum, in quo easdem iniit vias, eademque adhibet artificia ad renovandam Baji, ejusque discipulorum doctrinam.* Hæc ubi primum ea legi, cum satis perspectum haberem ex præcedentibus in Fulgentium dicteriis ingenium Anonymi, ac proinde meliora non expectarem, nulla ratione me commoverunt, sed à me risu potius, quam indignatione fuerunt excepta, quantum tamen à viro patientissimo excipi possunt insanientis furoris impetus præcipites, atque effræni. Non enim alia ratione tunc responsionem concepi, nisi qua modo utor, nequaquam, uti spero, honestissimorum virorum animum offensura, atque in primis ingenuitatem, veritatemque, cujus producere possum locupletissimos testes, præseferente. Itaque haud miror in me quoque tela ista jactari, quæ nedum in virum doctissimum atque ornatissimum, sed & in eos, quos secundo, ac tertio numero commemoravi, quamvis casso irritoque conatu,

fuerunt intorta. Apertiſſime unusquisque percipiet, modo in his controverſiis fuerit aliquantulum exercitatus, Anonymum ea ſtyli libertate (ne dicam, acerbitate atque procacitate) perſonatos Neuſſerium & Risbrochium, auctoremque cenſuræ nomine Pragenſium Theologorum de Schola Roderici Arriagæ adverſus Henricum de Noris, præmiſſæ ejusdem Risbrochii inſulſiſſimis accuſationibus, fuiſſe ſtudioſiſſimo artificio imitatum, aut profecutum ſaltem communem illam vetuſtamque conſuetudinem, quam ſectantur quicunque præjudicio doctrinæ, & calumniandi animo excæcati in Catholicos ſcriptores inſurgunt. Risbrochius enim affirmavit à Noriſio *Janſenium exhiberi, & concordare Norim cum Janſenio, quamquam eum raro nominet, & interdum leviter carpat:* Cenſura Pragenſis Risbrochiano Operi præmiſſa ait de Nori, *turbas Bajanas & Janſenianas revocare*, & in ejus libris occurrere *novitates plerasque ac perniciosas*; ac Bruno Neuſſer clamitat, Noriſium *propoſitiones Michaelis Baji ab Eccleſia, & multis Romanis Pontificibus jure damnatas amplecti, & reducere in exoſam lucem, atque Cenſuram Apoſtolicam commentis ſuis penitus elevare, itemque adſtruere propoſitiones in proprio verborum ſenſu damnatas, & in pravum ſenſum detorquere Conſtitutiones Pii, & Gregorii.* Quæ, aliaque plura ob eandem omnino cauſam, ut ex horum librorum lectione manifeſtiſſimum eſt, in Noriſium conſcripta, ſi eadem non ſunt cum prolatis ab Anonymo, atque in nos jactatis conviciis; ſunt tamen ut graculus graculo, aut ſaltem ut aſpis viperæ, à qua mutuo ſumit venenum; perquamſimillima. Quapropter gratulandum mihi potius, quam condolendum, quod cum tali viro, iisdemque de cauſis tanquam diſcipulus Baji, Janſeniique traducar; ne repetam cætera, quæ præmiſſa ſunt tertio numero. Quod etiam Fulgentio Bellelli viro doctiſſimo me dignetur Anonymus comparare, gratias illi ago plurimas: ſed utinam calcaſſem tanti viri veſtigia, atque aſſecutus fuiſſem doctrinæ illius partem minimam! Hoc mihi Theologicis ſtudiis operam impendenti præ ceteris accidit infortunii, quod nunquam talem inſtitutorem habuerim. Si autem ego tenuiſſimi ingenii homo applicui animum Theologicis Operibus conſcribendis, id non audaciæ meæ tribuendum eſt, ſed Superiorum meorum auctoritati. Ut enim horum juſſa facerem, Bononienſis cathedræ ornamenta, commoda plurima, meliorisque fortunæ ſpem abjeci, ratus religioſo viro melius eſſe obtemperare, etiam cum aliquo famæ diſcrimine, quam proprio genio cum nominis rerumque

Risbroch. pag. 197. & 230. Neuſſer Prod. 1. elit pag. 24. &c.

que incremento indulgere : de Gratiæ autem ſyſtemate nil temere, & inconſulto deliberavi ; ſed quod propugnavi, acceperam à præceptoribus, & illud itidem in lucem emiſi Superioribus annuentibus ac jubentibus. Immo non ego, ſed ipſi curarunt Operum meorum editionem ; librosque *de Theologicis diſciplinis* tales eſſe cenſuerunt, qui univerſæ Italiæ ſtudioſis adoleſcentibus ad capeſſendam germanam S. P. Auguſtini doctrinam, excutiendumque ſcholaſticum pulverem proponerentur. Illorum erga me ſingulari benevolentiæ, non ſcriptorum meorum pretio honorem hujusmodi acceptum refero, hoc unicum ſolatium, fructumque percipiens, quod res iſta cum aliquo diſcipulorum proventu, atque utilitate contigerit. Janſeniana dogmata repellere ſtudui ex principiis Anguſtinianæ Scholæ, quæ inter nos communia ſunt, exiſtimantur certiſſima itaque hoc ſane conſilio me ſperabam reportaturum bonorum approbationem, non veromercedem illam, quam mihi rependit Anonymus, tantam nempe ſegetem calumniarum. Hanc utique non ex bono ſemine, quod ſeminavi, natam exiſtimo ; ſed ex iis, quæ inimicus homo ſuperſeminavit, zizaniis. Nam quæcunque ab Eccleſia Catholica, Romanisque Pontificibus damnata ſunt, ſincero animo, ſolemnique juramento damnavi, & damno. Inquit adverſarius, fraudulenter & artificioſe me gerere : at cum ipſe nequeat animum meum introſpicere ; hujus Deus, qui ſcrutatur renes & corda, ſit judex. Certo ſi Eccleſiæ cenſuram effugere ſtuduiſſem ; nec Romæ ſcripta edidiſſem, nec priusquam ederem, ipſemet cenſuris ſubjeciſſem. At Romæ illa edidi, cenſurisque ſubieci : plurimumque miror, talem de Romanis Cenſoribus accuſatorem noſtrum opinionem tenere, quod ignorent ſenſum articulorum Baji, & propoſitionum Janſenii, & quod adeo ſimplices ſint, adeo creduli, ut ſinant ſe fraudibus dolisque novantium, quales nos Anonymus ubique appellat, circumveniri. Quare ut nos erroris, ita illos credulitatis & ignorantiæ, necnon Præſides, qui illorum utuntur opera, ſummæ imprudentiæ, nimiæque facilitatis audax criminator redarguit. Præterea ad Baium quod attinet, ſanctè juro, me nunquam antea hujus ſcripta legiſſe : legam tamen, quoniam ad hanc jacturam temporis faciendam inofficioſus animadverſor me invitum compellit. De Janſenio idem prorſus affirmo. Theologicum ſyſtema fabricavi Gregorio Ariminenſi, Noriſio, ac Theologis noſtris compluribus præeuntibus, horum interpretamentis, non fraude, non dolo, Ba-

jana asserta refellens. Vereor, ne adversarius auctores nostros aliquando lustraverit : immo nec libros meos alia unquam, præterquam calumniandi, intentione perlegerit; ait enim à me Theologicum Opus fuisse *in quatuor Volumina* distributum, quando ego in Prolegomenis partitionem aliam præmisi, atque initio tria simul, postmodum alia duo, & rursus tria edita fuerunt in lucem : at fortasse quatuor Anonymus enumeravit, contendens ex his Bajanismum, & Jansenismnm evincere, neglectis aliis. Hæc tantum ad ea, quæ in Anonymi Præfatione de me dicuntur, respondeo : *quod me sincero corde agere, & cum tremore Christianæ humilitatis, etiamsi plerisque hominibus apertum non est, videt tamen ille, cui nulla corda clauduntur.* *Aug. epist. 33. ad Proculejanum, alias 147. n. 1. t. 2. pag. 62.*

XIV. Refutata Anonymi præfatione, non abs re erit nonnulla addere circa rationem scribendi, industriam, artificium, & methodum, quibus ille usus est in *Bajanismo, & Jansenismo Redivivo* conscribendis, ut unusquisque possit facilius conjicere, qnomodo ad hujusmodi opuscula exornanda sese comparaverit. Primum itaque arripiens ea, quibus illi sententia nostra videbatur in invidiam trahenda, alto præteriit silentio quæcunque nos à Bajanistis toto cælo dissitos esse commonstrant, nullamque mentionem fecit illorum dogmatum, quæ à Baji, Janseniique gregariis pertinaciter, pugnaciterque traduntur, à nobis autem pluribus disputationibus refutantur. Enimvero quod Bajus asseruit secunda, quarta, decima, decimaseptima, decimaoctava, & decimanona propositione, bona scilicet opera esse *meritoria æternæ vitæ natura sua*, non requiri ad meritum *gratiam adoptionis*, & opera, quæ remissionem peccatorum præcedunt, *promereri vitam æternam*, atque ipsa merita Christi pretium valoremque non traxisse *ex dignitate Personæ*, nos utique argumentis pluribus oppugnavimus. Affirmavit insuper Michael Bajus propositionibus 20. 39. 41. 64. 68. 48. 49. 72. 71. 65. non dari peccatum *natura sua veniale*, fieri libere quidquid fit *voluntarie*, etiamsi *necessario* fiat, concupiscentiam in renatis esse *peccatum*, ejusque motus, quos homines patiuntur inviti, esse transgressiones legis, ac præcepti, *Non concupisces*; necnon *infidelitatem* illam, quam Scholæ *negativam* appellant, inter vera peccata esse connumerandam : nos vero hæc omnia prolixis dissertationibus refutavimus. Atque hoc idem de compluribus aliis Baji articulis dicendum est, de quibus pertractandi in Operibus nostris opportuna sese præbuit occasio. Propositiones item Jansenii singulas juxta Romanæ

Primum Anonymi artificium detegitur.

Ec-

Ecclesiæ decreta proscripsimus, extare in ejusdem Jansenii libro affirmavimus, in ejus sensu damnatas fuisse tradidimus, pro libertate indifferentiæ acerrime pugnavimus, in quæstione *Facti Jansseniani* irreformabile judicium, & æquitatem Romanorum Pontificum defendimus, *Juramenti* formulas vindicavimus, iisdem subscripsimus, & adversus silentium, quod *Religiosum* dicunt, stylum acuimus: in quibus omnibus, ceterisque, quæ in Bajano & Jansseniano dogmate præcipua sunt, habentque cum aliis damnatæ doctrinæ capitibus vinculum, atque connexionem firmissimam, certa ac manifesta res est, nos Catholicæ veritati confirmandæ, & novantium opinionibus evertendis, revincendisque conatum omnem nostrum, totamque, qualiscunque ea sit, operam, industriam, ac diligentiam contulisse. Respondeat nunc criminator, ostendatque quare hæc omnia neglexerit, quare cum tam multa adversus Bajum Jansseniumque scripserimus, asserat à nobis *totum fere illorum systema* renovari: ostendat in quo doli, artesque nostræ versentur; num dolus, num artificium Bajani aut Jansseniani hominis sit Constitutiones Apostolicas propugnare, fictitium comma respuere, libertatem indifferentiæ adversus dogmatistas defendere: omniaque nuperrime recensita præstare: ostendat postremo, quare cum longe plura ad corroborandas, atque pro modulo nostro illustrandas Catholicas veritates fuerint à nobis producta, versutus adversarius cuncta tacuerit, quasi nihil à nobis editum sit præter titivillitium quoddam, fœtumque damnatorum dogmatum abortivum, & quasi tricas solas, solasque apinas luserimus. Profecto etiam Stagyrites tradens præcepta accusandi, & Plutarchus agens de utilitate ab inimicis capienda, docuerunt paucis saltim adversarios illos laudandos esse, in quos neque bono, neque malo animo fuerint auditores, illosque nec maligne, aut invide culpandos, nec fraudandos honore debito, propterea quod *ei, qui promerentes non laudat, fides non debetur vituperanti.* Quamobrem debebat accusator saltem, ut vituperanti sibi conciliaret fidem aliquam, fateri nos in assertionibus plurimis à Bajanistarum & Jansenistarum systemate discessisse; & quoniam laudibus, quas ab optimis viris non promeremur, ab improbis autem aspernati fuimus, atque aspernamur, prosequi nos non debebat, prædicta nos inter, ac Novatores commendare discrimina, nec tantum jactare illam nostram, à se contumelioſe confictam, *in toto fere systemate* cum iisdem Novatoribus cohærentiam.

Arist. Rhet. ad Alex. cap. 37. pag. Reg. edit. 643. & Plutarch. pag. edit. Basil. 122.

Bajan. Rediv. pag. 11.

XV. Parum & exiguum est, quod adversarius silentio ea prætermiserit, in quibus absque apertissimo mendacio negare minime potuisset nos immenso intervallo à Jansenianis distare: proponit insuper quosdam pro ipsis Jansenianis characteres, quos certissime constat nobis nullatenus convenire, idque callidissime tacet. In exemplo sit, quod scribit pagina 14. (& est princeps illius prænotatio) articulos Baji damnatos fuisse in rigore, & in proprio verborum sensu, *sectatores autem Baji per fictam unius commatis transpositionem* contendere quod nonnulli possint *in sensu auctorum sustineri.* Hanc sectatorum Baji assertionem ego quidem data opera studui refellere lib. 17. cap. 2. & argumenta omnia, ob quæ opinio de transpositione commatis quibusdam, etiam non Bajanistis, probabilis visa est, accurate dissolvi. Hæc tamen argumenta incautus Anonymus (vide quam prudens sit, quam sapiens!) laudans pagina 4. *Acta Marillonii*, & *Attestationem Decani Sacræ Facultatis Lovanienſis*, & pagina 9. commemorans *Acceptationem Expositionis Lensæi* factam à Duacensibus, & Lovaniensibus Theologis, suppeditat ac subministrat ignaris: siquidem ex iisdem monumentis laudatis ab Anonymo, non aliunde, contendunt sectatores Baji, imo, ut dixi, non nulli Orthodoxi, famosum comma transferendum esse. Percipiet id unusquisque, qui oculos conjiciat in Bajanam Historiam p. 2. operum Baji edit. Colon. qua usus est ipse Anonymus, pag. 62. ubi legitur *Epistola Marillonii* ad Cardinalem Granvellanum, pag. 66. ubi extat *Attestatio Decani Academiæ Lovanienſis*, & pagina 202. ubi profertur testimonium *Petri Cuneri*, unius ex Theologis, qui pugnarunt adversus Bajum, probaruntque Lensæi Expositionem. Cum itaque perspicuum sit, à me validius, quam præstet Anonymus, oppugnari Bajanos, à me rejici horum opinionem *de commatis transpositione*, & refutari subterfugia, quorum ipse imprudentissime fulcra ministrat, dum laudat monimenta, unde transpositio illa, si vim haberent aliquam, aperte comprobaretur; cur dissimulat sententiam meam, cur tacet, nisi quod palmare sit argumentum, in me non esse illum Bajanismi characterem, quem statuit in prædicta commatis transpositione, à me penitus explosa ac rejecta? Ita vero rem sese habere haud obscura ratio confirmat: cum Fulgentius Bellelli alicubi eandem transpositionem improbare non videatur; tantum abest, ut accusator à clamoribus temperet, quin potius adscribit maximæ Theologi nostri inverecundiæ, *iteraſſe calumniam, quam ad nauſeam uſque*

Anonymi artificium alterum.

que Bajanistæ evomuere: quamquam alii, (ut Hyacinthus Serry Hist. de Auxil. ult. Edit. pag. 570. & Prælect. Theol. tomo 1. pag. 250. ac Vincentius Contensonus tomo 5. pagina 198.) transpositionem illam non improbent; neque huic unicæ responsioni Fulgentius Bellelli adhæreat, sed alias omnes producat, quas Norisius, aliique nostrates adhibuerunt. Igitur Anonymus non solum oppugnata à me Baji, & Jansenii asserta silentio altissimo præterivit, ne quem Baji discipulum appellat, fateri cogeretur Baji infensissimum adversarium; verum etiam declarans esse Baji sectatores, qui ad commatis transpositionem confugiunt, ubi videt hanc à nobis refelli, prorsus obmutescit; & ubi ex aliorum sententia commemoratam invenit, apertis tibiis increpat audaciam, atque

Bajan Redie pag. 207.

Clamores simul horrendos ad sidera tollit.

XVI. Si quid vero Anonymus in scriptis nostris offendit, quod ei parum in lectione Augustinensium Theologorum exercitato, sive à veritate alienum, sive ad conflandam, augendamque calumniam idoneum visum est, non semel duntaxat, sed frequentissime reprehendendum atque exagerandum esse putavit: cujus generis est, hominem gratia destitutum nunquam *in praxi* ita operaturum fore, ut non erumpat cupiditas, aut philautia: quod inscius homo putans à nobis excogitatum, & ignorans ex Norisianis Vindiciis exscriptum esse, nec distinguens inter cupiditatem, quæ est principium operis, & istud inficit & corrumpit, atque inter cupiditatem seu adventitiam, seu concomitantem, quæ nec operis causa est, nec illud intrinsecus vitiat, tanquam foret figmentum nostrum, imo commentum Bajanum, & inexpiabile crimen, carpit pagina 173. & immediate sequenti, redarguit rursus pagina 269. vellicat iterum pagina 278. roditque itidem pagina 292. Frequentissime pariter objectat definitionem illam gratiæ, in qua comprehendendam diximus *charitatis inspirationem*, ut persuadeat imperitis nullam à nobis virtutem, nullumque opus salutare præter charitatem admitti: quasi nos fidei spei, timoris, aliarumque virtutum expresse, perspicue, & absque ulla ambiguitate verborum perutiles, & supernaturales habitus, actusque nullibi tradidissemus: quando id non uno in loco, & præsertim libro 23. & 34. præstitimus, necnon declaravimus in prælaudata Gratiæ definitione non coarctari *charitatis* vocabulum ad charitatem Theologicam, atque ad virtutem specialissimam, aut ad amorem illum benevolum, quo summum Bonum dili-

Tertium Anonymi Artificium

gitur propter se; sed tum ab Augustino, à quo definitionem illam exscripsimus, tum à nobis usurpari *charitatis* vocabulum * aliquando in ampliori sensu ad significandam boni cupiditatem, & bonam voluntatem, quæ præcedit omnia opera spectantia ad pietatem veramque justitiam; aliquando autem ad significandum amorem illum benevolum, atque habitum, virtutemque, quam passim Scholæ *charitatem* appellare consueverunt. In his ergo, aliisque permultis, quæ suo quæque loco discutientur, verba quæ carpere ei libuit, nuda ac solitaria describens, atque omittens legitimum illorum sensum, repetitam expositionem, loca, ubi luculentius eadem res pertractatur, testimonia Augustini idem omnino sonantia, eorumque auctoritatem, qui nobis fuerunt institutores & duces, morem procul dubio eis gessit, qui, ut ajebat Psalmographus, *calcaneum* observant, id nempe, quod illis videtur retrogadum, lubricumque, atque *verba aucupantur*, *quærentes alicuibi laqueos*, *& nodosas facere calumnias.*

* *Vide Explicat. centum Episcoporum Galliarum, dissert. 1. §. 4. pag. 38. hujus Voluminis.*

S. Aug. in Psal. 55 n. 10. tom. 4. pag 523.

XVII. Illud præterea ingenium, artem, animumque auctoris aperte prodit, quod aut ignorat, aut dissimulat in Scholis nostris sententias illas, quas reprehendit, communes esse, ac vulgares: nam quæ ei potissimum flavam bilem, & Achæmeniam indignationem excitarunt, necessitas gratiæ ad diligendum Deum *tanquam auctorem naturæ*, ejusdem gratiæ definitio ac discrimen, status *puræ naturæ* fictitius, opera quæ in Deum non referuntur *non bene* facta: hæc, inquam, ab omnibus Aegidianis, à Lovaniensibus nostris, quotquot hactenus extiterunt, à Germanis, Gallis, & Italis propugnata semper fuere, ut postmodum demonstrabo, ubi per singula accusationis capita discurram. At accusator, quasi ea omnia essent farina nostra, aut potius Jansenianorum cavillulæ, & quasi nobis non præluissent Gregorius Ariminensis, Casalius, Fosseus, Norisius, aliique sexcenti, queritur aut ex ingenioli nostri latebris erupisse, aut consuetas esse novaturiensium commentationes, atque clamosior Claudianis tonitruis ait in scriptis nostris Bajanismum, & Jansenismum reviviscere ac pullulare: imo majorum nostrorum constantem perpetuamque doctrinam, & systema, quod à Patribus nostris accepimus, ut prætextu novitatis appareat execrabilius, non à Bajo tantum, vel à Jansenio, Bajanum, Jansenianumque censet esse appellandum, sed ulterius speciosissima, dignaque tali viro etymologia, Bertinianum, ac Bellellinum. Cuinam mortalium, nisi huic homini, qui

Artificium Anonymi quartum.

uni-

universam Augustinianam Scholam tam audacter proscindit, & perantiquam illius doctrinam exitiosæ novitatis incusat, affingenda ad caput erit illa littera, cujus in Oratione pro Sexto Roscio Amerino meminit Marcus Tullius?

XVIII. Arbitror autem neminem dicturum esse, quod justæ refutationis fines excedam, dum Anonymnm atrocissimæ calumniæ redarguo. Cum enim calumnia sit *falsi criminis objectio*, ut inquiunt laudatus Tullius adversus Sallustium, & Magnus Augustinus Quæstione 68. in Leviticum, sive, ut illam circumscribunt Jureconsulti, *iniqua & mendax infamatio*; ubi demonstravero me, cæterosque Augustinianos Scriptores, nec Bajanos, nec Jansenianos esse, ideoque injuste ac mendaciter infamari, eisque immerito probrosum crimen attribui, evidentissimum atque exploratissimum erit, auctorem *Bajanismi & Jansenismi redivivi* esse purum putum calumniatorem, criminatoremque falsissimum. Cæterum ne mihi vitia ipsius accusatoris objiciantur, dum *mendacem & calumniatorem* appello, id tantum quod in ejus scriptis exprimitur attendo, nec de ejus animo proferendi judicium mihi auctoritatem usurpo; imo si eliminandi errores studio permotus est, summopere studium ipsum commendo: quamquam nemo veritatis *studium* dixerit maledicta congerere, omnia sinistre interpretari, insidiose & clanculum aggredi, singulasque calumniæ proprietates lucubrationibus suis inserere, ut Anonymus iste fecit. Ipse enim non solum nos duos, me scilicet, ac Fulgentium Bellellium, atque nobiscum universos Instituti nostri Scriptores, qui in nobis loquuntnr, nobisque adhærent, ex insidiis adorsus opprimere, & tanquam malorum crateram fragenere studuit: verum & universum Opus tali pigmento linivit, ut ex hoc uno calumniæ dignosceretur effigies, nisi hanc Tyrius Apelles coloribus expressisset. *Mulier*, enim, *fervida & irritata rabiem & iram præferens, & quam anteit vir pallidus acutum intuens, eisque similis qui longo morbo contabuerunt, quem facile conjicias livorem esse, & duæ, quæ mulierem illam comitantur, hortantes, componentes, ornantes, quarum altera insidiarum imago, altera fallacia est*: mulier, inquam, ista pennicillo Apellis depicta non tam *Calumniam*, quam germanam hujus sororem repræsentat, Anonymi scilicet convitiatoris oppellam. In hac siquidem & adversus mortuum infensissima indignatione exardescens, & causam assumens, quam dicunt ἐπεξεργάσιον δίκην, non solum vocat virum eximium, ut vidimus num. 11. *spurium* Augustini *filium*, *è tenebris* prodeuntem, *temerarium Scriptorem*,

Num. adversarius dicendus sit calumniator.

Apud Lucianum tom. 2. pag. edit Salmurii. 565.

Novatorumque *defensorem acerrimum* ac *studiosissimum*; sed utentem ulterius *sophismatibus*, *futilibus argutiis*, *ineptiis*, *paradoxis*, atque *dolosis effugiis*, hominem adhæc adeo improbum, *quem nemo mortalium ferre valeat*, passim de me similia eructans, & forte deteriora. Ergo dum Anonymus his, aliisque plurimis contumeliis nos afficit, propterea quod proscriptis ab Apostolica Sede propositionibus sensum illum tribuerimus, quem in illis damnari, ac reprobari censuerunt Vasquesius, Suaresius, Turrianus, Macedo, Norisius, aliique viri doctissimi & præstantissimi, horumque responsa tanquam figmenta nostra, dolosque novantium subsannat, quod spero fore ut à nobis evidentissime demonstretur; unusquisque à præjudiciis immunis facile poterit dijudicare, an accusator stylo utatur fervido & irritato, an intueatur acutum, an contabescat livore, an comites habeat insidias, atque fallaciam; an denique opus à se compactum sit imago ipsa, pictumque ab Apelle simulacrum calumniæ.

Vide B. Rediv. pag. 11. 12. 170. 182 184. 203. 217. 247. &c.

Opportuna in Dupinium excursio.

XIX. Ecquid, obsecro, dicerent eruditissimi Galliarum Scriptores, si Italorum aliquis in quempiam eorum scripta hujus generis, cujus est *Bajanismus* ac *Jansenismus Redivivus*, in lucem ederet, quot in nos clamores emitterent, quot lamentationes & querimonias? Edidit Christianus Lupus, ut omnibus notum est, *de Appellationibus* exquisitissimum Opus, in cujus fronte scripsit, *Adversum profanas vocum novitates*, addiditque in principio Operis, *Adversus quosdam nostrorum temporum Novatores*, nullo adversariorum suorum expresso nomine. Id unum adeo Doctorem Sorbonicum Dupinium exulceravit, ut dissertatione secunda *disciplinæ Ecclesiasticæ* scripserit Opus illud egregium *esse dignissimum ut perpetuis damnetur tenebris*, *quod succo loliginis imbutum sit*, *& Petrum de Marca Archiepiscopum*, *Quesnellium Oratorii Presbyterum*, *Gersiavum Doctorem Sorbonicum & Garnerium Jesuitam Novatorum nomine designans*, *& eos indignis modis ubique proscindens*, *ac hæreticis semper adjungens*. Injustissima est expostulatio ista Dupinii: nam Lupus, ut dixi, neminem in fronte libri indigitavit; in Epistola ad Innocentium XI. solius Paschasii Quesnelli (qui utinam Novatoribus non adhæsisset!) mentionem fecit: atque in corpore Operis solvit utique contraria Petri de Marca momenta, sed illum impense laudat, & ait ceciniisse illum suadente Innocentio X. palinodiam: Joannem Gerbesium non semel appellat *sapientissimum*, *& eloquentissimum virum*, quamvis in illa de Appellationibus materia interdum erraverit, interdum etiam probaverit appellationes ipsas, haud negans

Dup. Disciplin. Eccl. dissert. 2. p. 97. Edit. Colon.

Che-

Chelidonium in Arelatensi Synodo è propria Sede dejectum Romanam & Apostolicam Sedem adiisse ad postulandam Hilariani judicii reformationem. Garnerii, nisi forte labor memoria, Lupus eo loci non meminit, aut si meminit, certe non sine laudis præconio. Novatores vero appellationes ad Romanum Pontificem præfracte constanterque negasse, & consequenter à Lupo rectissime præfatum titulum fuisse appositum, novit quisquis legit vel unum Bellarminum libro secundo *de Romano Pontifice*, vigesimo primo & quatuor sequentibus capitibus, Calvini, Nili, Illyrici, Magdeburgensium, aliorumque hæreticorum argumenta contra easdem appellationes solventem. Quid ergo? Si Doctor Sorbonicus audet asserere, quod sit *imbutum succo loliginis, & felle intinctum* Opus illud Christiani Lupi, in quo refellitur Novatorum opinio, quoniam eidem opinioni adhæserunt Scriptores aliqui Galliarum: quo succo imbutum, quo felle linitum esse affirmaret duplex illud Opus, *Bajanismus*, ac *Jansenismus*, dum in eodem Opere nomen nostrum apparet in ipsa fronte librorum aperte impetimur & lacessimur, & ubique dicimur Novatores, aut Novatorum discipuli, idque ob doctrinam illam, quam universa Augustiniana Schola propugnat?

XX. Erunt fortasse, qui dicant non esse Anonymum imitatorem Dupinii, neque calumniandi animo, sed veritatis *zelo* commotum, veritum ne hydra Jansenianæ hæreseos præcisa capita rursus germinet, erigatque: verumtamen erga nos benevolentiam servare, eamque quibusdam in Italiam conscriptis epistolis significasse. Mihi, ut dixi paulo supra, alterius animi dijudicandi non arrogo auctoritatem. Quæram tantummodo, num opportunus *zelus* dicendus sit, ne error extra Italiam vagetur, Italos Orthodoxos incessere, scripta in lucem nutu Superiorum emissa opere edito furtivis typis traducere, ad opiniones recentiorum Scholarum revocare inconcussa, ac perantiqua Ecclesiæ dogmata, jactare solos sibi adhærentes esse Antijansenianos, cæteros à se dissentientes in erroris suspicionem adducere, sub duorum nomine amplissimo Ordini bellum indicere, atque ad oculorum suorum caliginem avertendam maximi incendii præbere incentiva. Hunc profecto ita zelum dixeris, quemadmodum benevolentiam charitatemque præterire discrimina, quæ nos aperte segregant à Dogmatistis, sinistre, quæ non intelligas interpretari, dolo quæ occultari nequeunt adscribere, abjectissimis nominibus, calumniis, impostoris, dicteriis, insimulationibus viros honestos onerare, clanculum

An zelo permotus Anonymus?

mordere, initisque consiliis anathemati, si id consequi valeas, subjicere. Zelusne censendus hic est, atque benevolentia? Utinam sit. Verum latentem in pectore Anonymi charitatem, de qua judex tantummodo esse potest Deus omniscius & immortalis, deprehendi nequaquam sinit hostilitas manifesta: nec profunda illa, & acerbissima vulnera, quibus, etsi inania sunt, in quorumdam tamen opinione confodimur & cruentamur, abstergi valent tam leni, ac miserrimo blandimento. Profecto si me inter adversariumque meum intercessisset consuetudo aliqua epistolarum, ac me benevolentiæ hujus suæ dignatus esset reddere certiorem; ausus ei essem rescribere quod Rufino Beatissimus Hieronymus: *Esto tu bono animo scripseris, & homo innocens, & amicus fidelissimus, de cujus nunquam egressum est ore mendacium, me nescius vulneraveris; quid ad me, qui percussus sum? Num idcirco curari non debeo, quia tu me bono animo vulnerasti? Confossus jaceo, stridet vulnus in pectore, candida prius sanguine membra turpantur: & tu mihi dicis, Noli manum adhibere vulneri, ne ego te videar vulnerasse?*

S Hier. Apol. adv. Ruf. lib. 1. tom. 4. par. 2. pag. 361. edit. Martian.

S. P. Augustini Regula quædam ad calumniantes & malevolos secernendos.

XXI. At quoniam hæc Hieronymi verba nullum alium in præsentia locum habent, nisi quantum spectat ad vulnerum nostrorum acerbitatem: ut ad Anonymi benevolum gratissimumque revertar animum, tametsi latet, & manifestus est soli Deo, aliquatenus tamen agnosci ille poterit ex quadam à Magno Augustino tradita regula, juxta quam à malignantibus & malevolis amici ac benevoli homines secernuntur. Quisquis enim in proximo suo errorem, seu vitium aliquod suspicatur, & benevolus est, eundemque proximum diligit, quoniam de alterius malo tristatur, quod proprium est diligentium, vehementer cupit, ut quod in fratre arguit increpatque, sit falsa atque inanis suspicio: neque sperat, aut confidit oppressurum se, devicturumque adversarios, sed ab iis potius vinci, ac superari desiderat. Contra vero qui suspicionibus suis, & redargutionibus aliorum intendit animum, atque in his ducitur malevolentia, aut livore excæcatur; propterea quod invidi, & odio habentes lætari plurimum solent de aliorum infamia, dedecore atque oppressione, nil magis in votis habet, quam ut suspicio vera sit, & accusatio comprobetur; ut quem reum putat esse, patrocinio destitutum, damnatum, perditumque quam ocyssime intueatur. *Malevolæ suspiciones* (inquit Augustinus serm. 343. num. 3.) *sunt calumniantium*; & rursus: *Qui benevole suspicatur, vinci cupit; tunc enim bene lætatur, quando falsum inventum fuerit quod male suspicabatur.* Quæro nunc, an malevola, an autem bene-

Aug. tom. 5. pag. 1325.

benevola dicenda sit suspicio, & accusatio Scriptoris doctrinam nostram tanta confidentia redarguentis, ut passim affirmet ex *sola lectione* librorum nostrorum *exploratum esse* revivíscentem in nobis Bajanismum & Jansenismum: artes, quibus censuras eludimus, esse prorsus *irritas & inanes*: nil nobis supereſſe, nisi ineptias, quæ moveant *risum pariter & indignationem*: non posse *expressius & disertius renovari*, quam renoventur à nobis, errores in Bajo & in Jansenio damnatos: *dolum, fraudemque nostram* cunctis innotescere: *nonnisi miserima evasione* Romanorum Pontificum censuras à nobis eludi: *intolerandam* esse, *nec omnino ferendam* audaciam nostram; actum denique esse, *convictos* nos penitus, causam *desertam*, atque expeditam. Vinci ergo non vult homo iste: imo, si solus audiatur, jam vicit, jam causa finita est; ac magnopere tristaretur, si quod male suspicatus fuit, omnino falsum inveniretur.

Baian Reviv. pag. 69. 171 & 77. 188 196. 271. 271. *&c.*

XXII. Invenietur quidem: nunquam enim veritati præsidium deest; semperque paratus est adversus Daretem Entellus aliquis, Interim neminem inter sapientes viros futurum fore existimamus, qui censeat devictos & superatos nos esse; quamvis id asserat gloriosissimus adversarius, Cycloboro, atque Stentore clamosior, eique assentatores nonnulli tanquam alteri Pyrgopolinici plaudant, dicentes unum ipsum interea viverte *virtute*, *& factis invictissimum*. Puto non hanc priorem esse pugnam, in qua visus sibi sit assecutus victoriam, & quasi triumphum agens; quod ii, qui virum noverunt, ejusque lucubrationes, narrare poterunt: nam ego non novi, nec legi latinas alias hujus generis criminationes, quamvis noverim ac legerim alias id genus Gallico idiomate scriptas, minori tamen acrimonia, ac minori procacitate. A Gallorum tamen ingenio plurimum abhorret Anonymus: cum enim hi sapientissimi sint, humanissimi, ac temperatissimi, atque, ut in secundo de Divinatione ait Cicero, *victi silere soleant, canere victores*: ignorat is systema quod vellicat, de nobis loquitur durissima atque acerbissima, nequit moderationem tenere, & victoriam conclamat datis tantum signis, & nondum peracto certamine. At nemo mortalium ignorat vetus adagium, cujus meminerunt laudatus Cicero in quadam epistola ad Atticum, & in Oratione *De non temere credendo calumniæ* Lucianus Samosatensis,

De Anonymi confidentia, & jactantia.

Cic. Epist. ad Attic. 7. 17. Lucianus pag. 568.

Ne judex fueris, partes ni audiveris ambas.

Imo si quis legit unquam, quæ literis mandarunt Nostrates, & Norisiana tantummodo Opuscula; mirabitur confidentiam illam maximam ac singularem, qua Anonymus

eandem tundens incudem jactat à se firmissimam & inconcussam Scholæ Augustinianæ doctrinam in minutissimum pulverem redactam esse, atque omnino contritam. Sed de *Bajanismi & Jansenismi Redivivi* inscriptione, de Operis protheoria, de ratione scribendi, & de artificiis, quæ adversarius noster adhibuit, dictum satis, superque.

De methodo ab Anonymo adhibita.

XIII. Addamus perpauca de methodo, qua Anonymus utitur. Quantum ad hanc attinet, contexit primo loco historiam Bajanismi, atque in certas classes partitur damnatas propositiones, quarum & sensum investigat: deinde conatur evincere hunc sensum cum in Operibus Fulgentii Bellelli, tum in iis, quæ à me in lucem edita sunt, contineri. In iis autem, quæ ad historiam spectant, & habentur articulo primo & secundo, à pagina nempe decima quarta usque ad quadragesimam sextam, nil fere occurrit, in quo necessum sit immorari, & verba profundere. Inquit quasdam Baji propositiones *ob doctrinam*, quasdam autem *ob censuram* fuisse proscriptas: sed quotiescunque similes propositiones occurrunt, quarum una *doctrinam*, altera *censuram* continet, si de eadem materia enuntientur, ut contingit in propositionibus 28. & 29. tam *substantiam dogmatis*, quam *censuræ acerbitatem* perstringi. Addit non omnes propositiones damnatas esse, *quasi Bajum habeant auctorem*, quamvis Bajus auctor fuerit fere omnium, atque cæterarum *præcipuus saltem defensor*. Præterea animadvertit in illis propositionibus recensendis non eundem ab omnibus Scriptoribus servari numerum, ideoque à se illum servatum iri, quem secutus est Editor Operum Baji, quæ in unum volumen coacta typis fuerunt edita anno 1696. Coloniæ Agrippinæ. Ait omnium fere articulorum Baji illud esse principium, quod omnis amor creaturæ rationalis aut sit *vitiosa cupiditas*, aut *charitas laudabilis*: huic accedere principium alterum, quod malum sit homini carere iis, quæ pertinent *ad creaturæ rationalis integritatem*, ad quam spectat *ut Deo per charitatem adhæreat*, ac destinetur *ad visionem Dei intuitivam*. Asserit Bajum, ut nimis evexit statum hominis ante peccatum, ita plus æquo statum ejusdem hominis post peccatum depressisse, docendo tamdiu hominem *ex cupiditate* operari, quamdiu in ejus corde *charitas* non diffunditur per Spiritum Sanctum: atque hinc sequi, quod liberum arbitrium sine gratiæ adjutorio nonnisi ad peccandum valeat, omniaque opera infidelium, qui Deum ignorant, ac proinde nequeunt Deum ipsum diligere, esse peccata. Postremo affirmat, Bajum reprobasse tanquam Pelagii assertum, dogma illud, & pronuntiatum Catholicum,

Deus

Deus impossibilia non jubet, ac docuisse omne opus, quod *voluntarie* fit, etiamsi *necessario* fiat, libere tamen fieri, ut systema suum cum libero hominis arbitrio conciliaret; atque hæc præcipua Bajani systematis capita in libro, cui titulus est *Augustinus*, renovata fuisse à Jansenio: de cujus itidem propositionibus agens Anonymus, pertractat primum de istarum sensu, deinceps ejusdem sensus Jansenianos nos assertores, atque propugnatores esse contendit.

Quid hoc in Opere præstandum sit.

XXIV. Nullatenus ego de historia Bajanismi, & de Baji, aut Jansenii propositionum æquissima, rectissimaque condemnatione cum Anonymo disceptabo; in his enim quid sentiam constat ex libro XVII. Theologicarum Disciplinarum. Ad examen revocabo quinam revera sit damnatus pravusque sensus articulorum illorum, sive Baji, sive Jansenii, sive etiam Quesnellii, quorum damnatam falsissimamque doctrinam à nobis defendi & renovari incredibili animositate asseverat. Quod utique, auxiliante Deo, atque intercedente Augustino, faciam tanta insignium Auctorum suffragante multitudine, ac tanta probationum evidentia, ut nisi accusatorem pœnitebit invidiosissimæ insimulationis, quod ab homine talis ingenii ac pertinaciæ vix, aut ne vix quidem sperandum est; fateatur tamen se innumeris Theologis Orthodoxis ac præstantissimis, quibuscum per omnia sentimus, injuriam intulisse maximam, ignorasse penitus illorum mentem, & nunquam scripta pervolutasse, nostra quoque lividis oculis perlegisse, ac longe majorem curam, atque solicitudinem sibi adhibendam esse, ut semetipsum purget à nota convitiatoris, & calumniatoris, quam impenderit nos accusando, & commentitium *Bajanismum*, ac *Jansenismum Redivivum* conscribendo. Quod vero Colonienſem Operum Baji editionem secutus fuerit in damnatis articulis enumerandis, id quidem parum, aut nihil refert: atque ego pariter, ut numeri numeris respondeant, idem servabo. Addam quoque in fine secundi voluminis Romanorum Pontificum Constitutiones, quibus Baji, Jansenii, & Quesnellii propositiones eodem numerorum ordine, quo ab Anonymo, & à nobis citantur, inveniuntur dispositæ, ut facilius sub legentium oculos cadant, & quæ solis appositis numeris commemorantur, statim occurrant, neque sit necesse, ut alibi requirantur. Ab adversarii tamen methodo recedam paullulum; nam divisionem articulorum Baji in certa capita, quam divisionem ipse præmittit art. 2. pag. 22. necessariam minime puto, tum quia eandem, & quidem longe accuratiorem nobis exhibuerunt Franciscus Suarez in sexto Prolegomeno *de Gratia*, Turrianus in dissertatione *de erroribus*

roribus Baji, Ripalda in tertio Volumine *de Ente ſupernaturali*, Lenſæus in *Expoſitione* iisdem Bajanis Operibus inſerta, Ludovicus Bail *de Beneficio Crucis*, aliique permulti; tum quia nobis accuſator de ſingulis & univerſis articulis minime litem intendat; tum demum quia manifeſtiſſimum eſt (ut dixi n. 14.) illorum articulorum complures à nobis rejici, & prolixis diſſertationibus refutari. Ubicunque tamen neceſſum, aut opportunum erit, ad ipſam Anonymi partitionem confugiam, inſertasque ab eo notulas in medium afferam. In hoc etiam à methodo Anonymi diſtabo aliquantulum, quod priori loco librorum meorum præmittam Apologiam; cum adverſarius Fulgentium Bellellium prius accuſet, damnatumque pronuntiet, defuncti piiſſimique viri cineres ventilando: ſiquidem poſtulat rectus ordo, ut primum nosmet-ipſos, ac deinde confratres defendamus, ſi maxime ſimus, quales nos eſſe profitemur, iisdem confratribus infirmiores. Verum ſi quis eſt, qui in Apologetico hoc noſtro eundem prorſus deſiderat ordinem, quem tenent libri adverſum nos exarati; facillime ordinem ipſum inveniet, ſi prima capita ſingularum diſſertationum noſtrarum legantur unum poſt aliud; tum ea, quæ tertio loco poſita ſunt, ac tandem quæ medium tenent. Data enim opera diſſertationes ipſas in tria capita diſtribui, quorum primum Baji ſenſum, & in eo hallucinationes Anonymi, alterum librorum meorum vindicationes, ac tertium caput Operum Fulgentii Bellelli comprehenderet apologiam: atque ita legentium arbitrio aut jungi ſimul poterunt, aut ſeparari. Abſolvam denique Apologetici hujus Operis protheoriam alloquens lectores, judices, Theologosque univerſos iisdem verbis, quibus in fine Præfationis præmiſſæ celebri pro Chriſtianis *Apologiæ*, ſeu *Legationi*, Aurelium Antoninum, Commodum, omnesque Philoſophia imbutos allocutus eſt Athenagoras Athenienſis: *Porro nunc ab initio inſtitutæ orationis meæ, obſecro vos, æquis & benignis animis auſcultare, ut dignemini, neque vos nulla ratione vigentis famæ præjudicio occupari, & ad illius veluti impetum rapi patiamini. Quin illud veſtrum ſapientiæ & veritatis avidiſſimum ſtudium mea quoque oratio ut ſentiat, ſinite. Sic fiet, ut neque vos per ignorantiam delinquatis: & nos depulſis confutatisque iis, quæ temere in nos* adverſarius *effutiit, quietiores agamus.*

Athenag. pag. 4. edit. Pariſ. Sennii

DISSER-

DISSERTATIO PRIMA

IN QUA PERTRACTATUR *DE SENSU* BAJANI ARTICULI XXXVIII.

ALIORUMQUE SIMILIUM,

Ac demonstratur eundem sensum nullatenus contineri, sed refelli penitus, & refutari cum in libris *De Theologicis Disciplinis*, tum in iis, qui *Mens Augustini.* inscripti sunt.

Vide quibus tam gravem, tamque nefariam irrogaris injuriam.

S. P. Augustinus lib. 1. contra Julianum cap. 4. num. 12.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

DISSERTATIO PRIMA.

CAPUT PRIMUM

De sensu Bajanæ propositionis XXXVIII. *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur.*

ANonymus *Bajanismi Redivivi* auctor præfatione præmissa, & articulis Baji in certa capita distributis, prolixe pertractat de sensu trigesimæ octavæ propositionis, quam art. 3. §. 31. appellat *præcipuum totius Bajani systematis caput, ac quasi totius doctrinæ basim*; & in cujus sensu investigando a quadragesima septima usque ad sexagesimam quintam paginam immoratur. Æquum est igitur, ut nos pariter priori hac Dissertatione sermonem instituamus de ipsamet propositione trigesima octava, ejusque sensu, tali ordine ac methodo, quibus facile unusquisque percipiat, quodnam sit Bajani erroris fundamentum & caput, & an adversarius verum legitimumque Bajanismum delineaverit, num autem umbratilem, natum in ejus cerebro, atque fictitium. Id profecto consequemur, si tria ob ingenui Lectoris oculos statuamus: primum videlicet quot sensus eadem propositio patiatur: alterum in quo eorundem sensuum proscriptam esse contendat Anonymus, & in quo proscriptam fuisse docuerint Theologi præstantissimi & ante, & post damnatas theses Quesnellianas: tertium, quænam accusator producat assertionis suæ munimenta.

Bajan. Rediv. pag. 47.

§. I.

De multiplici sensu Bajani articuli 38.

SUMMARIUM.

1. Intelligentia prima nominum *charitatis*, ac *cupiditatis habitualiter* sumptorum.
2. Perversitas propositionis juxtà hanc intelligentiam sumptæ.
3. Intelligentia 2da propositionis Bajanæ summendo charitatem, ac cupiditatem pro actibus, ejusque perversitas etiam in hoc sensu.
4. Sensus Augustinianorum de charitate, & cupiditate actuali.
5. Sensus Antagonistæ circa damnationem propositionis Bajanæ. Idem discrimen inter sententiam Bay. & Augustinianorum.
6. Ulterior mens Adversarii circa damnationem dictæ propositionis.
7. Mens, & conclusio Authoris insinuatur.

1. Intelligentia prima nominum, charitatis ac cupiditatis nimirum utrúmque ſumptum pro habitu.

PRincipio itaque *charitatis* & *cupiditatis* vocabula ita accipi poſſunt, ut *charitas* in prænuntiata Baji propoſitione non qualiſcunque charitas ſit, ſed regnans, prædominans, atque inferens juſtitiam, animæ ſanctificationem, ac meritum vitæ æternæ, ita, ut in ſenſu ejusdem Bajanæ propoſitionis, ubicunque regnat laudabilis illa charitas, ipſa quodcunque rationalis creaturæ opus efficiat, reddatque illud ſanctum, & dignum retributione. In hoc autem ſenſu Bajanus articulus enunciatur *de charitate habituali*, quoniam charitatem illam, quæ in cordibus juſtorum per Spiritum Sanctum diffunditur, ibique regnat, Theologi *habitualem* appellant, eoquod animarum juſtificatio juxta communem eorundem Theologorum ſententiam fiat per gratiam inhærentem, ſive per ſupernaturalem quemdam habitum, aut formam, qua interius perficimur, vivificamur, & innovamur. Pari ratione *vitioſæ cupiditatis* nomen ita in Bajano articulo uſurpari poteſt, ut minime intelligatur qualiscunque cupiditas, ſeu qualiscunque mundi fluxorumque bonorum dilectio, ſed *cupiditas* cordibus impiorum adhærens, ibique regnans, aut potius tyrannidem exercens, ac tali ratione prædominans, ut quidquid agitur ab homine tali noxia cupiditate affecto, ſibi vindicet, omniaque opera aut eliciat, aut imperet, & cuncta proprio veneno corrumpat. Hanc verò prædominantem cupiditatem, cum ad inſtar cujusdam habitus, vel formæ impiorum cordibus inſit, appellare itidem in Scholis conſuevimus *cupiditatem habitualem.*

2. Oſtenditur perverſitas propoſitionis juxta primam intelligentiam ſumptæ.

Sane, ſi Bajana propoſitio, de qua ſermo eſt, ità accipiatur, ut omnis amor creaturæ rationalis ſit aut vitioſa cupiditas cordi impiorum inhærens, eidemque cordi prædominans, aut laudabilis charitas diffuſa in cordibus juſtorum per Spiritum Sanctum inhabitantem, & prædominans ac juſtificans, ita, ut ubi non regnat hæc laudabilis charitas, omnis motus liberi arbitrii, omnis amor, omnisque actus ſit a vitioſa cupiditate dominium imperiumque exercente; aut contra, ubi non regnat vitioſa iſta cupiditas, quidquid ex animo & voluntate procedit, effectus ſit laudabilis charitatis prædominantis atque regnantis: ſi, inquam, in hoc ſenſu accipiatur propoſitio Bajana, nemo unus eſt, qui ejus perverſitatem non percipiat, primoque aſpectu non videat quam jure, meritoque cenſuram ac damnationem Eccleſiæ, univerſorumque Catholicorum execrationem ſubjerit. Enimvero ſi ubicunque ſedem regnumque non tenet amor juſtificans, ita præeſt cupiditas noxia, ut ſibi ſubjiciat actus omnes creaturæ rationalis, eosque jubeat, regat, ac moderetur; quidquid faciet peccator nondum juſtificatus, utpote profectum a radice vitioſæ cupiditatis, erit peccatum & inquinamentum: atque ita, licet Spiritu Sancto movente, & nondum inhabitante, timorem concipiat, perpendat peccatorum ſuorum turpitudinem, in ſpem veniæ erigatur, & etiam per actus initialis amoris, imperfecti, nec prædominantis, ad gratiam in Sacramento obtinendam ſeſe diſponat; attamen hæc omnia erunt damnabilis cupiditatis effectus, hujusque contubernio, atque influxu corrupta. At quis non execratur hæreticam hanc, pernicioſam, horrendiſſimamque doctrinam? ex qua manifeſtiſſima conſecutione deducitur, quidquid fit a peccatore peccatum eſſe, timorem quoque, ſpem, deteſtationem peccati, attritionem ſervilem, necnon actum charitatis initialis atque imperfectæ. Sat eſt ad hujus doctrinæ pravitatem deprehendendam ad memoriam revocare ſextam Lutheri aſſertionem ex damnatis in Bulla Leonis X. & auctorum Confeſſionis Auguſtanæ, aliorumque Novatorum portenta à Sacroſancto Tridentino Concilio proſcripta Seſſ. 14. cap. 4. & can. 5. ne interim commemorem Bajanos alios articulos, propoſitiones ab Alexandro VIII. confixas, cæterasque in celeberrima conſtitutione *Unigenitus* condemnatas: Profluunt abſurda alia ex prædicto ſenſu Bajanæ propoſitionis, ex quo non tantum ſequitur omnia opera, quæ fiunt ab impio, in quo regnat vitioſa cupiditas, ab hac infici, & inquinari, ac proinde flagitioſa eſſe, quæ charitati viam ſternunt, & ad juſtitiam diſponunt, ſive quæ Spiritui Sancto moventi, & nondum inhabitanti, tribuenda eſſe docet Fides Catholica; verum etiam illinc infertur, à prædominante cupiditate proficiſci, ab ipſa labefactari, & intrinſecùs corrumpi quælibet officia moralium virtutum, operumque naturalium, quæ natura impellente, aut ſuadente honeſtate, vel jure humanæ conſuetudinis perficiuntur. Nam cum hujus generis opera originem non habeant à charitate per Spiritum Sanctum diffuſa, juxta execrandum illud & nefarium principium duplicis amoris prædominantis, neceſſum eſt, ut à cupiditate, quæ omnia inficit, oriantur, & labefiant. Ità ergo graviſſimum flagitium cenſendum erit, ſi quis naturali patriæ amore commotus ei in ſummo rerum diſcrimine opituletur: ſi ex indito erga parentes affectu honorem ipſis cultumque exhibeat: ſi proxi-

Art. Baji 35. & 40. Ex propoſ. damnatis ab Alex. VIII. 8. 9. 11. 12. 15. Ex Queſnellianis 44. 45. 55. & 61.

proximo periclitanti & egenti commiseratione permotus porrigat dexteram, & eleemosynam largiatur: si ad infamiam, mortemque vitandam obtemperet humanis legibus: dicam verbo, nihil erit, ubi laudabilis charitas desit, non exitiosum, non immundum, non turpe. Hunc ergo sensum, quem dilucide exhibet propositio Baji octava ac trigesima, si de charitate & cupiditate prædominantibus, inhærentibus, &, ne abjiciamus orationem scholasticam, *habitualibus* eadem propositio enuntietur, constat Lutheranæ, & Calvinianæ hæresi proximum esse, perversum, execrandum, atque omni censura dignissimum, idque extra omnem controversiam positum esse nemonon videt:

3. Intelligentia 2da propositionis Bajanæ summendo charitatem ac cupiditatem pro actibus.

Potest alius sensus Bajanæ propositioni trigesimæ octavæ subesse, si nempe *vitiosæ cupiditatis* nomine intelligatur cupiditas prava actualis, qualiscunque ea sit, aut vehemens, prædominans & lacertosa, aut non prædominans, tenuis ac remissa: & similiter nomine *charitatis laudabilis* charitas actualis, qualiscunque ea sit, sive perfecta sive imperfecta, aut cordi prædominans, aut non prædominans, seu justificans animam seu non justificans. Naturæ quippe lumine perspicuum est, cupiditatem & charitatem, quemadmodum qualitates omnes affectionesque animorum, si *habituales* ac permanentes non sint, esse *actuales* ac transeuntes; & si ad intensiorem perfectumque gradum non pertingant, inferioris gradus esse, remissioris, atque imperfecti. Accepta igitur propositione illa de vitiosa cupiditate actuali, & de laudabili charitate itidem actuali, præscindendo ab eo num dominentur, vel non dominentur hominum cordibus, adhuc sub eadem propositione cubare deprehenditur duplex sensus. Ac primus est obvius, & illinc suapte natura fluens, nimirum, Quidquid a rationali creatura peragitur, habet unum ex his duobus principiis, id est, aut vitiosam cupiditatem actualem, aut laudabilem charitatem pariter actualem, adeo ut vel unius, vel alterius causa omnino fieri debeat: sitque intrinsecus vitiatum, contaminatum, corruptum, atque spectata substantia sua, & principio sive causa influente, damnationi obnoxium, & Evangelica Lege prohibitum, quotiescunque a cupiditate procedit: vel contra sit intrinsecus rectum, & quoad substantiam, objectum, & principium influens, bonum & dignum remuneratione, quando proficiscitur a charitate. In hoc quoque sensu censuram prome-

Ostenditur propositionem juxta 2dam intelligentiam pariter meritò damnari in sensu obvio.

retur propositio Bajana. Falsissimum est enim opera omnia, quæ non proveniunt à charitate actuali sive perfecta, sive imperfecta, oriri ex cupiditate vitiosa, ac proinde ex causa, ac principio in eadem opera influente corrumpi & infici, ita ut intrinsecus, & quoad substantiam suam, quoad proximum, propriumque objectum sint prohibita, sint flagitiosa, sint damnabilia. Enimvero, ut paulo antea dicebam, nullus ratione præditus dicturus est unquam, ex cupiditate vitiosa derivare officia moralium virtutum, & peccata esse actus pietatis, quos in parentes exercent filiifamilias, subsidia, quæ indigentibus viri misericordes impendunt, excubias & vigilias civium pro incolumitate patriæ, studium honestatis, abominationem dedecoris ac turpitudinis, salutis curam, aliaque id genus; quæ non ex actuali cupiditate, sed ex naturæ instinctu, ex humanarum legum præscripto, & ex omnium gentium consuetudine, cum à fidelibus, tum etiam ab iis, qui fide sunt destituti, sæpenumero efficiuntur. Nunquid enim vitiosa cupiditas dicenda est lex naturæ a Deo singulorum cordibus inscripta? nunquid vitiosa cupiditas amor honestatis ac probitatis? nunquid vitiosa cupiditas jus & necessitudo gentium universarum? Abeat ergo quisquis propositionem 38. Baji hoc sensu indemnem pronuntiat, ut quod non derivat a laudabili charitate, oriatur a cupiditate vitiosa, & ab ista intrinsecus corrumpatur. Nos quidem hunc sensum rejicimus & damnamus, haud ignorantes commemorata opera, aliaque iis consimilia minime esse fœturam damnabilis cupiditatis, illisque adscribentes bonitatem, quæ ex rerum substantia, & operum humanorum objecto repetitur, asserentes quoque talis esse conditionis, ut quantum est in se, possint in Dei gloriam referri: quod nullatenus fieri posset, si turpia forent in semetipsis, atque cupiditatis vitio labefactata.

4. Sensus insitius ad intelligentiam 2dam in quo non damnari propositionem probatur.

At enim in eadem Baji propositione, quatenus enuntiatur de cupiditate, & de charitate actualibus, alius occurrit sensus, non obvius quidem & proprius, sed vi intrusus atque adscitus, nimirum, opera, quæ nullatenus fiunt ex charitate actuali, saltem imperfecta, per quam referantur in Deum rationalis creaturæ finem ultimum, non esse undique bona, id est, quamvis sint bona spectata operum substantia, & considerato principio, a quo manant, & fine proximo, sive objecto, in quod directe tendunt, bona tamen non esse attenta cir-

Quoad sensum insititium mens Augustinianorum.

cumstantia ultimi finis. Propugnant autem Augustiniani omnes, non duo tantum recentiores, quos Anonymus contumelioſe insectatur, omnes, inquam, ut loco opportuniori demonstrabitur, in hoc sensu propositionem, de qua loquimur, non fuisse proscriptam. Contendunt enim verissimam esse sententiam, quod omnia opera deliberata creaturæ rationalis in Deum saltem *virtualiter* sint referenda, & quæ ita non referuntur, non sint bona spectatis omnibus circumstantiis; sed licet non sint derivata à vitioſa cupiditate, licet non sint intrinsecus mala, licet spectato fine proximo, & principio, à quo eliciuntur, habeant honestatis decorem, ac sint laudabilia; consideratâ nihilominus ratione ultimi finis, qua carent, aliquid illis desit, cujus causâ dici nequeant bona simpliciter, & juxta omnem rationem: hominem verò deliberate operantem, & opera sua in Deum minime referentem, veniali saltem culpa delinquere; quæ culpa ex defectu debitæ relationis exorta operantem quidem afficit, sed intrinsecus non vitiat opera, quibus externa duntaxat est, concomitans, & adventitia, prout suo loco explicabitur. Et quoniam in horum Theologorum sententia falsissimum est, illa opera, quæ non referuntur in Deum, esse intrinsecus mala & oriri ex vitioſa cupiditate, falsissimum quoque erit omnem amorem creaturæ rationalis esse vitioſam cupiditatem, sive charitatem laudabilem: ideoque hunc sensum postremo explicatum non obvium esse, sed insititium, & ab omni censura immunem, Augustiniani omnes affirmant. Interim ergo prætermissis, quæ ad relationem operum nostrorum pertinent, de qua re Dissertatione tertia pertractabimus accuratius, constat propositionem trigesimam octavam Baji duplicem sensum pati, unum si accipiatur de cupiditate habituali & prædominante, ac pariter de charitate habituali & prædominante: alterum verò si accipiatur de cupiditate actuali sive sit prædominans sive non, & de charitate item actuali sive sit prædominans, sive non: prout explicavi. num. 2. & 3.

Duplex sensus propositionis Baji.

5.

Sensus Anonymi circa damnationem propositionis Bajanæ.

Vidimus hactenus, quotuplex sensus damnatæ Baji propositioni subesse queat. Videndum nunc, in quo sensu damnatam esse adversarius noster contendat. Ait ille, eandem propositionem nequaquam damnatam esse in sensu charitatis & cupiditatis habitualis; sed in hoc sensu damnatam dici à novatoribus, ut effugiant latas in Bajum censuras, & impune, si fieri possit, Bajanum systema defensitent, atque instaurent. *Novatores* (inquit pag. 47.) *ut censuram illius propositionis effugiant, contendunt illam intelligi debere de charitate & cupiditate habituali, non autem de actuali; ideoque illius sensum esse, quod omnis amor habitualis sit aut vitioſa cupiditas, aut laudabilis charitas, ita, ut omnis actio hominis justi sit laudabilis, & omnis actio peccatoris vitioſa, quam fatentur in eo sensu jure merito fuisse damnatam.* Addit, quod si hæc propositio intelligeretur de charitate & cupiditate, non actuali, sed habituali, etiam post Bullam S. Pii fas esset asserere quod omnia infidelium opera sint peccata, quod liberum arbitrium non valeat nisi ad peccandum, quod homo non potuerit à Deo creari absque charitate actuali, & quod timor gehennæ, & spes retributionis, nisi pro fine ulteriori habeant Deum charitate amatum, sint peccata, ideoque sibi provinciam assumit demonstrandi, *propositionem 38. damnatam esse in sensu charitatis & cupiditatis, non habitualis, sed actualis, & ab ipsomet Bajo sic intellectam esse illam propositionem;* ut inquit proxima pagina 48. Aggreditur itaque Anonymus demonstrare, quod propositio Baji proscripta fuerit in sensu *charitatis, & cupiditatis actualis*, nulla distinctione facta inter charitatem & cupiditatem cordibus dominantem, & non dominantem, perfectam aut imperfectam, ita, ut in sensu Baji quæcunque non fiunt ex charitate actuali, fieri necessum sit ex actuali cupiditate, ideoque officia virtutum moralium, ut amor parentum, vel sublevatio pauperum, necnon actus aliarum virtutum, ut fides, spes, timor, cum non referuntur in Deum, sive non fiunt ex *motivo* charitatis, profluant ab actuali cupiditate, & ab hac intrinsecus corrumpantur, & labefiant. Quare ad evitandam notam Bajani erroris asserendum putat, quod operibus moraliter bonis, quæ non referuntur in Deum, & nullatenus profluunt ex charitate actuali, nulla desit rectitudo finis, nec spectata aliqua circumstantia reprehendi queant, propterea quod in operibus moraliter bonis non requiratur ordo charitatis, sed tantummodo *amor congruentiæ, quam habet aliquis actus cum recta ratione*, prout idem Anonymus loquitur initio paginæ 62. & alibi quam frequenter. Qua in re, ut præmonui sententiam eorum, qui ajunt omnia opera deliberata saltem virtute in Deum esse referenda, aut anonymus

Discrimen latum inter sententiam Baji & scholæ Augustinianorum.

nymus non assequitur, aut callide cum Bajano errore confundit: siquidem illius sententiæ patroni non affirmant illa opera fieri ex cupiditate, & intrinsecus esse peccata, sed ajunt deesse illis circumstantiam debiti finis ultimi, licet bona sint quoad substantiam, & considerato fine duntaxat proximo. Plurimum enim hæc duo inter se discrepant, Quod non refertur in Deum, procedit ex cupiditate, à qua intrinsecus vitiatur, atque corrumpitur; &, Quod non refertur in Deum, inspectis omnibus circumstantiis bonum non est, licet non procedat ex cupiditate, nec ab illa intrinsecus inficiatur, sed in se, & quantum attinet ad substantiam operis, sive ut loquitur Augustiniana Schola, ex officio & ex objecto sit bonum: quorum primum Bajanismum redolet; alterum Augustinianum est, & à Catholicis bene multis asseritur.

6. Ulterior mens Anonymi circa damnationem propositionis Bajanæ,

Profecto Anonymus his non distinctis, ut postea Augustinenses Scriptores traducat tanquam Bajanorum errorum fuligine aspersos, velut indubitatum & inconcussum statuit, trigesimam octavam propositionem damnatam esse in sensu charitatis actualis, & cupiditatis item actualis, absque ulla limitatione, nec distinguens charitatem prædominantem ab imperfecta, nec dividens charitatem, quæ actum proprium exerit, ab ea charitate, quæ actus aliarum virtutum ordinat in Deum finem ultimum, satis multumque se consecuturum existimans, si Baji articulum in sensu charitatis, & cupiditatis actualis, universim, & quomodolibet condemnatum esse demonstret. In hanc rem plura ex eodem Bajo, atque ex Jansenio producit, quæ omnia postmodum discutientur. Ait quoque nonnullos quibusdam permutatis vocabulis ausos esse Bajanum sensum exprimere propositione illa, quæ inter damnatas ab Alexandro VIII. septima enumeratur: *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi: si Dei, charitas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.* Huc etiam refert propositionem 44. Quesnellianam: *Non sunt nisi duo amores, unde volitiones & actiones nostræ nascuntur. Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipsos ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus,* addens propositiones alias de charitate & Dei amore enuntiatas, id est, usque ad 58. quas omnes an. 1713. damnavit Summus Pontifex Clemens XI. Ex his Anonymus non tantum persuasum habet, articulum 38. Baji à Summis Pontificibus damnatum esse in sensu cupiditatis & charitatis actualis, indiscriminatim & universim, ut explicatum est paulo supra: sed ulterius pagina 64. confidentissime pronuntiat *luce meridiana clarius* esse, quod eadem propositio nequaquam damnata sit in sensu *charitatis habitualis, & gratiæ sanctificantis;* hinc ulterius inferens fractores esse Apostolicarum Constitutionum, & Novatoribus addictos Theologos illos, qui ipsam propositionem, cæterasque consimiles tradunt proscriptas esse in sensu charitatis habitualis, cujus nomine Theologi passim intelligunt gratiam sanctificantem. *Sequitur quoque* (ait pag. 65.) *eos favere erroribus damnatis, qui propositionem 38. Baji, aliasque similes exponunt de charitate habituali, & sanctificante.*

Bajan. Rediv. pag. 62. & 63.

7. Mens & Conclusio Authoris insinuatur.

Nos contra arbitramur, Michaelem Bajum pronuntiasse articulum illum trigesimum octavum in sensu charitatis sanctificantis, perfectæ, ac prædominantis hominum cordibus, quam charitatem Scholastici communiter appellant habitualem; quamquam præfatus articulus censuram promereatur etiam enuntiatus de charitate actuali, & in sensu, quem num. 3. explicavimus. Sensum vero à Bajo intentum esse hujusmodi, scilicet, quod omnis amor creaturæ rationalis sit aut charitas justificans & prædominans, aut prædominans vitiosa cupiditas, demonstraturi sumus testimoniis, auctoritate, & dilucidis, inconcussis & irrefragabilibus documentis præstantissimorum Theologorum, qui idem, quod nos asserimus, præmonstrarunt. Neque Theologos tantum, qui scripserunt ante Constitutionem *Unigenitus*, & ante censuram & condemnationem propositionum Paschasii Quesnellii, sed & alios, qui floruerunt post eandem constitutionem, atque pro huius æquitate pugnarunt, acueruntque stylum adversus quadragesimam quartam, & sequentes Quesnellianas, in medium proferemus, testes ac judices locupletissimos. Quod ubi præstiterimus; ubi evidentissime comprobaverimus sensum Baji, sensumque eorum, qui postea Bajo adhæserunt, esse de charitate perfecta, prædominante, justificante, sanctificante, non vero de charitate actuali universim accepta, & juxta interpretationem Anonymi; nonne, quæso, perspicuum erit, ipsum in expositione propositionis, quæ eo judice totius Bajanismi est fundamentum & basis, miserrime cæspitasse, atque in

iis,

iis, quæ viſa illi ſunt clariora luce meridiana, penitus cæcutiiſſe? nonne perſpicuum erit, univerſam *Redivivi Bajanismi* molem innixam eſſe baſi ac fundamento labili, arenoſo, ac fictitio? nonne demum perſpicuum erit, Anonymum prorſus ignorare quid ſit Bajanum ſyſtema, & in quo differat a ſententia Auguſtinenſium Theologorum, ideoque non eſſe virum idoneum ac talem, qui ignotum ſibi Bajaniſmum in libris noſtris, & in Operibus Fulgentii Bellelli reviviſcentem, ut autumat, detegere valeat, & cæteris commonſtrare? Age ergo, videamus, num quod aſſeruimus, firmiſſimis & validiſſimis monumentis comprobetur.

§. II.

Quid affirmaverint de ſenſu propoſitionis 38. *Auctores, qui ſcripſerunt ante Conſtitutionem* Unigenitus.

SUMMARIUM.

1. Theologos ante conſtitutionem *Unigenitus* ſcribentes ſenſiſſe, propoſitionem 38. fuiſſe damnatam in ſenſu charitatis ſanctificantis, & perfectæ, probatur primo.
2. Solvitur inſtantia, & probatur 2dò.
3. Probatur 3tiò.
4. Confirmatur 1. ex Eſtio.
5. Confirmatur 2. ex Lenſæo.
6. Confirmatur 3. ex Contenſono.
7. Confirmatur 4tò ex Macedo.
8. Confirmatur 5. ex Noriſio.
9. Cum Noriſio concordant Auguſtiniani.

Probationes Theologorum ante conſtitutionem *Unigenitus* in articulos Baji ſcribentium.

ITaque Auctores, qui ante conſtitutionem *Unigenitus*, & poſt condemnationem articulorum Baji ediderunt Theologica Commentaria, atque de iisdem articulis pertractarunt, conſtantiſſime, & absque ulla ambiguitate tradiderunt propoſitionem 38. ejusdem Baji damnatam fuiſſe in ſenſu charitatis ſanctificantis, perfectæ, ac prædominantis hominum cordi; ideoque non eludunt Pontificias Conſtitutiones, nec adhærent Bajanis erroribus, qui aſſerunt eandem propoſitionem in tali ſenſu fuiſſe proſcriptam.

Vaſq. pag. edit. Lugd. 356.

1. Concluſio probatur Authoritate Theologorum probatio prima.

Audiatur Gabriel Vaſquez celeberrimus S. J. Theologus, qui in 1. 2. diſput. 190. num. 184. & ſequentibus agens de propoſitione Baji 28. hæc mandat litteris: *Ille ergo prædictam propoſitionem* 28. Liberum arbitrium ſine gratiæ adjutorio nonniſi ad peccandum valet, *quam habet lib. 2. de Juſtitia & virtutibus impiorum cap. 9. in eo ſenſu intellexit, quem expreſſit aperte eodem lib. c. 4. & 5. nempe per auxilium gratiæ intelligens auxilium inhabitantis Spiritus Sancti, quo referantur opera illa in Deum: nam propoſit. 59. & 60. notata in prædicta Bulla, non admittebat ille diſtinctionem gratiæ Spiritus Sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remiſſionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus eſſe poſt remiſſionem: in quo contradicebat Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap. 4. ubi diſtinguitur duplex hoc auxilium gratiæ; atque ita aſſerebat illam operationem ſtudioſam eſſe, quæ eſt ex fide per dilectionem operante. Quocirca c. illo quinto inquit in hæc verba:* Amor noſter aut pravus eſt, & dicitur cupiditas, vel libido: aut rectus, & dicitur charitas, & dilectio; fides autem, quæ bene operatur, non per timorem aut cupiditatem, ſed per dilectionem bene operatur. *Notatur autem hæc doctrina propoſitione 37. quæ eſt hujusmodi:* Omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur. *Deinde notandum eſt, hoc auxilium gratiæ Spiritus Sancti habitantis ſecundum ſententiam hujus authoris tale eſſe, ut faciat hominem juſtum & ſanctum, qui bonis operibus ſic ſanctis mereatur vitam æternam, & juſtificetur, ſimul tamen in peccato, & reatu æternæ pœnæ permaneat, propter quod vitam æternam non conſequatur: ita docuit libro illo 2. cap. 5. Quare opera Catechumenorum, etiam in ſtatu peccati permanentium, putat eſſe meritoria vitæ æternæ, quæ doctrina notata eſt in prædicta Bulla in multis propoſitionibus: nam prop. 9. & 33. continetur doctrina illa de catechumenis. 9. eſt in hunc modum:* Dicit opera Catechumenorum, ut fidem, & pœnitentiam ante remiſſionem peccatorum factam eſſe vitæ æternæ meritoria, quam vitam non conſequentur catechumeni, niſi prius præcedentium delictorum impedimenta tollantur. 33. *ſic habet:* Catechumenus juſte, recte, & ſancte vivit, & man-

mandata Dei observat, ac legem implet per charitatem ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in baptismi lavacro demum percipitur; *quibus adde 42. his verbis:* In omnibus pœnitentibus ante sacramentum absolutionis, etiam in catechumenis ante baptismum est vera justificatio, separata tamen à remissione peccatorum. *Similis est propositio 66. quæ est hujusmodi:* Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis, potest habere veram charitatem, & charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis. *In propositione vero 59. & 60. est illa doctrina de gratia Spiritus Sancti inhabitantis. Hinc ergo recte constat, quam diverso modo sentiant Augustinus, & alii ejus discipuli de Divino adjutorio, cum dicunt liberum arbitrium sine adjutorio Divinæ gratiæ nonnisi ad peccandum valere: loquitur enim de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis nec justificantis actu animam, nec adhuc opera meritoria vitæ æternæ in anima efficientis, sed paulatim ad justificationem ipsum animam moventis; at hic author loquitur de auxilio gratiæ Spiritus Sancti animam inhabitantis, & actu justificantis per affectum charitatis: quocirca longe diversa sententia ipsius fuit à sententia Augustini.* En Vasquez, quem nemo jure dixerit novatorem, fautoremve Bajani erroris, tria his verbis præstat. Primum ait Bajum non admisisse nisi gratiam Spiritus Sancti inhabitantis, & actu justificantis animam. Secundo affirmat de hac gratia Spiritus Sancti inhabitantis, actu justificantis animam, & reddentis hominem justum & sanctum, accipiendam esse damnatam propositionem 38. sive, ut ille inquit enumerationem aliam secutus, 37. Tertio demonstrat non posse Bajum explicari de charitate actuali, sive de gratia Spiritus Sancti moventis, & nondum inhabitantis, quoniam ex aliis ejusdem Baji damnatis articulis evidens est, non aliam gratiam ab illo admissam, præter illam, qua homo justificatur, & promeretur vitam æternam. Quo ergo jure Anonymus eos, qui hac ratione interpretantur Bajanum articulum 38. appellare audet Novatores, Baji discipulos, ac tales, qui studeant Pontificias Constitutiones fraudulenter eludere? Sed accipe ipsius Vasquesii testimonium aliud brevius ac peremptorium. *Ex Catholicis* (inquit eodem vol. in 1. 2. disput. 190. cap. 1.) *Michael Bajus Decanus Lovianensis, cujus disput. 192. capite ult. meminimus, docuit, u ibidem etiam dixi-*

Tria notatu digna pro hac sententia.

Vasquez ibid. p. 361.

mus, nullum opus fieri bonum, nisi auxilio gratiæ Spiritus Sancti inhabitantis, & justificantis actu animam ex vera charitate erga Deum; omnemque amorem rationalis creaturæ ipse dividebat in vitiosam cupiditatem, qua mundus diligitur, & in laudabilem charitatem, qua diffusa in cordibus per Spiritum Sanctum Deus amatur.

Nec dicas hanc esse unius Vasquesii explicationem. Etenim Franciscus Suarez insignis alter Societatis JEsu Theologus lib. 1. de Gratia cap. 4. num. 5. quo in loco disputationem instituit. *Utrum ad omne opus morale sit necessaria gratia sanctificans?* explicata primum hæresi Joannis Hus damnata in Concilio Constantiensi sess. 1. quod nempe omnia opera peccatoris sint peccata, *quia peccatum in operante manens omnia ejus opera maculat*, hæc ad rem nostram prosequitur: *Ad hanc sententiam accessit Michael Bajus: nam inter ejus articulos in Bulla Pii V. 35. est.* Omne quod agit peccator, aut servus peccati, peccatum est. *Item in propositione 50. & 51. dicit motus concupiscentiæ etiam involuntarios esse peccata, & in 74. addit, in homine etiam renato, & in peccatum lapso concupiscentiam esse peccatum: & in 75. ait, eundem motum esse transgressionem legis*, Non concupisces. *Et in 40. addit*, Peccator in omnibus suis actibus servit dominanti cupiditati. *Quibus omnibus propositionibus recte perpensis, aperte constat Bajum in hoc puncto non differre ab hæreticis. Accedit altera ejus propositio:* Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur. *Quæ videtur esse basis ejus doctrinæ totius: nam subsumendo, peccatorem non diligere Deum illa laudabili charitate, plane sequitur eum semper operari prava, quia omnis hominis operatio est ab aliquo amore: ergo in peccatore est à vitiosa cupiditate à Joanne reprehensa; ergo est peccatum.* Est ergo juxta Suaresium basis totius fere Bajanismi propositio 38. quatenus significat hominem destitutum gratia sanctificante in omnibus operibus suis peccare, quoniam cum non diligat Deum charitate illa laudabili, qua caret, quidquid operatur, operatur juxta Bajum ex vitiosa cupiditate. Puto anonymum, si cum eximio & percelebri Theologo Suarez hanc Bajani systematis basim constituisset, nunquam de conscribendo *Bajanis-*

2. Instantia solvitur & probatio conclusionis secundæ. *Suarez pag. 237. edit. Moguntinæ.*

mo Redivivo, ne oleum operamque perderet, deliberaturum fuiſſe.

3. Concluſionis probatio tertia.

Aloyſius Turrianus edit. Lugd. pag 630.

Aloyſius Turrienus haud obſcurus alius Societatis JEſu Theologus in Tractatu, quem edidit contra errores Michaelis Baji, agit cap. 5. de propoſitionibus 25. *Omne, quod agit peccator, vel ſervus peccati peccatum eſt, & amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, & ex ſola philoſophia per elationem præſumptionis humanæ cum injuria Crucis Chriſti defenditur à nonnullis Doctoribus.* Propoſ. 37. *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur.* Prop. 39. *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati.* Atque de his propoſitionibus tali ordine recenſitis Turrianus judicium hoc profert: *Circa propoſitionem 35. notandum eſt, doctorem illum in priori parte aſſerere, omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, eſſe peccatum: intelligi autem debet, quia ut ſupra diximus, exiſtimabat nihil poſſe hominem efficere ſine auxilio gratiæ inhabitantis. Item quia putabat peccare etiam in actibus ſine libertate, ut conſtat ex prop. 49. & alii, de quibus infra. Unde ex doctrina hujus authoris plane ſequitur, omnia opera infidelium eſſe peccata, quia ſine fide nemo poteſt eſſe juſtus; ergo nec facere opus honeſtum ex mente ejus doctoris, quia ut ſupra vidimus, ex mente illius per quodlibet opus honeſtum juſtificatur, & ideo prior pars prædictæ propoſitionis 35. error eſt, vel errorem ſapit in ſenſu authoris. Circa ſecundam partem ejus propoſitionis, P. Vaſquez diſp. 195. cap. 4. cenſet non damnari doctrinam, ſed cenſuram, quam author tribuit contrariæ opinioni. Ego vero exiſtimo etiam damnari doctrinam illius authoris, quia exiſtimabat omnem amorem objecti honeſti ſanctificare, in quo errat aperte, ut conſtat ex ſupradictis. Ex dictis intelligitur ſenſus prop. 37. & 39.* Cum ergo propoſitio 37. ſit illa eadem, de qua diſſerimus, hæc Turriano judice damnata eſt in ſenſu *amoris juſtificantis.* Num & Turrianus novator eſt, & Bajani ſyſtematis propugnator? Scripſerat idem Turrianus cap. 3. ejusdem Tract. pag. 623. *Ille author*, Bajus, *manifeſte docuit quemlibet actum bonum ſanctificare hominem, ut formam, & ideo erravit dicens omne auxilium gratiæ eſſe inhabitantis Spiritus Sancti, quæ doctrina eſt contra fidem;* & paucis interjectis monet diligenter eſſe notandum, *Iſtum Doctorem*, Bajum, *non aſſignare diſtinctionem auxilii gratiæ naturalis, vel ſupernaturalis in ordine ad juſtificationem, quia ſenſit omnem actum honeſtum eſſe formam ſanctificantem.* Idem repetit cap. 6. pag. 631. ubi ait Bajum exiſtimaſſe, *Quodlibet opus, quo impletur præceptum, eſſe ſanctitatem formaliter.* Si ergo Bajus non admittebat aliam *gratiam præter ſanctificantem;* non potuit propoſitionem 38. enuntiare niſi in ſenſu ejusdem gratiæ ſanctificantis, quam ſolam admittebat.

4. Confirmatio 1. præcipuè ex Guillelmo Eſtio.

Eſtius tom. 1. edit. Pariſ. pag. 301.

Huc revocari poſſent graviſſimi illi, & præclariſſimi Theologi, qui diſerte tradiderunt Bajum in cæteris damnatis articulis, qui juxta Anonymum ex trigeſimo octavo tanquam ex totius Bajaniſmi peſtilentiſſimo fonte promanant, & cum illo nectuntur, locutum fuiſſe de gratia, quæ facit hominem juſtum & rectum, eumque ſanctitate exornat, & adoptivum Dei filium conſtituit. Et enim Guillelmus Eſtius celeberrimus Theologus, & Univerſitatis Duacenſis Cancellarius, pertractans in 2. ſent. diſt. 25. §. 6. de illorum ſententia, qui aſſerunt non potuiſſe primum hominem à Deo condi cum effræni concupiſcentia, ſibique objectans articulum Baji 26. reſpondet ex hujus condemnatione prædictam ſententiam nihil pati incommodi. *Patet enim* (inquit) *ſenſus articuli manifeſte ex doctrina auctoris in eo capite, cujus titulus, ſive ſummarium ab auctore præmiſſum ibi eſt cum articulo. Nam ibi præcipue agit de Gratia, quæ abſolute juſtum & rectum hominem conſtituit. Idem patet ex articulis 21. 23. 24. præcedentibus, qui cum iſto ſunt ejusdem argumenti, & loquuntur tantum de dono gratiæ adoptantis hominem in filium Dei. Denique id liquet ex declaratione facultatis Theologicæ Lovanienſis in ſcripto quodam ſuper dictis articulis edito.* Eadem ſcribit inſignis Thomiſta Joannes Baptiſta Gonet diſp. 1. de ſtatu puræ nat. art. 3. ubi ingenue ait ſententiam ſuam fulciri non poſſe latis adverſus Bajum conſtitutionibus, quoniam is loquebatur *de gratia ſanctificante, quæ abſolute hominem juſtum & rectum conſtituit.* Et Ludovicus Bail in Opere inſcripto *de Beneficio Crucis*, in quo exagitat, refutatque Bajanos omnes articulos, *Non concinit Bajus*, inquit, *doctrinæ communi in Eccleſia receptæ, quod peccator ſæpe per gratias prævenientes, & inefficaces adhuc juſtificationis realis, moveatur, incitetur, ac adjuvetur ad diſponendum ſe ſanctificationi,*

Gonet tom. 2. p. 546. edit. Pariſienſis.

Bail edit. Pariſ. pag. 184.

per

per varios actus fidei, spei, & charitatis, & pœnitentiæ seu contritionis. Vult istos omnes pios motus produci & causari à gratia ipsa sanctificante, quæ vita est hominis. Quasi vero gratia sanctificans esset medium ad illos pios motus, qui etiam metaphorice dici possunt vita hominis saltem inchoata; & non potius illi motus pii essent medium ad gratiam sanctificantem acquirendam, ad quam sunt dispositiones juxta Concilium Tridentinum sess. 6. in Decreto de justif. cap. 6. Profecto si juxta Bajum gratia sanctificans est medium ad omnes pios motus; si de gratia sanctificante agit Bajus in aliis articulis, quos anonymus damnatos esse fatetur in sensu propositionis trigesimæ octavæ; nemo adeo bardus est, adeo plumbei ac obtusi cerebri, qui non videat ipsam propositionem 38. damnatam fuisse in sensu *gratiæ sanctificantis*, quando standum sit tam insignium Theologorum judicio.

Lensæus inter Oper. Baji pag. 168. secundæ partis

5. Confirmatio secunda ex Joanne Lensæo.

Ipse Joannes Lensæus, Balliolanus alias dictus, in Expositione, ad quam Anonymus sæpe nos provocat, & quæ inserta est Operibus Bajanis edit. Colon. an. 1696. qua editione & ipse Anonymus utitur, sensum damnatum hujus propositionis 38. ita declarat: *Omnino hoc à vero abhorrere censemus, omnem creaturæ rationalis amorem aut vitiosam cupiditatem esse, qua mundus diligitur, quæque à D. Joanne prohibetur, aut laudabilem illam, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur, charitatem. Est indubie medius quidam amor, quem naturæ author inseruit, quo non modo beatitudinem omnes expetimus, sed & parentes, & amicos, liberos, & conjuges, & quacunque alia ratione propinquos inreprehensibiliter, ipsaque natura impellente diligimus: qui etsi longe abest ab illius excellentia charitatis, quam Deus per Spiritum Sanctum in eorum, qui justificantur, corda diffundit; tamen neque ita degener est, ut vitiosa debeat cupiditas æstimari: hæc ex Deo non est, ille Deum habet authorem: hæc damnanda atque prohibita est, illum naturæ lex, omnisque honesti postulat ratio ac requirit; hanc charitas divinitus infusa destruit atque evertit, illum firmat ac perficit.* Perstringitur his verbis uterque sensus, quem nos damnatum dicimus in Bajo, scilicet, quod amor honestus & naturalis sit vitiosa cupiditas, lege prohibitus, & vitiatus intrinsecus; quoniam quidquid non derivat à laudabili charitate actuali, juxta Bajum procedit ex cupiditate damnanda & vitiosa: & quod idem amor naturalis aut honestus sit degener, & adeo turpis, ut æstimari debeat vitiosa cupiditas, quoniam abest ab excellentia illius charitatis, quæ diffunditur per Spiritum Sanctum in corde eorum, qui JUSTIFICANTUR. Locutus est ergo Bajus *de charitate justificante*, judice quoque Lensæo.

6. Confirmatio tertia ex Vincentio Contensono.

Vincentius Contensonus in *Theologia mentis & cordis*, complurium Sacræ Facultatis Parisiensis approbationibus commendata, lib. VIII. dissert. 2. cap. 1. ubi demonstrat necessitatem specialis gratiæ ad opera moralis ordinis, objiciens sibi propositionem illam Baji, *Liberum arbitrium sine gratia & Dei adjutorio, nonnisi ad peccandum valet*, ad hunc modum objectionem istam elidit: *Sensus Baii est, liberum arbitrium indigere gratia sanctificante, & charitate, ut bene agat: quod evidenter ex aliis propositionibus in ea Bulla recensitis colligitur, quæ tales sunt:* Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est. *Censet ergo Bajus, requiri ad hoc ut opus non sit peccatum, quod operans non sit peccator, seu quod habeat gratiam sanctificantem. Item:* Distinctio duplicis justitiæ, alterius, quæ sit per Spiritum charitatis inhabitantem, alterius, quæ sit ex inspiratione Spiritus Sancti, similiter rejicitur. *Vides ergo manifeste Bajum nullum opus bonum esse voluisse, nisi à gratia sanctificante profectum; siquidem justitiam ab inspiratione Spiritus Sancti excitatam, ab inhabitante distinctam rejecit. Ergo cum dixit liberum arbitrium sine gratia, & adjutorio Dei nihil valere, nisi ad peccandum, per gratiam, perque adjutorium justitiam inhabitantem; sine qua nihil bonum posse vult, intellexit. Idem clarissime colligitur ex altera ejusdem Michaelis propositione, quæ sic habet:* Illa distinctio duplicis vivificationis, alterius qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia & vitæ novæ propositum & inchoatio per Dei gratiam inspiratur: alterius, qua vivificatur, qui vere justificatur, & palmes vivus in vite Christo efficitur, pariter commentitia est. *Si autem nulla sit inchoatio vivificationis & pietatis, nullaque sit gratia, quæ non vivificet formaliter, planum est ad evitandum in omni actione peccatum opus esse gratia sanctificante, in qua vita formalis animæ sita est. Qui Baji sensus non solum falsus, sed hæreticus est: ex eo enim sequitur, dispositiones, quibus peccator ad justificationem manuducitur, esse peccata: quod in Novatoribus nostris sacra Tri-*

Contenson. tom. 5. pag. 195. edit. Lugd. an. 1685.

dentina Synodus damnavit. Ex his etiam patet responsio ad aliam propositionem, cum enim Bajus nullam aliam veram gratiam agnoscat præter sanctificantem seu habitualem, quidquid ex gratia sanctificante non proficiscitur, ex solis naturæ viribus ortum habere consequenter credidit; unde cum dixit: Cum Pelagio sapit, qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solius viribus ortum ducit, agnoscit; *idem est, ac si dixisset: Cum Pelagio sentit, qui sine gratia sanctificante bonum aliquid opus agnoscit, qui utique sensus damnandus est.* Ex his autem verbis evidentissime constat Contensonum in ea fuisse sententia, quod Bajus ad quodcunque opus bonum necessariam duxerit charitatem habitualem, & gratiam sanctificantem, & quod præter hanc gratiam nullam aliam agnoverit: quod vir doctus etiam collatione articulorum Baji commonstrat. Atque in eadem sententia sunt Ludovicus Abelly Episcopus Ruthenensis parte 1. *Medullæ Theologicæ* Tract. 7. sect. 7. pag. edit. Parisiensis 402. aliique permulti, quos differt. 3. commemorabo, pertractans de relatione operum in Deum. Ex his interim confirmatur assertio nostra, scilicet Bajum in propositione 38. nomine *charitatis laudabilis* intellexisse charitatem *habitualem*, aut *justificantem*, quoniam solam charitatem justificantem agnovit.

Macedo in Scrinio, seu Mens Aug. pag. 250.

7. Confirmatio quarta ex Francisco Macedo.

Franciscus Macedo Ordinis Minorum S. Francisci in *Scrinio* primum affert, probatque verba Vasquesii supra à nobis producta: deinde ostendit plures propositiones Baji in sensu gratiæ actualis defendi ab antiquis Societatis JESU Theologis, quoniam nullam tentationem vel minimam posse vinci sine gratia, docuerunt Bellarminus tom. 3. Controv. lib. 3. cap. 7. Toletus apud Vasquium in 1. 2. disput. 190. cap. 18. & Vasq. ibidem, & disp. 189. cap. 13. Nullum opus morale fieri sine gratia Christi docuerunt, teste ipso Vasquio 1. 2. disput. 190. Scholastici multi, eandemque sententiam tenet Schola ejusdem Vasquii Complutensis, docuitque Compluti, & Madriti P. Didacus Alarcon Societatis JESU in Collegio Complutensi Lector primarius: liberum arbitrium sine adjutorio gratiæ actualis non valere nisi ad peccandum, teste ipso Vasquesio citata differt. 190. cap. 18. docuit Augustinus, & 22. canone Synodus Arausicana, propugnavitque eandem sententiam Comment. in cap. 6. Joannis summus Theologus Maldonatus. Recensitis demum propositionibus aliis Scholasticorum, quas modo Mediolanæ censura inurunt, & Bajanas esse queruntur, librum hoc monito absolvit: *Videant igitur nuperi quidam authores, qua ratione audeant proscribere istas & hujusmodi alias sententias, eo tantum nomine quod in Bulla Pii, & Gregorii continentur, cum antiquis & claris Societatis auctoribus & heroibus, dum eas condemnant, errores impingant, dum contra censent, eorum judicio refragentur; & caveant ne dum asperius eas ac similes notant, Vasquii unius è Jesuiticæ Theologiæ summis principibus sententia graviorem notam incurrant.* Hæc Macedo. At ne alio videamur divertere, & ex remotioribus apertas consecutiones deducere; idem P. Macedo in *Cortina* pag. 247. ait: *In eo errore erat Bajus, ut nullum opus bonum admitteret sine fide perfecta, & gratia sanctificante; ut patet ex propos. 59. & 60. qui error alienus est à sententia Augustini, qui tantum requirit fidem, & gratiam inchoatam, & ante justificationem bona opera admittit. Qua de re videndus Vasquez, Suarez, & Smising. tract. 3. dub. 6. q. 7. num. 376.* Eadem scripsit Macedo tom. 2. Collat. 10. diff. 2. sect. 3. pag. 378. ubi demonstrat propositiones Baji, præsertim 27. *Liberum arbitrium sine gratiæ adjutorio nonnisi ad peccandum valet,* nequaquam Augustini, ejusque discipulorum, qui ad omnes actus, ut undique sint boni, nec spectata aliqua, sive intrinseca, sive extrinseca circumstantia pravi ac vitiosi, necessarium putant actualis gratiæ auxilium, communissimam sententiam infringere: immò objectiones, quas adversarii nostri petunt ex damnatione articulorum Baji inanes & contemnandas esse pronuntiat, hæc verba subjiciens pag. 597. *Quod objiciunt de Bajo, ut nobis terrorem incutiant, inane est. Jam illam formidinem supra removimus & in Cortina, & in Mente Innocentii, & in libro de Clavibus Petri, eamque objectionem occupaverat, & diluerat Vasquez, Turrianus, Ripalda, & tota Schola Vasquii Complutensis. Quære hujusmodi auctores in locis supra adductis: dissabis inanem nubeculam.* Advertendum est autem, solius P. Macedi testimonio Cardinalem Norisium de Bajanismo accusatum (non enim nos omnium primi hujusmodi calumniis impetimur) à se avertisse suspicionem erroris; ut constat ex *Paralello propositionum damnatarum Michaelis Baji, & quarumdam similium Henrici Noris*, refutato à doctissimo Cardinali sub nomine Aniba-

Vide Norisium tom. 1.

novæ ed pag. 1343. Anibalis Ricci. Si autem solus Macedo sufficere visus est ad purgandum, vindicandumque Norisium; quanto magis ad nos purgandos, vindicandosque sufficere debent & Macedo & Norisius ipse, atque Theologi alii præstantissimi, quos hactenus commemoravimus?

8. Confirmatur ex Norisio. *Noris tom. 1. pag. 1054.* Dixi, *Norisius ipse:* nam is agens de textu Apostoli ad Rom. 14. *Omne, quod non est fide, peccatum est,* ac demonstrans recte Augustinum de his verbis cum Juliano differentem ea interpretatum fuisse de fide, à qua opera deliberata in ultimum finem dirigantur, objecta sibi Bajana propositione, *Omnia opera infidelium sunt peccata,* ad hunc modum respondet cap. 4. *Vindiciarum §. 5. Bajus nullos actus bonos ex Dei gratia ab infidelibus fieri volebat, eo quod gratiam tantum admittebat Spiritus Sancti inhabitantis in anima, qui cum in infideli non inhabitet, hinc arbitrabatur, nullum in eodem divinæ gratiæ auxilium reperiri. Horum testem appello Gabrielem Vasquez 1. 2. disput. 190. cap. 18. num. 134. ubi de opinione Baji in libro de Justitia, & virtutibus impiorum cap. 4. ut 5. hæc habet:* Non admittebat ille, *&c.* prout supra num. 1. præmissum est. In *Paralello* idem, de quo paulo supra, ad propositionem Bajanam, *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet,* reponit quæ præcedenti numero exscripsimus ex *Cortina,* & ex *Collationibus* Patris Macedi, eademque repetit in animadversionibus suis ad *Prodromum Velitarem* Brunonis Neusser p. 1. cap. 6. quæ autographæ in nostra Urbis Bibliotheca asservantur. Quare etiam Henricus Cardinalis Norisius, quem etsi idem Bruno Neusser, seu quisquis sub ejus nomine latuit, Fulgentius Risbrochius, aliique hujus farinæ homines Baji & Jansenii discipulum appellaverunt, eruditi tamen omnes maximis laudibus prosequuntur, adeo, ut supremus Ecclesiæ Pastor Benedictus XIV. sapientia æque ac potestate Summus eum authenticis literis nuncupaverit *Romanæ Ecclesiæ splendidissimum Lumen;* Norisius, inquam, de sola charitate, quæ *per Spiritum Sanctum inhabitantem* diffunditur, seu de sola *charitate justificante,* proscriptos Baji articulos explicavit. Vide & Lambertum Le Drou infra §. 5. num. 6.

Prodromus Velit. Cod. Bibl. Angelicæ pag. 29.

Bened. XIV. in Brev. ad FF. Augustin. dato die 31. Mart. an. 1745.

9. Concordant cum Norisio. Eadem, quæ Norisius, tradiderunt Augustiniani omnes, qui negant dari veras, & secundum omnem circumstantiam laudabiles virtutes, quæ non referantur in Deum: quorum auctorum permultos inferius commemorabo. Unum nunc proferam, qui in Ægidium Romanum edidit Commentarios, & quem sequuntur ex nostratibus universi, qui *Ægidiani* dicuntur. Erit is Fridericus Nicolaus Gavardi, qui tomo IV. Scholæ Ægidianæ qu. 5. de Virtutibus art. 7. ad 26. Bajanam propositionem num. 9. cum Norisio respondet, *Hanc propositionem damnatam fuisse respective ad prop. 35.* Omne, quod agit peccator, &c. *multa enim opera agit peccator per gratiam actualem, quæ stat simul cum peccato, & excitat peccatorem, ac movet in Deum, ut docet Trident. sess. 6. cap. 6. quæ sunt opera bona, non autem peccata. Bajus autem admisit solam gratiam sanctificantem, quæ nequit stare cum peccato:* Et quamvis hic auctor aliam tradat responsionem, scilicet, Bajum in libro de Virtutibus impiorum 2. non loqui *de Gratia habituali,* sed nihilo tamen minus rectissime fuisse damnatum, eoquod existimaverit opera, quæ actuali charitate non referuntur in Deum, esse quoad substantiam, & intrinsecus mala, utpote à vitiosa cupiditate derivantia: hæc etiam responsio verissima est, ut præmonui §. 1. num. 3. immò utraque in eundem plane scopum collineat; si animadvertatur eandem esse apud Bajum *charitatem actualem,* & apud orthodoxos Theologos *charitatem justificantem, sive habitualem & inhærentem,* eoquod ipse Bajus rejecerit tanquam minus congruentem, & commentitiam duplicem justitiam, & duplicem vivificationem, quarum una sit per excitationem Spiritus Sancti moventis, altera per Spiritum Sanctum cor inhabitantem, & in eo donum sanctitatis & justificationis diffundentem, prout constat ex damnatis articulis 60. & 61. atque proximo §. confirmabitur. Interim arbitror unicuique persuasum esse, permultis gravissimisque Theologis attestantibus, Bajum nullam aliam charitatem agnovisse præter *justificantem,* ideoque in sensu hujus charitatis enuntiasse propositionem 38. cæterasque huic cohærentes; nec absque summa vel injuria, vel falsitate potuisse scribi ab Anonymo, id esse commentum & subterfugium novatorum, qui Bajanis erroribus patrocinantur, & Constitutiones Apostolicas student eludere: quod evincere ac demonstrare hujus secundi paragraphi scopus erat.

Augustiniani.

Gavardi tom. 4 pag. 74.

Responsio alia.

§. III.

Prædictorum Auctorum de sensu Bajanæ propositionis XXXVIII. judicium æquissimum rectissimumque esse monstratur.

SUMMARIUM.

1. Regula duplex cognoscendi, in quo sensu propositiones damnentur.
2. Monstratio prima ex usurpatione vocabuli *charitas*.
3. Monstratio 2da ex aliis propositionibus Baji.
4. Monstratio 3tia pariter ex aliis propositionibus Baji.
5. Monstratio 4ta ex propositione 60. Baji.
6. Monstratio 5ta ex propositione 61. Baji.

Prædictorum Theologorum judicii æquitas monstratur.

TAm expressis, planisque Auctorum, quos laudavimus, testimoniis, ex quibus manifestissimum est juxta eorum sententiam tricesimum octavum Baji articulum condemnatum fuisse in sensu charitatis justificantis, non video quid Anonymus respondere valeat, nisi singulos deceptos esse, & Bajani systematis supina ignorantia laborasse. Debuerat itaque, si hæc illi opinio insidet, asserere quod nos lectione clarissimorum Theologorum decepti fuimus, id, quod ignorantiæ errorisque nostri justissima foret excusatio: & non debebat literis tradere, adhibitas à nobis interpretationes esse figmenta, subterfugia, dolos, fraudesque Novantium; quod an vere dictum sit, poterit unusquisque dijudicare. Sed nec illud existimandum est tot, ac tam celebres Scriptores fuisse deceptos; cum præter singularem illorum doctrinam, manifestæ quoque rationes suadeant judicium, quo pronuntiarunt prædictam propositionem 38. in sensu charitatis justificantis, sive gratiæ sanctificantis damnatam, æquissimum rectissimumque fuisse.

1. Regula dignoscendi sensum in quo propositiones damnantur.

Id ego hoc tertio paragrapho demonstraturus præmitto regulam, qua dignoscendus est sensus intentus ab assertoribus damnatorum articulorum, traditam à Francisco Suarez Prolegomeno 6. de Grat. cap. 2. num. 12. ubi data opera *de Censura Pii V., & Gregorii XIII.* pertractat. Ait ergo Suaresius, sensum ab assertoribus intentum, damnatumque Romanorum Pontificum Constitutionibus esse illum, *quem verba præseferunt*, sive qui ex ipsis verbis, quibus proscripti articuli constant, erui quamfacillime potest. *Nam* (audias ratiocinantem Suarium) *si sensus omnium illarum sententiarum ab assertore intentus non posset ex verbis ipsis à Pontificibus relatis satis colligi, sine Operum ejusdem assertoris integra lectione, & antecedentium, & consequentium nova collatione, consequenter etiam ipsa Pontificia decisio sine eadem diligentia certo colligi non posset, quia nesciremus quo sensu illas sententias damnaverit: at vero lectio illorum librorum nobis est prohibita, ut ex eodem Brevi, in quo talia scripta damnantur, constat: ergo intercluſa est nobis via, & ratio assequendi proprium sensum ab illo assertore intentum, & à Pontificibus damnatum, & sic non possemus ex illa Bulla firmum argumentum contra aliquam opinionem sumere, etiamsi in illis assertionibus, & proprio earum sensu contineri videatur. Consequens est absurdum, & gravitati tanti decreti repugnans.* Si autem ex verbis in Bulla relatis sensus alicujus propositionis adhuc videatur ambiguus; regulam aliam suppeditat Suaresius proximo num. 13. ut scilicet abjiciamus novam, inusitatam, & ab Ecclesia Catholica rejectam doctrinam: & si hoc etiam nos de sensu damnato certiores non reddat, sed duo sensus occurrant, quorum *unus* (vellem, ut hæc Suarii verba attentis auribus ab Anonymo exciperentur) *cohæret cum aliis assertionibus in eadem Bulla damnatis, non vero alter; tunc clarum etiam est, propositionem in priori sensu assertam fuisse, ac proinde in eodem damnari. Et hanc conjecturam maxime spectandam, & præ oculis habendam moneo. Existimo enim tanta consideratione, & æquitate assertiones has ex libris illius doctoris decerptas fuisse, ut si non tantum singulæ, sed omnes etiam simul spectentur, facile possit intelligi sensus, in quo ab auctore assertæ fuerunt.* Præclarum sane monitum, cui si viri Theologi obtemperarent; damnatorum scriptorum opera spernerent atque eliminarent, nullam Apologeticis eorum libris ad errores obtegendos conscriptis præstarent fidem, Ecclesiasticis definitionibus unanimi consensione, ac debita reverentia subscriberent, nec se mutuis calumniis dicteriisque proscinderent. Hac itaque regula usurus ex ipsis verbis tricesimæ octavæ pro-

Suarez tom. 1. de Gratia edit. Mog. pag. 179.

Regula alia.

Suarez ibid. pag. 180.

propositionis, atque ex hujus cum aliis una damnatis collatione, sensum ab auctore intentum dilucide planeque explicabo.

2. Ac principio, si verba quibus propositio 38. compacta est, expendamus; quis ignorat, vocabulum *charitatis* communi, usitatissima planissimaque apud Theologos significatione, degente inter homines Bajo, designasse, ac nostra etiam ætate demonstrare gratiam sanctificantem, ac supernaturale donum Spiritus Sancti in cordibus justorum inhabitantis? Theologorum columen Sanctus Thomas 2. 2. qu. 23. art. 1. docet, *charitatem esse singularem amicitiam hominis cum Deo, per quam vocamur à Deo in societatem Filii ejus*; ac proximo articulo 2. demonstrat *charitatem esse habitum, quo homo inclinatur in actus omnium virtutum propter Deum*, appellatque eo loci charitatem *habitualem formam superadditam potentiæ naturali*, plura differens de pervulgata illa propositione Magistri lib. 1. sent. dist. 17. *Charitas est Spiritus Sanctus mentem inhabitans.* Atque in hac significatione acceptum fuisse ætate Baji vocabulum *charitatis*, apparet ex ipsa *Explicatione* Joannis Lensæi edita adversus Bajanos articulos, cap. XI. ubi perstringens propositiones ad charitatem spectantes, *Falsum est*, inquit, *hominem in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis existentem posse veram habere charitatem. Etsi enim ante suam justificationem insit in pœnitente amor aliquis justitiæ, eaque dilectio, qua Deum diligere incipit tanquam totius justitiæ fontem; is tamen amor, qui charitatis naturam assequitur, seu vera illa & sincera charitas, quæ est ex corde puro, conscientia bona, & fide non ficta, cum æternæ damnationis reatu non consistit, semperque illa charitas, quæ legis est plenitudo, quaque Deus ex toto corde, totaque anima diligitur, cum peccatorum est remissione conjuncta.* Apparet ex Petro Cunero, qui in libro adversus Bajum conscripto, ait, *Charitas, quia omnes in ea divinam concipiunt amicitiam, non sustinent communes fidelium aures, quod sine culpæ remissione in aliquo inveniatur:* atque in Tractatu *de Charitate* art. 1. *Verissimum est* (inquit) *quod D. Thomas scriptum reliquit, charitatem esse amicitiam Dei, quæ super eam societatem, & communicationem fundatur, qua Deus nobis pater, & summum bonum est, & nos populus, & filii ipsius, templum Spiritus ejus, & membra Filii sui.* Apparet demum ex ipso Bajo, qui in Brevibus adnotationibus ad *Censuram Parisiensium* hæc scribit: *Scio Scholæ commune esse documentum, charitatem esse habitum omni cupiditate, & omni tentatione fortiorem, cui addi quidpiam possit, sed nihil detrahi, nisi per peccatum mortale in totum pereat, per cujus subitam & insensibilem infusionem formaliter fiat omnium peccatorum remissio, & sine cujus infusione fieri non possit.* Et in publica prælectione, quam habuit Lovanii anno 1570. hortantibus Martino Rythovio Episcopo Iprensi, Francisco Sonnio Silvæducensi, & Cornelio Jansenio Gandavensi; ut à se quamlibet infamiæ notam dispelleret, palam & coram omnibus confessus est, se minime distinxisse *inter bonam voluntatem, & charitatem, secundum consuetum modum loquendi Scholæ. Charitas enim à Schola non aliter accipitur, quam quomodo Paulus accipit 1. ad Timoth. 1.* Charitas de corde puro, &c. *hoc est, de charitate perfecta, quæ est actus, vel habitus, quem operatur Spiritus inhabitans & propitius. Et talis charitas non est in eis, qui nondum habent remissionem peccatorum.* Quare *si charitatis* nomine, spectata communi & obvia significatione, intelligitur apud Theologos Spiritus Sanctus inhabitans, amicitia & societas Dei, atque donum illud præstantissimum, quo reddimur filii Dei, ac templum Spiritus Sancti, & cujus infusione fit peccatorum remissio: si hoc sensu ætate Baji omnes Scholastici usurpabant hoc vocabulum *charitatis*, idque Bajus ipse rotundis verbis fatetur; nonne perspicuum est, *charitatem laudabilem* in tricesima octava propositione juxta sensum, *quem verba præseferunt*, esse Spiritum Sanctum inhabitantem, amicitiam & societatem Dei, & donum gratiæ sanctificantis, per quam constituimur Dei filii, membra Christi ac templum Spiritus ejus, & qua fit peccatorum remissio?

S. Thomas 2. 2. pag. 160. & 162. edit. Ven. anno 1593. Monstratio prima ex usurpatione vocabuli *charitas* tempore Baji.

Jo. Lensæus pag. 176 p. 2. Oper. Baji.

Petrus Cunerus apud le Drou de contrit. pag. 365. & in Tract. de gravissimis controversiis, pag. 250.

Bajus p. 2. pagina 21.

Eadem p. 2. pag. 144.

3. Monstratio secunda ex aliis propositionibus Baji.

At demus adversario, sensum ab auctore intentum ex verbis, quibus damnatus articulus constat, obscurum adhuc esse & ambiguum, ita, ut debeamus illum juxta monita & regulas Suarii ex aliis Bajanis propositionibus expiscari. Certissimum est, Bajum in ea sententia extitisse, quod homo per quodlibet opus bonum justificetur, ac mereatur vitam æternam. Ait enim propositione 18. *Opera Catechumenorum, ut fidem, & pœnitentiam, ante remissionem peccatorum facta, esse vitæ æternæ merita:* prop. 44. *Operibus plerisque, quæ à fidelibus fiunt, ut DEI mandatis pareant, cujusmodi sunt obedire parentibus,* depo-

depoſitum reddere, ab homicidio, à furto à fornicatione abſtinere, juſtificantur quidem homines, quia ſunt legis obedientiæ, & veræ legis juſtitiæ, non tamen iis obtinent incrementa virtutum & cohærenter docuit fieri non poſſe, ut aliquod Dei præceptum ſervetur quoad ſolam ſubſtantiam operis, & non habeatur meritum vitæ æternæ, adeo, ut nec opus aliquod moraliter bonum fieri queat, quo non promereamur æternum regnum; rejecitque propterea Bajus propoſitione 58. celebrem illam doctorum diſtinctionem, qua tradunt, *divinæ legis mandata bifariam impleri; altero modo quantum ad præceptorum operum ſubſtantiam tantum, altero quantum ad certum quemdam modum, videlicet ſecundum quod valeant operantem perducere ad regnum æternum, hoc eſt, ad modum meritorium.* Atque hinc factum eſt, ut cum Bajus ex una parte aſſereret quolibet bono opere hominem juſtificari, & promereri regnum æternum; ex alia autem parte minime negaret reatum peccati tolli per Sacramenta, & per miniſterium Sacerdotale, ut inquit propoſitione 54. & 55. hæc paradoxa deglutire & devorare coactus fuerit, quod vera *juſtificatio* perſiſtat *ſine remiſſione peccatorum:* atque id revera affirmavit propoſitionibus 31. 32. 33. & 43. Jam vero, ſi per quodlibet opus bonum homo juſtificatur, & promeretur vitam æternam, nec fieri poteſt aliquod opus bonum *quoad ſubſtantiam*, quod ſimul ad regnum cœlorum non valeat operantem perducere, juxta ſenſum propoſitionum 18. 44. & 58. juſtificatio autem, ut Catholica fides docet, fit per Spiritum inhabitantem, ac meritum vitæ æternæ gratiam ſanctificantem ſupponit; legitima & neceſſaria conſecutione deducitur, Bajum ad quodlibet opus bonum neceſſariam exiſtimaſſe gratiam habitualem, gratiam ſanctificantem, gratiam Spiritus Sancti inhabitantis; ſeu gratiam & charitatem actualem quidem, ſed quæ juxta Bajum & juſtificet, & conferat meritum vitæ æternæ, habeatque proinde dotes illas, quas communi Theologorum ſententiâ habet gratia ſanctificans, gratia inhærens, gratia inhabitantis Spiritus Sancti.

4. Monſtratio tertia pariter ex aliis propoſitionibus Baji,

Ex aliis Baji propoſitionibus idem infertur. Propoſitio enim 16. ad hunc modum ſe habet, *Non eſt vera legis obedientia, quæ fit ſine charitate:* propoſitio 35. ita ſonat, *Omne quod agit peccator vel ſervus peccati, peccatum eſt;* & propoſitio 40. eſt hujusmodi, *In omnibus ſuis actibus peccator ſervit dominanti cupiditati.* Quantum enim attinet ad propoſitionem 16. in ea vocabulum *charitatis* aperte ſumitur pro ea charitate, quæ juſtificat & ſanctificat, quoniam ex propoſitione 44. juxta Bajum omnis obedientia legis eſt *vera juſtitia*, & operibus, quibus Dei mandatis obtemperant, fideles *juſtificantur*; & juxta propoſitionem 58. nequit obſervari præceptum divinum *quoad operis ſubſtantiam*, quin ſimul ſervetur *quoad meritum regni æterni:* ideoque in ſenſu Baji illa *charitas*, in qua conſiſtit legis obedientia, eſt charitas hominem juſtificans & rectum faciens, eique conferens meritum æternæ vitæ. Quantum vero attinet ad propoſitiones 36. & 40. aperte in his affirmatur, nullum actum amoris innoxii, nullum opus intrinſecus bonum, nullum actum, qui non ſit corruptus à vitioſa cupiditate, fieri ab homine nondum juſtificato; ideoque cujuslibet operis, quod rectum ſit quoad ſubſtantiam, & non vitietur à noxia cupiditate, unicum juxta Bajum datur principium, nempe ſanctificans gratia, amor juſtificans, & charitas, qua ſumus filii Dei, membra Chriſti, ac templum Spiritus Sancti. Nec quemlibet movere debet, quod Bajus in ſua *Apologia* ſateatur has duas propoſitiones hæreticas eſſe, & queratur ſibi per calumniam illas affingi. Nam primum Apologiâ iſtâ Bajus obtinere nequaquam potuit, ut damnatio præcedentium propoſitionum, unde hæ duæ manifeſte derivant, revocaretur. Deinde in ſenſu Baji datur juſtificatio *ſine remiſſione peccatorum*, ut dictum eſt paulo ſupra; ideoque bene hæc duo in ſenſu ejusdem Baji conſiſtunt, quod homo ſemper deſerviat cupiditati, ſemperque peccet ante juſtificationem, & ante meritum vitæ æternæ, & tamen non ſemper peccet ante remiſſionem peccatorum. Ac tandem, cujuscunque ſint duæ illæ propoſitiones, ſive Baji, ſive alterius auctoris, ſponte ex doctrina ejusdem Baji derivant: ſemel enim dato, quod non detur aliquod opus bonum quoad ſubſtantiam, quod ſimul non habeat meritum vitæ æternæ, ut legitur propoſitione 58. planiſſime ſequitur, quod ubi non eſt *gratia ſanctificans*, ſine qua meritum vitæ æternæ nequit haberi, nec etiam reperiri poſſit aliquod opus, quod ſit bonum *quoad ſubſtantiam*, & intrinſecus non ſit *à dominante cupiditate* corruptum. Quapropter duæ illæ propoſitiones 35. & 40. ſive Baji ſint, ſive alterius, eundem pravum ſenſum præſeferunt, & jure

Vid. Apolog. Baji tom. 2. Oper. ejus p. 99. & 101.

Effugium Baji inutile.

re meritoque iisdem Apostolicis Constitutionibus insertæ fuerunt ac reprobatæ.

5. Monstratio quarta ex propositione 60. Baji.

Luculentius dignosci potest intentus à Bajo sensus ex propositione 60. *Si-militer & illa distinctio duplicis justitiæ, alterius, quæ fit per Spiritum charitatis inhabitantem; alterius, quæ fit ex inspiratione quidem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, sed nondum cor inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis, qua divinæ legis justificatio impleatur, odiosissime, & pertinacissime rejicitur*, sive ut Vasquez, Turrianus, aliique legunt, *ut odiosissima & pertinacissima rejicitur*. Prava & in hoc articulo enuntiata doctrina non solum adversatur Tridentinæ Synodo definienti sess. 14. cap. 4. aliud esse impulsum Spiritus Sancti nondum quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens excitatus & adjutus viam sibi ad justitiam parat, seu ad justificationem disponitur; aliud vero ipsam justitiam, seu justificationem, quæ per Spiritum Sanctum inhabitantem, & in cordibus eorum, qui justificantur, diffusam charitatem efficitur; verum etiam ostendit nullam in sensu Baji dari charitatem, nisi sanctificantem, sive Spiritus inhabitantis. Sublata quippe præcedenti distinctione, necessum est, ut ubicunque est divina inspiratio, ubicunque est excitatio cordis ad pœnitentiam, quæ inspiratio & excitatio est à Spiritu Sancto movente, & quæ est inchoatio quædam & conceptio Justitiæ, sit ibidem Spiritus charitatis inhabitans, sanctitas & vera justitia. Itaque a Bajo distinctione illa duplicis justitiæ rejecta, debebat necessaria consecutione actibus singulis, quibus impius excitus & adjutus gratia Spiritus Sancti moventis, aut fidem, aut spem, aut timorem, aut imperfectam dilectionem exerendo viam sibi parat ad justitiam, alligari, & individuo consortio perfecta charitas, vera justitia, & Spiritus Sanctus inhabitans copulari; alioqui distinctionem, de qua supra, minime rejecisset: ideoque in sensu Baji quilibet actus bonus, & ad perfectam justitiam disponens, sive sit actus fidei, sive actus spei, sive actus timoris, sive detestatio peccati, sive dilectio Dei tanquam fontis omnis justitiæ, sive quilibet alius motus liberi arbitrii excitatus à Spiritu Sancto movente, erit laudabilis charitas diffusa per Spiritum Sanctum inhabitantem, sanctificans animam, & habens meritum vitæ æternæ. Atque huic rationi innixi Vasquius, Turrianus, Macedo, Norisius, & alii asseruerunt Bajum admisisse solam gratiam sanctificantem, ut constat ex illorum verbis productis paragrapho præcedenti.

Vide Turrian. pag. 642.

6. Monstratio quinta ex propositione 61. Baji.

Huc spectat proxima propositio 61. *Denique & illa distinctio duplicis vivificationis, alterius, qua vivificatur peccator, dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propositum & inchoatio per Dei gratiam inspiratur; alterius, qua vivificatur, qui vere justificatur, & palmes vivus in vite Christo efficitur, commentitia judicatur, & scripturis minime congruens.* Hujus enim propositionis idem, ac præcedentis est sensus. Enimvero hac distinctione duplicis vivificationis semota, consequens est, peccatori, statim ac inspiratur illi detestatio peccati, & propositum & inchoatio novæ vitæ, statim ac incipit vivificari sese ad gratiam sanctificantem præparando, inesse illam vivificationem, qua vere justificetur, & qua factus vivus palmes in Christo, manens in ipso, qui ait, *Ego sum vitis vera; ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum*, sit Dei filius, fructumque bonorum operum, ac meritum gloriæ referat. Contra qui nondum justificatus est, & nondum est vivus palmes in Christo, ita juxta sensum hujus propositionis præcisus erit, ita omni vivificatione destitutus, ita mortuus, ut per pœnitentiam, & per vitæ novæ propositum & inchoationem nullatenus vivificari credatur. Quapropter in sensu Baji cujuscunque actus boni & quoad substantiam, & quoad meritum vitæ æternæ unum duntaxat principium admittitur, id est, *charitas*, qua homo *justificatur*, & qua fit *vivus palmes* in vite Christo: sublato autem hoc principio charitatis justificantis, & perfectæ vivificantis, omnia opera quoad substantiam & intrinsecus mala erunt, quidquid agit peccator, peccatum erit, & ipse peccator in omnibus suis actibus serviet dominanti cupiditati, nullaque erit vera legis obedientia absque charitate, quæ diffunditur per Spiritum Sanctum inhabitantem. Hinc vero magis, magisque comprobatur, & frustra Bajum in sua *Apologia* conquestum fuisse, quod sibi per calumniam affictæ sint propositiones 35. & 40. de quibus diximus num. 4. cum sint doctrinæ ipsius Baji evidentissima consectaria; & bene sapienterque Auctores antecedenti paragrapho laudatos tradidisse, quod Bajus nullam gratiam agnoverit, tanquam principium bonorum operum, *præter gratiam sanctificantem*, & præter charita-

Joan. 15. 1. 5.

Sine fundamento conqueritur Bajus.

ritatem, quæ per Spiritum Sanctum diffunditur in cordibus eorum, qui *justificantur*. Itaque hoc præclarissimi Theologi docuerunt, & rectissime docuerunt: quod hoc docuerint, demonstratum est supra eorum testimoniis locupletissimis; quod vero rectissime hoc docuerint, adhibita Suarii regula, collatisque invicem pluribus Bajanis articulis, demonstratum est modo.

§. IV.

Ostenditur etiam Auctores, qui scripserunt post Constitutionem Unigenitus, *asserere articulum Baji* XXXVIII. *in sensu charitatis habitualis & gratiæ sanctificantis fuisse proscriptum.*

SUMMARIUM.

1. In propositiones Quesnellii inquisitio prima ex instructione Pastoralis.
2. Quæ instructio non est parvi momenti.
3. Inquisitio secunda. Item error Baji à Quesnellio renovatus.
4. 5. Inquisitio 3tia.
6. Inquisitio 4ta.
7. Inquisitio 5ta.
8. Inquisitio 6ta.
9. Querela Quesnellii refutatur.
10. Synopsis Jacobi Fontanæ in sensum propositionum Baji & Quesnellii.

Probationes Auctorum post Bullam *Unigenitus* scribentium in articulum 38. Baji ac inquisitio propositionum Quesnellii ex variis Auctoritatibus.

PRogreditur nunc Dissertatio ad expendendum quo sensu damnatum articulum Baji trigesimum octavum censuerint Auctores illi, qui floruerunt post celeberrimam Constitutionem *Unigenitus*, qua Summus Pontifex Clemens felicis recordationis Papa XI. confixit Quesnellianas propositiones, in quibus Bajani comprehenduntur errores. Anonymus *Bajanismi Redivivi* Auctor, ut prænonui §. 1. num. 6. scribit, eundem errorem, qui continetur in articulo illo Baji, renovatum fuisse à Quesnellio in damnata propositione 44. quæ est hujusmodi: *Non sunt nisi duo amores, unde volitiones & actiones omnes nostræ nascuntur. Amor Dei qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remunerat, & amor quo nos ipsos ac mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus;* additque Anonymus, quod eundem errorem sapiunt & præseferunt proximæ propositiones Quesnellianæ, 45. *Amore Dei in corde peccatoris non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas*, & subsequentes aliæ usque ad octavam & quinquagesimam. Vide *Bajanismum Redivivum* pag. 63. Aequum est igitur, ut mentem insignium Scriptorum circa has propositiones Quesnellii sedulo investigemus.

I. Inquisitio prima ex instructione Pastoralis

Occurrit primo Instructio Pastoralis, cui anno 1714. Nonis Februarii subscripsere quadraginta duo Episcopi in Urbe Parisiensi congregati, & quam postea sexaginta alii Antistites approbarunt, ita, ut non unius tantum, vel alterius Doctoris, sed totius Cleri Gallicani, aut saltem dignioris partis ejusdem Cleri doctrinam, Instructio illa dicenda sit continere. Præfert ipsa hunc titulum: *Instruction Pastorale Approuvée par l'assemblée de Messeigneurs les Cardenaux, Archevêques, & Evêques; & proposée à Messeigneurs les Prelats absens;* ac typis edita est eodem anno 1714. In hac itaque Institutione de propositionibus Quesnellii spectantibus ad charitatem, hæc traduntur: „L'Eglise instruite par l'Apôtre nous enseigne que les mouvemens de foi, de crainte, & d'esperance, par les quels Dieu prepare à la justification, ne sont point des pechez: que bien loin de *rendre l'homme hypocrite & plus criminel*, ils sont bons & utiles, (a) *qu'ils sont des dons de Dieu & des mouvemens du Saint Esprit, qui excite l'ame, quoiqu'il n'y habite pas encore;* & que les actions, qui sont faites par ces motifs, non seulement ne sont pas mauvaises, mais qu'elles sont des dispositions à la justification; c'est ce que le Concile de Trente à declaré. „ Quesnellius itaque arbitrabatur, motus fidei, timoris, ac spei, quibus ad justificationem disponimur, esse intrinsecus peccata, ideoque nullum ante justificationem, & gratiam sanctificantem agnoscebat bonum opus, quod à noxia cupiditate non sit vitiatum; id quod Galliarum Antistites dilucide explanant. Sequitur enim Pastoralis Instructio: „Les propositions condamnées renferment une doctrine toute

Vide Instruct. Pastor. pag. 40. & seqq. ubi adnotant. in margine propositiones Quesnel. 44. 45. 46. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. & 59.

a *Concil. Trid. sess. 14 cap. 4. & can. 4. 5.*

toute contraire. Nous y voions, *qu'il n'y a que deux amours; la charité & la cupidité:* toutes les actions ont leur source dans l'un ou dans l'autre de ces amours. Tandis qu'on est sous de regne de la cupidité, c'est à dire avant la justification & la reconciliation, toutes les actions sont corrompúes; il n'y à ni *foi, ni esperance en Dieu, ni Religion, où il n'y à point de charité;* il n'y à nulle bonne œuvre, tout, jusqu'à *la priere* est peché & *hypocrisie.* Les actions chretiennes ne sont point faites *chretiennement*, si elles ne sont faites par le motif de la charité. "En aperte docent rursus Gallicani Episcopi traditam à Quesnellio doctrinam omnino Tridentinæ Synodo oppositam, nempe quod ante justificationem & reconciliationem, quæ fit per charitatem habitualem, seu diffusam in cordibus eorum, qui justificantur, per Spiritum Sanctum inhabitantem, quidquid peccator agit peccatum est, eumque magis maculat, & hypocritam reddit; propterea quod ante justificationem regnet vitiosa cupiditas, actus omnes corrumpens, nec sinens aliquid fieri nisi sui causa, impulsu scilicet ejusdem cupiditatis. Desiderasne clariora? Paucis interjectis in illa Institutione hæc leguntur: "En vain, mes cher Freres, ont s'efforce d'autoriser la doctrine contraire par les textes de Saint Augustin, & des autres Peres: il nous suffiroit, pour faire voire qu'on abuse de ces autoritez, de marquer que les heretiques des derniers tems, ainsi que les defenseurs de Bajus, les ont allegue cent fois pour soutenir les erreurs; mais que l'Eglise, qui connoît mieux le sens, è la doctrine de Saint Augustin, & des autres Péres, que les heretiques, qui les lui opposent, elle qui est l'interprete infaillible de l'Ecriture & de la Tradition, n'a pas laissé de proscrire dans le Concile de Trente les erreurs de Luther & de Calvin, & dans la Bulle du Saint Pape Pie V. les propositions de Bajus, semblables à celles, qui sont condamnées. A ces raisons si decisives on peut ajoúter, que nous trouvons dans Saint Augustin même des differences & des principes, qui rendent les textes, qu'on objecte, aussi conformes à la doctrine de l'Eglise, que les propositions censurées y sont contraires. Le Saint Docteurs reconnoît en effet deux amours, mais sous le nom d'amour de Dieu, il renferme non seulement la charité habituelle ou dominante, mais la charitè actuelle, & encore toute bone volonté, & tout amour du bien: il rapporte à cette charité toutes les dispositions, qui preparent le pecheur à la justification, il reconnoit, qu'il y a de bons mouvemens dans ceux mêmes qui n'ont point la charité, & qui sont sous le regne de la cupidité." Productis deinde ad hoc demonstrandum duobus Augustini textibus, quorum uterque depromptus est ex libro de Spiritu & litt. cap. 27. ad hunc modum concludunt: "Estce là le langage de propositions censurées? Elles donnent à entendre au contraire, qu'il n'y a point de veritable charité, que la charité habituelle ou dominante. Les dispositions qui preparent la voye a la charité, loin de pouvoir être rapportées a la charité, sont de vrais pechez; parce que sans la charité, & sous le regne de la cupidité, *toutes* nos *actions* sont corrompues, venant de la cupidité, qui regne dans le cœur, des que la charité n'y domine pas." Itaque juxta sententiam doctissimorum horum Episcoporum propositiones Baji Quesnellianis simillimæ enuntiant, nullam aliam in sensu & Baji & Quesnellii dari charitatem præter habitualem & dominantem, omniaque opera peccatorum, qui hujusmodi charitate sunt destituti, atque ante justificationem & reconciliationem subjiciuntur cupiditati prædominanti, fieri ex cupiditate, à qua intrinsecus corrumpantur; adeo, ut omnia opera justificationem præcedentia, illa etiam, quæ sunt à Spiritu Sancto movente, & quibus ad gratiam sanctificantem disponimur, reddant hominem magis peccatorem & hypocritam, ut commenti sunt Lutherus, Calvinus, horumque gregarii à sacrosancta Tridentina Synodo condemnati. Damnata est ergo propositio Baji 38. *in sensu charitatis habitualis;* quatenus sensum reddit, duo tantum esse actionum nostrarum principia, charitatem habitualem & dominantem, & cupiditatem pariter habitualem & dominantem; cum juxta principia Augustini, cujus auctoritate hæretici, & novatores abuti solent, duo quidem sint actionum humanarum principia, sed ea sint cupiditas actualis, & charitas actualis, ampliori sensu accepta pro qualibet cupiditate boni, seu bona voluntate.

2. Non parvi momenti.

Non parvi momenti æstimanda est Instructio illa Pastoralis, quam doctissimi Præsules, præsertim vero Armandus Gasto S. R. Ecclesiæ Cardinalis de Rohan, summo studio ac diligentia ediderunt, expressis damnatis erroribus, scholarumque opinionibus caute prudenterque relictis, ne in definitionibus fidei aditus conten-

Recœvil. an. 1714. A Paris pag. 75. & 85. contentioſis diſputationibus aperiretur. Id quadraginta Epiſcopi ſignificarunt reliquis Archiepiſcopis & Epiſcopis Regni Galliarum in Epiſtola data Pariſiis eodem anno 1714. die 10. Martii, necnon in altera data nonis Februarii ad Sanctiſſimum Dominum Clementem XI. in qua legitur: "Cette Inſtruction Paſtorale ſera donc comme une eſpece de rempart & de digue oppoſée aux Interpretations fauſſes & contraires a veritable ſens de la Conſtitution, par les quelles des hommes pervers s'efforcent en vain de fruſtrer l'Egliſe des grands & heureux fruits, qu'elle eſpere avec confiance, & qu'elle commence deja a recueillir de ce decret Apoſtolique." Quanti etiam Summus Pontifex Armandum Cardinalem, cæteroſque illos Epiſcopos in Comitiis Pariſienſibus congregatos, eorumque ſtudium ac ſollicitudinem fecerit, colligi poteſt ex Apoſtolicis litteris datis eodem anno die 7. Martii.

Ibid. pag. 69.

Vid. Clem. XI. Epiſt. & Brevia ſelectiora to. 2. pag. 384.

3. Inquiſitio ſecunda. *A Paris de l'Imprimerie Rojale 1720.*

Extat Pariſienſibus typis procuſum Opus, cui titulus "Explications ſur la Bulle *Unigenitus*," ex quibus explicationibus facile ſenſus Baji & Queſnelli eruere poſſumus: nam cum à Duce Aurelianenſi, qui eo temporis Galliarum regna regebat, exhibitæ fuiſſent centum Epiſcopis, hi illas probarunt, & doctrinæ Eccleſiæ uniformes omnino eſſe cenſuerunt, commendantes ſimul expoſitionem damnatarum theſium, quæ prædicta Inſtructione Paſtorali comprehenditur. Memorati enim centum Epiſcopi de illis Explicationibus hæc Duci Aurelianenſi reſponderunt, "ch'elles ne renferment rien, qui ne ſoit conforme a la doctrine de l'Egliſe, a celle de la Bulle, & a celle de l'Expoſition ſimple & naturelle, que les Evêques de France ont faite cette même Bulle, en la recevant, & en la publiant avec l'Inſtruction Paſtorale de 1714." In his itaque Explicationibus art. 4. pag. 36. hæc leguntur.

Vide pag. 63.

"Le terme de charité peut être pris en deux ſens differrent; 1. pour tout amour de Dieu, actuel ou habituel, naiſſant ou dominant; amour qui juſtifie, amour qui ne ſuffit pas pour juſtifier, amour propre aux juſtes, ou tel qu'il peut ſe trouver dans les pecheurs: en un mot pour tout amour du vray bien, pour toute bonne volonté. La charité eſt priſe en ce ſens en divers endroit des Ecrites des ſaints (*a*) Peres, & de quelques (*b c*) Theologiens. 2. Le terme de charité eſt pris ordinairement par (*d*) S. Thomas même, dans une ſignification plus reſtraint, pour la troiſieme vertu Theologale, pour l'amour habituel de Dieu, pour l'amour qui eſt propre aux juſtes, qui nous unit a Dieu, & qui nous rend les membres vivans de Jeſus-Chriſt; & c' eſt ainſi que l'entendent communement les Theologiens & les fideles.

(a) *S. Aug. in Pſ. 9. num. 15. & lib. de Dono Perſ. cap. 16.*

(b) *S. Thom. 2. 2. qu. 19. art. 8. in Corp.*

(c) *Dionyſ.*

(d) *S. Thom. p. 3. qu. 84. art. 5. ad 2. Id 2. 2. q. 65. art. 5. in corp. 2. 2. q. 23. art. 1. in Corp. quæſt. 24. art. 2. in corp.*

La foy & l'eſperance renferment toûjour quelque amour de Dieu, pris dans la primiere ſignification, ma la foy & l'eſperance peuvent eſtre ſeparées de la charité, priſe dans la ſeconde ſignification, & peuvent agir ſans elle; & quoy qu' alors elles ne nous rendent ni juſtes, ni dignes du Ciel, elles ne demeurent pas pour cela ſans quelque fruit, elles ont des actes qui lour ſont propres, & qui diſpoſen a la charité.

Ce ſont donc autant d'erreurs contre la foy, & juſtement condamnées par la Bulle, de dire que le pecheur, qui perde la charité habituelle, perde en même temps la foy; qu' il n' y ait plus de ſentiment de craint, ni acte d'eſperance, ni bonnes œuvres, ni culte, ni priere, ni religion pour le pecheur, qui a perdu la charité; que, lorſqu' il a perdu cette vertù, la cupidité qui regne dans ſons cœur, corrompe toutes ſes actions, qu'il n'eſt plus que tenebres, erreur & peché, & qu'il ſe trouve dans une impuiſſance generale de faire aucun bien, qui ſoit agreable a Dieu.

Petav. lib. 1. dogm. Theol. tom. 1. cap. 20. num. 8: Guil. Eſtius in lib. 3. ſent. diſt. 27. §. 2.

Seq. pag. 37.

C'eſt encore un' erreur dejá condamnée par la (*e*) ſaint Siege, d'avancer qu' il n' y a point d'autres principes, de nos actions, que la charité habituelle, & la cupidité habituelle.

(e) *Bulla S. Pii V.*

Les Peres (*a*) de l'Egliſe enſeignent qu'il y a deux amours, l'amour de Dieu & l'amour de la creature, qui ſont les principes des mouvemens de la volonté; mais ils entendent par l'amour de Dieu non ſeulement la charité habituelle, & l'amour dominant, mais tout amour actuelle Dieu, toute bonne volonte, tout amour de vray bien, en quelque degré qu'il puiſſe eſtre; & ils entendent par l'amour de la creature non ſeulement la cupidité habituelle, mais tout amour des creatures, foible ou dominant; & il n'ont jamais pretendu que tous les mouvemens de la volonté, qui ne partent pas de la charité habituelle, fuiſſent produict par la cupidité,

(a) *S. Leo ſerm. 88. c. 3. S. Augu. Serm. 344. novæ edit. num. 1. Id. lib. 14. de Civitat. Dei cap. 28. lib. 9. de Trinit. cap. 7. & 8. & alibi.*

dité, & qui'ls fuissent par consequent des pechez. Ils enseignent expressément au contraire (*b*) qu'il y a de bonnes œvures, & de bons mouvemens en ceux qui sont encore sous le regne du peché, comme il y a des pechez veniels dans les justes qui possedent la charité habituelle.„

(b) *S. Augustinus lib. de Spiritu & lit. cap. 27. Sicut enim non impediunt á vita æterna justum quædam peccata venialia sine quibus hac vita non ducitur; sic ad salutem æternam non prosunt impio quædam bona opera, sine quibus difficillime vita cujuslibet pessimi hominis invenitur.*

Ex his explicationibus tam splendide, ac tam magnifice suffragio centum Episcoporum probatis evidentissimum est sensum in Bajanis articulis reprobatum esse illum, quem nos affirmavimus esse rejectum, duo tantum dari actionum humanarum principia, id est, charitatem habitualem & cupiditatem habitualem, actus vero qui à charitate hujusmodi non procedunt, ut sunt ii omnes, qui præcedunt justificationem, à cupiditate dominante profluere, atque ab ipsa corrumpi: evidentissimum est ea verba. "C'est encore un erreur dejà condamnée par la saint Siege, &c." prolata esse de propositionibus Baji, siquidem citatur è vestigio Bulla S. Pii V. ac demum evidentissimum est, Baji errorem renovari in propositionibus Quesnellianis omni jure ab Apostolica Sede confixis. Quapropter ab Anonymo asserente à novatoribus & discipulis Baji contendi, quod 38. articulus damnatus sit in sensu charitatis habitualis, non ii tantum Theologi, quorum supra meminimus, & quorum postea mentionem faciemus, sed etiam illi centum Galliarum Episcopi, qui pro æquitate Constitutionis *Unigenitus* curam, ac solicitudinem maximam exercuerunt, turpissima ignorantiæ nota, necnon iniquissima calumnia dilacerantur.

Baji error à Quesnellio renovatur.

4. Inquisitio tertia. Pag. 37.

Prodiit jam ab anno 1718. typis Bruxellensibus perutile & celebre opusculum sub hoc titulo: "Les cent & une Propositions qualifiés en détail." Ibidem §. *Sur la charité*, hæc habentur: "Le sistiéme des Navateurs renferme trois erreurs principales touchant la charité. 1. Ils prétendent qu'il n'y a absolument aucune bonne action, que celles qui viennent de la parfaite charité. 2. Que là où la parfaite charité ne domine pas, toutes les actions sont des pechez. 3. Que la vraye foy, la vraye esperance, & toutes l'autre vertus chrétiennes, ne peuvent subsister sans la charité; ou plûtôt que toutes ces vertus ne sont rien de distinct de la parfaite charité; Car dans la sistième de ces Messieurs, il n'est pas question d'habitudes infuses; la seule delectation dominante y fait toute en bien & en mal, en vertu & en vice." Proximo item §. *Sur les des Amours*, ista leguntur: "Il est très-vrai que toutes action humaine vient originairement de quelque amour. Il est encore vrai que tout amour se reduit a l'amour de Dieu & a l'amour des creatures; mais il n'est point vrai que tout amour de Dieu soit un amour de parfaite charité, un amour dominant & de préference; ni que tout amour de la créature déreglé & criminel. C'est l'erreur de Bajus, qui enseignoit, *que tout amour de la creature raisonnable, est ou cette cupidité odieuse, que l'Evangile condamne; ou cette louable charité, que le Saint Esprit repand dans nos cœurs.* Erreur que le Pere Quesnel etablit dans la soixante-quatrieme de cent & une propositions condamnées. *Il n'y a* dit-il (*a*) *que deux amours d'où naissent toutes nos volontez, & toutes nos actions; l'amour de Dieu qui fait tout par Dieu, & que Dieu recompense; l'amour de nous-memes & du monde qui ne rapporte pas a Dieu, ce qui lui doit être rapporté; & qui par cette raison meme devient mauvais.* Rursus ad hanc propositionem Quesnellianam 44. infra, ubi singulæ peculiari afficiuntur censura, hæc extant: "Fausse; car il y a un amour de Dieu, qui ne fait pas tout par Dieu, & un amour de nous-memes, qui rapporte a Dieu ce qui lui doit être rapporté. Erronee; car dans le sans de l'auteur elle signifie que toute action qui ne vient pas du principe de la parfaite charité, vient de la cupidité charnelle; ce qui est un erreur dans la Foy. Trés approchante de l'heresie de Luther; que toutes les actions des pecheurs sont des pechez; car étant évident que nulle action du pecheur ne vient du principe de la parfaite charité, si tout ce qui ne vient pas de ce principe est peché, toutes les actions des pecheurs sont des pechez." Vident omnes, opinor, auctorem quoque hujus opusculi existimare, quod tam tricesima octava Baji, quam quadragesima quarta propositio Quesnellii damnata sit in sensu charitatis perfectæ, dominantis, & quæ non potest in peccatore inveniri: quod de charitate hac dominante & perfecta cum Bajus, tum Quesnellius locuti sint, ubi de duplici amore sermonem instituerunt; & quod virtutibus omnibus (charitate excepta,) habitibusque sublatis, ea tantum opera laudaverint, quæ ab eadem charitate perfecta & dominante derivant, existimantes omnes alias actiones oriri a cupiditate vitiosa & esse peccata, ita, ut peccata sint opera omnia

Pag. 41.

(a) *Propos.* 44. *Pag.* 81.

Pag. 81.

impiorum, illa etiam, quibus ad gratiam & justificationem percipiendam semetipsos disponunt.

5. Opusculum cit. est per utile, ac celebre. *Edit. Mediol. pag. 28 63. &c.*

Dixi paulo supra laudatum Opusculum perutile & celebre censendum esse; nam præter editiones factas idiomate Gallico, quo primum conscriptum fuit, Italica etiam lingua translatum anno 1723. typis Mediolanensibus in lucem prodiit, omnesque Itali, non Theologi tantum, verum & rudiores ejus lectione percipere potuerunt, articulum Baji triceſimum octavum in sensu charitatis justificantis, dominantis, ac perfectæ fuisse damnatum. Accedunt quæ de ipsomet opusculo leguntur in Præfatione *Bibliothecæ Jansenisticæ*, cui etiam additur in fine secundi voluminis in lucem emissi anno 1740. „ On a placé (ita in ea Præfatione) a la fin de cette Bibliotheque un petit ouvrage devenu aujourd'huy fort rare, ma infiniment propre pour mettre tout le mond au fait des erreurs du tems: C'est un petit Traité dans le quel le cent & une propositions extraites du livre des Reflexions morales du Pere Quesnel sont qualificés en detail. " In hoc Opusculo, quod Antijanseniani tale putant, ut hoc uno possit universus mundus Quesnellianos errores vitare, nemo sui compos dicturus est contineri fraudes ac subterfugia novantium, qui Baii, Jansenii, & Quesnellii vestigia premunt.

6. Inquisitio quarta. *Venin, &c. pag. 15.*

Extat & aliud Opusculum, cui titulus, „ Venin des 101. Propositions „ impressum anno 1714. in quo de Propositione 44. Quesnelliana hoc judicium profertur: „ Proposition qui revient a la 38. de Bajus, & prouveroit que la crainte de l'Enfer & les autres actes qui precedent la justification du pecheur, & ne viennent pas encor de l'amour de Dieu, sont des pechez. „ Et recensita propositione 45. hæc ibidem subjiciuntur: „ Erreur, qui retablit ces Propositions de Bajus, *tout ce que fait un pecheur ou un esclave du pechè, est peche:* c' est la 35. *un pecheur dans toutes ses actions obeit a la concupiscente dominante:* c'est la 40. Motif bien propre pour engager les pecheurs a prier, a jeuner, à fair l'aumône &c. Notez que cette Proposition 45. rétablit de plus l'heresie frappée d'anathême par le Concile de Trente sess. 6. can. 7. Scavoir que non seulement la crainte de l'Enfer, mais même les autres actes qui precedent la justification du pecheur, & qui par consequent ne viennent pas encor d'un amour dominante en lui, sont aussi des pechez." Perspicuum est, hunc quoque scriptorem recensitas Baji & Quesnellii propositiones damnatas intellexisse de charitate dominante, quæ non adinvenitur in impiis, qui juxta sensum earundem propositionum, priusquam justificentur, in omnibus actibus suis deserviunt dominanti cupiditati, ac semper peccant: qui utique sensus est hæreticus, & prædamnatus a Synodo Tridentina. Hoc etiam Opusculum plurimi faciendum esse constat, cum statim Latinitate donatum Coloniæ Agrippinæ iterum sit evulgatum eo consilio, ut etiam Germani venenum illarum propositionum non obscure dignoscerent, ut habetur in Præmonitione ad lectorem. *Eodem anno 1714.*

7. Inquisitio quinta.

Eundem sensum charitatis justificantis deprehendit in propositione 44. Quesnellii præclarus Auctor alterius Opusculi, cui titulus, *Veritas & æquitas Constitutionis Unigenitus Theologice demonstrata*, quod in lucem editum est Gandavi anno 1724. Nam & in hoc Opere ad ipsam propositionem 44. legimus: *Sensus est, omnes volitiones & actiones humanas esse peccaminosas, nisi profluant ex amore Dei perfecto & dominante* (qui omnia agit propter Deum) *justificante, seu cum justificatione connexo* (quem Deus remuneratur.) *Vide propos. 28. Est falsa & erronea, quia in sensu auctoris significat quod omnis actio, quæ non procedit à perfecta charitate, procedat à carnali cupiditate. Est proxima hæresi Lutheri docentis omnes peccatoris actiones esse peccata: nam nulla actio peccatoris procedit à perfecta charitate Dei; omnis actio, quæ non procedit à charitate Dei, est peccatum; ergo omnis actio peccatoris est peccatum.* Et ad propositionem 45. *Est erronea; quia charitas non sanctificat omnes justi actiones, utpote qui aliquando venialiter peccat; ergo cupiditas non corrumpit omnes peccatoris actiones. Est hæretica, quatenus asserit omnes peccatoris actiones esse peccata contra Tridentin. sess. 6. can. 7. & Conc. Const. damnans 16. Joan. Hus. Ex propos. sequitur 1. actus fidei, spei, attritionis, quibus se ad justificationem peccator disponit, esse peccata; sequitur 2. Jonam Ninivitas hortando ad pœnitentiam (utique amore Dei in illis non regnante) hortatum esse ad peccata; sequitur* 3. in omnibus suis actibus peccatorem servire dominanti cupiditati. *(Est Baji 40.)* omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum esse. *Veritas, &c. 56.* *Ibid. pag. 59.*

(Est

(Est Baji 35.) omnia opera infidelium esse peccata. *(Est 25.) item 8. & 12. inter 31. denique quidquid contra præcedentem, pugnat & contra hanc. Sic in forma: in peccatore mortalis peccati reo non regnat amor Dei, sed cupiditas* (regnat enim carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas. *S. Aug. Ench. c. 11.*) *atqui de fide est, quod in peccato mortali possit facere actiones, quas non corrumpit cupiditas (Trid. sess. 6. c. 7.) ergo de fide est, quod, quando amor Dei non amplius regnat in corde, cupiditas non omnes actiones corrumpat.* Bene habet: & hujus libri auctor censet Quesnellianas & Bajanas propositiones damnatas esse in sensu charitatis perfectæ regnantis in corde justorum, & in sensu dominantis cupiditatis regnantis in corde impiorum.

8. Inquisitio sexta. *Jacobus Le Fontaine to. 2. pag. 866. col. 1.*

Præstantissimus Auctor Operis, quod inscribitur, *SS. D. N. Domini Clementis P. XI. Constitutio Unigenitus Theologice propugnata*, anno 1719. Romæ impressum, pertractat p. 2. de sensu quadragesimæ quartæ propositionis Quesnellianæ; & cap. 1. animadvertit ab auctore significari amorem efficacem, non affectu solummodo, sed etiam effectu, qui reipsa omnia agat propter Deum; amorem insuper, qui habeat meritum proprie dictum, quod à Theologis appellatur *de condigno*, & ad quod prærequiritur *status gratiæ*. Atque his præmissis, *Dum igitur*, (inquit) *Quesnellius enuntiat*, Non sunt nisi duo amores, &c. *suis verbis in sensu propriissimo & obvio acceptis convincitur asserere, omnem volitionem & actionem esse peccatum, quæ non nascitur ex amore Dei super omnia & justificante: neque id sufficere, sed debere elici à justo; alias fore & ipsum amorem Dei vitiosum, si à peccatore pœnitente elici contigerit.* Postquam præclarus auctor demonstravit cap. 2. & 3. propositionem illam Quesnellii adversari sacris literis, ac Tridentino Concilio, pergit cap. 4. ostendere quommodo etiam definitionibus Summorum Pontificum sit contraria: atque enumeratis propositionibus Baji 16. & 27. ait: *Succedit* 38. Omnis amor creaturæ rationalis, &c. *Quid in hoc articulo est, quod non conveniat isti Quesnelliano*, Non sunt nisi duo amores &c. *Utriusque articuli sensus idem, eadem labes est, quod omnem amorem hominum, aut charitatem esse censeat, aut malam cupiditatem, seu peccatum. Plures alii Bajani articuli cum præsenti Quesnelliano connexionem habent ineluctabilem.* Optime. Articuli 44. Quesnelliani, & articuli 38. Baji eadem est labes, idem error, idem pravus sensus. Quesnellianus agit *de amore Dei super omnia, & justificante, & qui elicitur à justo.* De hoc itaque amore Dei super omnia, justificante, & qui elicitur à justo accipiendus est articulus 38. Baji.

Neque in hoc uno loco.

Neque in hoc uno loco affirmat celebris Pontificiæ Constitutionis Propugnator Quesnellianum articulum 44. accipiendum esse de charitate perfecta & justificante: sed hoc sæpenumero repetit. Eodem namque volumine pag. 502. colum. 2. inquit: *Non alio Quesnellium amore, non alia charitate contentum esse, quam justificante, colligitur ex variis ejus de hac materia propositionibus: atque ex ipsis, ut aliquoties notavi, adversariorum vindiciis. Considera propositionem 44.* Non sunt nisi duo amores, &c. *Amor Dei, ex quo omnes volitiones, & actiones bonæ procedunt; amor, qui omnia agit propter Deum, & quem Deus remuneratur; amor Dei in cordibus regnans, indubie perfectus est, ea saltem perfectione, quæ satis ponderis habeat ad justificandum.* Proxima pag. 504. col. 1. demonstrat, quod ex propositionibus & principiis Quesnellianis, *Fieri non potest, ut Dei dilectio sit, sive perfecta, sive inchoata, sine justificatione. Quapropter si nullum est opus bonum sine amore Dei, compertissimum est, nullum esse bonum sine justitia & sanctitate; eumque opera omnia, quæ bona non sunt, & quidem ex gratia juxta prop. 39. & 40. peccata sint, & condemnationem mereantur, manifestum est, opera omnia absque amore justificante rejici inter vitia. Hinc sequitur 38. propositio Bajana*, Omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur. 40. In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati. 35. Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est; *quamdiu nempe per charitatem non convertitur. Ibidem prop. 25.* Omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia. 27. Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet. *Inter damnatas 31. ab Alex. VIII. restituitur à Quesnellio hæc* VII. Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi. Si Dei, charitas Patris est: si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est. 8. Necesse est infidelem in

omni

omni opere peccare; *quamdiu ſcilicet infidelis manſerit* 9. Revera peccat qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, diſconvenientiam cum natura ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu. „ Fatente ergo ſtrenuo ac erudito Vindice Pontificiæ Conſtitutionis, articulus Baji 38. Queſnellianus 44. necnon alii hactenus recenſiti, in ſenſu charitatis dominantis, regnantis, & juſtificantis fuere proſcripti; quatenus ſignificant omnem amorem, omnemque actionem impiorum, in quibus non regnat charitas, ſed cupiditas, eſſe fœtum carnalis concupiſcentiæ, ab ipſa produci, infici & labefieri.

9. Querela Queſnellii.

Quoniam in lucubrationibus Jacobi Fontanæ verſamur; haud abs re erit animadvertere Paſchaſium Queſnellium in ſuis obſervationibus ad Inſtructionem Paſtoralem XL. Epiſcoporum, de qua ſupra num. 1. conqueſtum fuiſſe, quod ſibi per calumniam imputatum ſit, ſolam charitatem juſtificantem à ſe agnoſci, atque affirmari connumeranda eſſe peccatis opera quæ, juſtificationem ipſam præcedunt, atque ad ipſam diſponunt. " Il n'y a ni bon ſens, (ait Quesnellius) ni droiture a oppoſer a l'auteur des Reflexions, qui ne parle point de la charité habituelle, une Bulle que l'on ne peut excuſer qu'en ſuppoſant que les propoſitions qu'elle condamne, s'entendent de la ſeule charité habituelle ou juſtifiante, „ & infra pagina 58. „ La calumnie coûte peu aux auteurs de l'Inſtruction; on le voit ici ſenſiblement. Car ils imputent a l'auteur des Reflexions, de vouloir que les diſpoſitions *qui preparent le pecheur à la juſtification, loin de pouvoir etre rapporteés a la charité, ſont de vrais pechez.* Propugnator itaque Conſtitutionis *Unigenitus* ad refellendum hoc Queſnellii ſubterfugium, ſeu potius audaciam atque perfidiam, ad propoſitiones de charitate addidit Appendicem in quatuor capita diſtributam. Hunc primo capiti præfigit titulum, *Fides peſſima Queſnellii proteſtantis, ſe in Propoſitionibus de charitate non intelligere juſtificantem.* Hanc vero peſſimam fidem patefacit ex propoſitione 51. *Fides juſtificat quando operatur; ſed non operatur niſi per charitatem:* qua propoſitione recitata, *Evidens eſt* (inquit) *charitatis nomine hic intelligi juſtificantem; alias enim falſiſſimum foret, & manifeſte hæreticum, ſi fides juſtificare diceretur per charitatem, quæ non juſtificet: quis enim hactenus in Eccleſia audivit Catholica, plus roboris fidei ad reconciliationem eſſe, quam charitati, ſive juſtitiam à fide peccatoribus tribui, quos non ſanctificet charitas?* Idem confirmat collatione propoſitionis 40. *Sine gratia nihil amare poſſumus, niſi ad noſtram condemnationem,* & propoſitionis 27. *Fides eſt prima gratia, & fons omnium aliarum,* atque propoſit. 28. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio:* atque his productis, ait pag. 837. col. 2. *Prima ſcilicet gratia, juxta Queſnellium neceſſaria, eſt charitas ſanctificans; alias conferret remiſſionem criminum charitate non juſtificante, quod dictu abſurdiſſimum foret, & hæreticum.*

Queſnel. Deliberations de l'Aſſemblée & pag. 55. & ejus Proteſtat. §. 10. pag. 190.

Eadem P. 2. pag. 834. Refutatur Queſnellii querela Appendice in quatuor capita diſtributa.

Titulus capitis primi fides peſſima &

Secundo Appendicis capiti titulus iſte præponitur, *De charitate habituali, & dominante proteſtatio Quesnellii fraudulenta convincitur.* Ibi vero præmiſſa Proteſtatione, qua Queſnellius aſſerit ſe procul abfuiſſe à confundenda charitate habituali & juſtificante cum ea, cujus motus & actus juſtificationem præcedunt; rectiſſime orthodoxus Conſtitutionis Defenſor monet, ubi de damnatis dogmatiſtarum erroribus agitur, fidem auctoribus habendam non eſſe, ſi alicubi tradidiſſe oppoſitum videantur. *Eccleſiæ quidem Catholicæ,* (ait) *Epiſcopi, ac Pontifices nunquam ſibi impoſitam cenſuere legem, omnia hæreticorum, aut novaturienſium placita inter ſe conciliandi, & ab oppoſitionis liberandi vitio. Prius enim terram cœlo junxeris Empyreo, quam omnia inter ſe cujuslibet hæretici dogmata.* Quod monitum ii memoria tenere debent, qui ex variis aſſertorum textibus aut ambiguis, aut veriſimilibus, aut aliqua ex parte veris, ſenſum damnatorum articulorum erui contendunt, obvio illo planiſſimoque relicto, quem verba præferunt. Cæterum, ut propius ad rem accedamus, repetita pag. 847. col. 2. propoſitione 44. *Non ſint niſi amores, &c.* ad hunc modum loquitur: *Quis per iſtiusmodi amorem Dei, unde omnis bona actio, & volitio naſcitur, intelligat amorem fluxum & debilem, non vero habitualem potius & dominantem?* Elidit deinde fallaci-loquentiam Quesnellii dicentis ſe charitatem habitualem ab actuali dominante diſtinxiſſe; nam ſive nullam charitatem admiſerit præter habitualem, ſive admiſerit actualem quoque, ſed quæ indiſſolubili nexu juſtificationem ſecum afferat, & peccata remittat, eadem omnino eſt conſecutio, omnia in ſenſu Quesnellii eſſe noxia, & corrupta à vitioſa cupiditate, ſi à charitate juſtificante nequaquam procedant. Quapropter ſapientiſſimi Galliarum Antiſtites in ſua Paſtorali Inſtructione modo

Titulus capitis ſecundi.

do charitatem habitualem commemorarunt, modo prædominantem duntaxat: quoniam æque censuram promereris, si unam principium bonorum operum statuas charitatem habitualem, quæ, ut inquiunt Theologi, est forma sanctificans, & si principium illud dixeris charitatem perfectam atque prædominantem justificationi conjunctam. *Proprie non asserunt Episcopi* (verba sunt laudati Theologi) *nullam Quesnello charitatem veram esse præter habitum; sed vel habitum, vel actum cujus imperio actus cæteri obsequuntur.* Et post pauca: *Motus charitatis, quos Quesnellus se admittere ait in peccatoribus ante justificationem, intelligi debent de amoris Dei actibus, quibus justificatio obtinetur, quosque hæc immediate sequitur, eodem quidem tempore, sed posterius ratione:* & rursus; *Itaque vera Quesnellii sententia est, omnem charitatem esse aut habitum justificantem, aut dominantem actum, omnibus mundanæ concupiscentiæ motibus superiorem, qui justificationis habitum secum trahat arctissimo vinculo connexionis. Quomodo etiam separatur a justitia, si prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum, remissio propos. 28?*

Pag. 848. col. 1.

Pag. 850. col. 1.

Titulus capitis tertii. Pag. 855.

In tertio Appendicis capite refellitur evasio Quesnellii ajentis, *Quis affirmavit unquam eos, in quibus charitas justificans nondum dominatur, aut residet, nunquam agere, nisi motu cupiditatis, sive nunquam uti sensibus instinctu charitatis actualis?* Ita vero lusio, & æquivocatio Quesnellii detegitur: *Distinguatur charitatis actus justificans ab habitu, qui justificationis forma est, vel comes individuus. Episcopi quadraginta Parisiis congregati, quorum documentum Pastorale hic potissimum insectatur Quesnellus, non accusavere illum, quasi solum admitteret charitatis habitum . . . . . sed tantum quod* indicaverit, non esse veram charitatem, nisi habitualem, vel dominantem. *Ubi quidem adversarius, ad conflandam Præsulibus invidiam, nequiter supponit charitatem* habitualem, & dominantem *accipi pro una, eademque diversis tantum significata nominibus. Antistites autem nota distinctionis* habitualem vel dominantem *non pro synonymis accipiunt, sed pro diversis: priorem pro habitu, posteriorem pro actu cupiditatibus, & tentationibus superiore, qui omnibus animæ facultatibus imperet cum effectu. Sensus iste vere Quesnellii est, & lethiferum virus in eo situm, quod omnis actio, omnis usus sensuum ex alterutra non profluens charitate, inter vitia reputetur, &c.*

Quarto, & postremo Appendicis capite, quo *reprimitur observationis Quesnellianæ temeritas*, rursus asseritur: *Quando igitur propositione 44. dicitur omnis actio & volitio nasci ex amore mundi pravo, qui non nascitur ex amore Dei omnia agente propter Deum, quemque Deus remuneratur, non patitur Quesnellus sibi tribui, quasi omnem actionem, aut prava origine immunis sit, asserat nasci debere ex habitu charitatis justificanti; sufficit si processerit ex actu justificationem necessario inferente.* Post pauca: *Patet itaque Quesnellii sententia de necessitate justificationis præviæ ad omnem ejusmodi actum liberum: cumque omnis alia Quesnello deliberata actio peccatum sit, liquet omnia opera justificationem antecedentia esse delicta. Cum autem penes Catholicos peccatorum remissio in præsenti Divinorum decretorum ordine non fiat absque infusione habitualis gratiæ, sive habitualis charitatis, sive hæc à priore distincta re ipsa sit, sive solummodo ratione, quid aliud venire in mentem Doctoribus Catholicis potuit, quam quod juxta Quesnellum justificatio, atque adeo infusus charitatis habitus omnia præcedere debeat bona opera, imo omnia non mala, cum nulla penes illum sit differentia? Unde non studio elicita, sed ultro profluit assertio, quod in Quesnellii sententia nullum opus à noxa liberum si, ubi non præcesserit justificatio, atque adeo infusus habitus charitatis; si talis in nova Theologia agnoscitur, de quo non una ratio dubitandi est.*

Titulus capitis quarti. Pag. 863.

Pag. 864.

10. Synopsis Jacobi Fontanæ in sensum propositionum Baji & Quesnellii.

Quoniam vero multus fui in colligendis Auctoris hujus testimoniis; haud pigeat percurrere postremo loco ejusdem *Synopsim*, quæ apposita est ad calcem prælaudati voluminis: qua una potest sensus in Bajo, & in Quesnello damnatus luculentissime, & absque ulla ambiguitate deprehendi. Ergo in Synopsi propositionis 44. cap. 1. quæstiones istas proponit. *Quæstio 3. An Quesnellus in propos. 44. & seqq. intelligendus sit de amore Dei seu charitate justificante, id est, quæ cum justificatione infallibiliter connectitur? Quæstio 4. An Quesnellus ad actiones singulas exigat amorem dominantem? Amor dominans intelligitur, ex cujus impulsu, seu imperio omnia peraguntur. Quæst. 5. An ex Quesnellii principiis sequatur, ad cujuscunque actionis bonitatem, requiri justitiam, seu charitatem habitualem?* Ad omnes istas quæstiones Propugnator Constitutionis *Unigenitus* respondet, *Affirmative:* easque demonstrat argumentis, quorum pleraque superius sunt

commonſtrata: quia nempe *charitatis* ſignificatio uſitata & obvia, ac præſertim in lingua Gallica, talis eſt, ut accipiatur pro charitate juſtificante; quia Quesnellus prop. 44. loquitur de amore, *quem Deus remuneratur;* quia talem amorem neceſſario prævenit gratia, & juxta Quesnellum prop. 28. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, eſt peccatorum remiſſio;* atque ob rationes alias complures, quas brevitati conſulens prætermitto. Demonſtratis tandem prædictis quæſtionibus, deducit hoc COROLLARIUM. *Teſtatiſſima igitur Quesnellii doctrina eſt, in omnibus volitionibus, actionibusque peccari, niſi profluant ex amore Dei perfecto, juſtificante, dominante, & habituali: atque ita redarguitur imprudentiſſimi novatoris calumnia, conquerentis, ſe à 40. Galliæ Epiſcopis perperam accuſari, quod ad actuum humanorum bonitatem requirat charitatem juſtificantem, & habitualem, vel dominantem.* Quid expreſſius, quid luculentius proferri poteſt? Quid uberius poterat deſiderari ad dignoſcendum quo ſenſu propoſitiones Baji & Quesnellii ad charitatem ſpectantes damnatæ fuerint? Damnatas fuiſſe *in ſenſu charitatis juſtificantis, & habitualis, vel dominantis* teſtatur celeberrimus auctor, quem nemo ſanæ mentis dixerit partibus dogmatiſtarum addictum: teſtatur Theologus alter, qui edidit librum inſcriptum *Veritas & æquitas Conſtitutionis* Unigenitus *Theologice demonſtrata:* teſtatur Scriptor alterius probatiſſimi Opuſculi, *Venin des 101. Propoſitions:* teſtatur qui in lucem emiſit Opuſculum alterum, Italo etiam idiomate vulgatum, ſummisque laudibus celebratum ab auctore Bibliothecæ Janſeniſticæ, id eſt, *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail:* teſtatur liber inſignitus eo titulo, *Explications ſur la Bulle* Unigenitus, centum Galliarum Epiſcoporum calculis confirmatus: teſtatur quadraginta Epiſcoporum Paſtorale documentum. Quis, obſecro, poſthac dicturus eſt, eos, qui ajunt articulum 38. Baji, & 44. Quesnellii proſcriptos fuiſſe *in ſenſu charitatis juſtificantis,* ſive, *in ſenſu gratiæ ſanctificantis,* eſſe novatores, qui ad eludendas Pontificias Conſtitutiones, harumque cenſuras, quærant artes omnes, ac ſubterfugia? Quisquis id cum Anonymo effutiat, nube teſtium, qui ante, & poſt Conſtitutionem *Unigenitus* floruerunt, jam ſe manifeſtæ fallitatis, ſupinæ ignorantiæ, & execrandæ calumniæ convictum eſſe cognoſcat.

§. V.

Auguſtinianos ſcriptores, qui poſt Conſtitutionem UNIGENITUS *lucubrationes Theologicas ediderunt, propoſitiones, de quibus eſt quæſtio, in ſenſu charitatis habitualis, aut juſtificantis accepiſſe, apertiſſime demonſtratur.*

SUMMARIUM.

1. Judicium Petri Manſo
2. Judicium Bernardi Deſirant.
3. Item Antonii Rolliers.
4. Emanuelis Cabeliau.
5. Item Aurelii Piette.
6. Nec non Petri Lamberti Le-Drou.
7. Item Leonardi Vanroy.
8. Item Benigni Schrowſcky.

Auguſtinianorum poſt Bullam *Unigenitus* ſcribentium judicium ad propoſitiones de quibus eſt quæſtio: ac Diſcrimen eorum Doctrinæ à Baji & Quesnellii Doctrina.

JUre itaque Auguſtiniani Theologi, quorum unanimis ſenſus eſt, omnia opera deliberata in Deum finem ultimum ſaltem *virtualiter* eſſe referenda, dum ſibi Bajani, aut Queſnelliani opponuntur articuli, reſpondere ſolent hos ſibi perperam objici; cum proſcripti fuerint in eo ſenſu, quod Bajus & Queſnellius ad opera undique bona neceſſariam exiſtimaverint charitatem habitualem & juſtificantem, atque ulterius dogmatizaverint ea, quæ à charitate non derivant, à cupiditate profluere, & ab iſta intrinſecus labefactari & corrumpi: quæ duo quam longiſſime diſcrepant à ſententia noſtratium, qui agnoſcunt opera moraliter bona, quoad ſubſtantiam, & quoad principium influens, & objectum proximum laudabilia, quamvis talia non ſint ſpectata ultimi finis circumſtantia, quam is, qui operatur, prætermittit, ac negligit, adeo, ut omiſſio iſta ac neglectus culpa aliqua ſit operantis, ſed operi extrinſeca duntaxat atque concomitans: quod prolixius tertia hujus operis diſſertatione explicabo. Jure, inquam, Auguſtiniani Theologi id reſpondent, quando Auctorum, quos laudavi, teſti-

testimoniis, suffragiis & documentis locupletissimis fulciuntur. Nec dum Augustinianos Theologos dixi, intelligi volo aut solum Fulgentium Bellelli, cujus causam actito, aut me, quem nunquam tali, ac propria existimatione prosecutus sum, ut honestissimo Theologi nomine me ipsum dignum crediderim; sed plurimos, ac ferme universos, ut tertia, quam subjiciam, disquisitione commonstrabo. Interim tamen producendi sunt aliqui, ut horum laudato nomine, verbisque exscriptis, videat unusquisque me non propriam ac privatam, sed totius Instituti communemque causam suscipere, nec mihi, homini nullius aut pertenuis famæ, sed Norisio inprimis, cujus in hisce controversiis & verba & sententias accurate exscripsi, & cum Norisio, universo Augustinensium cœtui quanto veterem, tanto atrociorem calumniam impingi.

1. Præter Norisium judicium Petri Manso.

Præter Norisium, & Fridericum Gavardi, quorum memini §. 2. num. 8. & 9. Petrus Manso Hispanus, Doctor ac Professor Publicus Salmanticensis in Dissertat. de Virtutibus Infidel. contra Bajanos quæst. XI. §. 1. ait: *Si velis uno verbo comprehendere omnes errores Baji & Quesnellii, observa quod quicquid Theologi docent de libero arbitrio, & de necessitate gratiæ ad merendum de condigno; idipsum tenent Bajus, & sequaces de libero arbitrio, & de necessitate gratiæ habitualis, & charitatis infusæ ad bene moraliter operandum:* & paucis interjectis agens de propos. Baji 38. ac de propositione Quesnellii 44. observat in utraque sermonem institui *de amore Dei supernaturali, benevolo, & meritorio de condigno.* In Opusculo ejusdem argumenti pro sent. Norisii §. 2. num. 4. objecta sibimet propositione 38. Baji, *Omnis amor creaturæ rationalis, &c.* Respondet, *hoc & reliqua argumenta gratis congeri contra Doctores nostros, & animo tantum impugnandi. Et licet arguens inanes dicat solutiones nostras; nobis videtur inania potius dicenda prætensa absurda; quæ licet contra Bajanos, exigentes charitatem infusam ad omnia opera moraliter bona, legitime deducantur; secus contra Catholicos sententiæ nostræ doctores.* Hujus rei rationem hanc reddit, quoniam aliqui ex nostris *pro relatione virtutum exigunt tantum charitatem naturalem*, ideoque agnoscunt *medium inter cupiditatem, & charitatem infusam. Qui vero ex nostris exigunt amorem Dei supernaturalem, non petunt charitatem infusam & perfectam, sed inchoatam & imperfectam, quæ potest esse in peccatoribus, & re ipsa est, dum se disponunt, juxta Tridentinum, ad obtinendam justificationis gratiam.* An admittenda sit charitas naturalis, qua scilicet Deus absque auxilio supernaturali diligatur amore benevolo ac propter se, & an qui charitatem hanc denegant, Bajo aliquatenus subscribant, erit opportuniori loco inquirendum.

P. Manso de virtut. infid. pag. 458. Reflexio Vindex &c. pag. 69. & 70.

Bernardus Desirant, Jansenistarum insectator acerrimus, Romam à Clemente XI. evocatus, sacrarum Scripturarum in Archigymnasio Romano Interpres, studiorumque Collegii Urbaniani de Propaganda Fide Præfectus parte 4. operis inscripti *Augustinus vindicatus*, ubi pertractat de propos. 44. Quesnelliana, *Ex frequenti* (inquit) *cum Jansenistis collatione didicimus, quod studiose omittant vocem* laudabilis illius charitatis, *ne apertius quam optent exigere videantur charitatem habitualem, quæ vel cum gratia sanctificante à parte rei est eadem juxta Scotistas, vel à gratia sanctificante inseparabilis est juxta Thomistas.* Post pauca: *Cum autem vocem* charitatis *in eundem finem impenderit, in propositionibus subsequentibus 46. 47. 48. 50. 53. 54. 55. 56. & 58, mirum videri non debet, quod in hac propositione 44. per amorem Dei, amorem charitatis justificantis intelligat, etsi eam non exprimat; agit enim de amore,* quem Deus remuneratur. *Atqui juxta ipsum Deus non remuneratur opus, nisi quod proficiscitur à charitate hominis justificati, qui alioqui non est capax meriti; aliis ergo verbis charitatem exigit, sicut exegit Bajus (prop. 38.) & illi, quorum propositionem (7.) proscripsit Alexander VIII. Itaque juxta præsentem Quesnellii propositionem*, Non sunt nisi duo amores, unde actiones omnes nostræ nascuntur; *si proprie loquitur, agit de habitibus: nam volitiones & actiones ex habitibus nascuntur, &c.*

2. Judicium Bernardi Desirant.

Desirant part. 4. p. 2. 241.

Antonius Rolliers Professor Lovaniensis in Opusculo, cui titulus, *Reflexiones in propositiones 101. à SS. D. Clemente XI. merito damnatas*, cap. 4. in quo pertractat de propositionibus 44. 45. aliisque ad charitatem & cupiditatem spectantibus, inquit: *Cum per charitatem intelligat author amorem Dei super omnia & justificantem; falsissima est propositio: certum est enim quod peccator nondum justificatus sæpe faciat actiones Christianas modo Christiano, dum se præparat ad*

3. Antonii Rolliers.

Rolliers pag. 27.

ad juſtificationem, vel ex aliquo in Deum affectu exercet opera, V. G. miſericordiæ. Non uno ex capite peſſime ob hanc propoſitionem culparent ſententiam noſtram de relatione Scholæ Auguſtinianæ adverſarii, quæ non requirit, ut opus ſit undequaque bonum, amorem Dei ſuper omnia, vel juſtificantem, nec explicitam relationem in Jeſum Chriſtum: ſed contenta eſt tenuiſſimo dilectionis motu, quo etiam deficiente ſuſtinet opera vere manere bona moraliter, laude digna, &c. nempe, ex officio, & quoad operum ſubſtantiam. Et infra: *Porro per charitatem, ut ſæpe monuimus, intelligit auctor amorem in corde regnantem & juſtificantem.*

4. Emanuelis Cabeliau. *Cabeliau pag. 11.*

Emanuel Cabeliau in Theſibus *de Religione* propugnatis Lovanii anno 1723. quas exornavit eruditis animadverſionibus in propoſitiones Quesnellianas, demonſtrat in his inſtaurari *Bajaniſmum*, atque *Interſperſo* 10. ait: *Si quis cupiat genuinas habere ſorores; Bajanæ 27. applicet inter Quesnellianas 38. Bajanæ 25. applicet 42. Bajanæ 38. applicet Quesnellianam 44. Bajanis 35. & 40. Quesnellianam 45. Bajanæ 16. Quesnellianam 47. & aperte videbimus quomodo Quesnellus cum Bajo ſupponat ſine gratia ſanctificante omne opus in ſe malum eſſe, & vitioſum.*

5. Aurelii Pietre. *Piette tom. 4. pag. 100.*

Aurelius Piette Studii Theologici Regens in *Elucidatione difficiliorum quæſtionum*, Tractatu de Charitat. qu. 7. ubi demonſtrat non omnem amorem Dei ſuper omnia ſtata lege juſtificare, objectis ſibi pluribus Baji articulis, reſpondet Bajum agnoviſſe *ſolam charitatem habitualem, & juſtificantem*, quod demonſtrat damnatarum propoſitionum collatione. Id cum ego præſtiterim §. 4. arbitror nunc eſſe prætermittendum. Legi poteſt idem Auctor in Tract. de Actibus Hum. quæſt. 1. & in Tract. de Grat. quæſt. 8. in Theſibus vero propugnatis Lovanii anno 1719. poſtquam plura dixit de referendis in Deum operibus deliberatis charitate ſaltem virtuali, hæc ſubjicit Reflexione ultima de Quesnellianis articulis: *Duo tantum admittunt actionum humanarum principia, videlicet prædominantem charitatem, vel regnantem carnalem cupiditatem: inde ceu puro ex fonte puros effluere actionum rivulos; hinc tanquam ex radice corrupta nonniſi venenatos operum ſurculos pullulare; & quod conſequens eſt, opera omnia charitatis, & quidem talis charitatis arcu in Deum non directa vitiari, pollui, & coinquinari. Hanc falſitatis columnam evertere voluit Pontifex, quando memoratam propoſitionem (Quesnellianam 45.) damnavit. Et merito: multa enim in peccatoribus, quorum cor charitatis imperio nondum eſt ſubjectum, opera invenias, quæ jure laudes, nulla ratione impuritatis, alteriusve malitiæ inſimulare poſſis. Quod ut manifeſtius fiat; ſuppone, quod talis peccator pauperem videat fame jam prope tabeſcentem, & tantum non emortuum, aliumve contueatur miſerum, & ulceribus plenum, triſti ſpectaculo percellitur & commovetur, exurgitque in eo commiſerationis affectus. Bonus profecto, piusque eſt ille motus: vox eſt naturæ, quæ eum interne commovet, hortatur, & inſtigat, ut laboranti ſubveniat, & Samaritani æmulator factus vinum & oleum ſaucii plagis infundat. Si intimæ iſti voci aures cordis obſtruat, & quam porrigere poteſt, auxiliarem manum poſcenti miſero recuſet; minus ſe humanam præſtabit: pium autem ſe & humanum præbebit, ſi motui iſti obſequatur. Actio proinde ex tali affectu promanans, ex parte principii ſui vitium non contrahit, imo potius eſt actus virtutis ab auctore naturæ imperatus.* Eadem repetit de Actibus hum. quæſt. 2. §. 3. ſive Tom. 2. pag. 80. Ita recte, ſapienterque noſtrates ſuam à Bajo, & Quesnellio diſcrepantiam oſtendunt; quod alibi fuſiori ſtylo explanabitur.

6. Petri Lamberti. *Le Drou diſſ. 4. cap. 1. pag. 360.*

Petrus Lambertus Le-Drou Epiſcopus Porphynienſis non ſolum in opere *de Contritione & attritione*, edito Romæ ante Conſtitutionem *Unigenitus*, anno ſcilicet 1707. verum etiam in *Confutatione* diſcuſſionis Theologicæ D. Auguſtini Michel, quam vulgavit anno 1714. emiſſa jam prælaudata Conſtitutione, conſtantiſſime aſſeruit Bajum in propoſitionibus de charitate agere *de charitate habituali*. Id vero priori in opere demonſtrat primum teſtimonio Suareſii: deinde ex propoſitionibus, in quibus aſſertor docuit dari juſtificationem, *atque adeo infuſionem gratiæ & charitatis habitualis*, abſque remiſſione peccatorum; tum ex vulgari *charitatis* ſignificatione, qua juxta Scholarum conſuetudinem intelligitur vel habitus, vel actus à Spiritu Sancto inhabitante productus: item ex quo Bajus loquatur de ea charitate, *quæ eſt plenitudo legis*, propoſitione 32. doceatque Bellarminus lib. 2. de Pœnitentia cap. 13. *neminem recte vivere, neque legem implere, niſi juſtificatum.* Quæ, aliaque plura in præcita-

to

to Opere legi possunt. In altero autem, sive in *Confutatione* discussionis Theologicæ, cap. 17. repetit locutum Bajum *de charitate habituali, vel actuali ei conjuncta*, ac ulterius existimasse virtutum officia, dum non referuntur in Dei gloriam, esse peccata, oriri a cupiditate, atque inde corrumpi, propterea quod in ejus sententia præcepta, *ne quidem quoad substantiam, sine charitate servari queant.* Animadvertit subinde sententiam Lovaniensium (quam à nostratium compluribus propugnari non diffiteor) à Baji doctrina toto cœlo distare, quod illi ita exigant *relationem in Deum per charitatem imperfectam, & sumptam pro casta seu benevola Dei dilectione, ut ea prætermissa nihilominus admittant opera moraliter bona, officia bona, opera honesta & virtuosa; doceantque tunc non peccari peccato* operis, *sed omissionis seu prætermissæ in Deum relationis, ita quidem ut omissio & defectus relationis* non maculet ipsum opus, *sed duntaxat* operantem; *qui tunc* bonum male *facit, ut loquitur Sanctus Augustinus lib. 4. contra Julian. cap. 3. & (ut docet S. Thomas 1. 2. qu. 1000. art. 10. ad 2. ac in Corp.)* implet præceptum, *atque adeo præbet veram* obedientiam legi, *quoad substantiam operis à lege præcepti, solumque deficit in eo adimplendo quoad modum.* Narrat ibidem, quomodo Lovaniensium sententia anno 1677. à Sacræ Facultatis Theologicæ Deputatis hac ratione, & exhibito scripto explicata, à supremæ Inquisitionis Senatu, à quo ut discuteretur prædicta Facultas Lovaniensis enixe postulaverat, absque censura ulla dimissa fuerit. At de hac re iterum. Nunc enim tantum inquirimus Bajanum sensum: de quo mentem Porphyriensis Episcopi satis, superque manifestam existimo.

Confut. Discuss. Theol. pag. 452.

7. Leonardi Vanroy. *Vanroy, tom. 2 pag. 158.*

Leonardus Vanroy in Universitate Lovaniensi Sacræ Theologiæ Professor cap. 1. de Charitate quæst. 6. agit de charitate & cupiditate, & ad articulum 38. Baji, *Omnis amor creaturæ rationalis, &c.* ait, *Articulum censuratum longe* à nostra sententia *discrepare, quia non admittit medium inter vitiosam cupiditatem & charitatem, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur, quæ est justificans. Ita sumitur in Tridentino sess. 6. cap. 7. & apud S. Aug. serm. 163. alias 3. de Verbis Apostoli, & alibi frequenter. Porro inter hanc charitatem, scilicet habitualem, seu justificantem, & vitiosam cupiditatem agnoscimus amorem medium, scilicet charitatem late dictam, seu dilectionem Dei propter se, quæ etiam in peccatoribus reperitur.* Postquam hoc ex aliis damnatis articulis demonstravit, ulterius ostendit latere etiam in artic. 38. errorem maximum, si ita accipiatur de charitate, & cupiditate actuali, ut quod ex charitate non oritur, procedat ex cupiditate, atque intrinsecus sit peccatum; *Quia Bajus*, inquit, *non agnovit medium inter charitatem, & cupiditatem stricte dictam, quæ est actus in se malus, & vitiosus: porro nos officia quædam bona inter charitatem, & istam cupiditatem media agnoscimus.*

8. Benigni Sichrovvscky. *Tract. 6. pag. 150.*

Benignus Sichrovvscky, qui Theologiam Scholasticam in lucem edidit anno 1720. qu. 3. de virtutibus art. 8. num. 127. agit de sensu propositionum Baji; ac primo docet cum Cardinali Norisio, quod *Bajus admisit solam gratiam sanctificantem, quæ nequit stare cum peccato:* deinde num. 128. concedens Bajum locutum fuisse de charitate actuali, eatenus damnatum pronuntiat, quatenus asseruit virtutum officia, quæ non referuntur in Deum, produci à cupiditate, & intrinsecus esse peccata. *Videndus*, inquit, *sensus Baji, & sensus Beatissimi Patris Augustini. Bajus igitur asserit lib. 2. de Virtut. Impiorum cap. 4. virtutum officia, dum in Deum non referuntur, esse peccata, sive non recte à peccato vindicari: & ideo ex omissione relationis in Deum vitiari moraliter, & fieri intrinsece mala & peccata. At vero Beatissimus P. lib. 4. contra Jul. cap. 3. ait, officia, seu opera virtutum esse moraliter bona ex objecto, & mala tantum ex fine, quia scilicet non referuntur in ultimum finem, in quo debent quiescere, &c.* Reliquos laudabo dissertat. 3. quantum enim ad præsens pertinet institutum, exploratissimum esse reor, quod nostrum de proscripto propositionum Baji & Quesnellii sensu judicium, peculiare non sit, neque è cerebro productum nostro, sed à viris gravissimis præmonstratum, ut vidimus superioribus paragraphis, ab Augustinensibus vero unanimiter receptum, probatumque, ut dictum est hactenus.

§. VI.

Evincitur eos, qui docent propoſitiones Quesnellianas de charitate proſcriptas fuiſſe in ſenſu charitatis habitualis, aut juſtificantis, id aſſerere librato, æquiſſimoque judicio.

SUMMARIUM.

1. Dictorum Theologorum judicii æquitas probatur 1. ex propoſitione 44. Quesnellii.
2. Probatur 2. ex propoſitione 45.
3. Probatur 3. ex quinque propoſitionibus ſequentibus.
4. Probatur 4. ex propoſitione 51.
5. Probatur 5. ex propoſitione 53. 54. & 56.

JAm vero Auguſtinianis Theologis articulum 38. Baji, & Quesnellianum 44. interpretantibus de charitate habituali, juſtificante, & in corde juſtorum regnum imperiumque exercente, atque de regnante ac dominante cupiditate inficiente quælibet opera hominum impiorum, non poſſe novitatis ſtudium opponi, producta monumenta commonſtrant. Quod enim ſpectat ad Bajanam propoſitionem, pugnat pro illis cum illuſtrium Theologorum auctoritas, tum ratio multiplex petita ex aliis Baji aſſertionibus: & quod attinet ad Quesnellianam, habent pariter ex teſtimonio exterorum, atque ex aliis Quesnellii theſibus validiſſima interpretationis ſuæ patrocinia. Cum teſtimonium illud, & quidem plurimorum, quarta ſectione produxerim; proferam nunc depromptas è Quesnellii articulis probationes, ex quibus facile erui poſſit judicii à tot, tantiſque viris pronuntiati æquitas & rectitudo.

Theologorum prædictorum judicii æquitas probatur ex Quesnellii articulis.

1. Probatio prima ex propoſitione 44.

Ipſa primum propoſitio 44. poſtulat, ut ponderatis verbis, obvioque iſtorum ſenſu ſpectato, enuntiata dicatur de charitate juſtificante. Agit enim de amore, *qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur.* Profecto amor, qui omnia agit propter Deum, eſt regnans, dominans, ac tali imperio actionibus ſingulis præſidens, ut nullam à recto ordine ſinat deviare: quare ſub tali amore omnia rectiſſima ſint, habeantque æternæ mercedis meritum, neceſſe eſt. Hinc damnato articulo ea verba apponuntur, *quemque Deus remuneratur.* Ea namque charitas, quam remuneratur Deus, eſt habitualis, & juſtificans, quam ad meritum requiri docet adverſus hæreticos Fides Catholica: non enim ante juſtificationem datur meritum; alioqui non diceremur *gratis juſtificari*, ut definit Tridentina Synodus ſeſs. 6. cap. 8. Conferas propoſitiones 55. & 56. Hinc ſua ſponte fluit planiſſima hæc ratiocinatio: Loquitur Quesnellius de illo amore Dei, qui omnia agit propter Deum, & quem Deus remuneratur. At amor, qui omnia agit propter Deum, & quem Deus remuneratur, eſt charitas habitualis, juſtificans, & prædominans. Ergo de charitate habituali, juſtificante, & prædominante loquitur Quesnellius. Hanc ratiocinationem ſuppeditavit nobis Pater Le-Fontaine in Conſtitutione *Unigenitus* Theologice propugnata p. 2. pag. 266. atque in Synopſi ejusdem propoſitionis cap. 1. quæſt. 4. ut conſtat ex §. 4. num. 8. & 10.

2. Secunda ex propoſitione 45.

Propoſitio 45. eſt hujusmodi: *Amore Dei in corde peccatoris non amplius regnante, neceſſe eſt, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.* Hæc, & ſequentes, ut ait Auctor Bajaniſmi Redivivi pag. 63. *eundem ſapiunt & præſeferunt errorem*, qui in propoſitione 44. comprehenditur. Articulus iſte enuntiatur de peccatore, in quo non regnat Dei amor, & in quo regnat carnalis cupiditas, ideoque de peccatore, qui eſt deſtitutus gratia ſanctificante; is enim eſt ſub lege peccati, & regnante Dei amore privatus. Idem ergo docuit hoc articulo Quesnellius, quod tradiderat Bajus propoſit. 35. & 40. de quibus §. 3. num. 4. quod & obſervat Le-Fontaine citato in loco pag. 362. ideoque ſenſus pravus Quesnellianæ 45. eſt, impium charitate juſtificante deſtitutum, legi ac dominio cupiditatis regnantis ſubjectum eſſe, cui noxiæ cupiditati obſequitur, obtemperatque in omnibus actionibus ſuis, quæ proinde veneno præſentiſſimo concupiſcentiæ vitiantur, & corrumpuntur. Quare itidem ratiocinamur: Eundem errorem Quesnellianæ 44. ſapit, ac præſefert Quesnelliana 45. Sed Quesnelliana 45. proſcripta eſt in ſenſu charitatis juſtificantis, & in ſenſu dominantis cupiditatis.

tis. Igitur in sensu charitatis justificantis, & in sensu dominantis cupiditatis damnata est propositio 44. Quesnelliana.

3. Tertia ex propositionibus 46. 47. 48. 49. 50.

Idem dicendum de propositionibus 46. 47. 48. 49. 50. quæ omnes eo collineant, ut nullum opus bonum agnoscant absque charitate. Quidquid Quesnellius obganniat: apertum est in obvio sensu enuntiari illas de charitate justificante. Hæc proprie dicitur CHARITAS ab Apostolo ab Colossi. 3. 14. ubi illam appellat *vinculum perfectionis:* à S. Thoma scribente q. 1. de charitate art. 11. *Quælibet charitas sufficit ad salutem:* ab ipso Quesnello ad cap. 1. Joannis 3. 9. universim de charitate pronuntiante, *nullum cum illa componi peccatum mortale.* Hæc non è penu nostra promuntur, sed ex lucubrationibus Propugnatoris Constitutionis Clementinæ in Synopsi ad propositt. 44. cap. 1. qu. 3. Etsi dogmatistes subtesta fide reponat, agere se de charitate actuali, suis tamen principiis refellitur: nam in præmissis propositionibus pertractat de charitate, unde profluit legis obedientia, cui in ejus sententia adversamur quotiescunque *amor Dei non dominetur ut principium, & motivum actionum universarum.* Ita nempe Quesnellius docuit in suis observationibus in Lucam, 10. 27. Ubique sui similem adinvenimus: enimvero & hinc sequitur omnia opera ex charitate non procedentia transgressiones esse divinorum præceptorum, & intrinsecus peccata esse. Utamur itaque ratiocinatione consimili præcedentibus: Propositio 44. Quesnellii sensum præsefert, quem præseferunt propositiones aliæ de charitate. Atqui hujusmodi propositiones præseferunt sensum de charitate actuali dominante, sine qua juxta Quesnellum omnia corrumpuntur à regnante cupiditate. Igitur hunc sensum de charitate habituali, aut de charitate actuali dominante, sine qua omnia à regnante cupiditate corrumpuntur, præsefert quoque propositio Quesnellii quadragesima quarta.

4. Quarta ex propositione 51.

In propositione 51. ait Quesnellius: *Fides justificat quando operatur; sed non operatur, nisi per charitatem.* Ex hac defensor Constitutionis citata qu. 3. synopsis hanc argumentationem depromit: *Hæc enuntiatio continet evidenter propositionem hanc*, Fides justificat quandocunque operatur per charitatem: *sed per omnem charitatem simpliciter dictam operatur fides, ut certum est; ergo omnis charitas simpliciter dicta Quesnello justificat: quod argumentum est tam ineluctabile, quam quod maxime.* Adde aliam argumentationem æque perspicuam: Fides operatur in iis, qui credunt, qui sperant, qui timent, qui se ad justificationem disponunt. At juxta Quesnellium fides justificat quando operatur; ergo justificantur qui credunt, qui sperant, qui timent, qui se ad justificationem disponunt. Duo obiter notanda sunt; primum in sensu Quesnellii nullum admitti absque charitate alicujus virtutis opus: alterum ex suis principiis Quesnellium cogi ad adstruendam cum Bajo justificationem absque remissione peccatorum. Istud manifestum consectarium est; illud vero etiam expresse traditum propositionibus 48. 49. 57. & 58.

5. Quinta ex propositionibus 53. 54. 56.

De amore illo Quesnellus loquitur, ubicunque pertractat de amore Dei, qui proculdubio perutilis est, actiones Christianas facit, Deo loquitur, Deumque honorat. Vide propositiones 53. 54. & 56. Debet ergo hujusmodi amor esse ex gratia Christi, maxime cum nec naturalem, honestumque amorem aliquem Bajus admiserit sine gratia, qui amor legi non repugnet, non sit à cupiditate vitiosa, & damnationi non sit obnoxius, ex propositt. 40. *Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.* At enim per Quesnellium gratia nullum in peccatore producit salutarem effectum ante justificationem remissionemque peccatorum; nam est ejus assertio 28. *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio.* Priusquam ergo peccatori Deus peccata remittat, nullus erit amor innoxius, quoniam nullus erit effectus gratiæ: ideoque commendans Quesnellius Dei amorem & charitatem, de amore & de charitate verba facit, cui gratia sanctificans antecedit. Pugnat hoc quidem cum illo consectario, de quo numero præcedenti, & antilogiæ Quesnellium revincit; sed egregie tamen intentum nostrum confirmat: ad hunc enim modum ratiocinamur, Omnis effectus gratiæ aut est remissio peccatorum, aut peccatorum remissionem supponit, si verum sit, quod ait Quesnellius, *Prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio.* Sed omnis Dei amor est effectus gratiæ. Ergo omnis amor, si verum sit quod ait Quesnellius, aut est remissio peccatorum, aut peccatorum remissionem supponit. Præclare defensor Constitutionis in Synopsi proposit.

poſit. 44. cap. 1. qu. 5. *Per propoſitionem 44. omnis volitio & actio, ut bona ſit, procedere debet ex amore Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; ſed talem amorem neceſſario prævenit gratia, ut certum eſt, & ultro Quesnellus agnoſcit in propoſit. 39. & 40. Atqui per propoſit. 28.* Prima gratia, quam Deus concedit eſt peccatorum remiſſio. *Ergo in Quesnellii ſyſtemate omnis actio bona, ut prærequirit gratiam, ita etiam neceſſario prærequirit juſtitiam & charitatem habitualem.* Ex dictis perſpicuum eſt propoſitionem Quesnellianam 44. cæterasque de charitate enuntiatas, fuiſſe proſcriptas in ſenſu charitatis habitualis, aut juſtificantis; idque demonſtratum eſt Scriptorum plurimorum auctoritate, & collatione ipſarum propoſitionum, quæ illorum Scriptorum judicium prudens, ratum, legitimum, atque optimum eſſe manifeſtiſſime evincunt.

§. VII.

Referuntur alii pravi ſenſus Bajani articuli XXXVIII. & demonſtratur quo item ſenſu ab Alexandro VIII. damnata ſit propoſitio 7. inter XXXI. *Ex dictis duo apertiſſima Corollaria inferuntur.*

SUMMARIUM.

1. Refutatur articulus Baji intellectus de charitate vel concupiſcentia actuali.
2. Refutatur ſenſus univerſalis circa amorem,
3. Refutatur ſenſus univerſalis circa concupiſcentiam.
4. Multiplex latet error in theſi Baji. item duplex corollarium.

Alii ſenſus perverſi articuli 38. Baji explicantur ac aperiuntur, ac refutantur.

FAcile unusquisque ex dictis conjiciet, ſenſum damnatum in articulo trigeſimo octavo Baji eſſe, quod nullus alius admitti debeat creaturæ rationalis amor, præter charitatem habitualem aut juſtificantem, & præter dominantem ac regnantem cupiditatem, ita, ut omnia, quæ juſtificationem præcedunt, ex noxio amore derivent, & intrinſecus ſint peccata. Auctores, qui ante Conſtitutionem *Unigenitus* adverſus Bajum ſtylum exercuerunt, & qui eandem Conſtitutionem ſubſecuti Quesnellianum dogma oppugnarunt, necnon ſeries, & ordo doctrinæ, quam & Bajus, & Quesnellus ubique diſſeminarunt, id luculentiſſime oſtendunt. A damnato itaque illius articuli ſenſu plurimum recedunt, qui ajunt præter charitatem habitualem, aut juſtificantem, dari amorem innoxium, rectumque à gratia actuali, non ſanctificante, excitatum, & præter cupiditatem dominantem dari, etiam in impiis, amorem aliquem ab ipſa cupiditate non procedentem, nec ſibi intrinſeca ejusdem cupiditatis labe contaminatum. Latent tamen in illo Bajano articulo ſenſus alii perverſi; quos, ut magis appareat Auguſtinianæ ſententiæ à novantium dogmate diſcrimen, in præſentia ſubjiciam.

1. Refutatur articulus Baji, intellectus de charitate aut cupiditate actuali.

1. Secundo ergo loco commemorandus eſt ſenſus *charitatis actualis*, quæcunque ſit, ſive juſtificans, ſive non juſtificans, & *cupiditatis actualis* itidem quæcunque ſit, ſeu prædominans, ſeu non prædominans. Nam ſi velis Bajum docuiſſe, omnes actiones, quæ non fiunt ex charitate actuali, fieri ex actuali cupiditate, à qua intrinſecus corrumpantur; ultro lubenterque concedam, doctrinam hanc erroneam eſſe, atque hæreticam, utpote quæ inter vitia & peccata detrudat officia quælibet moralium virtutum, nec non actus fidei, ſpei, ac timoris, quibus ad juſtificationem diſponimur, & quorum principium non eſt amor benevolus, quoniam iidem actus hunc potius præcedere ſolent, atque antevertere. Dixi de hoc ſenſu §. 1. num. 3. Hinc Bajanos aſſerere *nullum eſſe virtutis actum, qui non ſit Dei propter ſe amor: virtutes non aliter eſſe diverſas, quam diverſitate & multiplicitate actuum charitatis: amorem virtutis propter ſe non eſſe honeſtum, ſed turpem & vitioſum: deteſtationem peccati ortam ex timore vitioſam eſſe, peccare qui peccatum pœnæ formidine deteſtantur, ac talem deteſtationem nulla ratione diſponere hominem ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ conſequendam*, animadvertit Joannes Martinez de Ripalda diſput. 3. adverſus Bajum ſect. 4. In hoc ſenſu damnatus eſt art. 38. quatenus inde infertur, *ſolos charitatis actus ſtudioſos eſſe & lau-*

Ripalda de Ente ſupernat. tom 3. pag. 29. edit. Colon.

& laudabiles, ita ut opus misericordiæ ad sublevandam pauperis egestatem relatum, sit actus vitiosæ & damnatæ cupiditatis, & idem dicendum sit *de actu temperantiæ, & fortitudinis, imo & ipsius religionis*, ut testatur Ludovicus Bail ad eundem articulum. Eundem sensum reprobant, qui ajunt omnem charitatem actualem esse justificantem juxta sensum Baji; nam hoc etiam præciso, sitne, an non sit locutus Bajus de charitate justificante, fide tenendum est, non omnem actionem & volitionem, quæ non oritur ex Dei charitate, esse vitiosam; alioqui vitiosus etiam foret actus fidei charitati prævius; ut bene ratiocinantur adversus Quesnellum auctores prælaudati. Atque pravum hunc, perversumque sensum præsertim perstringunt recentiores, ut constat ex Honorato Tournely de Grat. qu. 4. artic. 2. Idem Anonymus hunc nefarium sensum indigitat scribens pag. 29. *Si nomine peccatoris intelligas eos omnes, qui non operantur ex motivo charitatis, consequens est juxta principium Baji in propositione 38. enuntiatum, quod peccator semper agat ex motivo cupiditatis, ac proinde quod semper peccet. Illud diserte docet in propositionibus sequentibus, &c.* producitque & ipse propositiones Baji 35. & 40. de quibus §. 3. num 4. Gratanter hæc audimus: perversissima enim sententia est, quæ docet omne opus, quod non fit ex charitate, fieri ex cupiditate, & semper peccatum esse; sed optamus, ne ab adversariis nostris idem sensus attribuatur doctrinæ eorum, qui ajunt omnia ex charitate, qua in Deum referantur, facienda esse, ut undique bona sint, nec sit omissio aliqua debiti finis ex parte operantis; at negant ea, quæ in Deum non referuntur, semper à cupiditate oriri, & intrinsecus esse peccata: quod est nostratium à Bajanistis latissimum amplissimumque discrimen; ut præmonui §. 1. num. 4. Hoc interim discrimine prænotato, iterumque repetito; adversus Bajum fatendum est dari amorem honestum, ac naturalem, E. G. parentum, & propinquorum, necnon actus moralium virtutum, qui licet in Augustiniana Theologia non sint spectatâ omni circumstantiâ laudabiles, substantiâ tamen suâ boni sunt, neque à cupiditate promanant, neque ab ea corrumpuntur.

Bail parte 2. pag. 131.

Tournel. pag. 411. Edit. Venetæ.

2. Refutatur sensus universalis circa amorem.

Continetur alius sensus reprobandus in articulo 38. cum enim universalis sit, & de *omni amore* enuntietur; comprehendit quoque amorem illum beatitudinis innatum, quem in tot, tantisque miseriis creatura rationalis nunquam potuit amittere. Hinc Joannes Lensæus in sua Expositione refutans eundem articulum 38. *Est indubie medius* (inquit) inter charitatem, & cupiditatem, *amor, quem naturæ amor inseruit, quo beatitudinem omnes appetunt*, subinde commemorans amorem alium naturali lege præscriptum, erga parentes, amicos, conjuges, liberos, &c. de quo num. præcedenti. Eapropter doctissimus Norisius nubeculam Bajani erroris à se, nobisque dispellens, ac pertractans in Vindiciis de Virtutibus infidelium, sibique objiciens censuram ac damnationem Bajanæ propositionis 25. *Omnia opera infidelium sunt peccata*, inquit: *Sed hac censura S. Patris sententia neutiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima saltem sui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam sine gratia homo appetitu innato ex Augustini sententia amat summum bonum; nullus enim est, qui non velit esse beatus.* Similia Norisius scribit in Paralello, ut postea dicam. Præterea cum Bruno Nusser, aut quisquis sit auctor *Prodromi Velitaris* adversus ipsum Norisium, ut evincat hunc adhærere Bajo, & ab Augustino recedere, *Addis* (inquit) *unum supra non tactum, quod scilicet homo appetitu innato summum bonum amet, qui certe appetitus peccatum esse, aut dici nequit: ex Augustino igitur omnia infidelium opera non sunt peccata.* Cui argumento Cardinalis amplissimus diu multumque in his controversiis exercitatus ad marginem Codicis Angelicæ Bibliothecæ hanc propria manu responsionem appposuit: *Hæc est probatio nostræ sententiæ. Amor ortus ex appetitu innato semper bonus est. O stulte, intelligis?* Quæ verba idem profecto sonant, ac si dixeris: Si inter noxiam cupiditatem, & charitatem per Spiritum Sanctum diffusam medius est amor ortus ex appetitu innato beatitudinis, qui nec est vitiosa cupiditas, nec est laudabilis charitas; quo jure Augustinenses, qui amorem illum bonum esse fatentur, tanquam Baji discipuli traducuntur atque infamantur, quasi in peccatoribus, & infidelibus charitate illa destitutis omnia sint peccata, & nil inveniatur boni, nil recti, nil à vitiosa cupiditate minime contaminatum?

Lensæus cap. 5. pag. 168.

In Vind. cap. 3. § 4. tom. 1. pag. 944.

Prodrom. Velit. pag. 30.

3. Refutatur sensus universalis circa concupiscen-

Quemadmodum vero ex universali Bajana enuntiatione, *Omnis amor &c.* sequitur non dari amorem aliquem bonum, qui non sit laudabilis charitas, re-

jecto

tiam ex ipſis propoſitionibus Baji.

jecto quoque amore beatitudinis innato; ita ſequitur non dari cupiditatem aliquam, quæ prohibita non ſit Evangelica lege, & hujus transgreſſio ac peccatum exiſtimari non debeat, quamquam ſit motus concupiſcentiæ indeliberatus, omnemque deliberationem præveniens. Atque hic eſt ſenſus quartus ex illa enuntiatione fluens, horrendus plane, & execratione digniſſimus. Hanc fuiſſe doctrinam Baji apparet ex ejus propoſitionibus 48. & 49. *Prava deſideria, quibus ratio non conſentit, & quæ homo invitus patitur, ſunt prohibita præcepto,* Non concupiſces. *Concupiſcentia, ſive lex membrorum, & prava ejus deſideria, quæ inviti ſentiunt homines, ſunt vera legis inobedientia.* Adverſus hunc Baji errorem ſcripſit in ſua Expoſitione Joannes Lenſæus: *Nullo pacto vera eſſet peccatorum juſtificatio, ſi motus ii carnis, quos inviti adverſus ſpiritum rebellantes ſentimus, eandem quam prius, cum voluntarii eſſent, retinerent peccati rationem: nec poſſent tamen veram propriamque peccati rationem exuere, ſi veram legis transgreſſionem & inobedientiam continerent; quocirca ſtatuendum eſt motus concupiſcentiæ pravos pro vitiati hominis ſtatu prohibitos non eſſe præcepto,* Non concupiſces, *hominemque eos ſentientem, ſed non conſentientem, legis prædictæ pronuntiari non debere transgreſſorem.* Tam pertinaciter Bajus huic errori adhæſit, ut etiam in *Apologia*, edita ad cenſuras à ſe avertendas, tametſi dixerit motus concupiſcentiæ, quos inviti patimur, nobis non imputari ad reatum, in eis tamen reperiri ait veram præcepti transgreſſionem. Paradoxum ſane, quod detur verum peccatum, quod divino præcepto teneamur vitare, & tamen nobis non imputetur ad culpam. Nihiloſecius paradoxum iſtud Bajus deglutivit, ſcribens citato in loco: *Unusquisque fidelium ex præcepto* Non concupiſces, *tenetur non concupiſcere; ſed quamdiu id facto præſtare non poteſt, tamdiu voluntas ei pro facto reputatur, ut peccator reus non habeatur.* Atque poſt pauca affirmat, *concupiſcentiam habitualem divina lege prohiberi, & non poſſe defendi, quomodo concupiſcentia apud Auguſtinum peccatum ſit, ſi non ſit contra præceptum:* cum tamen ab Auguſtino, imo & à Tridentina Synodo, concupiſcentia appelletur *peccatum*, quia pœna peccati eſt, & ad peccandum inclinat; prout demonſtravi lib. 12. cap. 13. & lib. 13. cap. 5. pertractans de concupiſcentia adverſus Pelagianos, atque lib. 16. cap. 3. ubi differens de libertate indifferentiæ Bajanam hanc doctrinam exagitavi. Præterea cum Joannes Heſſelius Lovanienſis eadem cum Bajo circa concupiſcentiam dogmatizaſſet, Henricus Gravius Catechismum Heſſelii editurus, plura diligentiſſime caſtigavit, atque hæc addidit ad præceptum illud decalogi, Non concupiſces, *Non quilibet motus pravæ concupiſcentiæ charitatem, atque juſtitiam evertit.* Id cum Bajus ægre ferret (ſibi enim Heſſelius in pluribus erroribus adhæſerat) de emendato, & caſtigato Catechiſmo graviſſime cum Gravio per epiſtolam conqueſtus eſt: cui & Gravius reſpondit proferens hanc factæ à ſe emendationis rationem; *Cæterum quod ad ultimorum duorum Decalogi præceptorum, ſeu Paulini illius,* Non concupiſces, *interpretationem attinet; video Dominationem veſtram etiamnum in ea hærere ſententia, quam Pii V. Bulla aperte damnavit:* & paulo infra fatetur à ſe verba Heſſelii permutata fuiſſe, quod ſciret, *Carentiam ab omni concupiſcentiæ malo verbis illis,* Non concupiſces, *non proprie abſoluteque præceptam eſſe.* Apparet inſuper Baji in hoc errore tenendo ingenium pervicax ac delirans ex longiori Epiſtola ad Gravium conſcripta, in qua rurſus nititur demonſtrare omnem concupiſcentiæ motum eſſe peccatum; 1. *quia in hac vita à nobis exigitur, ut nulla habeamus carnis deſideria.* 2. *quia de primo homine veriſſime dicitur, quod non fuit ei prohibitum, ne concupiſcentiam malam invitus pateretur: ſi tamen docendi gratia ponatur, eadem pati potuiſſe quæ ſancti inviti patiuntur, præcepti transgreſſor fuiſſet.* 3. *quia non eſt poſt hominis lapſum facta aliqua hujus præcepti mutatio, neque aliter dictum fuit primo homini ante peccatum,* Non concupiſces, *quam poſtea dictum eſt in monte Sinai homini corrupto:* additque Bajus plura, quibus errorem ſuum de motibus indeliberatis concupiſcentiæ inter peccata adnumerandis pertinaciſſime defenſitat. Poterant hæc breviter attingi; nam & Suarius citatus §. 2. num 2. de Bajo inquit, *Dicit motus concupiſcentiæ etiam involuntarios eſſe peccata:* imo & ipſe Anonymus pag. 40. Baji aſſerta deſcribens, *Docet inſuper,* ait, *in propoſitionibus infraſcriptis motus concupiſcentiæ, quos homo invitus patitur, prohibitos eſſe lege divina, licet in peccatum non imputentur,* ſubjicens articulos Baji errorem hunc enuntiantes. Cur tamen de his fuſiori ſtylo pertractaverim, dignoſcetur in decurſu harum vindicationum. Interim hinc

Lenſ. Op. Baji p. 2. pag. 177.

Bajus p. 2 Op. pag. 107.

Catech. Heſſel. pag 498. edit. Lovanii.

In Cod Ms. Angel. Biblioth. num. 32. extat Ep. Gravii pag. 8. & 9. nec non Epiſt. Baji p. 42. & 43.

iſtud

istud eruitur, Augustinenses, qui negant involuntarios concupiscentiæ motus esse peccata, legisque transgressiones, etiam in hoc à Bajano dogmate distare plurimum, quod inter charitatem laudabilem, & cupiditatem vitiosam agnoscant medios istiusmodi motus, quos Bajus peccata & transgressiones appellat. Atque Norisius noster hac etiam adhibita responsione Bajani erroris à se calumniam propulsat recitatis verbis Patris Macedi tom. 2. Collat. 10. sect. 3. pag. 590. col. 2. hæc scribentis: *Respondetur tertio, & melius me quidem auctore, eas propositiones prolatas à Bajo in rigore & universaliter falsas omnino, & damnandas esse, & prorsus alienas à mente Augustini: nam illa propositio,* Omnia opera infidelium sunt peccata, *ita universim accepta reprobanda est, cum multa opera fiant ab infidelibus indeliberata & sine advertentia, non pauca ex ignorantia invincibili, quædam possint esse ex lumine fidei, quæ certe peccata non sunt: igitur falsum est, quod omnia opera infidelium sint peccata. Apparet autem Augustinum de operibus tantum deliberatis, & ante omnem fidem & gratiam fuisse locutum, cum dicat ea ex defectu debiti finis prava fore.* Similia habet P. Macedo in *Cortina* pag. 248. Ita Cardinalis Norisius (quod ne lectoris memoria excidat obsecro, obtestorque) sententiam P. Macedi, Augustinianam, ac propriam à Bajano errore longe remotam esse demonstrat.

Noris in Paralello tom. 1. pag. 1344.

Demum ex quo Bajus nullum aliud agnoverit principium bonorum operum præter *charitatem*, consequens est omnes in ejus systemate virtutes perire, charitate ex hominum corde sublata; seu nullam aliam dari virtutem, quæ à benevolo Dei amore sit indistincta, aut segregata, aut saltem quæ ab eodem amore sejuncta in cupiditatem, in vitium, atque in turpitudinem non degeneret. Observavit id Ripalda loco citato num. 1. & disput. 22. contra Bajum sect. 1. ubi ait: *Michael Bajus constanter asserit nullam esse virtutem, quæ ad charitatem infusam non pertineat, nullumque veræ virtutis actum, qui non sit elicitus à charitate, nimirum à charitate infusa, ut semel iterumque repetit.* Quadrat hoc cum propositione 16. *Non est vera legis obedientia, quæ fit sine charitate,* & cum 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati:* unde infertur, quod charitate destitutus semper legem transgrediatur, & quidquid agit, fœdissimum sit, utpote à vitiosa cupiditate profectum. Caret itaque in sensu Baji peccator *habitibus* fidei, spei, aliarumque virtutum; aut si hi habitus in illo permanent, contaminatos tantum actus producunt, ut non jam virtutes bonorumque operum fontes, sed vitia malorumque radices censeri debeant. Adoptavit, ebibitque monstrosi hujus dogmatis venenum Quesnellius ausus dicere fidem non operari nisi per charitatem, atque ubi hæc non est, totum deesse, spem, Deum, religionem, omnia. Videsis propositt. 51. 57. 58. Instaurarunt eandem monstrosam pernicioſissimamque doctrinam assertores propositionum, quas anno 1690. die 7. Decembris Alexander VIII. confixit, à septima usque ad decimam quintam. In quibus omnem actionem, quæ non est amor Dei, concupiscentiam dixere, atque inter vitia recensuerunt odium ac detestationem peccati, fidem quoque, spem, cæterarumque virtutum actus, si charitate caruerint. Recte Auctor Opusculi, quod §. 4. num. 45. diximus summopere commendari ab auctore Bibliothecæ Jansenisticæ, nostroque idiomate impressum esse, ait in systemate sectatorum Baji, Jansenii, & Quesnellii, *non agi de habitibus infusis, quoniam sola delectatio prædominans omnia vertit in bonum aut malum, in virtutem aut vitium.* Igitur adversus Bajum ejusque gregarios admittendi sunt actus virtutum, qui non proficiscuntur à charitate, ipsarumque virtutum habitus, qui sæpenumero bonos suos actus producunt; qui actus licet à charitate non eliciantur, aut imperentur, non tamen sunt intrinsecus vitiosi, nec illa cupiditas, quæ à Joanne prohibetur, seu concupiscentia carnis, sunt appellandi.

Ripalda pag. 665.

4. Multiplex latet error in thesi Baji.

Commemoravi nuper propositiones ab Alexandro VIII. proscriptas, in quarum septima contineri sensum articuli 38. Baji, scribit Anonymus, ut dixi §. 1. num. 6. Id nec ego diffiteor, si sermo sit de sensibus, primo, secundo, & ultimo loco explicatis; nam in illa propositione de actionibus tantum deliberatis sit sermo. In illa ergo thesi, *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi: si Dei, charitas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est,* in illa, inquam, thesi multiplex latet error. Ac primus est, quod omnis dilectio Dei sit *charitas* usitato vocabulo accepta pro gratia sanctificante, aut pro amore perfecto cum gratia sanctificante conjuncto; ac pariter quod omnis amor mundi sit concupiscentia

Error primus.

dominans, quæ non ſolum in ſe fœda ſit, verum etiam hominis, in quo regnat, actiones omnes corrumpat. Ab hoc ſenſu non abhorrere damnatarum propoſitionum auctorem conſtat ex 8. & 11. in quibus de infideli, in quo minime regnat charitas, ait: *Neceſſe eſt infidelem in omni opere peccare*, &, *Omne, quod non eſt ex fide chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur, peccatum eſt.* Alter error eſt, quod ubi non eſt charitas actualis, ſit actualis concupiſcentia, adeo, ut opus quod non procedit à charitate, ſit effectus concupiſcentiæ, ideoque *intrinſece* corruptum, ac per ſe malum: hunc vero ſenſum adſtruit auctor propoſitione 9. in qua non veretur connumerare inter vera peccata deteſtationem peccati ob illius turpitudinem, ſi nullus adſit benevolus amor, per quem odio habeatur propter Deum: inquit enim, *Revera peccat qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem, & diſconvenientiam cum natura rationali, ſine ullo ad Deum offenſum reſpectu.* Tertius error eſt, quod ſtatuta duplicis illius amoris, charitatis, & concupiſcentiæ partitione, ad quorum unum, vel alterum reducatur omnis *actio deliberata*, ſequitur abſque charitate nullum dari actum fidei, aliarumve virtutum; aut ſi dantur, non eſſe motus bonos ac ſupernaturales, ſed motus perverſos vitioſæ cupiditatis, quod aſſertor pronuntiare auſus eſt prop. 12. 13. 14. & 15. *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiamſi videantur credere, non eſt fides Divina, ſed humana. Quisquis æternæ mercedis intuitu Deo famulatur, charitate ſi caruerit, vitio non caret, quoties intuitu licet beatitudinis operatur. Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis. Attritio, quæ ex gehennæ & pœnarum metu concipitur ſine dilectione benevolentiæ Dei propter ſe, non eſt bonus motus ac ſupernaturalis.* Hos omnes ſenſus, & ſi qui ſunt alii his affines, damnant reprobantque Auguſtinenſes Theologi: qui licet in omni actione deliberata exigant amorem benevolum, quo referatur ſaltem *virtualiter* in Deum, non tamen affirmant actiones deliberatas, quæ ita non referuntur, eſſe vitioſam cupiditatem, & carnis concupiſcentiam, ſed tantummodo deſtitutas ajunt rectitudine ultimi finis; quod nullatenus illas corrumpit, ut commenti ſunt novatores.

Alter error.

Tertius error.

Mens Auguſtinianorum.

❀ ❀ ❀

COROLLARIUM I.

Demonſtratum eſt ergo in articulo 38. Baji multiplicem, & hæreticum ſenſum contineri.

1. In ſenſu Baji inter cupiditatem habitualem & cordi prædominantem, atque inter charitatem habitualem, ſeu juſtificantem, non datur amor aliquis bonus à gratia actuali non juſtificante productus.

2. In ſenſu Baji inter cupiditatem & charitatem actualem non datur amor aliquis, neque ulla actio, quæ non oriatur à cupiditate, à qua juxta Bajum quidquid non fit ex charitate, inficitur & corrumpitur.

3. In ſenſu Baji inter cupiditatem & charitatem non datur amor procedens ex appetitu innato beatitudinis, qui amor non ſit aut vitioſa cupiditas, aut charitas laudabilis.

4. In ſenſu Baji inter cupiditatem prohibitam, & charitatem præceptam non dantur motus concupiſcentiæ, qui, etiamſi homo illos patiatur invitus, non ſint vera legis inobedientia, & transgreſſio.

5. In ſenſu Baji inter vitioſam cupiditatem, & charitatem laudabilem non datur aliquis actus bonus proficiſcens ab habitibus virtutum, quæ à charitate diſtinctæ ſint, aut ſaltem ab ea ſeparatæ non degenerent in vitia, exerantque actus intrinſecus malos, & cupiditate corruptos.

COROLLARIUM II.

Hinc vero apertiſſime ſequitur, non poſſe ſalva æquitate, ut modeſtiſſime loquar, Auguſtinianos Theologos inſimulari tanquam aſſertores illius articuli 38.

1. Si inter charitatem habitualem, aut juſtificantem, atque inter cupiditatem habitualem, & cordi prædominantem, admittant amorem aliquem bonum à gratia actuali non juſtificante productum.

2. Si inter cupiditatem, & charitatem actualem admittant actus amoris, & actiones plurimas non procedentes ab illa cupiditate, à qua juxta Bajum quid-

quidquid non fit ex charitate, inficitur & corrumpitur.

3. Si inter charitatem & cupiditatem agnoscant amorem, sive appetitum innatum beatitudinis, qui non sit charitas laudabilis, nec vitiosa cupiditas.

4. Si inter cupiditatem prohibitam, & charitatem præceptam admittant indeliberatos concupiscentiæ motus, quos homines patiuntur inviti, qui motus non sint vera legis inobedientia, & transgressio.

5. Si inter vitiosam cupiditatem, & charitatem laudabilem admittant actus bonos elicitos ab habitibus virtutum, quæ à charitate distinctæ sunt, atque ab ea separatæ exerunt actus suos, qui non sunt intrinsecus mali, neque à cupiditate corrupti.

§. VIII.

Notæ, & responsiones ad ea, quæ ab Anonymo proferuntur circa sensum Bajani articuli 38.

SUMMARIUM.

1. Adversarii objectio 1. solvitur.
2. Satisfit objectioni secundæ.
3. Adversarius instaurans argumentum ludit in verbis.
4. Non urget efficaciter ex Apologia Baji, cujus nulla ratio est habenda.
5. Instat adversarius ex sensu proprio verborum: Ast refellitur.
6. Nec ex Lensæo quidquam probat.
7. Frustra etiam provocat ad Jansenium.
8. Jansenii medium inter charitatem & cupiditatem habitualem non patrocinatur adversario.
9. Frustrà gloriatur ex hucusque objectis.
10. Occurritur responsioni ad objectionem, quam sibimet ipsi facit adversarius, & quam nullatenus solvit.
11. Corruit responsio ad objectionem secundam ab adversario propositam.
12. Responsio adversarii ad objectionem tertiam est inepta.
13. Responsio ad objectionem quartam supponit, quod est in quæstione.
14. Propositio septima ab Alexandro VIII. damnata non favet adversario.
15. & 16. Nec alium amplius effugiendi locum habet.

Sentimen Anonymi auditur.

AUdiendus modo Anonymus demonstraturus propositionem Baji tricesimam octavam intelligi non debere *de charitate, & cupiditate habituali*, & quod de hac habituali charitate & cupiditate intelligenda sit contendere *novatores, ut censuram illius propositionis effugiant:* ita enim scribit *Bajanismi redivivi* pag. 47. Quibus, quantisque viris Novatorum probrosissimum characterem adscribat, ne Auctorum, qui locutum Bajum de charitate & de cupiditate habitali affirmaverunt, testimonia & nomina repetam, neminem arbitror ignorare. Forte ipse Anonymus singulos rationum pondere superat, eorumque halucinationem revincit. Tanto ergo viro, cui omnes submittere fasces debeant, aures obsequentissimi præbeamus.

1. Oppositio prima. *Bajan. Red. pag. 47.*

Si hæc propositio (inquit) *intelligeretur de charitate, & cupiditate, non actuali, sed habituali, liceret adhuc post Bullam Sancti Pii asserere, quod omnis actio sit aut ex motivo charitatis, & est laudabilis, aut ex motivo cupiditatis, & est culpabilis, & quod nullum sit inter ea duo medium.* Atque ita, ait, fere omnes propositiones Baji sustineri adhuc possent.

Solutio.

Ad hæc respondemus propositionem 38. non solum in sensu *charitatis & cupiditatis habitualis* fuisse proscriptam, sed etiam *in sensu charitatis, & cupiditatis actualis:* at in sensu Baji omnis charitas actualis est justificans, & habet meritum vitæ æternæ, quemadmodum omnis cupiditas actualis promeretur sempiternam damnationem, ita ut in Bajano systemate nec etiam *detur peccatum natura sua veniale, sed omne peccatum mereatur pœnam æternam*, ut apparet ex propos. 20. Si verò in sensu Baji omnis charitas actualis est *justificans*, & penes Catholicos justificatio non fit *absque infusione habitualis gratiæ, sive habitualis charitatis, quid aliud venire in mentem Doctoribus Catholicis potuit, quam quod* (juxta Bajum) *justificatio, atque adeo infusus charitatis habitus omnia præcedere debeat bona opera, imo omnia non mala?* Ita propugnator Constitutionis *Unigenitus*, ut vidimus §. 4. num. 9. Ex quo nota, non solum Anonymo incumbere, ut demonstret Bajum locutum fuisse *de charitate actuali*, sed etiam ut ostendat *charitatem actualem* non semper juxta Bajum *justificare;* alias

ineptiis, & cavillulis ludit operam. Nam si juxta Bajum omnis *charitas actualis* justificet & conferat meritum vitæ æternæ, atque præstet quidquid præstat *charitas habitualis;* idem prorsus est, sive dicas propositionem tricesimam octavam fuisse proscriptam *in sensu charitatis habitualis*, sive dicas fuisse proscriptam in sensu *charitatis actualis*. Ad omnem ergo æquivocationem tollendam probet nobis adversarius, Bajum non esse intelligendum *de charitate habituali, aut actuali justificante, & sanctificante*, quod probare debet, quandoquidem ait pag. 65. *favere erroribus damnatis, qui propositionem 38. Baji, aliasque similes exponunt de charitate habituali, & sanctificante.* Verum id nunquam probaturus est, nunquam omnino. Ut enim ostendimus §. 3. juxta Bajum non datur distinctio duplicis justitiæ, quarum una fiat per Spiritum charitatis inhabitantem, altera ex inspiratione ejusdem Spiritum excitantis cor ad pœnitentiam, sed nondum inhabitantis: juxta Bajum non datur duplex vivificatio, quarum unâ peccatori per Dei gratiam inspiretur novæ vitæ propositum & inchoatio, alterâ vere justificetur, & fiat vivus palmes in Christo; juxta Bajum non datur duplex modus implendi divinam legem, uno modo quantum ad præceptorum operum substantiam, altero quantum ad meritum regni æterni. In sensu ergo Baji ubi est inspiratio Spiritus Sancti moventis, est etiam Spiritus Sanctus inhabitans: ubi est propositum & inchoatio novæ vitæ, est illa vivificatio qua homo vere justificatur, & fit vivus palmes in Christo; ubi observatur aliquod legis præceptum quoad substantiam, habetur meritum æternæ vitæ. Quid est autem, obsecro, quid est gratia Spiritus Sancti inhabitantis, quid est gratia, qua vivificatur peccator & fit vivus palmes in vite Christo, quid est gratia qua lex impletur cum merito vitæ æternæ, nisi *gratia habitualis*, gratia sanctificans, aut gratia, quæ in sensu Baji illud idem efficiat, quod gratia habitualis & sanctificans præstat in sensu omnium Catholicorum? Cæterum memoriâ repetendum est, damnari à nobis articulum 38. Baji etiam in sensu charitatis universim acceptæ, sive sit justificans & habitualis, sive non; quatenus in eo sensu significatur, omne opus, quod non proficiscitur à charitate, oriri à vitiosa cupiditate, ab ista corrumpi, & intrinsecus malum esse: quod repetimus, ut adversario omnem calumniandi occasionem eripiamus. Unum addo, Anonymum contendentem quod articulus 38. Baji minime damnatus sit in sensu charitatis habitualis seu sanctificantis, non refellere Bajanistas, sed eis potius ansam præbere pertinaciter erroribus suis adhærendi; siquidem quod in eo sensu proscriptus fuerit idem articulus, Catholici quamplurimi asseruerunt. Oportet ergo ad Bajanismum refellendum distinguere quid veneni insit damnatæ propositioni, si de charitate habituali sit enuntiata, quid vero si de charitate actuali, quæcunque ea sit, enuntietur, & num unus, num multiplex sit sensus erroneus ac pravus; quod in tanta sectionum, ac adnotationum multiplicitata adversarius non attigit, aerem verberans, Bajanismi dogmata ignorans, & impervias sibi, sed vulgatissimas Augustinensium sententias corrodens. Sed audiamus peracutum disputatorem.

2. Oppositio secunda. *Bajanis. Red. pag. 48.*

Desumpta est (inquit) *propos. 38. ex Opusc. de charitate: in quo Bajus duplicem charitatem distinguit, unam quæ est Deus ipse, de qua Joannes*, Deus charitas est, *& de qua ibi non agitur: alteram, quæ est donum Dei, & est*, inquit, *ipse animi motus, quo Deum diligimus, & proximum, qui accidens est, & qualitas, de quo dicitur*, Charitas Dei Diffusa est in cordibus nostris, &c. *Addit, An vero præter hunc animi motum qui charitas dicitur, alia quædam habitualis, atque accidentalis qualitas in voluntate ponenda sit, quæ etiam charitas nuncupetur, non magnopere contendendum existimo. De ea igitur charitate habituali non curat Bajus. Quo ergo fundamento, ne dicam qua audacia, asserunt novatores in propositione 38. agi de charitate habituali, non vero de actuali, cum charitatem habitualem rejicere videatur Bajus, vel saltem hoc genus charitatis non admittere?*

Solutio.

Responderi potest sensum damnatarum propositionum esse illum, quem verba præseferunt, & qui ex aliis damnatis assertionibus erui potest, nec opus esse ad eundem sensum investigandum lectione librorum, quos ecclesia interdicit, juxta regulam Suaresii præmissam §. 3. num. 1. Cum igitur propositiones Baji, undecunque depromptæ sint, referant sensum charitatis habitualis, aut justificantis, ac talis sensus inferatur ex aliis Bajanis articulis, ut constat ex auctoritate illustrium Theologorum, de quibus pertractavi §. 2. necnon ex collatione ipsorum articulorum, ut ostendi §. 4. consequens est articulum 38. reprobatum, ac damnatum

tum esse in sensu charitatis habitualis, aut justificantis, ac frustra provocari nos ad interdictam nobis damnatorum opusculorum lectionem. Addi posset cum celebri Auctore Operis inscripti, Constitutio *Unigenitus* propugnata, cujus verba præmisi §. 4. num. 9. Ecclesiam Catholicam, Pontifices, & Episcopos, quorum consilium & consuetudinem sequi rectissimum est, nunquam sibi legem imposuisse hæreticorum, & novaturientium placita inter se conciliandi, eaque liberandi ab oppositionis vitio. Quid ergo ad me de Bajanis Opusculis, quando ex Pontificiis Constitutionibus certos articulos proscribentibus reprobatum illorum sensum percipio? Posset, inquam, id responderi, & hac una responsione omnes Anonymi conatus non repelli tantum, & frangi, sed contemni prorsus atque irrideri. Verum optamus, ut quisque cognoscat quanta ratiocinandi vi polleat, & an luce meridiana demonstraverit articulum 38. non esse damnatum in sensu gratiæ sanctificantis, quod se demonstravisse gloriatur. Ergo contendit Bajum non esse intelligendum de charitate habituali & justificante, quoniam hoc genus charitatis rejicitur à Bajo, aut saltem non admittitur. Haberet ratiocinatio ista speciem aliquam veri, si Bajus charitati actuali illas proprietates dotesque non attribuisset, quas communiter Theologi adscribunt charitati habituali. At cum Bajus id asserat de charitate actuali, quod Theologi de habituali unanimiter docent; ratiocinatio Anonymi non est digna Theologo argumentatio, sed lusio ineptissima ac puerilis. Nam si Bajus rejicit, aut saltem non admittit charitatem habitualem, admittit tamen justificationem & meritum vitæ æternæ attribuit charitati actuali, de hac actuali charitate affirmans quidquid Theologi docent de habituali, & de justitia inhærente. Cui enim charitati justificationem attribuit? Vel actuali, vel habituali. At habitualem non admittit. Tribuit ergo justificationem charitati actuali. Nec Theologi bene multi, qui dicunt Bajum agnovisse solam charitatem habitualem, ad hunc modum loquuntur, quasi Bajus agnoverit solam charitatem inhærentem; sed quia cuilibet bono operi adscripsit vim *formaliter* justificandi, & promerendi vitam æternam, quæ sunt attributa habitus charitatis. Porro Bajum cuilibet motui charitatis, & inchoationi novæ vitæ adscripsisse dotes charitatis inhærentis, gratiæ adoptionis, & perfectæ justitiæ, demonstratum est supra. Nunc breviter confirmatur ex ipso Opusculo *de charitate*, atque ex ipsius Anonymi confessione. Cap. 2. de Charitate, eodemque in loco, ubi ait charitatem esse animi motum, Bajus inquit: *Altero modo dicitur charitas ipse animi motus, quo Deum diligimus & proximum, qui accidens est, & qualitas, de quo ait Apostolus:* Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis, *Rom. 5. & Christus in Evangelio:* Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. *Luc.* 7. At charitas diffusa in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, & per quam remittuntur peccata, est charitas habitualis, aut charitas perfecta, habituali nexu indissolubili conjuncta. Igitur de charitate habituali, aut de charitate perfecta conjuncta charitati habituali loquitur Bajus in Opusculo *de charitate*. Rursus eodem capite, eademque pagina de sola charitate actuali interpretatur Bajus verba illa Joannis Epistola 1. cap. 3. 1. *Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur, & simus.* At vero charitas habitualis & gratia adoptionis facit, ut filii Dei nominemur & simus. Bajus ergo charitati actuali attribuit, quod proprium est gratiæ adoptionis & charitatis habitualis. Præterea Bajus caput illum secundum his verbis absolvit, *Spiritus Sanctus nonnisi propter hunc motum, quem in nobis præsens operatur, charitas nuncupatur:* at Spiritus Sanctus nuncupatur *charitas* etiam, ac portiori jure, quoniam justos, quibus inhabitat, reddit amicos Dei, membra Christi, ac templum suum, quæ sunt munera charitatis habitualis; ergo Bajus hæc charitatis habitualis munera adscribit charitati actuali, sive motui, quem in nobis Spiritus Sanctus præsens operatur. Accipe modo confessionem Anonymi, qui pag. 168. *Bajanismi Redivivi* num. 8. inquit: Bajus *ait de charitate illa, quæ præcedere potest remissionem peccatorum, quod sit animi motus, à quo boni esse dicimur: quod sit plenitudo legis: quod illi, quibus concessa est surrexerunt à mortuis & vivunt, &c.* cit. Opusc. de charit. cap. 7. Quid est charitas habitualis aut sanctificans, si ea non est, per quam dicimur boni, per quam legem implemus, per quam surreximus à mortuis, per quam vivimus? Igitur Bajus in Opusculo *de charitate* locutus est de charitate, quæ præstat quidquid in sententia Catholicorum præstat charitas habitualis.

Bajus p. 1. pag. 91.

Quod

Quod vero novatores ſint, qui ajunt Bajum in propoſitione 38. agere *de charitate habituali*, idque audacter, & absque fundamento pronuntient, alia non eget refutatione. Id ego æquo libentique animo feram, obteſtorque ut ferant illi centum Epiſcopi, qui dixerunt in Bulla S. Pii V. adverſus Bajum, illum errorem proſcriptum fuiſſe, Qu'il n'y a point d'autres ptincipes de nos actions, que la charité habituelle, & la cupidité habituelle. Vide §. IV. nu. 3.

3. Inſtaurat Anonymus primò. *Bajan. Red. pag. 49.*

Inſtaurat præcedentem argumentationem Anonymus, & ex quo Bajus de illa charitate pertractaverit, *quæ in animi motu conſiſtit*, ratiocinationem hanc ſtruit: *Charitas habitualis conſiſtit in aliquo permanente, intrinſeco, & animæ inhærente, non vero in motu, qui tranſit: cum ergo Bajus doceat charitatem illam, de qua ipſe loquitur eſſe animi motum, eamque conſiſtere in motu, evidens eſt quod de charitate actuali, & non de habituali loquatur.* Addit nullum eſſe ambigendi locum, cum Bajus loquatur de charitate, *qua Deum, aut mundum diligimus;* ut pauliſper attendenti ad ejus verba, quæ ſunt meridiana luce clariora, compertum erit.

Reſpondetur

Reſpondemus, id, quod Anonymus exiſtimat argumentationem invictam, eſſe eandem verborum luſionem, easdemque nugas nugaciſſimas, ſemel, iterumque rejectas. Loquitur Bajus de charitate actuali, veriſſimum eſt: ſed loquitur de charitate actuali juſtificante; de charitate actuali, qua homo vivificatur, & fit vivus palmes in Chriſto; de charitate actuali, qua impletur lex quantum ad meritum vitæ æternæ. Igitur loquitur Bajus de charitate *actuali*, quæ aliquo ſenſu dici debet *habitualis*: non quidem habitualis quod inhæreat, quod permaneat, quod ſit vivificatio Spiritus Sancti inhabitantis, quod ſit ea qualitas, quam dicimus *habitum;* ſed *habitualis* dici debet quoad effectus, & munera: nimirum quia in ſenſu Baji juſtificat, quia ſanctum reddit, quia eſt plenitudo legis, quia confert meritum vitæ æternæ: quæ omnia cum ſint effectus habitus infuſi charitatis, *Quid aliud venire in mentem Doctoribus Catholicis potuit, niſi quod juxta Bajum juſtificatio, atque adeo infuſus habitus charitatis omnia præcedere debeat bona opera, imo omnia non mala?* Agnoſcis, opinor, cujus iſta verba ſint viri. Porro Bajum charitati actuali adſcripſiſſe munera charitatis habitualis, demonſtratum eſt §. 3. & contracte hoc, in quo verſamur, num. 1. & 2. Addamus ad uberiorem doctrinam, evidentiſſimum eſſe ex damnatis articulis 12. 15. 17. quod Bajus agnovit juſtificationem & meritum regni cœleſtis ſine Spiritu adoptionis inhabitantis corda filiorum Dei; ex articulis 18. 43. 67. quod agnovit juſtificationem ac meritum vitæ æternæ absque remiſſione peccatorum. Viderat hæc Anonymus ſcribens art. 2. §. 1. num. 5. *Contendit Bajus juſtificationem impii conſiſtere in obedientia mandatorum*, & §. 2. num. 3. *Contendit omne opus, quo obeditur legi, etiam ſine gratia ſanctificante factum, ex ſe vitæ æternæ eſſe meritorium.* Viderat quidem Anonymus Bajum cuilibet bono operi facto ex charitate actuali tribuere veram juſtificationem, ac meritum vitæ æternæ; viderat, inquam: utinam eorum, quæ viderat, meminiſſet! *Bajan. Red. pag. 27. ibid. pag. 33.*

Ad majorem eorum, quæ dicta ſunt, dilucidationem, non abs re erit advertere, quomodo juxta Catholicos fiat, ac fieri poſſit juſtificatio, & quomodo fiat juſtificatio juxta Bajum. Communi Catholicorum ſententia juſtificatur impius per juſtitiam inhærentem, & qualitatem permanentem in anima, quam *habitum* appellamus, atque vel idem eſt cum charitate habituali, vel cum charitate habituali arctiſſimo connexionis vinculo conjuncta. Non opus eſt de communi hac ſententia plura dicere, quam propugnant omnes Scholaſtici in 2. diſt. 26. ac fere omnes controverſiarum Tractatores cum Eminentiſſimo Bellarmino lib. 2. de juſtificat. cap. 15. Sunt tamen Scholaſticorum nonnulli, qui cenſent juſtificationem fieri quidem per gratiam habitualem; ſed fieri poſſe, ut homo juſtificetur per ſolam charitatem actualem: imo non deſunt, qui doceant Tridentinam Synodum adverſus hæreticos tantum definiiſſe, quod Deus, dum peccatores juſtificat, non ſolum eis remittit peccata, ſed etiam interius illos abluit & renovat, & ex injuſtis juſtos reddit: num vero id efficiat per qualitatem inhærentem, an per motionem aliquam actualem, à Concilio definitum non eſſe, & poſſe etiamnum diſputari. In qua ſententia fuiſſe Bartholomæum Medinam ſuper 1. 2. qu. 110. art. 2. refert Eſtius 2. Sent. diſt. 26. §. 3. ubi pugnat pro ſententia contraria, quæ utique, ſi hanc rerum ſeriem attendamus, eſt probabilior. Vaſqueſius fuſe hanc quæſtionem pertractat tom. 2. in 1. 2. diſput. 203. in cujus

Dilucidatur quomodo fiat juſtificatio juxta Catholicos ac juxta Bajum.

Bellarmin. to. 4. novæ edit. Ven. p. 430.

Eſtius in 2. pag. 310. edit. Pariſ.

jus capite 3. demonstrare nititur, *Hactenus definitum non esse, utrum solo habitu justificentur adulti extra Sacramentum;* ubi etiam testatur in eadem sententia fuisse Dominicum Sotum, Ruardum Taperum, Cardinalem Hosium, Casalium nostrum, & alios. Qui num ita revera senserint, parum, aut nihil mea interest. Certe id Vasquius affirmat; eandemque sententiam Patrum quoque auctoritate, & ratione Theologica sequentibus capitulis probare adnititur; ac in decimo solvens rationes oppositas num 120. inquit: *Sicut ex præterito peccato dicitur homo manere peccator, injustus, & maculatus ob solam relationem ab eo relictam; cur etiam ex actu contritionis & dilectionis non dicetur manere justus, innocens, amicus Dei, & mundus à peccato, si tales affectus veram rationem justitiæ habent?* Ac proximo numero 121. *Etiamsi non daretur habitus fidei* (inquit) *tamen si quis semel credidisset omnia fidei mysteria, diceretur simpliciter fidelis, si nunquam oppositum credederet. Similiter diceretur sperans in Deo, qui semel speraſſet. Eodem igitur modo diceretur simpliciter justus, & amicus Dei, qui semel Deum dilexisset, & eo actu justificatus esset, etiamsi non haberet habitum, quia semel justus per actum, nunquam desinere potest esse justus, etiam per Dei potentiam, nisi peccet.* Similia leguntur apud Suaresium lib. 7. de Gratia cap. 13. num. 7. ubi etiam Vasquium laudat, ejusque sententiam confirmat. Scotistæ etiam docent defacto fieri hominis justificationem per habitum infusum, at ajunt non repugnare quin per actus dilectionis Dei super omnia homo sanctificetur *formaliter, quantum sat est delendum peccatum, animamque Deo gratam reddendam, & amicam,* ut inquit Mastrius in 2. sent. disp. 7. qu. 8. art. 1. num. 217. Huic tamen sententiæ adversantur Thomistæ, ut constat ex Goneto disput. 1. de Justif. art. 4. §. 4. num. 88. Quod ergo nonnulli Theologi docuerunt, fieri posse, ut impius justificetur per *charitatem actualem*, absque ullo *habitu infuso*, id Bajus existimavit re ipsa contingere, ac propterea in Opusculo *de charitate* cap. 2. ait: *An vero præter hunc animi motum, qui charitas dicitur, alia quædam habitualis atque accidentalis qualitas in voluntate ponenda sit, quæ etiam charitas nuncupetur, non magnopere contendendum existimo*, quæ verba paulo supra num. 2. nobis Anonymus objecit. Verum perperam, ut diximus, objecit: nam si Bajus charitatem habitualem rejicit, vel non admittit, admittit tamen, & non rejicit justificationem; necessum est, ut justificationem ipsam adscribat charitati actuali. Est ergo apud Bajum *charitas actualis*, quantum spectat ad effectus & munera, illud idem, quod est apud Theologos Orthodoxos *charitas habitualis.*

Vasq. tom. 2. pag. 449. edit. Lugd.

Vasq. ibid. p. 466.

Suarez de Gratia p. ultima pagina 114. edit. Mogunt.

Mastrius pag. 472. edit. Ven.

Goneto tom. 4. pag. 144. edit. Paris.

Bajus p. 1. pag. 91.

Pergit Anonymus demonstrare ex *Apologia* Baji, quod is nunquam tribuerit propositioni 38. sensum charitatis habitualis, idque ait tam aperte se demonstraturum, *Ne amplius affirmare præsumant novatores propositionem* illam *de charitate habituali, & non actuali, intelligendam esse.* Audiamus, quæso, rationem adeo convincentem, adeo robustam. Bajus, inquit, *fatetur primum hanc* (propos. 38.) *magna ex parte desumptam esse ex modò laudato cap. 6. libelli de Charitate, & conqueritur solummodo, quod collector propositionum, loco verborum illorum, quæ in libello leguntur*, Charitas, qua Deus amatur, quam nisi Deus ipse non donat, *posuerit ista*, Charitas, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur. *Sed immerito de hac immutatione expostulat, cum in anterioribus capitulis eadem hæc verba ipsemet usurpaverit, quæ hic à collectore inserta sunt.*

Bajan. Red. pag. 50. 4.

Instaurat secundò ex Apologia Baji.

Quid sibi Anonymus hac verborum circuitione contendit? Concedo injustam esse Baji expostulationem: concedo in Opusculo *de charitate* de motu animi, quo Deum diligimus, ideſt, de charitate actuali, accepisse Bajum verba Apostoli, *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, &c.* concedo in libello, unde Collector exscripsit propositionem 38. agere Bajum de charitate actuali. Nego juxta Bajum charitatem actualem non esse justificantem, nec præstare ea munera, quæ in sensu Catholicorum præstat charitas habitualis. Non recte ait Anonymus à nobis (si ii sumus, quos designare pro sua maxima prudentia, & charitate dignatur Novatorum appellatione) non recte ait à nobis intelligi propositionem 38. *de charitate habituali, & non de actuali.* Asserere debet, à nobis accipi eandem propositionem *de charitate habituali, aut de charitate actuali justificante:* ita enim argumenta ejus omnia unico halitu exsufflabuntur.

Respondetur

Cæterum quantum ad Baji *Apologiam* attinet; nil ad me, nil prorsus. Primum ostendi ex verbis propositionum, ut damnantur

mnantur in Bulla, atque ex earum propoſitionum collatione, non ex interdicta auctorum lectione pravum reprobatumque ſenſum eſſe eruendum. Demonſtravi etiam, nec Romanos Pontifices, neque Epiſcopos, neque Theologorum aliquem hanc ſibi legem præſcriptam eſſe exiſtimare, ut omnia Novaturientium dicta conciliare debeant, eorumque libros ab antilogiis, ac ſententiis inter ſe pugnantibus vindicare. Dixi præterea, Quesnellium quoque in ſuis *Proteſtationibus* adverſus Galliarum Epiſcopos, horumque Paſtorale documentum, affirmaſſe in propoſitione 44. quæ eadem omnino eſt cum 38. Baji, ſe nomine charitatis minime intellexiſſe charitatem habitualem; & nihilominus à Propugnatore Conſtitutionis *Unigenitus* fuiſſe malæ fidei, ac perfidiæ convictum, quoniam ſi charitati actuali tribuit Quesnellius vim juſtificandi, idem omnino eſt, ſi dicamus illius propoſitiones damnatas in ſenſu charitatis actualis, ac ſi dicamus damnatas eſſe in ſenſu charitatis habitualis. Animadverti quoque, ſicuti Quesnellii *Proteſtationes*, ita Baji *Apologiam* minime tale pondus habuiſſe, ut Apoſtolica Sedes latas cenſuras exſcinderet, propterea quod Apologetici libri, auctorumque ſubterfugia & commentationes non efficiant, ut ſenſus, quem in damnatis articulis verba præſeferunt, & qui fluit ex aliorum articulorum connexione, melior ſit, & latam antea cenſuram poſſit evadere. Dixi tandem, idcirco poſt Eccleſiæ definitiones à damnatarum propoſitionum aſſertoribus aut patronis controverſias cieri, pravasque doctrinas propugnandi occaſionem arripi, quoniam ea, qua decet, obedientia non excipiuntur Eccleſiæ decreta, nimiumque ſtudii pravis libris pervolutandis impenditur, & novantium Apologiis, & animadverſionibus plus æquo defertur. Hæc omnia unico verbo complectens dico ſenſum damnatum propoſitionis 38. ſatis apertum eſſe, nec requirendum ex *Apologia Baji*, cujus nulla ratio eſt habenda; tametſi quod petitur ex eadem Apologia nil aliud evincat, niſi quod Bajus loquatur de charitate actuali; non autem quod charitati actuali, de qua loquitur, non attribuerit vim juſtificandi, & meritum vitæ æternæ.

Apologiæ Baji nulla ratio eſt habenda.

Bajan. Red. pag. 51. At inſiſtit Anonymus eodem num. 4. Bajum in eadem Apologia poſt injuſtam expoſtulationem, quam diximus, ita opinionem ſuam explicare: *Hac igitur ſententia nihil aliud dicitur, & ſignificatur, quam quod omnis amor ratione finis, in quem tanquam ultimum dirigitur, aut eſt amor mundi tanquam ultimi finis, qui vitioſus eſt, & prohibetur, dum dicitur,* Nolite diligere mundum: *aut eſt amor Dei, qui laudabilis eſt, quem mundus dare non poteſt, ſed Deus. Et certe cum nullus finis reperiri poſſit, quin aut Deus ſit, aut ad mundum pertineat, miror cur iſte ſenſus reprobetur.* Quibus verbis recitatis Anonymus ita proſequitur: *Non ſignificat ibi Bajus quod omnia opera peccatoris ſint peccata, & opera hominis juſti laudabilia; ſed quod omnia opera, quæ non fiunt ex motivo charitatis, fiant ex motivo cupiditatis, & ita ſint vitioſa. Loquitur ergo de charitate, & cupiditate actuali, prout ſunt motiva actionum noſtrarum, non autem de charitate & de cupiditate habituali.*

Inſiſtit Anonymus ex Apologia Baji.

Jam reſponſum eſt, nullam Apologiæ quam Bajus conſcripſit ad evitandam Apoſtolicæ Sedis cenſuram, habendam eſſe rationem. Cæterum in eo etiam, quod Bajus ait omnem amorem, *qui ratione finis non ordinatur in Deum tanquam in finem ultimum*, vitioſum eſſe, latet reprobandus, & pravus error. Si enim velis omnia opera, quæ non fiunt *ex motivo charitatis*, fieri *ex motivo cupiditatis*, atque intrinſecus eſſe peccata; pravus, & hæreticus ſenſus eſt: ſi velis autem, quod ſint vitioſa, attentâ circumſtantiâ ultimi finis, aut ſi dicas deeſſe illis operibus relationem, vel actualem, vel virtualem in Deum, quæ relationis omiſſio eſt vitium operantis, non operis; iſte non eſt ſenſus pravus ac reprobandus, ſed eſt ſententia complurium Catholicorum. Priori ſenſu ait Bajus, omnem amorem creaturæ rationalis ratione finis ultimi eſſe charitatem & cupiditatem; quod & Anonymus animadverterat pag. 29. ubi ait: *Si nomine peccatoris intelligas eos omnes, qui non operantur ex motivo charitatis, conſequens eſt juxta principium Baji in propoſitione 38. enuntiatum, quod peccator ſemper agat ex motivo cupiditatis, ac proinde quod ſemper peccet.* Diſtinguamus ergo verborum ſenſum, ne lectoribus ludificemus. Hæc propoſitio, *Quod non fit ex motivo charitatis, & non refertur in Deum finem ultimum, fit ex motivo cupiditatis, à qua corrumpitur & vitiatur*, eſt propoſitio Bajana, meritoque damnatur. At hæc propoſitio, *Quod non fit ex motivo charitatis, & non refertur in finem ultimum, habet ex parte operantis vitium, id eſt, omiſſionem*

Reſpondetur & error Baji detegitur.

debitæ

debitæ relationis, quod tamen vitium operi concomitans est, & relinquit illud sua in substantia bonum, nec facit ut ipsum opus fiat ex cupiditate, à qua intrinsecus corrumpatur; hæc propositio est Augustinensium omnium, ac male cum priori confunditur. Redeundo nunc ad charitatem habitualem & justificantem; quamquam Bajus in *Apologia* non dixerit, *Quod omnia opera peccatoris sint peccata, & omnia opera justi sint laudabilia;* dixit tamen in propositionibus damnatis non dari vivificationem inchoatam per inspirationem Spiritus Sancti moventis, distinctam à vivificatione perfecta, quæ fit per Spiritum Sanctum inhabitantem: dixit non dari eadem ratione duplicem justitiam: dixit omne opus bonum promereri vitam æternam: dixit non impleri aliquod Divinæ legis mandatum *quoad substantiam* operum præceptorum, quin simul impleatur quoad modum, secundum quem valeat operantem perducere ad regnum æternum; ideoque dixit peccatorem nec detestari peccata, nec habere novæ vitæ propositum, nec absque peccato credere, nec timère, nec sperare, nec se ad justificationem disponere, quin simul justificetur, ac prædítus sit gratia sanctificante; quoniam gratia sanctificans est illa gratia, quæ impium vivificat, quæ justum reddit, & quæ operantem ad regnum æternum potest perducere. Quæ cum ita sint; convincitur Bajus revera tradidisse, *quod omnia opera peccatoris sint peccata;* quia ille peccator est, qui caret gratia sanctificante, sine qua Bajus nullum opus bonum esse, omniaque opera esse peccata existimavit. Absque ulla ambiguitate id Bajus asseruit propositione 35. *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est,* & propositione 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati:* de quibus propositionibus vide, quæ scripsi, §. 3. nu. 4. & quæ subjiciam infra nu. 12. Ex quibus omnibus constat, immerito Anonymum scribere, *Non significat Bajus, quod omnia opera peccatoris sint peccata:* perperam in Bajum officiosum se gerere, ejusque errores emollire, ut Augustinenses contumeliosius insectetur; &, quod caput est, horum sententiam extorquere, ac penitus ignorare.

5. Instat ex sensu proprio verborum Anonymus. *Bajan. Red. pag. 52.*

Proponit Anonymus num. 5. argumentationem petitam ex sensu proprio & rigoroso verborum, quibus constat Bajana propositio 38. Argumentatio est hujusmodi: *In ea* propositione *mentio fit de amore creaturæ rationalis, quo vel Deus, vel mundus diligitur. Ergo de amore actuali potius, quam habituali.*

Respondeo eandem esse circuitionem, lusionemque verborum. Loquitur sane Bajus de amore actuali; sed de amore actuali justificante, & cui tribuit dotes charitatis habitualis, quam, ut ipse Anonymus nobis paulo supra, id est pag. 49. objiciebat, Bajus *rejicere videtur, vel saltem non admittere.* Ad memoriam adversarius noster revocare debet quæ rectissime, & cogente veritate scripsit pag. 25. num. 4. *Quamvis definierit Concilium Tridentinum, charitatem Dei diffundi in cordibus eorum, qui justificantur, atque ipsis inhærere* (num id definitum sit disputatur, ut dixi num. 3. sed tamen definitum esse concedam) *Bajus tamen solam illam charitatem admittere videtur, quæ est actualis animi motus, quo Deum diligimus & proximum: unde sicut hunc actualem animi motum contendit esse charitatem illam, quæ diffunditur in cordibus nostris, ita & justitiam, qua justificatur impius, ait consistere formaliter in obedientia mandatorum, non autem in gratia aliqua animæ infusa,* Item sequenti pag. 26. num. 5. ait Anonymus: *Dum cotendit Bajus justificationem impii consistere in obedientia mandatorum, fateatur necesse est impium justificari ante Baptismi, vel absolutionis Sacramentalis receptionem, tunc scilicet quando incipit mandatis obtemperare.* Bene optime. Juxta Bajum justitia, qua justificatur impius, consistit *formaliter* in obedientia mandatorum, & in illa charitate, *quæ est actualis animi motus, quo Deum diligimus & proximum;* & consequenter impius justificatur, *quando incipit mandatis obtemperare.* Ergo Bajus loquitur de charitate actuali, qua impius justificatur, in qua *formaliter* consistit juxta Bajum justitia, & quæ idem præstat, ac gratia sanctificans & inhærens, sive gratia habitualis diffusa in cordibus eorum, qui justificantur, per Spiritum Sanctum inhabitantem.

Refellitur.

Addit Anonymus eodem num. 5. *Si quis exponere vellet hanc propositionem de amore habituali, non autem actuali, in illo scilicet sensu, quod nullum detur medium inter habitualem vel charitatem, vel cupiditatem, certissima in eo sensu, imo de fide esset propositio. Cum ergo Summus Pontifex nec damnavit, nec damnare potuit propositionem sic intellectam, profecto fatendum est hunc non esse sensum in illa damnatum.*

Addit Anonymus.

Reſponſum eſt.

Reſponſum eſt, exponendam eſſe propoſitionem de ſenſu charitatis actualis quidem, ſed juſtificantis: inter quam charitatem actualem juſtificantem, ac inter cupiditatem dantur plures actus honeſti, qui non ſunt intrinſecus peccata, neque à cupiditate vitiati; ac dantur præterea actus ſupernaturalium virtutum, fidei, timoris, ac ſpei, imo & inchoatæ charitatis, qui non juſtificant, ſed tantum ad juſtificationem diſponunt. Soluto autem hac ratione adverſarii argumento; illum rogo, ut patiatur ingenii mei tarditatem, explicetque quomodo ſit de fide, *quod nullum detur medium inter habitualem vel charitatem, vel cupiditatem.* Quod animæ vel inhæreat charitas habitualis, ac juſta ſit, vel cupiditas habitualis, & ſit impia, id probe intelligo; at quod inter charitatem habitualem & cupiditatem habitualem *nullum ſit medium*, idque ſit certiſſimum, imo de fide, non tantum non intelligo, ſed arbitror oppoſitum certa fide tenendum eſſe, & propoſitionem ipſam Anonymi eſſe purum putum Bajaniſmum, quem impetit. Enimvero ſi nullum daretur medium *inter charitatem habitualem & cupiditatem habitualem*, non darentur habitus virtutum, qui non eſſent aut charitas, aut cupiditas, nec darentur illarum virtutum actus, qui non eſſent aut charitate perfecti, aut cupiditate corrupti. Quid autem eſt in dogma Bajanum impingere, ſi hoc non eſt? Contra ſi inter charitatem & cupiditatem habitualem dantur habitus aliarum virtutum, necnon ipſarum virtutum actus, qui non ſunt laudabilis charitas, nec vitioſa cupiditas; profecto inter charitatem & cupiditatem habitualem datur medium. Quomodo ergo propoſitio Baji, ſi exponatur in eo ſenſu, *quod nullum detur medium inter habitualem vel charitatem, vel cupiditatem*, certiſſima erit, imo de fide, ut inquit Anonymus? Sed iis miſſis, quæ ingenioli mei parvitatem excedunt, reliqua perſequamur.

6. Arguit Anonymus ex Lenſæo. *Bajan. Red. pag. 52.*

Baji articulum 38. accipiendum non eſſe de charitate habituali Anonymus demonſtrare nititur ex Joannis Lenſæi Expoſitione, in qua hæc leguntur: *Siquidem omnino hoc à vero abhorrere cenſemus, omnem creaturæ rationalis amorem, aut vitioſam cupiditatem eſſe, qua mundus diligitur, quæqre à Joanne prohibetur; aut laudabilem illam charitatem, qua per Spiritum Sanctum in corde diffuſa Deus amatur. Eſt indubie medius quidam amor, quem naturæ auctor inſeruit, quo non modo beatitudinem omnes expetimus, ſed & parentes, amicos, liberos, & conjuges, & quacunque alia ratione propinquos irreprehenſibiliter, ipſaque natura impellente, diligimus.* Agnoſcunt ergo Lovanienſes, impugnando doctrinam propoſitionis Bajanæ 38. opera, quæ ex motivo amoris cujusdam medii ſunt facta, ac conſequenter, quæ neque ex motivo charitatis, neque ex motivo cupiditatis vitioſæ procedunr.

Reſp. ex quo adverſus Bajum Lovanienſes docuerint inter cupiditatem vitioſam, & charitatem laudabilem dari amorem, quo expetimus beatitudinem, & quo natura impellente parentes, amicos, & propinquos diligimus, qui utique amor non eſt intrinſecus vitiatus, neque à cupiditate corruptus, nequaquam ſequi, nec legitime inferri, quod Bajus de charitate habituali aut juſtificante, & de prædominante cupiditate, minime ſit locutus in damnata propoſitione 38. Quæ enim eſt vis conſecutionis, quænam illatio, Datur amor naturalis & innatus beatitudinis, datur amor lege naturæ præſcriptus, datur amor honeſtatis, atque hi amores non ſunt à cupiditate vitiati; igitur Bajus ad amorem, & ad opus non vitiatum à cupiditate non putavit neceſſariam eſſe charitatem habitualem, aut juſtificantem? Præterea, niſi Anoymus verba Joannis Lenſæi mutilata recitaſſet, ſed integram ſaltem produxiſſet periodum, absque ullo negotio advertere potuiſſet, in eadem Expoſitione, eodemque in loco Lenſæum, & Lovanienſes aſſerere, quod Bajus revera ad illos innoxios amores requiſierit charitatem juſtificantem. Poſt illa enim verba, *Eſt indubie medius quidam amor, quam naturæ auctor inſeruit, quo non modo beatitudinem omnes expetimus, ſed & parentes, & amicos, liberos, & conjuges, & quacunque alia ratione propinquos irreprehenſibiliter, ipſaque natura impellente diligimus*, immediate, nullisque verbis interjectis ſequitur, *Qui etſi longe abeſt ab illius excellentia charitatis, quam Deus per Spiritum Sanctum in eorum, qui juſtificantur, corda diffundit, tamen neque ita degener eſt, ut vitioſa debeat cupiditas æſtimari.* Quid eſt autem charitas in cordibus eorum, qui juſtificantur, diffuſa, niſi charitas aut habitualis, aut juſtificans? Intellexerunt ergo Lovanienſes à Bajo ſolam charitatem agnoſci, *quæ abſolute juſtum & rectum hominem conſtituit;* id, quod præmonuit Guilelmus Eſtius, ut vidimus §. 2. num. 4. Apertius idem apparet ex eadem Expoſitione Lenſæi cap. 10. pag. 174. ubi

Reſponde-tur.

Inter Opera Baji p. 2. pag. 168.

redar-

redarguitur Bajus, quod justitiam, qua justificatur impius, constituerit in obedientia mandatorum, non in gratia aliqua animæ infusa; ac duplicis justitiæ, & duplicis vivificationis distinctione sublata, asseruerit hominem justificari, quando inspiratione Spiritus Sancti moventis excitatur ad pœnitentiam: quod non diffitetur Anonymus, prout constat ex præcedenti numero quinto. Fieri ergo non potest, ut Bajus loquatur de charitate, & de amore aliquo concepto ex inspiratione Spiritus Sancti moventis, & non loquatur de charitate justificante, quando in sensu Baji dum impius amorem & motum aliquem bonum ex Spiritu Sancto excitante concipit, *& incipit obtemperare mandatis*, justificatur. Hæc Lensæus, hæc Lovanienses, hæc ipse Anonymus de Bajo testantur. Unde ergo illa consecutio, *Bajus non loquitur de charitate justificante?* Nec ex eo, quod Lovanienses affirment amorem beatitudinis, necnon amorem parentum & propinquorum non debere æstimari cupiditatem vitiosam, (id, quod de omni amore, & de omni opere honesto sentiendum esse fatemur) sequitur officia moralium virtutum, & omnia bona opera deliberata, ut undique recta sint, non esse in Deum saltem virtualiter referenda; nam, ut sæpe diximus, aliud est quod sine hujusmodi relatione sint peccata, & æstimari debeant vitiosa cupiditas, quod utique absurdum est ac Bajanum; & aliud est, quod sine eadem relatione bona censeri debeant quoad substantiam & objectum, non verò quoad circumstantiam ultimi finis. Ab hac enim postrema sententia nec ipsi Lovanienses abhorrent, sed illam totis lacertis, viribusque propugnant, ut dissertatione 3. evidentissime demonstrabitur.

B. Red. p. 35. 7.
Provocat ad Jansenium.

Provocat deinde Anonymus ad Jansenium, qui pluribus in locis agnovit *charitatem actualem ab habituali distinctam*, id est lib. v. de Gratia Christi cap. 2. & 7. lib. 4. de Statu nat. lapsæ cap. 27. verbisque Jansenii productis concludit Jansenii, & Baji eandem esse doctrinam, cum Urbanus VIII. Bulla, *In Eminenti*, an. 1641. Jansenii librum, cui titulus est, *Augustinus*, proscripserit, *tanquam continentem & renovantem Bajanas propositiones.*

Respondetur ac declaratur *Bulla in Eminenti.*

Respondeo, nulla me de Jansenio angi sollicitudine, nec in animum meum pervolutandi spissum ejus & pergrande volumen cadere nunc deliberationem, ut ad examen revocem, num Jansenius ipse omnes prorsus Baji propositiones, ac præsertim 38. eodem cum Baji sensu propugnaverit. Hoc certissimum est ab Urbano VIII. laudata Constitutione, *In Eminenti*, proscriptum fuisse Jansenii librum eo etiam titulo, quod contineat *multas propositiones* à suis Prædecessoribus damnatas: inter quas *multas propositiones* num contineatur 38. Baji, constitutio Urbani expresse non asserit. Certissimum quoque est, multas illas propositiones, quas Urbanus commemorat, esse propositiones Baji, cum Bullâ, *In Eminenti*, constitutiones S. Pii V. & Gregorii XIII. adversus Bajum Apostolica auctoritate iterum confirmentur. Certissimum denique est, ab Innocentio X. & à successoribus Romanis Pontificibus damnatas esse, & quidem in sensu auctoris, quinque famosas Jansenii propositiones, quæ cum multis Bajanis articulis connexionem habent. His, quæ certissima sunt, ultro libenterque subscribo. At quid de Baji articulo 38? propugnavitne illum in sensu Baji Jansenius? Si docuit nullum opus bunum & laudabile esse, nisi quod procedit *ex charitate habituali*, aut actuali justificante; omni proculdubio in errorem propositionis Baji trigesimæ octavæ prolapsus est. Neque ab hoc errore Jansenianos abesse didicit ex frequenti cum iis concertatione Bernardus Desirant, ut diximus §. 5. num. 2. tametsi iidem Jansenistæ studiose vocabulum *laudabilis charitatis* omittant, *ne apertius, quam optent, exigere videantur charitatem habitualem.* Item si Jansenius docuit omnia opera, quæ non fiunt *ex charitate actuali*, quæcunque ea sit, aut justificans, aut non justificans, esse intrinsecus mala & à cupiditate vitiari & corrumpi: vel si affirmavit omnia opera, quæ ab impio efficiuntur, esse peccata, ac procedere ex vitiosa cupiditate; erravit sane cum Bajo, & pravum sensum propositionis 38. innovavit. Num vero diversum aliquid ab ea propositione senserit, aut ne videretur Bajo assentiri, callide & ambigue se gesserit; num etiam inter se pugnantia tradiderit, nolo ego in præsentia discutere; nec id à me Anonymus jure peteret, quando nullibi definitum est, articulum 38. damnatum esse in sensu charitatis *non justificantis*, eo prorsus modo, quo defenditur à Jansenio. Sciat nihilominus adversarius, judicio eorum, qui de propositionibus Quesnellianis accuratius pertractarunt, Jansenium in materia de charitate non plane cum Quesnello consentire, sed ab illo aliquo discrimine separari. In

Bull. Rom. Bul. In Eminenti §. 8. p. 404. Rom. edit.

Synopsi quippe propositionis 44. celebris propugnator Constitutionis *Unigenitus* inquit: *Licet uterque ad humanarum actionum bonitatem requirat amorem Dei benevolum, seu gratuitum; in hoc tamen Jansenii sententia mitior est, quod non requirat semper justificantem, seu cum justitia infallibiliter connexum.* Quod vir doctus demonstrat, quoniam à Jansenio tom. 3. lib. 5. cap. 7. asseritur dari actum Christianæ Fidei, qui non justificat, id, quod Quesnellius propos. 51. expresse negat. Si autem hoc nomine Jansenius discrepat à sensu Quesnellii enuntiato in propositione 44. discrepare debet eadem ratione à sensu Baji enuntiato in propositione 38. siquidem de hujus propositionis errore Anonymus ait pag. 62. num. 15. *Eundem errorem propositione 44. suum fecit & renovavit Quesnellus.* Quare ex quo Jansenius ad bona opera necessariam non putaverit *charitatem habitualem*, & *justificantem*, inferri nequit eandem omnino fuisse sententiam Baji. Quapropter prælaudatus Constitutionis *Unigenitus* defensor censet Jansenium præmonstrasse Quesnellio propositionem 44. in altero sensu explicato §. 1. num. 3. quatenus & ipse docuerit actus virtutum, qui non proficiscuntur, aut imperantur à charitate, esse peccata, & germina cupiditatis. Id de fide Jansenius sentit tom. 3. lib. 3. cap. 6. de spe cap. 9. de timore cap. 33. & 50. quæ loca memoratus Theologus collegit, ac produxit in Synopsi propos. 44. cap. 1. q. 1. Utut sit, nunquam è Jansenio poteris demonstrare, quod Bajus in propositione 38. non egerit de *charitate justificante.*

Verum apparet non manere *inconcussum*, id, quod Anonymus contendit, sed contritum esse, elisum, concussum, ac penitus refutatum. Etenim n. 1. & 2. demonstravit Bajum agere de charitate, quæ sita est *in motu animi;* at non demonstravit juxta Bajum istiusmodi charitatem non justificare. Num. 3. ostendit Bajum loqui de charitate *transeunte*, non inhærente; at non ostendit juxta Bajum charitatem transeuntem non justificare. Num 4. animadvertit Bajum non pertractare de charitate diffusa per Spiritum Sanctum *inhabitantem;* at non animadvertit juxta Bajum omnem charitatem, etiam Spiritus Sancti moventis, justificare. Num. 5. affirmavit amorem, *quo Deus, aut mundus diligitur*, spectata propria significatione verborum esse amorem actualem; sed non ausus est affirmare hunc actualem amorem juxta Bajum non justificare. Num. 6. asseruit ex Lovanienſium expositione dari amorem medium inter charitatem & cupiditatem; sed asserere non potuit omnem amorem charitatis minime juxta Bajum justificare. Denique num. 7. & 8. in scenam induxit Jansenium admittentem charitatem ab *habituali* distinctam; sed evincere non potuit charitatem ab *habituali* distinctam juxta Bajum non justificare. Imo ex ipsis octo præcedentibus numeris, ex comparatione eorum, quæ Bajus constanter docuit, atque ex ipsa confessione adversarii asserentis hominem in sensu Baji justificari, non per charitatem infusam, sed per charitatem, quæ *est motus animi*, imo quando se ad justificationem disponit, *& incipit obtemperare mandatis*, inconcussum est Bajum de charitate justificante locutum esse. Cæterum nos illum quoque sensum rejicimus, quo ita accipitur Baji propositio, ut quod non fit ex charitate, sit effectus cupiditatis, & intrinsecus peccatum, ut hoc num. 9. inquit Anonymus; modo tamen probe intelligatur, & indemnis persistat sententia eorum, qui ajunt opera deliberata in Deum referri oportere, ut undique sint laudabilia.

Anonymus refellitur ex propriis dictis.

Vide supra n. 5.

Bajan. Rediv. pag. 54.

8. Jansenii medium non patrocinatur Anonymo.

Pergit Anonymus contendere, quod Jansenius admiserit medium, *inter cupiditatem & charitatem habitualem*, productis pluribus Jansenii testimoniis ex lib. IV. de Statu nat. lapsæ cap. 27. & 19. Verum ad hæc, & si totum quoque Jansenium exscribat, ad omnia, quæ proferre potest habet ex præcedenti numero absolutissimam responsionem.

Baj. Red. p. 55.

9. Frustrà ex hucusque objectis gloriatur Anonymus.

Nil aliud hoc numero 9. præstat Anonymus, nisi quod gloriatur ex dictis supra *inconcussum manere*, quod Bajus in propositione 38. locutus non sit *de charitate habituali & justificante*, sed tantummodo, *quod nullum agnoscat medium inter laudabilem charitatem, & culpabilem cupiditatem, ita ut omnis actio, quæ non fit ex motivo charitatis, fiat ex motivo cupiditatis, atque ideo sit peccatum.*

10. Objicit sibi ipsi Anonymus & solvit. *Baj. Red. p. 56.*

Proponit deinde Anonymus adversus se ipsum objectiones quasdam, quarum prima est: *In propositione 38. agitur de charitate illa, quæ diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum inhabitantem, atque ideo de charitate habituali, de qua sola, non autem de charitate actuali, dici potest, quod diffundatur in cordibus nostris.* Huic objectioni respondet primo: *Hanc propositionem intelligi*

telligi non posse, ut jam dictum est, de charitate & cupiditate habituali, cum Summus Pontifex nec damnaverit, nec damnare potuerit propositionem in eo sensu in quo verissima est, nempe quod in hac vita omnes homines justi sunt, vel peccatores: nullum enim inter hæc duo datur medium; & sic omnis amor habitualis, vel est vitiosa cupiditas, quæ in omnibus peccatoribus regnat, vel laudabilis charitas, qua præditi sunt omnes homines justi.

Occurritur Anonymo. His ita occurrimus. Principio si Anonymi animum subiit cogitatio diluendi argumenta, quibus demonstrari potest Bajum in propositione 38. locutum de charitate habituali, aut justificante; cur prætermittenda ducit ea perspicua, atque invictissima, quæ petuntur ex testimonio insignium Theologorum, qui ante, & post constitutionem *Unigenitus* floruerunt, atque hos inter centum Galliarum Antistitum, unanimi consensione affirmantium duo tantum principia humanarum actionum à Bajo constitui, nempe *charitatem habitualem, & cupiditatem habitualem?* Si autem non auctoritate, sed ratione duntaxat decertandum esse putavit, quod fieri nequit, dum agitur de traducendis & censura notandis placitis aliorum Catholicorum; cur saltem non sibi objicit palmaria illa, & decretoria argumenta, quæ depromuntur ex denegata à Bajo distinctione duplicis justitiæ, duplicis vivificationis, & duplicis modi servandi præcepta quoad substantiam operum, & quoad meritum vitæ æternæ, atque ex iis propositionibus, in quibus Bajus, ipso Anonymo teste, asseruit hominem justificari, *quando incipit obtemperare mandatis*, ut vidimus paulo supra num. 5. cur, inquam, hæc prætermittit, quæ luculentissime ostendunt, juxta Bajum, hominem, dum vivificari incipit per Spiritum Sanctum moventem, dum concipit novæ vitæ propositum, dum aliquid boni agit, fieri justum, & vivum in Christo palmitem, & cœleste regnum promereri; ideoque in sensu Baji nil esse bonum, & non vitiatum, quod non sit *à charitate justificante?* Hæc debebat Anonymus sibimet objicere, & hæc expendere, si Bajanismum aliquantulum prænovisset.

Nil solvit. Deinde affirmo, quod nec etiam objectionem illam minimam solvit. Ut enim dixi cit. num. 5. aliud est, quod non sit medium inter peccatorem, & justum; & aliud est quod non sit medium *inter cupiditatem habitualem*, qua homo redditur *formaliter* impius, *& inter charitatem habitualem*, qua redditur *formaliter* justus: & responsio Anonymi ad *habitus* à subjectis digreditur. Inter *habitum* enim charitatis & cupiditatis dantur *habitus* fidei, spei, aliarumque virtutum infusarum, & acquisitarum, qui *habitus* permanent in justo cum *habitu* charitatis & permanent etiam in impio cum *habitu* cupiditatis: atque hi *habitus* non tantum in justo, verum etiam in impio actus suos bonos producunt. Non est ergo certissima, sed falsissima propositio, quod inter *habitualem charitatem* regnantem in justo, & inter *habitualem cupiditatem* regnantem in impio non detur medium: & Anonymus propositiones suas tam asseveranter eructans non tam nos facit stolidos ac bardos, quam illos centum antistites, qui in Bajo damnatum esse dixerunt, Qu'il n'y a point d'autres principes de nos actions, que la *charité habituelle*, & la *cupidité habituelle*. Vide §. 4. num. 3.

Prosequitur Anonymus. At responsionem suam Anonymus prosequens ait: *Si autem ut falsa & damnanda reddatur ista propositio 38. velint adversarii eam intelligi debere in eo sensu, quod omnis actio peccatoris sit vitiosa, & omnis actio hominis justi sit laudabilis, falsa quidem, & reprehensibilis esset in eo sensu propositio; sed ille non est germanus, & legitimus illius sensus: non enim in ea dicitur de actionibus hominis peccatoris, quod sint omnes peccaminosæ. Perperam itaque adduntur hæc, vel similia verba propositioni damnatæ, ut illi affingatur sensus omnino extraneus, sicque eludatur censura Pontificia.*

Baj. Red. p. 57.

Reponunt Augustiniani. Reponimus ad hæc, satis, ut arbitramur, à nobis demonstratum esse, quo sensu propositio 38. proscripta sit, atque ex dictis constare quomodo iste quoque sensus, *quod omnis actio peccatoris sit vitiosa, & omnis actio hominis justi sit laudabilis*, non sit extraneus, sed proprius ejusdem propositionis, ac multo minus sit elusio Pontificiæ censuræ. Ex quo enim juxta Bajum non sit medium inter charitatem justificantem, & inter vitiosam cupiditatem, planissima consecutione infertur, quod omnis actio peccatoris, cum derivare nequeat ab illa charitate justificante, procedat à cupiditate, ac sit prava & vitiosa: & contra omnis actio justi, cum esse nequeat à cupiditate regnante, sit à charitate justificante, laudabilis, & habens meritum vitæ æternæ. Dixi id inferri planissima consecutione: sed ut obtundantur ora malignantium, qui scribere non verentur,

hunc

hunc esse sensum extraneum, atque à novatoribus excogitatum ad eludendas Ecclesiæ censuras, repetantur, quæso, judicia clarissimorum Theologorum, de quibus §. 2. & 4. Proferam unum Suaresium scribentem: *Accedit altera* Baji *propositio*, Omnis amor creaturæ rationalis, &c. *quæ videtur esse basis ejus doctrinæ totius: nam subsumendo peccatorem non diligere Deum illa laudabili charitate, plane sequitur eum semper operari prava, quia omnis hominis operatio est ab aliquo amore: ergo in peccatore est à vitiosa cupiditate à Joanne reprehensa; ergo & peccatum.* Vide §. 2. num. 2.

Respondet secundò Anonymus.

Respondet 2. ad præmissam oppositionem Anonymus *Bajum per charitatem illam, quæ diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, intelligere charitatem actualem, cum de ea asserat, quod sit animi motus, quo Deum diligimus & proximum, de quo dicitur*, Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. *Unde licet Bajus in propositione 38. loquatur de charitate illa*, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur, *ex eo inferri nullatenus potest, exponendam esse propositionem de charitate habituali; imo patet eam exponi debere de charitate actuali, quoniam de ea sola ibi agit Bajus:* qui præterea asserit, *ut jam supradictum est*, se *de charitate habituali* non loqui.

Verùm responsio nil solvit.

Verum neque hæc responsio objectionem solvit, nec præcedentibus melior est: ex quo enim Bajus loquatur *de charitate actuali*, non habituali, idemque expressis verbis asserat ipse in sua *Apologia* (cujus tamen nullam rationem habendam esse dixi supra num. 4. & 5.) ex quo, inquam, Bajus loquatur *de charitate actuali*, & de hac usurpet verba Apostoli, *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris*, nullatenus sequitur Bajum charitati *actuali* non attribuisse vim justificandi, dotesque charitatis *habitualis*, sed infertur potius oppositum: atque id ostenderat ipse Anonymus, cui memoria aliquando refricanda est, scribens p. 25. num. 4. *Quamvis definierit Concilium Tridentinum charitatem Dei diffundi in cordibus eorum, qui justificantur, atque ipsis inhærere; Bajus tamen solam illam charitatem admittere videtur, quæ est actualis animi motus, quo Deum diligimus & proximum: unde sicut hunc actualem animi motum contendit esse charitatem illam, quæ diffunditur in cordibus nostris, ita & justitiam, qua justificatur impius, consistere formaliter in obedientia mandatorum, non autem in gratia aliqua animæ infusa, ut patet ex propositionibus sequentibus 42. 66. 60. 61.* Et pag. 26. numer. 5. *Dum contendit Bajus justificationem impii consistere in obedientia mandatorum, fateatur necesse est impium justificari ante baptismi, vel absolutionis Sacramentalis receptionem, tum scilicet, quando incipit mandatis obtemperare, illudque docet proposit. 43. 31. 32. 37. 67.* Hæc Anonymus. Ipsius ergo confessione manifestum est, Bajum ita loqui *de charitate actuali*, ut eidem charitati tribuat *formalem justificationem*, quam in sensu Baji non acquirit impius per *charitatem infusam*, sed per ipsam charitatem actualem, & *dum incipit obtemperare mandatis:* ideoque Anonymus nec selectis à se objectionibus respondet, imo ipsis responsionibus suis aperte revincitur, ac refutatur.

II. Objectio Anonymi adversùs se ipsum & responsio. Baj. Red. pag. 57.

Anonymus prosequitur, & adversus se hanc aliam objectionem proponit: *Si Bajus non loquatur de charitate habituali, loquitur saltem de charitate actuali perfecta, quæ hominem justum reddit, falsum autem est præter istam charitatem perfectam non dari nisi illicitam cupiditatem. Datur nimirum & alia charitas, utique vera, sed minor, qua cor hominis interdum ardere incipit, ut pedetentim ad justificationem perducatur.* Huic objectioni, aut instantiæ respondet 1. *propositionem 38. loqui de charitate generatim sumpta, scilicet, sive perfecta sit, sive solummodo imperfecta. Gratis igitur restringi eam volunt adversarii ad charitatem perfectam & justificantem, licet forsan aliæ quædam afferri possent Baji propositiones, in quibus mentio fit de charitate perfecta.*

Objectio & responsio corruunt.

Ex dictis hæc etiam corruunt. Quamquam enim propositio Baji 38. falsa quoque sit in sensu charitatis *generatim* sumptæ, ut diximus §. 1. num. 3. tamen ex hac prima Anonymi responsione non evincitur, Bajum non loqui *de charitate justificante;* sed evincitur omnino oppositum. Ipso enim Anonymo teste, ut nuperrime demonstravimus, impius justificatur *quando incipit mandatis obtemperare;* ideoque justificatur *quando pedetentim ad obtinendam remissionem peccatorum disponitur.* Mirum vero, quod Anonymus hæsitanter subjiciat, *Licet forsan aliæ quædam afferri possent Baji propositiones, in quibus mentio fit de charitate perfecta.* Non forsan, sed certissime afferri possunt; & ab ipso Anony-

mo

mo afferuntur pag. 27. Sunt autem, ex quibus ille probat hominem justificari, *quando incipit mandatis obtemperare;* id est, 31. *Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, tam in catechumenis, quam in pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum.* 32. *Charitas illa, quæ est plenitudo legis non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* 33. *Catechumenus juste, recte, & sancte vivit, & mandatum Dei observat, ac legem implet per charitatem, ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in Baptismi lavacro demum percipitur.* 67. *Homo existens in peccato mortali, sive in reatu æternæ damnationis, potest habere veram charitatem: & charitas etiam perfecta potest consistere cum reatu æternæ damnationis.* Igitur non *forsan*, sed firmissime, & absque ulla ambiguitate asserendum est, in quibusdam Baji propositionibus mentionem fieri *de charitate perfecta.* Jam vero in sensu Baji vera justificatio potest separari à remissione peccatorum, ut constat ex propositione 43. *In omnibus pœnitentibus ante Sacramentum absolutionis, & in catechumenis ante baptismum est vera justificatio, separata tamen à remissione peccatorum.* Rursus in sensu Baji una duntaxat datur justificatio, *quæ fit per Spiritum Sanctum inhabitantem;* & una duntaxat vivificatio, *qua vivificatur qui vere justificatur, & palmes vivus efficitur in vite Christo:* siquidem ab hac justificatione & vivificatione juxta Baji propositiones 60. & 61. non distinguitur illa justitia, seu illa vivificatio, quæ fit per inspirationem Spiritus Sancti cor ad pœnitentiam excitantis, ut vidimus §. 3. num. 6. Quid ergo? Si in sensu Baji homo justificatur ante remissionem peccatorum, justificatur autem, fatente
Prop. 61. Anonymo, *quando incipit obtemperare mandatis,* sive ut Bajus ait, *dum ei pœnitentia, & vitæ novæ propositum & inchoatio per Dei gratiam inspiratur;* profecto omnis charitas juxta Bajum est justificans, imo justificans est omnis pius animi motus, & omnis actio, qua impius per Spiritum Sanctum moventem disponitur ad consequendam remissionem peccatorum: & consequenter in propositione 38. revera Bajus locutus est *de charitate justificante, ac perfecta.*

Tres aliæ futiles responsiones Anonymi.

Subjicit Anonymus tres alias responsiones futiles, ineptas, ac semel atque iterum refutatas. Respondet 2. quod si Bajus locutus esset de charitate justificante, *fatendum esset Summum Pontificem definiisse solummodo dari medium aliquod inter cupiditatem & charitatem perfectam. Quis autem ita desipiat, ut hanc fuisse Summi Pontificis mentem sibi, vel aliis suadere velit?* Respondet 3. Jansenium, cujus librum Urbanus VIII. censura notavit, tanquam renovantem errores à Sancto Pio V. damnatos in Bajo, *distinctionem charitatis perfectæ & imperfectæ adhibuisse.* Respondet denique *propositiones Baji damnatas esse in illius sensu:* Bajus autem in *Apologia* propositionis 31. fatetur in Catechumenis *ante remissionem peccatorum* dari charitatis initium. *Admittit ergo inter cupiditatem & perfectam charitatem aliquod medium, nempe charitatem imperfectam.*

Refutantur.

Dixi has responsiones nullius esse roboris. Et quantum ad 1. constat ex dictis inter charitatem, & cupiditatem dari actus & habitus aliarum virtutum, & ipsam dilectionem Dei initialem, qui non sunt à vitiosa cupiditate, & nihilominus *formaliter* non justificant. Hoc ergo definitum est in damnatione propositionum Baji, nullum admittentis medium inter noxiam cupiditatem, & charitatem *justificantem.* Nec desipiunt, qui id affirmant; siquidem hoc Summus Pontifex definiens damnavit propositionem oppositam Tridentino Concilio, quod sess. XIV. cap. 4. docet contritionem imperfectam *donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis.* Illi ergo actus, quibus pœnitens viam sibi ad justitiam parat, non sunt vitiosa cupiditas; & tamen non sunt charitas justificans, quia non sunt *donum Spiritus Sancti inhabitantis,* contra ac sentiat Bajus, qui ait impium justificari, quando per impulsum Spiritus Sancti moventis *incipit mandatis obtemperare,* ut ipse Anonymus fatetur, ac demonstrat pag. 26. & 27. Vide supra num. 5. 10. & 11. Quod repetit de Jansenio, quanti sit ponderis colligitur ex num. 7. & 8. Quæ postremo reponit ex *Apologia* Baji, ex iis, quæ demonstravimus hoc eodem numero, & confirmavimus confessione adversarii, ineptissime proferuntur, cum Bajus in catechumenis, & in pœnitentibus agnoverit *veram justificationem* separatam *à remissione peccatorum;* ideoque ex quo Bajus admiserit charitatem sine remissione peccatorum, ineptissime infertur Bajum admisisse charitatem sine justificatione. Adde quæ de Baji Apologia præmisimus supra nu. 4. & quæ præmonuimus §. 3. n. 1. de-

monstrantes sensum propositionis 38. aliarumque Baji, cum apertissimus sit, non esse ex auctoris Apologia, aut ex aliis ejus Opusculis repetendum.

12. Alia objectio Anonymi adversus semet ipsum & responsio. *Baj. Red. p.* §9. & 60.

Tertio loco proponit Anonymus adversus semet ipsum objectionem 3. quam ait potius appellandam esse *novam quamdam ineptiam:* nempe, *Cum ex propositionibus 35. & 40. aperte constet propositionem 38. de charitate actuali non posse intelligi, sed de charitate habituali duntaxat;* possent obstinate reponere adversarii sensum à se propositioni 38. adscriptum *esse illegitimum, & rejiciendum.* Respondet autem 1. has duas propositiones non esse Baji, cum is expresse asserat non reperiri in Opusculis suis: *ideoque ex propositione 35. & 40. erui non potest quis sit sensus in propositione 38. à Bajo intentus.* Respondet 2. Bajum in sua *Apologia* propositionem 35. hæreticam fateri, quatenus *etiam illum peccatorem comprehendit, qui à Deo juvatur ut credat, & de præteritis sceleribus doleat;* non ergo voluit Bajus omnes actiones hominis existentis in statu peccati mortalis esse peccata. Addit non solum in *Apologia*, verum etiam in Opusculo *de charitate* cap. 7. Bajum asserere, omnia opera ejus, qui nondum adeptus est remissionem peccatorum, non esse peccata: *In Catechumenis* (inquit) *ante remissionem peccatorum invenitur aliquod opus bonum, quod non est peccatum.*

Ineptire Anonymus demonstratur.

Acutissime supra quam dici possit! In objectione Anonymus acu veritatem attingit: & dum illam *novam ineptiam* appellat, se ineptire evidenter demonstrat. Id manifestissime ostendo. Primò §. 3. num. 4. necnon in hoc §. 8. num. item 4. & 10. probatum est, propositionem 35. *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est,* & prop. 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati,* legitima & ineluctabili consecutione inferri ex doctrina in pluribus aliis Bajanis articulis enuntiata. Sive ergo sint Baji, sive alterius, in sensu Baji damnatæ sunt, ac merito cum Bajanis fuerunt Apostolicæ Sedi delatæ, & merito cum Bajanis ab Apostolica Sede proscriptæ. Deinde advertimus, in sensu Baji *justificationem* separari *a remissione peccatorum,* & peccatorem justificari, fatente Anonymo, *quando incipit mandatis obtemperare:* & consequenter ubicunque Bajus ait bona esse opera peccatoris, *quando juvatur à Deo, ut credat, & de præteritis sceleribus doleat,* loquitur de peccatore, qui nondum adeptus est remissionem peccatorum, non de peccatore, qui in Bajano Systemate ante remissionem peccatorum justificatur. Tertiò objectio illa, quæ veritate ex invitis pectoribus aliquando erumpente, in Anonymi mentem venit, consimilis est argumento Suarii probantis ex propositione 38. Baji, quod in hujus sententia omnia opera peccatoris facta *absque gratia sanctificante* sint prava, ut constat ex §. 2. n. 2. ideoque non est nova hæc Bajanistarum *ineptia*, sed perantiqua celeberrimi Theologi ratiocinatio. Quartò idem Anonymus pag. 16. Bajanissimi Redivivi scribit: *Bajus fuit illarum fere omnium propositionum auctor, atque cæterarum præcipuus saltem defensor;* quomodo ergo negat modo Bajum tradidisse propositiones 35. & 40? Rursus scripsit Anonymus pag. 29. *Si nomine peccatoris intelligas illos omnes, qui non operantur ex motivo charitatis, consequens est juxta principium Baji in propositione 38. enuntiatum, quod peccator semper agat ex motivo cupiditatis, ac proinde quod semper peccet. Illud diserte docet in propositionibus sequentibus.* Prop. 35. *Omne quod agit peccator, &c.* Prop. 40. *In omnibus suis actibus &c.* Quo ergo pacto sibimet Anonymus constat, affirmans modo propositiones 35. & 40. non esse Baji? Præterea docet Anonymus eundem errrorem propositionis 38. contineri in propositione 45. Quesnelli, *Amore Dei in corde peccatoris non amplius regnante, necesse est ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque ejus actiones corrumpat.* Bajan. Red. pag. 63. ac vide §. 6. n. 2. Atqui hæc propositio 45. Quesnelli est prorsus eadem cum illa propositione 40. inter Bajanas: *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati*, ut recte observat Propugnator Constitutionis *Unigenitus*, p. 2. prop. 45. cap. 2. n. 4. pag. 367. Ergo propositio 40. inter Bajanas eundem sapit, ac præsefert errorem propositionis 38. Ita undique Anonymus cavillulis suis parum sibi constare convincitur, & magis magisque apparet Bajum in propositione 38. accipiendum esse de *charitate justificante.* Nec immorabor amplius in discutiendis tribus illis frigidissimis responsionibus. Prior enim dispellitur, ex quo propositiones 35. & 40. sint Bajani systematis consectaria: altera eliditur, quia juxta Bajum peccator, dum per inspirationem Spiritus Sancti *incipit obedire mandatis*, justificatur, etiamsi non obtineat *peccatorum remis-*

vide etiam proxime nu. 14.

remissionem: tertia exsufflatur, quia in catechumenis juxta propositionem Baji 43. ante remissionem peccatorum est *vera justificatio.* Vide paulo supra num. 11. imo ipsum Auctorem *Bajanismi Redivivi* pag. 27.

13. Opponit sibi ipsi Anonymus & respondet. *Baj. Red. p.* 61.

Postremo loco proponit sibi Anonymus proximum argumentum: *Omnis actio, quæ non fit ex amore justitiæ, non fit propter bonum finem, & ideo non caret peccato juxta communiorem Theologorum sententiam, qui nullos admittunt actus indifferentes in individuo.* Respondet autem, quod amor justitiæ, qui *juxta illorum Theologorum sententiam* requiritur, ut actio fiat propter debitum finem, *in operibus solum moraliter bonis, nihil aliud est, quam amor congruentiæ, quam habet aliquis actus cum recta ratione;*

Supponit Anonymus certum quod controversum est.

Verum supponit hic Anonymus tanquam certum, quod inter Augustinianos, & reliquos Theologos in controversia positum est, scilicet, posse fieri opus, quod attentis omnibus circumstantiis sit bonum, absque illius relatione in Deum per actualem, aut virtualem charitatem. Id nos negamus, & nobiscum id negant Theologi Orthodoxi quamplurimi; nec tamen assentimur propositionibus Baji, quoniam omissio debitæ relationis in Deum per charitatem, saltem virtualem, non corrumpit *intrinsece* opus ex officio suo bonum, nec facit, ut bonum censeri debeat *vitiosa cupiditas*, quamvis faciat ut illud censeri non debeat *simpliciter*, secundum omnem rationem, & spectata finis ultimi circumstantia. Confundit ergo Anonymus cum sententia Baji sententiam hanc Theologorum complurium, nullâ censurâ notandam: quod jam præmonui §. 1. num. 4. In hoc etiam peccat, quod cum ex Theologis, *qui nullos actus in individuo indifferentes admittunt*, aliqui revera docent in operibus solum moraliter bonis sufficere amorem congruentiæ, sive honestatis illius, quæ sine relatione in Deum relucet sese *in quocunque actu moraliter bono;* multi autem non Augustinenses tantum, sed quamplurimi alii ipsam relationem in Deum necessariam esse propugnent: Anonymus nulla distinctione facta ait *juxta Theologorum illorum sententiam*, (Theologorum scilicet, *qui nullos admittunt actus indifferentes in individuo*) sufficere amorem illius honestatis, *quæ elucet in quocunque actu moraliter bono:* quasi Augustinenses omnes, aliique adstruentes relationem in Deum cujusque operis deliberati, non Theologi essent, sed *pratenses fungi.* At de hac re in tertia Dissertatione.

14. Transit Anonymus ad aliam damnatam propositionem. *Bajan. Redivi. pag.* 62.

Expeditis propositionibus præcedentibus, transit Anonymus ad propositionem septimam ex 31. damnatis ab Alex. VIII. *Omnis humana actio diliberata est Dei dilectio, vel mundi: si Dei, charitas Patris est: si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est:* quæ propositio eadem est, paucis terminis immutatis, cum propositione 38. Baji.

Egi de hac propositione §. VII. num. 5. ubi ostendi eandem propositionem 7. proscriptam præsertim fuisse *in sensu charitatis justificantis.* Ergo in hoc quoque sensu damnata fuit propositio 38. Baji. Adde nunc testimonium P. Dominici Viva Soc. JEsu, qui in *Trutina Theologica* demonstrat illius septimæ propositionis falsitatem ex 25. Baji, *Omnia opera infidelium sunt peccata:* ex 35. *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est:* ex 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati;* atque ex canone 7. sess. 6. Synodi Tridentinæ: *Si quis dixerit opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, vere esse peccata, vel odium Dei mereri, aut quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto eum gravius peccare; anathema sit.* Ex quibus ita ratiocinamur: Juxta Anonymum sensus propositionis 38. Baji continetur in propositione 7. ex damnatis ab Alex. VIII. Sed propositio hæc septima reddit sensum, quod infidelis & impius *ante justificationem* in omni opere peccet, ac serviat *dominanti cupiditati.* Ergo hunc eundem sensum reddit propositio 38. Baji. Atque hinc roborantur quæ dixi paulo supra numer. 12. Et quoniam P. Dominici Viva mentionem feci; is quoque eodem loco testatur, *per Bajum nullam in statu naturæ lapsæ dari virtutem infusam præter charitatem infusam, nullum esse virtutis actum, qui non sit elicitus à charitate, & nullum dari opus moraliter bonum, quod non mereatur de condigno vitam æternam.* Charitatem ergo *justificantem*, sine qua vitam æternam promereri non possumus, necessariam Bajus existimavit ad omne opus, quod sit moraliter bonum, & non sit à vitiosa cupiditate corruptum.

P. Viva p. 388. edit. Patavinæ.

15. Effugium Anonymi. *Bajan. Red. p.* 62. & 63.

Eundem errorem propositionis 38. Baji, affirmat Anonymus contineri in propositione 44. Quesnellii, aliisque *de chari-*

charitate, usque ad 58. quas exscribit, nulla addita expositione. A nobis autem demonstratum est §. 4. 5. & 6. easdem Quesnellii propositiones damnatas fuisse *in sensu charitatis habitualis, aut justificantis:* ideoque in eodem sensu damnata erit propositio 38. Baji.

16. Effugium aliud Anonymi. *Baj. Rediv. pag. 64.*

Gloriatur tandem Anonymus ex præcedentibus adnotationibus suis *luce meridiana clarius esse*, quod sensus articuli 38. Baji non sit, *quod omnia opera peccatoris sint peccata, & omnia opera hominis justi sint laudabilia, sed sensum esse, quod omnia opera, quæ non fiunt ex motivo charitatis, sint peccata: unde sequitur*, inquit, *eos favere erroribus damnatis, qui propositionem 38. Baji, aliasque similes exponunt de charitate habituali, & sanctificante.*

Falsitas effugii declaratur.

Contra nos *luce meridiana clarius* esse contendimus, Anonymum singulis illis adnotationibus nullatenus demonstrasse illam propositionem 38. non esse accipiendam de charitate sanctificante; quoniam ubique tacuit omnem charitatem, etiam actualem, & qua homo *incipit obtemperare mandatis*, in sententia Baji, esse *justificantem*, & posse dici quoad effectus & munera *habitualem*. Quare non debebat Anonymus, ut planissimis ratiocinationibus rudi, & imperito lectori fucum faceret, ad hunc modum argumentari, *Bajus loquitur de charitate actuali, Ergo non loquitur de charitate habituali, & sanctificante*, ad quod unum omnia ejus sophismata reducuntur: sed ingenue, quandoquidem id non ignorabat, singulis illis ratiocinationibus debebat addere: *Verum in sensu Baji quælibet charitas actualis, imo quodlibet bonum opus justificat.* Sed hoc tacuit, quoniam hoc uno additamento *Bajanismus Redivivus* in fumum abjisset. Poteram & ego his tantum verbis, *At juxta Bajum actualis quælibet charitas, & omne bonum opus justificat*, quidquid Anonymus producit, refellere: sed pluribus morem gerere necessarium fuit, quibus parum in re Theologica exercitatis, veritas auctoritate, & ratione erat manifestanda. Id num præstiterim, esto penes Theologos universos judicium. Illud quoque *luce meridiana clarius* esse contendimus, quod propositionem 38. Baji *de charitate habituali*, & *de cupiditate habituali* acceperint cujuscunque instituti viri doctissimi, necnon centum Episcopi Galliarum; de quibus num recte Anonymus sentiat, dum facit illos Baji fautores, ipse videat. Addit ex principiis Baji illud ulterius inferri, quod *omnis vera Christi gratia sit charitas, aut ejus inspiratio*; sed hanc gratiæ definitionem erroneam esse, cum dentur actus fidei, timoris, & spei, quibus peccatores disponuntur ad justificationem, nec tamen à charitate oriantur. Nolo de hac gratiæ definitione in præsentia disserere. Agam de illa proximo capite, ac rursus in dissertatione de hæresi Janseniana. Sufficiant modo, quæ de duplici sensu hujus vocabuli *charitatis* prænotarunt centum Galliarum Antistites, de quibus §. 4. num. 3. unde infertur illam definitionem rejici non posse, si in ea accipiatur vocabulum *charitatis* in sensu ampliori, & pro bona voluntate Divinitus inspirata. Interim verò *Bajanismi Redivivi* fundamentum undique subversum est, atque ex momentis compluribus, necnon ex ipso Fabricatore, ejusque artificiosa structura labile & arenosum esse convincitur.

CAPUT II.

Demonstratur in libris de Theologicis disciplinis *pravos omnes sensus Bajani articuli* 38. *qui juxta Anonymum totius* Bajanismi *est basis ac fundamentum, expressis verbis refellis ideoque illatam nobis* Bajanismi *notam esse puram putam calumniam.*

Duo distinquenda.

IN his, quæ de me, ac de Fulgentio Bellelli Anonymus tradit, duo arbitror esse distinquenda, modum scilicet loquendi, & rem ipsam, sive pondus rationum. Quantum ad modum spectat, quo frequentissime me appellitat non tantum Bajanistam, ac Novatorem, sed etiam *artificiosa fraude illudentem Catholicis, ut effugiam censuras in Bajum latas*, profiteor me nolle vicem detractatori rependere, cum dedeceat Augustini discipulum retundere convicia conviciis. Si adversarius, cui me arbitror ignotum esse, conscientiæ latebras scrutaretur, illum S. Parentis Augustini verbis interpellarem: *Si mihi accom-*

Libro contra Secundinum cap. 1. Tom. 8. p. 529.

accommodares credendi benevolentiam, quoniam latebras animi mei arguis, quas utique promere ad oculos tuos, & demonstrare non possum, facile de ipso mutares sententiam, & nolles amplius temere affirmare quod nescis. Erit tamen apud omnes æquos æstimatores conscientiæ meæ ineluctabile testimonium, quod nec ipse Anonymus in libris meis vel unam Baji propositionem, quam non recte damnatam dixerim, potuerit offendere, & quod *Bajanistæ* calumnia suis tantummodo detortis consecutioibus innitatur. Verum has etiam consecutiones à me facili negotio repellam: quod in præsentia, invocato illius nomine, *qui facit judicium omnibus injuriam patientibus*, facere aggredior.

Consecutiones malæ repelluntur.

Psalm 102. 6. & 145. 7.

§. I.

De priori sensu in propositione 38. *Baji proscripto.*

SUMMARIUM.

1. Primus sensus articuli 38. Baji. 2. 3. & seqq. referuntur verba formalia Authoris.

Primus sensus articuli 38. Baji.

PRimus itaque sensus in articulo 38. intentus à Bajo est, inter cupiditatem, quæ à Joanne prohibetur, & charitatem per Spiritum Sanctum in corde diffusam, atque justificantem, non dari amorem aliquem bonum à gratia actuali non justificante excitatum.

Tom. 3. 1. Verba formalia. P. Berti.

Hæc autem in libro XVIII. cap. 2. mea verba sunt: *Infideles destituti sunt fide habituali, & cum gratia sanctificante conjuncta, quam solam veram gratiam esse Bajus, & Quesnellius existimarunt: non sunt tamen, dum recte, & cum Divina acceptatione operantur, destituti omni gratia actuali, & ingenito rationis lumine, in quo idea honestatis veritatisque refulget.*

Ibidem. 2. Eadem ejusdem.

Hæc rursus eodem cap. 2. ad 4. objectionem mea verba sunt: *Quidquid fit absque charitate habituali, cujus primus effectus est remissio peccatorum, qualem gratiam tantummodo Bajus, & Quesnellius propugnarunt, non recte opus bonum vocatur, nego majorem: Quidquid fit absque charitate actuali, & gratia, quæ justificationem præcedit, non est bonum opus rectum, ac bonum undequaque, & ad ultimum finem æternamque vitam perducens, concedo. Item concedo non esse bonum honestum, si corrumpatur vitio philautiæ, atque ad creaturam ultimo referatur. An vero ut honestum sit, omnique vitio careat, necessaria sit gratia supernaturalis, quæstio est scholastica, nullo modo pertinens ad dogma nunc propugnatum.*

Hæc insuper eodem in libro cap. 3. mea verba sunt: *Ad Bajum quod attinet, dictum supra ab eo nullam admissam fuisse gratiam, nisi habitualem, & nullum in peccatore, vel infideli opus, quod peccati macula intrinsece non vitietur; quam impiam hæreticamque doctrinam Catholici omnes repudiant.*

Tom. 3. 3. Eadem ejusdem.

Hæc itidem lib. XXI. cap. 4. mea verba sunt: *Septima propositio ab Alexandro VIII. proscripta surculus est Bajani articuli 38. ut animadvertit etiam Dominicus Viva in Trutina damnatarum Thesium Volum. 3. & merito damnata est, quoniam multa opera deliberata recte fiunt absque charitate habituali, & sine gratia Spiritus Sancti inhabitantis; multa etiam spectato officio, & secundum operis substantiam recta sunt, neque à noxia cupiditate proficiscuntur, etsi virtutis laudem ex alio capite minime promereantur, ut explicatum est præcedenti Volumine. Ex quo nempe recto ordine relationis sint destituta.*

Tom. 4. 4. Eadem ejusdem.

Hæc quoque mea verba sunt lib. 34. cap. 6. *In hoc situs est error Baji, quod non secernat habitualem ab actuali justitia; ideoque toto cœlo distant à Bajo, qui docent per charitatem habitualem impium justificari, & per actualem disponi ad justificationem, discrimen duplicis justitiæ, & duplicis justificationis à Bajo sublatum apertissime tradentes & propugnantes.*

Tom. 7. 5. Eadem ejusdem.

§. II.

De altero pravo ſenſu in articulo Baji cubante.

SUMMARIUM.

1. Et ſeqq. oſtenditur, Authorem ab altero ſenſu pravo dictæ propoſitionis eſſe longiſſimè alienum.

Alter ſenſus à Bajo intentus.

ALter ſenſus intentus à Bajo eſt, inter cupiditatem & charitatem actualem non dari amorem aliquem, neque ullam actionem, quæ non oriatur à cupiditate; à qua omnis actio peccatoris juxta eundem Bajum inficitur, & corrumpitur.

Tom. 3. 1. Declaratur mens P. Berti primò.

Oppoſitum à me traditur lib. XVI. cap. 3. his verbis: *Ex cupiditate nequit produci fructus bonus, quemadmodum ex charitate produci nequit fructus malus. Nihilominus arbor mala cum ſola cupiditate poteſt non producere fructus malos, & inſita charitate poteſt producere fructus bonos.*

Tom. 3. 2. Secundo.

Item oppoſitum à me traditur lib. XVIII. cap. 2. proximis verbis: *Juſtus, qui eſt arbor bona, & ob gratiam ſanctificantem cordis habet munditiam, fideique oculum lucidum, ac ſupernis flammulis irradiatum, non omnia agit inculpate, & ex motivo ſanctæ dilectionis, cum frequenter in peccata venialia prolabatur, atque ad inſtar fructiferæ arboris, bona adhuc perſiſtente radice, aut ſterilis ſit, aut fructus proferat immaturos. Ita infidelis, & impius, cui ineſt radix culpæ, ac pravæ cupiditatis, interdum inſpiratione divina virtuoſe operatur; quemadmodum arbor ſterilis ac ſylveſtris frondes, ac flores emittit, atque ſi ramuſculus aliquis inſeratur, nonnullos etiam ſalubres fructus producit.*

Tom. 3. 3. Formalia P. Berti contra Anonymum.

Hæc itidem mea verba ſunt libro XVII. cap. 4. *Reſpondetur propoſitiones Baji rectiſſime fuiſſe proſcriptas. Primo, quia datur amor naturalis, quo animus fertur in beatitudinem, cujus deſiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere, atque hic amor non eſt à gratia, quemadmodum nec liber ea libertate, quæ ſufficiat ad meritum, ut Bajus, Quesnellius, & Janſenius commenti ſunt; ſed eſt amor inditus à natura, indeliberatus, & neceſſarius. 2. Datur amor naturalis etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus, ut eſt auctor naturæ, neque amor ipſe ſecundum ſubſtantiam malus eſt, ſed bonus, & rectæ rationi conſentaneus, licet aliquando non habeat rectitudinem finis, ſi Deus non diligatur propter ſe, gratis, & amore benevolo. 3. Etiam datur amor Dei auctoris naturæ, & bonus undequaque ſine gratia Spiritus Sancti inhabitantis, quam duntaxat admiſit Bajus, ut conſtat ex articulo 62. in quo rejicit tanquam commentitiam, & odioſiſſimam diſtinctionem duplicis juſtitiæ, alterius, quæ fit per Spiritum charitatis inhabitantem, & alterius, quæ fit per inſpirationem Spiritus Sancti nondum cor inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis. Ex qua prava doctrina ſequeretur, quæcunque fiunt ab homine nondum juſtificato vere eſſe peccata; quod Bajus aſſeruit art. 35. ut cap. 2. dictum eſt.*

Tom. 4. 4. Eadem ejusdem.

Rurſus de propoſitione 9. ab Alexandro VIII. confixa hæc ſcribo lib. 21. cap. 4. *Etiam in hoc falſa eſt, quod ſupponit deteſtationem peccati ob ejus turpitudinem non oriri ex amore honeſtatis, quem rectum eſſe, & ad virtutem conſtituendam idoneum non denego, ſervatis tamen iis, quæ de virtutis, norma diſſerui eodem volumine. Ita qui intuitu cæleſtis beatitudinis operatur, tenet amoris ordinem, quoniam æternam vitam diligere rectum eſt.* Vide eodem lib. cap. 2.

Tom. 4. 5. Eadem ejusdem de timore ſervili.

Inſuper de timore ſervili hæc ſcripſi lib. XXIII. cap. 12. *Timor inordinatus eſſe poteſt, atque ut vocant, ſerviliter ſervilis, ſi nempe timens ſui ipſius delectatione fruatur, atque ea de re pertimeſcat quidquid ſibi tale damnum infert, nullam ſentiens honeſtatis, & juſtitiæ delectationem. Poteſt etiam eſſe ordinatus, & rectus, quia poteſt formidare gehennam ob ſui amorem, qui non ſit vitioſa cupiditas, nec ſummum bonum ſibi ipſi poſtponat, ſed ita ſeipſum diligat, ut in ſummi boni comparatione ſibi ipſi vileſcat.*

§. III.

§. III.

De tertio Bajano sensu item abjiciendo.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. tertius Bajanæ propositionis sensus minimè est conformis menti Authoris.

Sequela ex articulo Baji 38.

EX articulo Baji 38. istud etiam consequitur, non dari amorem beatitudinis ex appetitu innato provenientem, qui non sit vitiosa cupiditas, aut laudabilis charitas; ut diximus observasse Brunonem Neusser, & in hujus confutatione Norisium.

Tom. 3. 1. Mens P. Berti declaratur primò.

Verum ego lib. XVIII. cap. 5. hæc scripsi: *Liberum arbitrium sine gratia potest suam beatitudinem appetere naturali instinctu, quem non potuit amittere depravata natura.*

2. Eadem secundo.

Eodem libro cap. 4. præmiseram: *Datur amor naturalis, quo animus fertur in beatitudinem, cujus desiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere;* & alia consimilia præcedenti §. 11. num. 3.

Tom. 1.

Cum de hoc appetitu innato beatitudinis diversæ sint sententiæ Scholasticorum, produxi quæ de illo tradunt scriptores lib. 3. cap. 1. & in Additam. lib. XII. cap. 2. & 3. Commemoravi etiam eo loci sententiam Dominici Soti in 4. dist. 49. art. 1. quæst. 2. Addi possunt complures alii, inter quos Julius Cæsar. Recupitus Societatis JEsu, qui pro appetitu innato beatitudinis acerrime pugnat lib. VI. de Verit. cap. 3. quæstione prima, cujus testimonio Cardinalis Norisius suam, nostramque responsionem confirmat: sed de his rursus, ubi pertractabitur *de statu naturæ puræ.*

Tom. 2. 3. Alii adducuntur.

Undecunque oriatur amor beatitudinis, sive ex appetitu ejus innato, sive ex elicito, hæc literis mandavi lib. XVIII. cap. 3. *Nostratium singuli absque ullo vitio fatentur in unoquoque, quantumvis improbo, homine appetitum beatitudinis, quem natura in malis suis non potuit amittere.*

Tom. 3. 4. Formalia P. Berti.

§. IV.

De quarto Baji sensu pariter reprobando.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. à quarto etiam Baji errore manifestè recedit Author.

Error Baji.

ERravit præterea Bajus, quoniam inter cupiditatem, quæ prohibetur à Joanne, & charitatem, quam Deus remuneratur, existimavit non dari motus concupiscentiæ, qui non sint transgressiones legis.

1. Ab hoc recedit P. Berti primò.

Ab hac Bajana hæresi ubique recedo. Enimvero libro XV. de Hæresi Luthero-Calviniana cap. 2. & 3. & libro XVII. de Hæresi Jansseniana demonstro motum concupiscentiæ, quem homines patiuntur inviti, etsi ad peccatum alliciat, & pœna sit originalis peccati, attamen peccatum non esse, quoniam certissimum

Tom. 4. est *non posse cum necessitate permanere libertatem arbitrii, non motum cupabilem, non proprie acceptum peccatum, non meritum spectans ad electionem mediorum, non opus aliquod dignum retributione, vel pœna.* Explico his in locis (pag. 189.) quo sensu ab Augustino ignorantia, & concupiscentia, quæ manent in regeneratis ad agonem, dicantur peccata, *quatenus & peccati pœna sunt, & ad peccandum inclinant,* sed inconcussa fide tenendum esse neminem cum ignorantia invincibili, & absque libertate indifferentiæ reddi legis transgressorem.

2. Accedit secundò.

Inter canones à me statutos lib. XXI. cap. 11. ad dignoscendum quando ignorantia, aut cupiditas sit noxia & culpabilis, hunc definivi nu. 7. *Motus ille pernicioſæ cupiditatis, in quantum homine invito consurgit, & rationem præcedit, est illa lex membrorum repugnans legi mentis, de qua Apostolus; peccatum etiam aliqua ratione appellatur, in quantum est radix mala, insita originali peccato,*

cato, & ad peccatum alliciens. Verum cum non sit in libera potestate eundem motum non experiri, nequit reputari illud peccatum, quod est legis inobedientia, & transgressio, quidquid commentus est Bajus merito ab Apostolica Sede proscriptus.

Generalis est, ac sæpenumero à nobis repetita sententia, *in operibus indeliberatis, ac necessariis nullam meriti, laudisque inesse rationem, quemadmodum nec vituperii, aut malitiæ;* atque eandem sententiam his verbis expressam invenies initio c. 2. libri primi ac vicesimi. *Tom. 4. 3.* Recedit tertiò.

§. V.

De sensu quinto Baji noxio, & rejecto.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. Nec quintum Baji errorem unquam docuit Author, idque energicè ad finem demonstratur.

Error Baji. BAjus insuper inter noxiam cupiditatem, & charitatem laudabilem non admisit actum aliquem bonum, promanantem ab habitibus infusis, à charitate distinctis.

Tom. 4. 1. Hunc non docuit P. Berti, patet primò ex libro ejus 21. cap. 4.

Libro autem XXI. de Theologicis disciplinis cap. 4. hæc leguntur: *A nobis non denegantur alii virtutum habitus à charitate distincti, cujusmodi est fides, spes, timor; neque recensetur inter vitia, aut detestatio peccatorum excitata ex illorum turpitudine, aut bonum opus patratum intuitu mercedis, aut fides, quæ à charitate sejungitur; quemadmodum autumabant illarum propositionum assertores: sed cum hæc omnia virtutum habitus, & in se inspecta bona esse profiteamur, contendimus habere à charitate, & ab amore virtutis formam, ac perfectionem; quamquam iis habitibus, ac virtutibus recte utamur, etiam destituti charitate habituali, dummodo aliquo amore dirigantur in Deum ultimum finem, aut saltem conformentur communi, & incommutabili regulæ rectitudinis.*

Tom. 4. 2. Secundò ex libro 23. cap. 10.

Libro 23. cap. 10. hæc leguntur: *Ad virtutem non requirit Schola Augustiniana charitatem habitualem; sed ordinem dilectionis, qua virtus non sit inflata, dum ad se ipsam refertur, nec vitio labefactetur, dum marcescit cupiditate; de quibus plura lib. 18. cap. 3. Deinde profitetur habitus virtutum etiam supernaturalium, à charitate distinctos; tametsi charitas actibus cæterarum virtutum tribuat formam, ac perfectionem; ut explicavi supra. Denique contendit humanam voluntatem in quolibet exercitio virtutis duci vario ipsius amoris affectu, sive boni cupiditate, quæ nec deest in fide informi, auctore D. Thoma 2. 2. qu. 5. art. 2. ad 2. sed non requirit ad cujuslibet virtutis actum explicitum illum amorem, qui tendit in Deum ut summum bonum, constituitque virtutem peculiarem cæterisque præstantiorem, quæ speciali quadam ratione dicitur charitas.*

Tom. 4. 3. Ex eodem libro cap. 11.

Eodem libro cap. 11. hæc leguntur: *Spes à fide & à charitate distinguitur, etiamsi ad actum spei requiratur amor aliquis inchoatus, quo Deus diligitur, ut inquit Estius in 3. distinct. 26. §. 2. quatenus ab intellectu proponitur, ut summum ac beatissimum nostrum bonum, licet semper non adsit amor charitatis, quo voluntas affecta cætera omnia summo bono postponat.* Ac de timore in proximo cap. 12. *Potest etiam esse ordinatus, & rectus, quia potest formidare gehennam ob sui amorem, qui non sit vitiosa cupiditas.* Et paucis interjectis: *Advertas, quod si hujusmodi timor naturalis sit, neque ex perversa cupiditate, & prædominante rerum creatarum dilectione oriatur, nequaquam culpandus est, sed est innoxia passio naturæ imbecillis, atque infirmæ, ut paulo supra diximus cum Augustino. Illud quoque animadvertas non esse timorem mundanum, & malum, eum, quo aliquis timet sæcularem potestatem, judicemque terrenum; dummodo hunc timeat quatenus à Deo constitutus est, nec sine causa gladium portat, ut ait Apostolus ad Rom. XIII. 4. Dei enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit. Nam istiusmodi timor rectæ rationi consentaneus est, neque natura sua excludit amorem justitiæ.*

4. Ex libro 19. cap. 4. *Tom. 3.*

Integra dissertatione lib. 19. cap. 4. demonstro peccatorem fide, spe, ac timore ad justificationem disponi.

Tom. 7.

In dissertatione de Pœnitentia in lucem edita biennio, antequam *Bajanismus*

mus Redivivus prodiret, initio scilicet anni 1743. cap. 1. ad hunc modum loquor: *Quid vero dicendum de Pœnitentia, quam in nobis excitat timor gehennæ, ac turpitudo peccati? Illam proculdubio inter veras virtutes connumerare debemus. Quamquam enim volumine* IV. *à nobis tradita est definitio illa virtutis, Virtus est ordo amoris, quæ utique Augustiniana est, Augustini verbis contexta, & Augustinianæ doctrinæ munimentis firmata; non tamen inde inferre quis potest denegari à nobis veras, propriasque virtutes à charitate distinctas. In eodem quippe volumine 4. eodemque capite testati sumus dari plures virtutum supernaturalium habitus absque charitate: quod iterum asseruimus lib. 23. cap. 10. commonstrantes veram ac supernaturalem fidem remanere in homine impio, ac rursus cap. 12. ubi adversus novatores ostendimus timorem servilem esse bonum ac supernaturalem, neque in eo inveniri aliquid vitii, quod eidem timori sit adscribendum.* Plura subjicio declarans me nunquam aliud intendisse præter id, quod traditur à S. Thoma 3. part. quæst. 85. art. 2. In eodem tractatu de Pœnitentia cap. 5. refello propositiones Baji, & Quesnellii circa timorem à charitate sejunctum: & in sequentibus rursus de propositionibus Baji pertractans, eas, quæ ad timorem spectant, longe discrepare à sententia nostra demonstro tum ratione, tum complurium Theologorum testimoniis, præsertim Lamberti Le-Drou, Caroli Vitasse, P. Le-Droint, Francisci Suarez, aliorum: ac post tam apertam, repetitam, & ubique insertam Bajani erroris detestationem, adinveniri potuit, qui me tanquam Bajanistarum omnium fraudulentissimum traduceret, extantque inter viros Catholicos, qui tanto impostori fidem adhibeant, nunquam fortassis, aut nonnisi perfunctorie libris nostris perlectis? Aut legant, & quæ in *Bajanismo Redivivo* continentur cum operibus nostris conferant diligentius: aut si libros nostros despiciant, quod à fratre humilis fortunæ conscripti sint, eosque tantum pervolutare velint, qui exarati dicuntur à Viro Ecclesiastica dignitate insignito; obsecro, atque obtestor, ut meminerint cujus sint ea verba, *Non valde curo superborum, imperitorumque judicia, qui similiter in legendos libros, atque in salutandos homines irruunt. Non enim cogitant, quales ipsi, sed qualibus induti vestibus sint, & quanta pompa rerum, fortunæque præfulgeant.* Sed jam quid ex dictis apertissima consecutione inferatur, attendant.

Item ex Dissertatione de pœnitentia cap. 1.

Plura subjicio.

S. Augustinus de Ordin. lib. 1. cap. 11. tom. 1. pag. 227.

CONCLUSIO.

In libris de Theologicis disciplinis non habetur pravus sensus articuli 38. Baji, ideoque nec ullum vestigium Bajanismi: cum judice Anonymo pag. 18. & 47. *præcipuum Bajanæ doctrinæ dogma, cæterorum fere omnium errorum in Bajo damnatorum caput, atque principium istud sit, quod omnis amor, quo creatura rationalis fertur in aliquod objectum, est aut vitiosa cupiditas, qua mundus, & ea quæ in mundo sunt, diligitur, aut laudabilis illa charitas, qua Deus amatur, atque ideo omnis amor creaturæ rationalis habet pro fine vel Deum charitate amatum, & est laudabilis; vel mundum, & est culpabilis, atque vitiosa cupiditas.*

Dogma Baji præcipuum juxta Anonymum.

DEMONSTRATUR.

Pravus & hæreticus sensus Bajani articuli 38. est, quod inter vitiosam cupiditatem, quæ à Joanne prohibetur, & laudabilem charitatem, qua per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur, non datur amor elicitus à charitate inchoata, & initiali, quæ *formaliter* non justificet, nec mereatur *de condigno* vitam æternam: non datur in peccatore, vel servo peccati amor aliquis, vel actus, qui non vitietur à prædominante cupiditate: non datur amor ortus ex appetitu innato beatitudinis, qui non sit amor laudabilis charitatis: non datur motus concupiscentiæ & pravæ cupiditatis, qui non sit legis inobedientia, & transgressio; ac tandem non datur amor aliquis ordinatus, vel actus aliquis bonus, procedens ex habitibus à charitate distinctis. Hæc propositio constat, & evidentissima est ex primo capite hujus dissertationis.

Ab hoc dogmate libri de Theologicis disciplinis puri esse demonstrantur.

In libris *de Theologicis Disciplinis* expressissime admittitur actus elicitus à gratia actuali, qui non est amor charitatis justificantis: admittitur in peccatore & in servo peccati amor naturalis, & honestus, qui non exoritur à cupiditate prædominante: admittitur amor beatitudinis ortus ex appetitu innato, aut elicito, qui non est illa charitas laudabilis: admittitur prava cupiditas, sive motus concupiscentiæ, qui non est inobedientia & transgressio legis; ac demum admittuntur actus virtutum, quæ sunt habitus infusi à charitate distincti, nec tamen à mundi cupiditate vitiantur.

Hæc propoſitio ex hoc ſecundo capite manifeſtiſſima eſt.

Igitur in libris *de Theologicis diſciplinis* non habetur pravus, & hæreticus ſenſus articuli 38. Baji, qui judice Anonymo *eſt præcipuum Bajanæ doctrinæ*, & cæterorum fere omnium errorum in Bajo damnatorum caput, baſis, atque principium.

§. VI.

Diſcutiuntur momenta, quibus Anonymus nititur demonſtrare in libris de Theologicis Diſciplinis *ſenſum propoſitionis Bajanæ* XXXVIII.

SUMMARIUM.

1. Primum parat inſultum Anonymus; aſt refellitur, & falſitatis convincitur.
2. Alterum adverſarii momentum inane eſſe oſtenditur, repellitúrque illius ratiocinatio Dialectica.
3. Procedit ulteriùs Anonymus, & mentiri oſtenditur.
4. 5. Enodantur aliæ duæ objectiones.

Contendit iam Anonymus in libris de theologicis diſciplinis contineri ſenſum propoſitionis Bajanæ 38.

QUisquis legerit teſtimonia ex libris à me in lucem editis collecta, & paulo ſupra producta, atque ex hac parte agnoverit illa articulis Baji, horumque pravis ſenſibus adverſari, ex alia autem parte acceperit me tanquam Baji ſectatorem ab Anonymo auctore *Bajanismi redivivi* proſcindi, & crudeliſſime lacerari; exiſtimabit proculdubio apertiſſimas antilogias, & dogmata præcedentibus contraria in lucubrationibus meis adinveniri, quæ accuſatorem non traxerint modo, ſed impulerint ad tam acerbam, immaniſſimamque criminationem. Verùm ille nec me aliquo ſaltem in loco deteſtari Bajanos errores fatetur: nec me reprehendit hujusmodi antilogiæ; nec me unquam honorificentiori titulo appellat, quam hominem opinionum pravitate, & in hæreticas novitates ſtudio corruptum, ab Orthodoxis cum Baji ſectatoribus diſſidentem, errores in Baji propoſitionibus damnatos evidenter renovantem, nullatenus diſcrepantem à Sectariis, tentantem evitare Eccleſiæ cenſuras; & ſi aliquid in ſcriptis meis reperitur, quod videatur à proſcriptis articulis diſſonum, illud arte, ſubterfugio, fraude à me inſertum ad Conſtitutiones Apoſtolicas eludendas. Profecto qui ad hunc modum loquitur, debuit tam expreſſum *Bajaniſmum* in libris meis reperire, ut nulla mihi evadendi via relinquatur; aut ſi id non reperiit, judex eſt inſipientiſſimus, atque iniquiſſimus. At imploro humillime obteſtorque Theologorum omnium æquiſſimum, rectiſſimumque judicium, necnon ſacroſanctam Eccleſiaſticorum Judicum auctoritatem, ut poſtquam aſſertiones meas directe Bajanis oppoſitas examinaverint, expendere non dedignentur num accuſatoris hujus argumenta talis ſint generis, ut cum iis, quæ paulo ſupra in defenſionem meam attuli, poſſint aliquantulum comparari, eaque valeant revincere ac ſuperare.

Bajan. Rediv. pag. 12. 179. 238. 260. 271.

Demonſtraturus itaque Anonymus in libris meis ſenſum Bajani articuli 38. ait me quidem illum *expreſſis verbis* non tueri, doctrinam tamen illius evidenter amplecti, dum affirmo lib. 21. cap. 2. de quocunque actu humano, quod, *niſi adſit charitas per quam referatur in Deum, in praxi operans non operabitur propter æquitatem, cujus habet ideam ingenitam; ſed aut ſibi placens, aut fruens bonis commutabilibus, & ideo opus erit pravum, atque perverſum.*

Bajan. Rediv. pag. 173. 1. Inſultus Anonymi ex lib. 21. cap. 2.

Ad hæc ita reſpondeo: Principio cum in ſcriptis meis non potuerit Anonymus invenire propoſitionem 38. in Bajo damnatam, & propter conſecutiones, quas è doctrina Scriptoris Catholici infert aliquis contrariæ ſententiæ propugnator, nefas ſit eidem doctrinæ calumniam inferre; conſequitur totam hanc *Bajaniſmi redivivi* molem eſſe alicujus impoſtoris figmentum. Deinde verba, quæ producuntur ex volumine IV. lib. 21. cap. 2. mutilata, & ſubdole conciſa in medium prolata ſunt. Ita enim eo loci ſcripſi: *Dixi omnium menti ineſſe regulam quamdam incommutabilem æquitatis, ſed hominem lapſum magis movere, atque ad agendam trahere imagines rerum ſenſibilium, & inſeminatam peccato primi*

Reſpondetur & falſitatis convincitur Anonymus.

Tom. 4.

primi hominis noxiam cupiditatem: ad hanc comprimendam nobis inspirari gratiam sanctæ delectationis. Ad propositam ergo quæstionem ex hac mea opinatione consequens habetur responsum. Vel humanus actus dirigitur per charitatem, & gratiam sanctæ delectationis in Deum, & est bonus undequaque; vel per eam ideam incommutabilis æquitatis rectæ rationi deprehenditur convenire, & est bonus moraliter; vel peragitur ob inanem gloriam, & est inflatus typho superbiæ; vel propter res sensibiles & creatas, & cupiditate marcescit. Igitur in individuo nullus datur humanus actus indifferens. Addo quod nisi adsit charitas, per quam referatur in Deum, IN PRAXI *operans non operabitur propter æquitatem; cujus habet ideam ingenitam, sed aut sibi placens, aut fruens bonis commutabilibus; & ideo opus erit pravum atque perversum.* Ibidem lectorem remitto ad ea,

Tom. 3. quæ habentur libro XVIII. cap. 3. ubi agens de sententia nostratium, qui propugnant omnia opera deliberata in finem ultimum per charitatem actualem, aut virtualem referenda esse, & de qua sententia disputo problematice, affirmo *opus non ordinatum ad pravum finem non esse intrinsece, positive, & quantum ad substantiam attinet vitiatum, & à radice malæ cupiditatis erumpens, ut falso opinatus est Bajus;* licet non sit bonum *undequaque, etiam extrinsece, & considerata omissione finis debiti.* Addo: *Ne sit vitii labes, sufficit uniformitas legi naturaliter nobis inditæ.* Ex his quomodo evincitur inter vitiosam cupiditatem, & laudabilem charitatem non dari amorem ortum ex appetitu beatitudinis, qui non est charitas per Spiritum diffusa? Quomodo evincitur non dari motus concupiscentiæ, qui non sint trangressiones legis, & cupiditas, quæ à Joanne prohibetur? Quomodo evincitur non dari amorem naturalem, qui non oriatur ex cupiditate prædominante? Quomodo evincitur perversa, & cupiditatis contagione vitiata esse, quæ non procedunt à charitate justificante?

Cautela P. Berti. Sed irascitur adversarius, quod dixerim: *Nisi adsit charitas, per quam referatur in Deum, in praxi operans non operabitur propter æquitatem, cujus habet ideam ingenitam, sed aut sibi placens, aut fruens bonis commutabilibus; & ideo opus erit pravum, atque perversum:* irascitur, inquam; nam ubicunque in me acuit stylum, & videt in verbis meis expresse Bajanismum non contineri, huc recurrit, clamitans omnia à me dici artificiose ad censuras vitandas, cum gratiam *in inspiratione dilectionis, & charitatis* constituerim, ac dixerim opera, quæ in Deum *charitate* non referuntur, ratione finis prava esse, ac perversa. Verùm ob miseram calumniatoris hallucinationem! Nequaquam ex verbis illis meis inferri potest, opus absque charitate actuali patratum (ut mittam Bajum agnovisse solam charitatem justificantem, quod cum Anonymus demonstrare vellet esse subterfugium Bajanistarum, mendaces fecit eximios Theologos, non semel sibi ipsi contradixit, ac demonstravit oppositum) nequaquam ex verbis meis inferri potest, opus absque charitate actuali patratum oriri *à noxia cupiditate*, ut commentus est Bajus; cum in sententia nostra eliciatur ab amore, quem honestum, bonum, & ordinatum esse profitemur, quamvis non procedat ab illa charitate, qua Deus diligitur propter se, prout constat ex verbis meis productis paulo supra §. 2. num. 3. sed tantum consequitur, opus illud, quod bonum est, si consideretur principium à quo elicitur, & spectetur objectum, ac finis proximus, ad quem dirigitur & ordinatur, non esse bonum, si attendatur finis ultimus; vel pravum esse defectu operantis, qui idem opus ad Deum incommutabile bonum non referens adhuc fruitur bonis commutabilibus. Atque in hoc Anonymi detinetur supina doctrinæ nostræ ignorantia, quod pravitatem operis provenientem ex defectu relationis in Deum confundit cum illa pravitate intrinsece operibus inhærente, quando eliciuntur à noxia cupiditate, nobis aut per summam ignorantiam, aut per execrandam malitiam ubique imputans, quod opera propter decorem virtutis, vel naturalem honestatem patrata tanti faciamus, quanti æstimanda sunt peccata, quæ committuntur fine positive perverso, movente ac suadente perversa concupiscentia.

Ignorat Anonymus unde desumpta sit Auctoris doctrina. Deinde mirandum est, virum, cui subjit animus Theologiam nostram mordere, & convitiis proscindere, quasi Bajana contagione contaminatam, aut dissimulare, aut ignorare doctrinam illam nostram de perversitate operum, quæ non referuntur in Deum, ac meam præsertim assertionem de operibus *in praxi* spectatis, totam, quanta est, desumptam ex Henrico S. R. E. Cardinali Norisio: qui pertractans de Virtutibus Infidelium in Vindiciis cap. 3. §. 4. ita loquitur: *Illud autem Augustini pronuntiatum, nempe virtutem, cum ob sui honestatem appetitur, esse superbam, ac philautia vitiari,*

Tom. 1.

probatur fuse ab eodem Sancto Doctore serm. 13. de verbis Apostoli exemplo Stoicorum, qui sectabantur virtutem propter se ipsam, eorundem tamen virtutes superbiæ ancillabantur. Et Augustini verbis productis, *Unde quidquid sit de re speculative considerata* (subjicit Norisius) IN PRAXI *Augustini sententia vera est. Porro tanta erat Stoicorum superbia, ut ad virtutem capessendam Divino nos auxilio indigere stultissime pernegarent.* Norisio consentit Franciscus Macedo, qui tom. 2. Collat. in 2. sent. collat. 10. sect. 3. pluribus argumentis demonstrat verissimam esse sententiam, & proculdubio traditam ab Augustino, *ad vitanda peccata, tum ad bene & honeste cogitandum in ordine practico & morali, tum ad recte honesteque operandum, qualecunque id sit, modo honestum sit, opus morale, atque adeo ad servanda præcepta legis naturalis, ad amandum Deum justo & debito amore, in hoc statu naturæ lapsæ ac destitutæ, auxilio gratiæ aliquo esse opus; ut nihil omnino horum, quæ commemoravimus, per nudas solius naturæ vires cum ordinario & communi concursu naturali proxime ac expedite fieri ab homine possit.* Legenda est tota ea Patris Macedi disputatio, aut saltem à pag. 570. usque ad pag. 590. ubi etiam de Bajanis articulis accurate & erudite pertractat. Vides unde acceperim, quod etiamsi *speculative* loquendo, opus virtutis possit absque gratia consentaneum esse rationi, & regulæ æquitatis unicuique hominum inditæ; nihilominus IN PRAXI, nisi adsit gratia, per quam referatur in Deum, futurum esse pravum, perversum, atque inflatum typho superbiæ? Norisii doctrina hæc est, quam ubi ad pertractandum de relatione operum in Deum vindicationes istæ pervenerint, an Augustiniana sit, an Bajana, revocabimus ad examen. Audeo unum addere: cum Norisius tam constanter sententiam hanc propugnaverit; ego non solum in utramque partem disputavi, sed ulterius libro XVIII. cap. 3. his verbis disputationem absolvi: *Speculative itaque postrema sententia probabilis est, practice verissima est altera; quamquam nec ista videtur tanto rigore tenenda, ut vitiosum sit opus, quod non refertur explicite in Deum. Quæ si minus placeant; consulto proposui, & exornavi Doctorum scita, ut illud hac mea lucubratione facem præferente tuearis, quod rationi magis videbitur consentaneum.* Quare si quid peccati à me admissum est; non aliud fuit, nisi quod Scholæ nostræ adversariis plus, quam opus foret, concesserim.

Unum advertit Author.

Tom. 3.

Audiamus nunc alterum adversarii momentum. *Præterea,* inquit, *idem error evidenter colligitur ex ejus principiis; docet enim 1. quod gratia est mentis illustratio, & inspiratio charitatis, quæ magis in delectatione, quam in illuminatione sita est. Docet quoque 2. quod homo lapsus magis se delectat se ipso, quam summo bono, si non ei sancta delectatio inspiretur; quoniam sine hujus delectationis dono prævalet rationi concupiscentia, cujus desideriis non obedire absque gratia Salvatoris non possumus.* Ex quibus principiis adversum me argumentationem, de qua paulo infra, contexit.

2. *Bajan. Rediv. pag. 173.* Alter insultus Anonymi.

Aliquantulum lectorem detineam, priusquam ulterius procedam, necessum est. Si in illa definitione gratiæ, quam à me traditam esse concedo, nomine *dilectionis & charitatis* intellexissem tantummodo amorem illum benevolum, quo Deus diligitur *propter se;* non proinde ex hac definitione sequeretur omnem amorem, qui non est amor Dei *propter se*, esse cupiditatem illam, *quæ à Joanne prohibetur;* non enim talis foret aut amor innatus beatitudinis, aut motus indeliberatus concupiscentiæ, aut amor naturalis nullam aut ex principio, aut ex objecto contrahens fœditatem: ac multo minus sequeretur cupiditatem esse charitatem illam initialem, quæ à gratia supernaturali procedit, nec semper in Augustiniana Schola justificat, semper quoque non habet meritum vitæ æternæ. Quomodo ergo ex illa gratiæ definitione infertur, omnem amorem creaturæ rationalis esse vitiosam & prohibitam cupiditatem, aut remuneratione dignam & laudabilem charitatem? Deinde sententiâ quidem meâ ita gratia *in delectatione* consistit, ut semper indeliberatus aliquis affectus sanctæ dilectionis à Deo inspiratæ præcedat opus supernaturale deliberatum; at non semper delectatio illa est *charitas* peculiaris, qua Deus diligitur *propter se;* ita, ut amor supernæ veritatis fidem, amor felicitatis sempiternæ spem, amor gehennam fugiens timorem pariat, & amor omnium præstantissimus, quo Deus diligitur propter se, actum *charitatis* constituat. Neque hæc modo à me dicuntur ad vim argumenti alioqui nullius ponderis eludendam; siquidem Tom. IV. lib. 23. cap. 10. id expressissime asserui, ubi de Augustiniana sententia differens scripsi: *Contendit* (pandat aures, iterumque audiat criminator) *contendit humanam voluntatē in quolibet exercitio virtutis duci vario ipsius*

Respondetur

ipsius amoris affectu, sive boni cupiditate, quæ nec deest in fide informi, auctore D. Thoma 2. 2. quæst. 5. art. 2. ad 2. sed non requirit ad cujuslibet virtutis actum explicitum illum amorem, qui tendit in Deum ut summum bonum, constituitque virtutem peculiarem, cæterisque præstantiorem, quæ speciali quadam ratione dicitur charitas. Ad eundem plane modum principium aliud, quod præmittit Anonymus, ita sententiâ meâ exponi debet, Si non sit *delectatio veritatis supernæ*, homo fide supernaturali non credit: nisi sit *amor beatitudinis*, non sperat: nisi sit *amor fugiens malum*, non timet: nisi sit *amor, qui omnia operatur propter Deum summum bonum*, non habet peculiarem charitatem; quæ satis à me explicata fuisse cap. 1. §. IV. & hoc secundo §. v. absque ulla temeritate contendo.

Bajan. Rediv. pag 173.

Insurgit Anonymus.

Duobus principiis discussis audiamus Anonymum in me dialectica ratiocinatione insurgentem: *Gratia*, inquit, *est inspiratio charitatis, seu sanctæ delectationis: hæc est prior hujus Theologi propositio; atqui ex eodem sine hac sancta delectatione concupiscentia prævalet rationi; ergo sine hujus delectationis dono homo semper obedit concupiscentiæ: ergo juxta illum omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, aut laudabilis charitas, ut loquitur Bajus.*

Repellitur.

O acutissimum disputatorem! Si gratia esset *charitas* illa præstantissima, qua Deus diligitur *propter se;* quomodo hac argumentatione demonstraretur esse laudabilem charitatem amorem beatitudinis, quem natura per peccatum corrupta nunquam potuit amittere? esse cupiditatem à Joanne prohibitam concupiscentiæ motum, quem homo patiatur invitus? ortum esse à cupiditate prædominante naturalem parentum & propinquorum amorem? & perversum esse amorem initialem charitatis, qui *à justificatione* sejungitur? Si vero id ex illa argumentatione non infertur; quomodo inde sequitur omnem amorem creaturæ rationalis esse vitiosam cupiditatem, aut charitatem laudabilem, ut loquitur Bajus? Igitur ne existimet me formidare jacula Dialecticorum; servata Scholasticorum forma, & dato, non concesso, gratiam sitam esse *in inspiratione charitatis & amoris Dei propter se*, distinguo minorem: Atqui sine hac sancta delectatione concupiscentia prævalet rationi, in amore, quo ex appetitu innato quisque diligit beatitudinem, nego: in motu concupiscentiæ, quo homo invitus percellitur, nego: in iis, quæ diligimus suadente ratione, aut impellente natura, nego: in iis, quæ ad pravum finem diriguntur, concedo. Quod si reponat, prava esse, quæ *sine charitate* non referuntur in Deum, in sententia Theologorum Augustinensium; jam constat ex dictis, prava non esse, quod oriantur à cupiditate, aut *positive* referantur in finem pravum; sed esse perversa defectu operantis, & ob circumstantiam ultimi finis, ad quem minime diriguntur.

In sententia autem mea, quæ gratiam constituit in inspiratione dilectionis, quatenus dilectio est *cupiditas boni* Divinitus inspirata, ac tradit homines in quolibet virtutis actu duci *diverso amoris affectu*, non autem ad quemlibet virtutis actum esse necessariam affectionem illam amoris, qui specialissimo titulo *charitas* appellatur, argumentum illud telis aranearum fragilius est; quippe *cupiditas boni* in quolibet bono opere adinvenitur.

3. Anonymus ulterius procedit.

Ulterius procedit Anonymus, & cum ego lib. 18. cap. 3. scripserim sufficere ad opus morale ordinis naturalis, ut uniforme sit legi naturaliter nobis inditæ; verbis meis recitatis, ait *hoc lenimento specie quidem Catholico* errorem à me tegi, non devitari: cum simul velim, *cupiditatem inficere veneno suo omnia opera, quæ fiunt ob intimam legem honestatis, ideoque nisi fiant ex speciali gratia, id est ex inspiratione charitatis, esse peccata.* Mentitur. Eodem loco affirmo, meâ, omniumque Augustinensium sententiâ, *opus non ordinatum ad pravum finem, non esse intrinsece, positive, & quantum ad substantiam attinet vitiatum, & à radice malæ cupiditatis erumpens, ut falso opinatus est Bajus: licet non sit bonum undequaque, etiam extrinsece, & considerata omissione finis debiti.* Qua ergo æquitate, quo jure potuit criminator asserere, expressisque literis consignare, sententiâ meâ *cupiditatem inficere veneno suo*, quidquid non fit *ex inspiratione charitatis?* Quid est iis, quibus ignoti sumus, imponere, quid est calumniari, quid est mentiri, si hoc non est? At quod ait Anonymus, probare nititur ex verbis, quæ sequuntur: *Hæc tamen cum speculative vera sint, practice tamen loquendo, nunquam hominem lapsum agere convertendo se ad illam intimam legem absque cupiditate, & philautia, ideoque quodlibet opus bonum fieri ex*

Baj. Redivi. pag. 174.

Tom. 3.

Anonymus mentiri ostenditur.

ſpeciali gratia. Agnoſco verba mea, imo Noriſii, ut ſupra demonſtravi: at non percipio, quomodo hinc inferatur, *cupiditatem* inficere *veneno ſuo* omnia opera, quæ non fiunt ex *ſpeciali gratia*, id eſt, ex *inſpiratione charitatis.* Si enim adverſarius contendat me in definitione gratiæ accepiſſe charitatem, & dilectionem pro amore Dei, quo diligitur propter ſe (quod ex dictis conſtat eſſe falſiſſimum) non ſequitur infici veneno cupiditatis amorem beatitudinis, quem natura corrupta in tot malis non potuit amittere; non ſequitur eſſe transgreſſiones legis motus concupiſcentiæ, quos homines patiuntur inviti; non ſequitur oriri *ex cupiditate prædominante* actus illos, qui boni ſunt ſpectato principio, à quo manant, & objecto, ad quod tendunt, licet non ſint boni undequaque, & defectu relationis in finem ultimum; ac multo minus ſequitur eſſe peccata, & opera *veneno cupiditatis* infecta, quæ fiunt ex charitate inchoata, & nondum juſtificante. Si vero definitionem illam meam univerſim comprehendentem *cupiditatem boni*, Divinitus inſpiratam probe Anonymus intellexit; cur eadem urget, ac repetit, quæ me ab omni errore Baji alienum eſſe commonſtrant: cum ſine charitate proprie dicta, non tamen absque ulla amoris affectione, bonos eſſe apertiſſime pronuntiaverim actus omnium virtutum, quæ ab amore Dei, & à charitate, qua Deus diligitur propter ſe diſtinguuntur; ne repetam, quod centies dixi, absque ſancta dilectione divinitus inſpirata, non eſſe *cupiditatem à Joanne prohibitam* motus indeliberatos concupiſcentiæ, non eſſe cupiditatem amorem beatitudinis, non eſſe cupiditatem amorem illum multiplicem, qui licet defectu ordinationis in finem ultimum non ſit bonus undequaque, non eſt tamen à *noxia cupiditate* intrinſece vitiatus, atque corruptus?

Reſpondent Auguſtiniani Theologi.

4. Ulterior adverſarii objectio.

Affirmat poſt hæc Anonymus expreſſius à me (quem hoc loco Theologi nomine dignatur) *nullum agnoſci medium inter opera, quæ fiunt ex charitate, & ſunt laudabilia, & opera, quæ fiunt ex cupiditate, & ſunt peccata;* dum doceo nullum dari opus indifferens, *expers ſcilicet tam nequitiæ, quam probitatis*, citato volumine 4. lib. 21. cap. 2. ubi licet admittam opera moraliter bona, illa nempe, quæ per ideam incommutabilis æquitatis rectæ rationi convenire deprehenduntur; contendo tamen prava eſſe ac perverſa, neque operantem *in praxi* propter æquitatem operaturum, niſi adſit charitas, per quam referantur in Deum; atque hic recitat verba mea, de quibus num. 1. Non video quid novi præſeferat ratiocinatio iſta. Ignoratne adhuc, hanc eſſe Auguſtinenſium Theologorum firmiſſimam aſſertionem, omnia opera in Deum *actuali, vel virtuali charitate* referenda eſſe, ſed falſiſſimam deductam hinc illationem, Igitur ſi in Deum charitate non referantur, ducunt originem *à vitioſa cupiditate?* Negamus nos illationem iſtam, in qua operam ludit *Bajaniſmi redivivi* auctor, & circulator; quoniam opera multa, etiamſi quantum ad officium, & ſubſtantiam operis bona ſint, nec oriantur à *noxia cupiditate*, non tamen bona ſunt undique, & ratione ultimi finis; ac talia noſtrates eſſe contendunt opera, quæ charitate non referuntur in Deum; id, quod ignorare non poteſt quisquis Auguſtinenſium Scriptorum unum, vel alterum lectitaverit. At quo riſu dignum eſt, teſtatur Anonymus nolle ſe hoc in loco agere de operibus moralibus ſine gratia peractis, de qua re pertractabit inferius: cum interim nihil habeat, quod nobis circa ſenſum propoſitionis 38. Baji opponat, præter gratiæ definitionem, & hæc perpauca, quæ ex diſputatione de operibus in Deum referendis infeliciter expilavit: imo ubi agit de hac operum relatione, hæc eadem, paucis adjectis, in me jaculatur, ut ſuo loco videbimus; quod evidenter commonſtrat, quanta convitiorum copia ſuperabundat, tanta illum inopia rationum laborare.

Bajani Redi. 2 pag. 177.

5. Ultimum adverſarii argumentum.

Ne tamen deſiſtat ab iniquiſſima accuſatione, ulterius progreditur, & ait unum ex conſectariis Bajani articuli 38. eſſe, *quod omnis vera Chriſti gratia ſit charitatis inſpiratio:* quæ definitio cum à Fulgentio Bellelli, & à me admittatur, conſequens eſt *à cæteris Bajaniſtis* minime nos diſſidere; quandoquidem etiam iſti *illuſtrationem mentis* admiſerint, ac in eo tantum erraverint, quod gratiam voluntatis conſtituerint *in inſpiratione ſanctæ dilectionis*, cum juxta Orthodoxos conſiſtat non ſolum in inſpiratione charitatis, ſed etiam in inſpiratione fidei, timoris, ſpei, cæterarumque virtutum ſupernaturalium: quarum actus à peccato ſunt immunes, etiamſi ulterius ad finem charitatis non referantur. Hæc Anonymus ad paginam usque 179.

Enodatur.

Expectabam argumentum aliud inviſtum, ac peremptorium; quo ad anguſtias

stias redactus cogerer errorem meum confiteri; sed rursus nil aliud audio, nisi gratiæ definitionem, & bonos *sine charitate* virtutum actus. His abunde satisfeci; & vereor, ne plura dixerim, quam promeruerit vulgaris, insulsa, & recocta objectatio. Patiatur tamen quisquis in hanc Apologeticam dissertationem conjicit oculos, prolixitatem verborum, ad quam me accusatoris repetita cantilena compellit. Verissimum est, à me gratiam constitui *in illuminatione mentis, & in inspiratione charitatis*, libro 14. cap. 7. nec debet inter nos de mentis illustratione disceptari, cum illam Bajanistæ quoque admittant, ut inquit Anonymus; nec non Pelagiani, & Semipelagiani, ut libro de horum hæresi cap. 8. num. 4. testatur Dionysius Petavius. Missâ interim gratiâ intellectus, sive illuminatione superna, nonnulla de gratia voluntatis dicamus. Hanc ego appellans *inspirationem sanctæ dilectionis*, non cerebro meo definitionem illam commentus sum, sed eam exscripsi ex Augustino lib. IV. ad Bonifacium, sive contra duas epistolas Pelagianorum cap. 5. num. 11. eamque definitionem confirmavi S. Doctoris textibus locupletissimis, de Gratia Christi cap. 6. 26. de Spiritu & littera cap. 29. & 35. de Correp. & gratia cap. 11. de peccatorum meritis, & remiss. lib. 2. cap. 17. aliisque compluribus. Qua ergo fronte Anonymus dissimulans definitionem illam esse Augustini, eam vellicat tanquam principium universi Bajani erroris?

Tom. 3.

Petavius To. 3. pag. ed t. Par. f. 630.

Legat Brancatum. *Pag. edit. Rom. 473.*

Legat, si ei primum talis definitio ad aures personuit, Laurentium Brancatum S. R. E. Cardinalem de Laurea Opusc. 3. cap. 15. ubi instituens quæstionem, *Quommodo Deus per gratiam concurrat cum voluntate ad opus bonum*, demonstrat concurrere *dulciter, suaviter, delectabiliter, delectatione, amore, voluptate, trahendo, delectando, inflammando:* quod demonstrat ex Augustini tract. 26. in Joannem ex sermon. 10. de verbis Domini, ex libro de nat. & grat. cap. 69. ex Enarrat. in Psalm. 108. ex lib. 2. de peccator. meritis, & remiss. cap. 17. ex lib. 2. ad Bonifacium cap. 9. ex lib. de Spir. & litt. cap. 3. ex serm. de verbis Apostoli serm. 6. & post alia plura id confirmans exemplo Martyrum, *Quomodo* (inquit pag. 489.) *potuissent fragiles & infirmi homines, pueri, ac fœminæ libenter & imperterrite hæc sufferre, nisi Deus per suam gratiam apprehendere fecisset hæc incommoda ipsis utilia esse, & quòd in iis perferendis delectationem ac suavitatem fuissent experti?*

Legat Franciscum Macedum p. 2. Cortinæ scribentem, *Gratia intellectus in supernaturali illustratione, & gratia voluntatis in inspiratione & delectatione item supernaturali consistit;* idque confirmantem indigitatis Augustini locis lib. de Spir. & lit. cap. 3. lib. 1. de peccatorum meritis cap. 17. & lib. 3. cap. 2. lib. 1. contra 2. epist. Pelagianorum cap. 3. in Psal. 118. lib. 4. contra Julianum cap. 2. lib. de Grat. Christi cap. 3. & 5.

Legat Macedum. *Edit. Paris. pag. 15.*

Legat prælaudatum Dionysium Petavium de hæresi Pelagiana cap. 8. & 9. ubi explicato primo genere gratiæ, quam Augustinus ait sitam esse *in mentis illustratione*, pertransit ad aliud genus, quod in motione voluntatis positum est & *Augustinus passim situm esse docet in delectatione, & suavitate dilectionis, quam Deus cordibus nostris inspirat:* id, quod Petavius demonstrat ex lib. 2. de peccatorum meritis cap. 19. ubi S. Pater gratiam appellat *certam scientiam, & victricem delectationem:* ex lib. 1. de Grat. Christi cap. 6. ubi ait Deum hominum voluntati *ardorem dilectionis inspirare:* ex lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 5. ubi traditur definitio illa, quæ nobis objicitur: ex carmine Prosperi de Ingratis, in quo hæc leguntur:

Legat Petavium. *Pag. 632.*

Hunc itaque affectum, quo sumunt mortua vitam,
Quo tenebræ fiunt lumen, quo immunda nitescunt,
Quo stulti sapere incipiunt, ægrique valescunt,
Nemo alii dat, nemo sibi;

& ne omnia producam, ex canone 4. Concilii Milevitani, sive Africani, in quo legitur: *Utrumque Dei donum est, scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus: nam sicut de Deo dictum est, Qui docet hominem scientiam; ita etiam scriptum est, Charitas ex Deo est.*

Legat concil. Milevitanum.

Legat Stephanum Dechamps de hæresi Jansseniana lib. 3. cap. 16. ubi docet duodecim esse præcipua nomina, quibus Augustinus gratiam voluntatis designat, illam appellans primo à charitate, *Spiritum charitatis* lib. 1. ad Simplicianum quæst. 1. *Inspirationem charitatis* epist. 147. *Infusionem charitatis* lib. 2. ad Bonifac. cap. 8. *Gratiam, qua charitas Dei*

Legat Stephanum Dechamps. *Pag. Edit. Paris. 550.*

Dei diffunditur in cordibus noſtris, in omnibus paſſim Operibus, ac præcipue lib. de Gratia Chriſti cap. 26. Secundo à dilectione *delectationem ſummi boni* lib. de ſpir. & litt. cap. 3. & *inſpirationem dilectionis* lib. 4. ad Bonifacium cap. 5. Tertio ab amore eam nuncupat *amoris divini inſpirationem* in diſput. contra Fortunatum, atque in aliis locis frequenter. Quarto nominat *bonam concupiſcentiam* de ſpir. & lit. cap. 4. Quinto *cupiditatem boni* lib. 2. ad Bonifac. cap. 9. & aliis in locis non raro. Sexto *bonam voluntatem* lib. de Grat. Chriſti cap. 24. Septimo illam appellat *ſuavitatem*, cum alibi perſæpe, tum maxime 2. de peccatorum meritis cap. 17. & 19. Octavo eam vocat *dulcedinem* lib. 2. ad Bonif. cap. 9. Nono tam ſæpe *delectationis* nomen illi imponit, ut vox nulla frequentius occurrat in libris, quos in divinæ gratiæ defenſionem elucubravit. Decimo eam vocat *condelectationem legi Dei* lib. 1. de nuptiis, & concupiſcentia cap. 30. Undecimo *jucunditatem* nominat in Pſalm. 85. Duodecimo *voluptatem* appellat tract. 26. in Joann. *Hæc ſunt nomina*, inquit Dechamps, *quibus S. Doctor motionem voluntatis ab intellectus illuminatione diſtinctam exprimit.*

Sententia Auguſtini & Auguſtinianorum.

Evidentiſſimum itaque eſt gratiam voluntatis eſſe *inſpirationem dilectionis*, neque hoc eſſe principium Baji, ſed magni Auguſtini ſententiam conſtantiſſimam atque perpetuam. Neque inde ſequitur actus virtutum timoris, ſpei, fidei, aliarumque diſtinctarum à charitate, non eſſe à gratia ſupernaturali; quoniam in his quoque eſt *amoris quædam affectio:* neque habitu talium virtutum bene utimur *absque amore*. Ne clamitet Anonymus: O pervicaciam Bajaniſtarum! non audito Noriſio in reſponſionibus adverſus Germanitates, ubi ait: *Timor pœnæ in ſe eſt bonus, qui tamen ex illo ſerviliter, hoc eſt, ut non amans juſtitiam, bonum facit, non bene illud facit; quippe qui habet annexam voluntatem peccandi, ex qua derivatur ſervilitas, quæ timorem pœnæ, alias bonum, vitiat, & depravat.* Si Anonymo Noriſius quoque videatur ſectator Baji; audiat Eminentiſſimum Bellarminum, cujus lib. 2. de Pœnit. cap. 18. hæc ſunt verba: *Qui ſerviliter timet, malus eſt,* Tom. 3. *quia pluris facit pœnam, quam culpam,* pag. 535. *ſed timor ipſe non eſt malus, ſed bonus; quia non ideo ille eſt malus, quia vehementer timet pœnam, ſed quia non vehementius timet culpam: quod autem non vehementius culpam timeat, non oritur ex timore pœnæ, ſed ex defectu charitatis. Gregorius in 1. cap. Cantic. Recti, inquit, diligunt te, non recti adhuc timent te.* Hoc eſt, quod aſſerunt Auguſtini diſcipuli, *ex defectu charitatis* fieri rem bonam *non bene;* & quæ non à cupiditate, ſed à bono animi motu oriuntur, in eo, qui nullam charitatem habet, non eſſe bona ſecundum omnem rationem, id eſt, quia operans Deum non amat. Sed de timore interim hoc tantum; nam huc me traxit adverſarius in fine illius articuli, in quo demonſtrandum ſuſceperat defendi à me dogma Baji damnatum in propoſitione 38. Ad hujus errorem à me eliminandum, quæ ſcripſi non occultavi, quandoquidem omnibus obvia ſunt; ſed ipſe verba mea protuli, & ſententiam expoſui. Legantur, quæſo, ſcripta mea, & cum adverſarii accuſationibus conferantur. *Deinde* (utor Magni Baſilii ad Neocæſarienſes verbis) *judicium detur æquum,* Epiſt. 75. pag. 830. edit. Morel. *& neutri parti ſeparatim addictum. Legatur objectum delictum. Probetur natura ſui condemnatum eſſe ſcriptum quod objicitur magis, quam quod ex ignorantia accuſatoris culpandum eſſe videatur. Sunt namque multa bona, quæ non exacto mentis judicio præditis non apparent. Neque enim quæ ejusdem ſunt ponderis, paria eſſe videntur, niſi æquilibres ſint inter ſe lances.*

Tom. I. pag. 1439.

CAPUT

CAPUT III.

In quo demonstratur præstantissimum Auctorem librorum, quorum titulus, Mens Augustini, *ab omni pravo hæretico, & erroneo sensu Bajani articuli* XXXVIII. *fuisse alienissimum.*

FUlgentium Bellelli, non *filium Augustini spurium*, sed Patri in dogmatum assertione simillimum, *non temerarium scriptorem*, sed humillimum ac prudentissimum, non *dolis*, *artibus*, *& effugiis*, *quibus Baji discipuli usi sunt*, constitutiones Apostolicas eludentem, sed harum auctoritati obsequio ac devotione maxima subjectum, Anonymus non religione tantum, sed errorum quoque societate mihi conjunctissimum fuisse pronuntiat. Quare cum scripta mea ab iniqua insimulatione in iis, quæ ad Bajanismi dogma præcipuum pertinent, superiori capite vindicaverim; eximii etiam ac præstantissimi illius Theologi Opera purgata sunt à falsa accusatoris criminatione. Nihilominus ne quis arbitretur summi viri, quem priori loco adversarius in crimen vocat, postquam migravit ad superos, in Augustiniano Ordine, cui innumera contulit beneficia, periisse memoriam, atque à fratribus, filiisque suis acerrimas, quibus post obitum laceratur, calumnias excipi obtusis, & agrestibus auribus; egomet causam illius suscipiam, atque actitabo, dans operam, ut unus ab altero fulciatur: quod recte Ecclesiastes appellavit *emolumentum societatis*. Si vero id languide ac perfunctorie præstabo, propterea quod non rudes ignarosque duntaxat, in quorum classe comprehendor, verum etiam *sapientem*, teste prælaudato Ecclesiaste, *calumnia conturbat, & perdet robur cordis illius:* oro, atque obtestor Augustinianæ familiæ Theologos universos, qui Fulgentio Bellelli institutore sublimiora sapientiæ arcana perceperunt, eoque patrocinante consecuti sunt honores, laureas, & gymnasiorum, cœnobiorum, provinciarumque regimina; ne sileant, ne otio torpescant, ne gratiarum & beneficiorum immemores sinant hominem honestissimum, & probitate ac doctrina integerrimum hujusmodi maledictis, & contumeliis jactari. Interim ego scriptis illius Bajani articuli 38. sensum ac pravitatem ineptissime & mendaciter imputari, servato eodem ordine, quo usus sum in capite præcedenti, perspicue & facillime demonstrabo.

Baj. Red. pag. 11. & 12.

Vindicatur Doctrina Bellelli ab errore Baji.

Cap. 4. 9.

Cap. 7. 8.

§. I.

Rejicit P. Bellelli præcipuum sensum in 38. *Baji articulo reprobatum.*

SUMMARIUM.

1. Et seqq. ostenditur, P. Bellelli rejeciisse præcipuum sensum in 38. Baji articulo reprobatum.

Primus sensus damnatus articuli 38. Baji.

PRior sensus in articulo 38. damnatus in Bajo est, inter cupiditatem, quæ à Joanne prohibetur, & inter charitatem per Spiritum Sanctum in corde diffusam non dari amorem à charitate actuali, & non justificante, profectum.

Mens Augustin. edit. Lucren. p. 62.

1. Hunc non admittit Bellelli.

Fulgentius Bellelli luculenter affirmat dari charitatem à justificatione sejunctam lib. 1. de statu creat. rationalis ante peccatum cap. 14. his verbis: *Nec ipsa actualis fides, & spes, ipseque timor, qui justificationem præcedit tanquam Spiritus Sancti donum, esse queunt sine aliqua actuali dilectione.* Et paulo infra ait, *Si omnis charitas actualis justificet, Sacramentum mortuorum ex superfluo applicari, dilectionem non ad justitiam disponere, sed ipsam justitiam esse; proindeque peccatorem justum fieri ex quo credit, quia tunc diligere incipit.*

Proximo cap. 15. *Constat*, inquit, *inchoatam justificationem, & inchoatam dilectionem haberi posse absque remissione peccatorum, quæ sola perfecta dilectione præstatur*: ibique meritum fidei, quæ

Pag. 71. 2. Patet secundo ex cap. 15 libri ejusdem.

justificationem præcedit, disertissime *congruum* duntaxat appellat.

Pag. 73. 3. Tertiò ex cap. 16.

In cap. 16. demonstrat charitatem actualem non justificare delendo peccata, *nisi cordi prædominetur*, & explicans quænam sit charitas prædominans ait: *Solus amor, quo res amata ita animo proponitur, ut pro illa si detur optio, & ipse, & cætera contemnantur, cordi prædominans est; qui eo usque pervenit, ut etsi motus actualis amoris cesset, adhuc animus rei amatæ adhæreat, si non actu, habitu saltem, & proposito; sine quo esse non potest, nisi contrario prædominante amore propositum jam pridem cordi infixum invertat.*

Pag. 328. 4. Patet quartò ex ejus opere de modo reparationis humanæ naturæ post lapsum p. 1. lib. v. cap. 9.

In Opere de modo reparationis humanæ naturæ post lapsum p. 1. lib. v. cap. 9. *In primis*, inquit, *certissimum esse debet, amorem honestatis, & justitiæ Divinæ legis, qui timentis æternas pœnas cor interdum occupat, charitatem habitualem non esse. Peccatores nimirum sæpissime ab hoc justo timore ducuntur, cum de peccatis dolent, qui charitatem habitualem, seu gratiam remissionis peccatorum non habent.* Cujus generis sunt in ipso, & proximis capitibus innumera, cum propositionum Baji refutatione.

turæ post lapsum p. 1. lib. 5. cap. 9.

In altera parte pertractans de propositione 44. Quesnellii, quam certum est eandem esse cum 38. Baji, fusiori stylo demonstrat in peccatoribus esse inchoatam dilectionem, & actiones multas, *quibus ad veniam peccatorum disponuntur*, dissertationem illam his verbis concludens: *Amor Dei sive actualis, sive virtualis, sive implicitus, sive explicitus, imperfectus tamen, peccatores facit Deum ipsum inchoate diligere, piosque motus ad ipsum referre:* quos motus tota illa dissertatione à justificatione, & à charitate habituali distinguit.

5. Patet quinto ex hujus operis part. 2.

§. II.

Agnoscit idem Auctor actus permultos, qui non sunt à charitate, nec tamen à cupiditate vitiantur.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. cum altero hæretico Bajanæ propositionis sensu non concordat doctrina P. Bellelli.

Alter sensus hæreticus Baji.

INtentus à Bajo sensus alter, pravus utique, & hæreticus, est, nullam inter cupiditatem, & charitatem dari dilectionem, actionemque nullam; quæ, nisi à charitate sit, non oriatur a cupiditate prædominante, à qua vitietur, corrumpatur, & peccatum, legisque transgressio fiat.

Pag. 74. 1. Ab hac discrepat Bellelli ut patet primò ex ejus lib. 1. cit. cap. 16.

Contra Fulgentius Bellelli lib. 1. de statu creat. rationalis ante peccatum cap. 16. scribit: *Sicut dum incommutabilis boni fruitio cordi humano prædominatur, in animo instillans propositum totam legem servandi eique ubicunque, & quandocunque parendi, si nihilominus levi quadam fruitione ad creata deflectat, quæ non sub interminatione æternæ pœnæ vetantur, non propterea prædominans Dei amor disturbatur è corde, sed integer habitu & proposito perseverat, usque dum fortior cupiditas in æternam legem graviter præcipientem assurgat; quia sæpe (ut Augustinus docet cap. 38. de nat. & grat.) in leviss imis, & aliquando incautis obrepit peccatum; & justi fuerunt, & sine peccato non fuerunt. Ita dum prædominanti servit cupiditati, non quæcunque Dei dilectio perversum creaturæ rescindit amorem, nisi eo usque perveniat, ut totam legem servandi, & novæ vitæ propositum, omniumque propter Deum creaturarum contemptum in animum inducat.*

Rursus agens de propositione 44. Quesnellii, *Justi*, ait, *in quotidiana venialia prolabuntur peccata; & impii multa opera bona faciunt, actionesque multas habent, quibus ad veniam peccatorum disponuntur, timoris videlicet, doloris, fidei, spei, inchoatæ dilectionis, & orationis, quæ peccata dicere impium est.* Et post pauca: *Itaque amor ipse Dei inchoatus à pœnitentibus, juxta hanc pravam doctrinam, peccatum erit; nam habitualiter adhuc peccato serviunt, necdum à cupiditatis regno sunt liberi, priusquam peccatorum remissionem acceperint.*

P. 2. pag. 131. 2. Patet secundò.

Expres-

Pag. 136. & 137. 3. Patet tertiò.

Expressius agens de propositione Quesnelliana 45. scribit: *Nam fide Divina ait* (Tridentin. sess. 6. cap. 6.) *hominem credere, sperare, timore concuti salutari, peccata detestari, anteactamque vitam odio habere, ac de præteritis dolere peccatis: his enim actionibus, & similibus ad justificationem se disponit. Si autem hisce peccator operibus ad justificationem se præparat; quis nisi hæretico ductus spiritu, eamet dicat esse prava; & à carnali cupiditate corrupta?* Et infra. *Igitur carnalis cupiditas, quæ in corde ipsius habitualiter regnat, non omnes actiones ejus corrumpit.*

Pag. 139. 4. Patet quarto

Post pauca pertractans de verbis Augustini cap. 117. Enchiridii, *Regnat carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas*, Fulgentius Bellelli agnoscit absque ulla charitate actuali opera, quæ non sunt peccata, neque oriuntur à cupiditate prædominante, dicens: *Inde autem nullo conficitur jure, quod prava cupiditas, charitate absente auxiliatrice, omnes hominis actiones corrumpat; quoniam deficiente victrici gratia, potest cum effectu bene aliqualiter operari, tametsi non bonum, quod ad pietatem pertinet, veramque justitiam.*

Pag. 147. 5. Patet quinto.

Præterea in propositionem Quesnellianam 46. ita eximius Theologus ratiocinatur: *Nimirum peccator, charitate habituali regnante, prædominanteque expers, cum ad justificationis gratiam se præparat, fide instructus suos ad Deum invocandum sensus componit; speque fretus propter retributionem sensus ad legis obedientiam submittit. Jejunio enim gustum castigat, sacris mysteriis devotus assistit, oculos à vanitatibus avertit, aures ad Dei verbum inclinat, linguam ad delictorum confessionem solvit, timoreque Dei concussus dolorem in corde excitat, gemitque. Has vero actiones, quæ ante regnantem charitatem, imo & pro illa adipiscenda à peccatore fiunt, quis malas dicat?* Hujus generis in libris Theologi hujus præclarissimi occurrunt plurima.

§. III.

Innatum amorem beatitudinis, qui non est charitas, neque cupiditas, Fulgentius Bellelli sæpe commemorat.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. docuit Bellellius contra Bajum amorem Beatitudinis innatum creaturæ rationali.

Amor Beatitudinis medius contra Bajum.

AD hæc inter vitiosam cupiditatem, & inter laudabilem charitatem medius est amor beatitudinis ortus ex appetitu innato creaturæ rationalis.

1. Defenditur à Bellellio primò.

Hunc vero appetitum, qui non est cupiditas à Joanne prohibita, neque charitas in corde per Spiritum Sanctum diffusa, tam expresse Fulgentius Bellelli admittit, ut hinc unum ex argumentis deducat, quibus de statu creaturæ rationalis ante peccatum lib. 3. cap. 12. demonstrat, juxta principia Augustini admittendam non esse naturam puram; atque argumentum illud prosequens usque ad cap. 14. hisce verbis absolvit: *Pag.* 421. *Natura vero rationalis propter indigentiam suam in Dei visionem inclinat, tanquam perfectionem, qua sola potest cumulatissime expleri.* Scio Anonymum ægre ferre, quæ à nostratibus de statu puræ naturæ traduntur: sed hac de re agendum proxima dissertatione.

P. 1. *pag.* 18. 2. Secundò.

In Opere de modo reparationis humanæ naturæ lib. 3. cap. 2. productis Augustini verbis, *Immutabilis autem, cum qua homo creatus est, & creatur, illa libertas est voluntatis, qua beati esse omnes volumus, & nolle non possumus*, inquit Bellelli: *Nempe quia in bonum commune beatitudinis omnes utique naturali voluntatis necessitate feruntur.*

3. Tertiò.

Proximo cap. 3. addit: *Creatura vero rationalis beatitudinem necessario amat, quia nihil mali in hoc, quod est beatum esse, apprehendit. Quapropter lib. 5. Supplem. num. 55. & alibi sæpe Augustinus inquit:* Sunt & voluntaria necessaria, sicut beati esse volumus, & necesse est, ut velimus; *& lib. 6. nu. 12. hanc necessitatem nobis à Deo ait esse congenitam, secus vero particularium bonorum electionem.* Hunc beatitudinis amorem quis, nisi omnino desipiat, appellabit cupiditatem noxiam, aut charitatem per Spiritum Sanctum in corde diffusam?

§. IV.

Inter cupiditatem & charitatem Augustinianus Theologus medios fatetur actus indeliberatos immunes à culpa.

SUMMARIUM.

1. & seqq. actus indeliberati, medii inter charitatem & cupiditatem admittuntur à Bellellio.

Actus indeliberati medii inter charitatem & cupiditatem.

INter cupiditatem à Joanne prohibitam, & laudabilem charitatem non datur in sensu Baji motus concupiscentiæ, qui non sit inobedientia, legisque transgressio, etiamsi homo eundem motum patiatur invitus.

1. Admittuntur à Bellellio primò in formalibus. *Pag.* 443.

At Fulgentius Bellelli de statu creaturæ rationalis ante peccatum lib. 3. cap. 17. de concupiscentia, quæ animum pertrahere nititur, quò ratio non dictat, *Si intelligant* (inquit) *nomine mali moralis culpam, certe in hoc sensu concupiscentia non est malum morale.*

2. Secundò.

De modo reparationis humanæ naturæ lib. 4. cap. 25. scribit: *Sic autem Augustinus peccatum libertatis, & necessitatis distinxit, quemadmodum Theologi omnes peccatum* formale *à* materiali *discernunt.* Et postquam ait *pronitatem ad peccandum,* quæ in hac vita est impedimentum justitiæ, esse peccatum duntaxat *materiale,* hæc subjicit: *Perperam itaque Bajani peccata isthæc necessitatis ad culpam imputari statuerunt, eoquod Augustinus peccata esse dixit.*

3. Tertiò. *Pag.* 242.

Proximo cap. 27. ad argumentum Baji autumantis motus concupiscentiæ, quos homines inviti patiuntur, esse contra præceptum illud, *Non concupisces,* hæc Theologus præstantissimus: *Respondemus primo, primos concupiscentiæ motus, quos inviti patiuntur homines, nec veram legis inobedientiam esse, vel transgressionem, nec liberos esse. Talis enim naturæ sunt, ut ab hominibus absque prævia deliberatione efficiantur: non igitur liberi censendi sunt, si indeliberati sunt.*

4. Quartò. *Pag.* 243.

In eodem capite hæc leguntur: *Hinc qui motus in mente hominis omnem deliberationem antevertit, simplex delectatio dicitur; qui vero ad illum sequitur, vocatur consensus. In illo neque meritum habemus, neque demeritum: in hoc autem, quo priori delectationi consentimus, culpa, vel meritum reperitur.*

5. Quintò. *Pag.* 247.

Capite 28. hæc habentur: *Exinde autem liquidum fit, quam æquo jure damnata fuerit Baji propositio 50.* Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia. *Et* 74. Motus pravi concupiscentiæ, sunt pro statu hominis vitiati prohibiti præcepto, *Non concupisces,* unde homo eos sentiens, & non consentiens, transgreditur præceptum; *Non concupisces,* quamvis transgressio peccatum non deputetur. *Quippe vera transgressio, & inobedientia legis absque deliberato consensu fieri non potest. Sique, ut ait Bajus, transgressio peccatum non deputatur; ergo non est* VERA, *& formalis transgressio, sed materialis duntaxat. Ubi enim nullus consensus, nulla quoque transgressio legis. Nullus autem in concupiscentiæ motibus, quos homines patiuntur inviti, consensus est. Ergo legis transgressio nulla.*

§. V.

In libris inscriptis, Mens Augustini, *commendantur habitus, actusque à charitate sejuncti.*

SUMMARIUM.

1. Et seqq. Habitus & actus à charitate sejuncti commendantur a Bellellio, qui tamen non dantur juxta mentem Baji.

IN

Habitus & actus à charitate sejuncti.

IN sensu Baji non datur inter noxiam cupiditatem, & charitatem laudabilem actus aliquis bonus procedens ab habitibus infusis, à cupiditate, & à charitate distinctis.

1. *Pag.* 193. Defenduntur à Theologo Augustiniano primò.

Verum Augustinianus Theologus in propos. 57. Quesnelli, *Fides*, inquit, *quæ nequit esse sine spe, & charitate, fides est per charitatem ipsam formata, quæ scilicet per dilectionem operatur. Nam fides informis, imperfecta, & minime de condigno meritoria, desperationis crimine spe sublata, sine spe esse potest.* En fides *informis* absque spe, & charitate.

2. Secundò. *Pag.* 194.

Paulo post declarat, nec etiam charitatem actualem *expressam*, scilicet, quæ sit amor Dei *propter se*, ad veram fidem, & veram spem requiri, scribens: *Quod si dicant, proscriptam thesim non de charitate perfecta, & sanctificante, sed de imperfecta, & inchoata esse intelligendam; in hoc etiam sensu falsam propositionem agnoscimus, quoniam indefinita est, & ut pluries diximus, charitas actualis expressa ad veram fidem, & veram spem habendam non exigitur.* Ubi animadvertendum est, Fulgentium Bellelli, quando adjutorium gratiæ universim in *delectatione*, ut ipse inquit, *auxiliatrice* constituit, nomine delectationis non intellexisse *charitatem expressam.*

3. Tertiò. *Pag.* 185.

Scripserat paulo supra in propos. Quesnelli 54. *Eo sensu fidem, spem, aliasque virtutes sine charitate esse mortuas, quia ad meritum de condigno sine sanctificante charitate nihil valent. Cæterum juxta Orthodoxas Concilii Tridentini sanctiones in ordine salutari extinctæ penitus non sunt. Quandoquidem cum ex præveniente Dei adjutorio, impulsuque Spiritus Sancti moventur, voces suas, peculiaresque operationes habent, quibus peccatores ad justificationis gratiam impetrandam disponuntur.* Eo loci præveniens hoc adjutorium appellatur quidem *salutis desiderium*, & *amor virtutis*, at non charitas *expressa* atque peculiaris.

4. Quartò. *Pag.* 215.

Ulterius in Quesnelli propositionem 61. explicans quinam sit *amor justitiæ*, & *delectatio* ad quodlibet bonum opus necessaria, ait *nomine charitatis bonam voluntatem intelligi, etiam in fide & spe inclusam*, & inquit: *Ergo qui pio affectu volentes credunt, volentes timent, volentes obediunt, volentes sperant, tametsi per charitatem sanctificantem in Deum summum bonum has actiones non referant, voluntatem tamen peccandi deponunt, nec cor peccato addictum perverso animo servant.* Explicans subinde, quænam charitas necessaria sit, ut timor pravum animum cohibeat, docet necessarium esse *amorem inchoatum justitiæ;* & nomine *charitatis* non semper significari in Augustiniana Theologia amorem Dei super omnia, *sed ordinatam quamcunque boni cupiditatem.* *Pag.* 218.

5. Quintò. *Pag.* 331.

Libro v. de Modo reparationis humanæ naturæ post lapsum cap. 11. *docet dilectionem justitiæ semper esse dilectionem Dei;* sed ait amorem justitiæ, *nisi accedat reflexio diligendi Deum*, non esse explicitam charitatem: *dilectionem explicitam* esse charitatem illam, *qua Deus diligitur gratis, & propter se*: dari *charitatem explicitam*, actualem, & inchoatam, quam plerique ex nostris in Sacramento requirunt ad gratiam adoptionis impetrandam: *contritionem imperfectam* animari ab hac benevola, *& explicita charitate*: dilectionem justitiæ *implicitam* illam esse, quæ continetur in amore cujuscunque rei justæ: hanc dilectionem in attritione quoque inveniri, *quamvis explicita Dei dilectione destituta sit:* verum non sufficere attritionem ipsam ad justificationis gratiam in Sacramento impetrandam, *nisi ei inchoatæ dilectionis explicitus actus accedat.* Habes ergo apertissime in Fulgentio Bellelli habitus fidei, spei, timoris, cæterarumque virtutum, non solum sine *charitate justificante*, sed etiam sine illa charitate, *quæ est explicita dilectio Dei;* & habes itidem absque *dilectione ipsa explicita* actus bonos ipsarum virtutum, non tamen ita bonos, ut ad justificationem obtinendam etiam in Sacramento sufficiant: quod communiter Augustiniani omnes propugnant.

CONCLUSIO.

In libris eximii Theologi Fulgentii Bellelli, quorum titulus, *Mens Augustini de statu creaturæ rationalis ante peccatum*, & *de Modo reparationis humanæ naturæ post lapsum*, non continetur Bajani articuli 38. sensus hæreticus ac perversus, ideoque nec vestigium aliquod Bajanismi: imo cum præstantissimus auctor sensus oppositos iis, quos præsefert damnatus articulus, expressissime tradat; non Baji sectator dicendus est, sed adversarius, ac talis, qui *Bajanismum* directe impetit, atque oppugnat.

Bellellius non Baji Sectator sed adversarius.

DEMONSTRATUR.

Demonſtratur Dicti veritas.

Non defendit ſenſum illius Bajani articuli, quem Anonymus appellat præcipuum Bajanæ doctrinæ dogma, fontemque, & originem fere omnium errorum, qui in Bajo damnati ſunt, ſed ejusdem articuli pravum omnem ſenſum damnat, atque refellit, quisquis inter noxiam cupiditatem à Joanne prohibitam, & inter charitatem laudabilem, juſtificantem, & habentem meritum æternæ vitæ, admittit actus elicitos charitatis actualis imperfectæ, & inchoatæ: quisquis negat omnia opera peccatorum, qui *charitate habituali* deſtituti ſunt, à cupiditate prædominante labefactari, & corrumpi: quisquis in creatura rationali agnoſcit amorem beatitudinis, quem in tot malis humana natura non potuit amittere: quisquis fatetur dari pronitatem ad malum, & indeliberatos concupiſcentiæ motus, qui non ſunt transgreſſiones legis, ſive, ut inquiunt ſcholaſtici, *formale* peccatum: quisquis demum absque *expreſſa charitate*, & *explicito* amore Dei *ſuper omnia* docet actus fidei, ſpei, & timoris bonos eſſe, & ad juſtificationem impetrandam diſponere, & habitus à quibus iidem actus eliciuntur, diſtinctos eſſe ab habitu charitatis, & ſine hoc permanentes. Hæc propoſitio evidentiſſima eſt ex primo capite hujus diſſertationis:

Præſtantiſſimus Auctor librorum, quorum Titulus, *Mens Auguſtini*, affirmat dari inchoatum, & initialem Dei amorem à *charitate habituali* diſtinctum: propugnat in peccatoribus prædominante cupiditate gravatis, actus bonos complures, qui ab iſtiusmodi cupiditate minime corrumpuntur: agnoſcit in creatura rationali amorem, ac propenſionem innatam beatitudinis cordi univerſorum hominum inditam: aſſerit indeliberatos concupiſcentiæ motus non eſſe violationem illius præcepti, *Non concupiſces*, aut *formale*, ut inquiunt ſcholæ, peccatum; atque ſine habitu charitatis habitus reliquarum virtutum, & absque *expreſſo*, & *explicito Dei amore* bonos earundem virtutum actus deprædicat. Hæc propoſitio ex dictis in hoc tertio capite manifeſtiſſima eſt.

Igitur auctor librorum, quorum titulus, *Mens Auguſtini*, non defendit ſenſum Bajani articuli 38. qui eſt Bajanæ doctrinæ dogma præcipuum, omniumque fere errorum, qui in Bajo damnati ſunt, fons & principium; ſed ejusdem articuli omnem pravum, damnatumque ſenſum damnat, atque refellit.

§. VI.

Reſponſio ad ea, quibus Anonymus nititur demonſtrare in ſcriptis Fulgentii Bellelli ſenſum Bajani Articuli XXXVIII.

SUMMARIUM.

1. Argumentum primum ex duobus Bellelli teſtimoniis depromptum ſolvitur, & efficaciter vindicatur Bellellius.
2. Argumentum ſecundum oſtenditur eſſe infirmum, & calumnioſum.
3. Argumentum tertium eſt adeo infirmum, ut Adverſarius etiam ignorare videatur vim conſequentiæ.
4. Refellitur inſtantia Adverſarii.
5. Inefficaciter urget Anonymus.
6. Ulterius objicienti abunde ſatisfit.
7. Ex propriis Anonymi verbis clariſſimè vindicatur Bellellius.
8. & 9. ſolvitur objectio deſumpta ex explicatione Bellellii propoſitionis ſeptimæ damnatæ ab Alexandro VIII.

Argumenta contra Bellellium & eorum refutatio.

INquirendum modo eſt, quibus argumentis adductus Auctor *Bajaniſmi Redivivi* ſenſum damnati articuli 38. in præſtantiſſimi Auguſtiniani ſcriptis offenderit.

Bajan. Rediv. pag. 162. 1. Argumentum primum ex Duobus Bellelli teſtimoniis depromptum.

Profert primum duo Theologi noſtri teſtimonia: unum depromptum ex lib. primo *de ſtatu creaturæ ration. ante peccatum*; alterum ex lib. 3. ejusdem Operis capit. 1. Illud eſt hujusmodi: *Nullus profecto deliberatus, & ſupernaturalis animi motus irrequietus & ſine fine eſſe poteſt; ergo aut in Creatore, aut in creatura ultimum ſibi finem præſtituit. Quod ſi in Creatore, eſt charitas: ſi in creatura, eſt cupiditas.* Alterum vero eſt, quod ſequitur: *Creatura rationalis quæcunque conderetur, ſine ullo amore eſſe non poteſt. Ergo erit aut fruitio Dei,*

Dei, aut creaturæ, nec medium inter ista duo cogitabile est, ut liquido constat. At vero utrumlibet cogitetur, pura natura repugnat; quoniam si creatura fruatur, perversa est, & mala adeoque nec pura; sin vero fruatur Deo, nec pura erit, quoniam Deus sine gratiæ adjutorio diligi omnino non potest. Ex his hanc consecutionem infert Anonymus: *Nullum itaque Theologus iste agnoscit cum Bajo medium inter Deum charitate amatum, & creaturam cupiditate dilectam, ac proinde neque ullum admittit medium inter actiones, quæ fiunt ex motivo charitatis, & illas, quæ fiunt ex motivo cupiditatis: sed hunc errorem, quem Frater Bellelli defendendum suscipit, jam in propositione 38. Baji damnatum vidimus.*

Ad hoc respondetur quoad testimonium primum,

Respondeo, neque ex primo, neque ex altero testimonio consecutionem istam deduci, sed eâdem semper Anonymum aberrare chordâ, ignoratione summa Augustinianæ Theologiæ laborantem. Loquamur de testimonio primum producto. In eo Fulgentius Bellelli loquitur *de motu animi deliberato*, ut ex ipsis verbis perspicuum est. Igitur non negat dari inter cupiditatem prohibitam, & charitatem per Spiritum Sanctum diffusam, amorem beatitudinis, & motus concupiscentiæ *indeliberatos*, immunes à culpa, nec prohibitos præ-

Pag. 88. cepto, *Non concupisces*. Deinde eodem capite 18. ait: *Bonus quidem, & supernaturalis motus est, etiamsi perfecta, & casta dilectione remissiva peccati* creatura rationalis *sit destituta.* Itaque sine gratia sanctificante, & absque *charitate habituali* agnoscit bonum ac supernaturalem amoris motum, à gratia præveniente excitatum. Præterea eo loci

Pag. 91. scribit: *Quocunque motu sive fidei in propitiatorem Jesum Christum, sive spei sempiternorum, sive gehennæ timoris in præcedentis ruinæ reparationem erigatur, libero equidem flexu, & deliberata animi propensione, non inopinata mentis cogitatione, & nullo regulante consilio, opus est ut Sacramento quærendo se submittat.* Ergo sine charitate admittit bonum motum fidei, bonum motum spei, bonum motum timoris. Verum tamen est,

Præoccupatur obiectio, quæ hinc posset erui. quod in hoc Opere de creaturæ rationalis statu ante lapsum Theologus eximius contendit, *attritionem supernaturalem deliberatam, & in debitum finem ordinatam, amore charitatis animatam esse*, ideoque ad gratiam in Sacramento impetrandam sufficere: imo videtur asserere, non posse attritionem ipsam ab amore charitatis sejungi, dicens: *Mira dictu res! Concedunt necessariam attritioni supernaturali gratiam prævenientem, comitantem, & in debitum & ultimatum supernaturalem finem ordinatum, & negant amorem!* Sed animadvertendum est juxta hunc Theologum alium esse amorem, quo peccator pio affectu credit, pio affectu sperat, pio affectu timet, scilicet *cupiditatem boni, amorem justitiæ, & dilectionem auxiliatricem* quælibet bona opera supernaturalia prævenientem; aliam esse charitatem explicitam, & expressam, *qua Deus diligitur gratis, & propter se;* id quod paulo supra ejusdem Theologi verbis apertissime demonstravi. Quando ergo Fulgentius Bellelli inquit, nullam aliam in Sacramento attritionem requiri præter illam, quæ est supernaturalis, & effectus gratiæ prævenientis, atque ipsum attritionis actum in finem ordinantis; non loquitur de illa attritione, quæ bona est spectato objecto proximo, & cupiditate boni, sive amore justitiæ, omne supernaturale opus præveniente; sed de attritione illa, quæ accedente explicito amore Dei *in finem ultimum* reflectitur, atque à timore servili ad timorem castum ascendit: quod vir doctissimus præcipue docuit lib. v. de Modo reparationis cap. xi. his verbis: *At si attritio in Sacramento prorsus explicita Dei dilectione destituta sit,* Pag. 333. *nonne disponit? Disponit plane ad gratiam impetrandam, sed non sufficit, nisi ei inchoatæ dilectionis explicitus actus accedat:* & longe antea in Epistola Apologetica ad Martinum Battaglinum virum doctrina singulari præditum, & gravissimis perfunctum muneribus, nec non summis viris acceptissimum, alieno scripta nomine, pag. 47. *Statuit Auctor laudato capite 18. lib. 1. attritionem supernaturalem conceptam ex timore pœnarum, conjunctam cum spe veniæ, & ordinatum in debitum finem castissime, necessariam & sufficientem esse in pœnitentiæ Sacramento ad impii justificationem impetrandam.* Ex hac autem digressione, quæ necessaria erat ad explicandam Theologi nostri de attritionis sufficientia assertionem, ab Augustinianis aliis minime discrepantem, revocans me ad institutum, illud peto ab ipsomet Adversario, num consecutio illa sua dicenda sit hominis ratione præditi argumentatio, an calumniatoris penitus excœcati argutatio lepidissima & nugacissima, dum ait Fulgentium Bellelli nullum medium adstruere inter cupiditatem, & charitatem citato lib. 1. cap. 18. in quo tam aperte inter charitatem per Spiritum Sanctum diffusam, & cupiditatem prohibi-

hibitam admittit actus indeliberatos, admittit dilectionem initialem non juſtificantem, & admittit bonos motus fidei, ſpei, timoris, qui absque explicito actu charitatis, etſi non ſufficiant, diſponunt tamen ad juſtificationem in Sacramento impetrandam?

Dixi de primo Fulgentii Bellelli teſtimonio: nunc de altero. Eo loci Theologus noſter in ſui confirmationem, atque explicationem affert Sancti Fulgentii Ruſpenſis Epiſcopi teſtimonium aliud conſimile, exſcriptum ex lib. 1. ad Monimum, quod eſt hujusmodi: *Nec eſt alia, quæ vera ſit ſapientia vel intelligentia creaturæ rationalis, niſi dilectio Creatoris, in qua tanto magis minusve eſt dilectio ſui, quanto magis, minusve dilectionem ſuam exhibet Creatori. Voluntas porro creaturæ rationalis ſine qualicunque amore non poteſt eſſe. Nec ſic poteſt diligere, ut amorem ſuum non velit ad aliquid religare; quæ inter ſummum bonum, à quo creata eſt, & infimum bonum, cui prælata eſt, medio quodam loco poſita, profectò aut in infimo bono neceſſè eſt miſerabiliter jaceat, aut in ſummo bono veraciter feliciterque requieſcat. Quodam etenim amore rapitur, ſeu cum obedientia ſublevatur, & Creatori bono bene ſubjicitur: ſive cum ſuperbia deprimitur, ut creaturæ bonæ male dominetur.* Hæc Sanctus Fulgentius. Obteſtor nunc Anonymi fidem; quid aſſeruit lib. 3. de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum Fulgentius Bellelli, quod non ſcripſerit lib. 1. ad Monimum S. Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus? Ait ille, *Creatura rationalis ſine ullo amore eſſe non poteſt:* & S. Fulgentius, *Voluntas creaturæ rationalis ſine qualicunque amore non poteſt eſſe.* Ille, *Ergo erit aut fruitio Dei, aut creaturæ:* iſte autem, *Aut in infimo bono neceſſè eſt miſerabiliter jaceat, aut in ſummo bono veraciter feliciterque requieſcat.* Igitur ſi S. Fulgentius non fuit Baji præceptor, Fulgentius Bellelli non fuit Baji diſcipulus. Et quidem uterque à Bajo diſſidet quam longiſſime; loquuntur enim *de fine ultimo*, ad quem media ordinantur, & qui neceſſum eſt, ut ſit Deus incommutabile bonum, aut creatura bonum fallax, & commutabile: id, quod apud Theologos eſt certiſſimum, adeo, ut ipſe Anonymus ſcribat: *Verum quidem eſt, & indubitatum inter Creatorem & creaturam nullum eſſe medium & conſequenter finem, quem actibus noſtris proponimus, eſſe vel Deum, vel creaturam.* Idcirco Fulgentius Bellelli ſapientiſſime non *amorem* utcunque dixit, ſed *fruitionem:* quo vocabulo in Auguſtiniana Theologia ſignificatur diligere rem propter ſe ipſam, & ad illam quælibet alia referre; nam ut ait S. P. Auguſtinus lib. 1. de Doctrina Chriſt. cap. 4. num. 4. *Frui eſt amore alicui rei inhærere propter ſe ipſum. Uti autem quod in uſum venerit, ad id, quod amas obtinendum referre.* Atque hinc etiam eruitur, inter cupiditatem, quæ tendit ad creaturam tanquam ad finem ultimum, & charitatem, qua cor noſtrum fertur in ſummum bonum, pariter ut ultimum finem, dari intermedios amores, & actus complures, eos ſcilicet omnes, qui ad *uſum* pertinent, non ad *fruitionem.* Atenim Auctor *Bajaniſmi Redivivi* p. 163. priorem illam fractam, inſulſamque argumentationem concludens inquit: *Oblationem, & relationem in Dei gloriam non tenemur ſemper in ſingulis actionibus iterare, atque renovare, & ideo non peccant, qui habent aliquando pro fine ſecundario creaturam, modo cæteroquin hæc eorum actio ſit ad Deum referibilis, & nulla prava vitietur circumſtantia.* De hac re dictum ſupra, & pertractabimus rurſus peculiari diſſertatione. Interim ſat eſt, ſi duo reponamus: unum, quod Auguſtinenſium, qui propugnant neceſſitatem referendi omnia opera deliberata in Deum, nemo unus ait opera moralia & officio bona atque honeſta eſſe *intrinſece* vitiata, aut corrumpi à prædominante cupiditate, à qua eliciantur: alterum, quod nec etiam Auguſtinenſium aliquis affirmat, *oblationem illam*, ut inquit Anonymus, *& relationem in DEI gloriam* eſſe *in ſingulis actionibus* iterandam, atque innovandam. Imo Fulgentius Bellelli lib. v. *de modo reparat.* cap. 13. cenſet in rigorem propenſam eſſe ſententiam illorum, qui docent *actus charitatis*, quibus ſubſequentia opera ad Dei gloriam referuntur, *crebro eſſe iterandos*, & affirmat ſatis eſſe, *ſi præcedens ordinativus dilectionis actus, qui ſtatis temporibus præcedere debuit, niſi retractetur, moraliter perſeveret.*

Præterea ait Anonymus, Fulgentium Bellelli, etiamſi minime erret affirmando *nullum reperiri medium inter amorem Dei, & amorem creaturæ*, errare tamen quod contendat, *non poſſe creaturas diligi abſque peccato, niſi hæc dilectio actu, vel virtute referatur in Deum;* imo errare etiam in eo, quod affirmet *actus fidei, ſpei*, aliarumque virtutum *peccaminoſos eſſe, niſi ulterius referantur in Deum charitate amatum.* Verum hæc Anonymus pronuntiat quidem, ſed patenti,

Cap. 18. pag. edit. Pariſ. 58.
Quoad teſtimonium ſecundum.

Tom. 3.

pag. 340.

2. *Bajan. Redivi. pag. 164.* Argumentum ſecundum cum reſponſione.

tenti, splendidissimoque mendacio. Theologus enim noster apertissime, & sine ulla ambiguitate verborum docet multa fieri, quæ bona sunt, spectatâ operis substantiâ, utpote quæ non oriuntur à concupiscentia prædominante, atque ad objectum in se bonum, attento fine proximo, referuntur; & duntaxat cum Augustino contendit non esse bona inspectis omnibus circumstantiis, nisi referantur actualiter, aut virtualiter in Deum; quæ inordinatio ac pravitas non est operis, sed operantis, qui facit *bonum non bene*, ut de timore docent S. R. Ecclesiæ Cardinales amplissimi, Robertus Bellarminus, & Henricus Norisius, quorum verba produxi prope finem secundi capitis præcedentis. Atque cum eisdem verbis, obsecro præcipitis judicii hominem, ut conferat hæc Fulgentii Bellelli lib. v. cap. 33. ad XII. Juliani argumentum: *Possunt quidem aliqua bona fieri non bene facientibus à quibus fiunt. Bonum est enim ut subveniatur homini periclitanti, præsertim innocenti. Sed ille, qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis, quam Dei facit, non bene bonum facit, quia non bonus facit, quod non bona voluntate facit. Quia scilicet defectus in actuali inordinatione voluntatis est, dum non refert bonum opus ad id, quod debet, saltem virtualiter.* Quod vero addit Anonymus, à Theologo nostro præclarissimo denegari actus fidei, spei, aliarumque virtutum, qui boni sint, & peccato non inquinati, *nisi referantur in Deum charitate amatum;* cum Fulgentius noster dilucide & expresse in locis productis §. v. ac repetitis paulo supra, doceat *absque explicita dilectione Dei* hujusmodi actus non solum bonos ac supernaturales esse, verum etiam ad gratiam justificationis disponere; nil reponam ulterius, nisi quod ait Sanctus P. Augustinus exponens ea verba, *Neque mentiemini, neque calumniam faciet unusquisque proximo*, quæstione 68. in Leviticum, *Neque calumnia sine mendacio fieri potest.*

De modo reparat P. 1. pag. 403.

Tom. 3.

Auctor *Bajanissimi Redivivi* conatur demonstrare Fulgentium Bellelli nullum amorem, sive charitatem agnovisse præter *amorem Dei supernaturalem, amorem, quo diligitur Deus gratis propter se ipsum, sicut & intellexere Bajus, Jansenius, & sectatores eorum, ac proinde manifeste horum Novatorum doctrinam à F. Bellelli fuisse renovatam.* Quomodo id probat Anonymus? Quoniam lib. 3. de statu creat. rationalis ante peccatum, *Postquam cap. 1. amplexus est doctrinam in propositione 38. Baji damnatam, nimirum omnem amorem creaturæ rationalis esse aut charitatem bonam, aut cupiditatem malam, asserit cap. 2. Deum ut auctorem naturæ sine dono gratiæ diligi non posse. Et post allata cap. 3. 4. & 5. duo argumenta, seu potius sophismata, tertium conficit argumentum ex his duabus propositionibus, una scilicet, Deum perverse amari, si non diligatur propter se; altera autem, Deum non posse amari propter se sine veræ gratiæ adjutorio.* Hæc adversarius.

Bajan. Rediv pag. 164. 3. Argumentum tertium.

Pag 331.

Bellissime! Fulgentius Bellelli ait lib. v. *de modo reparationis* cap. 11. dilectionem justitiæ, & cupiditatem boni, in qua sita est delectatio, ut ipse inquit, *auxiliatrix*, si Deus reflexe diligatur, esse *dilectionem Dei explicitam;* implicitam vero duntaxat, *si diligatur res, quæ Deo conformata justa est:* addit paulo infra, attritionem ad gratiam disponere, etiamsi *explicita Dei dilectione destituta sit:* declarat cubitalibus litteris dilectionem *explicitam* Dei esse charitatem, *qua Deus diligitur propter se, & gratis:* scribit alio in loco, *Charitas actualis expressa ad veram fidem, & ad veram spem habendam non exigitur.* Et adversarius hanc frontem gerit, hanc conscientiam, ut scribat Theologum nostrum nullam aliam charitatem agnovisse, præter amorem Dei *supernaturalem, amorem quo diligitur Deus gratis propter se ipsum?* Qui vero tali præditus est mentiendi, & calumniandi artificio, is est, qui ingenuum, atque integerrimum virum damnat sæpenumero doli, fraudis, & complurium ad eludendas Ecclesiæ censuras effugiorum?

Respondetur

P. 2. pag. 194.

Utinam saltem foret optimus dialecticus; sed qui Theologi nostri argumenta appellat *sophismata*, videtur vim consequentiæ penitus ignorare. Ex quo enim ad diligendum Deum, ut auctorem naturæ, necessaria sit gratia, & Deus, cum sit summum bonum, debeat diligi *propter se;* nulla ratione infertur, omnem amorem creaturæ rationalis esse cupiditatem, aut charitatem in sensu Baji, sed infertur hoc unum, illam quoque charitatem, qua Deus super omnia diligitur ut auctor naturæ, esse dilectionem explicitam Dei; præter quam datur dilectio implicita, *qua diligitur res, quæ Deo conformata justa est.* Alioquin si, ex quo Deus ut auctor naturæ diligi nequeat absque supernaturalis gratiæ adjutorio, consequitur Baji damnatus articulus 38. quomodo ab errore Baji immunes dicemus Theologos nos-

Vim consequentiæ videtur Anonymus ignorare.

los, qui illam de amore Dei ſententiam propugnant, præſertim Eminentiſſimum
Tom. 4. Bellarminum, qui lib. VI. de Gratia, & lib. Arbitrio cap. 7. ait: *Nos igitur ſententiam illam tertiam in ipſo titulo capitis annotatam, ita intelligimus, ut exiſtimemus non poſſe Deum ſine ope ipſius diligi, neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratiæ & gloriæ, neque perfecte, neque imperfecte, ullo modo; atque hanc non dubitamus ſententiam eſſe Sancti Auguſtini, imo etiam Scripturarum, & Conciliorum, quidquid aliqui minus conſiderate in hac parte ſcripſerint.* Quod vero eximius Bellelli ait Deum perverſe amari, niſi diligatur propter ſe, loquitur aperte de illo amore, quo non in Deo, ſed in creatura ultimus finis à creatura rationali conſtituitur, quod Auguſtiniana phraſi dicitur *frui utendis*, atque ſeſe perſpicue explicat hiſce verbis ab adverſario aut fraude, aut inſcientia mutilatis, *Deus etiam ut Auctor naturæ diligi nullo pacto poteſt tanquam in alium finem referendus, ita enim perverſe amaretur, utique illa perverſitate, quam præclariſſime Auguſtinus depredicat:*
De ſtatu creat. rat. pag. 352.
Lib. 83. qq. qu. 30. OMNIS HUMANA PERVERSIO (inquit) FRUENDIS UTI VELLE, ATQUE UTENDIS FRUI. *Igitur non propter aliud, ſed propter ſe ipſum diligendus eſt Deus, id eſt, gratis amandus.*
Epiſt. 92. nunc 155. num. 1. QUOD SI GRATIS NON FIAT, NULLO FIERI PACTO POTEST. Quæ verba Auguſtini callidus accuſator alto ſilentio prætériit. Mitto digniſſimam riſu eſſe argumentationem, ex quo Deus diligendus ſit propter ſe, ideoque in illum omnia opera deliberata actu, aut virtute referenda ſint, inferre ſenſum Bajani Articuli 38. quod Anonymus molitus eſt argumentatione præcedenti: atque ex quo damnatus ſit ſenſus Bajani Articuli 38. demonſtrare perverſum non eſſe Dei amorem, ſi non diligatur propter ſe, & in illum omnia opera deliberata actu, aut virtute non referantur; in quo ſita eſt objectio Anonymi vitioſo circulo perambulantis, colliſa nuperrime, & refutata.

Baj. Rediv. pag. 165. & Bellelli cap. 17. non autem 18. pag. 446. Inſiſtit Anonymus: *Cap. 18. poſtquam denuo aſſeruit, non poſſe creaturam rationalem Deum ullo pacto diligere ſine ſupernaturali gratiæ adjutorio, quo ſemel deſtituta omni etiam deſtitueretur charitate, hanc infert ipſe conſequentiam; Ergo dominanti cupiditati ſerviret.*

4. Inſtantia & Reſponſio. Facillima eſt tamen huic inſtantiæ reſponſio; nam primum Auguſtinianus Theologus loquitur de creatura rationali, quæ deſtituta ſit *ſupernaturali gratiæ adjutorio*, ſine quo voluntatem creatam (non tamen absque juſtificatione, & charitate habituali) non poſſe vitare peccatum, non propugnat tantum Noriſius in Vindiciis pag. 938. In Paralello propoſitionis 25. Baji pag. 1343. & in Reſponſ. ad Germanitem X. pag. 1436. ſed etiam Joannes Martinez de Ripalda celebris S. Jeſu Theologus, qui lib. 1. de Ente Supernat. diſp. xx. ſect. 6. num. 25. ait: *Juxta Concilia, ac Patres Eccleſiæ voluntas ſuis viribus relicta nihil poteſt, niſi ſuperbiam & peccatum.* Quam propoſitionem Ripalda tota illa ſectione auctoritatis & rationis munimentis confirmat. Deinde juxta Fulgentium Bellelli peccator gratia actuali deſtitutus non ideo *cupiditati dominanti* deſervit, quaſi quidquid agit, ſit *ſecundum ſubſtantiam* vitium atque peccatum, & procedat à noxia cupiditate, à qua *intrinſece* corrumpatur; ſed quoniam licet bonum ſit quoad officium, operisque ſubſtantiam, attamen non fit *bene* ſpectatâ circumſtantiâ ultimi finis, in quem nulla charitate actuali, vel virtuali refertur: quod ſupra ejusdem Theologi verbis ſemel, iterumque explicavi.
Tom. 1.
Ripalda Tom. 1. pag. 159.

5. Ulterius progreditur Anonymus ſcribens Fulgentii Bellelli *erroneam ac doloſam mentem* magis ac magis patefieri, propterea quod ita exponit propoſitionem 31. & 32. Baji, ut velit præter charitatem, quæ hominem juſtum reddit, dari aliam charitatem, *qua cor hominis interdum ardere incipit, ut pedetentim ad juſtitiam perducatur.* Ait hujus effugii fallaciam aperte à ſe demonſtratam part. 1. §. 1. art. 3. num. 11. ex quo nec Bajus, nec Janſenius imperfectam charitatem negaverint. Addit propoſitionem 38. nullam cum propoſitionibus 31. & 32. connexionem habere, cum illa enuntietur *de charitate generatim ſumpta*, iſtæ vero *de charitate perfecta.* Hac autem data occaſione affirmat ſenſum à Romano Pontifice damnatum in propoſitionibus 31. & 32. eſſe quod dilectio Dei ſuper omnia, & propter ſe aliquando conjuncta non ſit cum remiſſione peccatorum.
Bajan. Rediv. pag 166 Progreditur Anonymus.

Reſpondetur Reſpondeo illarum duarum propoſitionum 31. *Charitas perfecta, & ſincera, quæ eſt ex corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, tam in catechumenis, quam pœnitentibus, poteſt eſſe ſine remiſſione peccatorum*, & 32. *Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis non eſt ſemper conjuncta cum remiſſione peccatorum:* illarum, inquam, propoſitionum expoſitionem traditam à Fulgentio Bellelli eſſe optimam ac legitimam, cum Bajus propoſitione 43. admiſerit veram juſtificationem ſeparatam à remiſſione peccatorum

torum, & favente Anonymo pag. 26. Bajanismi Redivivi, asseruerit *justificationem impii consistere in obedientia mandatorum*, unde sequitur impium justificari, *quando incipit mandatis obtemperare*. Illam autem Fulgentii Bellelli responsionem, quam minime adversarius insectaretur, si præditus esset vividiori memoria, arbitror satis superque fuisse à me vindicatam ab omni Bajani erroris suspicione lib. 34. cap. 6. ad quem locum remitto lectores. Et quidem eandem responsionem tradunt quoquot exigunt in Sacramento Pœnitentiæ charitatem aliquam initialem, ut legi potest apud Le-Drou, Vittassium, Le-Droint, aliosque ibidem laudatos. Sat erit si addantur modo, quæ de hisce duabus propositionibus Baji scribit Aloysius Turrianus Societatis Jesu illustris Theologus in Tractatu contra errores Baji cap. 6. §. 1. ubi ait: *Existimabat de facto Bajus veram charitatem & justitiam posse esse sine remissione peccatorum, ac proinde cum peccato per temporis spatium; quæ est hæresis & error in fide juxta ea, quæ docent Auctores 1. 2. ad quæst. 113. de justificatione, & ita merito damnantur propositio 31. & 32.*

Tom. 7.

Turrianus pag. 361.

Quod Anonymus ait de sensu propositionis 38. tota hac dissertatione refutatum est, ipsaque ejus adnotatio p. 1. art. 3. §. 1. num. 11. rejecta est animadversionibus meis capit. 1. §. 8. n. Item 11. Præterea etsi daretur in ipsa 38. propositione sermonem institui de charitate *generatim sumpta*, non autem *de charitate diffusa in cordibus nostris per Spiritum Sanctum*; ob variam charitatis significationem, hujusque vocabuli sensum communiorem, damnanda erat tanquam captiosa & ambigua. Id vero, quod adversarius noster postremo ait, omnem charitatem, quamvis inchoatam tantummodo atque initialem, quæ sit dilectio Dei super omnia & propter se, justificare suapte natura, idque in damnatione propositionum Baji 31. & 32. definitum esse à Summo Pontifice, id eadem, qua asseritur, facilitate refellitur. Alio enim in loco demonstratum à nobis est, sententiam eorum, qui propugnant necessitatem amoris benevoli, initialis, & inchoati in Sacramento Pœnitentiæ, & negant hujusmodi amorem semper conjunctum esse cum remissione peccatorum, esse non tam omnium Augustinensium, quam complurium Parisiensium Theologorum firmissimam assertionem, nec posse juxta decretum Alexandri VII. ann. 1667. die 5. Maii censurâ ullâ, vel contumeliæ notâ taxari. Vide

Brevis dictorum recapitulatio.

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

librum 34. de Theologicis disciplinis cap. 5. prop. 1.

Tom. 7.

6.

Insuper opponit Anonymus Fulgentium Bellelli miras artes adhibuisse, ut ad alienum sensum detorqueret propositionem septimam ex xxxi. damnatis die 7. Decemb. an. 1690. ab Alexandro VIII. tum in Opere *de statu creaturæ ration.* lib. 3. cap. 28. tum in Opere *de modo reparationis* lib. v. cap. 20, nam in utroque loco illam propositionem Augustinianus Theologus damnatam esse ait, quoniam præter deliberatam dilectionem Dei, & deliberatam concupiscentiam carnis dantur operationes aliarum virtutum, quæ tamen non sunt undique bonæ, nisi in Deum referantur. Quam responsionem Anonymus ita interpretatus, quasi Fulgent. Bellelli scripserit in hoc tantum erraße Bajum, quod præter deliberatas actiones à cupiditate, vel à charitate elicitas, nullas alias agnoverit, in hanc exclamationem erumpit: *Quis mortalium, ac præsertim Catholicorum, hæc ferre, ac patienter audire valeat?*

Opponit ulterius.

Bajan. Redivi. pag. 170.

Resp. Quandoquidem Anonymus ubique more aspidum pungit, si audire non vult, adinstar aspidis surdæ obturet aures suas. Audient Fulgentium Bellelli humaniores, & doctiores, & de ejus doctrina judicium pronuntiabunt. *Rejicitur*, inquit eit. lib. v. cap. 20. *hæc propositio*, Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, charitas Patris est; si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est, *quoniam adæquate dividit actionem humanam deliberatam in Dei dilectionem per charitatem, & mundi malam concupiscentiam. Ultra enim charitatis actum, fidei etiam, spei, timoris, pœnitentiæ, religionis, aliarumque virtutum officia agnoscenda sunt, & admittenda. Nec quicunque mundi amor mala concupiscentia est, quia sæpe homines mundum honeste, ordinateque diligunt, opere virtualiter saltem in Deum relato. Quoniam vero fruitio ultimi finis propter se explicitus est in eo quiescens, verum erit si restricte dicatur.* Omnis humana fruitio est Dei dilectio, vel mundi; si Dei, est charitas bona: si mundi, est cupiditas mala, *de qua scripsimus etiam lib. 3. de creatura rationali ante peccatum cap. 28. pag. 506. ubi & 38. Baji propositio allatæ consimilis rejecta invenietur.* Hæc P. Bellelli. In quibus verbis quomodo nullam aliam actionem agnoscit, nisi deliberatam dilectionem Dei, & concupiscentiam carnis, si admittit præterea *actus fidei, spei, timoris, pœnitentiæ, aliarumque virtutum?* Sed vide, quæ de hac propositione septima

Resp. ondetur

P. I. pag. 362.

præmonui cap. 1. §. 7. num. 5. & §. 8. num. 14.

7. Pag. 171. Assurgit iterum & se declarat.

Insurgit autem adversarius: *Error Baji, & Bajanistarum non in eo consistit, quod nullos admittant actus fidei, spei, timoris, pœnitentiæ, religionis, aliarumque virtutum, tales siquidem actus libenter agnoscunt. Error autem eorum in eo situs est, quod doceant tales actus, si non habeant pro motivo Deum charitate amatum, esse peccaminosos, utpote à mala concupiscentia prodeuntes. Similiter amorem mundi innoxium admittunt, si referatur in Deum ex motivo charitatis.* Nihil ergo docet F. Bellelli, quod cum erroribus Baji penitus non concordet.

Respondetur

Resp. Laus Deo: confessus tandem est accusator, in quo consistat error Baji, in eo situs, quod actus timoris, fidei, spei, aliarumque virtutum, nisi referantur in Deum per charitatem illam explicitam, qua Deus diligitur gratis, & propter se, sint peccata, prodeantque à mala concupiscentia. Atqui Fulgentius Bellelli, ut non semel illius verbis productis ostendimus, docet, *expressam*, sive *explicitam charitatem* ad fidem, spem, aliasque virtutes non requiri; negatque ea, quæ non referuntur in Deum procedere à concupiscentia prædominante, & esse peccata. Igitur Fulgentius Bellelli est ab errore Baji, & Bajanistarum alienissimus.

8. *Bajan. Rediv. pag. 172.* Argumentum aliud. & respondetur primò & secundò.

At est argumentum aliud adversus Fulgentium Bellelli; nam *eadem mala fide*, qua exposuit propositionem septimam damnatam ab Alexandro VIII. explicat propositionem 44. Quesnellianam.

Resp. 1. Si utramque propositionem eodem modo explicat, bene utramque explicat.

Bellelli in Prop. Quesn. pag. 130.

Resp. 2, Explicare propositionem 44. Quesnellii his verbis: *Pravus sensus ipsius est, quod velit Quesnellius amorem Dei justificantem, seu charitatem, quæ habitualiter in justi hominis corde regnat, actiones, volitionesque omnes ipsius ad Deum referre, & meritorias facere. Contra vero amorem nostri, seu cupiditatem, quæ habitualiter regnat in corde hominis impii, omnes ipsius corrumpere actiones, & in peccata convertere:* quem sensum ait damnatum à Concilio Constantiensi in articulo 16. Joannes Us, & à Tridentino sess. 6. can. 7. Addit Pater Bellelli jure meritoque propositionem illam 44. fuisse damnatam, quoniam & *justi in quotidiana venalia prolabuntur peccata, & impii multa bona opera faciunt; actionesque multas habent, quibus ad veniam peccatorum disponuntur: timoris videlicet, doloris, fidei, spei, inchoatæ dilectionis, & orationis, quæ peccata dicere impium est.* Manifestissimum est autem ex dictis cap. 1. §. 4. alios complures in propositione 44. Quesnelliana eundem sensum hæreticum, quem detexit eximius noster Theologus, deprehendisse.

9. Opponit iterum Anonymus & refutatus declaratur.

Opponit tandem *Bajanismi Redivivi* Auctor, Fulgentium Bellelli non uno loco affirmasse gratiam prævenientem nihil esse aliud, quam *charitatem actualem.* Sed adversarii halucinationem abunde refutavi in discussione postremi argumenti capitis præcedentis. Profecto vir doctissimus, & in Augustiniana doctrina exercitatissimus non uno in loco testatur in definitione gratiæ actualis *charitatem* accipi ampliori significatione, nec semper esse *charitatem actualem expressam*, sed universim loquendo, *desiderium, amoremque virtutis, dilectionem justitiæ, inchoatam boni dulcedinem, piam animi affectionem, bonam voluntatem, cupiditatem boni, & delectationem auxiliatricem.* Vide partem alteram *de modo repar at.* sive in propositiones Quesnellii, pag. 185. 194. 217. 218. & quæ supra producta sunt §. v. num. 4. & 5. His arbitror, à me omnia, quæ circa sensum articuli 38. Baji, aliorumque inde profluentium mihi, & Fulgentio Bellelli Anonymus venenatissimis quidem, sed vitreis aculeis pungens & irritans objecit, fuisse penitus refutata. Quod, *ut possit inspici ab iis, qui hæc legunt, & utrum ad omnia responsum fuerit explorare desiderant; huic eum nostræ disputationi præscribendum putavimus, ut prius legatur ipse, ac deinde nostra responsio.*

Augustinus in fine libri contra sermonem Arianorum Tom. 8. pag. 648.

DIS-

DISSERTATIO II.

IN QUA PERTRACTATUR *DE DAMNATO, PRAVOQUE SENSU* BAJANÆ PROPOSIT. XXXVII. ALIORUMQUE SIMILIUM,

Ad primam rationalis Creaturæ conditionem ſpectantium; atque ab eodem ſenſu doctrinam Auguſtinenſium Scriptorum quam longiſſime diſtare probatur.

Si à priorum calumniarum auctoribus hæc quoque prodiit; quì, quæſo, hinc palam non erit, hoc merum eorum eſſe commentum?

S. Athan. in Apologia ad Imp. Conſtantium. Tom. 1. pag. 296.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

PRÆFATIO.

POsteaquam superiori dissertatione evidenter ostendimus, quam longe Anonymus *Bajanismi Redivivi auctor* à veritate aberraverit exponendo Michaelis Baji doctrinam *de vitiosa cupiditate, & de charitate laudabili*, sensumque damnatæ propositionis trigesimæ octavæ; in quo investigando præcipuam operam, plurimumque artis insumpsit, propterea quod eandem propositionem spectaverit tanquam *Bajani systematis caput, & quasi totius doctrinæ basim:* propositam, firmissimamque spem habemus, neminem prorsus ei tanquam idoneo judici, ac viro plena harum controversiarum scientia prædito fidem adhibiturum, dum explicandam aggreditur vigesimam septimam ejusdem Baji propositionem: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* Ne tamen veritas ab eodem Anonymo circumfusa caligine obtenebretur, neque Theologi complures Catholici atque Orthodoxi hujusmodi calumniarum atrocitate obruantur; opportunum æque, rectissimumque arbitramur præsenti disquisitione palam facere, quam infide, atque inepte de hoc argumento insimulator pertractaverit.

II. Versatur itaque §. 2. art. 3. in exponendis Bajanis articulis spectantibus ad primæ conditionis integritatem, atque ad originalem justitiam, quam Bajus *naturalem*, atque Angelis, ac primo homini in sui productione *debitam* fuisse autumavit. Num vero Anonymus acu rem tetigerit, & assecutus sit veritatem, intentamque accusationem valide comprobaverit, quam facillime poterit ingenuus atque eruditus Lector dignoscere in hujus Apologeticæ Dissertationis decursu. Illud tantum in præsentia præmonendum esse censemus, Anonymum ex prænotationibus suis, sive potius nugis, tricisque num. 9. præcitati art. 3. §. 2. hæc inferre:

Bajan. Redin. pag. 75. ferre: *Tota hæc doctrina circa naturalem primi hominis conditionem, omnesque errores, qui ex ea necessario fluunt, & quos expressius ac audacius renovare tentant ipsius discipuli, ad tria possunt capita revocari .... & hi tres errores in hac unica propositione includuntur, quæ sic solet à Theologis enuntiari: Impossibilis est status puræ naturæ.* In hunc ergo scopum collineat quidquid accusator in ea velitatione molitur, in hunc finem protendit, ut scilicet concludat sententiam illorum Theologorum, qui propugnant *impossibilitatem status naturæ puræ,* fuisse in Bajo proscriptam: ideoque pag. 77. num. 11. eandem sententiam rursus *erroneam,* & ab Apostolica Sede confixam appellat scribens de 35. & 70. Quesnellianis articulis: *Hunc errorem de impossibilitate status puræ naturæ innovaverat Quesnellius in propositionibus sequentibus damnatis à Clemente XI. in Bulla, quæ incipit,* Unigenitus Dei Filius, *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ & integræ, &c.*

III. Verum Theologi alii æque, ac Anonymus sit, Catholici, & erga Apostolicam Sedem, hujusque definitiones, censurasque obsequentissimi, ponderatis auctoribus, qui de Bajanismo accurate pertractant, revocatis ad examen, collatisque invicem propositionibus Baji, perlectisque opusculis, ex quibus illæ fuerunt depromptæ, censent hanc propositionem, *Status puræ naturæ impossibilis est,* prout à nobis defenditur nullam cum erroribus Baji connexionem, atque affinitatem habere. Dixi, *prout à nobis defenditur:* affirmant siquidem iidem Theologi Bajum, ubi asseruit integritatem creationis *debitam* fuisse creaturæ innocenti, & *naturalem* hujus *conditionem,* significasse ac tradidisse eandem integritatem non fuisse donum, naturæ beneficentiâ Conditoris superadditum, sed naturalem proprietatem, ex naturæ integræ principiis, ejusque intima constitutione manantem; cujusmodi sunt splendor in sole, & facultas videndi in oculis. Semel autem admisso erroneo illo damnatoque Baji principio, haud negant perlaudati Theologi illinc consequi *impossibilitatem status naturæ puræ;* quandoquidem res quælibet cum naturalibus proprietatibus suis, si à supremo rerum omnium Auctore producatur, creari quodammodo petit ac debet: sed ajunt eos, qui statuto principio illo Baji, quod rationalis creaturæ integritas sit primæ creationis conditio & naturalis proprietas, hinc adstruere nituntur *puræ naturæ impossibilitatem,* falso uti ratiocinio; quoniam id, quod inculpate, invicte, & absque erroris labe, aliis constitutis principiis defenditur, ex pravo dogmate ipsi conantur inferre: eo ferme pacto, quo si quis

cum

cum Manichæis, aut Calviniſtis dogmatizaret omnia evenire neceſſaria quadam conſtitutione, hinc vero deduceret actus quoscunque à prima cauſa abſolute prædefiniri, falſæ, atque ex nefario damnatoque principio ductæ ratiocinationis convinceretur ab iis quoque Theologis, qui abſolutas prædefinitiones, decretaque Dei, quæ ab operum præſcientia non pendent, aliis veris, aut probabilibus doctrinis innixi propugnant: aut ſi quis Arminianis adhærens arbitraretur nativas liberi arbitrii vires etiamnum in eo robore permanere, & in eadem virtute, qua præditus erat Adam ante prævaricationem & lapſum, atque ex hoc Arminii, aliorumve Pelagianorum pronuntiato demonſtrare adniteretur nequaquam indigere nos gratia per ſe ipſam efficaci; redargueretur profecto ab iis etiam Theologis, qui ipſam gratiam ſeſe efficacem dari negant, ac tradunt etiam poſt Adæ lapſum auxilium duntaxat indifferens, aut congruum eſſe admittendum. Brevi dicam: Orthodoxi complures, qui nobis adhærent, prænuntiatum Baji principium omnino reprobant, novosque dogmatiſtas *impoſſibilem ſtatum puræ naturæ adſtruentes* ex eodem principio, tanquam peſſima utentes argumentatione revincunt. At iidem graviſſimi doctiſſimique Theologi contendunt, poſſe hanc propoſitionem, *Status puræ naturæ impoſſibilis eſt*, defendi absque principio illo Bajano; ſi nempe aſſeratur originalem juſtitiam, ſive primæ creationis integritatem non fuiſſe naturalem conditionem, nec proprietatem ex natura fluentem, ut inquit Bajus, ſed revera fuiſſe gratiam ſupernaturalem, ac beneficentiſſimum Conditoris donum, naturæ ejusque proprietatibus ſuperadditum. Objicientibus ergo adverſariis, quod in ea propoſitione, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, contineatur error Bajanæ propoſitionis vigeſimæ ſeptimæ, reſpondent falſum id eſſe, cum illa propoſitio defendi queat absque erroneo Baji principio: quemadmodum, ne recedamus à productis exemplis, ſi diſcipulis Sancti Thomæ opponatur, quod hæc propoſitio, *Datur phyſica prædeterminatio, & abſoluta prædefinitio*, contineat errorem Manichæorum, aut Calviniſtarum; jure meritoque reponent à ſe propoſitionem iſtam defendi, non denegato libero voluntatis arbitrio, neque inducta fatali neceſſitate, ideoque Manichæorum, & Calviniſtarum principiis omnino rejectis: ac ſi defenſoribus ſolius gratiæ indifferentis, aut congruæ objiciatur, quod hæc propoſitio, *Ut homo eliciat opera, quæ ad ſalutem conducunt, non indiget gratia per ſe ipſam efficaci*, ſcateat dogmate Arminiano; reſpondebunt agnoſcere ſe in præſenti ſtatu liberum arbitrium viribus attenuatum, & inclinatum,

natum, ideoque istiusmodi propositionem defendere, reprobato à se, rejectoque dogmate Arminii.

IV. Sententia nostra est, Theologos prælaudatos ratione niti firmissima, adeo ut *statûs puræ naturæ impossibilitas* defendi possit recedendo à Bajano dogmate, atque ex principiis eidem dogmati oppositis: idque evincendum assumimus in ea, quam aggredimur, disceptatione. Priusquam vero id agere instituamus, ut lector percipiat nos duci veritatis & æquitatis amore, non autem sententiæ, quæ inter nostrates invaluit, defendendæ studio quodam imprudenti ac pertinaci; præmittimus insigne documentum, ex quo manifeste erui potest, quam falso Anonymus scripserit, *totam Baji doctrinam* circa naturalem primi hominis conditionem in hac una propositione includi, *Impossibilis est status puræ naturæ;* & quam inique & injuste jus sibi arrogaverit tanquam novatores, & Baji discipulos insimulandi, atque hisce nominibus traducendi Catholicos illos Theologos, qui eandem propositionem hactenus tradiderunt. Est autem documentum illud *Instructio Pastoralis* quadraginta Episcoporum, qui anno 1714. pro acceptatione constitutionis *Unigenitus* Parisios convenerunt, confirmata, ut vidimus præcedenti Dissertatione, sexaginta aliorum Episcoporum suffragiis. In illa enim *Pastorali Institutione* hæc de propositionibus Quesnellianis 34. 35. 36. & 37. de gratia primi hominis enuntiatis leguntur: „Saint Augustin nous enseigne sur la Grace d' Adam innocent, un doctrine bien differente de celle qui est renfermée dans les propositions condamnées. Ce Pere, loin de croire que les merites d' Adam n'eussent pour principe qu'une grace naturelle, reconnoit au contraire dans l'etat d'innocence un secours surnaturel, dont l'homme avoit besoin. *Primus homo egebat adjutorio gratiæ, &c.* Il appelle ce secours une grande grace, *Imo vero habuit magnam.* Les propositions condamnées n'attaquent elles point ouvertement cette verité; elles enseignent que *la grace d'Adam etoit une suite de la création, une grace due à la nature saine & entiere,* & qu'elle *lui étoit proportionée;* ce qui ne marque dans le premier homme qu'une grace naturelle, inseparable de sa condition, & qui n'auroit produit que des merites purement humains; propositions manifestement opposées aux principes de Saint Augustin, & justement condemnées dans Bajus par la Saint Pape Pie V. & par le Pape Gregorie XIII. renouvellées par l'auteur des Reflexions morales: ne meritoient-elles point d'être encore proscrites par le Saint Siege?

V. Il-

V. Illorum quidem sapientissimorum Episcoporum mens fuit, quæ significatur in *Processu Verbali* præmisso eidem Institutioni, scilicet, ante comitiorum dimissionem edere *Instructionem* ipsam, una cum Apostolica Constitutione in Galliarum Diœcesibus patrio idiomate publicandam, „ Afin qu'etant tous unis à la Chaire de Saint Pierre, c'est-a-dire, au Centre de l'unité, par l'uniformité des mêmes sentimens & des mêmes expressions, on puisse non seulement etouffer les erreurs qui viennent d'être condamnées, mais encore prevenir les nouvelles disputes, & premunir contre les novelles interpretations des personnes mal-intentionées, dont on à dé jà vû les effets par les écrits qu'ils ont repandus dans le public, depuis commencement de l'Assemblée. „ Iidem Episcopi paulo post *Instructionis* initium ita mentem suam dilucide exponunt, „ Mais comme plusieurs personnes s'efforcent d'en obscurcir le sens par de fausses interpretations, qui pourroient seduire les ames foibles & peu instruites, nous nous sentons obligez de vous en faciliter l'intelligence, afin qu'elle produise en vous tout l'effets, que les ennemis de la verité craignent, & que le gens de bien en attendent: „

VI. Cum itaque hæc fuerit Gallicanorum Præsulum rectissima intentio, errores in Quesnellio, ac Bajo damnatos penitus eliminandi, pravas extortasque refractariorum interpretationes præfocandi, planamque singulis reddere constitutionis *Unigenitus* intelligentiam: cur, obsecro, affirmantes contineri in propositionibus Quesnellianis errorem sensumque in articulis Baji proscriptum, atque commissam sibi plebem commonefacientes, ne gratiam Adamo collatam fuisse naturalem, ac naturæ proportionatam sibimet persuadeat, minime illam hortati sunt, ut sedulo caveat ab eorum doctrina, qui *puræ naturæ impossibilitatem admittunt*, eoquod in illorum sententia ipsemet Baji, & Quesnellii error comprehendatur? An ignorabant eandem *de impossibilitate puræ naturæ* assertionem tradi in libris Catholicorum Theologorum, & in Scholis doceri ac propugnari, aut forte in re tanti momenti socordes, ac minus accurati fuisse credendi sunt? Id quidem de horum Antistitum sapientia, doctrina, ac solicitudine nefas est cogitare. Perceperant illi optime quid veneni in damnatis propositionibus lateret: noverant negari à Bajanistis in creatura rationali primitus à Deo condita gratiarum munera naturæ ordinem excedentia; neque eos latebat à Theologis Orthodoxis, qui *statum puræ naturæ* oppugnant, Adæ & Angelis dona supernaturalia concedi: ideoque fideles provide sapienterque monuerunt,

runt, ut sedulo à Novatorum sensu caverent; de *impossibilitate* autem *puræ naturæ* penitus tacuerunt, dogmata Ecclesiæ à placitis Scholasticorum scite, considerate, & solertissime discernentes. Nec vereor quin viri illi doctissimi, ac prudentissimi, si quis ab ingenio, & à natura ita comparatus, quemadmodum est insimulator Anonymus, accedens ad sacrum illum conventum Parisiis habitum instanter petiisset, ut tanquam Baji, & Quesnellii pernicioſum assertum gravi censura notarent propositionem istam, *Impossibilis est status naturæ puræ:* haud vereor, inquam, quin responsum dedissent, quale memorato *Processui* inseruerunt, convenisse scilicet tot Episcopos ad profligandos Novantium errores, & ad contentionum incitamenta avertenda, non autem ad perstringendas Scholarum opiniones, turbandamque Religiosorum virorum tranquillitatem, sive, ut eorum utamur verbis, „pour empêcher les nouvelles disputes, & pour conserver la liberté des sentiments enseignez dans les differentes Ecoles Catholiques „

VII. Utinam Anonymus imitatus fuisset prudentiam, sagacitatem, judiciique rationem prædictorum Episcoporum! Commendaremus nos illius in errores, novitatesque insectando solertiam, & in Scholarum placita dijudicando dignum viro Theologo temperamentum. Si etiam ei libuisset *impossibilitatem status puræ naturæ* Theologicis argumentis impugnare, petitis quoque ex propositionibus Baji, atque hinc ratiocinationes suas inferendo, quemadmodum consuetum est fieri in controversiis cæteris, quæ à Scholasticis agitantur, in quibus unus pugnat adversus alterum auctoritate & ratione; nemo nostrum ei indignaretur: neque enim nos latet plures præstantesque Theologos defendere *possibilitatem status naturæ puræ*, mutuantes etiam ex damnatis Baji articulis argumenta. At illud intolerabile omnino est, ignotum Scriptorem, ac nulla præditum auctoritate constanter, audacterque contendere sententiam, quam procul dubio tenent Catholici bene multi, fuisse in Bajo proscriptam; neque id tantum, verum etiam eosdem Catholicos esse novatores, Constitutionum Apostolicarum elusores, & anathemati, quod perperam dolo, arte, ac fraude studeant effugere, absque commiseratione ulla subjiciendos.

VIII. Non utique ad hunc modum se gerit illustris Propugnator constitutionis *Unigenitus*, Jacobus Fontana: qui licet in propositionem Quesnellianam trigesimam septimam *impossibilitatem status puræ naturæ* rejiciat, & cap. x. §. 6. plura adversus eundem statum proferat ex Cardinali de Aguirre tom. 3. *Theologiæ S. Anselmi*, disput. 105.; attamen

senten-

ſententiam ſuam *certiſſimam* quidem, *communem*, atque, ut ipſi videtur, talem, *cui faveat S. Pii conſtitutio adverſus Bajum*, appellat: ſed non audet aſſerere *deſinitam eſſe ab Eccleſia*; non audet appellare Lovanienſes Theologos, [qui ut ait Eminentiſſimus Aguirre à ſe paulo ſupra citatus, oppoſitum tradunt] *Novatores*, ac *Novatorum diſcipulos*; non audet demum aſſerere, quod illa propoſitio 37. Quesnellii, *Gratia Adami erat illi proportionata*, aut 27. Baji, *Integritas primæ creationis, &c.* ſit prorſus eadem cum iſta, *Impoſſibilis eſt puræ naturæ ſtatus*: ſed num. 7. concludit, *Lubet tamen ab hac ſententia præſcindere; quia ea nobis opus non eſt ad convellendos Quesnellii articulos, conſtitutionemque* Unigenitus *ab adverſariorum calumniis vindicandam* Quod ſi Quesnellii, ideoque & Baji errores convelli poſſunt, & conſtitutio *Unigenitus* à calumniis dogmatiſtarum poteſt vindicari, præſcindendo à ſententia, quæ *naturam puram* adſtruit *poſſibilem*: quomodo, te amabo, eadem ſententia definita eſt in condemnatione propoſitionum Baji, & Quesnellii? Quomodo Baji, & Quesnellii appellari poſſunt diſcipuli viri illi Theologi, qui à ſententia ipſa recedunt?

IX. Longe ante neotericum hunc ſcriptorem Franciſcus Macedo, cujus præſertim teſtimoniis, ut diximus in ſuperiori Diſſert. Cardinalis Noriſius calumniam omnem Bajani, & Janſeniani erroris à ſe propulſavit, diſputans *de ſtatu puræ naturæ* Tom. 2. Collat. in 2. ſent. col. 8. differ. 1. ſect. 1. ait partem, quæ hujus ſtatus *poſſibilitatem* affirmat, apud Theologos haberi pene certam, & omnium ferme conſenſione firmari, additque ſe quoque communi ſententiæ adhærere; at ſubjicit: *Non tamen contra ſentientes odi tanquam prophanum vulgus, & arceo. Audire rationes volo, & auſcultare quid afferant, ne inauditi repellantur, & minus juſte damnentur. Placuit quippe mihi ſemper illa gravis cordati hominis ſententia,*

Qui ſtatuit aliquid parte inaudita altera,
Aequum licet ſtatuerit, haud æquus fuit.

Productisque argumentis duodecim apud Theologos, qui ſtatum *puræ naturæ impoſſibilem* cenſent, tritis ac pervulgatis, *His rationibus*, inquit, *ſuadetur illa impoſſibilitas ſtatus puræ naturæ: quas qui expendat, non improbabilem eam ſententiam exiſtimabit. Eam ego uti probare non cogor, ita improbare non audeo. Sentio cum Scholis. Hæc argumenta aliis poſt me ſolvenda relinquo. Removeo tamen notam, quæ vulgo illi inuritur, ductam ex Bulla Pii V. & Gregorii XIII. ne proſcripta exiſtimetur in Michaele Bajo. Quod præſto tribus modis. Primo, quia ut alias animadverti tum in Cortina, tum in Mente Innocentii,*

tii, tum præcipue in Scrinio Auguſtini in Epilogo ex Patre Gabriele Vaſquez in 1. 2. *diſt.* 190. *cap* 18. *qui unam vel alteram Baji opinionem amplectitur, multas propoſitiones rejectas in prædicta Bulla* ea ſola ratione damnari, quod oppoſitæ ſententiæ cenſuram aſperam contineant, cum tamen ſententia authoris indemnis relinquatur: *& hunc ſenſum fuiſſe Pontificum eas damnantium affirmat, & confirmat authoritate Toleti. Appoſui verba Vaſquii, ut majus pondus dicto afferrem. Si quæ vero proſcribuntur proprie, ac per ſe, illæ in proprio ſenſu authoris proſcribuntur, qui perverſus erat, & damnandus, ſicut obſervat Ripalda de Ente ſupernat. diſt.* 20 *ſect.* 6. *& Eſtius in* 2. *diſt.* 26. *cum quibus ſentit Turrianus in* 1. 2. *& tota Schola Complutenſis. Et rurſum Vaſquez* 1. 2. *diſp.* 22. *cap.* 4. *num.* 23. *Secundo quia hæc eadem ſententia fuit Janſenii, qui eam toto tertio libro confirmavit; nec tamen cum ejus doctrina ſerio, ac ſevere examinaretur; ea proſcripta fuit cum aliis quinque propoſitionibus damnatis per conſtitutionem Innocentii* X. *quod idoneum argumentum eſt ejus indemnitatis: non dico approbationis, quia ſolum averto cenſuram; nec intendo approbare, ſed liberare à nota. Tertio ipſemet P. Gonetus tr.* 9. *tomo de Gratia diſt.* 1. *art.* 3. *cum eam maxime oppugnet in Janſenio, immunem eſſe ſtatuit à cenſura: tantum damnari per Bullam ait* aliam, quæ præterea negat ſine gratia ſanctificante, quæ abſolute juſtum & rectum conſtituit, hominem condi à Deo potuiſſe. *Itaque inoffenſo, ut ajunt, pede licebit huic opinioni deinceps in Theologico pulvere currere, nec turpari.* Hæc jam ab anno 1673. ſtrenuus inſectator Janſenii, & oppoſitæ opinioni addictus P. Macedo. Quod ſi adverſarii, & quidem in hiſce controverſiis exercitatiſſimi aſſerunt Bajanos errores refutari & convelli absque eo, quod agitetur quæſtio *de impoſſibilitate puræ naturæ*, imo poſſe in hac quæſtione affirmantem partem teneri *pede inoffenſo*, & absque ulla nota Bajani erroris; quo jure, ut idem rurſus repetam, pronuntiat è tripode Anonymus, *totam Baji doctrinam* latentem in articulo vigeſimo ſeptimo, atque in aliis affinibus, comprehendi in hac una propoſitione, *impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ?* At ne præfationis limites excedamus, revocata in mentem benevoli, nullisque præjudiciis, aut partium ſtudio occupati Lectoris præclariſſima illa, & Annæo Senecæ attributa ſententia, quam ſupra protulit Franciſcus Macedo, ut nobis adhibeat aures, & ſecundam hanc Apologeticam diſſertationem æquo libentique animo excipiat, etiam atque etiam oramus, & obteſtamur.

DIS-

DISSERTATIO II.

CAPUT PRIMUM

De sensu propositionis Baji XXVII. Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio, *aliarumque consimilium, spectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem.*

HÆc propositio, in cujus sensu investigando Anonymus insumit paragraphum secundum articuli tertii, in se continet hæreticum, & pravum sensum, eoquod Bajo visum fuerit primum hominem non fuisse donis supernaturalibus exornatum, sed asseruerit originalem justitiam, integritatem, rectitudinem, & immunitatem à morte, à concupiscentia, cæterisque miseriis, quibus ob Adæ transgressionem afficimur, fuisse hominis à Deo conditi naturalem proprietatem, non vero gratiæ donum, humanæ naturæ beneficentiâ Conditoris superadditum; adeo ut gratia, sanctitas, & justitia eatenus in nobis *supernaturalia* dicenda sint, quatenus per Christum nobis munera illa conferuntur, quæ in homine primo fuerint naturales proprietates, & quorum carentia in homine lapso nil sit aliud, quam privatio bonorum naturalium. Cum his autem Baji assertionibus nihil affinitatis habet sententia, quam de *statu puræ naturæ* hactenus propugnarunt Theologi Augustinenses.

rum *de statu puræ naturæ* Demonstratur ex Theologis.

Propositionis 27. Baji sensus hæreticus cum quo nullam habere affinitatem sententiam Augustiniano-

§. I.

Demonstratur summorum Theologorum luculentissimis testimoniis.

SUMMARIUM.

Num. 1. usque ad 12. ostenditur sensum propositionis Bajanæ 27. esse hæreticum & pravum.

12. Et seqq. id ipsum probatur ex Theologis Augustinianis.

Extat in MS. Angelicæ Bibliothecæ cum Instructione autographa ad Cardinalem Toletum, pag. 164.

CEnsura, quam edidit sacra Facultas Theologica Salmanticensis de hac Baji propositione, est hujusmodi: *Quamvis integritas primæ creationis, & dona primo homini in sui conditione collata, naturalia dici possint, qui à principio nativitatis fuerint ei congenita, & erant cum natura, si innocens perseverasset,*

1. Demonstratur primò.

set, ab illo ad posteros transfundenda, tamen in eo, quod in ista propositione affirmatur illa dona debita fuisse humanæ naturæ, & negatur debere dici supernaturalia, erronea est. In eadem Censura sæpissime repetitur Bajum negasse quod dona primo homini collata fuerint *supernaturalia.*

2. Secundò. *In eodem MS. pag. 177.*

In Censura item S. Facultatis Complutensis ad propositionem illam, *Nec Angeli, nec primi hominis adhuc integri merita recte vocantur gratia*, hæc leguntur, *Assertio est hæretica, quam auctor repetit pluribus in locis in sensu hæretico; & est principium omnium fere errorum, qui in hoc libro* (de Operum meritis) *continentur.* Et infra expresse declaratur sensum hunc hæreticum esse, *quod humanæ naturæ sublimatio & exaltatio in consortium Divinæ naturæ, non fuerit supernaturalis, nec primus homo fuerit sublimatus, & in Dei filium adoptatus per dona naturæ superaddita;* ut revera Bajus asseruit in aliis propositionibus, de quibus infra,

3. Tertiò.

Eminentissimus Bellarminus de Gratia primi hominis lib. 1. cap. 1. impugnaturus sententiam hæreticorum, ac præsertim Lutheri, qui in cap. 3. Gen. scripserat: *Quare statuamus justitiam non fuisse quoddam donum, quod ab extra accederet, separatum à natura hominis, sed fuisse vere naturalem, ut natura Adæ esset diligere Deum, credere Deo, agnoscere Deum, hæc tam naturalia fuere in Adamo, quam naturale est quod oculi lumen recipiunt:* atque hinc inferens in sensu ejusdem Lutheri, aliorumque hæreticorum, *originalem justitiam ad naturalem hominis constitutionem, non ad dona supernaturalia* pertinuisse, ita Bellarminus ait: *Huc etiam referri debent articuli quidam ante paucos annos à duobus summis Pontificibus damnati Pio V. & Gregorio XIII. Sic enim habet articulus 21. Humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, ac proinde naturalis dicenda est, non supernaturalis. Et articulus 26. ita se habet: Integritas primæ conditionis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* Existimavit ergo Cl. Bellarminus, errorem Bajanum eundem esse cum hæresi Lutheri & Calvini affirmantium justitiam & integritatem originalem eo modo *connaturalem* fuisse homini integro, quomodo connaturalia sunt homini sano facultas videndi, & oculorum lumen. Idem Bellarminus proximo capite 5. ejusdem libri explicans sententiam hæreticorum, qui asserunt primi hominis rectitudinem fuisse illi naturalem, *quod fuerit quædam sanitas debita naturæ, apta nasci ex ipsa natura bene constituta, id est, non corrupta; & nunc hominibus, qui eam rectitudinem amiserunt, deesse bonum aliquod naturale, quale deesset pecudi, si cæca, vel claudicans, vel febricitans nasceretur: & si nunc alicui homini originalis illa justitia divinitus redderetur, dicerent eam esse donum supernaturale per accidens, non per se, ut dicimus de oculis redditis cæco nato:* hanc hæreticorum sententiam ait in Bajo fuisse damnatam; & in fine ejusdem capitis v. *Nescio*, inquit, *quomodo possit ullus hoc tempore dubitare, fueritne primi hominis integritas naturalis, an supernaturalis, cum, ut supra notavimus, duo Summi Pontifices Pius V. & Gregorius XIII. articulum illum damnaverint, Integritas primæ conditionis, &c.* Pertractans idem Bellarminus lib. v. de Justificat. cap. 12. & 14. de 2. & de 12. Bajanis articulis, qui pertinent ad bonorum operum merita, ait ideo fuisse proscriptos, quoniam juxta Bajum, *In statu naturæ integræ necessarium non fuit ad meritum, ut homo per justificationis gratiam, & Spiritum inhabitantem adoptaretur in filium, & in statum quemdam supernaturalem eveheretur.*

Tom. 4. nova edit. pag. 2.

Tom. 4. pag. 508. & 514.

Duæ propositiones damnatæ ac Bajus cum Lutheri confunditur.

Aloysius Turrianus alter Societatis JEsu Theologus in Tractatu contra errores Michaelis Baji cap. 1. §. 1. disserens de terdenis propositionibus damnatis ad primi hominis conditionem, meritum, & integritatem pertinentibus, inter quas 27. *Integritas, &c.*, ait: *Aliqui censent in prima propositionum Bajum erraſſe eoquod existimaverit merita illa primi hominis & angeli fuisse ex viribus naturæ;* & exposita sententia aliorum, qui docent in hoc Bajum deceptum, *quod putaverit gratiam secundum usum Scripturæ non dici, nisi quæ datur indignis,* inquit: *Sed mihi prima expositio probatur, ita ut non solum erraverit circa nomen gratiæ, sed etiam, quia existimaverit merita illa non esse ex gratia: & juxta secundam expositionem posset illa propositio dici non solum temeraria & contra omnes Scholasticos, sed etiam errori proxima contra modum loquendi Patrum: in priori autem sensu hæretica est propositio, ut docuit P. Vasquez 1. 2. disp. 195. cap. 4. num. 19. & 30. Certum enim est in materia de gratia nullum esse meritum vitæ æternæ ex viribus naturæ.*

Pag. 613. 4. Quartò.

Pag. 614. *turæ.* Paulo infra de propositione 6. ait: *Merito autem damnatur hæc propositio, quia auctor vult immortalitatem fuisse homini naturalem, & non oriri ex gratia.* Post pauca: *Sentit, ut supra vidimus, obedientiam illius status fuisse ex viribus naturæ.* Atque cæteras propositiones ad primum hominem pertinentes fuisse damnatas pronuntiat, quoniam Bajus nullam in homine primo gratiam, nullum donum supernaturale, nullum opus bonum, nullam obedientiam, meritum nullum agnoverit, quod *ex solius naturæ viribus* non profluxerit.

Pag. 387. 5. Quinto. Gabriel Vasquez à Turriano laudatus 1. 2. disput. 195. cap. 4. num. 30. *Adde,* inquit, *Doctorem illum,* Bajum, *ità requisisse gratiam in statu naturæ lapsæ ad diligendum Deum, & ad reliqua bona opera, ut existimaret Deum non esse finem supernaturalem suapte natura: sed in statu naturæ integræ fore, ut bonis operibus factis ex propria virtute sine gratia deberetur beatitudo ut merces, & nullo modo fore gratiam, nempe in radice meritorum; & ita ille ferre non poterat, Deum appellari finem supernaturalem nostrum.* Et disput. 114. cap. 13. num. 97. variis

Pag. 473. Baji propositionibus productis, *Ex quibus manifeste constat, juxta sententiam hujus Doctoris, quæcunque opera, hoc ipso quod sunt obedientia legis, absque ullo respectu ad gratiam adoptionis, & sanctitatem ejus, qui operatur, suapte natura esse meritoria vitæ æternæ, sicut peccata sunt meritoria pœnæ;* & paucis interjectis recte docens opera bona nonnisi ratione spiritus adoptionis jam inhabitantis in hominibus justis, qui servant legem, esse meritoria vitæ æternæ, addit: *Idemque de primo homine, & angelo dicendum est; neque ratio meriti & promissio vitæ æternæ in solam naturalem Angeli, & hominis constitutionem referri debet.* Quid his potest proferri expressum magis, atque perspicuum, ad demonstrandum, quod juxta Vasquesium Bajus commentus sit angelum ac primum hominem *sine gratia adoptionis, & per solam naturalem constitutionem* habuisse meritum vitæ æternæ, Deum esse finem ultimum creaturæ rationalis tantummodo naturalem, & ad hunc finem, stante natura integra, potuisse pertingere bonis operibus, *propria virtute,* & *sine gratia* patratis, quod est horrendum monstrum, ex Lutherana & Pelagiana hæresi simul conflatum?

Pag. 178. Franciscus item Suarez Prolegomeno VI. de Gratia cap. 2. numero 5. sermonem instituens de propositionibus Baji ad primum hominem, & ad Angelos pertinentibus ait: *Prioris ordinis sunt septem primæ propositiones, in quibus plane supponitur vitam æternam esse Angelo & homini connaturalem, & debitam ex vi solius naturæ, & operum ab illa suis viribus operante procedentium, si peccatum non intercedat, & naturam ipsam tanto bono, & meritis ejus indignam reddat. Et in hoc sensu Bajus dicebat bonum opus, utique procedens à natura innocente, natura sua esse meritorium vitæ æternæ, æquè ac malum opus natura sua est meritorium mortis æternæ. Atque hinc inferebat in Angelis sanctis gloriam esse mercedem, non gratiam; quia nec in se est gratia, cum detur ex meritis, nec procedit ex gratia, quia pro bonis operibus naturæ secundum se spectatis, & sine ullo respectu merces illa promissa est. Unde etiam dicebat promissionem illam non gratiam, sed justitiam naturalem continere, ac proinde merita illa non recte vocari gratiam, sed tantum merita. Quæ omnia eodem modo de primo homine, si in statu integræ naturæ perseverasset, asserebat; & consequenter addebat, promissionem vitæ, in qua mori non posset, factam primo homini sub conditione perseverantiæ in Dei obedientia; fuisse ex lege naturæ, non gratiæ. Et huc spectat quod dicit in 22. exaltationem ad consortium Divinæ naturæ fuisse debitam integritati primæ conditionis, ac proinde naturalem dicendam esse, non supernaturalem. Et quamvis in 9. propositione hanc doctrinam videatur auctor moderari dicens,* Dona collata Angelo & homini forsitan non improbanda ratione dici gratiam; *per hoc tamen non recedit à priori erronea doctrina; imo aliam introducit satis falsam & periculosam. Primum patet ex illis verbis,* Non improbanda ratione, &c. *quibus alludit ad modum loquendi Patrum Africanorum in epist. 95. Augustini dicentium dona creationis non improbanda ratione gratiam posse appellari; & sic etiam dixit Bajus in sua propositione 7. merita primi hominis in natura integra fuisse primæ creationis munera, juxta usum vero Scripturæ non recte vocari gratiam. Cum ergo postea dicit in 9. propositione, dona illius status* non improbanda ratione vocari gratiam, *intelligit aperte de illa ratione, qua dona creationis gratia vocantur. Ergo per hoc non receditur ab illo errore, quo, secluso peccato, nulla vera gratia in natura innocente recognoscitur.* Paulo infra: *Atque* 6. Sexto.

hinc ortæ sunt assertiones 22. & 24. in quibus dicitur dona integritatis naturæ non fuisse supernaturalia, sed naturæ debita, & 25. in qua tanquam absurda rejicitur sententia Catholica docens primum hominem fuisse exaltatum donis supernaturalis gratiæ. Et hanc sententiam repetit in 27. & in plura capita sui libri &c. Igitur auctore etiam Suaresio, in eo Bajus circa primi hominis conditionem erravit, quod nullis *supernaturalibus donis* exornatum fuisse commentus est, adeo, ut æterna gloria, nisi peccasset, illi *connaturalis* futura esset, & ad illam pervenire posset *naturæ suæ viribus*, non autem gratiæ; nisi gratiæ vocabulum accipiatur ampliori illa significatione, in qua etiam natura, liberum arbitrium, & alia *creationis munera* vocantur gratia *ratione non improbanda*. Ex quibus obiter nota, non erasse Fulgentium Bellelli, dum ait Bajum admisisse reapse statum naturæ puræ, id est, gratia, & donis supernaturalibus exspoliatæ, & in naturali sua perfectione constitutæ: quamquam idem Bajus naturam hominis sic constitutam dixerit immortalem, & à miseriis, quibus modo obnoxii sumus, immunem, eo quod etiam immortalitatem, aliaque gratiæ dona, ad ipsius naturæ constitutionem existimaverit pertinere.

7. Septimò. *Pag. 27.*

Joannes Martinez de Ripalda ejusdem Societatis Iesu Theologus celeberrimus, in amplissimo Volumine adversus articulos Baji, disput. 3. sect. 1. explicans quæ Bajani tradunt *de natura integra*, hæc scribit. I. *Asserunt primum hominem & Angelum in statu innocentiæ potuisse perficere omnia opera meritoria fidei, charitatis, & virtutum, quæ naturæ lapsæ sunt supernaturalia, per vires naturales liberi arbitrii in creatione datas, quin ea donaret gratia Dei; eo sensu, quo Pelagius asserebat sufficere ad illa agenda libertatem & facultatem naturalem; quasi Pelagii sententia in statu naturæ integræ vera fuerit, & solum damnata, & falsa in statu naturæ lapsæ. Ita differentes de gratia primi hominis & Angeli. Quæ omnia de operibus non modo meritoriis, sed etiam supernaturalibus perspicue tradunt, reprehendentes distinctionem Theologorum de operibus naturalibus, quæ per vires naturæ fieri poterant, & de supernaturalibus, quæ non poterant sine auxilio gratiæ ea donante.* II. *Asserunt secundo, similiter potuisse hominem, & Angelum in eo statu per naturales vires arbitrii in justitia perseverare sine gratia illam donante, eodem sensu, quo Pelagius id docebat de natura lapsa. Ita agentes de gratia primi hominis. Quod non solum de potestate sufficienti, sed etiam efficaci volunt intelligi, & hanc distinctionem vocant illusionem.* III. *Asserunt tertio, adjutorium Dei in eo statu ad merita vitæ æternæ, & perseverantiam in justitia non habuisse in illa principem causalitatem præ arbitrio creato, ut ea opera, discretioque operantis meritorie à non operante, consequentisque gloriam à non consequente, non adjutorio Dei, sed arbitrio adscribantur; ideoque negant cum Bajo ea merita & perseverantiam in gratia esse specialia Dei adjuvantis munera, sive dona. Ita in scriptis de Gratia primi hominis.* IV. *Asserunt quarto, adjutorium Dei ad opera meritoria, & supernaturalia eo solum esse vere, & propriissime* gratiam, *quamvis primæ hominis & Angeli creationi debitum sit, quia ipsa creatio est gratiosa, & adjutorium non est debitum ante voluntatem creandi, sed post illam: quemadmodum est gratia homini vivere, sentire, & intelligere. Quoniam gratia non excludit debitum connaturalitatis physicum, sed operum tantum morale.* Hæc Jesuita clarissimus, qui data opera, amplissimoque volumine scripsit adversus Bajanos articulos, perspicue docens Bajum idem de natura integra tradidisse, quod Pelagius affirmavit de lapsa, & supernaturale gratiæ donum in naturalibus primæ constitutionis viribus collocasse.

Hoc idem, quod Ripalda, asseruit Ludovicus Bail, qui in libro *de Beneficio Crucis* edito adversus Bajanos articulos pag. 59. inquit: *Respondetur in hoc erasse Bajum, quod nimis extolleret statum naturæ integræ, qualis erat in Angelo & primo homine, adeo, ut quod Pelagius male sentiebat de statu naturæ corruptæ, illam scilicet gratia supernaturali non indigere, idem ipse sentiret de statu naturæ integræ, ipsam scilicet sibi sufficere ad merendum vitam æternam sine gratiæ supernaturalis, & indebitæ adminiculo; ut non immerito Pelagius Paradisi terrestris appellari possit:* & pag. 60. *Volebat autem Bajus naturam intellectualem, seu angelicam, seu humanam in primo statu tanta excellentia donatam fuisse, ut opera solius liberi arbitrii nulla gratia supernaturali adjuti, aut elevati, digna essent vita æterna.* Quibus verbis nescio, quænam luculentiora proferri queant.

Ludovicus Bail pag. 59. edit. Parisiensis.

8. Octavò.

Gonet, quem Thomistæ inter præcipuos Doctoris Angelici Commentatores jure meritoque connumerant, in disputatione

Tom. 2. p. 548

9. Nonò.

tatione *de statu puræ naturæ* art. 1. sect. 3. etiamsi affirmat potuisse hominem à Deo condi cum effræni concupiscentia, & cum necessitate moriendi; ingenue tamen fatetur non demonstrari sententiam suam ex damnatione Bajanorum articulorum, scribens: *Hanc assertionem Bellarminus, Suarez, & Anti-Jansenius ex eo probant, quod contraria, inquiunt, sententia sit à Pio V. in Bulla contra Michaelem Bajum reprobata. Verum licet inter damnatos Baji articulos 26. sic habeat:* Integritas primæ creationis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio. *Et 52.* Deus non potuisset ab initio creare hominem qualis nunc nascitur. *Inde tamen concludi non potest efficaciter, opinionem, quæ impossibilitatem status naturæ puræ, præcise quantum ad donum integritatis, adstruit, in hac Bulla fuisse damnatam; sed tantum aliam, quæ præterea negat sine gratia sanctificante, quæ absolute justum & rectum constituit, hominem condi à Deo potuisse. Hoc enim, ut recte observat Estius, intentum erat Baji in citatis articulis, ita ut 26. intelligeretur ab eo de integritate, ut comprehendit gratiam habitualem absolute justificantem, & 52. de homine nascente modo cum privatione talis gratiæ. Unde per hanc Bullam, nulla quidem cadit censura in opinionem Estii: sed eam Jansenius & Henricus nullatenus evadere possunt; cum asserant hominem ante peccatum non potuisse produci sine gratia sanctificante, & immortalitatis dono: hæc enim doctrina expresse in Bulla proscribitur, ut articulo præcedenti quoad gratiam sanctificantem ostendimus: quantum vero ad immortalitatis donum, patet ex articulo 74. Baji, qui sic habet:* Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio. Hactenus Gonettus. Quo autem sensu Suaresius, ac Bellarminus articulos Baji circa primi hominis conditionem & integritatem damnatos fuisse asserunt, arbitror ex dictis rem esse manifestissimam.

Lib. 2. sent. dist. 25. §. 6. Tom. 1. pag. 301. edit. Paris.

Guilelmus Estius Theologus præstantissimus, & paulo supra à Joanne Baptista Gonet commemoratus, propendens in eam sententiam, quæ asserit non posse naturam rationalem corpoream condi cum pugna virium inferiorum contra rectam rationem, *Porro huic sententiæ* (inquit) *non obstitit condemnatio articuli, quæ primæ conditionis integritatem asserebat esse naturalem humanæ naturæ conditionem. Loquitur enim articulus ille de integritate prima, quatenus comprehendit gratiam, imo quatenus in gratia præcipue consistit: de qua jam supra ostendimus, eam non fuisse naturalem primo homini, sed supernaturalem. Patet hic sensus articuli manifeste ex doctrina auctoris in eo capite, cujus titulus, sive summarium ab auctore præmissum idem est cum articulo. Nam ibi præcipue agit de gratia, quæ nimirum absolute justum & rectum hominem constituit. Idem patet ex articulis 21. 23. & 24. præcedentibus, qui cum isto sunt ejusdem argumenti, & loquuntur tantum de dono gratiæ adoptantis hominem in filium Dei; denique id liquet ex declaratione Facultatis Theologicæ Lovaniensis in scripto quodam supra dictis articulis edito.* Vide dissertationem primam cap. 1. §. 2. num. 4.

Vide Eulgentium nostrum La-Esse volum. 3. pag. 116.

10. Decimò.

Franciscus Macedo, ex quo nonnulla produximus in Præfatione volum. 2. Collat. in 2. sent. collat. 8. diff. 1. §. 3. differens de propositione Baji 55. *Deus non potuisset talem ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur*, præmissa responsione, quam confirmat ex Vasquio, Turriano, Meratio, & Hauzeur, nonnullas ex Baji propositionibus *posse aliquo pacto sustineri*, quarum unam esse ait quinquagesimam illam quintam, *Secundo respondeo* (inquit) *dato damnari illam, uti vult Suarez, in ea serie contentam, nihil inde sequi contra nostram sententiam*, quæ nempe docet hominem in statu naturæ lapsæ non solum exspoliatum fuisse donis gratuitis, sed etiam vulneratum in naturalibus, *nam ea solum damnatur, ut inquit Bulla*, In rigore, & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, *id est non solitaria, sed conjuncta, connexaque cum aliis, & uti cum illis consentiens; atque hoc modo continet perversam doctrinam: nam ex propositionibus 22. & 27. ejusdem Baji in eadem Bulla relatis constat illum sensisse integritatem, & justitiam originalem non fuisse donum Dei, sed conditionem naturæ, quod sane hæresim continet.* Quare, ut supra vidimus, idem Macedo asseruit quæstionem *de impossibilitate puræ naturæ* ad Bajanum dogma nullatenus pertinere; sed in ea posse unumquemque utramque partem tenere, modo vitet, damnetque doctrinam istam Baji, qua originalem justitiam, ac primi hominis integritatem negat fuisse *donum gratiæ*, effutitque fuisse *naturalem* Angelorum, & Adæ *conditionem.*

P. Macedo Tom. 2. Collat. pag. 407.

11. Undecimò.

Tom. I. 922. 12. Duodecimò

Ut producam nostratium aliquos, Henricus Cardinalis Norisius cap. 2. Vindiciarum §. 2. ubi demonstrat concupiscentiam rationi contrariam esse malam, & pœnam originalis peccati, *Unum*, inquit, *obstare videtur, quod acerrime urgent recentiores. Etenim damnata est hæc propositio Baji 55.* Deus non potuisset talem ab initio creare hominem qualis nunc nascitur. *Quare potuit Deus condere hominem in statu naturæ puræ subjectum concupiscentiæ, qualis modo nascitur. De his propositionibus Baji varie sentiunt Theologi. Pater Vasquez magni inter recentiores nominis 1. 2. disp. 190. cap. 18. proponit verba Bullæ, quæ ejusmodi sunt:* Quas sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo modo sustineri possent, in rigore tamen & proprio verborum sensu ab assertoribus intento hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in pias aures offensionem immittentes, respective, & quæcunque super iis verbo scriptoque emissa, præsentium auctoritate damnamus. *De qua censura ita idem judicat.* Multas ex illis propositionibus continentes acre judicium, quo Doctor ille aliorum opiniones criminabatur, damnari tantum ut scandalo & offendiculo patentes, & hac ratione solum prohiberi; nam & audacia nimiaque arrogantia in aliorum sententiis maligne vellicandis ac lacerandis non parum scandali afferre solet, à quo docti & prudentes Theologi in suis scriptis abstinere deberent. *Hæc autem confirmat locupletissimo testimonio Cardinalis Francisci Toleti, qui in causa Baji Lovanium ab Apostolica Sede delegatus fuit.* Post aliqua: *Propositio illa 55. damnatur respective ad propositionem 27. quæ talis est:* Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio. *Quasi subjectio concupiscentiæ, non fuerit ex dono creatoris, sed ex exigentia naturalis humanæ substantiæ tanquam propria passio ejusdem, quod falsum est. Nam hæc duo distinguenda sunt: concupiscentiæ subjectionem datam primo homini ex exigentia rei creatæ, vel ex pura puta decentia. Primum enim negatur, alterum à nobis asseritur; & hoc patet ex Augustino lib. 3. contra Julian. cap. 11.* In natura hominis ante peccatum pacem decebat esse, non bellum. *Interjectis nonnullis* addit Norisius, *Propositio illa Baji non solum ob censuram damnata est, verum etiam quod hæreticorum recentium errori à Tridentinis Patribus damnato concineret; illi enim mordicus sustinent concupiscentiam esse peccatum, ut patet apud Bellarminum lib. 5. de Amiss. gratiæ cap. 5. in quo errore propositio 55. Baji, quod concupiscentiam attinet, fundatur, à cujus tamen damnato sensu longo intervallo distamus: non enim dicimus Deum non potuisse condere hominem cum concupiscentia rebelli, quod illa sit formaliter peccatum, sed quia licet ipsa peccatum non sit, est tamen ad peccatum inclinans, & quidem vehementius, quam quilibet habitus vitiosus ab homine contractus. Profecto thesis illa Baji, hominem non potuisse à Deo produci, qualis modo nascitur, juxta amplam ejusdem expressionem vera est; quis enim dixerit, Deum posse condere hominem cum peccato originali, cum quo modo nascitur?* Demonstrat subinde Theologus præstantissimus, etiam juxta Martinum de Esparza insignem Societatis JEsu Theologum qu. 10. de gratia, non potuisse hominem à Deo condi cum concupiscentia rationi prædominante. In *Parallelo* quoque propositionum Baji, & quarumdam suarum similium hæc omnia confirmat productis testimoniis P. Macedi lib. IV. de clavibus Petri cap. 10. parte 2. pag. 370. Agit rursus de hoc argumento adversus *quintam Germanitatem*, iisdemque responsionibus suam à Bajo & Jansenio discrepantiam demonstrat. In MS. adnotationibus ad Prodromum Velitarem pagina 25. ad objectam sibi propositionem Baji 27. Non potuit creari primus homo absque integritate, scribit Norisius: *Dico non propter exigentiam rei creatæ, sed decentiam Creatoris.* Atque ad propositionem 55. eadem pagina 25. columna 2. *Baji conclusio est absoluta & universalis, ac proinde gratiam sanctificantem includit.*

Tom. I. *pag.* 1353.

Tom. I. *pag.* 1421.

13. Decimotertiò.

Quid constantissime propugnent Theologi nostri Lovanienses, constat ex Antonio Rolliers; qui, cum P. Leonardus Van Grinsven affirmasset *sententiam eorum, qui negant statum puræ naturæ possibilem incidere in propositiones Baji 21. 27. 55. 76.* pluribus argumentis sententia illa demonstrata inquit: *An justa sit hæc censura doctrinæ controversæ injusta, judicet SS. DD. A fulgurita in Bajo doctrina putant illi* (Lovanienses Augustiniani, *se alienissimos dicendo 1. non esse, vel fuisse gratiam debitam naturæ, nempe ex parte naturæ, sed ex parte Dei volentis condere naturam ad supernaturalia ordinatam. 2. Quia gratia data vel danda non erat pars naturæ, nec pertinebat ad integritatem ejus in ordine ut esset*

In libro, cui titulus, *Sincera doctrina Augustino-Lovaniensis Professo.* edit. *Lovanii* 1716.

esset creatura. 3. Non erat naturalis ejus conditio, sed supernaturalis. 4. Qui asserunt statum naturæ puræ impossibilem, non docent cum Bajo, quod homini Divinitus condendo debuerit conferri gratia sanctificans, fides, spes, & charitas infusa, aliaque dona & munera data Adamo; sed adstruunt solummodo, quod Deus imagini suæ donum aliquod saltem actuale, idque supernaturale largiri debuerit, quo adjuta imago posset pertingere ad amicitiam cum Deo, qua mediante capax fieret, ut ad possessionem summi illius Boni, ad cujus imaginem producta est, perveniret.

14. Decimo quartò. *Pag. 24.* Ignatius Albertus Svverts in thesibus *de Gratia cum respectu ad diversos status* Lovanii 1726. thesi 3. §. 2. num. 5. hæc habet: *Verum nonnullis dubium hæret, quomodo impossibilitas status naturæ puræ, quatenus illa suadetur ex ratione imaginis Dei, quæ est homini* naturalis, *clare discernatur à doctrina, quæ traditur in Bajanis 21. 23. & 26. in quibus asseritur*, quod integritas primæ creationis sit homini naturalis, *seu ut talis ei debita, non autem* supernaturalis. *Item ab ea, quæ continetur in 55. quod* Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur. *Ad quod respondetur. 1. Quod licet à ratione imaginis Dei homini* naturalis *argumentum formemus contra possibilitatem status* naturæ puræ; *hinc nullatenus fiat consequens, quod vel humanæ naturæ sublimatio per gratiam sanctificantem, vel etiam gratia actualis sit homini* naturalis: *Id enim falsissimum esse, sole clarius liquet ex ipsa à nemine negata* naturalis *ratione. Illud enim proprie dicitur naturale, quod est aut ipsa natura, aut pars naturæ, aut quod ex principiis naturæ profluit, ut causis sufficientibus. Resp. 2. Quin Bajus in primi hominis creatione nullum donum supernaturale agnoverit, imo ejusmodi penitus rejecerit, in dubium non revocabit quisquis ad propositiones 24. & 25. damnatas attenderit.* Absurda, *inquit*, est sententia eorum, qui dicunt hominem ab initio dono quodam supernaturali, & gratuito super conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut Deum fide, spe, & charitate supernaturaliter coleret. *Ejusmodi etiam in substantia continet 25. Quod insuper ea omnia, quæ spectant ad primævam hominis integritatem, dixerit esse ipsius naturæ hominum, & primæ integritatis partes, & consideraverit ut ipsam naturam in suo esse constituentes, sit evidens legenti cap. 4. libri ipsius Baji* de prima hominis justitia, *ubi ait: Non minus naturæ hominum, quam Angelorum est hoc Psalmistæ: Mihi autem adhærere Deo bonum est, &c. Et eadem est de reliquis primæ integritatis partibus demonstratio. Ergo sicut illud prius est naturæ hominum tanquam* pars; *ita & alia ad integritatem naturalem, ut partes spectantia; & hoc ita quidem, ut in his omnibus* nullum supernaturale *interveniat* (ut in 24. mox citata asseruerat) *& primus homo non potuerit creari sine* justitia naturali, *ut dogmatizat propositione 79. His erroribus è diametro opponitur Antagonista gratiæ supernaturalis; nihil dum de hac differit sollicitius & fortius inculcari curat, quam vim istius gratiæ intra beatitudinem facultatis naturalis minime contineri, sed eam prorsus transcendere; tantum abest, ut ista sit* natura *hominum, aut tanquam vera* pars *ejus ad integritatem, aut* naturalem *rectitudinem concurrat. Et ut huic palmari, latissimoque discrimini ex superabundanti aliquid adjiciamus. Ref. 3. in prælaudata nostra sententia, licet ex una parte statum naturæ puræ (sensu adversariorum supra relato) omnino perneget esse possibilem, & ex alia gratiam supernaturalem etiam pro statu integro acerrime tueatur, optime consistere, quod homo creari potuerit sine omni dono supernaturali; quidni enim potuisset Deus sic ad tempus recens creatum hominem omni dono ejusmodi nudatum relinquere (postea tamen, ne sine ulla culpa pœnæ subjiceretur, supernaturaliter adjuvandum, & de hoc dando adjutorio securum) seu ad ostendendam homini impotentiam suam, si viribus naturalibus relinqueretur, ad contingendum finem supernaturalem; seu ob aliam rationem omnipotenti Providentiæ placitam; sic tamen, ut interim hæc ipsa Dei providentia mediis naturalibus impetum concupiscentiæ de se pronæ ad repugnandum rationi stitisset ad tempus, sive remotione objectorum contra rationem concupiscibilium, sive concursum naturalem ac generalem sufflaminando, quominus in nullos actus rationi dissonos prorumperet.* Quæ Antonius Rolliers, & Joannes Albertus Svverts affirmant de damnatis Baji articulis ad primum hominem pertinentibus, eadem perpetua & constantissima assertione ab his controversiis exortis ad hanc usque diem omnes Augustiniani Lovanienses tradiderunt & propugnarunt, ut constat ex eorum thesibus collectis simul, & in tria volumina distributis, atque in Angelica Bibliotheca asservatis. *Lit. B. cl. 2. nu. 18. 19. 20.*

§. II.

Idem pravus & hæreticus ſenſus articulorum Baji, ſpectantium ad integritatem conditionemque primi hominis, ex iisdem articulis, horumque plana & obvia ſignificatione deducitur.

SUMMARIUM.

1. Et ſeqq. ſenſus iſte pravus, & hæreticus deducitur ex aliis damnatis propoſitionibus Baji.

Senſus damnatus propoſitionis 27. Baji ex aliis ejusdem damnatis propoſitionibus deducitur.

QUoniam damnatus ſenſus articulorum Baji ille eſt, qui ex iisdem articulis, eorumque, ubi obſcuri ſint, cum aliis pariter proſcriptis comparatione percipitur, juxta doctrinam eximiorum Theologorum, ac præſertim Suareſii, prout dixi diſſertatione præcedenti; congruum eſt, ut inquiramus, num præmiſſis noſtratium, atque exterorum judiciis ipſæ Bajanæ propoſitiones cohæreant, eumque præſeferant ſenſum, quem viri doctiſſimi tradiderunt.

1. Deducitur primò.

Ac primum Bajus undecim prioribus propoſitionibus, qui ex libro 1. *de Meritis operum* fuerunt decerptæ, negat Angeli & primi hominis merita *rectè* vocari *gratiam:* ait ad conſequendam vitam æternam *per ſe* bona opera *ex lege naturæ* ſufficientia fuiſſe: aſſerit *naturali lege* fuiſſe conſtitutum, ut ſi primus homo perſeveraſſet in obedientia, ad illam vitam pertranſiſſet: inquit merita primi hominis fuiſſe *primæ creationis munera;* & affirmat juſtis usque in finem perſeverantibus æternam vitam retribui, idque non proprie *gratiæ Dei*, ſed *ordinationi naturali ſtatim initio creationis conſtitutæ* deputandum eſſe, propterea quod *lege naturali* conſtitutum ſit, ut vita æterna obedientiæ mandatorum juſto Dei judicio reddatur. Quomodo ergo Bajus dona ſupernaturalia in Angelis & in primo homine agnoſcit, ſi horum merita negat gratiam potuiſſe appellari, ſi munera naturæ ſupperaddita non diſtinguit à cæteris primæ creationis muneribus, ſi non ordini ſuperioris providentiæ, ſed ordinationi naturali ſingulis rebus naturales proprietates, & quidquid exigitur, ut ſint, atque in ſua natura ſerventur, decernenti atque diſtribuenti, poteſtatem ſervandi mandata, ac debitam ſempiternæ vitæ retributionem adſcribit? Longe ergo ab his articulis diſſident, qui fatentur, *& Angeli, & primi hominis adhuc integri merita rectè gratiam vocari: ut quæ ab ea gratia fluxerunt, in qua conditi erant, juxta notiſſimam illam Divi Auguſtini ſententiam, qua Deum aſſerit* (lib. 12. de Civit. Dei cap. 9.) *ſimul & naturam condidiſſe, & gratiam eſſe largitum;* ut inquit Expoſitio Lenſæi, ſive S. Facultatis Lovanienſis cap. 1. *Op. Baii p. 4. pag. 162.*

2. Secundò.

In eadem Expoſitione, eodemque capite rectiſſime aſſeritur, Angeli & primi hominis merita deberi gratiam nuncupari *ea loquendi ratione, & modo, qui non ſit à divinis literis alienus: in quibus gratiæ vocabulo ſignificatum eſſe perſpicitur gratuitum hoc munus, quod ſupra naturæ facultatem, nullius meriti præcedentis intuitu ad ſpiritualem hominum utilitatem datur;* tametſi ſpecialiori titulo in ſacris literis eximia illa, & ſingularis gratia commendatur, *qua propter Mediatorem Dei & hominum JEſum Chriſtum peccatores juſtificantur, non ſolum nullis præcedentibus meritis bonis, verum etiam multis malis, quibus Dei gratiæ beneficio reddebantur indigni.* His conſimilia nos ſcripſimus lib. IV. de Theolog. diſciplinis cap. 8. lib. X. cap. 15. lib. XII. cap. 7. & 8. aliisque in locis compluribus. *Tom. 1. & Tom. 2.*

3. Tertiò.

Ut ad Bajum revertatur oratio; in proximis poſitionibus depromptis ex altero libro *de Meritis operum*, id eſt, 12. 13. 15. 17. & 18. commiſcitur ille, operibus bonis ineſſe meritum regni cœleſtis *citra gratiam adoptionis;* non autem inde rationem meriti repetendam eſſe, quod eadem opera fiant *per Spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei:* neque rationem meriti in hoc conſiſtere, quod hi, qui bene operantur, habeant *gratiam, & inhabitantem Spiritum Sanctum*, aut ſublimentur *per gratiam adoptionis ad ſtatum deificum:* ſed contendit quæcunque opera, quæ legi conformia ſint, absque gratia ſanctificante, absque remiſſione peccatorum, absque eo, quod homines adoptentur in Dei filios, habere meritum vitæ æternæ; atque eo usque hæreticis hiſce aſſertionibus Bajus progreſſus eſt, ut videatur inſinuaſſe, etiam opera perfecta à Salvatore noſtro Chriſto JEſu ex ſola conformitate legis meritum contraxiſſe,

xisse, non autem, ut inquit decimus nonus articulus, *majorem valorem* habuisse *ex dignitate personæ operantis.* Sane hæc Baji de meritis operum asserta hæretica, atque falsissima verbis adeo expressis sunt enuntiata, ut ipse *Bajanismi redivivi* auctor explicata catholicorum omnium sententia, quæ ad meritum vitæ æternæ necessarium esse definit, ut opera proficiscantur à persona, quæ justa sit, & Deo chara per inhabitantem Spiritum adoptionis, hæc scripserit: *Bajus tamen contendit opera bona à filiis adoptionis facta non recipere rationem meriti ex eo quod fiant per Spiritum adoptionis inhabitantem corda filiorum Dei, sed tantum ex eo quod sunt conformia legi, &c.* Si verò nostram *de conditionibus operis meritorii* sententiam Anonymus ille legisset, atque observasset commentum illud Bajanum à nobis data opera confutari; aut, si legit, viditque, subdole veritatem non occultasset: ingenue confessus esset, in propositionibus quæ ad statum Angelorum ac primi hominis attinent, in iis saltem de merito bonorum operum enuntiatis, & quæ ipse cum præcedentibus docet maximam connexionem habere, non Baji sectatores nos esse, sed adversarios, & doctrinæ catholicæ propugnatores.

Baj. Red. pag. 32.

Tom. 3. De Theolog. disciplinis.

4. Quartò. Pergit Bajus promere errores suos, quibus scatet Opusculum *de prima hominis justitia*, unde propositiones 21. 22. 23. & 24. fuerunt decerptæ. Ut enim nunc prætermittam vicesimam secundam, quæ est de textu Apostoli ad Rom. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt faciunt*, de qua dicam postea; in propositione 21. aperte Bajus affirmat, *Humanæ naturæ sublimationem, & exaltationem in consortium Divinæ* (quæ sublimatio & exaltatio in gratia sanctificationis & adoptionis peculiariter sita est, cum impii sola actuali gratia suffulti, minime ad tale consortium ac dignitatem pertingant) *debitam fuisse integritati primæ conditionis, & proinde naturalem dicendam esse, & non supernaturalem.* In vicesima autem tertia pronuntiare audet *hominem ab initio nullo dono supernaturali & gratuito* fuisse exaltatum, *ut fide, spe, & charitate Deum supernaturaliter coleret*, ideoque conditum Adam existimavit instructum duntaxat naturalibus proprietatibus, & supernaturalibus Theologalium virtutum habitibus exspoliatum: rejecitque positione proxima ad Pelagianismum, nec veretur appellare *insipientiam*, atque deliramentum Philosophorum, sententiam illam Catholicam atque orthodoxam, quæ asserit hominem primum *sic constitutum, ut per dona naturæ superaddita fuerit largitate Conditoris sublimatus, & in Dei filium adoptatus.* Quare & in hoc à Bajo Theologi illi dissident quam longissime, qui *per dona supernaturalia* primum hominem sublimatum fuisse concedunt, eique debitam negant gratiam illam, qua *in Dei filium* fuit adoptatus, & sine qua potuisse condi rationalem creaturam ii quoque firmissime profitentur, qui adversus statum *naturæ puræ* decertant.

5. Quintò. Huc demum spectant postremæ duæ Baji propositiones, idest 75. & 76. in quibus apertissime negat immortalitatem primi hominis fuisse *gratiæ beneficium*, eamque appellat *naturalem conditionem*, falsamque pronuntiat assertionem Doctorum, qui docent, *primum hominem potuisse à Deo creari & institui sine justitia naturali.* In hisce omnibus propositionibus Bajus *naturale* appellavit, quod spectata rerum natura & constitutione debitum est, atque donis supernaturalibus opponitur: quamvis enim lib. 1. *de prima hominis justitia* cap. 6. *naturale* dixerit, quod homini in sua creatione collatum fuit, & pertinet ad primam ejus nativitatem, productis verbis S. Leonis Magni, qui serm. 1. de Jejunio ait, *Hanc esse naturalem nostri generis dignitatem, si in nobis quasi in quodam speculo divinæ benignitatis forma resplendeat*, verbisque aliis consimilibus Sanctorum Fulgentii ac Prosperi; nihilo tamen minus affirmans Bajus naturalem illam dignitatem atque justitiam, in qua primus homo conditus fuit, non fuisse *donum naturæ superadditum*, neque ullo *dono gratuito* hominem illum indiguisse, ut Deum auctorem suum coleret, actibus Theologalium virtutum, ac potuisse *citra gratiam adoptionis* promereri bonis operibus vitam æternam; apertissime *naturale* intellexit, quod ita rerum constitutioni & substantiæ debetur, ut naturalis proprietas censeri possit, quâ destituta rationalis creatura bonis naturalibus careat, eo ferme pacto, quo naturalibus perfectionibus ad corporalem vitam pertinentibus homo dicitur exspoliatus, si cæcus, claudus, vel mutus nascatur.

Oper. Baji p. 1. pag. 57.

§. III.

§. III.

Commenta Baji circa integritatem, & conditionem primi hominis, ex Bajanis scriptis uberius explicantur, hinc iis, quæ hactenus dicta sunt, confirmatis.

SUMMARIUM.

1. & seqq. Ostenditur, quidnam Bajus revera senserit, ex ipsis etiam Baji opusculis.

1. Commenta Baji, & quod reverà id senserit quod præcitati Theologi de ipso asseruerunt, explicatur ex propriis Baji opusculis.

THeologorum, quorum testimonia in medium attuli §. 1. hujus dissertationis, concordissima sententia est, Bajum existimasse justitiam, integritatem, & supernaturalium donorum munera, quibus Adam in prima sui conditione fuit cumulatus, non fuisse dona, quæ excederent naturæ ordinem, ac essent à natura primi hominis separata; sed fuisse naturalia eo modo, quo naturale est lumen oculorum, ut loquitur Eminentissimus Bellarminus: adeo, ut nativis viribus, meritisque absque gratia comparatis, posset creatura innocens pervenire ad vitam æternam; hæc vero illi connaturalis finis esset, non supernaturalis. Ut modo percipiatur, num revera id Bajus senserit, quod viri doctissimi asseruerunt, subiit mihi animus aliquantulum per Bajana Opuscula divagari. Itaque in priori libro *de prima hominis justitia* cap. 1. demonstrat Bajus primi hominis rectitudinem non fuisse sine Spiritu Sancto inhabitante, & cap. 2. asserit primum hominem in sua creatione Spiritu Sancto non caruisse; sed affirmat primum hominem ita conditum

Explicatio prima.

pag. 51. *plenum sanctificatione Spiritus*, ut multi firma fide crediderint, *hanc fuisse naturalem ejus dignitatem.* Docet subinde Bajus animam *sine Spiritu Sancto vivificante* omnino mortuam futuram fore, concludens præcitatum caput secundum: *Si Deus primo homini animam sine Spiritu Sancto dedisset, tunc non vi-*

pag. 53. *ventem, sed mortuam animam illi dedisset: licet interim non negemus intelligi posse, quod Deus fecerit hominem in animam viventem, quia dedit illi animam cibi & potus subsidio corpus vegetantem. Sed non potest intelligi dedisse homini animam Spiritu Sancto destitutam, ne sic corpus vegetasse putetur, ut ipsa in se mortua fuisse credatur.* Quo in loco Bajus ita vitam animæ derivatam ex Spiritu Sancto vivificante *naturalem* primo homini fuisse pronuntiat, quemadmodum naturalis est vita corporis proveniens ex anima vegetante: imo asserens non posse intelligi, quomodo anima vegetaret corpus, si mortua fuisset, mortuam autem futuram fuisse absque Spiritu Sancto; absurdissime naturalem animæ vitam in Spiritus Sancti vivificatione constituit, adeo, ut sola præsentia animæ naturaliter adhærentis Deo faceret hominem in spiritu vivificante, sicuti modo anima carni serviens non ita corpus vivificat, ut corruptionem absumat.

2. Secunda.

At qualicunque sensu portentosa hæc Baji doctrina accipiatur; capite quarto, cui titulus est damnatus ipse articulus vicesimus septimus, proposita sententia S. Thomæ, aliorumque Theologorum docentium primum hominem cum Spiritu Sancto fuisse conditum, aperte rejicit sententiam, quam fatetur esse communem, & quæ propugnat *hominem sic initio conditum esse rectum, ut justitia, pietate, & cæteris Spiritus Sancti charismatibus repletus fuerit.* Monstrum pag. 51. sane, quod primus homo habuerit Spiritum Sanctum inhabitantem, & nihilominus omnibus Spiritus Sancti donis, & charismatibus fuerit destitutus.

3. Tertia.

Verum id absurdi Bajus effutire coactus est, eo in loco integritatem primi hominis naturalem fuisse contendens, atque ad hoc demonstrandum argumentationem istam producens: *Sicut ergo cum vitium oculorum dicitur cæcitas, id ostenditur quod ad naturam oculorum pertinet visus; & cum vitium aurium dicitur surditas, ad earum naturam pertinere demonstratur auditus: ita cum vitium creaturæ Angelicæ dicitur, quod non adhæret Deo, hinc apertissime declaratur ejus naturæ ut Deo adhæreat convenire.* Ac paulo post eadem affirmans de carnis concupiscentia, *Quia enim vitium est hominis* (inquit) *quod caro concupiscit adversus spiritum, & quod lex carnis repugnat legi mentis, ideo manifeste intelligitur naturæ hominis esse, ut utrumque ad nutum pareat imperio rationis.* Dicat nunc, obsecro, Anonymus; nonne hæc Baji doctrina olet deliramentum Lutheranorum, aliorumque

pro-

protestantium, quibus consensisse initio damnationis suæ, ut alibi diximus, Bajus haud levem exhibuerat suspicionem? Certe verba Baji priori loco recitata eadem sunt, ac verba Lutheri scribentis ad tertium caput Geneseos justitiam tam fuisse Adamo naturalem, *quam naturale est quod oculi lumen recipiant*; continentque argumentationem illam hæreticorum. *Si naturale est Angelo adhærere Deo, certe naturale erit etiam homini; non igitur opus fuit dono aliquo supernaturali, ut primus homo Deo adhæreret, ac per hoc justus & rectus esset.* Idem de concupiscentia hæretici cavillantur apud Eminentissimum Bellarminum, & apud Adamum Contzen, qui Bellarmini librum *de Gratia primi hominis* adversus Davidem Pareum vindicavit.

Apud Bellarmin. de Gratia I. Hom. cap. 1. pag. edit. novissimæ 2. & cap. 7. object. 3 pag. 12. it. object. 5. ib. & apud Adamum Contzen in defensione Bellarmini pagina 232.

4. Quarta. Pergit Bajus commentum suum de naturali primi hominis integritate explicare, & cap. 6. inquit: *Quemadmodum sanitas corporis primarum est proportio qualitatum, quæ quando contra naturam vitiatur, statim nascitur infirmitas: sic naturalis animæ sanitas legitima est omnium partium ejus obedientia, quæ si vel in una, vel in pluribus partibus aliquo affectu malo perturbetur, is affectus rectissime passio, perturbatio, & animi ægritudo dicitur, naturali ejus sanitati contraria.* Atque hæc item nonne eadem prorsus sunt, ac deliria novatorum dogmatizantium, ut inquit Bellarminus, *rectitudinem illam, in qua creatus est Adam, fuisse illi naturalem, nimirum quod fuerit veluti quædam sanitas debita naturæ, aptaque nasci ex ipsa natura bene constituta, id est, non corrupta?*

Bajus p. 58.

Bellarm. cit. lib. c. 5. p. 7.

5. Quinta. Magis magisque sese explicat Bajus, & cap. 6. demonstrare nititur potuisse primum hominem integrum absque ullo *supernaturali dono* nativa virtute Deum colere, quemadmodum serpens ante maledictionem poterat erectis incedere pedibus, & terra producere fruges, ac mulieres partus effundere, eo modo, quo gallinæ & anseres ova parturiunt. Audi hæreticam ratiocinationem: *Hujus rei etiam manifestum argumentum complecti videtur ipsi pœnarum pro peccato primæ transgressionis ordinatissima retributio, qua & serpens super pectus suum graditur, & mulier doloribus parit, & terra in opere viri maledicitur, ut tribulos pariat, & vir in sudore vultus sui vescatur pane suo; quia hæ pœnæ non in ablatione doni supernaturalis, sed in privatione bonorum naturalium consistunt. Nisi quis forte tam absurde sentiat; ut putet statim initio creationis rerum, non tantum hominem dono quodam supernaturali & gratuito, supra naturæ suæ conditionem fuisse exaltatum, ut fide, spe, & charitate Deum supernaturaliter coleret; sed etiam serpentem, ut sublime erectus pedibus insistens graderetur (ut ait S. Basilius in homilia de Paradiso tom. 1.) & terram, ut sine laboris molestia, sua fœcunditate fruges humano victui necessarias ultro produceret: sicut adhuc hodie produxit fœnum servituti hominum, & fructiferas arbores (quas nunc videmus ad vindicandam significandamque humani seminis corruptionem, ex suo semine nonnisi surculos degeneres parere, qui fructus producunt acerbos, & humano victui ineptos) ut sui generis & fœcunditatis semina proferrent, quæ sine insitione ramusculi melioris in primitivæ suavitatis germina, fructusque adolescerent, &c.*

Bajus p. 55.

6. Sexta. De his rursus Bajus agens in Apologia articuli 23. (qui ex præcitato cap. septimo libri *de prima hominis justitia* depromptus fuit) etiamsi verba illius articuli appellet *commenta alicujus æmuli*; nihilo tamen minus pervicaciter errori suo insistens integritatem primi hominis *naturalem* fuisse confirmat innixus principio, *Est enim malum naturalium privatio bonorum.* Atque hoc pariter argumentum est hæreticorum, omne donum supernaturale primo homini denegantium. David enim Pareus adversus Bellarminum ita ratiocinatur: *Ex Augustino Enchiridii cap. 11. animorum quæcunque sunt vitia, naturalium sunt privationes bonorum. Privationes bonorum naturalium præsupponunt habitum eorundem. Vitia animorum sunt privationes bonorum naturalium, rectitudinis, justitiæ originalis, &c. Ergo hæc supponunt habitum bonorum naturalium.* Eodem prorsus modo argutantur alii hæretici apud Bellarminum de Gratia 1. hominis cap. 7. object. 2. Dona itaque primæ integritatis quemadmodum apud Lutheranos, ita apud Bajum bona *naturalia* erant, non beneficia gratiarum.

Parte 2. Op. Baji pag. 93.

Apud Adamum Contzen. p. 221.

Bellarm. tom. 4. pag. 11.

7. Septima. Quoniam hanc Baji Apologiam commemoravi; paulo supra, id est ad articulum 21. eundem errorem confirmans scripsit: *Quæ si quem forte non movent, potest suo frui judicio; cui etiam humiliter supplico, ut iis respondere dignetur, quæ me moverunt, & id docere, quod me*

Bajus p. 2. pag. 92.

fateor ignorare. nempe quomodo ſolida ratione, & non tantum Scholaſtica traditione doceatur, veram rectitudinem, in qua primus homo conditus eſt, & cujus abſentia eſt malum, non naturalem eſſe, ſed tantum ſupernaturalem, cum malum nihil aliud ſit, quam naturalium privatio bonorum. Non enim dixi (quod me etiam dixiſſe calumniatur) humanæ naturæ ſublimationem eſſe dicendam naturalem, & non ſupernaturalem: ſed dixi, ſic eſſe naturalem, ut tamen in nobis recte ſupernaturalis dicatur; ſicut viſus diceretur ſupernaturalis in illis, quibus divina virtute per miraculum eſſet reſtitutus. Id quidem Bajus tradiderat *de juſtitia primi hominis:* ſed ita aſſerere juſtitiam, atque rectitudinem primo homini *naturalem*, ut in nobis tamen *ſupernaturalis* dicenda ſit, quoniam ad ſupernaturalem dignitatem inſtauramur per Chriſtum, ad eum plane modum, *quo ſanitas corporis gratia eſt, cum neque viribus naturæ, neque opera medici reparari poteſt, ſed ſola Creatoris beneficentia redditur;* nihil eſt aliud, quam omni prorſus modo Proteſtantibus hæreticis conſentire, & gratiam & juſtitiam tantum *per accidens ſupernaturalem* fateri, ut inquit de ſectatoribus Lutheri Cl. Bellarminus, cujus verba produximus §. 1. num. 3.

Verba ſunt Baji eodem. cap. 10. pag. 61.

8. Octava. *pag. 62.*

Expreſſius Bajus cap. 11. & ultimo ejusdem libri errorem ſuum explicavit, docens *naturalia* dicenda eſſe quæcunque aut ex naturæ principiis ducunt originem, aut ſi aliunde accedant, pertinent ad naturalem rerum conſtitutionem, ac talem fuiſſe primi hominis integritatem. Nam cum ſibi objeciſſet, *Naturalis qualitas dicitur, quæ ex naturæ principiis oritur: ſed nemo dixerit Adæ juſtitiam, quæ tantæ excellentiæ fuit, ut eum divinæ naturæ conſortem faceret, ex anima ejus & corpore naturaliter tanquam ex efficiente cauſa exortam: igitur non eſt illi dicenda fuiſſe naturalis, quaſi ex naturæ viribus orta, ſed ſupernaturalis & divino munere data;* huic argumento reſpondet: *Naturale non cauſæ aut originis ſuæ comparatione dicitur, ſed rei, cui ſic ineſt, ut ad naturalem ejus integritatem pertineat, ſitque ejus abſentia malum, ſive ex ejus principiis tanquam efficientibus cauſis oriatur, ſive aliunde accedat, ſicut manifeſte patet de viſu, auditu, ſanitate corporis, aliisque qualitatibus ad hominis integritatem neceſſariis, quas quibusdam natura non contulit, ſed Chriſti gratia reparavit; has enim nemo ſupernaturales vocat, aut naturales eſſe negat, ſed earum duntaxat generationes. Quapropter ſive ex naturæ principiis tanquam efficientibus cauſis orta fuerit primi hominis juſtitia, ſive à Deo immediate illi collata, (ſicut plerique de anima rationali tradunt, quam tamen nemo ſupernaturalem eſſe arbitratur) adhuc tamen illi naturalis fuit, quia ſic ad ejus integritatem pertinebat, ut ſine ea non poſſit ſalva conſiſtere, miſeriaque carere.* Triplici ergo ſenſu aliquid juxta Bajum dicitur *naturale.* 1. *Naturale* dicitur, quod aptum eſt naſci ex principiis naturæ, ut viſus, & auditus. 2. *Naturale* appellatur illud, cujus carentia eſt privatio naturalium bonorum, etiamſi quibusdam à natura non conferatur, ut viſio reddita cæco nato, quæ ſupernaturalis tantummodo dici poteſt quantum ad mirabilem ejusdem reparationem. 3. Vocatur *naturale*, quod etiamſi non oriatur ex naturæ principiis, pertinet tamen ad naturalem conditionem, cujusmodi eſt anima rationalis. Etiamſi ergo Bajus alicubi videatur indifferens ad aſſerendum num juſtitia originalis *ſit à Deo immediate collata*, ſive orta *ex naturæ principiis;* illam tamen ſemper *naturalem*, & naturæ proportionatam aſſeruit: & conſequenter ſive Bajus integritatem primi hominis *naturalem* dixerit, quod orta ſit ex naturæ principiis, cujusmodi eſt viſus, auditus & ſanitas corporis: ſive *naturalem* appellaverit, quod illius integritatis privatio ſit carentia naturalium bonorum, nobisque ſanctitas & juſtitia ſupernaturali dono reddatur, ut viſus reſtitutus fuit cæco nato; ſive demum *naturalem* dixerit, quod ad hominis primam conſtitutionem pertinuerit, quamvis à natura tanquam à cauſa productiva & effectrice non prodierit, quemadmodum anima rationalis eſt forma corporis naturalis; manifeſtum eſt idem prorſus de primo homine Bajum ſenſiſſe, quod hæretici illius temporis commenti ſunt, omnemque gratiam naturæ ſuperadditam homini primitus condito denegaſſe. Hæc memoriâ teneas pro dicendis §. 9. num. 3.

9. Nona. P. 2. *pag.* 83.

Plura adderem, niſi Bajus in Apologia ad articulum nonum explicans, quo ſenſu *dona homini integro in ſua creatione conceſſa, dona gratiæ fuerint*, expreſſiſſime tradidiſſet eatenus fuiſſe dona gratiæ, quatenus in creatione nullis præcedentibus meritis collata fuerunt, quo ſenſu etiam creatio appellanda eſt donum gratiæ: atque ad hanc rem profert plura S. P. Auguſtini teſtimonia, inter quæ depromptum ex ſerm. 11. de

ver-

verbis Apostoli: *Istam gratiam, qua conditi sumus, quamquam hoc nomine appellatam minime legerimus, tamen quia gratis data est, gratiam fateamur;* & aliud consimile ex Epist. 95. *Etsi enim quadam non improbanda ratione dicitur gratia Dei, qua creati sumus, ut essemus, & viveremus, & sentiremus, & intelligeremus, & de hoc tanto beneficio Creatori nostro gratias agere debemus; unde merito & ista gratia dici potest, quia non præcedentibus aliquorum operum meritis, sed gratuita Dei bonitate donata est; alia tamen est, qua prædestinati vocamur, justificamur, & glorificamur.* Iisdem ergo verbis, quibus Augustinus *gratiam* appellat naturam, qua creati sumus, ut simus, ut vivamus, ut sentiamus, ut intelligamus, Bajus præcitato articulo nono inquit *gratiam* fuisse dona concessa homini integro, & angelo, *non improbanda ratione*, id est, quatenus largitate Conditoris, non meritis præcedentibus donata fuerunt: ideoque in homine integro Bajus nullam gratiam supernaturalem, nullumque donum naturæ limites excedens agnovit, prout animadvertit Franciscus Suarez, de quo §. 1. num. 6. sed integritatem primi hominis *naturalem* fuisse existimavit, sicut homini naturalis est sentiendi & intelligendi facultas; & unicuique rei naturalis est qualitas orta ex naturæ principiis, aut ita indita & concreata, ut ad naturæ constitutionem pertineat, adeo ut si tali qualitate res destituta sit, bonis naturalibus careat, quemadmodum pecudi deest bonum aliquod naturale, si nascatur cæca, vel claudicans, vel febricitans, inquit Eminentissimus Bellarminus tom. 4. pag. 7.

§. IV.

Ex damnatione propositionis 35. Quesnellii ea, quæ dicta sunt, confirmantur.

SUMMARIUM.

1. Dicta hucusque confirmari ex damnatione propositionis 35. Quesnelli multipliciter ostenditur: & quidem primò ex Jacobo Fontana.
2. Ex instructione Pastorali.
3. Ex Cardinali de Bissy.
4. Ex libello Gallico Coloniæ edito.
5. Ex Cardinali Selleri.
6. Ex opusculo Italico Mediolani edito.

Bajanismus Rediv. p. 77. Confirmationes dictorum ex damnatione propositionis 35. Quesnellii à Theologis deducuntur.

HAud diffitente Anonymo, articulo 3. Bajanismi Redivivi §. 2. num. XI. Baji errorem circa gratiam Adami, & circa *impossibilitatem status naturæ puræ* innovavit Quesnellius in quibusdam propositionibus damnatis à Clemente XI. in Bulla *Unigenitus*, præsertim vero in trigesima quinta, quæ est hujusmodi: *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ & integræ.* Quare quod viri docti atque orthodoxi de hac Quesnelliana pronuntiaverunt, idem de Baji vigesima septima propositione erit omni procul dubio affirmandum.

1. Confirmatio prima. *Constit.* Unigenitus *propugnata tom. 1. pag. 747. 748. 749. Recole quæ diximus in Præfatione.*

Agens de illa Quesnellii propositione Jacobus Fontana num. 1. ait, *propositionem de omni gratia Adami, sive habituali, sive actuali intelligendam esse* num. 2. ait à Quesnellio & à Bajo accipi *vocabulum gratiæ improprio, & Pelagiano sensu*, Pelagium vero gratiam verbotenus admittendo, eam *in sola natura à Deo gratis condita* collocasse: num. 3. ait Bajum dona concessa homini integro, & angelo gratiam dixisse, *ratione nec Pelagio improbanda, nec Luthero, qui dum veras gratias Theologicas naturæ ordinem excedentes negant integritati tam Adami, quam Angelorum; tamen ut natura gratis condita est, ita quidquid eam sequitur, appellari hoc sensu gratiam non prohibent:* num. 4. ait juxta Quesnellum & Bajum in propositione 21. gratiam Adami non fuisse *supernaturalem, cum effectus esset, & sequela creationis, ex principio naturæ integræ debito elicita:* num. 5. explicans quomodo juxta Quesnellum gratia Adami foret sequela creationis, & debita naturæ integræ, inquit talem fuisse, quoniam in sensu Quesnelli, necnon Baji in propositione 24. erat *naturalis, & non sublimatio per dona naturæ superaddita, ac superantia naturæ ordinem.* Quid plura? in fine capitis pag. 75. hæc Jesuita doctissimus scribit: *Error Quesnelli à Bajo quidem, & Jansenio; sed ante hos originem duxit à Luthero in cap. 3. Geneseos, ubi de originali justitia primi hominis sic tandem concludit:* „Quare statuamus, ju-

„ſtitiam non fuiſſe quoddam donum, „quod ab extra accederet, ſeparatum „à natura hominis; ſed fuiſſe vere na„turalem, ut naturæ Adæ eſſet diligere „Deum, credere Deo, agnoſcere De„um. Hæc tam naturalia fuere in „Adamo, quam naturale eſt, quod ocu„li lumen recipiunt: „*Et infra:* „Por„ro hæc probant, originalem juſtitiam „eſſe de natura hominis; ea autem „per peccatum amiſſa, non manſiſſe in„tegra naturalia, ut Scholaſtici deli„rant.„

2. Secunda. *Deliberations de l'Aſſemblee des Cardinaux Archeveſques & Eveques, tenue à Paris en l'Année 1713. & 1714. p. 41.*

In *Inſtructione Paſtorali* edita ac probata poſt comitia Cardinalium, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Galliarum an. 1714. ut diximus in Præfatione, hæc de propoſitionibus Quesnellianis 34. 35. 36. & 37. ad gratiam primi hominis pertinentibus continentur: „Saint Auguſtin nous enſeigne ſur la grace d'Adam innocent, une doctrine bien differente de celle qui eſt renfermée dans les propoſitions condamnées. Ce Pere, loin de croire que les merites d'Adam n'euſſent pour principe qu'une grace naturelle, reconnoît au contraire dans l'état d'innocence un ſecours ſurnaturel, dont l'homme avoit beſoin. *Primus homo egebat adjutorio gratiæ &c.* Ill appelle ce ſecours une grande grace, *imo vero habuit magnam.* Les propoſitions condamnées n'attaquent-elles point ouvertament cette verité; elles enſeignent que la *grace d'Adam étoit une ſuite de la creation, une grace due à la nature ſaine & entiere*, & qu'elle *lui étoit proportionée;* ce qui ne marque dans le premier homme qu'ne grace naturelle, inſeparable de ſa condition, & qui n'auroit produit que des merites purement humains; propoſitions manifeſtement oppoſées aux principes deSaint Auguſtin, & juſtement condamnées dans Bajus par le Saint Pape Pie V. & par le Pape Gregoire XIII. renouvellées par l'Auteur des Reflexions morales: ne meritoint-elles point d'étre encore proſcrites par le Saint Siege? „Jure meritoque proſcriptæ ſunt: ſiquidem aſſerere gratiam Adamo collatam fuiſſe naturalem, à conditione naturæ inſeparabilem, ipſi naturæ proportionatam, meritorumque duntaxat naturalium effectricem, idem eſt, ac denegare dona ſupernaturalia & naturæ ſuperaddita; idem eſt, ac rejicere aſſertum ab Auguſtino auxilium *ſine quo non*, Adamo ſupernaturali beneficio collatum; idem denique eſt, ac doctrinæ Catholicorum omnium adverſari, ac Luthero & Calvino, quibus proculdubio Bajus & Quesnellius ſubſcripſere, penitus aſſentiri.

Lib. de Corrept. & Grat. cap. xi.

3. Tertia. *Traite Theologique adreſſé au clergé du dioceſe de Meaux. A Paris an. 1722. p. 687.*

Henricus Cardinalis de Biſſy in Tractatu Theologico adverſus propoſitiones Quesnelli ad propr. 34. & 35. inquit: „En Francois nous appellons des *merites humains*, des merites purement naturels, qui ne ſont point de dons ſurnaturels de Dieu, des merites que nous acquerons par nos ſeules forces naturelles. Ainſi le ſens de la trente-quatriéme propoſition eſt, que les merites produits par la grace d'Adam etoient purement naturels, que ce n'étoient pas des dons ſurnaturels de Dieu, qu'ils étoient les effets du ſeul libre arbitre. Paulo infra, ideſt, pag. 690. „Bajus (inquit Eminentiſſimus Princeps) n'eſt pas le premier qui ait enſeigné, que la juſtice originelle & l'elevation de l'homme à la participation de la nature divine, étoit naturelle à l'état d'innocence, & qu'elle en étoit abſolument inſeparable. Il avoit puisè cette opinion dans Luther & dans Calvin. Voici comment Luther s'en explique. „Atque hoc in loco profert Cardinalis eximius, quæ Lutherus ſcribit in cap. 3. Geneſ. de quibus ſupra §. 1. num. 3. atque hoc eodem paragrapho num. 1. Animadvertit quoque eandem fuiſſe opinionem Calvini Inſtit. lib. 1. cap. 15. lib. 2. cap. 1. & 6.

4. Quarta. *pag. 12.*

In parvo itidem libello typis Colonienſibus edito anno 1714. cui titulus, *Venin des 101. propoſitions*, hæc leguntur: 34. „Que la grace d'Adam ne produiſoit que *des merites humains*. Ce n'étoit donc point un don ſurnaturel, qui élevât l'homme au-deſſus de ſa condition naturelle. 35. Que la grace d'Adam étoit une ſuite de la creation, une grace duë à la nature ſane & entiere; une grace qui conſequemment n'étoit grace que de nom, qui l'étoit qu'autant que la creation pout-étre appellée grace. Bajus ne s'eſt point exprimé autrement dans la 23. la 26. & la 79. de les propoſitions condamnées.

5. Quinta. *Veritas, & æquitas, &c. p. 45.*

In Opuſculo, cui titulus, *Veritas & æquitas Conſtitutionis* Unigenitus *Theologicè demonſtrata*, propoſitio 35. Quesnellii dicitur *falſa, temeraria, erronea & Pelagiana;* quod eo loci demonſtratur ex Bajanis articulis, & non ſemel citato Commentario Lutheri in c. 3. Geneſeos. In altero item Opuſculo, cui titulus, *Les cent & une propoſitions qualifiées en detail*, eadem Quesnelliana propoſitio dici-

pag. 76. ibique alia plura, quæ proximo n. 7.

dicitur: „ Fausse, temeraire, erronée, Pélagienne. „ In quo autem præcipue Pelagiana hæresis sita est, nisi in eo quod naturalibus & solius liberi arbitrii viribus Pelagiani opera illa adscripserunt, quæ absque superno Divinæ gratiæ auxilio fieri non possunt?

6. Sexta. *Tom. 6. p. 1.*

Gregorius S. R. E. Cardinalis Selleri pertractans initio tomi VI. de trigesima quarta, & trigesima quinta P. Quesnellii propositione, *Quid monstruosius* (inquit) *poterat ideare author hisce proscriptis propositionibus? Quis quæso monstrum non intuetur, dum in ipsis execrandam confusionem gratiæ cum natura, & utriusque destructionem apertissime agnoscit? Profecto si gratia Adami nonnisi humana producebat merita; ergo erat ipsius natura, quæ de se valet humana merita efficere. Præterea si gratia Adami sequebatur creationem ejus, eratque naturæ sanæ & integræ debita, prorsus gratia non erat, sed illius naturæ proprietas, ipsam sequens, eique debita.* Infra num 46. hæc scribit: *Quotiescunque in primo homine, hujusque posteris, si perdurasset natura in sua integritate, Gratia secuta fuisset creationem, tanquam debita naturæ; hujus fuisset propria, ex intrinsecis ejusdem derivans, ac proinde humana & naturalis.* Etsi autem hic auctor Quesnellii errorem derivare sentiat, ex quo idem Quesnellius neget *possibilem statum puræ naturæ*, ita tamen ex hoc principio damnatas theses consequi existimat, quod Quesnellius Bajo, & Jansenio adhærens, *falso concludat, Dei gratiam sequi naturam in sui creatione, sicut proprietas sequitur essentiam, & esse illi debitam, sicut connaturalia sunt debita naturæ.* Hanc vero consecutionem nullibi in Augustinensium Theologorum scriptis, nisi refutatam, rejectamque adinvenies.

pag. 55.

Principium diversum Baji & Augustinianorum.

Hinc memoriâ repetendum est, quod in Præfatione præmonui, non ex eodem principio à Bajanistis, & ab Augustinensibus Theologis defendi *impossibilitatem status puræ naturæ:* cum illi hanc propugnent ex hæretico erroneoque principio, quod integritas, sanctitas, & originalis justitia sit naturalis conditio, naturæ proprietas, & creationis sequela: nostrates vero ex principio oppositio, quod rationali creaturæ constitutus sit finis supernaturalis; & excedens naturæ ordinem; ideoque ei Divina Providentia nulli denegans media ad consecutionem finis necessaria, conferenda duxerit auxilia supernaturalia, quæ neque ex principiis naturæ oriuntur, neque spectant ad naturæ proprietates, neque naturam, ejusque creationem consequuntur. Quare Theologi quidem plurimi, ac sapientissimi illam *puræ naturæ impossibilitatem* negant, permultisque argumentis oppugnant, sed quatenus defenditur ex Bajano principio: quod & nos constantissime rejicimus & refutamus.

7. Septima.

Auctor quoque Opusculi Italica lingua conscripti, & Mediolanensibus typis procusi, cui titulus, *Le cento uno propositioni, &c.* (quod tamen Opusculum, ut dixi Dissert. 1. idem est, ac prius editum Gallico idiomate, commemoratum paulo supra nu. 5. & ab Anti-Jansenianis præ cæteris commendatum, idoneumque ad detegendam novorum dogmatum pravitatem, ideoque à nobis iterum laudandum) Auctor, inquam, illius Opusculi, quamvis sit ex eorum numero, qui *statum puræ naturæ* rejiciunt, cogente tamen veritate fatetur, ita à Bajo, & à Quesnellio statum illum denegari, ut homini integro nullum prorsus supernaturale donum collatum fuisse tradiderint. „ Or questo stato di pura natura, (ait ille) si ha da Bajo per una chimera. Creda egli che la elevazione di Adama alla participazione della natura divina altro non sia, che la natural condizione dell' uomo innocente; e che un tal vantaggio gli sia talmente dovuto, che Dio non poteva negarglielo nella creazione. Egli perciò stima error grossolano il credere, che in tale stato vi fosse necessità di soccorsi soprannaturali, e singolarmente degli abiti infusi di Fede, di Speranza, e di Carità, per meritare la gloria eterna. Nel detto stato, adunque secondo lui non v' ha nulla di soprannaturale, nè punto di grazia, propriamente tale; non riconoscendovi altro, che una grazia di puro nome, in tutto differente dalla nostra, e che non ha altro di comune con essa fuori che il nome. „ Productis deinde Baji propositionibus, & hinc ad Quesnellianas pertransiens inquit: „ In somma la grazia d' Adamo non era propriamente grazia, perche *era dovuta* (Prop. 35.) *alla natura sana e intiera.* Non era d' ordine soprannaturale, perche *era* (Prop. 37.) *proporzionata all' uomo, e non produceva se non* (Prop. 34.) *meriti umani.* Or chi può negare, che questa non sia tutta la dottrina di Bajo, fedelmente espressa da questo Novatore? Amendue ancor s'accordano, e consentono che nel primiero stato, il quale da essi vien riguar-

Pag. 10. 11. & 12.

dato, come lo ſtato naturale, e proprio dell' uomo, ciaſcuno avrebbe meritato l' eterna felicità con le ſole forze del libero arbitrio ſenza verun' ajuto ſoprannaturale. „

§. V.

Differre ab errore Baji ſententiam Catholicorum, qui ſtatum puræ naturæ *denegant, ex hactenus dictis infertur.*

SUMMARIUM.

1. Diſcrimen ſententiæ Catholicorum à ſententia Baji.
2. Probatur ex ipſa ſententia Baji.

1. Diſcrimen ſententiæ Catholicorum à ſententia Baji.

JAm vero nullam cum damnatis Baji, & Quesnelli propoſitionibus affinitatem habere ſententiam illorum Theologorum, qui affirmant non potuiſſe à Deo condi *naturam integram omni ſupernaturali auxilio exſpoliatam*, non ex parte ipſius naturæ, quaſi gratia foret hujus pars, aut proprietas, vel quaſi eadem gratia à conditione naturæ, tanquam à principio efficiente manaret; vel demum quaſi ipſamet gratia pertineret ad naturalem conſtitutionem, atque naturæ eſſet proportionata; ſed ut creatura rationalis, ad imaginem Dei condita, & ſupernæ beatitudinis capax, ad hanc, quam promereri & acquirere nequaquam poterat naturalibus arbitrii viribus, poſſet ſuperadditis divinarum gratiarum donis pertingere: nullam, inquam, cum damnatis propoſitionibus hanc ſententiam habere affinitatem, facile ex dictis eruitur.

2. Probatur ex ipſa ſententia Baji.

Enimvero Bajus negat dona collata Adamo *ſupernaturalia* dicenda eſſe: & econtra hæc ſententia dona illa *ſupernaturalia* fuiſſe propugnat. Bajus merita primi hominis *humana* tantum, atque *ex ſolius naturæ viribus* comparata commentus eſt: contra noſtratium ſententia, illa merita ex arbitrio quidem, ſed gratiæ ſupernaturalis præmovente & cooperante auxilio, derivaſſe contendit. Bajus negavit ad meritum primi hominis neceſſariam fuiſſe *gratiam adoptionis*, & charitatem habitualem; ſententia autem noſtra in nullo hominum agnoſcit meritum vitæ æternæ absque *adoptionis gratia*, & absque charitate juſtificante. Bajus de integra hominis natura pronuntiavit, quod Pelagius aſſeruit de natura humana poſt lapſum, denegans ſupernaturalium auxiliorum neceſſitatem: noſtrates ex adverſo, ex quo gratiâ indiguerit primus homo, demonſtrant illam potiori titulo neceſſariam eſſe poſt transgreſſionem Adami. Bajus negavit juſtitiam, ſanctificationem, exaltationemque naturæ humanæ ad conſortium divinæ fuiſſe in homine integro *dona naturæ ſuperaddita:* nos contrarium conſtantiſſime aſſerimus. Bajus affirmavit *integritatem, ſanctitatem, immortalitatem*, omniaque alia munera primæ Angelicæ, & humanæ conditionis debita fuiſſe, ut partes naturæ, ut promanantia ex principiis naturæ, ut neceſſaria ad conſtitutionem naturæ: ex oppoſito Auguſtinenſes propugnant eandem *integritatem, ſanctitatem, immortalitatemque* fuiſſe Divina largitate naturæ ſupperaddita, hujusque ordinem, partes, principia intrinſeca, conſtitutionem conditionemque ſuperaſſe. Bajus denique carentiam ſupernaturalium donorum, quibus primus homo in prima ſui conditione cumulatus fuit, appellavit *privationem bonorum naturalium*, ejusdemque generis, qualis eſt cæcitas, ſurditas, corporisque ægritudo: nos vero privationem ipſam dicimus *negationem beneficiorum ſupernaturalium*, quibus juſto Dei judicio poſſunt filii poſterique Adæ exſpoliari. Hæc vero eorum, quæ ſuperius producta ſunt, ſynopſim quamdam comprehendunt. Quare ex damnatis articulis, ac Bajanis Opuſculis, ex theſibus Quesnellianis, atque ex tot, tantorumque Theologorum de Bajo ipſo, & de Quesnellio, horumque ſententia judiciis, paulo ſupra depromptis, manifeſtiſſima res eſt ab omnibus Baji, ejusque ſectatorum placitis, aſſertis, dogmatibus, phraſibus quoque, verbisque recedere Theologos illos, qui ſenſu initio hujus paragraphi expoſito rejiciendum eſſe *ſtatum puræ naturæ* pronuntiant.

§. VI.

§. VI.

Pertractatur de appetitu innato creaturæ rationali videndi Deum.

SUMMARIUM.

1. Bellelli docuit, creaturam rationalem, quæ ad Dei imaginem condita est, debuisse ordinari in visionem Dei intuitivam.
2. Nemo damnandus Bajanismi, si defendat creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum innatum ad visionem Dei intuitivam.
3. Id ipsum docuit Dominicus Soto.
4. 5. 6. 7. Item Molina, Suarez, & Bellarminus.
8. 9. Hisce non dissentiunt Theologi Augustiniani.

1. *Pag.* 179. Vindicatur Bellellius ab errore Baji ac alii Theologi per Theologos

QUoniam vero Anonymus in parte altera *Bajanismi* art. 2. demonstrare nititur Patrem Bellelli cum Bajo & Jansenio consentire, propterea quod Theologus noster doctissimus ac præstantissimus propugnaverit creaturam rationalem, quæ ad Dei imaginem condita est, debuisse *ordinari in visionem Dei intuitivam*, ideoque mediis ad hanc obtinendam necessariis fulciendam ornandamque fuisse, attenta Dei providentia, quæ nulli creaturæ denegat quidquid necessarium illi est ad finis sui consecutionem; breviter idcirco expendendum est, num, qui docent revera creaturam rationalem ordinandam fuisse ad *intuitivam* Dei visionem, in illa Bajani erroris portenta, quæ superius descripta sunt, prolabantur.

2. Vindicatur primò.

Firmissime itaque affirmo, neminem posse Bajanismi salva æquitate damnari, si defendat creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum innatum ad ipsam visionem Dei intuitivam. Eundem quippe *appetitum*, & quidem *innatum*, & ab ipsa creatura rationali indistinctum propugnarunt ex antiquioribus Scholasticis bene multi, ut Scotus qu. 1. Prologi, & in 4. dist. 49. qu. 9. & 10. Durandus ibidem qu. 8. Major qu. 6. Paludanus qu. 7. art. 1. concl. 2. Ricardus de Mediavilla in eandem distinctionem 49. aliique complures. Propugnant adhuc post damnationem articulorum Baji *innatum* illum beatificæ visionis *appetitum* universi Scotistæ cum Bartholomæo Mastrio in 1. Sententiarum disput. 6. qu. 2. demonstrantque hujus Scholæ Theologi minime ex illo appetitu consequi ipsam visionem *quoad substantiam* esse naturalem: nam (inquit Mastrius num. 56.) juxta Cajetanum, Suaresium, Coninchium, Arriagam, aliosque omnes, qui in ea de appetitu innato quæstione à Scotistis recedunt, supernaturale quoad substantiam illud est, *quod à principiis nullius naturæ creatæ potest oriri*, sive *quod excedit vires tam naturæ, quam rei naturalis.* Docent quoque iidem Scotistæ fieri posse, ut *appetitus & inclinatio naturalis* sit ad bonum, quod nequeat solius naturæ viribus obtineri, producto exemplo rationalis animæ, & cæcorum oculorum, quorum illa à corpore separata huic iterum uniri appetit; hi vero ad visionem aspirant, quam nulla naturali facultate possunt elicere. Addunt Scotistæ nihil derogari creaturæ rationalis perfectioni, quod tendat naturali pondere, & instinctu in finem, ad quem nequit naturæ viribus pervenire; cum potius in hoc conditio creaturæ intellectualis præcellat rebus aliis creatis, quod ordinetur *ad perfectionem majorem illa, ad quam viribus propriis pertingere potest*, inquit eo loci Mastrius num. 57. Ac demum opposita argumenta eorum, qui negant innatum illum creaturæ rationalis appetitum, quoniam ex eo sequeretur visionem Dei, & media, quibus ad hanc pervenitur, *naturalia, non supernaturalia* dicenda esse, Scoti asseclæ quam facillime diluunt, respondendo *illam qualitatem debitam ei alicui naturaliter debitam, quam ita ex sua intrinseca constitutione postulat, ut vel ex intrinsecis ejus principiis emanet, ut sunt calor in igne, frigus in aqua; vel saltem necessario illis ab extrinseco agente comproducuntur, naturali sua constitutione sic postulante, qua sunt, & qua sine conservari naturaliter non possunt, sicut corpora cœlestia habent suas qualitates, perfectionesque eis possibiles, nec ex se in se ipsis effectas, nec ab aliis receptas, sed à Deo penitus concreatas:* quo utique modo non postulat rationalis creatura gratiam, aliaque supernaturalia dona; ideoque sine istis in sua natura persisteret, ut post Adæ lapsum in sui naturali constitutione, quamvis vulnerata atque infirma, perseverat absque supernaturalibus ornamentis gratiarum in prima sui conditione receptis.

Mastrius prælud. p. 184. Pro eadem sententia Macedo tom. 2. Collat. p. 398. laudat autores alios quamplures.

Tom. 1. edit. Venetæ pag. 383.

Su-

3. Secundò. Superiorem *de appetitu innato* sententiam propugnavit è Thomistarum Schola celeberrimus Dominicus Soto, qui lib. 1. de nat. & grat. cap. 4. nu. 8. rejecta opinione illorum, qui censent hominem, *si consideretur in suis naturalibus ante lumen fidei*, non appetere beatitudinem, quæ in perspicua visione summi Dei sita est, definit naturalem omnium hominum appetitum, etiam illorum, quibus lux fidei nondum illuxit, suapte natura illuc ferri: idque demonstrat Sotus ex eo quod homo, quibuscunque rebus conditis potiatur, *nullibi quietus est, esseve potest, quoad æterna illa visione fruatur. Unde confessio illa Augustino in mentem venit: Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec perveniat ad te.* Ait deinde Sotus hanc eandem esse Scoti opinionem, necnon Sancti Thomæ quæst. 12. primæ partis articulo 1. ubi docet inesse *homini naturale desiderium cognoscendi causam, cum intuetur effectum*, ibique sermonem instituit *de cognitione per essentiam*: in tertio item contra Gentiles cap. 50. ubi Angelicus Doctor asserit, multisque demonstrat, *inane esse desiderium naturale, nisi Deum homo videre potest.* Objiciens autem sibi Dominicus Soto, nemini unquam à natura ad finem aliquem ingenerari appetitum, cui non simul Auctor naturæ largiatur potiundi facultatem: hominem vero nequaquam habere à natura potestatem *promerendæ adipiscendæque illius beatitudinis*, hanc ille adhibet responsionem: *Ad hoc facile respondetur, magis exinde effulgere celsitudinem humanæ; quod cum nulla possit esse natura creata, quæ ulla sit proportione ad assequendam felicitatem illam, quæ exsuperat omnem sensum; nihilosecius angelica & humana ad imaginem Dei conditæ, illum haberent pro fine ultimo, & ubi natura deficiebat, illic præsto esset nobis Deus paratissimus subvenire, nisi nos ipsi renuerimus.* Eandem sententiam propugnat idem Sotus in 4. sentent. distinct. 29. articulo 1. qu. 2. ut dixi in Additamento libri XII. de Theolog. disciplinis, cap. 3. Adde Ferrariensem, Niphum, Corradum, &c.

Pag. edit. Lugdun. 8.

Pag. 9.

Sot. in 4. sent. tom. 2. pag. edit. Venet. 654. de Th disciplin. to. 2. p. 559.

4. Tertiò. Ut nonnullos item producam ex inclyta Societate Jesu Theologos, Ludovicus Molina Comment. in 1. partem quæst. 12. artic. 1. disput. 3. instituens quæstionem illam, *Utrum in nobis sit appetitus naturalis ad beatitudinem in particulari*, quamquam ipse amplectitur negantem opinionem, scribit tamen: *Communior Scholasticorum sententia asserit esse in nobis appetitum naturalem ad beatitudinem in particulari, atque ea de causa illam dicendam esse finem nostrum naturalem, non quoad assecutionem, ac simpliciter: ea enim ratione omnes fatentur dicendum esse simpliciter finem nostrum supernaturalem, sed quoad appetitum, & potentiam passivam.* Producto quoque præcipuo contrariæ opinionis argumento, nempe, *Quoniam natura non tribuit propensionem atque appetitum naturalem ad id, ad quod tota vis naturæ non potest perducere: sed tota vis naturæ non potest perducere hominem aut Angelum ad claram Dei visionem, ut fides docet, adversariique ipsi confitentur: ergo neque in homine, neque in Angelo est propensio atque appetitus naturalis ad beatitudinem in particulari;* producto, inquam, hoc argumento, ita Molina prosequitur: *Ad hoc argumentum aliqui ex auctoribus contrariæ opinionis negant majorem, dicuntque peculiare esse rebus intellectu præditis, ut viribus suis comparare nequeant finem ultimum, ad quem suapte natura propendent, ad maximamque earum perfectionem attinere, quod suapte natura ad tam sublimen finem ordinentur, ut nullæ vires naturales, nullaque media naturalia ad illius assecutionem sint satis, & idcirco sit supernaturalis quoad assecutionem, & quoad media, quibus comparari debet; naturalis tamen quoad appetitum, & propensionem, qua in talem finem tendimus.* Vide & Estium in 3. dist. 25. §. 4. ad 1. ex ratione.

Molina in 1. p. edit. Lugd. pag. 98.

Ibidem pag. 99.

Vide Estium pag. 294.

5. Quartò. Doctissimus quoque Suaresius in Prolegomeno IV. de Gratia cap. 1. num. 6. hoc argumentum proponit adversus statum puræ naturæ: *Ratio autem dubitandi est, quia non potuit Deus non condere hominem propter ejus ultimum finem: sed hic finis supernaturalis est; ergo non potuit hominem condere sine ordinatione ejus ad finem supernaturalem: ergo nec sine gratia, ac proinde non in puris naturalibus. Minor probatur, quia finis ultimus hominis est beatitudo ejus; beatitudo autem est visio beata, quæ supernaturalis est, ut nunc ex fide suppono, & traditur 1. par. quæst. 12. & 1. 2. qu. 3. Consequentiæ autem videntur claræ, quia non potest homo creari propter illum finem, nisi recipiat media, quibus illum consequi possit: illa autem media sunt dona gratiæ. Et augetur difficultas ex opinione multorum Theologorum asserentium habere hominem appetitum naturalem, & innatum ad videndum clare Deum. Quam docuit Scotus in quæstione 1. Prologi, §.* Ad primum licet procedat,

Pag. 112. edit. Mogunt.

dat, & *in 4. distinct. 49. qu. 9. & 10. Durandus qu. 8. Paludanus qu. 7. artic. 1. Major qu. 6. & latius Soto qu. 2. art. 1. ſ.* Nihilominus prima concluſio, & *lib. 1. de natura & gratia cap. 4. & favet interdum Divus Thomas, ut 1. par. qu. 12. art. 1. qu. 3. art. 2. & qu. 5. art. 3. ad 3. Ex hac ergo opinione ſequitur non potuiſſe hominem etiam de potentia abſoluta creari ſine appetitu innato, ſeu pondere naturæ ad videndum Deum: nam hic appetitus, ſeu pondus naturæ non eſt in re aliquid diſtinctum ab ipſa natura: non ergo poteſt condi natura ſine illo. Item non eſt diſtinctum aliquid à capacitate naturæ: capacitas autem illius finis, ſeu viſionis non eſt ſeparabilis à natura, ut dixi. Denique ex hac intrinſeca capacitate hominis naſcitur, ut extra Deum non ſatietur, nec quieſcat, juxta illud Auguſtini 1. Confeſſ. cap. 1.* Feciſti nos Domine ad te, & inquietum eſt cor noſtrum, donec perveniamus ad te; *ergo non potuit homo condi niſi ordinatus ad illum finem, quem propterea Scotus naturalem vocat: ergo nec condi potuit (ſaltem juxta debitam inſtitutionem naturæ) ſine gratia neceſſaria ad illum finem; non ergo in puris naturalibus.* Huic autem argumento cenſet Suarez non alia ratione poſſe reſponderi, niſi negando dari in homine talem appetitum naturalem & innatum, ingenue faſſus, *appetitum naturalem non eſſe fruſtra, & ideo pertinere ad authorem naturæ providere media, quibus ille appetitus ſatiari poſſit*, ut inquit num. 20. & 21. Quare cum appetitus ille innatus defendi poſſit, atque eodem Suareſio fatente defendatur re ipſa à Scoto, Durando, Soto, Paludano, aliisque, imo, haud repugnante Molina, *communi Scholaſticorum ſententia* beatitudo in particulari ſit finis ultimus rationalis creaturæ, ac finis *ſupernaturalis* quidem quantum attinet ad conſecutionem, *naturalis* vero quantum pertinet ad inclinationem & appetitum; conſequens eſt, deberi ſpectatâ providentiâ, quæ ſingulis rebus media ad finem aſſequendum neceſſaria ſuppeditat, ipſi creaturæ rationali donum gratiæ, ſine quo nunquam poſſet ad beatitudinem pervenire: tametſi eadem gratia non debeatur tanquam pars, proprietas, aut qualitas ſpectans ad conſtitutionem, conditionemque naturæ, ut commentus eſt Bajus.

6. Quintò. Ipſe Bellarminus de Gratia 1. hominis cap. 7. non negat viſionem Dei eſſe *finem hominis naturalem;* nam proponit ſibi decimamtertiam objectionem, *Æterna beatitudo finis eſt hominis naturalis, ut S. Thomas docet in 1. p. qu. 12. artic. 1. debuit igitur homo media naturalia habere ad eum finem conſequendum; alioqui rebus omnibus eſſet miſerior & abjectior, cum res cæteræ fines ſuos propriis ac naturalibus viribus aſſequantur. Juſtitia ergo & cæteræ virtutes, quæ ad beatitudinem adipiſcendam neceſſaria ſunt, primo homini naturalia fuerunt.* Reſpondet autem: *Non parva quæſtio eſt, ſitne ſempiterna beatitudo, quæ in viſione Dei ſita eſt, finis hominis naturalis, an ſupernaturalis. Sed quia non multum facit ad rem noſtram illius quæſtionis explicatio, admiſſa parte affirmante, Reſpondeo beatitudinem finem hominis naturalem eſſe quoad appetitum, non quoad conſecutionem. Neque eſt aut novum, aut hominis natura indignum, ut naturaliter appetat, quod nonniſi ſupernaturali auxilio conſequi valeat. Non eſt, inquam, novum, ſiquidem animæ hominum ſolutæ corporibus naturalem habent ordinem, & propenſionem ad corpora, quorum formæ fuerunt, nec tamen iterum conjungi corporibus ſine ſupernaturali auxilio poterunt. Non eſt autem natura humana indignum, ſed contra potius ad maximam ejus pertinet dignitatem, quod ad ſublimiorem finem condita ſit, quam ut eum ſolis naturæ ſuæ viribus attingere poſſit.* Tom. 4. pag. 142.

7. Sextò. Viris iſtis præſtantiſſimis, qui licet *ſtatum puræ naturæ poſſibilem* adſtruant, fatentur tamen Catholicam eſſe ſententiam illam, quæ propugnat viſionem Dei eſſe *finem ultimum naturalem* creaturæ rationalis quoad pondus, inclinationem, atque appetitum, modo *ſupernaturalis* ſtatuatur quoad ejusdem finis conſecutionem, non tantum adhæſit Jeſuita alter, Julius-Cæſar Recupitus, verum etiam pro illo innato appetitu, & fine naturali ſtabiliendo prolixa diſſertatione certavit. Poterit quisque hunc ſcriptorem perlegere lib. 6. *de Veritate* quæſt. 1. cap. 3. Inter illa autem argumenta, quæ P. Recupitus ſibi opponit, num. 3. illud eſt, quod adſtruentibus ſtatum puræ naturæ eſt commune & pervulgatum, ſcilicet, ex appetitu naturali & innato *ad ſummum inferri poſſibilitatem cognoſcendi primam cauſam cognitione abſtractiva, non autem cognitione intuitiva, & ſecundum ſubſtantiam:* cui argumento Recupitus ad hunc modum reſpondet pag. 456. *Reſpondeo primo ex viſione effectuum quorumcunque excitari naturale deſiderium videndi non ſolum rationem cauſæ ut ſic, ſed ipſammet entitatem,* Edit. Romæ pag. 451.

& ſubſtantiam cauſæ: viſo enim opificio cupimus videre opificem. Reſpondeo ſecundo, etiam dato quod naturale deſiderium non ſe extenderet niſi ad rationem cauſæ ut ſic, adhuc tamen ſequitur ferri in virtutem cauſativam, ex qua per ſe pendet effectus: impoſſibile eſt autem videre Deum quoad vim cauſativam, & non videri intuitive quoad ſubſtantiam, quæ ab ea non diſtinguitur. Opponit ſibi Theologus ille argumentum aliud num. 8. quod eſt hujusmodi: *Si in homine eſt appetitus naturalis viſionis Dei per eſſentiam, non quietatur hic appetitus per ullum objectum naturale, neque per contemplationem primæ cauſæ naturalem, quæ eſt infra talem viſionem. Ergo nullus daretur hominis finis ultimus naturalis, neque felicitas naturalis: cum illa habita non quieſcat, ſed feratur ulterius per deſiderium ad aliquid ſupra ſuas vires.* Quid vero ad hæc Recupitus? *Ad octavum* (inquit pag. 457.) *concedo felicitatem naturalem hominis, quæ habetur per contemplationem abſtractivam primæ cauſæ, eſſe imperfectam: & ideo conveniens fuiſſe, ut ordinaretur ulterius ad cognitionem ejusdem intuitivam, quæ complementum eſſet beatitudinis naturalis.*

8. Septimò. Quid, obſecrò, docent Auguſtinenſes Theologi, dum ajunt *ſtatum puræ naturæ impoſſibilem*, niſi creaturæ rationalis finem ultimum eſſe Deum, hujusque intuitivam viſionem; hunc finem *naturalem* eſſe quoad inclinationem atque appetitum ejusdem rationalis creaturæ, & *ſupernaturalem* quantum ad conſecutionem, & ad media, quibus acquiritur: absque tali conſecutione creaturas ratione præditas fore miſerrimas, rebusque cæteris à Deo conditis, & quæ naturalem finem ſuum aſſequuntur, deteriores, in hoc proinde Angelorum, hominumque naturam irrationalibus corporeisque ſubſtantiis antecellere, quod illis conſtitutus ſit finis præſtantiſſimus, ad quem *per ſolius naturæ vires* pertingere nequaquam poſſunt; ideoque naturæ integræ, nulloque peccato corruptæ ſupernaturalia gratiæ auxilia conferenda fuiſſe, ut poſſet finem ſuum adipiſci, non quod hujusmodi auxilia ſint *naturalia*, pertineantque *ad naturæ conſtitutionem*, ſed potius quia ad finem ſuum conſequendum rationales creaturæ egent adminiculis naturæ ordinem excedentibus; & quæ propterea ipſis quodammodo debeantur, ſive *titulo Providentiæ*, quæ nulli denegat media neceſſaria ad finem aſſequendum, ut contendit Fulgentius Bellelli; ſive *decentiâ Creatoris*, ut docuit Noriſius: Quid, inquam, aliud ſcribunt, docentque Theologi Auguſtinenſes?

9. Octavò. Multorum denique Theologorum ſententia eſt, viſionem Dei eſſe finem rationalium creaturarum *ſupernaturalem* tantummodò; ad quem finem, poſteaquam gratuita ordinatione homo elevatus eſt, debentur illi media ſufficientia ad illum conſequendum: eandemque ſententiam propugnat Anonymus art. 2. §. 2. num. 56. Imo non deſunt qui totis lacertis contendant deberi eadem media etiamnum poſt prævaricationem Adami, quando facta ſunt beneficia indebita, eoquod ea ſingulis promeruerit Chriſtus pro univerſorum hominum redemptione ſuffixus cruci. Eloquentiſſime pro hac ſententia Orator præſtantiſſimus Paulus Segneri Concione feriæ IV. poſt Dominicam Paſſionis: „Non può eſſere, che tali ajuti non ſi ſomminiſtrino a tutti con grandiſſima fedeltà. Non ſolamente perchè il Padre Eterno non può negarci quel, che il ſuo Figliuolo umanato ci ha meritato col prezzo vantaggioſiſſimo del ſuo Sangue, ma ancor perchè, ſe ognun di noi non aveſſe ajuti baſtevoliſſimi da ſalvarſi, ne ſeguirebbe (come notò S. Tommaſo) che tutte le creature, ancorchè inſenſate, foſſero ſtate ordinate meglio al lor fine, che l'uomo al ſuo. Girate gli occhi d'intorno à tutto il creato: voi non vedrete coſa veruna, che non ſia ſtata ſovvenuta da Dio di mezzi opportuni ad ottenere il fine propoſtole. Il fine, che per ora hanno i Cieli, è di ſtare in perpetuo moto, per compartire i loro influſſi alla terra. Però, già che non hanno in ſe ſteſſi un'anima informatrice, come la noſtra, che poſſa muoverſi, è ſtata loro aſſegnata un'Intelligenza aſſiſtente. Le ſtelle debbono mitigare gli orrori della notte più tenebroſa, ma non han da ſe tanto lume, che a queſto baſti: però il Sole ha ordini eſpreſſi di provvedernele della ſua perenne lumiera. La terra dee ſaziare le voglie degli agricoltori più avidi, ma non ha in ſe tanto umore, che a queſto vaglia: però le acque hanno commiſſione perpetua di fecondarla co' loro ſotterranei pellegrinaggi. A gli animali bruti manca artificio con cui guernirſi, o di veſti, che gli difendan dal freddo, o d'armi, che gli aſſicurino da' nemici. Però guardate, come la Provvidenza ſomminiſtra lor tutto queſto inſieme col naſcere. Contro al freddo ella ricuopre altri di cuojo, altri di piume, ed altri di ſquame: contro i nemici ella forniſce altri d'ugne, altri

Baj. Red. pag. 89.

Pag. edit. Parm. 234.

altri di rostri, ed altri di aculei. Le ostriche, le conchiglie, le cappe, le quali vivono attaccate a gli scogli, non hanno piedi onde muoversi, affine di procacciarsi il sostentamento. Però che avviene? Lo scoglio stesso d'intorno a loro germoglia il pascolo loro amico. Se la balena, qual'animato vavilio da se girasse pel mare, correrebbe spesso pericolo d'arenar nelle secche. Però un piccolo pesciolino ha l'istinto d'indirizzarla. Se le coturnici, che sono popolo impelle, tragittasser sole per l'aria, rimarrebbono spesso preda d'avoltoi rapaci. Però altri uccelli confederati han costume di convojarle. E così andate voi discorrendo per l'universo, ritroverete non v'esser cosa sì vile, la quale, se con la sola propria virtù non può conseguire il suo fine, non sia munita di qualche altro ajuto impresatole. Ora ditemi. Volete voi, che Dio usi meglio co' bruti, servi dell'uomo, di quel ch'egli usi coll'uomo signor de' bruti: ma cert'è, ch'egli userebbe così, se non avvenisse, quel che dich'io. Concios-siachè il fine dell'uomo è la felicità soprannaturale, a cui egli con le sue semplici forze mai non può giugnere. Adunque conviene affermare, che Dio infallibilmente proveggalo d'altri mezzi, e questi veraci, e questi valevoli, onde giugnere a sì gran fine. „ Porro si hæc ab adversariis nostris dicuntur de hoc statu, in quo Dei gratia ob primæ prævaricationis demeritum potest justissimo Dei judicio negari: quid asserendum erit de illo statu, in quo absque ulla culpa rationales creaturæ à Deo conditæ, naturali pondere, atque instinctu supernaturalem finem appeterent? Nonne essent creaturæ illæ brutis animantibus deteriores, si absque gratia ad finem consequendum necessaria producerentur? Aut ergo beatitudo supernaturalis non est finis, ad quem suapte natura Angeli, hominesque protendunt; aut absque mediis supernaturalibus, spectatâ Dei providentiâ, condi non poterant, ut recte sapienterque ratiocinatur Suarez, de quo supra. Quare si assertio illa de fine ultimo hominis, atque de appetitu naturali beatitudinis, non est definita in damnatione articulorum Baji, ut apertissime constat ex dictis; neque definita erit quæstio de natura, quam *puram* appellant, saltem prout solet in Augustiniana Schola agitari.

VII.

Non esse in Bajo damnatam eorum sententiam, qui tradunt non posse hominem condi cum perduelli concupiscentia.

SUMMARIUM.

1. docentes, non posse hominem condi cum perduelli concupiscentia, non sunt damnati in Bajo; cùm hanc sententiam doceant, Gonet, Estius.
2. 3. Norisius,
4. Augustiniani communiter,
5. Theologi Gallici,
6. Appetitus tendens in objecta secundum sensum delectabilia malè confunditur cum ipsa concupiscentia,
7. 8. Confirmatur ex D. Thoma:
9. 10. Item ex Soto, & Bellarmino.

1. Eximuntur à Bajanismo illi Theologi qui docuerunt non posse hominem condi cum perduelli concupiscentia.

ET quoniam nostrates, dum statum *puræ naturæ*, sensu explicato, commentitium appellant, non solum docent rationalem creaturam dono aliquo supernaturali indiguisse ad finem suum consequendum, verum etiam censent, *concupiscentiam* lacertosam, ac perduellem, illam nempe, quæ legi mentis adversatur, & quam modo experimur, suapte natura malam esse, nec potuisse Deum cum hac eadem concupiscentia homines condere, quin eis saltem auxilium aliquod impertiretur, ne absque culpa illius motibus cederent & succumberent: Anonymus vero, etiamsi fateatur quosdam Theologos hac in re nostratibus consentire, existimat tamen illos non effugere censuram à S. Pio V. latam in damnatione Bajani articuli 53. *Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur;* ideo illud quoque in præsentia brevissime demonstrabo, illam de concupiscentia, cui modo subjicimur, assertionem esse valde probabilem, nullamque habere cum damnatis Baji articulis connexionem. Ac primum id, quod nunc affirmo, constat ex confessione Joannis Baptistæ Gonet, atque ex luculentissimo testimonio Guilelmi Estii; de quibus §. 1. num. 9. & 10.

Bajan. Redit. pag. 76.

2. Eximuntur primò.

Deinde quis eruditorum virorum ignorat, Clariſſimum Henricum Noriſium Auguſtinianæ ſententiæ propugnatorem, vindicemque doctiſſimum in 3. Vindic. cap. §. 2. demonſtraſſe, juxta S. P. Auguſtinum, *concupiſcentiam eſſe per ſe malam, & vitium humanæ naturæ ex primo peccato derivatam, nec illam eſſe paſſionem naturalem hominis* ſed licet peccatum non ſit, *eſſe tamen habitum vitioſum ad malum inclinantem;* Profecto ſcriptor Eminentiſſimus id aſſerit, commonſtratque teſtimoniis Sancti Fulgentii in Epiſtola de Bono Conjugali cap. 3. ac S. Proſperi, ſeu Pomerii lib. 3. de Vita Contemplativa cap. 2. Oſtendit eandem Auguſtini ſententiam à plurimis Scholaſticorum ſtrenue propugnatam fuiſſe, præſertim à Petro Aureolo in 2. diſt. 30. art. 2. à Gregorio Ariminenſi eadem diſt. q. 1. art. 2. à P. Macedo lib. IV. de Clavibus Petri cap. 10. p. 2. à Joanne Bagotio Societatis Jeſu lib. v. Demonſtrat. dogmat. Chriſt. diſp. 8. cap. 1. ſect. 3. à P. Eliſalda in Theſibus ejusdem Societatis an. 1658. in Collegio Romano propugnatis, à Martino de Eſparza q. 7. de Gratia, ab ipſomet Bellarmino, qui caput 14. de amiſſione gratiæ ita inſcripſit: *Oſtenditur contra Pelagianos concupiſcentiam eſſe malam.* Mitto argumenta, quæ pro ſententia noſtra eo loci profert Noriſius ex libris Auguſtini adverſus Julianum, atque ex aliis contra Pelagianos lucubrationibus. Solvit etiam Cardinalis ampliſſimus ibidem quæ adverſarii opponunt ex eodem Auguſtino lib. 1. Retract. cap. 9. ex ratiocinationibus variis, necnon ex præcitato articulo quinquageſimo quinto Baji, de cujus pravo, hæretico, & erroneo ſenſu quid Noriſius ipſe ſcripſerit, §. 1. nu. 12. præmiſimus. Vellem ego, ut quisquis ſcripta hæc noſtra pervolutare dignatur, conferret quæ Noriſius citato loco de articulis Baji pronuntiavit, & quæ à me in diſſertat. *de ſtatu puræ naturæ* producta ſunt, ut percipere poſſet, Anonymum imitando Risbrochium & Neuſſerium, non me, ſed ipſum Cardinalem Noriſium ſcriptorem præſtantiſſimum, & nunquam ſine laude nominandum, cujus reſponſa tradidi, & vindicavi imperite, & audacter inſimulare criminatione iniquiſſima ac turpiſſima Bajaniſmi.

Tom. I. pag. 897.

Tom. 2. pag. 350.

3. Secundò.

Idem Noriſius de concupiſcentia per ſe mala & vitioſa, nec non de objecta ſibi Bajani erroris calumnia ſummarie agit in *Paralello*, atque ad *Germanitatem quartam & quintam;* quibus in locis demonſtrat ex ſententia Patris Macedi, cujus potiſſimum verbis utitur, quod ex amico Noriſii acerrimus accuſator evaſerit, concupiſcentiam *nec indifferentem* poſſe eſſe, cum inclinet ex ſe ad peccandum; & ſi eſſet proprietas naturæ, & ex principiis ipſius flueret, attribuendam fore Deo conditori, & conſequenter non poſſe Deum condere creaturam rationalem *cum illo modo, qui inducit ad peccandum*, & oritur ex natura infecta peccato; idque contra Suareſium demonſtrari ex ejusdem Suareſii doctrina, cum is neget poſſe à Deo eſſe *habitum vitioſum* vel per ſe, vel per accidens infuſum in voluntate, eoquod inclinet natura ſua ad malum morale, ideoque idem affirmandum eſſe de libidine effrænata, quæ fomes eſt peccati, & ſaltem per accidens ad peccandum inducit: hanc denique ſententiam nullatenus labefactari proſcriptis Baji propoſitionibus. Vide Noriſium, & cum Noriſii verbis te non pigeat conferre quæ à me ſcripta ſunt in *Additamento* lib. XII. cap. 1. ſive tom. 2. pag. 350.

Tom. 1. p. 1354. 1415. 1419.

4. Tertiò.

Sententiam Noriſii inter Auguſtinianos Theologos communem eſſe, facile percipiet quisquis legerit Joannis Schweitzeri diſſertationem *de primo homine*, dub. XI. ubi ex Auguſtini Operibus illam perſpicue, naviterque propugnat: Tractatum Aurelii Piette *de Peccato Originali* q. 8. & §. 4. quo in loco non tantum ſententiam ipſam pluribus argumentis confirmat, verum etiam demonſtrat eidem adhæſiſſe præſtantiſſimos Tridentini Concilii Theologos Jodocum Raveſtein, & Ruardum Tapperum, rejicitque iisdem, quibus nos uſi ſumus, reſponſis Bajani dogmatis objectationem: Caſparis Caſalii Opus *de Quadripartita juſtitia* lib. 3. cap. 20. quo concupiſcentiæ fæditatem, ac triſtia effecta commemorat: Fulgentium La-Foſſe volum. 3. Operis, quod inſcripſit *Auguſtinus Theologus* qu. 2. §. 6. ubi demonſtrat auctoritate S. Thomæ, & Aegidii Romani, non potuiſſe hominem condi cum vitio concupiſcentiæ: Petri Clenaerts Opuſculum inſcriptum, *Auguſtinus per ſe ipſum docens*, editum Lovanii an. 1688. in quo cap. 3. §. 2. poſteaquam demonſtravit eos, qui concupiſcentiam bonam dicunt, conſentire Juliano, hortatur rigidos illos cenſores, qui volunt inter nos & Bajanos nullum eſſe diſcrimen, ut potius ſibimet vindicandis dent operam, & aperte demonſtrent *ſe non eſſe Julianiſtas*, ſeu Pelagianos.

Pag. edit. Colon. 37.

Piette pag. 349. tomi 2. edi. Lovan.

Caſal. pag. edit. Ven. 390.

La-Foſſe to. 39. edit. Tol. pag. 69.

Verum

5. Quartò. Verum enimvero tempus non teram Augustinianos cæteros commemorando, cum exteros habeamus complures nobis assentientes, tum laudatos à Norisio, tum alios, ex doctissimis quoque Theologis Galliarum. Prætermittam vero Clarissimum Estium, quoniam ipsius semel, iterumque hoc eodem capite mentionem feci. Patris etiam Macedi, cujus verba ex Opere de Clavibus Petri, ex 2. Collationum volumine, atque ex Opere, quod *Scrinium* inscripsit, idem Norisius sæpenumero ad avertendam à se Bajani & Janseniani erroris calumniam produxit, necessum non arbitror exscribere iterum, ac proferre testimonia luculentissima. Addam ergo Gallorum Theologorum nonnullos, Vincentium scilicet Contensonum tom. v. dissert. 1. cap. 1. in quo statum puræ naturæ *inconvenientem* esse demonstrat ex eo quod in tali statu homo pœnis, ærumnis, & morti subjaceret, imo secundum omnes fere recentiores concupiscentiæ cum ratione pugnam experiretur, quæ omnia solius peccati originalis sunt consectaria: Joannem Baptistam Du-Hamel, qui in tertio volumine Theologiæ Parisiis editæ, negat in statu, quem fingimus, *naturæ puræ*, futuram concupiscentiam, cum hæc non solum defectus quidam, sed etiam in se mala sit, turpis, indecora, ac tam in causa, quam in effectibus suis execrabilis: Nicolaum L'Herminier demonstrantem in dissert. de Peccatis, concupiscentiam esse originalis culpæ effectum ac pœnam, *simpliciter loquendo, & sine addito* malam, ac profluentem ex sola natura per peccatum vitiata; atque in Tractatu *de Gratia*, ubi tamen *statum puræ naturæ possibilem* asseruit, fatentem concupiscentiam, qualem experimur, esse vulnus naturæ, peccati pœnam, morbum quemdam, atque infirmitatem, nec talem concupiscentiam futuram in *statu naturæ puræ*, idque à nemine Catholicorum posse negari: Dionysium denique Petavium, cujus *de Incarnatione* cap. VI. §. 10. libri XIII. hæc sunt verba: *A qua hæresi* (Pelagiana) *ne illud quidem abhorret, quod peccati fomitem concupiscentiam bonam esse defendit, utpote à Deo bono datam, & naturæ hominum ad propagationem sobolis institam.* Si enim concupiscentia mala est, *inquit*, quæ materia generationis ostenditur, constat secundum vos, à Deo mulierem non ad adjutorium boni, sed ad occasionem factam esse peccati. *Et paucis interpositis:* Miror, *inquit*, qua fronte concupiscentiam istam, per quam conjugia celebrantur, dicatis à diabolo esse humano generi inflictam. Quis enim dubitet rem malam, si tamen mala est, à Deo bono homini non potuisse conferri? Si enim à Deo est data, bona esse dignoscitur: si autem mala est, constat à diabolo esse infusam, &c. *Item*, Unum vobis eligite è duobus: Aut bona est generatio hominis, & bona est concupiscentia, aut malæ sunt nuptiæ, & iniqua concupiscentia. *Hæc quam Augustini doctrinæ contraria sint, intelligunt, qui in ejus libris utcunque versati sunt. Etenim plenis ille voluminibus istam ipsam concupiscentiam, qua nuptiarum opus transigitur, malam esse, & à malo, id est peccato, non à Deo ingenitam, ideoque* peccatum *ab Apostolo nominari docuit. Contra quod Augustini decretum Pelagiani toto ingenii sui impetu, ac pertinaci contentione certarunt: præsertim secta coriphæus Julianus, qui eodem, quo Prædestinati auctor, argumento adversus Augustinum ad propugnandum usus est concupiscentiam. Itaque vel nimium confidens, vel extreme imperitus ille scriptor fuerit, qui protritum adeo ac vulgare Augustini dogma de concupiscentia, aut ignoravit omnino, aut ut sciret, occultando ac dissimulando latere se posse speraverit.* Hæc Petavius de auctore libri à Jacobo Sirmondo editi, cui titulus *Prædestinatus*. Sententia igitur Theologorum illorum, qui docent concupiscentiam, quam modo experimur, malam esse, inclinare ad peccatum, nec posse à Deo conditore originem habere suam, sed esse vitium naturæ & vulnus peccato inflictum, est sententia Augustini, neque ullatenus traduci potest invidioso nomine Jansenismi, seu Bajanismi: nec immerito dixit Petrus Clenaerts, incumbendum esse iis, qui oppositum censent, ut probent se à Juliano Pelagianorum coriphæo dissidere. Si autem talis concupiscentia de se est mala, trahens ad peccatum, opus diaboli, vitiorumque omnium seminatrix; quomodo potuit à Deo bonorum auctore ingenerari humanæ naturæ nullo adhuc peccato corruptæ?

Contens. tom. v. pag. 47.

Du-Hamel tom. 3. pag. 497.

L'Herminier tom. 6. pag. 379.

Tom. 4. pag. 81.

Petav. edit. Paris. tom 4. p. 2. p. 311.

7. Appetitus tendens in objectum secundum sensum delectabile, non est ipsa concupiscentia.

Silentio prætereundum non est, quod etsi conderetur homo non utique cum hac lacertosa libidine, & effræni concupiscentia, quæ omni procul dubio vitium naturæ est, atque pœna peccati, sed tantum cum appetitu sensibili tendente in objecta secundum sensum delectabilia; qui appetitus inditus est à natura, atque male à Pelagianis confundebatur cum ipsa concupiscentia, in qua præter appetitum, sensuumque vivacitatem, reperitur pugna, inordinatio, ac

perverſitas, prout dixi pertractans de pœnis, quæ conſecutæ ſunt protoparentum noſtrorum transgreſſionem, id eſt, libro XII. cap. 3. valde tamen probabile eſt, eundem appetitum, niſi Deus condens naturam largitus eſſet ſupernaturale aliquod gratiæ adjutorium, aliquando adverſus rationis imperium, in objecta rationi contraria fore trahendum, ideoque Divina providentia ſuppoſita, quæ rationalem animum corpori conjunxit, eique ut inferiores partes regeret, indita naturali lege commiſit, conferendam fuiſſe gratiam, ſine qua homo ipſam naturalem legem absque ſui culpa violaſſet, atque fregiſſet.

Tom. 2. p. 342.

7. Confirmatur ex D. Thoma.

Quid enim aliud tradidit Sanctus Thomas? Is Commentario in 2. ſententiarum, diſt. 30. quæſt. 1. art. 1. ubi inveſtigat an defectus, quos modo experimur, ſint pœna peccati, objiicit ſibi quarto loco objectionem iſtam: *Omnis virtus naturaliter tendit in ſuum objectum: ſed virtutis concupiſcibilis objectum eſt delectabile ſecundum ſenſum: ergo quod concupiſcibili moveatur in illud, hoc non eſt pœna, ſed hominis natura: & ſimiliter de iraſcibili, & de aliis viribus, &c.* Utique non aliud S. Thomas huic argumento reſpondet, niſi vim concupiſcentiæ ſecundum ſe quidem tendere in objectum delectabile; at ſi attendatur in homine, qui conſtat ex animo & corpore, ſubeſſe rationis regimini, ideoque concupiſcentiam illam, quæ rationem non ſequitur, pœnam peccati eſſe, non naturalem proprietatem: *Ad quartum dicendum* (inquit) *quod quandocunque multa conveniunt ad conſtitutionem alicujus, alicui eorum poteſt aliquid ſecundum ſe convenire naturaliter ſecundum naturam propriam, & aliquid convenit ſibi ſecundum naturam totius; ſicut patet de elementis in mixtionem corporis venientibus. Secundum hoc ergo dico, quod vis concupiſcibilis naturale habet hoc, ut in delectabile ſecundum ſenſum tendat: ſed ſecundum quod eſt vis concupiſcibilis humana, habet ulterius, ut tendat in ſuum objectum ſecundum regimen rationis: & ideo quod in ſuum objectum tendat irrefrænate, hoc non eſt naturale ſibi in quantum eſt humana; ſed magis contra naturam ejus, in quantum hujusmodi.* Atque hoc idem nos affirmamus adverſus eos, qui in ſtatu *naturæ puræ* futuram putant concupiſcentiam, quam nunc experimur, & cum ratione pugnantem, ſcilicet hanc non eſſe concupiſcentiam, quæ eſt naturalis proprietas hominis, & creaturæ ratione utentis, ſed concupiſcentiam animalium brutorum, atque ut ait S. P. Auguſtinus de peccato originali cap. 40. num. 46. *naturam pecoris.*

Tom. 6. edit. Venet. p. 98. parte 2.

Aug. Tom. X. pag. 274.

Eadem S. Thomas repetens in libro IV. adverſus Gentiles cap. 52. objicientibus *defectus tam ſpirituales, quam corporales non eſſe pœnales, ſed naturales,* ideoque non poſſe ex iis demonſtrari originale peccatum, reſpondet: *Sed tamen ſi quis recte conſiderat, ſatis probabiliter poterit æſtimare, Divina providentia ſuppoſita, quæ ſingulis perfectionibus congrua perfectibilia coaptavit, quod Deus ſuperiorem naturam inferiori ad hoc conjunxit, ut ei dominaretur: & ſi quod hujus dominii impedimentum ex defectu naturæ contingeret, ejus ſpeciali & ſupernaturali beneficio tolleretur; ut ſcilicet cum anima rationalis ſit altioris naturæ, quam corpus, tali conditione credatur corpori eſſe conjuncta, quod in corpore aliquid eſſe non poſſit contrarium animæ, per quod corpus vivit. Et ſimiliter ſi ratio in homine appetitui ſenſuali conjungitur, & aliis ſenſitivis potentiis, quod ratio à ſenſitivis potentiis non impediatur, ſed magis ei dominetur.* Oportuit itaque juxta S. Thomam, ut providentia Divina ſuppoſita, rationalis homo absque lacertoſa libidine crearetur, ut inferiores potentias rationis imperio ac regimine contineret, atque ad hoc præſtandum fulciretur ſupernaturali & ſpeciali gratiæ adjutorio, idque ſatis probabiliter ex ejusdem Divinæ providentiæ, ac duplicis naturæ, qua homo conſtat, contemplatione poteſt inferri.

S. Thom. tom. 9 pag 482.

8. Confirmatur ulterius.

Hac S. Thomæ doctrina egregie imbutus Dominicus Sotus lib. 1. de Nat. & Gratia cap. 4. non ſolum affirmat hominem *in puris naturalibus* conditum potuiſſe conſequi finem ſuum, in quem naturali fertur inſtinctu, verum nec potuiſſe, ubicunque opus eſſet, bene moraliter agere, ac ſemper vitare peccatum: *Nam cum homo* (inquit) *etiam in puris naturalibus in continuo eſſet duello ſenſualitatis adverſus rationem, non quidem ſemper, ſed tamen ſæpe ſuccumberet hoſti, niſi Divinitus ſuppetias haberet. Nec ſolum propter ſenſualitatis pugnam, verum & propter imbecillitatem corporis, quod licet obediat obſequio deſpotico, tamen fatigatur, & lapſum non poteſt ad nutum parere rationi. Quocirca poſſet homo unum aut alterum præceptum naturæ ſervare, non quidem ut amicitiam Dei commereretur, de qua re alias dicturi ſumus, ſed quantum ad ſubſtantiam operis, ut per bonum opus morale peccatum*

9. Id ipſum roboratur ex Soto. *Pag. 7.*

tum evitaret. Sed neque id posset frequenter, ut cap. 22. sumus latius expressuri. Atque experimentum hujus latissime patet in iis, qui sunt extra gratiam Dei, & potissimum in infidelibus, qui à Numine deserti per universa vitiorum præcipitia corruunt.

Tom. IV. pag. 14. 10. Et Bellarmino,

Doctissimus quoque Bellarminus *de Gratia primi hominis* cap. 7. loquens de homine in puris naturalibus condito, atque obnoxio rebellioni carnis ad spiritum, in responsione ad objectionem decimam inquit: *Vel homini creato in puris naturalibus Deus præberet auxilium, quo posset concupiscentiam coercere, aut certè cupiditatibus ejus non consentire, vel non præberet. Si præberet, non necessariò homo concupiscentiæ cederet, si non præberet, cederet quidem, sed non sua culpa cederet, & proindè nec peccaret. Atque hoc ipsum his verbis Sanctus Augustinus scribit in libro de Corrept. & Gratia cap. 11.* „ Si autem hoc adjutorium vel angelo, vel homini, cum primum facti sunt, defuisset, quoniam non talis natura facta erat, ut sine Divino adjutorio posset manere si vellet, non utique sua culpa cecidisset: adjutorium quippe defuisset, sine quo manere non posset. „ Atque hæc Augustini verba de adjutorio ordinis naturalis nequeunt intelligi: siquidem Adamo adjutorium supernaturale fuisse collatum certissima fide tenendum est. Id, non aliud, si probe intelligantur, docent Theologi illi, qui censent non potuisse hominem condi cum rebellione carnis ad spiritum, aut saltem sine ullo gratiæ adjutorio, quo potuisset rebellionem ipsam coercere, eo scilicet in casu necessum futurum fuisse, ut homo concupiscentiæ motibus aliquando succumberet, legemque naturalem, quæ postulat ut caro sit subjecta spiritui, & inferior pars à ratione regatur, interdum transgrederetur, atque ita absque ulla culpa redderetur miserrimus & flagitiosus; quod nobis videtur absurdum maximum, & rationi contrarium: quamquam in præcitatis Bellarmini verbis duo notanda sunt; unum quidem hominem suffultum adjutorio gratiæ, ut posset non cedere cupiditatibus, non fore hominem *in puris naturalibus* constitutum: alterum vero Bellarminum, cum loquatur de homine *in puris naturalibus* condito, nonnisi de adjutorio naturalis ordinis verba facere; sed proculdubio, ut dixi de natura integra & donis supernaturalibus exornata, non de natura, quam *puram* vocant, in Augustiniano Opere *de Correptione, & Gratia* sermonem institui. Non erat autem natura primitus condita obnoxia illi concupiscentiæ, quæ de peccato orta est; & de qua varias Theologorum sententias hactenus recitavi.

§. VIII.

Agitur de immunitate à morte.

SUMMARIUM.

1. Impugnantes statum puræ naturæ, in quo sensu primo homini immortalitatem tribuant?
2. Immortalitatem hanc non fuisse naturalem & ex principiis naturæ, probatur ex S. Augustino.
3. 4. Item ex D. Thoma.
5. Nec non ex aliis SS. Patribus.
6. Id ipsum confirmatur ex S. Augustino.
7. 8. Additur aliquod notabile, & fit brevis recapitulatio dictorum.

1. Sententia negantium statum puræ naturæ declaratur, ac immortalitas ut gratia agnoscitur ex testimoniis Patrum.

Negant demum qui statum *puræ naturæ* impugnant, potuisse hominem condi obnoxium morti, non quod immortalitas primi hominis *naturalis* fuerit, atque *ex principiis naturæ* integræ manans, prout Bajus dogmatizavit; sed quoniam creans Deus hominem spiritualem simul atque corporeum, aptavit materiæ, quæ suapte natura solubilis est, & causa mortis & corruptionis, animam incorruptibilem atque immortalem; hæc autem producta, ut sit forma corporis, appetit naturaliter ejusdem corporis unionem, & à corpore divulsa est in statu quodam violento, atque suæ naturæ contrario: cumque corpus ex pugna elementorum & ex propria conditione corruptibile sit ac mortale; congruum erat, ut divina providentia ei supra exigentiam corporeæ naturæ tribueret immortalitatem atque incorruptionem, ne spiritualis anima à corpore soluta inani hujus desiderio angeretur, & *formâ*, ut inquiunt Philosophi, absque *materia* persisteret. Quare ubi homo per peccatum sese avertit à Deo,

Deo, illam corporis ſupra conditionem ſuam Divinitus collatam incorruptionem amiſit, & mors facta eſt pœna originalis peccati, prout adverſus Pelagianos frequentiſſime diſputat ſapientiſſimus Auguſtinus.

2. Teſtimonium primum ſancti Auguſtini.

Etſi autem in hoc Opere ad exſufflandam calumniam, non ad Theologicas diſſertationes auctoritate, & ratione confirmandas ſuſcepto, non eſt mihi animus alio divertere, & vindicias iſtas Theologicis argumentationibus ampliare; prætermittere tamen nolo ex innumeris Auguſtini teſtimoniis unum perſpicuum, & ea, quæ de immortalitate primi hominis nuper dixi, expreſſe confirmans. In Opere itaque *imperfecto* adverſus Julianum, quod nemo ignorat quanti faciendum ſit, cum editum fuerit poſt tot, tantasque Pelagianæ hæreſeos confutationes, S. Pater lib. VI. num. 39. ita Julianum ipſum alloquitur: *Numquid ideo moriturus fuerat Adam, etiamſi non peccaſſet, quia in corpore animali, non ſpirituali, erat factus? Prorſus erras: Lignum enim vitæ, quod in Paradiſo ſuo plantavit Deus, etiam corpus animale defendebat à morte, donec perſeverantis obedientiæ merito, in gloriam ſpiritalem, quam reſurgentes habituri ſunt juſti, ſine morte interveniente tranſiret. JUSTUM ENIM ERAT, ut Imago Dei nullo fuſcata & obſoleta peccato, tali inſereretur corpori, quamvis de terrena materia creato atque formato, ut ei de ligno vitæ ſubminiſtrata vivendi ſtabilitas permaneret, ac viveret interim per animam viventem, quam nulla ab illo neceſſitas ſepararet; atque inde propter obedientiam cuſtoditam, ad vivificantem ſpiritum perveniret; ita, ut non ei ſubtraheretur hæc vita minor, ubi & mori & non mori poſſet, ſed illa amplior adderetur, ubi viveret ſine ullius ligni beneficio, morique non poſſet.* Si autem juſtum erat, ut imagini Dei nullo peccato fuſcatæ vivendi ſtabilitas tribueretur; quo pacto imago Dei innocens à terreno corpore, cui inſerta eſt, poteſt ſeparari? quo pacto rationalis homo à Deo juſto creari poteſt cum inevitabili mortis neceſſitate?

Tom. X. pag. 1376.

3. Teſtimonium ſecundum D. Thomæ.

Separationem animæ ſpiritualis à corpore eſſe contra ipſius animæ naturam, adeo perſuaſum fuit Doctori Angelico, ut hinc deprompſerit argumentum lib. IV. adverſus Gentiles cap. 79. ad demonſtrandam futuram corporum reſurrectionem. Eo enim loci ad hunc modum argumentatur: *Ad oſtendendum etiam reſurrectionem carnis futuram evidens ratio ſuffragatur, ſuppoſitis his quæ in ſuperioribus ſunt oſtenſa. Oſtenſum eſt enim in ſecundo animas hominum immortales eſſe: remanent igitur poſt corpora à corporibus abſolutæ. Manifeſtum eſt etiam ex his, quæ in ſecundo dicta ſunt: quod anima corpori naturaliter unitur; eſt enim ſecundum ſuam eſſentiam corporis forma: eſt igitur contra naturam animæ abſque corpore eſſe: nihil autem, quod eſt contra naturam, poteſt eſſe perpetuum: non igitur perpetuo erit anima abſque corpore.*

Tom. IX. pag. 516.

4. Tertium Ejusdem. *Pag. 517.*

Capite itidem 81. ſoluturus S. Thomas objectiones adverſus ſuperiorem doctrinam, hanc adnotationem præmittit: *Ad horum igitur ſolutionem conſiderandum eſt, quod Deus, ſicut ſupra dictum eſt, in inſtitutione humanæ naturæ aliquid corpori humano attribuit ſupra id, quod ei ex naturalibus principiis debebatur; ſcilicet incorruptibilitatem quamdam, per quam convenienter ſuæ formæ coaptaretur, ut ſicut animæ vita perpetua eſt, ita corpus per animam poſſet perpetuo vivere: & talis quidem incorruptibilitas etiamſi non eſſet naturalis quantum ad activum principium, erat tamen quodammodo naturalis ex ordine ad finem, ut ſcilicet materia proportionaretur ſuæ naturali formæ, quæ eſt finis materiæ. Animæ igitur præter ordinem ſuæ naturæ à Deo averſæ, ſubtracta eſt diſpoſitio, quæ ejus corpori divinitus indita erat, ut ſibi proportionaliter reſponderet, & ſecuta eſt mors: eſt igitur mors quaſi per accidens ſuperveniens homini per peccatum, conſiderata inſtitutione humanæ naturæ.* Hæc S. Thomas. Compertum eſt autem, Theologos noſtri inſtituti, qui ajunt non potuiſſe hominem condi morti obnoxium, ſpectata Dei providentia rebus ſingulis perfectiones ſuas coaptante, nunquam dixiſſe primi hominis immortalitatem naturalem fuiſſe *quantum ad activum principium*, ſed hoc unum affirmaſſe, animam, cui ineſt imago Dei, cum immortalis ſit quidem ſed naturalis forma corporis, perpetuam atque indiſſolubilem hujus unionem appetere, ideoque ne ſepararetur à ſuo corpore innocens, nulloque peccato fuſcata, corpori natura ſua corruptibili diſpoſitionem illam divinitus fuiſſe tribuendam, qua *ſuæ formæ convenienter aptaretur, eique proportionaliter reſponderet;* & ſi quis de noſtra, aut de noſtratium ſententia aliud ſuſpicatur, is profecto ſummâ Auguſtinianæ Doctrinæ ignorantiâ laborat.

Adeo

5. Quartum aliorum Patrum.

Adeo verum est, animam spiritualem atque immortalem à corpore, cujus naturalis forma est, separatam in statu suæ naturæ oppositò consistere, atque inde torqueri, & pœna affici; ut nonnulli Patres, inter quos Augustinus, Ambrosius, ac Bernardus, de animabus sanctorum, quæ nunc sempiterna Dei visione fruuntur, senserint corporum suorum desiderio quodammodo retardari, ne toto impetu in summum bonum ferantur, quamdiu non uniantur iterum corporibus suis, quorum administratione illarum appetitus penitus conquiescat. Hac de re à nonnullis in lectione Patrum parum exercitatis tres illi Ecclesiæ Doctores, ac splendidissima lumina, immerito iis, qui appellantur *Millenarii*, accensentur. Horum tamen Patrum vindicias ego quoque libro tertio cap. 10. suscepi, demonstrans denegari ab iis gloriæ plenitudinem sanctorum animabus, propterea quod vigeat in his naturale desiderium suorum corporum, cujus causâ *illarum affectio*, ut Bernardi utar verbis, *contrahitur quodammodo & rugam facit.* Si vero animæ beatorum à corporibus suis separatæ naturali illo desiderio afficiuntur, nec omnino satiantur, tametsi torrente voluptatis, & indeficiente fonte potentur; eruntne absque angore, absque pœna, potienturne requie, ac fine suo naturali à terreno corpore exules, & ulterius à Deo, cujus imagines sunt, separatæ? Id est, quod Augustiniani Theologi non percipiunt: id est, quod mirantur, Adversarios suos ad solam conditionem corporis, non ad animæ naturam attendere, atque separationem à corpore, quam immortalis illius forma refugit & aversatur, inter proprietates naturæ, quam putant *possibilem*, adnumerare.

Videtom. 1. de Theol. disciplinis pag. 168. & 170.

6. Quintum rursus S. Augustini.

Videtur præterea nostratibus, si admittatur possibilis status *puræ naturæ*, ex concupiscentia, & ex morte non recte adversus Pelagianos demonstrari peccatum originale; cum tamen certissimum sit, his potissimum armis S. P. Augustinum refutasse hæresim Pelagianam, quod ipsa concupiscentia, ipsa mors sint pœna peccati, non autem rationalis creaturæ ad imaginem Dei conditæ naturales proprietates. Neque enim me latet adversarios nostros contendere, Augustinum parentem nostrum adversus Pelagianos pugnasse ex præsenti humanæ naturæ institutione, in qua è scripturis sanctis certum est hominem fuisse conditum cum gratia & immortalitate; non autem ex statu *naturæ puræ*, qui sit possibilis. Sed utrum hæc recte dicantur, in controversia positum est, non, ut jactat imperitus iste Anonymus, definitum. Imo Augustinus ubique concupiscentiam per se malam, ubique mortem pœnam esse peccati contra Julianum inculcat; neque id ex scripturis tantum, aut ex peracta hominis institutione, sed ex rerum natura: quod nempe pugna inter rationem ac sensus sit per se mala, & mors, ac separatio à corpore adversetur naturæ immortalium animarum; ita, ut firmissima sit Augustini sententia, nihil posse Catholicos respondere Manichæis, qui ex morte, & concupiscentia inferunt animam hominum malam esse substantiam, nisi dicatur illa duo mala ex prævaricatione primi hominis originem habuisse. Legat autem, qui hæc ignorat, *Opus imperfectum* contra Julianum, ubi S. Pater pluribus demonstrat, in sententia Pelagianorum, autumantium mortem atque concupiscentiam naturæ esse indita, non posse responderi Manichæo dicenti *malam fuisse carnem hominis ante peccatum, & miseram conditam esse naturam.* Quod utique Manichæus ex mortis & concupiscentiæ natura atque effectibus nitebatur ostendere: nec poterant ei Pelagiani, aut Catholici objicere historiam Geneseos, quam ille negabat, neque verba Apostoli, cum etiam libris canonicis, quos recipiebat, quasdem falsas sententias permixtas esse contenderet. Hæc Augustinus animadvertens in eodem *Opere imperfecto* lib. 6. num. 15. pag. 1319. demonstrat quomodo Manichæus ex ipsa rerum natura sit refellendus, asserens obtusiores esse pitillo qui adversus illum ex opificio Dei, quod ipse negat, creaturas bonas esse se demonstraturum confidit. Cum itaque juxta Augustinum Manichæorum hæresis refelli nequeat, nisi affirmetur mala ista ex prævaricatione primi hominis derivasse; quomodo refutari posset, quando homo in puris naturalibus conditus absque ulla culpa morti, atque rebellioni sensuum subjiceretur? Pauca ex præcitato Augustini Opere exscribam: *Respondete Manichæis*, ait S. Pater pag. 1320. *unde sint ista, ne illi ea de commixtione alienæ malæque naturæ esse concludant. A nobis enim cum hoc requiritur, respondemus non hæc esse de permixtione alienæ, sed de nostræ prævaricatione naturæ.* Et pag. 1340. ad Julianum: *Hic tu aut præceps ibis, aut dogma mutabis, aut fronte perditus, aut mente correctus. Aut enim ærumnosa vita locum famosissimæ felicitatis implebis, & non invenies oculos,*

Libro VI. *num.* 9 *pag.* 1299. *& num.* 14. *pag.* 1312.

oculos, quibus qualescunque aspicere audeas Christianos: aut in abrupta horribiliora dejectus alienæ malæ naturæ, nobisque permixtæ has ærumnas hominis imputabis, & Manichæi tartarea profunditate sorbeberis: aut de natura vitiata hanc ærumnarum pœnam judicio Dei punientis existere confiteberis, & in auram Catholicam respirabis. Hoc postremum nos Augustini filii ac discipuli firmissime profitemur.

7. Additum notabile.

Unum addam. Etiamsi Pelagius, Cœlestius, & Julianus in ea fuerint sententia, quod Adam moriturus esset, quamvis non peccasset, id, quod aperte sacris literis adversatur; fuerunt tamen aliqui Pelagiani, qui affirmarunt, Adam & Evam mortales secundum corpus creatos fuisse, nunquam tamen mortem gustaturos, si Dei mandatum servassent, non quod immortalitas beneficium esset gratiæ, aut mors supplicium & pœna peccati; sed quia licet naturaliter morti obnoxii, merito obedientiæ promereri poterant, ne morerentur, sicuti promeruit Enoch. Adversus autem istos non tantum asserendum est primos parentes, si non peccassent, perpetuo victuros, sed etiam mortem inflictam esse peccato, & ab initio Adamum ac Evam immortalitate fuisse donandos: alioqui temperamento illo adhibito Pelagiani facile argumenta Catholicorum eluderent, reponendo mortem per peccatum in mundum fuisse ingressam, quoniam peccando immortalitatem non sibi homo promeruit, sed corruptioni, in quam tendit suapte natura, obnoxius fuit. Arbitror de illa quorumdam Pelagianorum opinatione locutum Augustinum in Epistola 193. ad Marium Mercatorem num. 12. ubi ait: *Quamvis jam non existimem eos dicere, etiamsi non peccasset Adam fuisse corpore moriturum.* Certissime autem in ea sententia fuit Rufinus, quem ego Pelagianum fuisse non dubito, ut constat ex libello fidei suæ cap. 5. ubi Joannes Garnerius Societatis Jesu vir doctissimus Dissertatione V. de Libellis fidei editis à Pelagianis, hanc adnotationem apposuit: *Init mediam quamdam viam inter Augustinum opinantem primos parentes ab initio donandos à Deo immortalitate, qua spoliandi forent, si peccarent; & Cœlestium existimantem, eos sive peccassent, sive non peccassent, morituros: sentit enim mortales factos; sed si non peccassent, cum visum fuisset Deo, in sedem immortalitatis transferendos. Quæ sententia placuit multis Orientalium partium Patribus, & arrepta est à Pelagianorum nonnullis, contra quos Augustinus disputat: nec immerito, cum inde sequatur, mortem non esse peccati pœnam, sed immortalitatem in præmium virtutis dari.* Denique eruditissimus Sirmondus, qui omnium primus ex Mſ. S. Germani à Pratis præcitatum fidei libellum in lucem edidit, ad idem caput 5. sive ad numerum 29. produxit verba Theophili Alexandrini libri 2. ad Autolycum, hæc de primo homine scribentis: *Nec natura mortalis factus est, nec immortalis. Immortalem quippe si fecisset, Deum illum fecisset: si mortalem illum rursus fecisset, mortis ejus auctor & causa videretur.* Non alia, si nonnihil sapio, Augustinensium nostrorum mens est. Inquiunt Adamum supra terreni corporis naturam donandum fuisse potestate non moriendi, ne mortis quæ est pœna peccati, Deus fieret auctor, ne vincerent Manichæi contendentes ex ipsa morte in homine adinveniri commixtionem malæ naturæ, & ne innocens Dei imago miseriis, quas modo patimur, subjiceretur.

Tom. 2 p. 714.

Vide Appendicem Augustinianam pag. 200.

Sirm. tom. 1. Edit Paris. pag. 296.

8.

Satis, ut opinor, tribus hisce postremis sectionibus demonstratum est, quæstionem *de statu puræ naturæ*, ut in Augustinensium Schola pertractatur, ad Bajanismum nullatenus pertinere. Enimvero fatentibus adversariorum nostrorum permultis, si in creatura rationali detur appetitus innatus ad visionem Dei, atque hæc sit finis noster ultimus quoad inclinationem naturalis; quoniam supernaturalis est quoad consecutionem, oportet ut ipsi rationali creaturæ conferatur aliquod gratiæ auxilium, quo finem suum consequi valeat, ne rebus aliis creatis deterior sit: dari autem appetitum illum innatum Durandus, Paludanus, Sotus, Scotistæ omnes cum subtili Doctore, aliique plurimi affirmant. Præterea concupiscentiam esse per se malam, & pœnam peccati, nec posse habere Deum auctorem, tradiderunt Petrus Aureolus, Gregorius Ariminensis, Estius, Macedo, Norisius, Martinus de Esparza, & alii complures; ideoque nullam Augustiniani Theologi id asserentes censuram promerentur. Immortalem vero animam esse natura sua formam terreni corporis, hujus unitionem appetere, ab hoc separatam existere in statu quodam violento, & naturæ suæ repugnante, ideoque corpori terreno & corruptibili, ut tali formæ coaptaretur, conferendam immortalitatem aliquam supra naturam, consentaneum est rationi, Doctori Angelico, & aliis Ecclesiæ Patribus. At

Brevis recapitulatio dictorum.

status

status puræ naturæ quinam est, nisi status ille, in quo creatura rationalis condita absque gratia, & absque culpa, neque ad beatitudinem ordinaretur, neque immunis foret à morte cæterisque miseriis, quibus nunc ob Adæ prævaricationem afficimur? Sed tempus est, ut ad Bajum revertatur oratio, & quæ ex dictis manifesta illatione consequuntur, legentium oculis subjiciantur.

COROLLARIUM I.

Evidentissimum est, & ex quatuor primis paragraphis invictissime infertur, in 27. articulo Michaelis Baji, aliisque spectantibus ad primam creaturæ rationalis conditionem, contineri sensum multiplicem hæreticum atque perversum.

1. In sensu Baji primus homo (quod de Angelis idem asserendum est) non fuit conditus cum donis naturæ superadditis, & supernaturalibus.

2. In sensu Baji justitia, integritas, immortalitas, aliaque gratiarum dona primis parentibus divinitus collata, fuerunt proprietates naturæ, eique proportionata, atque ita debita, ut illorum donorum carentia in homine lapso nihil sit aliud, quàm naturalium bonorum privatio, cujusmodi est cæcitas, surditas, ægritudo.

3. In sensu Baji primus homo absque ullo respectu ad gratiam adoptionis poterat vitam æternam promereri, & hæc naturali lege illi debebatur, non propter Spiritum Sanctum inhabitantem, sed duntaxat propter ordinationem naturalem initio creationis constitutam.

4. In sensu Baji nec primus homo supernaturalibus fidei, spei, & charitatis habitibus donatus fuit, ut Deum supernaturaliter coleret; nec egebat auxilio gratiæ supernaturalis ad legem servandam, & ad consequendam beatitudinem; sed ad hanc solius naturæ viribus poterat pervenire.

5. In sensu Baji dona primo homini collata non improbanda ratione dicuntur gratia, at Pelagiano tantum sensu, id est, quomodo gratia appellantur munera creationis, & ipsa natura, in qua ut simus, ut vivamus, ut sentiamus, & intelligamus, producti sumus.

COROLLARIUM II.

Hinc manifestissime consequitur non posse, nisi mendaciter & inique, Scriptoribus Augustinensibus Bajanismi notam impingi.

1. Si doceant Angelum, & hominem fuisse in prima sui conditione donis supernaturalibus, & naturæ superadditis exornatos.

2. Si tradant justitiam, integritatem, immortalitatem, aliaque gratiarum dona collata primis parentibus, non fuisse proprietates naturæ, neque ita proportionata, & connaturalia, ut post Adæ lapsum carentia illorum donorum nil sit aliud, quam privatio quædam bonorum naturalium.

3. Si affirment primum hominem promereri potuisse vitam æternam per gratiam adoptionis, & per auxilium gratiæ supernaturalis, non autem spectata sola lege naturali, ac propter solam naturalem ordinationem, initio creationis constitutam.

4. Si propugnent primos parentes donatos fuisse, ut Deum colerent, supernaturalium virtutum habitibus, ac præterea indiguisse adjutorio gratiæ supernaturalis ad consequendam beatitudinem, ad quam solius naturæ viribus non poterant pervenire.

5. Si asserant dona iisdem primis parentibus collata proprio sensu appellanda esse dona gratiarum, non autem dicenda esse gratiam in illa ampliori significatione, in qua etiam munera creationis non improbanda ratione gratiæ nomine designantur.

§. IX.

Notæ ad ea, quæ ab Anonymo præmittuntur circa ſenſum Bajani articuli vigeſimi ſeptimi, aliorumque ad primi hominis conditionem ſpectantium.

SUMMARIUM.

1. Solvitur Anonymi objectio prima ex querela Baji deſumpta.
2. Objectio 2da truncatos Baji textus continens malè pro Adverſario concludit.
3. Objectio 3tia mutilata Baji verba continens refellitur.
4. Ulteriori objectioni ſatisfit.
5. Objectio ex propoſitione 38. Baji enodatur.
6. *Gratia* variè accipitur, & in quo ſenſu eam acceperit Bajus.
7. In quo ſenſu Bajus negaverit, merita primi hominis poſſe dici gratiam.
8. In quo ſenſu aliæ Baji propoſitiones fuerint damnatæ.
9. Dicens impoſſibilem eſſe ſtatum naturæ puræ non amplectitur doctrinam Baji.
10. Falſo dicitur ab Anonymo, oppoſitam ſententiam à pauciſſimis defendi Theologis, iisdemque à Pio V. damnatis.
11. Impoſſibilitas naturæ puræ non continetur in propoſitionibus Queſnellii damnatis.
12. Pariter eſt aliena à Janſenismo.

Bajan. Rediv. pag. 66.

1. Oppoſitiones Anonymi audiuntur ac ſolvuntur.

Oppoſitio prima.

QUamquam Anonymi judicium hujus non ſit generis, ut cum illo, quod viri doctiſſimi pronuntiaverunt, debeat æquiparari, ſed falſum, præpoſterum, & inconſideratum eſſe conſtet; illud tamen audire, & diſcutere me non piget. Itaque priori numero inquit, ipſumet Bajum viceſimam illam ſeptimam propoſitionem, ut ſuam, & veram agnoviſſe, conqueſtum tantummodo, quod ejusdem propoſitionis falſitas idoneis, & convenientibus argumentis non revincatur.

Op. Baji p. 2. pag. 95. Solutio.

Fateor hæc ſcripſiſſe Bajum in ſua Apologia: *Si probatio libelli deprehenditur non eſſe legitima, & pars oppoſita convenientibus argumentis ſtatuatur, merito hæc ſententia vetatur*, aliaque verba pag. 66. ab auctore *Bajanismi* producta. At quænam eſt *probatio libelli*, niſi quæ continetur quarto, & proximis capitibus *de prima hominis juſtitia*, ubi rejecta S. Thomæ ſententia, quæ docet *primum hominem Spiritus Sancti charismatibus fuiſſe repletum*, Bajus dogmatizavit *adhærere Deo ſanctitate & juſtitia fuiſſe naturale homini & Angelo, ſicut ad naturam oculorum pertinet viſus, & ad naturam aurium auditus; non adhærere autem eſſe vitium naturæ, ſicuti vitium oculorum dicitur cæcitas, & vitium aurium dicitur ſurditas?* Vide §. III. num. 3. & 7. Ex hoc ergo priori numero Anonymi confirmatur quod diximus, germanum ſenſum Baji hunc eſſe, quod naturæ rationali primitus inſtitutæ ſanctitas & juſtitia *naturalis* fuerit, *ut viſus, ut auditus*. Cæterum nec Bajus in præcitata Apologia docuit ita juſtitiam & integritatem fuiſſe primo homini naturalem, ut Deus non potuerit primum hominem condere absque eadem integritate: nam ad articulum 53. ait, *Si creaſſet hominem qualis nunc naſcitur (id quod eum puto facere potuiſſe, nec unquam docui contrarium) tunc quod in eo qui nunc naſcitur eſt culpa, in illo quem Deus creaſſet, non fuiſſet culpa, ſed natura.* Quæ Baji verba nequaquam contraria ſunt aliis productis §. 2. & 5. in quibus ait integritatem primi hominis ſpectaſſe ad conditionem naturæ: ſed magis confirmant quod diximus, juxta Bajum gratiam primi hominis fuiſſe connaturalem, *ut viſus, ut auditus*. Eſt enim ſententia Baji, univerſa, quæ ad integritatem pertinent, tribui rebus in ſua nativitate, *aut in opere, ut tactum ſentientibus, aut in origine, ut quorumdam animalium catulis viſum*; ut ipſe ait poſtremo capite *de prima hominis juſtitia*, pag. 63. Ergo ſi per Bajum integritas primi hominis *naturalis* fuit, & tamen ſine integritate Deus hominem creare potuit; neceſſum erat, ut niſi homo cum integritate fuiſſet conditus, integritas ipſa ex natura manaret, quemadmodum viſus in catulis. Quapropter in ſenſu Baji & extitit, & eſt *poſſibilis ſtatus puræ naturæ*; quoniam & homo creatus, & qui poteſt creari, habuit, & haberet integritatem quidem, ſed connaturalem, *aut in opere, aut in origine* ſibi inditam. *P. 1. pag. 55.* *P. 2. pag. 110.*

2. Oppoſitio ſecunda.

Quod mirum eſt, Adverſarius noſter producens num. 2. quædam loca ex Bajanis Opuſculis deprompta, non percipit iisdem evidentiſſime demonſtrari, à Bajo juſtitiam & integritatem primi hominis

Bajus de Hominis justitia pag. 55. 57. 58. 59.

minis dici *naturalem* sensu à nobis expositio. Primus locus est depromptus ex cap. 4. de quo supra, ubi ait convenire creaturæ rationali adhærere Deo, *ut ad naturam oculorum pertinet visus.* Alter ex cap. 6. ubi inquit *primæ creationis integritatem non fuisse supernaturalem.* Tertius ex cap. 7. ubi scribit, hominem non fuisse *dono quodam supernaturali, & gratuito supra naturæ suæ conditionem exaltatum, ut fide, spe, & charitate Deum supernaturaliter coleret.* Quartus ex cap. 8. ubi negat *primum hominem per dona naturæ superaddita fuisse sublimatum, & in Dei filium adoptatum.*

Solutio.

Quid ergo Anonymus blaterat, quid garrit? Evidentissime Bajus omnia dona supernaturalia, omnem gratiam naturæ superadditam denegat primo homini. Vide tamen, benevole lector, in hoc accusatore in hisce Bajanis textibus colligendis conjunctam intellectus acumini singularem prudentiam. In textu petito ex cap. 6. prætermittit comparationem Baji inter sanitatem corporis ortam *ex proportione qualitatum*, & naturalem sanitatem animæ provenientem *ex legitima omnium partium constitutione;* atque in textu pariter quem profert ex cap. 7. prætermittit comparationem alteram serpentis, qui gradiebatur erectus pedibus, seu terræ, quæ fruges fœcunditate sua producebat, hominisque in natura bene instituta fine dono supernaturali Deum colentis: utitur eadem sagacitate proxima adnotatione, ut dicam paulo infra. Cur hæc ab accusatore ingenuo, sagaci, optimo prætermittantur, manifestum puto ex tertio hujus dissertationis paragrapho. Quantumvis autem sagax & prudens fuerit, nescio num sagaciter, prudenterque se gesserit ex prædictis testimoniis hanc inferens illationem: *Ex his omnibus locis patet in-*

Baj. Red. pag. 69. *tegritatem primæ creationis, quam Bajus asserit fuisse primo homini naturalem atque debitam, nihil aliud esse quam sanctificationem Spiritus Sancti, seu donum illud supernaturale, quo Adamus in filium Dei adoptatus fuit, ut Deum fide, spe, & charitate coleret, & postea beatitudinem possideret.* Teneas, quæso, patentem hanc illationem Anonymi, ex qua consequitur altera, toto cælo à Baji errore dissidere qui asserunt gratiam sanctificantem, gratiam adoptionis, gratiam *habitualem* collatam primo homini *supernaturalem* fuisse, & concedunt quoque sine hujusmodi gratia potuisse à Deo hominem condi.

3. Tertia, *Bajan. Rediv. pag. 70.*

Tertio numero Anonymus demonstrare nititur id à Bajo *naturale* dici, quod pertinet *ad integritatem, & cujus carentia est malum*, cap. 4. & 6. jam citatis, non autem affirmari justitiam ita esse *naturalem*, ut ex ipsius naturæ principiis oriatur & fluat, ut inquit cap. 11. fateri autem cap. 10. in hoc statu reparatæ naturæ justitiam dici *supernaturalem*, quoniam per Christum misericorditer nobis redditur.

Solutio.

Mutilata ab adversario Baji loca afferuntur, punctisque disjuncta: nam Bajus in cap. 4. carentiam integritatis appellat *vitium*, quoniam ipsa integritas pertinet ad naturam, *ut visus, ut auditus:* in cap. 11. disjunctive loquitur, *Si-* *Bajus p. 1. p. 53. p. 62. 61.* *ve ex naturæ principiis, tanquam efficientibus causis orta fuerit prima hominis justitia, sive à Deo illi immediate collata (sicut plerique de anima rationali tradunt, quam tamen nemo supernaturalem esse arbitratur) adhuc tamen illi naturalis fuit:* in cap. 10. (servo Anonymi ordinem) Bajus inquit: *Ea ratione nunc justitia nostra supernaturalis dici potest, eo modo, quo sanitas corporis gratiæ est, cum neque viribus naturæ, neque opera medici reparari potest, sed sola creatoris beneficentia redditur: non quod res sit supernaturalis, aut naturali hominis integritati superaddita, sicut prophetia, gratia sanitatum, & alia multa, quibus sine malo caremus.* Manifestum est igitur, Bajum eo sensu justitiam primi hominis appellasse *naturalem*, ejusque carentiam dixisse *malum*, quemadmodum naturalis est *visus*, & malum est *cæcitas*.. Manifestum est *naturale* appellasse, quod vel ex naturæ principiis oritur, *ut visus, auditus, & sanitas corporis;* vel si aliunde accedit, spectat tamen ad naturalem qualitatem, *ut gravitas, & levitas elementorum*, vel attinet ad naturalem constitutionem, ut est *anima rationalis:* manifestum est in statu reparatæ naturæ dixisse gratiam *supernaturalem* per accidens, ut visus, redditus cæco nato. Vide supra §. 3. ubi Baji verba producta sunt, & cum hæreticorum sententiis comparata. At callidus adversarius quæ apud Bajum leguntur cap. 11. *de prima hominis justitia*, ad hunc modum exscripsit: *Sive ex naturæ principiis tanquam efficientibus causis ista fuerit prima hominis justitia, sive à Deo immediate collata ..... adhuc tamen naturalis fuit:* & quæ habentur cap. 10. ita produxit, *Ea ratione nunc justitia supernaturalis dici potest ..... non quod res sit supernatura-*

vide Baji verba integra, atque ut sonant §. 3. nu. 8.

turalis, &c. Quid puncta ista significant? quid prætermissum est? Quæ aperte comonstrant sensum Baji esse illum, quem nos damnatis articulis attribuimus.

4. Quarta. Pag. 71. Ad hæc ait Anonymus Bajum docuisse originalem justitiam fuisse *debitam humanæ naturæ* quo sensu asseruit fuisse *naturalem*, quoniam ejus absentia malum est creaturæ.

Solutio. Ita quidem; at malum creaturæ Bajus dixit *privationem bonorum naturalium*, cujusmodi sunt cæcitas, surditas, ægritudo: quod arbitror satis repetitum, atque ex Bajanis Opusculis apertissime demonstratum. Legat Bajum, qui nondum hæc percipit part. 1. pag. 55. sive *de prima hominis justitia*, cap. 4. & p. 2. pag. 93. scilicet in Apologia articuli vigesimi tertii.

5. Quinta. Redit accusator num. 5. ad articulum Bajanum 38. ex quo infert Deum non potuisse condere hominem *cum culpabili cupiditate*, ideoque juxta Bajum debuisse condere *cum laudabili charitate*, quoniam inter hæc duo per ipsum Bajum *non datur medium.*

Solutio. Verum de articulo 38. ejusque sensu plura dixi in Dissertatione præcedenti: in qua num demonstratum à me sit Bajum locutum fuisse *de charitate habituali*, & refutata sint, contrita, ac disjecta, judicio quoque centum Gallorum Præsulum, calumniatoris hujus machinamenta, quotquot extant in urbe, atque in orbe Theologi, sint judices. Quænam est autem vis istiusmodi ratiocinationis: Deus potuit condere hominem absque justitia, & charitate habituali; igitur etiam condere illum potuit absque gratia actuali, qua auxiliante ad Dei amicitiam perveniret, & finem assequeretur, quem appetit *naturaliter*, sed non potest *naturaliter* obtinere? Adde *cupiditatem culpabilem* nunquam in statu naturæ *puræ* affuturam, sive is status *possibilis*, sive *impossibilis* asseratur; cum prava cupiditas inclinans ad culpam non sit naturæ proprietas, sed pœna peccati.

6. Vocabuli *gratia* varia acceptio. Pag. 73. At explicat nobis Doctor ac Præceptor eximius, quot modis *Gratiæ* vocabulum accipiatur, docens tripliciter accipi, primo *pro quocunque beneficio gratis collato:* secundo *pro beneficio indebito creaturæ, etiamsi naturalem ordinem non excedat:* tertio *pro beneficio indebito ac supernaturali.*

Recondita sane doctrina, quam licet apprehendant omnes in vestibulo Theologiæ, nos tamen penitus ignorabamus. A me quidem illius vocabuli *gratiæ* multiplex sensus traditur libro XIIII. cap. 7. pag. 189. ibique hæc eadem partitio explicatur, additis significationibus aliis nonnullis: at in scriptis nostris olent omnia Bajanismum; & si orthodoxa sunt, olent Bajanismum, quoniam in scriptis nostris sunt. Nunc tamen mihi, ut Plautina utar phrasi, adversarius obvertat cornua. Quo sensu, obsecro, Bajus de primo homine differens vocabulum *gratiæ* usurpavit? Si audiatur Suaresius, de quo §. 1. num. 6. Bajus dona collata primo homini appellavit *gratiam* non improbanda ratione, *quæ dona creationis gratia vocantur.* Si legantur quæ Bajus scripsit in Apologia ad IX. articulum pag. 83. ita dona concessa homini integro & Angelo esse dona gratiæ existimavit, quemadmodum ab Augustino *gratia* dicitur, qua creati sumus, ut essemus, ut sentiremus, ut intelligeremus. Vide supra §. 3. num. 4. Igitur Bajus in statu naturæ integræ nullam gratiam agnovit, quæ excederet naturæ ordinem. Sed accipe alteram accusatoris adnotationem. *Quoniam vero Bajus* (inquit pag. 73.) *contendit justitiam originalem, cæteraque dona ad salutem æternam ordinata, fuisse debita homini innocenti, ejusmodi donis in statu naturæ lapsæ collatis non potuit tribuere nomen gratiæ proprie dictæ, nisi in quantum conferuntur indignis, & male merentibus, quod tamen falsum est. Ad hoc enim ut alicui dono ad salutem nostram ordinato competat nomen gratiæ, sufficit quod fuerit indebitum, & collatum homini nihil merenti, nempe neque bene, neque male.* Optime, ingeniosissime! Si Bajus donis ad æternam salutem ordinatis in hoc statu reparatæ naturæ tribuit nomen *gratiæ* ob hanc solam rationem, quia conferuntur indignis, & male merentibus: igitur, dum ait propositione 9. dona concessa homini integro *non improbanda ratione dici gratiam*, quoniam fuerunt collata homini nihil merenti, nempe neque bene, neque male, affirmavit esse gratiam eo sensu, quo dicuntur gratia creatio, natura, vita, sensus, intellectus, liberum arbitrium, aliaque dona, quæ naturæ ordinem non excedunt, & de quibus Augustinus: *Non improbanda ratione dicitur Gratia Dei, quæ*

Vid. §. 3. n. 9.

qua creati sumus, ut essemus, & viveremus, & sentiremus, & intelligeremus, quia non præcedentibus aliquorum operum meritis donata est.

7. Verum dicit Anonymus.

Quæ sequitur adnotatio septima, paucis lineis continetur: inquit enim duntaxat, Bajum dogmatizasse, quod merita bonorum Angelorum, & primi hominis ante peccatum, *gratia* dici non debeant.

Nil verius ab Anonymo dici poterat: at quo sensu negavit Bajus, *debere merita illa dici gratiam?* Id negavit, quoniam noluit esse supernaturalia, noluit exorta à donis naturæ superadditis, noluit excessisse naturales vires arbitrii: quod satis superque testimoniis Theologorum omni exceptione majorum, atque ex ejusdem Baji Opusculis demonstratum est supra.

Pag. 74. 8. Verum iterum dicit at jam semel ostenditur refutatus.

Præterea inquit Auctor *Bajanismi*, huc spectat propositio 69. *Omnes omnino justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum*, existimavit enim Bajus, omnem pœnam, si justa est, pro peccato aliquo impendi, ut inquit in sua Apologia. Eo collineant propositiones 6. 75. 76. in quibus omnibus affirmat *non potuisse hominem condi in puris naturalibus.*

Loquacissimus forem, si quo sensu damnatæ fuerunt propositiones postremo citatæ, ac spectantes ad immortalitatem, integritatem, & justitiam primi hominis, rursus repeterem. Nonnulla itaque addam de propositione 69. Priusquam doctus iste adversarius nasceretur, aut saltem dum adhuc balbutiret, Fulgentius La-Fosse Tolosanus demonstravit propositionem illam 69. perperam afferri ad statum *puræ naturæ* propugnandum, cum idcirco damnata sit, quia significat in baptizatis & renatis remanere quod mereatur Dei ultionem & damnationem: quod est contra Apostolum & Tridentinum Concilium, sess. 5. Ostendit vir doctissimus, afflictiones justorum, licet interdum ob propria, vel aliena peccata inflictæ sint, sæpenumero tamen tribuendas esse Divinæ providentiæ, quæ prædestinavit electos *conformes fieri imaginis filii sui*, ut per afflictiones & passiones ad gloriam perveniant, hanc autem electionem, & ordinationem factam esse post originale peccatum; protoparentes enim, si in originali justitia perseverassent, sine ullis adversitatibus & molestiis consecuti fuissent æternam vitam: ex quo demum post prævaricationem Adami afflictiones sint interdum exercitamenta justorum, minime sequi potuisse easdem afflictiones adinveniri in creatura innocente; alioqui vanide Augustinum ex angustiis, & miseriis, quas modo patimur, conatum, ut probaret contra Pelagianos peccatum originale. Objectionem itaque adversus nos petitam ex illa propositione 69. ante quinquagintaquinque annos Gallus Theologus præviderat & diluerat. Eandem explicationem ejusdem propositionis tradidit Aloysius Turrianus in Tractatu contra errores Baji cap. 9. num. 16. Cæterum nullus Catholicorum negare potest illam Baji assertionem, quemadmodum & Quesnellianam 70. falsam esse, hæreticam, erroneam, absurdissimam. Quis enim dixerit, miserias, quibus sanctum Jobum Deus afflixit, cædem ac mortem illatam infantibus trucidatis pro Christo, Præcursori decollato ab Herode, Martyribus vario pœnarum genere occisis, doloris gladium, quo maternum intemeratæ Virginis cor transfixum fuit, Redemptoris nostri flagella, spineam coronam, clavos, crucem, mortemque turpissimam, fuisse peccatorum suorum ultionem atque vindictam? Nemo nostrum adeo impius, adeo insipiens est, ut hæc asserat.

Vide librum, cui titulus, Augustinus Theologus *edit. Tolosæ an.* 1680. *tom.* 3. *pag.* 117. *& sequen. Turrianum p.* 640.

9. Contendit Anonymus. *Bajan. rediv. pag.* 75.

Contendit censor totam Baji doctrinam *circa naturalem primi hominis conditionem includi in hac una propositione, Impossibilis est status puræ naturæ;* propterea quod eandem propositionem propugnantes tria affirment, id est, debuisse creari hominem *cum originali justitia, & cum mediis necessariis ad salutem adipiscendam:* debuisse creari *cum elevatione ad intuitivam visionem Dei:* debuisse tandem creari *immunem à morte, à concupiscentia, ab ignorantia, cæterisque hujus vitæ miseriis.*

Respondetur

Contra ego affirmo posse defendi illam propositionem, *Impossibilis est status puræ naturæ* absque ulla Bajani erroris nota: nam quantum spectat ad justitiam originalem, Bajus hanc *naturalem, & naturæ proportionatam* asseruit; ac præterea illa justitia non tantum gratiam sanctificantem, sed etiam gratiam actualem, & carentiam peccati includebat: quorum primum, id est, *gratia sanctificans* nec sententiâ nostrâ primo homini debebatur: alterum, id est, *gratia actualis* erat debitum titulo providentiæ, ut creatura rationalis assequi posset finem suum *naturalem*, non ut ea, quæ pertinent ad constitutionem naturæ nanciscetur; postremum, id est, carentiam peccati, sententiâ omnium etiam adversariorum, etiam Baji, etiam hæreticorum

rum omnium, si Manichæos, & qui Deum malum invexerunt excipias, à Deo conditore habere debet in sui productione quælibet rationalis natura *possibilis*. Propositiones autem Bajanæ, inquit Norisius, *absolutæ & universales sunt, & gratiam sanctificantem includunt:* & quemadmodum Deus non potest condere hominem, fatentibus omnibus, cum originali peccato cum quo modo nascitur; & nihilominus falsissima est, meritoque damnata propositio 53. Baji, *Deus non potuisset ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur:* ita in sententia Augustinensium non potuit Deus condere hominem absque mediis, quibus ad Dei amicitiam, & ad finem suum pervenire posset, & tamen propositio illa Bajana repudianda est, omnique jure proscripta, quoniam Deus potuit condere hominem absque gratia sanctificante, absque justitia originali: absque integritate, quæ naturæ Divinæ consortium, & gratiam adoptionis importat. Quantum vero attinet ad elevationem creaturæ rationalis, sive ordinationem *in intuitivam visionem Dei*, contendo nullatenus coincidere cum Bajanis articulis sententiam illam, quæ ait hujusmodi visionem esse *finem naturalem* creaturæ rationalis, quem tamen finem assequi non potest viribus solius naturæ, seu finem esse *naturalem* quoad appetitum, & *supernaturalem* quoad assecutionem: & quoniam fatentibus adversariis, si beatitudo, quæ in visione Dei sita est, sit *naturalis quoad appetitum* rationalis creaturæ, huic debentur etiam media, quibus ad talem finem pervenire queat; affirmo opinionem illorum qui docent hæc media deberi creaturæ rationali & innocenti, non quidem ut sit, & in sua natura constituatur, sed ut ad finem suum, in quem *naturaliter* fertur, valeat pertingere, tam à Bajanis erroribus esse remotam, quam à Bajanis erroribus remota est opinio illorum, qui propugnant in creatura rationali esse appetitum *innatum* videndi Deum, quæ opinio, fatente Molina, est opinio *communior* Scholasticorum. Postremo quantum attinet ad concupiscentiam, aliaque mala, quibus subjicimur; dico non esse de iis omnibus eandem rationem; nam concupiscentia, quam modo experimur, est juxta Augustinum per se mala, & omnino repugnat quod sit à Deo Conditore, tanquam à causa efficiente: idem dici potest de ignorantia, non quidem omni, sed cæcante, & qua homo errat invitus; mortalitas autem, & corporales miseriæ, etsi spectata natura corporis corruptibilis *naturales* videantur; si tamen attenditur immortalitas animæ, quæ ejusdem corporis *forma* est, & à corpore separata est in quodam statu naturæ suæ repugnante, non sunt proprietates naturæ, sed pœna peccati; atque hæc est synopsis eorum, quæ §. 5. & sequentibus præmissa sunt.

Verum adversarius noster num. 10. ait, quosdam Theologos *numero paucissimos* docuisse, quod non potuerit Deus creare hominem obnoxium, si non peccasset, motibus concupiscentiæ, saltem quales nunc experimur; sed ei videtur nec istos effugere censuram à S. Pio V. latam in damnatione propositionis 53. *Deus non potuisset ab initio creare hominem, qualis nunc nascitur.* Definivit ergo S. Pius V. *quod potuisset Deus creare talem, qualis nunc nascitur, scilicet obnoxium concupiscentiæ, sicut & cæteris hujus vitæ miseriis, ubi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus;* verum concludit Anonymus, se hujus agitandæ quæstioni supersedere, quoniam illud *in controversiam vertitur apud quosdam Theologos.* 10. Pergit Anonymus. *Bajan Rediv. pag. 75. & 76.*

Sunt quædam præ manibus, quæ his omnibus reponantur. Ac primo Theologi, quos commemorat Accusator, non sunt numero pauciſſimi: à nobis enim §. 7. laudati sunt pro illa sententia Petrus Aureolus, Gregorius Ariminensis, Guillelmus Estius, Cardinalis Norisius, P. Elisalda, Martinus de Esparza, Pater Macedo, Joannes Schuveitserus, Jodocus Ravestein, Ruardus Tapperus, Vincentius Contensonus, Joannes Baptista Du-Hamel, Nicolaus L'Herminier, Aurelius Piette, cui consentiunt cæteri omnes Theologi Augustiniani: imo, ut ibidem diximus, hæc est sententia Augustini, Fulgentii, & Joannis Pomerii, ut demonstrat nunquam satis laudandus Norisius. Præterea quinam est accusator iste Anonymus, qui viris hisce præstantissimis, cum quorum minimo nequit comparari, audet *Bajanismi* notam impingere? Nonne Joannes Baptista Gonet tanti nominis Theologus, etsi arbitretur posse hominem à Deo condi cum hac perduelli concupiscentia, fatetur tamen non posse sententiam suam demonstrari damnatione Bajanorum articulorum? Insuper si fas esset repellere convicia conviciis, an non possemus respondere concupiscentiam, in qua homo *in statu naturæ puræ conderetur*, fore tunc proprietatem naturæ, productam à Deo conditore, ac bonam proinde & laudandam; qui autem concupiscentiam laudandam Respondetur.

esse

In libidine agnoscę & pecoris naturam, & hominis pœnam, si animam non habes asininam. *Op. imperf. lib. 4. n. 56. tom. 10. pag. 1167.*

esse dicit, ut inquit Augustinus adversus Julianum, habere *animum asininum?* Verum absit, ut quæ ab Augustino in pervicaciores Pelagianos dicta sunt, à me in virum Catholicum ejaculentur, quamquam in me Dei gratiâ Catholicum vibret adversarius quæcunque in pervicaciores Bajanistas, & Jansenistas dici possunt. Ad consequentiam vero, quam Anonymus infert ex damnato articulo quinquagesimotertio, respondit cap. 3. Vindiciarum §. 2. Cardinalis Norisius. Est autem eadem consequentia adeo inepta, adeo frigida; ut si talis ratiocinandi modus sit usurpandus, consequatur potuisse hominem condi cum originali peccato, quoniam ita nunc homo nascitur. Sed recole dicta §. 1. nu. 12. Neque nobis illud arrogamus, ut distinguamus in lege; sed asserimus, propositiones permultas erroneas ac falsas, si absolute pronuntientur, verissimas esse in sensu aliquo individuo & peculiari; imo eandem propositionem, quæ in sensu ab assertore intento falsa est, posse in alio sensu sustineri; quod demonstrat citato loco Norisius, & de nonnullis Bajanis articulis definit S. Pius Quintus.

II. Instantia solvitur. *Bajan. Rediv. pag. 77.*

Ad hæc Anonymus ait, sententiam *de Impossibilitate status puræ naturæ* contineri *in damnatis propositionibus Quesnellianis*, idest, in 35. & 70.

Satis, ut opinor, hæc discussa sunt §. IV. ubi etiam auctoritate doctissimorum Galliarum Præsulum demonstravi Quesnellium, ubicunque sermonem instituit de prima hominis conditione, accepisse *gratiam* in sensu Pelagianorum. Itaque revocentur in memoriam, quæ eo loco fuerunt producta. Unum addam. Edidit Romæ adversus Quesnellianas propositiones prolixum Opus Bernardus Desirant Augustiniani instituti, Doctor Lovanienſis, Theologus Cæsareus, deputatus ab Episcopis Belgii sedente Innocentio XII. ad Sanctam Sedem adversus Jansenistas, Romam rursus accersitus à SS. Domino Nostro Clemente XI. in Romano Sapientiæ Archigymnasio Sacræ Scripturæ Lector, in Collegio Urbani PP. VIII. de Propaganda Fide Præfectus Studiorum, universalis contra hæreticam pravitatem Inquisitionis Qualificator, aliisque honoribus ab eodem Clemente XI. adauctus: is saltem princeps Jansenistarum adversarius, & celebris Quesnellii Impugnator, non erit Jansenista, nec Bajanista, nec Quesnellista. Quid ergo ait Desirantius in illo Opere Romæ edito anno 1722. sub Clementis XI. faustissimis auspiciis? Parte IV. pag. 3. inquit de Propositione 35. Quesnelliana: *Nihil supernaturalis propositio hæc in Adamo admittit, sed omnia naturalia, omnia humana.* Addit, Quesnellium appellasse gratiam Adami *sequelam creationis*, eo modo, quo Pelagius *non formidabat vocem gratiæ, sed gratiam confundebat cum natura, & naturam, quæ opus est Creatoris, appellabat creationis gratiam.* Subjiciens deinde *Dogma Augustinianum*, oppositum thesi Quesnellianæ, *Gratia Adami* (inquit) *non naturalis, sed supernaturalis erat, utpote ad supernaturalia, quæ sequelam, & ordinem naturalis creationis superabant, data. Erat naturæ sanæ, & integræ non debita, quia nec illius pars erat, neque dabatur ad perficiendam naturam in naturalibus, sed ad elevandam eam, adjuvandamque ad ea, quæ supra naturam erant.* Pagina autem 13. respondens ad objectionem Joannis Frickii Lutherani Ulmensis, quod si Deus condidisset hominem in statu *puræ naturæ*, experiretur idem homo hanc perduellem concupiscentiam; inquit primo, *Talia naturalia essentne naturalia? Tu quidem statum talem appellas purum, ut veræ puritatis assertorem quoquo modo reddas odiosum.* Videtur siquidem, nec immerito, futurum non fore *purum* illum statum, in quo esset libido, & concupiscentia. Deinde respondet: *Cedo autem, quid nunc ad rem præsentem facit, utrum hic status fuerit possibilis? Numquid sufficit, * quod sic non fuerit à Deo institutus? Si non involvat contradictionem, numquid omnia * sunt impossibilia illi, qui est omnipotens? Si autem contradictionem involvit; nihil facit ad statum Adami integri & lapsi, qui sine ulla contradictione fuit.* Itaque propositio ista, *Impossibilis est status puræ naturæ*, judicio etiam hujus Theologi, nullatenus spectat ad hæresim Quesnellianam; nisi ea propositio ita propugnetur, ut gratia dicatur proportionata naturæ, illius pars, & collata ad ipsam naturam perficiendam in naturalibus, & nisi dicatur *sequela creationis*, ut inquit Quesnellius, de propositione 70. Vide quæ scripsi præcedenti n. 8.

* *videtur legendum.* * Numquid non sufficit. * Numquid non omnia, &c.

Hoc & sequentibus numeris colligit accusator plura testimonia Jansenii, qui statum puræ naturæ *impossibilem* dixit, variisque cavillationibus & effugiis usus est ad censuram Pontificiam eludendam. *Bajan. Rediv. pag. 78.*

At aliquantulum, quæso, temperet adversarius præconceptam in nos indignationem,

12. Propositio hæc impossi-

bilis eſt ſtatus puræ naturæ. à Janſenismo aliena declaratur.

tionem, ſinatque animo æquiori me reſpondere, nullam cenſuram hactenus in illam propoſitionem à Romanis Pontificibus latam eſſe; quod me demonſtraſſe confido. Quantum ergo ad Janſenium attinet; is multos quidem errores Baji defendit; ſed hi ſunt, qui continentur in quinque famoſis propoſitionibus, aut ad has revocantur: quod enim Urbanus VIII. Bulla, *In Eminenti*, proſcripſerit Janſenii librum, quod contineret *multas propoſitiones à ſuis prædeceſſoribus damnatas*, veriſſimum eſt: quod inter has propoſitiones contineatur iſta, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, id eſt falſiſſimum. Nam primo Innocentius X. quinque tantum Janſenii propoſitiones, ut dixi, damnavit; in quarum numero hæc non comprehenditur. Deinde Innocentius XII. in Brevi ad Belgii Epiſcopos dato, de quo alibi, mandavit, ne ulla ratione quemquam *vaga accuſatione & invidioſo nomine Janſenismi* traduci aut nuncupari ſinerent, niſi prius ſuſpectum eſſe legitime conſtiterit, aliquam *ex illis quinque propoſitionibus* docuiſſe ac tenuiſſe; ideoque alia quælibet propoſitio, quæ cum illis quinque non coincidat, ſufficere nequit ut alicui inferatur Janſeniani erroris calumnia; & quisquis oppoſitum cenſet, ut adverſarius iſte, Innocentianam conſtitutionem violat, ac parvipendit. Tertio in celeberrima Univerſitate Lovanienſi, etiam poſtquam omnes Theologi quinque propoſitionum damnationi, & celebri *Formulario* ſubſcripſerunt, Theologi noſtri ad hanc usque diem docuerunt *ſtatus puræ naturæ impoſſibilitatem;* teſtorque ulterius me nullum inſignium Theologorum noſtrorum ex Italis audiviſſe, qui eandem *impoſſibilitatem* non tradiderit, ac in præſentia non tradat: unde immerito Fulgentio Bellelli, mihique imponitur, quod Baji, & Janſenii dogmata ex Orco excitemus. Quarto cum an. 1679. ſacræ Theologicæ Facultatis Lovanienſis Deputati, inter quos Inſtituti noſtri viri duo percelebres, & doctrina ac pietate præclari, Chriſtianus Lupus, & Lambertus Le-Drou, Romam adveniſſent, atque Innocentio XI. Pontifici Maximo exhibuiſſent propoſitiones permultas, ad morum laxitatem & corruptelam ſternentes viam, quarum plerasque jam antea cenſurâ perſtrinxerat Illuſtriſſimus Gandavenſis Antiſtes Antonius Trieſt; obtinuerunt prædicti Deputati Lovanienſes ab Apoſtolica Sede condemnationem ſexaginta quinque propoſitionum; quemadmodum apparet ex Decreto ejusdem Pontificis Innocentii XI. emanato prædicto anno 1579. Quid vero tunc adverſarii moliti ſunt? Vulgarunt librum, cui titulus, *Specimen Doctrinæ Theologicæ per Belgium manantis:* quod in libro theſes quamplurimæ, quæ colligentibus viſæ ſunt pariter configendæ, fuerunt in varia capita diſtributæ; ac non ſemel duo illi Auguſtinenſes Theologi Lupus, & Le-Drou, necnon Franciſcus Vanvien, Deputatus & ipſe ſacræ Theologicæ Facultatis, tanquam Bajaniſtæ delati ſunt, prout apparet ex parte 2. ejusdem *Speciminis*, cap. 3. §. 1. cap. 4. §. 1. 2. 3. 4. 5. & 6. necnon ex parte 3. cap. 9. §. 2. Quod autem ad rem attinet noſtram, in prima parte cap. 7. §. 3. accuſantur Theologi Lovanienſes, tanquam propugnatores quinquageſimæ quintæ propoſitionis Bajanæ, *Deus non potuiſſet ab initio talem creare hominem, qualis nunc naſcitur;* & quod ſtatum *puræ naturæ* eſſe *impoſſibilem* tradiderint, expreſſo nomine traducuntur Gerardus Van-Werm, Thomas Vanden Berghe, Joannes de Witte, Macarius Havermans, & Hroznatavan Saftinghen, ſingulorum theſibus productis, quæ ab anno 1644. usque ad annum 1677. palam fuerant propugnatæ, id eſt, poſt publicationem in Belgio factam celeberrimæ conſtitutionis, *In Eminenti.* Profecto propoſitionibus in illo *Speciminis* Opuſculo collectis, ſedente Alexandro VIII. ſucceſſore Innocentii, diſcuſſis, atque ad trutinam revocatis, quædam Romanis Theologis cenſoriam notam viſæ ſunt promereri, prout evidens eſt ex decreto Alexandri die 7. Decembris an. 1690. emanato. Etenim ex 31. articulis eodem decreto proſcriptis, ſecundus agens *de ignorantia invincibili juris naturæ* exhibetur in præcitato *Specimine* p. 1. cap. 6. §. 1. pag. 46. ſextus, in quo *gratia ſufficiens dicitur pernicioſa*, continetur p. 1. cap. 2. pag. 17. undecimus *ad fidem* pertinens habetur p. 2. cap. 3. §. 4. pag. 38. duodecimus itidem *ad fidem* ſpectans iisdem omnino verbis legitur p. 2. cap. 1. §. 7. pag. 25. decimus ſextus *de præmittenda ſatisfactione abſolutioni* traditur p. 3. cap. 11. §. 2. pag. 41. Summopere itaque commendanda eſt Romanorum Cenſorum æquitas, firmiſſimumque Apoſtolicæ Sedis judicium; quo nullis unquam addicto partibus, ſicuti fuerunt proſcriptæ ab Innocentio XI. propoſitiones 65. exhibitæ à deputatis Lovanienſibus adverſus morum laxitatem; ita ab Alexandro VIII. confixæ ſunt propoſitiones, quæ in *Specimine* illo doctrinæ per Belgium manantis continebantur,

bantur, non quidem omnes, sed quæ adinventæ fuerunt censurâ dignæ; quod unum se optare dixerunt collectores earundem propositionum, scribentes in Præfatione: *Sanctæ Sedis erit probare, aut improbare, vel neque probare, neque improbare doctrinam hic exponendam, quamlibet ve ejus partem, ut judicabit convenire.* Jam vide quo prolixa hæc narratio collineat. Proscripsitne Apostolica Sedes propositionem istam, *Impossibilis est status puræ naturæ*, quæ una cum aliis pluribus delata fuit, ut à Sancta Sede probaretur, vel improbaretur, vel neque improbaretur, neque probaretur? Ego sane nullibi proscriptam, nullibi reprobatam invenio: quare nec probata est, nec improbata; atque inter placita Scholasticorum, quæ in utramque partem salva fide, ac pietate discuti possunt, relicta fuit. Quinto non tantum Belgæ Theologi paulo supra commemorati; nec tantum margarita eruditorum Norisius, & Augustiniani Lovanienses, ut ostendi §. 1. num. 12. & 13. *statum puræ naturæ impossibilem esse* affirmarunt, verum etiam Fridericus Gavardi omnium, qui appellantur Aegidiani, prora & puppis, volum. 4. pag. 314. docet, demonstratque in nullo prorsus hominum statu posse à creatura rationali diligi Deum super omnia, quatenus est auctor naturæ, *absque gratia entitative supernaturali*; ideoque statum illum *naturæ puræ*, in quo teneretur creatura rationalis Deum tanquam auctorem suum super omnia diligere, nec supernæ gratiæ adjutorio sustulta esset, *impossibilem* esse censendum. Expressius insuper tradit *impossibilitatem status puræ naturæ* idem auctor præcitato tomo IV. *Scholæ Aegidianæ* pag. 364. & seq. ubi ait: *Status puræ naturæ, quem sæpe repetunt recentiores, est omnino fictitius; quia nec datur de facto, ut teneantur fateri illum asserentes, qui tenent Angelos, & Adam fuisse creatos in gratia, aut saltem cum aliquo dono supernaturali; nec dari potest etiam per potentiam Dei absolutam; nam ut alibi diximus cum Fundatis. Doct. ex Beatis. P. si Deus faceret naturam rationalem sine omni gratia, illa non posset abstinere à peccato, sed rueret in omnem immunditiam, & peccatum refunderetur in Deum auctorem, nec Deus posset illam punire:* producitque laudatus Theologus permulta assertionis hujusce suæ munimenta. Nunquam vero in *Scholam Aegidianam* Friderici Gavardi audivimus censuram aliquam, notamve Bajani, aut Jansenianí erroris, à legitimis Judicibus latam. Sexto Theologi nostrates Provinciæ Austriæ & Hungariæ eandem propositionem, *Status puræ naturæ impossibilis est*, propugnarunt, ac propugnant etiamnum in Universitate Viennensi, & quidem tanquam Doctores publici, cum approbatione eorum, ad quos spectat: atque hos inter M. Anselmus Hormonseder eandem propositionem tradidit, & argumentis fulcivit in *Centum Quæstionibus Theologicis* an. 1738. in lucem editis, necnon in selectis Thesibus vir doctissimus, atque ornatissimus M. Caspar Scheurer utriusque Germaniæ, dum hæc scribimus, Assistens Generalis, aliique permulti. Pari ratione Fulgentius Fossæus Tolosanus, cujus memini superius num. 8., docuit debuisse rationalem creaturam à Deo creari cum elevatione ad finem supernaturalem: & tamen in eum tanto annorum spatio nemo unus excanduit, ut efferbescit modo zelus Anonymi, Italorum Augustinensium, imo, ut ex dictis perspicuum satis ac manifestum esse arbitror, universæ familiæ nostræ, aliorumque pariter clarissimorum virorum insectatoris. Denique ut ad Jansenium revertatur oratio, & utar responsione Norisii, *non adoro hominem*, nihilque à me de Jansenio; qui, si quæstionem hanc agitavit in sensu Baji, & gratiam primi hominis *naturalem* dixit, Bajanus est: si agitavit in sensu Theologorum Augustinensium; in hac assertione Bajanus non est; ac frustra in nos ex Jansenii Operibus, in quibus potest aliquid adinveniri, quod sit verum & Orthodoxum, dum ea, quæ impia, hæretica, & damnata sunt, refutamus, invidia & calumnia conflatur. Scimus Cardinalem de Bissy in *Tractatu Theologico adversus Quesnellianas propositiones* volum. 1. pag. 688. adnotasse in iis, quæ Jansenius tradidit *de statu puræ naturæ*, duo reperiri, quæ detegunt Jansenii systematis in hac quoque assertione perversitatem: unum, quod Jansenius contenderit, merita Adami in statu innocentiæ fuisse duntaxat humana, *purement humains*, & comparata absque auxilio gratiæ; spectasse autem ad solam creaturam, sive ad solum liberum arbitrium, *à la créature seule, au seul libre arbitre*; & occurrere sæpenumero in Jansenii libro, & Jansenistarum Opusculis propositiones, quæ invicem videntur oppositæ, *qui paroissent si opposées*. Alterum, quod Jansenius ita discrimen gratiæ in statu naturæ innocentis, & lapsæ constituerit, ut in hoc statu nos gratia *necessitate* trahat ad assentiendum, quotiescunque superat contrariam cupiditatem; unde quemadmodum gratiæ

Horm. Oper. tom. 1. q. 47 §. 1. & q. 51 §. 3.

nunc tribuitur, quod neceſſario fit; ita in ſtatu innocentiæ erat ſolius liberi arbitrii opus, & nullatenus Dei donum, quidquid efficiebatur per gratiam, *à la quelle nous pouvons conſentir, ou reſiſter à nótre choix, & la quelle ne nous détermine point neceſſairement*, cui nos poſſumus aſſentiri, aut diſſenriri pro libito, & quæ minime nos neceſſario determinat. In hoc ſenſu, qui connexionem habet cum tertia ex quinque propoſitionibus, Janſenianum de ſtatu *puræ naturæ* aſſertum à me quoque repudiatur & rejicitur; quoniam nec merita Adami tribuenda erant viribus ſolius arbitrii, nec quæ in hoc ſtatu comparantur per gratiam, excluduut libertatem indifferentiæ. Cæterum dum adverſarii noſtri Janſenium producunt, oramus, ut unusquisque ea, quæ in illo damnata ſunt, ab iis, quæ non ſunt damnata, diſtinguat; atque animadvertat, calumniatores *ad opprimendam veritatem, appoſitis ad inducendum & perſuadendum argumentis, aliisque ſexcentis artibus auditores decipere*, quod monuit etiam Lucianus in Opuſculo, *De non temere credendo calumniæ.* *Luci. tom. 2. pag. 570.*

CAPUT II.

In libris de Theologicis Diſciplinis *refutari damnatum, pravumque ſenſum vigeſimæ ſeptimæ Bajanæ propoſitionis, aliarumque ſpectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem, ex illorum librorum expreſſiſſimis locis evincitur.*

Senſus Damnatus & Dicteria Anonymi refutantur.

NON alia ratione cenſor Anonymus ait, me à damnato in propoſitionibus Baji errore nullatenus receſſiſſe, niſi quia circa *impoſſibilitatem* ſtatus puræ naturæ Fulgentio Bellelli penitus adhæreſco. Mentitur ſplendidiſſime: nullibi enim propoſitionem illam, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ* defendi, niſi ad ſenſum Noriſii, affirmantis non potuiſſe hominem condi absque integritate, *non propter exigentiam creaturæ, ſed propter decentiam Creatoris*: quod Fulgentius Bellelli aliquo ſenſu reprobat lib. 3. *De ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum*, cap. 21. Imo ubicunque de hac controverſia pertractavi, *problematice* in utramque partem diſſerui, ut conſtat ex libro III. cap. 1. ex additamento lib. XII. cap. 3. ex lib. XIII. cap. 3. atque ex aliis locis, quæ prætermitto. Hæc autem non ideo à me dicta ſint, quaſi ab illata Fulgentio Bellelli accuſatione declinare velim, eumque fatear erraſſe: nam & illius ſententia diſtat toto cælo à Bajana: cumque hujus diſſidii occaſione illius ſcripta accuratius pervolutaverim, viſus eſt mihi hac in parte Auguſtinianus, non Bajaniſta. Videat ergo Anonymus, quid in me ejus dicteria, & inſimulationes effecerint: quod *problematice* pertractavi, in poſterum definite propugnabo; tantum abeſt, ut mihi ejus ſcripta aliquid negotii faceſſant, ut ſecum pugnaturus illa quoque temperamenta, quæ adhibui, deponere ſim paratus. Id ergo pronuntio, *Status puræ naturæ impoſſibilis eſt*: ſi vis, propugnavi egomet eandem ſententiam; niſi vis, propugnabo nihilo tamen minus; at propoſitiones Baji damnavi, damno, damnabo. Huc intende animum, & experire, num jure ita loquar.

Pag. 465. Tom. 1. pag. 125. Tom. 2. pag. 359. Tom. 3. pag. 13.

§ I.

Admittuntur à nobis dona ſupernaturalia in prima Angelorum, & hominis conditione.

SUMMARIUM.

1. & ſeqq. Senſum damnatum articuli 27. Baji circa dona ſupernaturalia in prima Angelorum & hominis conditione multipliciter rejicit Author in ſuis libris de Theologicis diſciplinis.

Prior

Sensus damnatus articuli 27. Baji circa Dona supernaturalia in genere.

PRior itaque damnatus sensus articuli XXVII. Baji est, Angelos, ac primum hominem non fuisse à Deo conditos cum donis naturæ superadditis, sive naturalem ordinem excedentibus.

1. Hunc rejicit Pater Berti primò. *Tom. 2. pag.* 177. 178. 179. 180.

Quid autem scriptum à me est lib. X. cap. 7.? Demonstro eo loci Angelos *in sui conditione fuisse exornatos gratia sanctificante:* demonstro *originalem justitiam non esse puram naturam*: demonstro antiquiores Scholasticos existimasse primum hominem *non fuisse conditum cum gratia sanctificante*, eamque sententiam posse etiamnum sustineri, atque assertionum mearum probationes his verbis absolvo: *Firmissime teneo, Angelos cum aliqua gratia, non in puris naturalibus fuisse conditos; num vero præter adjutorium*, sine quo, *& gratiam sufficientem actualem, etiam habitualem receperint, probabilius quidem existimo, sed dubium adhuc, nec ad fidem pertinere pronuntio.*

2. Secundò. *Tom. 2. p.* 182

Proximo capite 8. differens de beatitudine, in qua angeli conditi fuerunt ita loquor: *Beatitudo innocentis creaturæ erat vita, qua fruebatur Deo, ex quo bono erat bona, non solum naturali cognitione & amore, verum etiam charitate, qua flagrabat ex corde puro, ex fide non ficta, & cum spe futuræ commutationis, uti S. P. affirmat* XIV. *de Civit. Dei cap. 26. & de Gen. ad lit. cap. 18. Quæ sane præter naturam rectam, ac sine vitio creatam, supernaturalia complectuntur beneficia, quæ Deus in angelum, hominemque liberali munificentia profudit, simul in eis condens naturam, & largiens gratiam.*

3. Tertiò. *Tom. 2. pag.* 308. *& pag.* 309.

De primo homine disputans lib. XII. cap. 7. demonstro, Dei similitudinem, ad quam conditus fuit Adam, *præter substantiæ intelligentis naturam, complecti etiam dona virtutum, divinarumque gratiarum munera:* eodemque cap. prop. 3. quæ scripseram de gratia sanctificante, & donis supernaturalibus angelo collatis, repeto, ac demonstro asserenda itidem esse de primo homine.

4. Quartò. *Tom. 2. p.* 320

In eodem libro cap. 9. demonstro hanc propositionem, *Immortalitas primi hominis non fuit naturæ proprietas, sed gratiæ beneficium;* & de hac eadem propositione ita loquor: *Spectat hæc propositio ad fidem, est enim ab Apostolicæ Sedis Divina auctoritate proscriptum contrarium assertum Michaelis Baji, Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.*

5. Quintò. *Ibidem.*

Eo loci eandem propositionem demonstro, ex quo humanum corpus compactum sit elementis, quæ propter contrarias qualitates tendunt ad mixti dissolutionem; ideoque ne dissolveretur, conservandum erat absque pugna hujusmodi elementorum temperamentum: *quod est supra naturalem humani corporis conditionem.*

§. II.

Distinguuntur in libris nostris munera primæ conditionis à naturæ proprietatibus.

SUMMARIUM.

1. & seqq. Idem Author distinguit munera primæ conditionis à naturæ proprietatibus.

Sensus damnatus circa alia dona gratiarum primi hominis.

IN sensu Baji justitia, integritas, immortalitas, aliaque dona gratiarum collata primis parentibus fuerunt proprietates naturales, & munera creationis, ita naturæ proportionata, ut in homine lapso illorum donorum carentia nil sit aliud, quam privatio bonorum naturalium, cujusmodi sunt cæcitas, surditas, ægritudo.

1. Refellitur primò.

Contra in libris de Theologicis disciplinis firmissime ego affirmavi, dona fidei, spei, & charitatis, quæ Angelo & primo homini collata fuerunt, fuisse *beneficia supernaturalia*, & nullatenus confundenda esse cum *substantiæ intelligentis natura*, ut constat ex præcedenti §. num. 2. & 3.

2. Secundò. *Tom. 2. p.* 53

Præterea in additamento lib. XII. hæc scribo: *Naturæ rationalis integritas, sublimatio in consortium divinitatis, inferiorum partium subjectio, & elevatio ad finem sublimiorem, cujusmodi est visio Dei, supernaturalia dona sunt, nemine Catholicorum contradicente.* Postquam

vero oſtendi, quomodo Theologorum plurimi, ex hac aſſertione, cui nullus Catholicorum opponitur, inferunt *poſſibilitatem* ſtatus puræ naturæ, eorum, qui oppoſitum ſentiunt, ſubjiciens reſponſionem, *Docent* (ita proſequor) *gratiam Adamo, & lapſis hominibus collatam in hoc convenire, quod utraque eſt donum ſupernaturale, & non proprietas naturæ.*

3. Tertiò. Pag. 359. Rurſus proximo capite hæc ſcribo: *Primo itaque aſſerimus, quod nullo titulo homini in prima conditione teneretur Deus impertiri charitatem habitualem, ſive gratiam ſanctificantem, & ſupernaturalium virtutum habitus: & conſequenter integritatem & originalem juſtitiam hæc omnia complectentem, primo homini debitam nequaquam fuiſſe, atque Deum poſſe creaturam rationalem condere abſque talibus ornamentis.* Poteramne Bajanos errores verbis magis expreſſis refellere?

Neque actualem gratiam primo homini debitam dixi Bajano ſenſu, ſed hæc eadem pagina ſubjeci: *De gratia autem actuali dico, & hanc non fuiſſe Adæ debitam, quatenus neque promereri illam potuit operatione aliqua præcedenti, neque exigebat eam primus homo, ut in ſe abſolute, & in genere ſpeciei ſuæ præditus eſſet naturali qualibet perfectione, quoniam per ſolam nativam facultatem intelligendi & volendi perfecta redditur rationalis creaturæ ſubſtantia, &c.* 4. Quartò.

§. III.

Nullibi affirmavimus potuiſſe, Adam promereri vitam æternam propter naturalem ordinationem.

SUMMARIUM.

1. & ſeqq. Oſtenditur, ſenſum damnatum quoad meritum primi hominis non docuiſſe Authorem.

Senſus damnatus quoad meritum primi hominis vitæ æternæ.

IN ſenſu Baji primus homo poterat absque gratia adoptionis promereri vitam æternam, atque hæc ei debebatur non propter Spiritum Sanctum inhabitantem, ſed propter *ordinationem naturalem*, initio creationis conſtitutam.

1. Rejicitur primò.

At ego differens de conditionibus operis meritorii, exigo ad meritum in quolibet ſtatu, *ut opus ſit bonum, ſit liberum, ſit ſupernaturale, ſit elicitum in ſtatu viæ, ſit ex charitate profectum, ſit cum divina promiſſione conjunctum, ſit hominis juſti*, & *gratia* habituali *exornati; etſi non omnes iſtæ conditiones requirantur ad meritum* de congruo, diſerte Michaelis Baji ſententiam explicans, damnans, refellens.

Tom. 3. pag. 327.

In eadem diſſertatione ſcribo: *Nos ad meritum* de condigno *neceſſarium putamus, quod proficiſcatur à charitate:* poſt pauca: *Sextam conditionem ſtatuimus divinam promiſſionem.* Quod inter alia momenta demonſtro ex condemnatione ſecundæ Bajanæ propoſitionis. 2. Secundò.

Pertractans quoque de gratia ſanctificante in qua *ſupra conditionem naturæ ſuæ* Angeli exornati fuerunt, aſſerui ea fuiſſe donatos, ut promererentur beatitudinem: *cujus quaſi ſemen eſt gratia ſanctificans.* Idem affirmavi differens de primo homine lib. XII. cap. 7. prop. 3. 3. Tertiò. Tom. 2. pag. 176. & 309.

§. IV.

Non poterat in ſententia noſtra primus homo ſine gratia ad ſempiternam beatitudinem pervenire.

SUMMARIUM.

1. & ſeqq. In ſententia Auguſtiniana primus homo ſine gratia ad æternam beatitudinem pervenire non poterat.

IN

Menti Baji circa beatitudinem æternam primi hominis contrarii sunt Augustiniani.

IN sensu Baji primus homo non indigebat *supernaturalibus* virtutum donis, ut Deum coleret, nec auxilio gratiæ supernaturalis ut legem servaret, & consequeretur beatitudinem: ad quam *solius naturæ viribus* poterat pervenire.

1. Contradicunt primò.

At ego non tantum virtutum dona, de quibus paulo supra §. 1. verum etiam gratiam actualem, & quidem *magnam*, Adamo, & Angelis in sua conditione collatam, & quam S. Pater Augustinus appellat adjutorium *sine quo*, agnosco, & quænam fuerit pluribus expono lib. IV. cap. 8.

Tom. I. pag. 214.

2. Secundò. *Tom. I. pag. 219.*

Proximo capite nono ejusdem libri, de Angelis ac primo homine ad hunc modum differo: *In illis supernaturalis virtus dabat, ut possent perseverare.* Et infra: *Si Angeli absque ulla gratia creati essent, sibique sola naturali virtute sanctitatem & justitiam comparassent, gloriari utique potuissent se habere, quod à Domino non acceperunt.* Itidem necessariam illis deprædico gratiam, *prout gratia est donum naturæ superadditum.*

3. Tertiò. *Tom. I. pag. 223.*

Cum sæpe in illo nono capite dixerim in statu innocentiæ prædestinationem fuisse *mercedem arbitrii*, animadverto id esse accipiendum *de arbitrio gratia Dei suffulto, & de mercede reddenda meritis gratia comparatis*: quod illa dissertatione sæpenumero à me repetitur.

4. Quartò.

Nonne libro X. cap. 7. demonstro Angelos in prima conditione habuisse actualem gratiam, quam appello *adjutorium naturæ superadditum?* Nonne eo loci statuo, *Angelos viribus naturæ nequaquam potuisse se ad primam gratiam actualem disponere, potuisse tamen vi hujus gratiæ illuminantis ac præmoventis se disponere ad gratiam habitualem, nisi eam in priori instanti recepissent; quemadmodum per hanc gratiam pervenerunt ad plenitudinem beatitudinis, & ad vitam æternam, quæ non potest absque Divino adjutorio comparari?* *Tom. 2. p. 178.*

5. Quinto. *Tom. 2. pag. 308.*

De homine item primo nonne libro XII. cap. 7. scripsi: *Præter rationalem naturam, quæ Dei imago est naturalis, impertitus est universorum Creator homini gratiarum dona, in quibus splenderet imago quædam supernaturalis: cujus causa nuncupamur Dei filii, eique speciali titulo similes?* Capite autem proximo an non prolixa disputatione demonstro, *Præter justitiam & integritatem originalem Deum primo homini dedisse adjutorium gratiæ actualis, ut posset in bona voluntate & sanctitate perseverare.* *pag. 311.*

6. Sextò. *Tom. 3 pag. 201.*

Plura in hoc loco proferenda esse non arbitror, quandoquidem describens Bajanos errores, hos inter priori loco recensuerim, *Integritatem primæ conditionis, & exaltationem humanæ naturæ in consortium Divinæ debitam ac naturalem fuisse, & merita primi hominis & Angelorum nullatenus dicenda fuisse supernaturalia.*

§. V.

Adamo, & Angelis gratia proprie dicta collata fuit, idque aperte à nobis asseritur.

SUMMARIUM.

1. & seqq. Augustiniani contra Bajum defendunt, primis parentibus, & Angelis collatam fuisse gratiam propriè dictam.

Gratia propriè dicta data primis parentibus contra Bajum defenditur ab Augustinianis.

IN sensu Baji *non improbanda ratione* dona primo homini, Angelisque collata appellari possunt *gratia:* sed Pelagiano sensu, eo prorsus modo, quo *gratia* dicuntur munera creationis, atque ipsa natura, in qua conditi sumus, ut vivamus, ut sentiamus, ut intelligamus.

1. Defenditur primo.

Quis vero sensum hunc, quis hanc Pelagianam fuliginem in editis à me libris deprehendit? Si ubique affirmo dona primo homini, & angelis collata fuisse *beneficia supernaturalia;* non fuisse ejusdem generis, cujus sunt *facultas intelligendi, & volendi;* non spectasse *ad naturæ proprietates*, & *supernaturalia merita* produxisse, ut constat ex locis nuper productis: profecto non ampliori sensu, & ratione quadam *non improbanda* existimo, semperque existimavi rationalem creaturam fuisse *gratia* exornatam atque suffultam; sed sensu proprio, eademque ratione, qua *gratiam* dicimus super-

supernaturalia beneficia nobis per Christum collata hoc tantum excepto, quod ista conferuntur indignis, illa nihil promerentibus data sunt: sed utraque naturalem ordinem supergrediuntur, & excedunt.

2. Secundò. *Tom. 1. p. 218.* De amore, & bona voluntate Angelorum ita à me scribitur: *Naturalis dici potest, & gratia: naturalis, quia simul cum natura inspiratus; gratia, quia fuit donum naturæ superadditum.* Scripseram paulo antea: *Ita constituit Deus rationalem creaturam, ut simul naturam conderet, & elargiretur gratiam*, apertissime gratiam à natura distinguens. Item affirmaveram, bonos Angelos stetisse per liberum arbitrium, *non per liberum arbitrium sola nativa vi operans, sed adjutorio* sine quo *in sui conditione donatum.* *Pag. 213, 214.*

3. Tertiò. *Tom. 1. pag. 821.* Præterea hæc me scripsisse reminiscor: *Si Angeli absque ulla gratia creati essent, sibique sola naturali virtute sanctitatem & justitiam comparassent, gloriari utique potuissent se habere, quod à Domino non acceperunt.* Innumeris in locis consimilia conscripsi.

4. Quarta. *Tom. 3. p. 89.* Necessum non est plura in medium proferre, siquidem pertractaturus de gratia præmitto, *Nos gratiæ nomine minime significare Conditoris dona ad naturam spectantia, inter quæ in creaturis ratione præditis facultas liberi arbitrii singulare est ac præcipuum. Quamquam & dona istiusmodi non immerito Gratiæ dicuntur, significante* Gratiæ *vocabulo omne id, quod alteri gratis, id est, liberalitate Creatoris confertur.* Ac subinde produco ea Augustini verba, quæ commonstrant munera creationis *non improbanda ratione dici* gratiam Dei: quibus verbis, ut vidimus capite præcedenti §. 3. num. 9. perperam abusus est Bajus, interpretatus de donis naturæ supperadditis, quæ Augustinus Gratiæ prædicator & vindex epist. 95. nunc 177. tradidit de ipsa natura, ejusque proprietatibus.

CONCLUSIO.

Conclusio, & vindicantur libri de theologicis disciplinis contra errorem Baji. In Opere inscripto, *De Theologicis disciplinis*, non defenditur ac propugnatur, sed rejicitur & refellitur hæreticus omnis, erroneus, & fallax sensus Bajani articuli vicesimi septimi, aliorumque ejusdem generis ad integritatem, gratiam, & munera primæ conditionis spectantium.

DEMONSTRATUR.

Demonstratur conclusio ex iisdem libris. Bajus in hoc miserrime lapsus est, & longo itinere à veritate aberravit, quod pertractans de prima creaturæ rationalis institutione & conditione, asseruit Angelum, hominemque nequaquam beneficio Conditoris recepisse munera gratiarum naturæ superaddita; sed quæcunque dona collata ipsis fuere, naturæ fuisse proportionata, naturæ partes, & naturæ proprietates, cujusmodi sunt anima rationalis, & visus, auditus, ac sanitas orta ex elementorum proportione ac temperie: ex hoc autem damnato falsissimoque principio illuc progressus est, ut comminisceretur, initio conditionis necessariam non fuisse gratiam *sanctificantem* ad comparandum meritum vitæ æternæ, neque necessaria fuisse virtutum charismata ad Deum *supernaturaliter* colendum: sed cum meritum, tum bona quæcunque opera adscribenda fuisse viribus solius arbitrii, nulla superna gratia suffulti; nisi forte *gratiam* accipiamus in ampliſſima illa significatione, in qua etiam munera creationis *non improbanda ratione* gratia appellantur. Hæc propositio quoad omnes sui partes demonstrata est in priori capite hujus dissertationis.

At in libris, quorum inscriptio, *De Theologicis disciplinis*, eliquatissime traditur, Angelos & hominem, ut primum conditi sunt, cumulatos fuisse largitate Conditoris donis gratiarum supernaturalibus, & naturæ superadditis atque hæc dona fuisse beneficia altioris ordinis, ac sit natura, & quidquid attinet, sive ut pars, sive ut proprietas, sive ut naturalis qualitas extrinsecus adinveniens, ad naturalem constitutionem; adeo, ut sine gratia adoptionis, naturæ indebita, non potuisset creatura, etiamsi innocens ac sana, promereri beatitudinem; sine Spiritus Sancti muneribus, & charismatibus non potuisset Deum colere, & ad Deum pervenire: atque sine adjutorio supernaturali, & à nativa vi, & facultate liberi arbitrii distincto, nequaquam in accepta justitia perseverasset; ideoque Angelis & homini, ut perseverare possent, collatam fuisse gratiam, quæ propria ratione talis erat, non vero illa tantum ratione *non improbanda*, juxta quam ipsa natura, & quælibet munera creationis dicuntur *Gratia.* Hæc propositio invicte & perspicue demonstrata est paulo supra. Igitur in Opere inscripto, *De Theologicis disciplinis*, non traditur, non comprehenditur, non defenditur Bajanus error circa primæ conditionis integritatem; sed undique explodituir, rejicitur, refutatur.

§. VI.

§. VI.

Discutiuntur quæ in libris de Theologicis disciplinis *offendit Anonymus, & tanquam cohærentia articulo vicesimo septimo Baji, insulsissime, & nugacissime vellicat.*

SUMMARIUM.

1. Defensio prima Authoris contra Anonymum.
2. Altera censura Anonymi refellitur.
3. Anonymus ulteriùs ineptè aggreditur Authorem.

Bajan. Rediv. pag. 228. & 29.

PAucis se expedit Accusator, non brevitatis causa, sed rationum inopia, dum me tanquam Bajani articuli 27. propugnatorem insimulat, propterea quod eadem cum Fulgentio Bellelli senserim circa *impossibilitatem status puræ naturæ*. Ait primum tentasse me, ut aliquatenus emollirem sententiam illam, quam Fulgentius Bellelli *durius, & absque ulla verborum ambage* tradiderat; at nihilominus me pariter in errorem proscriptum in Bajanis articulis impegisse.

Calumnia Anonymi.

1. Contra hanc se defendit Pater Berti primò.

Quo, obsecro, rationum pondere id evincit? Primum quod in utramque partem quæstionem agitaverim, & momenta, quibus *possibilitas puræ naturæ* probatur, aut enervare studuerim, aut prætermiserim: contra quæ *impossibilitatem* illius status suadere nobis videntur, plurimi fecerim, in iisque ponderandis multum insumpserim operis. Ait præterea, me divino monito, cujus memineram, *Non declinabis neque ad dexteram, neque ad sinistram*, minime obtemperasse; sed in sinistram declinavisse. Inquit me fateri, *penitus* recedendum non esse ab eorum placito, qui statum *puræ naturæ* putant esse *impossibilem;* ideoque, si mihi fides sit adhibenda, saltem aliquatenus non recedere *ab errore illorum Novatorum*, qui status *puræ naturæ impossibilitatem* propugnant. Addit me nullatenus ab errore ipso recedere; quoniam duo adhibeo *lenimenta*, quæ non sunt à damnato Baji sensu aliena. Lenimentum primum est, quod Deus non tenebatur homini in prima conditione impertiri *charitatem habitualem, sive gratiam sanctificantem, & supernaturalium virtutum habitus.* At Bajus, inquit Anonymus, nunquam docuit charitatem *habitualem* fuisse debitam homini in prima conditione: imo expresse asserit, se in Opusculis suis de illa non loqui. *An vero*, inquit Bajus de charitate cap. 2. *præter hunc animi motum, qui charitas dicitur, alia quædam habitualis, & accidentalis qualitas in voluntate ponenda sit,*

Pag. 230.

quæ etiam charitas nuncupetur, non magnopere contendendum existimo. Hinc infert Anonymus propositionem 27. non fuisse damnatam in eo sensu, quod homini in prima conditione debita fuerit *charitas habitualis.* Alterum lenimentum est (inquit accusator) quod primus homo gratiam non potuit promereri, neque illam exigebat ut in se *absolute, & in genere speciei suæ præditus esset naturali qualibet perfectione:* quo verborum apparatu nullatenus me recedere ab errore Baji pronuntiat; cum nunquam Bajus asseruerit primum hominem gratiam promeruisse, nec debitam affirmaverit, quatenus homo *in se absolute, & in genere speciei suæ* consideratur, sed solummodo *ne absque illa gratia miser esset.*

Pag. 231. 2. Censuratur ab Anonymo.

Hinc vero, ait, apparet *Fratrem Berti* ad sinistram relicta dextera declinasse; nam & *Frater Bellelli* expresse asserit, *de statu creaturæ rationalis*, lib. 1. cap. 22. justitiam originalem non fuisse debitam primo homini, *qua parte gratiam sanctificantem, & virtutes infusas includebat*: docuit etiam eodem libro cap. 19. gratiam illam non ita fuisse naturæ debitam, ut aliquod *opus meritorium* eandem præcesserit, aut sicut naturæ sunt debitæ *ejusdem proprietates.* Hæc peracutus Censor, concludens me & Fulgentium Bellelli eandem promereri censuram, neque de nostra cum Bajo conspiratione ullum remanere dubitandi locum.

Censura refellitur.

In illo, quem modo in summam redegi, insulso, ineptoque paragrapho nil est, quod æquissimum judicem movere queat, ut in nos censuram intorqueat; & nihil rursus, quod accusatoris fraudem, ignorantiam, atque malevolentiam non manifestet. Singula persequamur. Supponit initio paragraphi, damnatum errorem esse eorum sententiam, qui docent *impossibilitatem status puræ naturæ.* Ignoratne, sententiam ipsam ab omnibus Augustinianis Theologis semper ad hanc usque diem propugnatam fuisse in universitate Lovaniensi, necnon in Viennensi, approbantibus Universitatis utrius-

que Præsidibus & Rectoribus, propugnatam in singulis Instituti nostri Italiæ, Belgii, & Germaniæ gymnasiis, propugnatam à Cardinali Norisio, à Fulgentio Tolosano, atque ab aliis innumeris, quorum superiori capite mentionem feci? Si ignorat; legat, & discat, priusquam viros Catholicos calumnietur: si non ignorat; pudeat se inter damnatos errores annumerare placita insignium Theologorum. Sed jam ostendimus §. v. & sequentibus capitis præcedentis, sententiam, quæ adstruit *puræ naturæ impossibilitatem*, non esse damnatam in Bajo, & Anonymum ludere operam, commentitium *Bajanismum* fabricare, & confictis à se fundamentis machinationes iniquissimas superstruere.

De Theol. discipl. tom. 2. pag. 359. & 360. Temperamentum P. Berti sententiæ.

Temperamentum autem, quo ego utor, & media quadam via incedo, est, *statum puræ naturæ esse impossibilem*, non spectata absoluta potentia Dei, sed de potentia, ut loquuntur Scholæ, ordinaria, *quatenus creatura rationalis ut est imago Dei, & comparata ad ultimum finem, à quo diffulsa incidit in summam miseriam, oportebat, ut supernaturali divinorum auxiliorum fulcimento ornaretur.* Temperamentum, quo utor est, gratiam fuisse debitam homini in prima sui conditione *ex decentia Creatoris*, atque ut docet Augustinus lib. 3. contra Julianum cap. 11. ubi ait, *In natura hominis ante peccatum pacem decebat esse, non bellum;* ut docet S. Thomas in 2. dist. 3. qu. 1. & in IV. contra Gentiles cap. 52. ut docet Aegidius Romanus in 2. dist. 30. quorum verba produxi, affirmans illud tenendum esse, quod *docent hi tres*, scilicet Augustinus, Thomas, Aegidius, Temperamentum demum, quo utor, est amplecti, defendere, & præferre sententiam Cardinalis Norisii cap. 3. Vindiciarum §. 2. pag. 923. novæ editionis. Cur hæc omnia accusator alto silentio premit? Sane id facit, ut me *in sinistram* dejiciat; quod perperam tentat, in hoc etiam deceptus, quod transversis oculis nostrates dexteram tenentes respicit sinistrorsum. Quod vero *Novatores* appellat Theologos, qui *statum puræ naturæ impossibilem* esse docent, argumentum est illius, quam ubique præsefert, temeritatis & arrogantiæ. Nunquid enim novator Norisius? Nunquid novator Fulgentius La-Fosse? Nunquid novator Vincentius Contensonus? Nunquid novatores Theologi, quos in dissertatione, in qua detinemur, & in additamento libri XII. laudavi? Vah intolerabilem procacitatem!

Ait præterea, me in utramque partem agitasse quæstionem, sed animo longe dispari, cum operam dederim, ut momenta, quibus probatur *status puræ naturæ possibilitas*, infringerem & enervarem, aut omnino ea prætermiserim; contraria autem plurimi faciens amplificare, & ponderare studuerim. At principio si id præstitissem (nam ex utraque parte validiora argumenta cum suis vicissim responsionibus à me fuisse producta, percipere, & dijudicare poterit, quisquis elucubratam à me dissertationem perlegerit) si id, inquam præstitissem; nemo eam ob rem succensere mihi deberet: siquidem Augustiniano scriptori potius vindicandæ suorum doctrinæ, quam exornandis placitis aliorum sit incumbendum: & illa etiam sententia, quæ injuste lacessitur, suppetias expostulet, non altera ampliori defensorum numero communita. Deinde peto, num pro adversariorum nostrorum opinione produxerim propositiones Bajanas, an has prætermiserim? Produxi utique, & quidem priori loco. Igitur argumenta, quæ ad hanc velitationem nostram, ad hanc *Bajanismi* calumniam pertinent, minime prætermisi. De reliquis non opus est modo funem ducere contentionis: nam quæ edita sunt, & in lucubrationibus Theologorum dispersa, vidi, selegi, ponderavi; quæ autem latent in latebroso censoris hujus ingenio, ad examen, cum in lucem prodierint, revocabo. At enim, inquit, *opposita momenta enervat F. Berti.* Quæ enervantur, non talis sunt generis, ut contundi nequeant, debilitari, & langueścere. Verum quomodo enervo? Responsione Vasquesii, responsione Estii, responsione, Goneti, responsione Norisii, responsione Contensonii, responsione Fossei. Subjecti cuncta lectorum oculis: attende, quæso, horum Theologorum testimonia, de quibus cap. 1. §. 1. & quæ ego scripsi momenta illa enervando. Ergo non fraude, non subterfugio Bajanistarum, sed doctrinâ Orthodoxorum Theologorum, momenta contraria, à me fracta, & enervata fuerunt. Imo addidi, quæ Cardinalis Aguirre, & Bruno Neusser contra responsionem Norisianam attulère, nil dissimulans, quod enervata argumenta instaurare videatur, & confirmare. Quid ergo falsum magis, ne dicam contumeliosum, fraudulentum, & ludibundum, adversus me jactari potest, quam asserere, *falli me, aut fallere incautos*, dum lenimentis, ac responsionibus meis opinionem nostratium emollio, & contrariam opinionem enervo, & interim tacere quod eadem responsa tradita jam antea

Censura altera refellitur.

De Theolog. discipl. tom. 2. pag. 350.

fuerint

fuerint à Theologis sapientissimis? Quidquid dixi, aliorum auctoritate confirmavi. Auctores aut bene, aut male citavi: si male; ostendat accusator, ubi deceptus fui, & quo in loco incautos fefelli: si autem bene; non de me clamitet, *Fallitur, aut fallere tentat*, sed de præstantissimis, clarissimisque Theologis, qui talia nos docuerunt. Verumtamen nequit coram his consistere testis falsidicus, *tribus*, ut inquit Isidorus de Bono lib. 3. cap. 59. *obnoxius, Deo quem contemnit, judici quem decipit, innocenti quem lædit.*

Bajan. Rediv. pag. 231.

3. Progreditur Anonymus ulterius at quam inepte, declaratur.

At progreditur adversarius, affirmatque eos à Bajano errore nequaquam recedere, qui docent potuisse hominem condi *absque gratia sanctificante, & absque habitibus supernaturalium virtutum*, eo quod Bajus nunquam tradiderit *gratiam habitualem* fuisse debitam primo homini, imo affirmaverit se non magnopere contendere, *an gratia habitualis sit admittenda.* Sed exiguæ eruditionis, labilis memoriæ, & pertenuis ingenii homo est, quisquis talia scriptitat. Est eruditionis exiguæ; nam in articulis Baji damnatam fuisse tantummodo opinionem illam, quæ negat potuisse hominem condi *cum gratia sanctificante*, testatur Estius, testatur Gonet, testatur Norisius, testantur alii, quibus tenentur assurgere, & cervicem flectere infimæ classis Theologi. Est memoriæ labilis; supra enim hæc idem Anonymus scripserat: *Ex his omnibus locis patet integritatem primæ creationis, quam Bajus asserit fuisse primo homini naturalem atque debitam, nihil aliud esse quam sanctificationem Spiritus Sancti, seu donum illud supernaturale, quo Adamus in filium Dei adoptatus fuit, ut Deum fide, spe & charitate coleret, & postea beatitudinem possideret;* at pag. 230. ait: *Bajus nunquam docuit charitatem habitualem fuisse debitam homini in prima conditione;* quæ duo loca plus, quam lux ac tenebræ, pugnant invicem, cum sanctificatio Spiritus Sancti, donum quo adoptamur in Dei filios, & gratia, & *charitas habitualis* sint prorsus idem, aut saltem dividi nequeant, aut separari. Est demum auctor in ratiocinando ingenii pertenuis; neque enim ex quo Bajus *gratiam habitualem* negaverit, aut duxerit contendendum non esse, an sit, vel non sit admittenda, sequitur, non connumerasse sanctificationem primi hominis inter dona naturalia & munera creationis; & multo minus sequitur, Bajanos esse qui *gratiam habitualem* admittunt, & sine hac potuisse hominem creari concedunt; sed consequitur potius, Bajum, qui sanctificationem agnoscit in primo homine, & huic supernaturales habitus negat, ipsam sanctificationem inter naturalia munera collocasse; & Bajo eos omnes adversari, qui in ipso homine primo sanctificantem gratiam, cæterosque habitus supernaturales deprædicant, & fatentur potuisse primum hominem condi absque gratia habituali, & absque reliquarum virtutum habitibus. Atque arbitror ad hoc dijudicandum sufficere communem sensum, nec opus esse dialectica arte, vel ratiocinandi peritia. Cæterum quæ repetit Anonymus ex Opusculis Baji de *charitate*, ad examen revocata sunt dissert. 1. §. 9. num. 2.

Baj. Red. pag. 69.

Affirmat denique Anonymus, nec recedere nos à Bajo, dum asserimus gratiam non fuisse debitam primo homini, quatenus nec illam promereri potuit, neque eam exigebat, ut præditus esset *naturali qualibet perfectione*; propterea quod nullibi Bajus docuerit, hominem primum gratiam promeruisse, neque ullibi eandem gratiam dixerit debitam homini integro *tanquam naturalem proprietatem.* Commentum istud, si utraque pars simul jungatur, refutatum est hac prolixa dissertatione: nam prima tantum pars, nempe quod merita in Adamo nequaquam præcesserint, constituit *gratiam* in illo amplioris sensu, in quo gratia dicuntur etiam *munera creationis;* & hanc utique gratiam nec Bajus, nec Pelagius denegarunt in primo homine, quoniam hæc gratia naturæ ordinem non excedit. At quod nulla præcesserint merita, & ulterius quod conferatur sine meritis præcedentibus, sit ordinis supernaturalis, & rationalibus creaturis conferatur, ut supernaturaliter Deum colant, atque pervenire valeant ad beatitudinem, non autem ut habeant quod requiritur ad naturalem constitutionem; constituit *gratiam* altioris ordinis, & à muneribus creationis distinctam: & hæc est gratia, quam cum Pelagio nusquam Bajus agnovit in primo homine. Testem appello Bellarminum, Vasquesium, Turrianum, Suarez, Martinez, cæterosque Theologos præstantissimos, de quibus in priori hujus dissertationis capite. Atque hæc sunt, propter quæ meam, & Fulgentii Bellelli opinionem circa *status puræ naturæ impossibilitatem*, censura dignam esse pronuntiat, tanta judicii sui æstimatione, tanta præsumptione animi, tanta confidentia, ut articulum secundum his verbis absolvat, *Eadem utrumque censura dignum esse, non est dubitandi locus;* quando nullus est dubitandi locus, quin omnia accusationis suæ capita figmentis, antilogiis, mendaciis, injuriis, ineptiisque sint plena. At in libris meis vindicandis versatus sum hactenus: nonnulla de Operibus Fulg. Bellelli subjicienda sunt modo,

Censura alia refellitur.

Bajan. Rediv. pag. 232.

CAPUT III.

Eximius Theologus Fulgentius Bellelli ab illata Bajani erroris calumnia ob ea, quæ docuit de prima hominis conditione, defenditur, & purgatur.

SI damnatum Baji dogma circa primi hominis Angelorumque integritatem in hac una propoſitione, *Impoſſibilis eſt ſtatus puræ naturæ*, prout inquit accuſator, innovaretur; nulla mihi ratio ſuppeteret, qua Theologum præſtantiſſimum ab errore Bajano immunem, atque alienum fuiſſe, apertiſſime demonſtrarem. Revera enim Theologus noſter priori Opere *de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum*, integro libro tertio, ac per viginti & octo capitula, altero item Opere *de modo reparationis*, libro IV. cap. 18. & ſequentibus, necnon in confutatione triceſimæ quintæ propoſitionis Quesnellii, ſtatum illum *impoſſibilem* eſſe propugnavit. At quoniam noſtrates omnes, aliique permulti idem omnino ſentiunt, & objecta à Baji articulis petita, quamfacillime diluunt; operoſum non erit, nec perdifficile virum doctiſſimum, atque ornatiſſimum ab eadem Bajanismi nota, quam longe à me propulſavi, iisdem argumentationibus vindicare. Imo ſi quis ea, quæ de viceſimo ſeptimo Baji articulo in hac diſſertatione dicta ſunt, absque ullo partium ſtudio ponderare velit; haud vereor, quin exiſtimaturus ſit viri ſapientiſſimi, ſimulque Auguſtinenſium cæterorum vindicias jam abſolutas eſſe, ac perfectas. Si autem alicujus animo hæreat adhuc ſiniſtrum de Fulgentio Bellelli judicium; oro illum, atque obteſtor, ut iterum perlegat quæ de ſenſu præcitati articuli docent ſummi Theologi primo in capite laudati, & cum iis conferat, quæ nunc à me ex ejusdem Fulgentii Operibus proferentur.

Vindicatur Bellellius.

§. I.

Fulgentius Bellelli ſupernaturalia dona in prima rationalis creaturæ conſtitutione non denegat.

SUMMARIUM.

1. & ſeqq. Oſtenditur, Bellellium nunquam docuiſſe damnatum ſenſum Bajanæ propoſitionis 27.

Senſus damnatus Baji circa dona ſupernaturalia primi hominis in genere. & ab eo immunem eſſe Bellellum ex ejus libris.

SEnſus pravus in 27. propoſitione Baji proſcriptus, eſt primum hominem, & Angelos nequaquam à Deo conditos fuiſſe cum donis naturæ ſuperadditis, ſive ſupernaturalibus.

1. Oſtenditur primò.

Contra Fulgentius Bellelli initio Operis de ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum, quæſtionem inſtituit, num Angeli & Adam *in gratia gratum faciente, ſeu ſanctificante & habituali*, primitus conditi fuerint & conſtituti; atque affirmantem partem eligit, firmatque omni genere argumentorum.

Mens Auguſt. de ſtatu creat. ration. ante peccatum pag 5.

2. Secundò.

De illa autem gratia *habituali* cap. 4. libri 1. ejusdem Operis, poſteaquam ſupernaturalem fuiſſe evicit locupletiſſimis argumentis, *Videant ergo*, inquit, *quam longe à veritate diſceſſerint qui pro gratia, in qua conditus eſt primus homo, quamdam naturalem rectitudinem intelligunt. Quomodo enim erit* naturalis *rectitudo Spiritus Sancti donum?* Quæ utique verba è diametro Bajanis aſſertionibus opponuntur. *Ibidem p. 13.*

3. Tertiò.

Hujus generis ſunt, quæ ſcribit cap. 9. *Unde habet elevationem anima ſine ſanctificante gratia, ut virtutes ſupernaturales in ſinu ſuo complectatur?*

4. Quartò.

Capite itidem 22. *Hinc vero liquet, quam falſo Bajus originalem juſtitiam totam naturalem commentus ſit: conſtat enim eam fuiſſe ſupernaturalem ex parte ſaltem, ſeu ut dici ſolet inadæquate, qua parte ſcilicet gratiam ſanctificantem, & virtutes infuſas tanquam præcipua ornamenta includebat. Quapropter non immerito hæ ipſius propoſitiones à Pio V. proſcriptæ fuere, &c.* Enumerat eo loci *Ibidem p. 37. Ibid. p. 109.*

arti-

articulos Baji ad primam conditionem spectantes, quos inter vigesimus septimus, *Integritas primæ creationis &c.*

5. Quintò. *Ibid p. 110.* Proximum quoque caput his verbis aggreditur: *Quantum vero Bajus à recto veritatis, & Augustini tramite exorbitavit in extremum errorem declinando, ut assereret conditæ primitus creaturæ rationali gratuita dona naturalia fuisse, &c.*

6. Sexto. *In Propos. Quesnell. p. 97.* In confutatione propositionis 35. Quesnellianæ his verbis priorem paragraphum insignis auctor absolvit: *Ultra gratiam creatæ naturæ, atque debitas eidem proprietates, quæ naturalis sunt ordinis, gratia insuper supernaturalis, & salutaris, cum sanctificans, tum etiam auxiliatrix, secundum Orthodoxam fidem, à S. Augustino exposita, proscriptisque Bajanis erroribus directe contraria, in primo homine est confitenda.*

7. Septimo. *De statu creat, ration. p. 417.* Differens *de natura pura* in priori Opere cap. 12. & explicata elevatione Imaginis Dei ad media, quibus finem ultimum potest assequi, ait: *De hac elevatione, quæ scilicet per gratiam filiorum habetur, quæ homines divinæ naturæ consortes, & participes efficit, Summi Pontifices locuti sunt, cum vigesimam primam Baji propositionem damnarunt, quæ talis est:* Humanæ naturæ sublimatio, &c.

§. II.

Nullibi idem Auctor dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat.

SUMMARIUM.

1. & seqq. Nullibi iste Author dona gratiarum adscribit proprietatibus naturæ.

Sensus damnatus Baji circa naturæ proprietates primi hominis. JUstitia, integritas, immortalitas, aliaque gratiarum dona homini, & Angelis in prima conditione collata, juxta Bajum fuerunt proprietates naturæ, eidemque naturæ ita proportionata, ita debita, ut illorum donorum privatio nihil sit aliud, quam privatio naturalium bonorum, cujusmodi est cæcitas, surditas, ægritudo.

1. † Hunc negat Bellellius primo *De statu creat. rat. pag.* 455.459 465 470. 478. *De modo reparat. p. 215* At nostri instituti Theologus ubique affirmat justitiam originalem, dona *supernaturalium* gratiarum complectentem, non fuisse debitam homini vel Angelis tanquam *naturalem proprietatem*, ut inquit in dissertat. *de statu puræ naturæ* cap. 19. 20. 21. 23. necnon *de modo reparationis* lib. IV. cap. 18. aliisque in locis.

2. Secundò. In decimo octavo capite, quod nuperrime laudavi, *Nec obest*, inquit Theologus præstantissimus, *quod ipse gratiam debitam humanæ naturæ asseruerim, cum sæpius & repetito stylo adversus Bajum inculcaverim, debitam fuisse, non tanquam proprietatem, sed tanquam supernaturale altioris ordinis adjutorium ex lege justissimæ Providentiæ, quæ nequit æquo jure obligare impotentem. Patet itaque quod debitam dixerim, non naturæ secundum se inspectæ, sed quatenus sub divinæ Providentiæ dispositionibus constituitur. Quemadmodum lib. 3. cap. 18. edit. Lucernæ pag. 450. cap. 19. pag. 452. 455. 458. 459. cap. 21. pag. 465. 468. 469. 471. 472. 473. 474. & alibi etiam à me scriptum invenietur.*

3. Tertiò. *De modo Reparat. p. 212.* Scripserat initio ejusdem cap. 18. *Bajus primum hominem* de facto *in pura natura fuisse conditum docuit, cui tanquam naturales proprietates fidem, spem, charitatemque asseruit debitas; naturalem quippe illi esse voluit sanctitatem, naturalem adoptionem, naturalem exaltationem in divinæ naturæ consortium, naturalia denique merita, quibus naturalis etiam inesset vis æternam adipiscendi mercedem. Idque non ex dubiis conjecturis, sed ex ejusdem proscriptis thesibus clarum est & perspicuum, quemadmodum legenti primam, 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 21. 23. 24. & 26. ex ejusdem damnatis propositionibus aperte constabit. Vide etiam infra Parte 2. ad Propos. 34. Quesnellii.*

4. Quartò. Hujus Quesnellianæ propositionis confutationem ad hunc modum egregius vir exorditur: *Rejicitur hæc propositio,*

quæ obvio, & naturali ſenſu Bajano ſuffragatur errori, aut de ipſo ſaltem ſuſpecta eſt. Gratiam enim Adami illis verbis exprimit, quibus ſignificari à philoſophis ſolent congenitæ naturæ proprietates. De his nimirum vulgato axiomate dicunt: Qui dat eſſe, dat conſequentia ad eſſe. *Si igitur Adam gratia nomine* ſequelæ creationis *exponitur, jam tanquam creatæ naturæ proprietas, ex intimis ejusdem naſcens, admittitur.*

Idem accuſator ait, Fulgentium Bellelli affirmaſſe, quod originalis juſtitia ſupernaturalis fuerit ex ea ſaltem parte, *qua gratiam ſanctificantem, & virtutes infuſas tanquam præcipua ornamenta includebat,* proferens ejus verba, de quibus ſuperiori §. n. 4. Vide *Bajanismum Redivivum* pag. 189. & 231. 5. Quinto. *In Prop. Quesnell. p.* 95.

§. III.

P. Bellelli gratiam ſanctificantem in ſtatu quoque prioris conditionis ad meritum æternæ vitæ neceſſariam fuiſſe docuit.

SUMMARIUM.

1. & ſeqq. Diſcordia doctrinæ Bellelli de gratia ſanctificante in ſtatu primæ conditionis à Doctrina Baii.

Senſus Baji de gratia primi hominis ad meritum vitæ æternæ.

IN ſenſu Baji ſine ullo reſpectu ad *gratiam adoptionis* poterat primus homo vitam æternam promereri, & hæc illi naturali lege debita erat, non propter Spiritum Sanctum inhabitantem, ſed tantummodo propter ordinationem naturalem initio creationis conſtitutam.

1. Declaratur circa hoc mens Bellelii primo. *De ſtatu creat. rat. pag* 10.

Fulgentius autem Bellelli *de ſtatu creaturæ ration.* lib. 1. cap. 2. docet, *neminem poſſe merito proprio jus ad gloriam, tanquam coronam & mercedem adipiſci, niſi in juſtitia & ſanctitate, qua juſtus, & ſanctus eſt, uſque in finem perſeveret:* ex qua meriti prænotione infert Angelos, hominemque à Deo conditos fuiſſe *cum gratia ſanctificante, quæ non eſt naturalis rectitudo, ſed Spiritus Sancti donum.*

2. Secundò. *Ibid. p.* 415.

Diſtinguit lib. 3. cap. 12. elevationem *ad finem* ab elevatione *ad media, quibus eſt comparandus:* inquit elevationem illam pertinere ad ipſam naturam, *quæ imago Dei eſt, & in nullo, niſi in Dei poſſeſſione poteſt eſſe quieta;* ſed elevationem alteram *haberi per gratiam,* quoniam beatitudinem tam excellentem promereri, & *adipiſci* mens creata non poteſt, *niſi ſupernaturali adjutorio,* & niſi caſto amore adhærens Deo, *ad filiorum ipſius adoptionem* elevetur. Id vero idem eſt, ac aſſerere, beatitudinem eſſe homini *connaturalem* quoad appetitum, non autem quoad aſſecutionem.

3. Tertiò. *Ibid. p.* 207.

Libro 2. cap. 10. diſſerens de meritis creaturæ rationalis ante lapſum, *Recte,* inquit, *merita illa gratia vocantur, quæ non ſine magna gratia fieri potuere: quamvis autem ea dona magna fuerint, nunc profectò majora ſunt, quia majoribus donis adjuvanda remanſit infirmitas.* Eo loci Bajanas propoſitiones, quibus merita primi hominis *naturalia* dicuntur, recenſet, atque refellit.

4. Quartò. *In Propoſ. Quesnel. pag.* 83. *& ſeq.*

Eadem repetit, & inculcat in confutatione propoſitionis triceſimæ quartæ Quesnellii, *Gratia Adami non producebat niſi merita humana;* ubi Bajanis quoque articulis ſingillatim dispunctis concludit: *Ex his autem Baji damnatis erroribus liquidiſſimum eſt, in Angelis eum, primoque homine, Adamo ſcilicet, merita tantum naturalia, ſeu nonniſi naturalia aſſeruiſſe, quorum ſcilicet principium fuerit, non vera gratia, non ſuperna, ſed naturæ ſanæ, & integræ debita, ac proinde naturalis ordinis, ut ſunt creatæ naturæ congenitæ proprietates. Optimo igitur jure Quesnelliana propoſitio damnata fuit,* Gratia Adami non producebat niſi merita humana. *In illa nimirum Bajanus error propriis coloribus pictus conſpicitur.*

§. IV.

§. IV.

Gratiam, aliaque dona supernaturalia Augustinianus Theologus agnovit in prima Angelorum & hominis conditione.

SUMMARIUM.

1. & seqq. Bellelli agnovit in prima Angelorum, & hominis conditione gratiam, & dona supernaturalia; non verò Bajus.

Sententia Baji circa alia dona supernaturalia primi hominis.

IN sensu Baji primus homo neque supernaturalibus virtutum habitibus donatus fuit, ut Deum *supernaturaliter* coleret; neque indigebat auxilio gratiæ *supernaturalis* ad servandam legem, & ad beatitudinem consequendam.

1. Sententia contraria Bellelli ostenditur primò. *De statu creat. rat. pag* 108. & 109.

Secus in sententia Fulgentii Bellelli; qui *de statu creat. ration.* libro 1. cap. 2. amplectitur & probat sententiam Estii in 2. dist. 25. docentis justitiam originalem fuisse *aggregatum plurium habituum, atque virtutum*: inter hos habitus priori loco *gratiam sanctificantem, deinde virtutes cæteras, quæ in animo sedem habent*, enumerat; affirmatque Bajum falso originalem justitiam *totam naturalem* commentum esse, naturalia munera appellando *gratiam sanctificantem & virtutes infusas.*

2. Secundò. *Ibid. p.* 145

Demonstrat item in altero libro, *Angelos & Adam sine gratuito adjutorio in collata sibimetipsis primæva rectitudine, etiamsi voluissent, non potuisse perseverare*, de ejusdem adjutorii qualitate, ejusque discrimine ab illo, quod in hoc miseriarum statu implorandum est, magna eruditionis, & argumentorum copia pertractans.

3. Tertiò. *Ibidem lib.* 2. *p.* 260. 408.

Neque ob aliam causam censet statum naturæ, quam *puram* dicimus, impossibilem, nisi quia creatura rationalis tenetur Deum in quolibet statu super omnia diligere, *id vero non posse sine gratiæ adjutorio*, putat rem esse in Augustino exploratissimam; & quia *ad visionem Dei, quæ summa gratia est, sine gratia pervenire potest nemo.*

4. Quartò. *De modo Reparat., pag.* 210.

Agens rursus de statu *puræ naturæ* in Opere *de modo Reparat.* lib. IV. cap. 17. idcirco *lege* quadam *justitiæ*, non autem *ut sequelam creationis*, aut naturæ partem vel proprietatem, gratiam Adamo fuisse debitam asserit; propterea quod *lege sua Adamum Deus, sicut & posteros, ad credendum, sperandum, ipsum que super omnia diligendum, ad perseverandum in bono, ad cœlestem denique beatitudinem per merita comparandam, obligaverat*: quæ omnia absque donis supernaturalibus haberi nequeunt.

§ V.

Idem Theologus dona Adæ collata gratiam proprie dictam fuisse commonstrat.

SUMMARIUM.

1. & seqq. Bellelli agnovit in Adamo gratiam propriè dictam, quod non fecit Bajus.

Mens Baji circa gratiam propriè dictam primi hominis.

DEmum in sensu Baji dona primo homini collata Pelagiano sensu dicuntur *gratia*, id est, quomodo *non improbanda ratione* gratia appellantur ipsa natura, in qua conditi sumus, ejus facultates, & cætera creationis munera.

1. Huic contrariatur Bellelius primo *Ibid. p.* 113.

Verum enimvero Fulgentius Bellelli de gratia, quæ naturæ limites transcendit, agere se declarat absque ulla ambage verborum. *Ratio enim dictat* (inquit de modo Reparat. lib. IV. cap. 18.) *supernaturales, seu salutares actiones semper, & in quocunque statu super naturæ vires*

vires eſſe cenſendas. Hoc enim ipſo ſupernaturales dicuntur, quoniam ſupra naturæ vires ſunt. Igitur ſive lapſus homo ſit, ſine integer, ſine gratiæ veræ adjutorio pie, & ſalutariter vivere nunquam poteſt.

2. Secundò. *In Propoſ. Quesnelli p. 87.*

In confutatione propoſitionum Quesnelii demonſtrat neceſſariam fuiſſe naturæ innocenti gratiam ſupernaturalem, ac producto canone 19. Synodi Arauſicanæ ait: *Utriusque naturæ integræ, & lapſæ indigentiam, & gratiam contextim ſynodus exprimit, ſine qua ſalutem non potuit cuſtodire, quam accepit, & ſine qua non potuit reparare quod perdidit; atque hujus neceſſitatem deducit ex illa. Qui porro dicat ſacram ſynodum à S. Romana Sede probatam, quamque Bajani ipſi, & Janſeniſtæ plurimi faciunt, ita ſibi incohærentem fuiſſe, ut à gratia* naturali *naturæ integræ, pro aſſerenda gratia* ſupernaturali *naturæ lapſæ duxerit argumentum?* Hinc infert argumentationem Patrum Arauſicanorum fuiſſe invictiſſimam, *Quoniam utrique, integræ ſcilicet, & lapſæ naturæ, ſupernaturalis gratiæ indigentiam aſſerebant.*

3. Tertio. *Ibid. pag. 88.*

Proxima pagina hæc leguntur: *Gratiam profecto primo homini innocenti largitus fuit, non quamcunque, ſed magnam. In illo enim ex Auguſtini ejusdem confeſſione lib. IV. contra Julianum cap. 16. num. 82. & alibi*, Gratia Dei magna erat. *Porro* gratiam *tam diſerte à* natura *contradiſtinctam, tam mirifice exaggeratam, & proculdubio ſupernam, quis mentis compos dicat non produxiſſe merita niſi humana?*

4. Quarto. *Ibid. pag. 97.*

Nonnullis inſuper Auguſtini verbis recitatis, hæc Fulg. Bellelli paulo poſt ſcribit: *Quis non intelligat, donum gratiæ ſupernaturalis liberæ naturæ ſuperadditum?* Et paucis interjectis: *Tam clare* Auguſtinus *naturam à Gratia in Angelis, & Adamo diſtinguit, ut nullum penitus dubitandi locum relinquat.* Alia eo loci habentur non minus aperta, & perſpicua, de quibus §. 1. num. 6.

Concluſio & ſimul vindicantur libri Bellelli contra impugnatum errorem.

CONCLUSIO.

In Fulgentii Bellelli Operibus non defenditur, ſed refutatur error Michaelis Baji circa integritatem primæ conditionis, qui error in viceſimo ſeptimo articulo, atque in aliis cum illo connexionem habentibus, continetur.

DEMONSTRATUR.

Demonſtratur ex his ipſis libris.

Quisquis fatetur, & docet Angelos & primum hominem conditos fuiſſe cum *gratia ſanctificante*, aliisque donis *naturæ ſuperadditis*, atque hæc dona fuiſſe debita naturæ, quemadmodum ei debentur *naturales proprietates*, conſtantiſſimè negat, in quolibet autem ſtatu ad meritum vitæ æternæ requirit *gratiam adoptionis*, & Spiritum Sanctum inhabitantem, & ad ſupernaturalia opera perficienda adjutorium gratiæ actualis; hanc vero gratiam à *muneribus creationis* diſtinctam, iisque præſtantiorem, ordinisque ſuperioris, ſupernam, neque ad naturalem conſtitutionem, ſed ad ſupernaturalia beneficia pertinentem agnoſcit: is quidem non adſtruit, non approbat, non propugnat, ſed reprobat, damnat, & refellit errores Baji circa primæ conditionis integritatem. Hæc propoſitio demonſtrata eſt primo capite hujus diſſertationis.

At Fulgentius Bellelli in Theologicis Operibus à ſe editis ubique, & conſtantiſſimè docet Angelos, & Adam in priori conditione accepiſſe à Deo gratiam gratum facientem & habitualem, necnon habitus ſupernaturalium virtutum: hanc vero gratiam, has virtutes à natura, hujusque proprietatibus ſecernit, & ſuper munera creationis extollit; affirmatque ulterius, ad comparandum vitæ æternæ meritum eſſe neceſſariam gratiam habitualem, & donum Spiritus Sancti inhabitantis, atque ad legem implendam gratiam auxiliatricem, à naturalibus arbitrii viribus, & à qualibet naturali qualitate diſtinctam, magnam, ſupernam, ſupra naturæ ordinem collocandam. Hæc propoſitio conſtat ex apertiſſimis hujus Theologi teſtimoniis paulo ſupra productis.

Igitur Fulgentius Bellelli in Operibus Theologicis à ſe in lucem editis non approbat, non propugnat, non defendit, ſed reprobat, damnat, refellit errores Baji circa primæ conditionis integritatem.

§. VI.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

§. VI.

Ad ea, quæ adversus Fulgentium Bellelli ab Anonymo producuntur ad comprobandam illius cum Bajo consensionem in iis, quæ spectant ad primæ conditionis integritatem.

SUMMARIUM.

1. Commentum primum Anonymi dispellitur.
2. Refellitur commentum secundum.
3. Tertius assultus repellitur.
4. Fruſtrà Anonymus laborat in ostendenda convenientia Doctrinæ Bellelli cum doctrina Baji.
5. Ultimus & furibundus Anonymi assultus est inanis.

PLura quidem, eaque in sex paragraphos distributa in virum eruditissimum Bellelli profert inurbanus ac rigidus Animadversor, ut eximium Theologum Bajo consentire demonstret in iis, quæ pertinent ad dona gratiarum Angelo, & homini in prima conditione collata. Verum cum omnia innixa sint falsæ accusatoris opinioni, quod Bajanus error comprehendatur in hac propositione, *Impossibilis est status puræ naturæ*, quæ à nostratibus inculpatè semper in Belgio, in Germaniæ Provinciis, in Italia, in Galliarum quoque lyceis, tum publicis thesibus ab Universitatum Rectoribus approbatis, tum libris Romæ, Neapoli, Veronæ, Lovanii, Tolosæ, Norimbergæ, aliisque in locis cum censorum judicio, & superiorum auctoritate procusis, propugnata hactenus fuit; cum denique ex dictis in primo hujus dissertationis capite nulla inter errores Baji, & propositionem illam reperiatur connexio: singula adversarii objecta, fundamento subverso, corruunt, & contemnuntur. Neque sententiæ suæ monumenta Fulgentius noster ex Episcopo Iprensi mutuatus est, ut pag. 180. inquit Anonymus; sed ex Catholicis, & Orthodoxis scriptoribus, quos supra commemoravi. Enimvero quæ demonstrant rationalem creaturam ad finem supernaturalem fuisse elevandam; ea consequuntur suapte natura ex appetitu beatitudinis nobis ingenito, quemadmodum fatentur adversariorum nostrorum complures; & jam antea à Fulgentio Fosseo, à Friderico Gavardi, à Petro Clenaertio, à Benigno Sichrovvscki, & ab Augustinensibus aliis fuerant producta. Quæ autem spectant ad concupiscentiam, cæterasque hujus vitæ miserias, Gregorius Ariminensis, Norisius, Macedo, aliique plurimi præmonstraverant. Etsi autem Jansenius statum *puræ naturæ impossibilem* existimavit; non omnia tamen quæ Jansenius scripsit, damnata sunt, ut idem Fulgentius Bellelli scite animadvertit his verbis Christiani Lupi viri eruditissimi adductis: *Fore video, ut si cum Jansenio, aut Luthero Apostolicum Symbolum, vel Dominicam orationem fuero professus, protinus de ipsorum scabie apud istum Judicem sim reus*, Epist. ad Henricum Noris cap. 5. ad 10. accusationem. Verum per singula Anonymi objecta, ne quis ea putet firmissima atque invictissima, in hac postrema dissertationis parte discurram.

Commenta contra Bellellium falsæ innixa opinioni esse demonstratur.

Vide Opera Friderici Gavardi tom. IV. pag. 364. edit. Neapol. Fulgent. La-Fosse tom. 3. pag. 51. edit. Tolosæ. Benigni Sichrovvscki Volum. 2. de Justif. pag. 110. edit. Norimbergæ, de Lovanien-sibus supra, cap. 1.

In propositi. 34. Quæst. §. 4. pag. 93.

Ergo paragrapho 1. Accusator Fulgentium Bellelli ut Bajanistam traducit, *quod nullum medium admiserit inter cupiditatem & charitatem proprie dictam, qua Deus diligitur propter se, quæque omnes superat naturæ vires*, iis repetitis, quæ in priori disputatione fuerunt ponderata, & discussa. Appellat *Bellellina* argumenta *vana, tædiosa, plenaque sophismatibus*, propterea quod *F. Bellelli* supponat Deum non posse diligi super omnia, in quocunque statu, *solius naturæ viribus*, & peccata esse, *non solum venialia, sed etiam lethalia*, opera omnia, quæ ad Deum finem ultimum minime referuntur; quæ sententia falsa est & absurda, cum Theologi Orthodoxi, inter quos Sylvius 1. 2. quæst. 1. art. 6. §. 2. doceant, *necessum non esse, ut omnia, quæ deliberate vult homo, velit propter Deum:* ideoque futiles esse *argutias*, aut potius *ineptias*, eas, quas Theologus noster profert *ad enervandam Bullarum Pontificiarum adversus errores Baji auctoritatem.* Carpit præterea adversarius P. Bellelli doctrinam, quoniam juxta hanc debuit creatura rationalis *destinari ad visionem Dei intuitivam*, & consequenter illa auxilia conferenda erant, quibus sempiternam vitam sibi compararet: qua in re abutitur, inquit, Theologus noster

1. Commentum primum Anonymi. *Bajan. Red. pag. 180.*

ea voce *Imaginis Dei*, quæ competit ipſimet creaturæ rationali; ſiquidem per *Imaginem Dei* nequaquam intelligit creaturam rationalem liberaliter & gratuito ordinatam à Deo ad finem ſupernaturalem, quo utique ſenſu illi, ſuppoſita hac ordinatione, debentur auxilia gratiarum: ſed contendit *F. Bellelli* creaturam rationalem, eo ipſo quod eſt rationalis, *ad illam beatitudinem eſſe ordinandam*: cum Orthodoxi Theologi doceant potuiſſe Deum ordinare ipſam creaturam rationalem in beatitudinem *ordinis naturalis*, & in viſionem, quam Theologi *abſtractivam* appellant: à quorum ſententia recedit *F. Bellelli* contendens ad quietem, & beatitudinem Imaginis Dei *abſtractivam illam cognitionem minime ſufficere*. Hæc omnia teſtimoniis Bellelli cenſor demonſtrat, quæ ideo prætermitto, quoniam neceſſum non eſt demonſtrare, an revera id vir eximius docuerit, quod nos ultra, libenterque fatemur. Concludit autem paragraphum primum Anonymus aſſerendo Theologum noſtrum *captioſam* illam ratiocinationem, quod nempe *Imago Dei* nequeat quieſcere in cognitione *abſtractiva*, mutuatum fuiſſe ab ipſomet Bajo, cujus aſſertionem damnans Facultas Theologica Lovanienſis, inquit: *Servili conditione facere hominem potuit* (Deus) *qui pro ſuis obſequiis aliam nullam mercedem expectaret; ac tametſi non potuiſſet alicujus ſuæ felicitatis fine fruſtrari, longe minoris tamen beatitudinis inſeri potuit appetitus, ut ſublimiore illa, nulla moleſtia, careret.*

2. p. Operum Baji pag. 163

Reſponſio. Hucusque verba & verba, & nihil præter hæc audivi. Fulgentium Bellelli agnoviſſe medium inter charitatem *habitualem*, & cupiditatem item *habitualem*, nec denegaſſe actus virtutum, quæ à charitate diſtinctæ ſunt, oſtendimus in ſuperiori diſſertatione: ideoque ejus ſententia longe diſcrepat à Bajana, quæ duo tantum adſtruit actionum humanarum principia, *la charité habituelle*, & *la cupidité habituelle*, prout centum Galliarum antiſtites conteſtantur. Vitavit quoque Auguſtinenſis Theologus accuratiſſimus alios omnes erroneos, pravosque ſenſus deliteſcentes in 38. Baji articulo, prout laudata diſſertatione evidentiſſime demonſtravi. Quod vero argumenta eruditiſſimi viri dicantur ab adverſario *vana*, *tædioſa*, & quæ *ſophiſmatibus* ſcatent, nil mea refert: neque enim illorum, qui accuſationem factitant, & crimina moliuntur, verba plurimi ſunt facienda; & *accuſatio*, ut ajebat Cicero pro Cælio, *crimen deſiderat*, *rem ut definiat*, *argumento probet*, *teſte confirmet*. At quænam argumenta noſtratium plena ſint ſophismatibus, atque inania, accuſator iſte non definit, nec probat, nec aliorum teſtimonio confirmat. Quod an faciat affectus tædio, an difficultate ipſorum argumentorum ſuperatus, ignoro penitus. Præmittit quidem magno verborum apparatu, ſed inani molitione, eorundem argumentorum capita, *ineptias*, & *argutias* appellitans quæ ſunt aſſertiones graviſſimæ, atque Auguſtinianæ ſententiæ fontes uberrimi. Hujus generis eſt opinio Theologi noſtri, quod Deus nequeat diligi *ſuper omnia* ſolius naturæ viribus: quæ opinio non eſt *falſa*, & *abſurda*, imo nec nova, quidquid obſtrepet calumniator: ſed veriſſima eſt, perantiqua, & conſona ſacris literis, quæ tota mente, animoque Deum diligentibus promittunt æternam vitam; ne illius ſententiæ quælibet argumenta producam, quæ à me alibi collecta ſunt, atque à viro etiam præclariſſimo urgentur, exornantur, & vindicantur. Alterum, quod faſtidioſo ſtomacho Anonymus deglutire non valet, eſt, quod Fulgentius Bellelli magna probabilitate defendat, deliberata quælibet opera referenda eſſe *in Deum finem ultimum*: quod utique noſtrates omnes propugnant, non ita tamen, ut aſſerant eſſe *intrinſecus* peccata, & *à noxia cupiditate* vitiari quæcunque in Deum charitate non diriguntur. Atque hæc duo, non referri in Deum, & labefactari cupiditate, ubique permiſcet & confundit convitiorum conſarcinator. Plura autem de his in prima diſſertatione dicta ſunt; plura item in ea, quæ proxime conſequetur, dicenda erunt. Interim aliud à noſtratibus ſentire Theologos quosdam *Orthodoxos*, non diffitemur: *Orthodoxos* non eſſe qui ſentiant nobiſcum, pernegamus, oſtenſuri poſthac, quantos Theologos clariſſimos, probatiſſimosque hujusmodi convitiandi ratio proſcindat. Poſtremo quod creatura rationalis, & *Imago Dei*, ut rationalis eſt, appetat *intuitivam Dei viſionem*, & hæc *ſit finis hominis naturalis* quantum ad appetitum, & *ſupernaturalis* quantum ad conſecutionem, innumeri Theologi tradiderunt: *argutiæ* iſtæ non ſunt, optime & humaniſſime Cenſor, *ineptiæ* non ſunt, *commenta* Baji non ſunt. Hæc Bellarminus, hæc Scotus, hæc S. Thomas, hæc ſenſus Scholaſticorum communior nos docuerunt. Hinc vero conſequi quod *Imago Dei* quieſcere

De Theolog. diſcipl. tom. 3. pag. 259. & de ſtatu creat. rat. ante pecca. tum.

De accept. Conſtitut. Unigenitus an. 1720. *art.* 4. *de virtut. Theologicis.*

quiescere non possit in cognitione, quam Theologi vocant *abstractivam*, fatetur Suarez, affirmat Sotus, demonstrat Recupitus; perlege horum, aliorumque testimonia à me capite primo collecta; inquire, si malæ fidei homo tibi videor, auctorum quos commemoravi libros, & commentaria: expende num inter Orthodoxos inveniantur, qui doceant Imaginem Dei, & creaturam rationalem quiescere nunquam posse *in cognitione Dei abstractiva*: cumque omnia perlegeris, & ponderaveris; dic, si lubet, Fulgentium Bellelli *captiosam ratiocinationem* mutuatum fuisse à Bajo; redarguent enim temeritatem tuam ii omnes, qui modo ignorantiæ tuæ miserentur. Nec est quod confugias ad expositionem Joannis Lensæi, quam nomine Universitatis Lovaniensis frequentissime laudas: in ea quippe expositione plura verissima continentur, plura tantummodo probabilia: sufficiatque brevis hæc & summaria responsio, nunquam à Facultate Lovaniensi damnatum fuisse, quod in illa Universitate approbantibus Rectoribus semper ad hanc usque diem fuit propugnatum: cujus generis esse *impossibilitatem status puræ naturæ*, demonstravimus paulo supra.

Bajan. Rediv. pag. 187. 2. Commentum secundum.

In altero §. auctor Bajanismi Redivivi, ait *pluries proscriptam* fuisse doctrinam illam, quæ asserit *ordinationem ad visionem Dei intuitivam*, & consequenter media ad illam consequendam necessaria, fuisse *debita primo homini*, atque hanc doctrinam innovasse Fulgentium Bellelli, etsi Bajum *fraudulenter objurgat, arguit, & increpat*. In eo sitam esse F. Bellelli fraudem obtrectator affirmat, quod Augustinianus Theologus docuerit *creaturæ rationali debitam non fuisse gratiam habitualem, & virtutes infusas*. Obiter notat, *Fratrem Bellelli*, dum vult adversus Bajum gratiam *habitualem* & virtutes infusas fuisse supernaturales, eo ipso velle eas fuisse indebitas; *nam vox ista*, Naturale, inquit pag. 190. *idem sonat ac debitum, similiter ista*, Supernaturale, *idem significat ac indebitum*. Addit Bajum nullibi asseruisse, gratiam *habitualem*, & virtutes infusas *debitas fuisse primo homini*, cum potius in dubium revocaverit, an homini illas Deus revera concesserit, ut constat ex cap. 2. Opusculi de charitate. Miratur propterea, quod *Frater Bellelli* talem *frontem* habuerit, ut Bajo falsam doctrinam adscripserit, quo damnatas theses in alienum sensum detorqueret, atque censuram Pontificiam vitaret. Concludit hoc paragrapho, *Fratrem Bellelli turpiter falli, cum talibus effugiis cæteros putat fallere.*

Facillimè hæc diluuntur ex dictis; nunquam enim proscripta fuit sententia, quæ docet hominem absque *intuitiva Dei visione* futurum fore miserrimum; quoniam nunquam proscripta fuit sententia altera, quæ propugnat ipsam visionem *intuitivam* esse finem imaginis Dei *connaturalem*, quoad inclinationem & appetitum; sed ea tantummodo opinio damnata est, quæ asserit media necessaria ad visionem illam consequendam fuisse homini à Deo condito & integro naturalia, proportionata naturæ, eique debita, quomodo debentur proprietates, quæ ex ipsa natura bene constituta oriuntur, ut inquit Bellarminus, de quo cap. 1. §. 1. Nec Fulgentius Bellelli gerit sese fraudulenter, dum inquit damnatum Bajum, propterea quod dixerit *gratiam habitualem, & virtutes visas, debitas primo homini:* id enim, quod vir præclarissimus, quantum attinet ad gratiam *habitualem*, scripserant Gonetus, Estius, Norisius, aliique plurimi, imo & ipse Anonymus pag. 69. qui hæc non objiceret & recoqueret, si memoria polleret tenaciori. Mirandum vero non est, hæsitasse Bajum an gratia *habitualis & virtutes infusæ* sint admittendæ, quando eas inter naturalia dona, & proprietates naturæ adhuc integræ annumerandas esse putavit: sed hoc potius, multumque mirandum, illos tanquam Bajanistas traduci, qui illam gratiam, virtutesque supernaturales, atque à naturæ bene constitutæ naturalibus qualitatibus plurimum discrepantes esse fatentur. At de his plura capite præcedenti, in quo gerras istas, & cavillulas dissipavi. In his autem, quæ Anonymus subjicit, *Vox ista*, Naturale, *idem sonat, ac debitum: similiter ista*, Supernaturale, *idem significat, ac indebitum*, nemonon videt pertenuem ac fallacem accusatoris hujus memoriam, simulque doctrinam parum alienam ab illo eodem errore, cujus alios insimulat, & proculdubio falsissimam. Pagina enim 73. *Bajanismi Redivivi* docet auctor creationem primi hominis ampliori significatione vocari gratiam, *Cum sit beneficium gratuito concessum Deo, utpote quod potuisset non concedere.* Sunt ergo beneficia quædam gratuita, ideoque *non debita*, cujus generis sunt munera creationis, quæ tamen non sunt dona *supernaturalia*. Addit eo loci accusator memoriosissimus, *Gratia etiam*

Responderur ad singula.

dici poteſt omne beneficium indebitum, creaturæ conceſſum, etiamſi ordinem naturalem non excedat. Debitum itaque non idem ſonat, ac *Naturale.* En ſingularis, quem innuebam, memoriæ lapſus. Manifeſtum inſuper eſt ex cap. 1. §. 3. Bajum appellaſſe dona collata primo homini *gratiam*, ſed in ſenſu ampliori, & *non improbanda ratione*, quatenus non debebantur meritis præcedentibus, & gratuitâ Dei bonitate collata fuerunt, & nihilominus in ſenſu Baji illa dona non erant *ſupernaturalia.* Verum ſi idem ſignificat *ſupernaturale*, ac *indebitum;* collata primis parentibus dona, errore Baji ſalvo atque immuni, dici poterunt ſupernaturalia, quoniam fatente Bajo fuerunt *indebita*: imo ſupernaturalia dona dicenda erunt natura, creatio, liberum arbitrium, & gratia Pelagianorum; non debita, ſed *gratuita Dei bonitate donata.* Falſiſſima proinde eſt illa *indebiti*, ac *ſupernaturalis* promiſcua ſignificatio, ex qua ſequeretur non fuiſſe naturalia, ſed ſupernaturalia, corpus, animam, pulchritudinem, juventam, robur, paradiſum voluptatis, dominium ſupra feras, & volucres, aliaque plura naturalis ordinis, quæ primo homini nullatenus erant debita. Quapropter inter ſupernaturale & indebitum ita diſtinguendum eſt, ut *indebitum* dicatur, quod non debetur præcedentibus meritis, ſive naturalis ordinis illud ſit, ſive naturalem ordinem tranſiliat; *ſupernaturale* vero dicatur, quod non pertinet ad naturalem rerum conſtitutionem, neque à natura promanat, neque ab aliqua naturali cauſa, ejusque ſolitaria virtute poteſt produci, atque id etiam à Maſtrio traditum eſſe conſtat ex cap. 1. §. 6. num. 2. Nec ergo fallit, nec fallitur quisquis hæc docet: ſed potius adverſarius, ut phraſi utar Terentiana, *fallacia alia aliam trudit.* Non deſunt præterea Theologi præſtantiſſimi aſſerentes non requiri ut aliquid ſit *vere gratia, ac beneficium indebitum*, nobisque per Chriſtum Divina miſericordia præparatum, quod ſit ordinis ſupernaturalis, ſed gratiam diſtinguunt in ſupernaturalem, ac naturalem; pro qua ſententia laudantur à Baſilio Poncio Relect. de Grat. pag. 53. & 69. Aegidius in 2. diſt. 26. S. Thomas 2. 2. quæſt. 136. art. 3. ad 2. Capreolus in 2. diſt. 29. q. 1. Bellarminus lib. v. de Grat. & lib. Arbitrio cap. 2. Vaſquez 1. p. diſp. 88. cap. 1. & 1. 7. diſp. 189. cap. 16. Molina in Concord. d. 14. & 35. Leſſius de Aux. in Appendic. cap. 10. aliique permulti, de quibus eo loci Baſilius Poncius. Verum id quoque ignoravit, qui ait, *Vox iſta* Naturalis *idem ſonat*, ac debitum.

Itaque ut ab eximio aliquo Theologo percipiamus, quo ſenſu *naturale* accipi debeat in ea quæſtione, in qua de originali juſtitia, & de gratia primi hominis adverſus Novatores pertractatur, adeamus clariſſimum controverſiarum Chriſtianæ Fidei auctorem, Robertum nempe S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalem Bellarminum. Is de Gratia primi hominis cap. 5. demonſtraturus rectitudinem, quam in creatione Adam accepit, fuiſſe *naturale donum*, ait multis modis dici aliquid *naturale*, quorum primi tres etiam ſupernaturalibus gratiarum muneribus competunt; ideoque docet quæſtionem agitari de *naturali* juxta quartam propriamque ſignificationem. Eſt enim *naturale* primo modo ſumptum, quod habetur à nativitate: ſecundo modo quod eſt naturæ conſentaneum, quodque ipſam naturam non deſtruit, ſed ornat: tertio modo quod tametſi donum ſit gratuitum, tamen naturam juvat, ac perficit in operibus naturalibus. His autem tribus modis explicatis, *Quarto naturale vocatur* (inquit Bellarminus) *quod aut eſt pars naturæ, aut fluit à principiis naturæ: qua ſignificatione corpus & animus, facultates quoque tum ſentiendi, tum intelligendi, atque operationes quæ ab eisdem facultatibus exercentur, naturalia eſſe dicuntur. Atque hæc eſt ſignificatio, de qua hoc loco proprie diſputamus, & naturali, hoc modo conſiderato, valde proprie opponitur ſupernaturale.* Ac paucis interjectis, *Jam igitur Adverſarii cenſent, rectitudinem illam, in qua creatus eſt Adam, fuiſſe illi naturalem hoc ultimo modo, nimirum quod fuerit quædam ſanitas debita naturæ, aptaque naſci ex ipſa natura bene conſtituta, id eſt, non corrupta: & nunc hominibus, qui eam rectitudinem amiſerunt in Adamo, deeſſe bonum aliquod naturale, quale deeſſet pecudi ſi cæca, vel claudicans, vel febricitans naſceretur. Et ſi nunc alicui homini originali illa juſtitia divinitus redderetur, dicerent eam eſſe donum ſupernaturale per accidens, non per ſe, ut diximus de oculis redditis cæco nato.* Eadem omnino cum hæreticis, adverſus quos diſputat Eminentiſſimus Bellarminus, ſenſiſſe Michaelem Bajum teſtatur Bellarminus ipſe, citatus cap. 1. §. 1. num. 3. & hoc à nobis demonſtratum eſt eodem cap. §. 3. num. 3. & 7. In his ergo controverſiis, in quibus adverſus

Bellarm. tom. 4. pag. 7.

sus hæreticos, & adversus Bajanistas tenemur asserere rectitudinem, atque integritatem primi hominis non fuisse naturalem, vox ista *naturalis* debet accipi, quatenus *naturale est pars naturæ, aut fluit à principiis naturæ.*

Addamus Bellarmino Guillelmum Estium inter Theologos Scholasticos præstantissimum: qui dist. 25. secundi senten. libri, postquam plura argumenta præmisit, quorum aliqua videntur demonstrare gratiam angelorum ac primi hominis fuisse naturalem, aliqua vero, inter quæ comprehenduntur etiam Bajani articuli 21. 23. 24. 27. 53. & 76. in quibus enuntiatur & continetur proscriptum dogma, de quo nunc disputamus, ut inquit auctor *Bajanism. Rediviv.* pag. 3. & 76., evincunt gratiam illam fuisse supernaturalem, §. 4. propositam quæstionem solvit hac distinctione ei, quam attulit Bellarminus, si nillima: „Si naturale id dicatur, quod Deus indidit, aut contulit cuique rei quando naturam ejus instituit; hoc modo non dubitatur ab iis, qui hominem in gratia conditum docent, quin gratia fuerit ei naturalis: quomodo etiam corporis immortalitatem ei naturalem fuisse diximus ad dist. 19. Rursum si naturale dicatur, quod naturæ consentaneum est, quodque eam ornat ac perficit, etiam hoc modo certum est gratiam non solum primo homini fuisse, verum etiam nobis esse naturalem, ut & cæteras etiam virtutes, ipsamque adeo vitam æternam. Quod si naturale vocetur, quod cuique inest à nativitate, sive sit naturæ bonum & perfectivum, sive è contrario malum & noxium; hoc quidem pacto justitia & gratia primo homini naturalis erat, nobis autem peccatum, & gratiæ privatio naturalis est, juxta illud Apostoli Ephes. 2. *Eramus natura filii iræ.* Verum præter hæc, & proprissime id dicitur naturale, quod est aut ipsa natura, aut pars naturæ, aut quod à naturæ principiis profluit, quodve in natura sufficientem causam habet. Juxta quem modum corpus & anima, sensus, intellectus, cæteræque facultates animæ cum suis operationibus naturales dicuntur: quomodo etiam artes, scientiæ, cæterique habitus, qui solis naturæ viribus acquiri possunt, recte vocantur naturales. Hoc autem modo gratia non potest dici naturalis fuisse primo homini. Constat enim quod neque natura ipsa, neque pars naturæ ejus fuerit, neque potentia naturalis, neque habitus ejusmodi, quem solis naturæ viribus acquirere possibile sit. Sciendum autem inter quatuor modos jam enumeratos, quibus aliquid naturale dici consuevit, solum postremum proprie opponi ei, quod dici solet supernaturale. Nam ei, quod primo, aut tertio modo naturale dicitur, id opponitur quod rei institutæ, aut genitæ postea advenit, sive naturaliter adveniat, sive secus, & sive bonum sit, sive malum. Ei vero, quod secundo modo naturale dicitur, opponitur id, quod est contra naturam. Cum ergo quæritur, utrum gratia fuerit primo homini naturalis, an supernaturalis, si supernaturale intelligas id, quod communiter Theologi intelligunt, necesse est naturale accipi in ea quæstione postremo modo jam explicato. Quocirca ad quæstionem simplex & absoluta erit responsio, non naturalem, sed supernaturalem primo homini fuisse gratiam. „Hoc est Theologice loqui, & recte id, quod est *naturale*, percipere.

Estius tom. 2. pag. 203. edit. Paris.

In tertio paragrapho illud Anonymus in Fulgentio Bellelli censoria animadversione perstringit, quod ideo supernaturalem dixerit beatitudinem, quia omnes superat naturæ vires; affirmatque id nunquam fuisse negatum à Bajo, & idcirco vitari non posse hoc effugio Pontificiam censuram. Rodit insuper, vellicatque distinctionem inter finem, & media, quorum unum Imagini Dei *naturalem*, hæc *supernaturalia* lib. 3. cap. 12. *de statu creat. rat.* Augustinianus Scriptor asseruit. Hunc sibi non constare pronuntiat, eoquod simul visionem intuitivam *naturalem*, ac *supernaturalem* constituerit, naturalem quantum *ad appetitum, & inclinationem, quia sola est naturæ rationalis requies, & beatitudo;* supernaturalem, *quoniam non est naturæ viribus assequibilis, sed per superaddita naturæ adjutoria.* Appellat hæc inanem verborum fucum, quo nemo *perlectari* debet, cum iisdem cavillationibus usus fuerit Jansenius, quem F. Bellelli perfecte imitatus nec à Baji doctrina recedit, nec declinat Pontificiam censuram. Provocat demum virum in pace dormientem, ut indicet quo in loco Bajus gratiam, aut *naturam*, aut *proprietatem naturæ* appellaverit, siquidem hoc Jansenianum effugium merito contempsit Urbanus VIII. damnans librum Iprensis Episcopi, quod contineret doctrinam in Bajo proscriptam.

Bajan. Rediv. pag. 139. 3. Commentum tertium.

Repetitæ cantilenæ sunt istæ. Enimvero existimasse Bajum, quod homo *solius naturæ viribus* assequi valeat *intuitivam*

Respondetur

tivam Dei visionem, gratiamque ad id assequendum necessariam a donis naturalibus non sejunxisse, evidenter demonstratum est in primo hujus velitationis capite §. 1. 2. & 3. Insuper non esse commentum Jansenianum, nec subterfugium illitum inani fuco verborum, nec assertionem in Bajo, vel in Jansenio ab Urbano VIII. vel ab alio Romano Pontifice anathemate inustam, sed vulgarem, imo judicio Molinæ communiorem sententiam Scholasticorum, quod *visio Dei per essentiam* sit homini, & angelo finis *naturalis* quoad appetitum, & *supernaturalis* quoad assecutionem, constat ex eodem capite §. 6. Præterea nullatenus repugnare, quod *intuitiva* visio Dei sit finis *naturalis* creaturarum rationabilium, quantum attinet ad inclinationem, & *supernaturalia* sint media, quibus ad visionem illam perveniunt, norunt, qui lectitarunt ejusdem Molinæ, Bellarmini, Mastrii, aliorumque locupletissima testimonia: norunt, qui sciunt rationalem animam separatam à corpore naturaliter hujus unionem appetere, quam tamen assequi non potest naturæ viribus: norunt denique adolescentuli in castris dialecticorum luctantes, quorum neminem fugit pronuntiatum illud; *Contradictio est de eodem secundum idem.* Legat, obsecro, adversarius vel unum Recupitum lib. VI. de Verit. quæst. 1. asserentem, ac demonstrantem has propositiones, *In homine est appetitus innatus ex affectu ascendendi ad cognitionem perfectam primæ causæ: Stat in homine appetitus innatus visionis Dei, etiam sine potentia naturali ad eandem: Appetitus naturalis nihil aliud est, quam habitudo naturæ ad aliquid, quo habito sit quies, quo non habito sit tendentia ad illud: Ex cognitione Dei naturali abstractiva & imperfecta incitatur desiderium cognoscendi primam causam perfecte, & per essentiam: Nihil finitum potest quietare desiderium intellectus: Cognitio Dei abstractiva est inquietativa; & quo magis perfecta, magis inquietativa: Potentia, quæ respectu summi boni ut assequibilis dicitur obedientialis, respectu ejusdem ut appetibilis dicitur appetitus innatus, prout est principium inclinativum ad desiderium frequens ejusdem.* Quid in argumentis, quæ appellat *Bellina, vana, tædiosa, sophismatibus plena*, offendere potuit Anonymus, quod in hisce propositionibus non contineatur, aut ex iisdem non inferatur, si excipias harum barbariem, tumidamque sermonis rusticitatem?

P. L. Cæsar Recupitus p. 454. & seqq.

Baian. Rediv. pag. 169.

Pergit accusator demonstrare quomodo Bajus, & *F. Bellelli* inter se conveniant circa *impossibilitatem status puræ naturæ*, hujusque convenientiæ hæc argumenta producit. 1. *Uterque asserit debitam creaturæ rationali charitatem actualem necessariam ad obtinendam beatitudinem.* Ludibundum argumentum, quoniam Bajus charitatem illam naturæ viribus, Fulgentius Bellelli supernaturali gratiæ auxilio adscribendam existimat. 2. *Si gratia habitualis est medium ad obtinendam visionem Dei, igitur & hæc debita erat primo homini; aut contra, si non erat debita, non est medium necessarium, potuitque sine gratia habituali visio Dei intuitiva obtineri, ideoque non accipient rationem meriti opera, ex quo fiant ab homine in statu gratiæ constituto: quod est damnatum in Bajo.* At hæc quoque futilis cavillatio; nam quamvis dicatur *gratiam adoptionis* fuisse debitam *ex lege providentiæ*, ut videtur asserere P. Bellelli pag. 468. non inde tamen sequitur illam gratiam non esse supernaturalem: & rursus accusator *debitum*, ac *naturale* confundit. Deinde per gratiam actualem, quæ conferenda erat homini tanquam medium ad beatitudinem consequendam, poterat homo mandatis obtemperare, & *de congruo* promereri justificationem: hac vero divinitus collata, promereri *de condigno* beatitudinem: nam in sententia plurimorum Theologorum de facto angeli, & homo conditi fuerunt *absque gratia sanctificante*, non tamen destituti mediis necessariis ad finem suum consequendum; & in statu naturæ lapsæ eadem media conferuntur permultis nondum justificatis 3. *Quod Bajus asseruit in damnata propositione 42. justitiam, qua justificatur impius non consistere in gratia aliqua animæ infusa; hoc idem asseruit Frater Bellelli demonstrans libro 1. de statu creat. rat. cap. 11. actualem charitatem justificare.* Cæterum ficulnea est tertia hæc objectatio, primum quia eandem cum Fulgentio Bellelli sententiam propugnant Theologi præstantissimi, inter quos Gabriel Vasquez in 1. 2. disput. 203. cap. 3. Deinde Theologus noster profitetur se loqui non de justitia, quæ est remissio peccatorum, sive de justificatione *absoluta*, sed de justitia *initiali & inchoata.* Præterea fatetur inchoatam illam justitiam non esse *justificationem*, sed à vera *justificatione* sejungi: hanc vero nunquam separari à remissione peccatorum, meritoque damnatum fuisse Bajum, qui proposit. 43. veram justificationem à remissione peccatorum segregavit. 4. *Rejecit Ful-*

4. Commentum quartum etiam solvitur.

Vide Bellel. ib. pag. 48. 67.

Fulgentius Bellelli, quod tradunt Theologi Orthodoxi, charitatem actualem justificare dispositive, non formaliter, scribens formaliter, & natura sua actualem conversionem creaturæ ad incommutabile bonum reddere animam justam: nihil autem audacius, nihil expressius asserere ausus est Bajus, ut constat ex propositionibus 13. 15. 2. 42. & 66. quas F. Bellelli silentio præterire maluit, quam inani effugio ad sensus mere commentitios deflectere. Verum his verbis immerito crimen à se confictum Censor exaggerat. Enimvero ut Augustinensis Theologus audaciæ, & Bajani erroris posset jure meritoque redargui, ostendendum foret, quod non tantum charitati actuali adscriberet rationem quamdam *inchoatæ justitiæ*, verum etiam quod sine charitate *habituali* agnosceret cum Bajo *veram justificationem, ac meritum vitæ æternæ:* hunc enim esse sensum damnatum illarum propositionum præmiserat idem accusator parte 1. pag. 33. At P. Bellelli tota illa dissert. præter charitatem actualem admittit charitatem *habitualem, & sanctificantem, quæ animam sanctam, & justam reddit permanenter*: huic charitati, & gratiæ habituali tribuit, *ut hominem faciat filium Dei adoptivum:* negat sine eadem gratia esse in creatura rationali *jus proximum* ad intuitivam Dei visionem, quæ omnia præcitatis Baji propositionibus adversantur. Vide supra §. 3. hujus capitis. *5. Affirmans P. Bellelli justificationis nomen ab Augustino latiori significatione non semel acceptum, non recedit ab errore Bajani articuli 43. quo asseritur in Catechumenis ante baptismum esse veram justificationem, separatam tamen à remissione peccatorum: atque ad vomitum rediens novis momentis ex Augustino calumniose fictis, semper probare nititur charitatem actualem formaliter esse hominis justificationem. Futilius quoque miserrima illa distinctione justificationis perfectæ, & imperfectæ, propositionem damnatam nititur evitare, cum ea, quæ non differunt, nisi sicut perfectum differt ab imperfecto, ejusdem sint speciei, ideoque tam perfecta, quam imperfecta justificatio, vera est, atque speciei ejusdem. Frustra itaque F. Bellelli semetipsum de Bajanismo purgare tentat, maxime quod etiam Bajus in Opusc. de Justit. cap. 7. de Catechumeno, & pœnitente, etiamsi proposito & conversatione multos Dei filios superet, inquit, Nondum potest justus vocari. Nullatenus ergo F. Bellelli doctrina à Baji doctrina discrepat, nec potest à se notam Bajanismi amovere.* Verum & hæc argumentatio contra Fulgentium Bellelli solum verborum strepitu constat. Bajus enim *intelligebat* (inquit Gabriel Vasquez in 1. 2. disput. 192. cap. 1. num. 4.) *Catechumenos per gratiam fidei & charitatis vere esse justificatos, & habere meritum vitæ æternæ; tamen ad eam consequendam indigere remissione peccatorum per sacramentum. Sic docebat ille prop. 19. & 33.* Quo autem in loco invenies Fulgentium Bellelli appellare charitatem actualem, initialem atque imperfectam, *justificationem* talis generis, quæ habeat *meritum vitæ æternæ?* Præterea etiamsi Theologus noster docuisset hominem justificari *tam actu dilectionis Dei super omnia, quam habitu;* nonne idem docuerunt perlaudatus Vasquesius, & si huic fides habenda est, Ruardus Taper, Hosius, Casalius, aliique Theologi præstantissimi? Imperite ergo, aut malevole Anonymus in unum permiscet sententias Catholicas, atque Bajanas. Lege dissert. 4. Lamberti Le-Drou cap. 1. pag. 360. Insuper tantum abest, ut Bajus perfectam ab imperfecta justitia distinxerit, ut expresse docuerit oppositum prop. 60. & 61. de quibus egimus dissert. 1. §. 1. num. 9. Rursus in Catechumeno ante remissionem peccatorum asseruit Bajus *charitatem, quæ est legis plenitudo:* cum doctissimus Bellarminus lib. 2. de Pœnit. c. 13. affirmet *neminem recte vivere, neque legem implere, nisi justificatum.* Ad hæc charitatem *inchoatam* esse *inchoatam* justitiam, & charitatem *perfectam* perfectam justitiam, revera Augustinus scribit cap. postremo *de natura & gratia*, neque F. Bellelli *contumelioſe* id fingit; sed contumelioſe id illi imputatur quod fingat. Postremo tametsi perfectum & imperfectum sint *ejusdem speciei*, uni tamen debetur prærogativa, quæ non debetur alteri; nam calor intensus trahit secum *substantialem formam*, quam non trahit calor remissus: & charitati perfectæ ac prædominanti conjuncta est ea gratia, quæ sanctificat, & est consortium divinæ naturæ; quæ gratia non semper conjuncta est charitati initiali, atque imperfectæ. Non pigeat legere, quæ scripsimus lib. 35. cap. 6. in quo hæc omnia fusiori stylo enodavimus.

De statu creat. rationalis pag. 9. 25. 468.

Tom. 2 p. 362.

Vasq. ibid. disp. 202 p. 449. & seqq.

Bajus de Charit. cap. 7. tom. 1. p. 93.

Vide de modo Reparat. lib. 5. cap. 10. p. 329.

Prosequitur suam accusationem Anonymus, & quinta sectione agit de immunitate à morte, à concupiscentia, ab ignorantia, cæterisque hujus vitæ miseriis: in qua immunitate asserenda contendit Fulgentium Bellelli non recedere à Bajo; sed abstinet ab impugnanda sententia

5.

Bajan. Redivi. pag. 206

tentia illa quantum *ad concupiſcentiam* ſpectat, quoniam nonnulli Theologi docuerunt Deum non potuiſſe hominem condere obnoxium ipſi concupiſcentiæ. Qua autem ratione hanc *F. Bellelli* cum Bajo cohærentiam demonſtrant? Primum quoniam propoſitionibus 53. & 69. Baji *diſtortos ſenſus affingit, nec erubeſcit ad nauſeam usque iterare, quæ Bajaniſtæ evomuere de famoſa virgulæ transpoſitione. Ait quoque F. Bellelli propoſitionem 53. falſam eſſe in ſenſu Baji, at non eſſe falſam, ut ſonat, cum Deus non potuerit hominem condere peccatorem, qualis nunc naſcitur. Id vero nec in Baji mentem venit unquam, ſed negavit is tantum, non poſſe hominem condi corpore fragili, & morti obnoxio, animoque hebeti, atque prono in voluptates & ſenſuum oblectamenta; oppoſitum vero docuerunt in Expoſitione illa ſua ſæpius commemorata Theologi Lovanienſes. Ulterius Fr. Bellelli nunquam in Opere de ſtatu creat. ration. dignatur reſpondere in quo ſenſu propoſitio illa 53. Baji ſit falſa. In tractatu autem altero de modo reparationis excogitavit ſenſum alium fictitium, nempe quod Deus non potuiſſet creare hominem, qualis nunc naſcitur, veræ gratiæ indigentem; ita enim ſcribit lib. 4. cap. 8. & in propoſit. Quesnelli 70. §. 2. At nullum verbum in prop. 53. quæ hanc limitationem requirat; ſed damnata illa eſt in rigore, & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento, ideoque in illo fictitio ſenſu, quem illi F. Bellelli nititur attribuere.* Præterea quodnam diſcrimen eſt *inter Bajum, & hunc Baji diſcipulum*, cum uterque aſſerat creaturam rationalem non potuiſſe à Deo condi *abſque gratiæ adjutorio*, non potuiſſe creari *abſque ordinatione in viſionem Dei intuitivam?* Uterque ergo meretur affici *eadem cenſura.* De immortalitate etiam Auguſtinianus Theologus pertractans *ſubtili & doloſa evaſione* vitare enititur cenſuram propoſitionis 75. dicens *immortalitatem primo homini debitam ſolummodo fuiſſe titulo juſtiſſimæ providentiæ, damnatum vero Bajum, quod debitam dixerit tanquam naturæ proprietatem.* In hoc ſemper *Novatores* errant, quod *contumaciter* affirmant Deum fore injuſtum, *ſi mortalem crearet hominem, antequam peccaret.* Quod ſpectat ad propoſit. 69. Baji, quæ eadem eſt cum 20. Quesnelli, *ut fucum faciat incautis*, F. Bellelli *per varias mendacii ac fraudis ambages*, inquit, *Fide tenendum eſſe, quod Deus aliquoties innocentes afflixit, cum animæ in purgatorio exſolvant temporalis pœnæ reatum, parvuli baptizati plerumque doloribus plectuntur, & permulti, qui carent gravis peccati macula, ſæpe afflictionibus purificantur. Quis, niſi deſipiat, hunc ſenſum tribuit Quesnellianæ propoſitioni?* At neceſſum erat hæc confingere, ut error proſcriptus à Summo Pontifice *ſartus tectus* perſiſteret. Quid plura? Errorem Baji & Quesnellii renovavit *F. Bellelli*, dum lib. 3. *de ſtatu creat. rationalis* ante peccatum cap. 26. ait, *Alienum eſſe à juſtitia Dei, ut innocentes vel levi pœna puniantur.* His invicte probatum eſt, in ſcriptis F. Bellelli *reviviſcere doctrinam Baji de impoſſibilitate ſtatus puræ naturæ, quæ doctrina ad tria capita revocatur.* 1. *Quod Deus non potuit condere creaturam rationalem abſque juſtitia originali, nec ei denegare media ad ſalutem neceſſaria.* 2. *Non potuit illam creare, quin deſtinarit ad viſionem ſui ipſius intuitivam.* 3. *Non potuit illam creare obnoxiam morti, concupiſcentiæ, ignorantiæ, cæterisque hujus vitæ miſeriis. Quos errores F. Bellelli fuſe pertractat, propugnat, atque acerrime defendit in aureolo illo Opuſculo* De ſtatu creaturæ rationalis ante peccatum. Hactenus accuſator.

Hæc, quæſo, talia ſunt, propter quæ Fulgentius Bellelli non Bajaniſmi tantum, verum etiam *inverecundiæ, mendacii, fraudis*, & *contumaciæ* reus palam, editisque voluminibus erat traducendus? At hæc omnia ſæpe iterumque, in hac etiam diſſertatione, eradicata fuerunt, evulſa, contrita. Oro, ſi quid humanitatis in Scriptore tali atramento, ac venenato ſtylo memoriam optimi viri vellicante, reſiduum eſt, ut humaniter excipiat quod ipſius argutiis, non invictis, ſed vitreis, non ſolidis, ſed ventoſa indignatione tumentibus, inflatisque reponam. Ac primum, ſi nonnulli Theologi, imo bene multi, & quidem graviſſimi, prout demonſtravi cap. 1. §. 7. docent non potuiſſe hominem à Deo condi ſubjectum motibus concupiſcentiæ, qua nunc laceſſimur; propoſitio igitur 53. Baji non eſt damnata, niſi prout complectitur dona quælibet primæ conditionis, ac ſingillatim *gratiam ſanctificantem*, & exaltationem in Divinæ naturæ conſortium, ut explicarunt præclari viri, Eſtius, Gonet, Noriſius, de quibus cap. 1. §. 1. inſtitutus eſt ſermo. Inſuper ſi adverſarius abſtinendum putat à ferenda cenſura in opinionem illam circa concupiſcentiam, quam nunc experimur, quoniam revera opinionem ipſam tenent Orthodoxi quidam Theologi

Solvitur ut terius.

logi, debuerat pari ratione abstinere à convitiis, censurisque in sententiam, qua defenditur *impossibilitas status purae naturae*, quoniam & hanc propugnant Orthodoxi Theologi bene multi, ut item demonstravi cap. 1. sect. 1. num. 13. & sect. 9. num. 12. Jamvero quantum spectat ad propositionem 53. Baji; quod Fulgentius Bellelli praemittit de interpunctione Pianae Bullae, quamquam à me commentum reputetur, probatur tamen Catholicorum nonnullis, & insuper Theologus noster non valde dubiam esse testatur; adhibetque insuper responsiones alias, ex Vasquio, Norisio, La-Fosse, & ex aliis depromptas; quas omnes verbis auctorum suorum in priori hujus dissertationis capite praemisimus. Immerito itaque vir probatissimus, fraudis, contumaciae, & inverecundiae hac de causa reprehenditur. Propositionem vero illam quinquagesimam tertiam, *ut sonat*, & in aliquo sensu veram esse, eoquod homo non potuisset à Deo condi cum peccato, cum quo nunc omnes nascimur, recte sapienterque P. Bellelli affirmavit, idemque scripserant Cardinalis Norisius, & Pater Macedo, prout constat ex dictis cap. 1. §. 1. num. 12. Neque hoc Bellelli, Norisius, Macedo tradiderunt, quasi crediderint fuisse Michaelem Bajum in ea sententia, quod Deus potuerit condere hominem in peccato: sed ut ostenderent propositionem 53. *ut sonat*, esse veram, & damnatam in sensu ab assertoribus intento. Ait accusator, non dignari F. Bellelli in Opere *De statu creaturae rationalis*, quod Opus ironice *aureolum* vocat, assignare sensum illum auctoris damnatum. Aureolum, fulgidissimumque mendacium! Libro enim tertio, cap. 28. de sensu illo damnato accurate pertractat; & propositionem 53. damnatam fuisse affirmat, quoniam Bajus putabat concupiscentiam esse *formaliter* peccatum, atque hinc inferebat. non potuisse hominem creari obnoxium concupiscentiae, quia non potuit creari in peccato: atque haec eadem est responsio Cardinalis Norisii, & Patris Macedo, ut supra vidimus. Addit P. Bellelli, juxta mentem quorumdam Theologorum, eandem propositionem fuisse proscriptam, quia Deus potuit condere creaturam rationalem *sine gratia sanctificante:* atque hanc responsionem esse Goneti, Estii, & Fulgentii Fossei, luce meridiana claret ex primo capite praecitato. Respondit eo quoque in loco P. Bellelli damnatam propositionem illam, quoniam Bajus putabat primae conditionis dona ita fuisse debita, ut pertinerent ad naturalem constitutionem, seu naturalem quamdam proprietatem. Altera item responsio, quae traditur *de modo Reparat.* lib. IV. cap. 18. pag. 212. nempe quod Bajus negaverit hominem in statu integritatis *fuisse veraе gratiae indigentem*, non sensus distortus, sed verissima sententia est: siquidem Bajus aperte in primo homine negavit gratiam naturae superadditam, quod evidentissime demonstravi cap. 1. §. 2. & 3. Corruit ergo universa calumniae adversus virum praeclarissimum machinatio. Quod autem pertinet ad propositionem 69. Baji, & posit. 70. Quesnellii, constat responsionem P. Bellelli probatam antea insigni Theologo Tolosano. Vide cap. 1. §. 9. num. 8. Adde propositiones istas non spectare ad statum *purae naturae:* sed ad praesentem *naturae lapsae*, in quo immunitas à morte, caeterisque miseriis est beneficium indebitum: mors autem, & afflictiones sunt quidem peccatoribus poena peccati, sed justis convertuntur à Deo in exercitium virtutis, in occasionem meriti, & in gloriae incrementum. Eadem insuper P. Bellelli responsio expresse traditur à S. Thoma lib. IV. adversus Gentiles cap. 52. 79. & 81. ubi *suppositа Dei providentia* demonstrat mortem, hujusque vitae defectus esse poenam peccati: imo traditur quoque à S. P. Augustino innumeris in locis, ac praesertim lib. 6. Op. Imperf. num. 39. atque id etiam demonstratum est cap. 1. §. 7. & 8. Non ergo Theologus noster *dolosa evasione* nititur Pontificiam censuram effugere; sed Accusator dolosa insimulatione ventilat Theologi nostri cineres. Utinam adhuc viveret! Aquilam cornix non provocasset. Haec tamen pro illius vindiciis, & objectorum refutatione sufficiunt: nam quae opponuntur de tribus illis capitibus, ad quae reducenda est quaestio de *Impossibilitate status purae naturae*, confutata fuere cap. 1. §. 6. 7. 8. & 9. Jam ergo unum, quod superest, expendamus.

De statu creat. rational. pag. 498. & seq.

Vide Praefat. num. 15.

Ibidem pag. 504. & 505.

Sectione ultima, ac sexta invehitur in Apologiam, quam in Opere *De modo Reparat.* inclytus Augustinianus Theologus exornavit, affirmans lib. 4. cap. 18, Bajum de facto docuisse, primum hominem fuisse conditum in *pura natura*, & nihil huic errori magis esse contrarium, *quam naturam puram tam de facto, quam de possibili de medio tollere.*

Bajan. Rediv. pag. 217. 6.

Insultat ulterius Anonymus.

Audaciæ eximium scriptorem rursus damnans furibundus insectator, ait illum confugere *ad paradoxum hactenus inauditum:* inquit eum *verbis ludere ac fallere*, usurpare *sensus varios atque ambiguos*, *fidelem esse novatorum discipulum:* quæ eo tantum animo attigi, ut appareat cur Anonymum dixerim furibundum insectatorem. *Quid est enim aliud furere* (inquit in Pisonem Marcus Tullius) *nisi non cognoscere homines?* Etsi enim, quod absit, Fulgentius Bellelli propria opinione deceptus in errorem prolapsus foret; nunquid propterea dicendus audax & temerarius, illusor, fucum faciens, novatorum discipulus, fictitii sensus, effugiorum, fraudum, mendaciorumque captator, quibus vocabulis, ubicunque ab Anonymo, à viro scilicet prudente, temperato, erudito, hac mente, hac lingua, hac scientia prædito nominatur, continuo lædituri & proscinditur? Sed quare Apologia illa dicenda est *paradoxum inauditum?* Quoniam, ait accusator, quidquid sit de verbis illis, *Impossibilis est status puræ naturæ*, certum est damnatum esse Bajum, *quod asseruerit non potuisse rationalem creaturam condi sine ordinatione ad intuitivam visionem Dei, neque absque charitate, & mediis ad æternam salutem obtinendam necessariis: & certum quoque est damnatum esse Bajum, quod docuerit non potuisse hominem condi obnoxium morti, cæterisque hujus vitæ miseriis: quæ F. Bellelli pariter docens eadem pœna afficiendus est, et, ne Bajanismi mole opprimatur, simulat aliquem à Bajo recessum. Imo calumniose imputat Bajo, quod docuerit non solum status puræ naturæ possibilitatem, sed etiam realem existentiam, cum Bajus in locis pene innumeris contrarium tradat. Assignet F. Bellelli textum Baji, referat Bajana verba. Falso id imputat Bajo, falso, ut imperitis fucum faciat, Bajo calumniam inflat. Neque enim aliquem movere debet quod Bajus vocem naturalis usurpaverit loquens de primi hominis integritate; siquidem demonstratum est Bajum naturale dixisse quod est debitum. Instat F. Bellelli nullibi damnatam esse propositionem illam, Impossibilis est status puræ naturæ: at Theologi ex dogmate definito per legitimam consequentiam illam inferunt. Habemus igitur confitentem reum, qui acerrime propositionem illam defendit. Præterea F. Bellelli in varias abiit contradictiones; quippe rejiciens impossibilitatem status puræ naturæ, puram naturam accipit communi sensu Catholicorum; dum vero Bajum simulat impugnare, naturam puram appellat, quæ ordinata est in intuitivam visionem Dei, & charitate cæterisque donis est prædita. Si sincere Bajum refellere voluisset, debuisset ostendere sensisse Bajum, quod Deus potuerit condere rationalem creaturam absque donis superadditis. Sed hoc Bajus non docuit, imo expresse contrarium asseruit. Id etiam docuit F. Bellelli cum Bajo sentiens. Insuper in eadem Apologia infructuose repetit, quod alibi tradiderat, Bajum scilicet asseruisse gratiam debitam Adamo innocenti tanquam naturalem proprietatem; & in cassum recidunt omnes dolosæ illius Apologiæ conatus, jam impugnati. Nec abluit Bajanismi sordes, addens gratiam Adamo debitam ex lege justissimæ providentiæ, cum id etiam Jansenius docuerit, cui impie Eremita noster consentit. Fatendum utique auxilia necessaria ad ultimum finem assequendum fuisse debita primo homini, suppositis ejus meræ gratuita ordinatione ad visionem Dei intuitivam. Verum non placet F. Bellelli hæc hypothesis, sed putat non potuisse creaturam rationalem condi non destinatam ad ipsam intuitivam Dei visionem, & suppositâ sola voluntate condendi creaturam ratione præditam, illi visionem Dei, illi media ad hanc necessaria fuisse debita. Hæc tamen media gratiam appellat. Quo jure, qua injuria; Quisque judicet. Hæc omnia in officina Jansenii fabricata sunt: illi accepta referri debent; nec minus in ore discipuli absurda debent existimari.* Hæc ad paginam usque 228. *Bajanismi redivivi*, Operis cedro, auroque dignissimi,

Evidentissime ex dictis hæc postrema objecta, & repetitæ cantiones, in quibus nil invenies præter congeriem convitiorum, refutantur ac refelluntur. Ostendi enim supra illam propositionem, *Impossibilis est status puræ naturæ*, minime per legitimam consequentiam deduci ex damnatis erroribus Baji; sed innumeros esse Theologos, qui illam absque ulla Bajanismi nota propugnant, contendentes fulciri iisdem argumentationibus, quibus S. P. Augustinus demonstravit adversus Pelagianos originale peccatum. Ostendi *naturale* in sensu Baji non esse idem, ac *debitum* utcunque, sed debitum, ut lumen oculorum, ut auditus, ut sanitas, ut qualitas, & munera, quæ spectant ad naturalem constitutionem. Ostendi etiam Bajum in *Apologia* art. 53. scripsisse, quod re- Refellitur Anonymus.

vera

vera Deus potuerit condere hominem, qualis nunc nascitur; & nihilominus turpiter errasse, quod vellet integritatem in illa hypothesi conferendam fuisse primo homini *in origine*, ut visus confertur catulis. Nec opportunum puto eadem semel, iterumque repetere, ne sim in Apologeticis vindiciis ita loquax. & garrulus, ut est in urgendis convitiis Anonymus.

Duo utiliter notantur.

Duo tamen addenda puto, unum quod *Apologiam*, in qua P. Reverendissimus Bellelli, olim FF. Eremitarum Generalis Magister, & Doctor clarissimus ait Bajum docuisse status *puræ naturæ possibilitatem*, atque *existentiam*, vocat animadversor *inauditum paradoxum*: alterum, quod P. Bellelli noluit admittere hypothesim, quam Theologi complures statuunt, dum affirmant debitam quidem gratiam primo homini, sed supposita gratuita hujus *elevatione ad visionem Dei intuitivam*. Quantum ad primum attinet: Status *puræ naturæ* ille est, in quo homo absque culpa, & absque gratia conditus posset naturæ viribus assequi finem, quem naturaliter appetit. At Bajus teste Bellarmino docuit ita primum hominem potuisse ad beatitudinem pervenire, ut oculi sani possunt lumen recipere: Bajus teste Turriano affirmavit hominem integrum viribus naturæ, & absque gratia potuisse promereri vitam æternam: Bajus teste Vasquesio asseruit hominem primum donatum fuisse iis tantum muneribus, quæ spectant ad naturalem constitutionem: Bajus teste Suaresio in primo homine non aliam agnovit gratiam, quam illius generis, cujus sunt munera creationis: Bajus teste Joanne Martinez pronuntiavit de natura integra, quod Pelagius commentus est de natura post lapsum. Quomodo ergo est *paradoxum inauditum* illa veritas, quæ non latuit Bellarminum, non latuit Vasquesium, non latuit Turrianum, non latuit Suarez, non latuit Joannem Martinez? Adde momenta reliqua, quibus cap. 1. demonstravi Bajum in natura integra nullum supernaturale donum agnovisse. Nec Fulgentius Bellelli sibimet contradicit affirmans Bajum appellavisse naturam *puram*, quæ ad visionem Dei ordinata est: enimvero putans Bajus Deum nulla ratione esse finem *supernaturalem* creaturæ rationalis, & visionem Dei in natura integra nullo modo futuram fuisse *gratiam*, ut docet Vasquez 1. 2. disputat. 195. cap. 4. in sensu Baji nec elevatio ad visionem Dei, nec media necessaria ad hujus consecutionem, extrahunt rationalem creaturam à statu *puræ naturæ*. Nec tantum Michaelem Bajum, verum etiam Jansenium re ipsa admisisse *puram naturam* in Adamo & in Angelis censet, multisque argumentis probare conatur Sylvester Maurus Soc. Jesu, in Op. Theologico lib. 6. quæst. 44. Volum. 2. pag. 138. editi Romanæ. Hæc, alioqui obvia, mediocri cuidam Theologo, si animadvertisset præceps insimulator, virum doctissimum, sibique constantem, contradictionis & antilogiæ nequaquam redarguisset.

Quantum spectat ad hypothesim *gratuitæ elevationis* ad finem supernaturalem, qua supposita debentur creaturæ rationali media necessaria ad ejusdem finis consecutionem; nos illam in sua probabilitate relinquimus. Sed animadvertendum est, Theologos eidem hypothesi innitentes supponere fuisse primum in Deo voluntatem producendi rationalem creaturam, postmodum illam elevandi ad supernam beatitudinem; cumque hæc sit consequens, & priori voluntate posterior, ajunt illi potuisse hominem condi absque hujusmodi elevatione. At Fulgentius Bellelli primum in Deo statuit voluntatem instituendi supernam civitatem Jerusalem, deinde creandi homines & Angelos, ut illius cives essent. Audiatur Theologus præstantissimus: *Poterat* (inquit lib. IV. De modo Reparat. cap. 19. pag. 215.) *poterat Deus antecedenti voluntate velle se creaturæ suæ per faciei suæ intuitum, beatam fruitionem, possessionemque communicare; sicut poterat nolle. Quod autem in Deo antecedens ea voluntas sic se communicandi possidendum præextiterit, nostroque concipiendi modo prima voluntas formandi sanctam societatem, seu supernam Jerusalem, totque, & non plures in ea mansiones, sedesque statuendi, numero scilicet locorum prædefinito, voluntatem alteram condendi rationalem creaturam antecesserit, in argumento est, quod spiritualem rationalemque creaturam, Angelicam scilicet & humanam, imaginem suam immortalem, non sicuti pecora, ligna, aut saxa, sed sui capacem, tanquam vas grande vacuum, egenumque, atque ad summam increati Boni plenitudinem inhians, condiderit.* Atque hanc suam hypothesim vir egregius Sanctorum Augustini, Damasceni, & Thomæ Aquinatis auctoritate confirmat. Sicut ergo *supposita* **Hypothesis gratuitæ elevationis.**

elevatione creaturæ rationalis ad finem ſupernaturalem, conſenſu Theologorum omnium, debentur illi ſupernaturalia gratiæ auxilia, neceſſaria ad eundem finem conſequendum; nec tamen deſinunt eſſe dona gratiarum, quoniam conferuntur ex liberrima illa *elevatione*, & ordinatione ad ſupernam beatitudinem: ita ſuppoſita in Deo illa antecedenti voluntate inſtituendi Jeruſalem cæleſtem, Sanctorumque ſocietatem, creaturæ rationali, & Imagini Dei, conditæ ad illam ſupernorum civium ſocietatem conſtituendam, debetur in Auguſtinenſium ſententia gratia omnino ad id neceſſaria; nec proinde deſinit eſſe *gratia*, quia deſcendit ex liberrima illa voluntate Dei inſtituendi ſupernam Jeruſalem, ad quam nulla creatura à Deo condita poteſt *ſolis naturæ viribus* pervenire. Hæc eſt Fulgentii Bellelli ſententia, ab ipſo argumentis firmiſſimis communita: quæ tamen argumenta adverſarius omittit, ſola doctrinæ capita, à ſe deturpata æquiparans larvis confictis à ſe *Bajaniſmi*; dignus ſane, quem in hujus diſſertationis exitu hiſce S. P. Auguſtini verbis alloquar: *Quia his relictis, quibus ea, quæ poſuiſti, adſtruuntur atque muniuntur, ſic illa putaſti eſſe ponenda, ut tanquam in ſolitudine, defendente nullo, latrocinanter invaderes; legent hæc qui volunt ſcire quid egeris, vel potius ad ejusdem libri conſiderationem recurrant, unde iſta repoſui, & videant ea manere firmiſſima, quæ velut infirma labefactare tentaſti.* *Lib. V. Op. Imperf. contra Julianum nu. 64. tom. X. pag. 1287.*

DISSER-

DISSERTATIO III.

IN QUA AB ERRORIBUS

QUI CONTINENTUR ET PROSCRIPTI SUNT

IN BAJI PROPOSITIONIBUS XXXIV. XXXVI. XXV. XXVI. & XXVIII.

Alienæ demonstrantur Augustinensium Theologorum lucubrationes; ac sententia *de referendis in Deum operibus deliberatis* fusiori stylo exponitur, & vindicatur.

Quæso, ut patienter audias; non enim de adversario victoriam sed contra mendacium quærimus veritatem.

S. Hieronymus lib. 1. Dialog. adversus Pelag.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

PRÆFATIO.

1. ad Corinth. 10. 32.

QUamlibenter ab hac tertia Dissertatione abstinerem, memor Apostolici præcepti, *sine offensione nos esse debere:* quod Venerio, aliisque Galliarum Episcopis à Beatissimo Cælestino inculcatum num religiose Anonymus custodierit, nemo evidentius demonstrat, quam ipse dum scribit. Vereor enim ego, ne tot, tantisque dicteriis lacessito verbum aliquod asperrimum ac molestissimum excidat: nec dubito quin mihi interdum eadem sint repetenda, quibusdam forte ingeminantibus illud Hieronymi adv. Rufinum, *Quid necesse fuit eadem rursus iterare, & frequenter ingerere?* Verum ad aliqua dolentis & exacerbati animi indicia proferenda me compellunt alte adacta vulnera, vulneribusque affusum venenum, cui ita necessum est adhibere medicinam, quemadmodum humanum est condolere, & Christianum honestumque dimittere; atque ut eædem quæstiones rursus agantur, plurimum postulant hominis Augustinianum systema acerbe insectantis, & penitus nescientis pervicacia & ignoratio; quarum una aliquantulum est reprimenda, altera evidentissime refutanda.

Epist. ad Pammach. tom. 4. pag. 349.

II. Insistens itaque Anonymus accusationibus suis adnititur demonstrare quod nobis Bajani probentur errores, qui spectant ad duplicem Dei amorem, naturalem, & supernaturalem, ad opera cuncta infidelium, ad vires liberi arbitrii gratiâ destituti, & ad actiones humanas in Deum referendas, id est, dogmata, quæ proscriptis articulis 34. 36. 25. 26 & 28. comprehenduntur. At quantum ad duplicem amorem attinet, cum ex priori Velitatione constet reprobatam fuisse Baji sententiam, eoquod nullum agnoverit Dei amorem innoxium & inculpatum, qui meritum non habeat æternæ vitæ, nec sit effectus charitatis habitualis: ex altera autem dissertatione manifestum sit Deum in sententia Michaelis Baji esse creaturæ rationalis finem naturalem, quem innocens homo consequi potuisset absque gratia naturæ superaddita, modo primæ conditionis servasset integritatem; consequens est Theologos illos directe Bajo adversari, qui in prima hominis

minis institutione agnoscunt naturales proprietates, atque ab his distincta gratiarum munera; neque ad amorem incontaminatum & castum requirunt gratiam sanctificantem, & commendant insuper dilectionem Deo utroque titulo exhibitam, sive diligatur tanquam auctor naturæ, sive ametur tanquam sanctificator animarum, & supernaturalis gratiæ largitor: fatentur quoque dari amorem honestum, qui non sit actus charitatis, & nihilominus à cupiditate intime non corrumpatur, nullaque censura aliorum sententiam perstringunt, magnopere à styli acrimonia, qua Bajus utitur, abhorrentes.

III. Pertractaturus de hoc duplici amore, & de sensu Baji proximo §. 1. reprehendi nullatenus debeo, si inter cætera illustrium Theologorum testimonia eo loci adducenda, quædam proferam, ex quibus appareat reperiri inter Orthodoxos scriptores, qui sentiant non posse in præsenti infirmitatis statu Deum super omnia diligi, etiam ut est auctor naturæ, necnon alios idem de quocunque hominum statu affirmantes; extare insuper qui doceant non posse hominem lapsum ad amorem Dei auctoris naturæ sive perfectum, sive imperfectum assurgere, gratia non auxiliante superna: ita enim præclusus est aditus omnis criminatori, asserenti eos censendos esse Bajanos, qui tradunt hominem, *in quocunque statu consideretur, non posse per solas naturæ vires Deum ullo modo diligere.* Cæterum evidentissimum esse puto articulos Baji 34. & 36. agentes de naturali, & de supernaturali Dei amore, de præsenti potius, quam de alio hominum statu enuntiatos fuisse: id enim apertissime asseritur à Joanne Ripalda, de quo proxime sequenti §. num. 3. idem evincitur ex ipso Bajo quadragesimam quartam propositionem explanante de amore illo Dei, qui consurgat *ex solo libero corrupto hominis arbitrio:* idem ex Lensæi, sive Lovanienssium *Explicatione*, in qua utraque propositio 34. & 36 rejicitur, prout enuntiatur de amore naturali, *qui de naturæ non funditus depravatæ viribus exoritur:* idem postremo ex verbis insertis articulo 36. *Cum injuria crucis Christi*, cum proculdubio Unigenitus Dei Filius pro universo humano genere redimendo crucis supplicium subierit. Itaque si fatente insimulatore Catholici nonnulli asserunt, *Deum ullo modo posse per solas naturæ vires diligi in hoc statu;* infertur iisdem Catholicis, quorum princeps est Eminentissimus Bellarminus lib. 6 de Grat. cap. 7. dogmatis Bajani calumnia, dum affirmat Anonymus propositiones 34. & 36. eatenus fuisse confixas, quatenus iisdem enuntiatur Deum non posse diligi ullo modo *per solas naturæ vires.* Quapropter proscriptæ fuerunt in eo sensu, quem

Bajan. Rediv. pag. 96.

Bajana p. 99. edit. Colon. an. 1696.

Ibid. p. 168.

Bajan. Rediv. pag. 95.

Tom. 3. de Theolog. discipl. p. 265. quem explicavi lib. 18. cap. 4. præeuntibus viris doctiſſimis inferius commemorandis.

IV. Quod ſpectat ad opera infidelium; evaneſcat oportet iniqua Anonymi criminatio, ſi quæ ſcripſimus de hujusmodi operibus lib. 18. cap. 2. & 3. & quæ repetita ſunt diſſert. 1. cap. 2 cum iis conferantur, quæ ex Noriſio, Macedo, aliisque compluribus ſecundo paragrapho producentur: in hoc ſiquidem convenimus, quod infideles efficiant aliquando opera undique bona ſine gratia ſanctificante, & ſine fide perfecta, non tamen absque actualis gratiæ adjutorio; item quod non erumpat à cupiditate vitioſa quidquid ſine gratia operantur; & ulterius nulla ratione culpandi ſint ob indeliberatas actiones: quamobrem aut ſimul tanquam Bajaniſtæ damnandi ſumus, aut ſimul à Bajanismi nota abſolvendi. In Noriſium autem quis iterum inſurgat, niſi forte qui tali animo ſit comparatus, quali auctor Bibliothecæ Janſeniſticæ, à quo Noriſiana Opera Janſenianis adnumerantur, adjectâ notâ, quod Hiſtoria Pelagiana ter ad Sanctum Officium fuerit delata, *Mais qu'elle n'a jammais été condamnée?* ita nimirum adverſarii, quorum unus Bajanismi Redivivi architectus propter adhibitam Noriſianam reſponſionem damnat me *intollerandæ nec omnino ferendæ audaciæ*, adeo modeſti ſunt, adeo temperati, adeo probi, ut Noriſium ipſum in me loquentem dignentur tacite audaciſſimum dicere, & aperte appellare Janſenianum.

Bibl. Janſen. num. 83. pag. 187.

Bajan. Rediv. pag. 271.

V. Nullus item in lectione Theologicorum Operum paululum exercitatus ignorare poteſt depromptum eſſe ab eodem Noriſio, quidquid de Bajanis articulis 28. & 29 ſcripſi lib. 18. cap. 5. pag. 268. idque confirmari auctoritate aliorum Scriptorum, prout conſtat etiam ex diſſert. 1. cap. 1. §. 2. atque ex proximo §. 3. Bajum quippe in ea fuiſſe ſententia, quod liberum arbitrium agere nil boni poſſit absque gratia ſanctificante exploratiſſimum eſt, ac præter Valqueſium, Turrianum, Macedum, Noriſium, hoc idem tradidit Ludovicus Bail in *Opere de Beneficio Crucis*; qui etſi diſcedit ab Auguſtinianæ Scholæ principiis, agens tamen de Bajana propoſitione, *Liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio non niſi ad peccandum valet*, inquit: *Poteſt intelligi & de adjutorio gratiæ cujusdam prævenientis, & de adjutorio gratiæ efficacis, & juſtificationem propriam inferentis; uterque ſenſus ab auctoribus intendi potuit; ſecundum autem primum ſenſum propoſitio eſt probabilis, & defenditur à Doctoribus quibusdam: at juxta ſenſum ſecundum eſt falſa, & in hoc ſenſu damnatur:* & alio in loco, *Vult* Bajus, *omnes pios motus produci & cauſari à gratia ſanctificante.* Verum quid Noriſium, quid Macedum, quid

Bail. edit. Pariſ. pag. 12. & 184.

Vaſquium, quid Bail, quid auctores alios commemoramus? cum idem aſſerant & ii, quibus familiariſſime utuntur inferiores Clerici, ac tonſura initiandi: inter quos Martinus Navarrus in Manuali cap. 27. num 290. ait: *Opinio, quæ videtur eſſe S. Auguſtini, & aliorum antiquorum (quos ſequitur Gregorius Arimin. 2. lib. ſent. diſt. 21. & in quam inclinat S. Thomas 1. 2. qu. 109. art. 6. & S. Bonav. diſtin. 28. quamque munit Major 24 argumentis) tenet neminem poſſe ſolo libero arbitrio, & concurſu Dei generali, ſine auxilio ejus ſpeciali, etiam moraliter bene operari.* Vide ergo miram exquiſitamque Anonymi eruditionem, vide ſingulare neoterici hujus temperamentum, dum tam planam, tam obviam tritamque aſſertionem, quod Bajani articuli in ſenſu gratiæ ſanctificantis fuerint damnati, offendens in ſcriptis Auguſtinenſium, ob novitatem plurimum admiratur, atque ob doctrinæ pravitatem vehementiſſime iraſcitur.

Nav. edit. ven. an. 1581. pag 532. 2.

VI. Quoniam ad opera moraliter bona pertranſiit oratio; perſpicuum itidem, & ex dictis conſequens eſt, ad illa opera Bajum neceſſariam credidiſſe ſanctificantem gratiam, fidemque perfectam; neque huic dogmatiſtæ adhærere Theologos, qui requirunt gratiam aliquam actualem, ut bona ſint tam ex parte eorundem operum, quam ex parte operantis. Nihilo tamen minus de hoc argumento, in quo latiſſime ſpatiatur *Bajanismi Redivivi* pars ultima, iterum pertractabo, confirmans meam Noriſiique in Auguſtiniano ſyſtemate perpetuam individuamque concordiam, & doctrinam domeſticam muniens novis, ac firmiſſimis propugnaculis. Verumtamen cur ad hæc agenda compellimur? Annon Lemoſius, annon Macedus, annon omnes noſtrates, annon exterorum plurimi, annon qui modo tradunt Theologicas inſtitutiones, intrepide ſententiam propugnat noſtram? Non opus eſt plura de noſtratibus addere. Thomas de Lemos tom. 3. Panopliæ p. 2. poſtquam affirmaverat infideles, & impios non poſſe cum ſolo concurſu Dei generali facere bona omnia moralia, ſed tantum quædam faciliora, tractat. 2. cap. 9. num. 119. exponit quo ſenſu faciliora hæc opera dixerit bona ſubjiciens: *Dicendum illud morale opus bonum, quod efficere poteſt homo lapſus ſolis viribus ſuis, & cum generali Dei concurſu ordinis naturalis, non eſſe ſimpliciter & abſolute vere bonum, etiam reſpectu finis naturalis:* addit num. 120. quod tale opus bonum morale ex objecto & in genere, *ex parte ipſius operis tendit in Deum auctorem & finem naturæ, non autem ex parte operantis:* atque id Lemoſius diu multumque in his controverſiis exercitatus demonſtrat num. 122. & 123. ex Auguſtino, & ex Proſpero: num. 124. ait oppoſitam ſententiam videri errorem

Lemos tom. 3. pag. 35. edit. Leodii, &c.

rem Semipelagianorum, *qui hujusmodi opera commendabant, & in his actum quemdam bonæ voluntatis adesse dicebant, cui statim Deus suæ gratiæ auxilio se ingereret*; & post argumenta permulta ostendit num. 129. hominem post primi parentis peccatum esse aversum à Deo, *non solum ut supernaturali auctore gratiæ, sed etiam ut auctor & finis totius naturæ est.* Atque hinc Theologus clarissimus infert, quod si homo solis naturæ viribus posset operari bonum morale *propter Deum naturæ authorem, sicut propter ultimum finem*, posset pariter per solas naturæ vires *se in Deum finem ultimum convertere, & auferre à se solis viribus suis illam aversionem, qua per peccatum à Deo authore & fine naturæ aversus erat, quod omnino impossibile est; si enim viribus suis tantum potest auferre aversionem, quam ex peccato habet à Deo authore & fine naturali, posset utique per se solum à se auferre illud, quod potissimum in peccato est: non enim est dubium, quin potissimum quod est in peccato sit aversio Dei.* Placuit hæc exscribere, quoniam addunt auctoritati rationem, præmonstrantque dicenda §. 6. proximæ dissertationis. Nunc unum duntaxat animadverto, ab Augustiniana sententia, quæ sine gratia Salvatoris agnoscit quidem opera bona ex officio & secundum substantiam, non autem *ex parte operantis*, nulla ratione discedere celeberrimum Thomistarum. De Macedo non semel diximus, rursumque agam inferius §. 2. 3. & 4. sed abunde viri hujus docti mentem exprimunt, quæ leguntur tom. 2. Collat. in 2. sent. collat. 10 diff 3. sect. 2. *Omnia opera sine aliqua fide & gratia facta, ex defectu honesti & debiti finis vitiosa esse Augustinus judicavit; nec enim negat materialiter esse multa bona opera & honesta, quæ sine fide & gratia fiant: sed negat ea ex recto fine, & honestis circumstantiis absque lumine fidei, & pulsu gratiæ aliquo fore.* Proxima autem pagina repetit quod non semel in *Cortina*, & *Scrinio* docuerat, in eo scilicet errore fuisse Bajum, ut nullum bonum opus admitteret *sine fide perfecta, & gratia sanctificante.*

Mac. tom. 2. Collat. p. 89.

VII. Augustinianam illam sententiam præcedenti *diff. 2.* non tantum Macedus tradidit & confirmavit, verum etiam pluribus argumentis evincere studuit Scotum quoque eidem penitus adhæsisse. Quod si alia cæteris Scoti discipulis hæret opinio, quam hærere omnibus & doctioribus nego; fatentur tamen qui censent aliquod honestum opus concipi & gigni posse absque gratia actuali, hanc esse opinionem aliquorum, sed non omnium Theologorum, & damnatos fuisse Bajanos articulos, quoniam Bajus existimavit nullum opus honestum in genere morum prodire posse à voluntate, *absque habitu fidei, & absque charitate habituali*; ut constat ex selectis Thesibus Romani Collegii S. Bonaventuræ anno 1743. Sancto

Ignatio Lojolæ nuncupatis pag. 17. num. 58. 59. & 60. Ab illata ergo Bajanismi calumnia vindicat nos Majorum noſtrorum auctoritas, judicium exterorum, utraque Schola Thomiſtarum & Scotiſtarum, & ni fallimur, Auguſtini, & veritatis invictiſſimum, firmiſſimum, atque validiſſimum patrocinium.

VIII. Plures denique ſunt, qui omnes Baji, Janſeniique errores impugnantes, noſtram de operibus moraliter bonis ſententiam non ſolum immunem à quacunque cenſura, ſed etiam veriſſimam firmiſſimamque, & proculdubio ab Auguſtino traditam eſſe pronuntiant. Hujus generis ſunt Doctores citati à Gabriele Vaſquez 1. 2. diſp. 190. Lovanienſes & viri alii doctiſſimi primo ſequenti capite laudandi, Auguſtiniani univerſi, & complures alii præſtantiſſimi viri; inter quos connumerantur Presbyteri, qui ſub inſtituto Sancti Vincentii à Paulo ſacris Miſſionibus ſunt addicti, & calcantes beatiſſimi Inſtitutoris veſtigia, ſectatoribus Janſenii indixerunt perpetuum & implacabile bellum: hoc enim anno 1746. quo impendo aliquantulum operis Apologiæ conſcribendæ, in hac ampliſſima Urbe, in eruditorum conventu, cathedram moderantibus, & plaudentibus viris doctiſſimis, theſes Theologicas cum Superiorum facultate typis editas, nemine muſſitante, obloquente nemine, propugnarunt. Harum vero theſium ſexageſima his verbis exprimitur: *Ubi nulla gratia eſt, actus ex officio bonos & plurimos reperire poteris. Si proximum, honeſtumque finem, quo fiunt, accurate diſcutias, vix aliquos invenies nulla mala circumſtantia vitiatos: ſin quæſieris actus undequaque bonos, tum ex officio, tum ex bona operantis directione ad finem etiam ultimum, qui Deus eſt, talem & tantæ perfectionis actum ſine gratia nullum omnino reperies; mens humana peccato ſauciata infirmior eſt, quam ut actum ſuum non auxiliante Deo tam ſublime ferat. Philoſophorum & Gentilium virtutes, quas Chriſti gratia non peperit, nec vitia bene dixeris, nec virtutes ſimpliciter veras: non vitia, habent enim objecta, quæ juſtitia non reprobat; non virtutes ſimpliciter veras, nulla eſt enim ſimpliciter vera virtus, quæ Deo abſque fide placere poſſit.* Cernis, opinor, Erudite Lector, nil reliquum eſſe, quod circa Baji articulos num. 2. præcitatos poſſit nobis criminator opponere, quod omnino refutatum non ſit in priori Diſſertatione, & fortaſſis hac una Præfatiuncula ſatis ſuperque diſpunctum. Aequo tamen animo patere verborum meorum prolixitatem: multiplex enim accuſatio multiplicem poſtulat reſponſionem; nec defenſoris officio, ſed accuſatoris moleſtiæ tribuendum eſt, ſi diu in litigioſa diſceptatione verſemur.

Th. PP. Congreg. Miſſionis anno 1746. p. 23.

DIS-

DISSERTATIO III.

CAPUT PRIMUM.

De sensu cæterorum articulorum Baji, de quibus Augustinianam Scholam Anonymus acerbissime criminatur.

Falsum judicium Anonymi.

Nititur itaque adversarius demonstrare, quod in Augustinensium Theologorum scriptis, maxime vero in nostris, & Fulgentii Bellelli lucubrationibus, iidem omnino comprehendantur errores, qui continentur in Baji propositionibus 34. 36. 25. 26. & 28. omnemque insuper movet lapidem, ut evincat ex sententia, quam nos communiter propugnamus *de referendis singulis deliberatis actionibus in Dei gloriam*, legitime inferri quod omnia opera, quæ non profluunt ex charitate, peccata sint, atque à noxia cupiditate erumpant, & corrumpantur. At quantum vehemens accusator decipiatur & erret, & quam falsum & præposterum ferat judicium, quamvis ex priori disputatione sit manifestum, luculentius tamen ostendet hæc dissertatio, quæ methodum rationemque duarum præcedentium servabit.

§. I.

Quo sensu proscripti fuerint Bajani articuli XXXIV. & XXXVI.

SUMMARIUM.

1. Sensus damnatus propositionum 34. & 36. Baji eruitur ex Vasquesio.
2. Ex Aloysio Turriano.
3. Ex Joanne de Ripalda.
4. Ex Theologis Lovanienſibus.
5. Ex Sylvestro Mauro.
6. Ex Bellarmino, & aliis.
7. Ex Soto, & aliis.
8. Ex scriptis Congregationis Prædicatorum.
9. 10. 11. Ex Thomistis, Suarez, & Augustinianis.

Sensus damnatus propositionum 34. & 36. Baji eruitur ex claris testimoniis theologorum in eadem scribentium.

PRopositio Baji 34. *Distinctio illa duplicis amoris, videlicet naturalis, quo Deus amatur, ut auctor naturæ, & gratuiti, quo Deus amatur, ut beatificator, vana est, & commentitia, & ad illudendum sacris literis, ac plurimis veterum testimoniis, excogitata:* atque propositio 36. *Amor naturalis, qui ex naturæ viribus exoritur, ex sola philosophia per elevationem præsumptionis humanæ cum injuria crucis Christi dejenditur à nonnullis Doctoribus*, non ideo

damnatæ fuerunt, quaſi reprobata ſit ſententia eorum, qui negant Deum, ut eſt auctor naturæ, poſſe diligi ſuper omnia ſine gratia ſupernaturali, & per ſolas naturæ vires; ſed propter acerbitatem cenſuræ, & quoniam Bajus noluit admittere diſtinctionem, illam duplicis amoris ex parte objecti, aut quia aſſeruit amorem omnem naturalem, qui non eſt amor *charitatis*, eſſe intrinſecus peccatum, & corrumpi à vitioſa cupiditate.

1. Teſtimonium Vaſquezii.

Bellomontanus Theologus Gabriel Vaſquez in 1. 2. diſput. 194. poſteaquam cap. 4. docuerat, *non poſſe Deum à nobis diligi amore amicitiæ ullo modo ſine auxilio gratiæ moventis, ſive in ſtatu naturæ corruptæ, ſive integræ*, & *univerſe* tradiderat, *nullum amorem erga Deum poſſe eſſe ex ſolis viribus naturalibus*; proxima autem diſp. 195. cap. 2. acerrime impugnaverat diſtinctionem duplicis dilectionis Dei ſuper omnia, *ut finis naturalis*, atque *ut finis ſupernaturalis*, eo modo, quo aliqui duplicem hanc dilectionem ita diſtinguunt, *ut illa, non iſta fiat ex ſolis viribus liberi arbitrii*, cap. 4. num. 28. objicit ſibi Bajanam illam propoſitionem 34. & ſequentia reponit: *Reſpondeo, ibi nihil agi de materia propoſitionis, quod ſpectat ad duplicem amorem, ſed quod attinet ad nimis auſteri, & ſeveri judicii libertatem, qua perſtringebat auctor ille Doctores, qui prædicta diſtinctione utebantur, ut de aliis etiam loco allegato dictum eſt*, nempe diſt. 190. cap. 18. *& à propoſitione prædicta, quæ continet duram, & nimis rigidam notam oppoſitæ partis, longe abeſſe eum, qui ſine aliqua nota contrariæ opinionis aſſeverat, non eſſe duplicem amorem amicitiæ, alterum naturalem erga Deum auctorem naturæ, alterum ſupernaturalem erga ipſum beatificatorem, ut ibidem de aliis etiam probavimus. Quod quidem niſi verum eſſet, dicere deberemus, in ea propoſitione etiam damnari eos, qui aſſerunt non poſſe Deum amari amore amicitiæ ſine gratia: hi enim tollunt amorem naturalem, qui non ſit gratuitus, & omnem dicunt eſſe gratuitum, cum tamen jam multo probabilior ſententia in Scholis ſit, non poſſe Deum amari ullo amore amicitiæ ſine auxilio gratiæ.* Addit Vaſquez nu. 30. Bajum ita requiſiſſe gratiam in ſtatu naturæ lapſæ ad diligendum Deum, & ad reliqua bona opera, ut exiſtimaret *Deum non eſſe finem ſupernaturalem hominis ſuapte natura; ſed in ſtatu naturæ integræ fore, ut bonis operibus factis ex propria virtute ſine gratia deberetur beatitudo ut merces, & nullo modo fore gratiam, nempe in radice meritorum, & ita ille ferre non poterat, Deum appellari finem ſupernaturalem noſtrum.* Ex quo Vaſquez infert non ſolum à cenſura, ſed etiam à ſententia Baji illos abeſſe, qui concedunt *omnem amorem amicitiæ erga Deum eſſe ſupernaturalem, & Deum ut Creatorem eſſe finem amoris etiam ſupernaturalis.* Præterea inquit Vaſquez damnatam in Bajo propoſitionem 35. cum qua connexa eſt propoſitio 36. *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt, & amor naturalis, qui è viribus naturæ oritur*, &c. ex qua infert Vaſqueſius damnatum fuiſſe Bajum, *quia nolebat bonum aliquem amorem virtutis admittere abſque charitate juſtificante.* Quæ omnia cohærent iis, quæ dicta ſunt duabus præcedentibus diſſertationibus, & lib. 18. cap. 4. pag. 265.

Tom. 2. edit. Lugdun. ann. 1631. pag. 877.

Pag. 383. pag. 387.

Aloyſius Turrianus Complutenſis de eadem propoſitione 34. hæc ſcribit in Tractatu contra errores Michaelis Baji cap. 5. nu. 9. *P. Vaſquez diſp. 195. cap. 4. cenſet non damnari doctrinam, ſed cenſuram, quam author tribuit contrariæ opinioni. Ego vero exiſtimo, etiam damnari doctrinam illius authoris, quia exiſtimabat omnem amorem objecti honeſti ſanctificare, in quo errat aperte, ut conſtat ex dictis.* Ita Bajus in erroribus ſuis, prout à nobis prima Diſſertatione expoſiti & refutati fuerunt, ſibi perpetuo cohæret; ſiquidem nullum amorem honeſtum admittit, nullumque opus bonum abſque gratia *ſanctificante*. Idem de errore Baji cenſet Franciſcus Suarez lib. 1. de Grat. cap. 4. ubi docet Baji ſententiâ requiri ad amorem honeſtum, & ad quemcumque boni operis actum *gratiam ſanctificantem*, cum Bajus exiſtimaverit omnia peccatoris opera eſſe peccata, propterea quod non procedant à charitatis *habitu*, & inficiantur juxta pravum ipſius dogma à noxia cupiditate, ut conſtat ex propoſitione 35. immediate proxima: *Omne quod agit peccator, vel ſervus peccati, peccatum eſt.* Verba Suareſii Diſſertat. 1. producta ſunt.

Turrianus edit. Lugd. pag. 610. 2. Teſtimonium Turriani.

Suarez de Grat. tom. 1. edit. Mog. pag. 237.

Joannes Martinez de Ripalda lib. 2. de ſtatu naturæ lapſæ diſput. 13. num. 39. putat quidem decipi Vaſquium ſcribentem propoſitionem, de qua eſt ſermo, proſcriptam fuiſſe ratione ſolius cenſuræ; ſed proximo num. 40. inquit damnatum Bajum, quoniam rejicit amorem laudabilem, & moraliter bonum, qui charitatis non ſit, & Deum non proſequa-

Ripalda tom. 3. pag. 239. 3. Teſtimonium Joannis de Ripalda.

sequatur, & quia vitiosæ cupiditati annumerat omnem amorem objecti creati etiam honesti, quem Theologi virtutibus moralibus adscribunt. Verum in hoc quoque sensu propositiones 34. & 36. proscriptas fatetur prælaudatus Vasquesius citata pag. 387. ac proinde non hunc attente legit Ripalda. Presequitur is num. 41. ac testatur doctrinam ejus propositionis 36. non esse eam, *quam solemnius & frequentius tuentur Theologi de necessitate gratiæ ad amorem etiam naturalem Dei.* Quamvis vero Theologus iste propugnet dari in libero arbitrio sine gratia *potestatem antecedentem*, quâ spectatâ possibilis sit dilectio Dei *entitative naturalis*, testatur tamen Theologos plurimos propugnare necessariam gratiam auxilii efficacis, sive congrui, *ut re ipsa talis dilectio possibilis existat*, ut inquit ibidem nu. 42. Idem Scriptor de Charitate disput. 34. sect. 3. tametsi pluribus argumentis demonstrare nititur amorem Dei *naturalem esse possibilem spectata sola facultate naturæ*; pag. 437. ait tamen dogma Michaelis Baji in hoc situm esse, quod noluit haberi *ullum Dei amorem in natura lapsa sola facultate antecedenti naturæ, sed ad potestatem sufficientem arbitrii esse necessarium habitum infusum charitatis, aut aliud principium substituens virtutem ipsius, auxiliumque gratiæ entitate supernaturale, & indebitum creationi naturæ, ideoque omnem Dei amorem naturæ lapsæ possibilem esse entitate supernaturalem, ludibrioque & irrisione dignam, omninoque chimericam distinctionem Scholasticis frequentem amoris Dei, in naturalem, quo Deus diligitur ut auctor naturæ, & in gratuitum & supernaturalem, quo diligitur ut beatificator, seu largitor gratiæ.* Ex quibus verbis tria obiter notanda sunt; primum propositiones Baji negantes amorem *naturalem*, juxta Joannem Martinez de Ripalda, spectare ad statum naturæ lapsæ, ut in præfatione præmonui: alterum de facto Bajum in statu naturæ integræ admisisse amorem *naturalem*, sive ortum ex viribus solius naturæ; cum in statu naturæ integræ juxta ipsum Ripaldam fuerit Pelagianus, nec admiserit gratiam supernaturalem: postremum, in sensu Baji in hoc statu naturæ lapsæ ad amorem, qui non sit vitiosa cupiditas, non solum requiri gratiam actualem, quam ut paulo post dicam, necessariam putant multi Theologi, verum etiam *gratiam sanctificantem*, & *charitatem habitualem*; eoquod inter peccata connumeraverit omnia peccatorum opera, atque duo tantum agnoverit principia actionum humanarum, *charitatem habitualem*, & *cupiditatem item habitualem*, ut bene sapienterque observarunt centum Galliarum Episcopi.

Vide dissert. 2. sect. 3. num. 10. & diss. 1 sect. 2.

4. Testimonium Theologorum Lovaniensium.

Theologi nostri Lovanienses, qui semper & constantissime propugnarunt non posse Deum, tanquam auctorem naturæ, diligi amore benevolo super omnia, viribus solius naturæ, ad objectas Bajanas propositiones primo adhibuerunt prælaudatam Gabrielis Vasquii responsionem; atque affirmarunt, ex quo Deus amari possit ut auctor naturæ, & amari item possit ut auctor gratiæ (cum revera non solius naturæ, verum etiam gratiæ, omniumque bonorum sit fons & origo) minime inferri, quod unus ab altero amore ita distinguatur, ut amor Dei auctoris naturæ non pertineat ad justitiam, neque perducere valeat ad vitam æternam, ideoque non opus sit ad hujusmodi dilectionem supernaturalis gratiæ adjutorio. Quod nostrates probant ex quo servantibus illud præceptum, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.* quod utique in lege naturali, & scripta, primum est ac præcipuum, Marci x. 19. repromissa dicatur merces æternæ vitæ; atque Augustinus epistola 107. ad Vitalem, in IV. adversus Julianum libro, de Gratia & libero arbitrio, aliisque in locis quamplurimis, itemque alii Patres, & Arausicana Synodus canone 25. tradiderint diligere Deum esse donum gratiæ; nec ullibi ad illam distinctionem confugerint, Dei ut naturæ, atque ut supernaturalium donorum auctoris. Docuerunt itaque ac docent Augustinenses, dari quidem amorem Dei *supernaturalem* ex parte principii. Cum enim, inquiunt, Scripturæ Divinæ, Patres, Concilia, ipsaque ratio demonstrent amorem Dei, qui creaturæ rationalis opus est præstantissimum, esse donum Patris, & gratiæ munus, nec distinguant inter Deum creatorem, & glorificatorem; quamquam Deus & creator sit, & glorificator, consequens tamen non est, posse Deum ut creatorem diligi naturalibus viribus, non posse tamen naturalibus viribus diligi tanquam glorificatorem: sed potius sequitur necessariam esse gratiam supernaturalem, ut Deus diligatur utroque modo; eo ferme pacto, quo, cum Scriptura Patresque tradant necessarium esse lumen supernaturale ad Deum videndum, & universim, atque indistincte loquantur, non consequitur posse Deum *intuitive*, ut loquitur Schola, videri sine lumine gloriæ ut creator, & naturæ auctor est, & non posse hac ratione videri tan-

tanquam glorificator, sive auctor supernaturalium donorum: sed plane sequitur nullam visionem *intuitivam* haberi posse absque supernaturali gloriæ lumine. Atque ita communem nostratium sententiam immunem à damnatione articulorum Baji explicat Aurelius Piette Regens Lovanienſis p. 3. Operum suorum Theologicorum pag. 193.

Piette edit. Lovan. pag. 193. partis tertiæ.

5. Testimonium Sylvestri Mauri.

Revera quomodo potest in suspicionem Bajanismi sententia illa venire, quæ ad diligendum Deum ut creatorem, sive auctorem naturæ, exigit gratiæ necessitatem, quando eandem sententiam propugnarunt viri doctissimi, ac præstantissimi? De ea quippe sententia scribit Sylvester Maurus S. Jesu Theologus lib. 6. quæst. 46. num. 11. *Prima sententia docet omnem amorem benevolentiæ, quo Deus amatur propter se ipsum etiam ut finis naturalis, esse ex sua substantia supernaturalem, ita ut per se postulet auxilia supernaturalia. Hujus sententiæ mentionem facit S. Thomas quodlib. 1. art. 8. præsertim in respons. ad 3. ac videtur fuisse Alensis 2. part. qu. 30. membro 1. Alberti 2. p. tract. 4. qu. 14. membro 4. art. 2. Citatur etiam Altisiodorensis, & Bannes 2. 2. qu. 23. art. 1. quos tamen hoc non docuisse probat Suarius lib. 1. de Grat. cap. 3. num. 2. Secutus est hanc sententiam Vasquez 1. 2. disp. 195. cap. 2. & Cornelius Jansenius lib. 1. de pura nat. cap. 4. & sequentibus usque ad finem libri.* Judicio itaque Sylvestri Mauri non tantum Jansenius sententiam, de qua sermo est, defendit; sed insuper pro ea steterunt antiquiores quidam, inter quos Alensis, & Albertus Magnus; necnon Gabriel Vasquez: judicio autem aliorum etiam Altisiodorensis, & Bannes.

Sylv. Maurus tom. 2. pag. 165. edit. Romanæ.

6. Testimonium Bellarmini ac aliorum.

His vero à Mauro laudatis alii multi addendi sunt, ac præsertim Eminentissimus Bellarminus, qui de Grat. & lib. arbitrio lib. VI. cap. 7. demonstrat, *non posse Deum sine ope ipsius diligi neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratiæ & gloriæ, neque perfecte, neque imperfecte, ullo modo, atque hanc sententiam esse Sancti Augustini, imo etiam Scripturarum & Conciliorum; quidquid aliqui minus considerate in hac parte scripserint.* Atque id vir eximius multiplici ratione demonstrat, ea præsertim, quia *nullum opus pietatis fieri potest solius naturæ viribus, neque contrarium affirmari possit sine hæresis periculo;* dilectio autem Dei, quamvis ut auctoris naturæ, *opus sit pietatis:* quæ ratio ad omnem hominis statum videtur extendi, quoniam in omni statu dilectio Dei foret opus pietatis. Quamquam vero cap. proximo pag. 357. asserat Bellarminus dilectionem Dei esse naturalem, *quantum attinet ad inclinationem naturæ, quæ est in homine per modum actus primi*, & non posse hominem in actum secundum prodire sine auxilio gratiæ *propter naturæ corruptionem;* addit tamen necessum non esse, ut ad ea, in quæ animus naturali pondere fertur, pervenire valeat naturæ viribus, subjiciens rationem, quæ unicuique hominum statui aptari potest: *Neque necesse est, ut ubicunque est inclinatio naturalis, sint etiam vires sufficientes per se ad actum illum perficiendum, ad quem natura propendet. Nam humana anima à corpore separata naturaliter propendet ad corpus, nec tamen suis viribus potest iterum cum corpore copulari: & juxta multorum sententiam naturaliter inclinatur mens hominis ad Deum videndum, nec tamen potest suis viribus Deum videre.* Quibus verbis etiam confirmantur, quæ scripsi præcedenti differt. §. 6. capitis primi.

Tom. 4. pag. novæ edit. Venetæ 356.

7. Testimonium Soto ac aliorum.

Commemorata sententia Bellarmini, non abs re erit animadvertere, non deesse Theologos præstantissimos, qui, etsi doceant posse hominem *in puris naturalibus* constitutum diligere Deum, & bonum aliquod naturalis legis perficere; fatentur tamen minime id posse semper, & quotiescunque opus sit, propter concupiscentiam, atque inditam infirmitatem. *Non quiverat homo* (inquit Dominicus Soto lib. 1. de nat. & grat. cap. 4.) *ex puris naturalibus totum naturæ bonum perficere*, id est, *ubicunque opus esset, bene moraliter agere. Atque hujus se ratio protinus profert. Nam cum homo, ut dictum est, etiam in puris naturalibus in continuo esset duello sensualitatis adversus rationem, necesse esset rationem, non quidem semper, sed tamen sæpe succumbere hosti, nisi divinitus suppetias haberet. Nec solum propter sensualitatis pugnam, verum & propter imbecillitatem corporis, quod licet obediat obsequio despotico, tamen fatigatur, & lassum non potest ad nutum parere rationi.* Clarissimus item Estius in 2. dist. 27. §. 38. tametsi doceat hominem conditum in puris naturalibus *potuisse ex ejusdem naturæ viribus Deum super omnia diligere, scilicet ut ipsius naturæ, & naturalis beatitudinis auctorem;* affirmat tamen id fieri potuisse, quoniam *natura hominis sic constituti non fuisset vitia-*

Dominicus Soto pag. 7. edit. Lugd.

Estius tom. 2. edit. Duaci 361. & 363.

Barth. Medina pag. edit. Venetiis 583.

ta

ta peccato, nec in se habuisset pugnam carnis & spiritus, laudatque Medinam, qui in 1. 2. qu. 109. art. 4. affirmat hominem conditum in puris naturalibus *non posse operari totum bonum naturæ, proportionatum naturæ rationali, ex viribus naturæ*, ideoque nec diligere Deum super omnia, quæ eadem est, ac Soti sententia: quam prælaudatus Estius ait esse veram rectissimamque in hypothesi ipsius Medinæ, *quod in statu purè naturali futura fuisset pugna, & rebellio carnis ad spiritum;* quare horum Theologorum, Soti, Medinæ, Estii, aliorumque complurium firmissima sententia est, in statu humanæ naturæ post lapsum non posse diligi Deum super omnia, nec etiam ut auctorem naturæ, absque gratia supernaturali: quæ utique sententia defenditur à S. Thoma 1. 2. qu. 109. art. 3. aliisque in locis; sententia autem contraria ab Estio in eodem §. 38. pertinere dicitur ad hæresim Pelagianam, *etiam ea parte, qua Deum ut auctorem naturæ dicit posse sine gratia à nobis super omnia diligi.* Atque hæc eadem est sententia Bellarmini, ut supra vidimus. Ex quibus consequitur hominem in puris naturalibus, cum illa saltem concupiscentia, quam nunc experimur, & quam futuram fore in pura natura adversarii nostri, ac præsertim auctor *Bajanismi Redivivi*, contendunt, minime posse totam naturalem legem servare. Ut modo ad Bellarminum dissertatio hæc revertatur; is laudato in loco demonstrat Deum non posse diligi absque gratia, ut auctorem naturæ, quia *amor Dei super omnia, etiamsi Deum solum respiciat, ut auctorem naturæ, non patitur secum ullum affectum inordinatum, imo includit odium rerum omnium delectabilium contra legem Dei: ergo si potest hic amor naturæ viribus obtineri, poterit homo naturæ viribus implere omnia mandata, imo & à præteritis sine gratia Dei justificari:* qui sunt manifesti errores Pelagianorum. Quapropter nec etiam *in puris naturalibus* posset Deus diligi super omnia, *etiam ut est auctor naturæ*, viribus solius arbitrii; si verum sit, quod Medina, Sotus, aliique viri doctissimi tradiderunt, in nullo statu posse hominem sine dono supernaturali totam legem naturalem implere, vitare omnia peccata, atque ut Bartholomæi Medinæ verbis utar, *operari totum bonum naturæ, proportionatum naturæ rationali.*

8. **Testimonium congregationis Prædicatorum.**

Addam nonnulla, quæ fortassis ad omnium Theologorum notitiam minime pervenerunt. Extat apud nos Scriptum à Patribus Prædicatoribus in celeberrimis Congregationibus de Auxiliis exhibitum SS. D. Clementi VIII. in quo hæc propositio, *Potest homo solis viribus naturalibus arbitrii nostri, & concursu generali Dei elicere actum absolutum mere naturalem dilectionis Dei super omnia, qui tamen ad justificationem non sufficiat*, accusatur tanquam dogma Cassiani, qui à S. Prospero cap. 30. adversus Collatorem his verbis refutatur: *Et tanta est secundum ipsum liberi arbitrii vel incolumitas, vel facultas, ut charitatem, quæ in omnium est arce virtutum, non ex Dei munere, sed ex sola habeat facultate.* Habeo item ad manus Gregorii Coronelli Opus Ms. *de viribus liberi arbitrii*, exhibitum SS. D. N. Paulo V. in quo Opere invictissimis argumentis demonstratur hæc propositio num. 3. *Non potest homo lapsus solis ingenitis naturæ suæ viribus, sine speciali gratiæ divinæ adjutorio, diligere Deum super omnia, neque ut auctorem naturæ, neque ut largitorem gratiæ & gloriæ, neque perfecta, neque imperfecta dilectione.* In alio itidem FF. Prædicatorum Scripto adv. Molinam exhibito in iisdem Congregationibus de Auxiliis Romano Pontifici asseritur eadem propositio, & confirmatur etiam testimonio Cardinalis Bellarmini, de quo dictum supra. Idem memorati Religiosissimi viri demonstrarunt in ea dissertatione, in qua disputatum fuit, *Quis magis tribuat libero arbitrio, S. P. Augustinus, an P. Molina?* Pariter Joannes de Rada exhibuit Sanctissimo D. N. Paulo V. quasdam propositiones, quas ille tanquam de fide definiendas esse censebat; inter quas continetur tertia, de qua paulo supra, iisdem verbis expressa.

Codex I. Archivi Secreti Bibliothecæ Angelicæ pag. 68.

In eodem Cod. pag. 200.

In ipsomet Codice pag. 328.

Ibid. p. 353.

Cod. III p. 88.

Huic Angelici Doctoris, Majorumque suorum sententiæ adhæserunt cum Joanne Baptista Gonet posteriores etiam Thomistæ: quorum sententia est, *Hominem in statu naturæ lapsæ non posse viribus liberi arbitrii, & cum solo concursu generali, Deum ut auctorem naturæ dilectione efficaci super omnia diligere.* Appellant autem dilectionem efficacem illam, quæ *ex vi sua potens est media ad placendum Deo necessaria inducere, & omnia, quæ ejus amicitiæ repugnant, excludere.* Quod etiam docent de homine *in pura natura* constituto, cum hoc tamen discrimine, quod in statu *naturæ lapsæ* necessarium putant auxilium speciale *ordinis supernaturalis;* at in statu *puræ naturæ* necessarium duntaxat asserunt speciale auxilium *naturalis ordi-*

9. **Testimonium Gonet & aliorum Thomistarum.**

Gonet de Grat. disput. 1. art. 4. sive Tom. IV. edit. Paris. pag. 55. & 58.

nis. Atque hæc ipsius Goneti verbis sunt exposita.

10. Testimonium Suarezii. *Suarez tom. 1. de Grat. pag. 355.* Franciscus Suarez lib. 1. de Grat. cap. 36. affirmat veram esse sententiam, *quod homo creatus in puris naturalibus non magis posset per solas vires arbitrii diligere super omnia Deum, ut finem naturæ, quam nunc possit homo lapsus:* ac Suarius ideo hanc sententiam verissimam censet, quoniam *vires naturales liberi arbitrii non futuræ fuissent majores in statu purorum naturalium, quam sunt in natura lapsa, vel quod perinde est, in statu naturæ lapsæ non sunt minores, quam fuissent in pura natura non integra.* Quamvis autem superius, nempe cap. 31. idem Suaresius statuerit, *dilectionem Dei super omnia, ut auctoris naturæ, non excedere vires naturales liberi arbitrii;* ex ejus tamen doctrina nuperrime explicata consequitur dilectionem illam, si excedat vires naturales arbitrii in statu naturæ humanæ post lapsum, excedere quoque easdem vires *in statu puræ naturæ:* cum juxta Suaresium (verumne id sit, an falsum, videat ipse) in utroque statu vires liberi arbitrii nec *majores sint,* nec *minores.*

Idem Suarez ibid. p. 336.

11. Testimonium Augustinianorum. Tandem Augustiniani, ii quoque, qui Aegidii Romani sententiam totis lacertis propugnant, docent creaturam rationalem, in quocunque statu spectetur, habere quidem inclinationem naturalem ad Deum, sed non posse in actum dilectionis naturalis, quo Deus diligatur supra se, sine gratiæ adjutorio prorumpere. Atque id Aegidius Romanus docet in 2. sentent. qu. 7. art. 2. §. *Motus ergo naturalis,* aliisque in locis, quæ producit, illustratque celebris Augustinianæ familiæ scriptor Fridericus Gavardi in dissert. de Angelis quæst. 7. art. 3. Quapropter idem auctor citato in loco, necnon de Gratia qu. 2. art. 5. affirmat, *in quolibet statu ad actualem dilectionem Dei super omnia, quatenus est auctor naturæ requiri gratiam entitative supernaturalem;* similia tradunt Benignus Sichrovvsky qu. 1. de Gratia art. 5. num. 71. aliique Aegidiani. At de Baji prop. 34. & 36. dictum satis.

Gavardi tom. 3. p. 244 & 4. pag. 314.

Vide etiam Barthol. Riccium in propos. damnatas disput. 20. p. 222.

Sichrovvsky tom. 3 parte 1. pag. 27.

§. II.

De Bajanis articulis XXV. & XXVI.

SUMMARIUM.

1. In quo sensu Articulus 25. & 26 Baji fuerint damnati, ostenditur ex Norisio
2. Cujus responsiones probant clarissimi Theologi.
3. Et Sectatores Ægidii Romani.
4. 5. 6. Idem sentiunt Macedo, Vasquez, & alii.
7. 8. Item Senault, Contenson, & Abelly
9. Id ipsum eruitur ex scriptura & Patribus.
10 Tandem ex Coronello.

Sensus damnatus articulorum 25. & 26. Baji. BAji propositiones XXV. & XXVI. *Omnia opera infidelium sunt peccata. Et Philosophorum virtutes sunt vitia,* jure meritoque damnatæ sunt, tum respective ad propositionem 35. *Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est,* tum quia revera plura dantur opera infidelium, necnon impiorum fide perfecta, & gratia Spiritus Sancti inhabitantis carentium, sive indeliberata, sive deliberata, cum speciali gratiæ auxilio peracta, quæ nullatenus sunt scelerosa; plures item virtutes morales, quæ licet bonæ non sint spectata circumstantia ultimi finis, non tamen sunt vitia, neque inficiuntur, aut labefactantur à noxia cupiditate.

1. Explicatur dictus sensus Hunc esse prædictarum propositionum damnatum sensum demonstravi in priori dissertatione: sunt hoc tamen in loco quædam addenda. Eminentissimus Cardinalis Norisius, pertractans in *Vindiciis Augustinianis* cap. 3. §. 4. de virtutibus infidelium opponit sibi Bajanam propositionem 25. atque ait: *Scio* adversarios *opponere damnatam hanc Baji propositionem,* Omnia opera infidelium sunt peccata, *&c. Sed hac censura S. P. sententia neutiquam percellitur. Etenim hic palam concedit in infidelibus aliqua opera bona in prima saltem sui productione, ex gratia tamen donata. Præterea etiam sine gratia homo appetitu innato ex Augustini sententia amat summum bonum; nullus enim est, qui non velit esse beatus.* Proximo §. 5. hæc de eadem propositione Norisius: *In primis illa propositio à plerisque recitatur, præcipue vero à Suario, hoc pacto: Et ad Pelagianismum reji-*

&Eximuntur ab eo Augustiniani per Theologos & primo per testimonium Norisii.

Tom. 1. pag. 994 Pag. 1052.

rejicienda est illa sententia, Omnia opera infidelium sunt peccata, & philosophorum virtutes sunt vitia. Id Cardinalis Norisius confirmat ex Turriano, qui in tractatu de erroribus Baji cap. 5. §. 1. num. 4. scribit: *Sic habent aliquæ Bullæ typis mandatæ Romæ, & aliquot manuscriptæ, quas ego vidi.* Ad eundem modum recenset Bajanas propositiones in Apparatu tom. 2. V. *Michael Bajus*, eruditissimus Possevinus. Hinc Norisius infert illam Baji propositionem damnatam esse ob censuram, *qua Pelagianismi incusabat negantes omnia opera infidelium esse peccata, & illam censuram primitus in Bullis fuisse patet ex iis, quæ antiquitus Romæ editæ sunt, quas etiam Turrianus insignis è Societate scriptor testatur se legisse; quis audeat dicere typographos Romanos propria auctoritate ea verba addidisse?* Hanc censuram confirmat Cl. Norisius ex propositione 22. *Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Romanos* 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, *intelligunt de Gentibus fidei gratiam non habentibus:* quæ propositio secundum historicam narrationem vera est; nam Pelagius ita illa Apostolica verba explicavit in Epistola ad Demetriadem: eadem explicatione usi sunt passim Pelagiani, prout constat ex Patribus Byzacenis in libro de Incarnat. & Gratia cap. 5. necnon ex Augustino lib. IV. contra Julianum cap. 3. Damnata est ergo ea propositio 22. ob acerbitatem censuræ. *Itaque*, ait Norisius, *etiam propositio illa 26. ob censuram proscripta fuit, quæ eandem doctrinam cum 22. continet; oppositum enim thesis 26. probari solet ab omnibus ex textu memorato Apostoli.* Respondet 2. Norisius *propositiones illas damnari* respective, *& in sensu ab assertoribus intento, ut in fine Bullæ asseritur. Illa propositio 26. damnata est respective ad 35. quæ est:* Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est. *Ex qua necessario infertur omnia opera infidelium esse peccata, & philosophorum virtutes esse vitia, cum illi sint peccatores. Quare merito damnatur, uti derivata ex hæretica doctrina rejecta in Tridentina Synodo sess. 6. can. 7.* Addit Cardinalis amplissimus responsionem tertiam, *infideles aliquos actus bonos elicere, ad quos à Deo permoventur, qui profecto peccata esse non possunt:* quod Norisius demonstrat auctoritate S. P. Augustini. *Bajus vero*, inquit, *nullos actus bonos ex Dei gratia ab infidelibus fieri volebat, eoquod gratiam tantum admittebat Spiritus Sancti inhabitantis in anima, qui cum in infideli non inhabitet, hinc arbitrabatur nullum in eodem divinæ gratiæ auxilium reperiri.* Hoc postremum confirmat Norisius testimonio Gabrielis Vasquez in 1. 2. disp. 190. cap. 18. num. 183. de quo alibi dictum est. Eadem Norisius repetit in *Paralello*, productis etiam verbis P. Macedi paulo post laudandi.

Possevinus to. 2. Apparatus pag. 439 edit Venetæ. In Biblioth. Angelica Codice 34. Archivi secreti in fine, habetur Bulla Ms. Gregorii XIII. quæ item continet ea verba, Ad Pelagianismum &c.

Eodem tom. 1. pag. 1343.

2. Testimonium aliorum Theologorum.

Has Norisii responsiones probant, & afferunt innumeri illi, clarissimique Theologi, qui nulla opera moralia *undique bona* dari contendunt *absque speciali adjutorio gratiæ*, & nisi in Deum actualiter, seu virtualiter referantur. Quorum Theologorum quosdam connumerare opus est, ut cuique manifestum fiat, quales viros audax criminator nobiscum tanquam Bajanistas traducat. Jam Norisius laudato Vindiciarum capite demonstravit Gregorium nostrum Ariminensem, licet in 2. sentent. dist. 26. qu. 1. artic. 1. dicat *omnia opera infidelium esse peccata*, neutiquam tamen convenire cum Michaele Bajo, propterea quod idem Ariminensis doceat plura bona ab infidelibus fieri, at non *sine speciali adjutorio Dei*, nec requirat ad eadem bona opera *gratiam Spiritus Sancti inhabitantis.* Idem judicium ferendum est de Basilio Poncio inter Salmanticenses celeberrimo, de quo eo loci Cardinalis amplissimus. His adde Casparum Casalium lib. 1. *de Quadripartita justitia* cap. 32. Carolum Moreau Gallum, celebremque Tertulliani Scholiastem, in Opere, quod autographum custoditur in Angelica Bibliotheca, & cui titulus, *Spiritus & Medulla doctrinæ Sancti Augustini*, p. 3. hom. 8. Cardinalem Hieronymum Seripandum, qui in Oratione habita in Funere Caroli V. paulo post initium inquit: *Disputatum est enim à nostris sanctis, & sapientibus viris, ac subtilissimis, & ad tenue limatis rationibus concluſum, nequaquam fieri potuisse, ut qui veræ religionis ratione Deo subjecti non fuere, veris virtutibus animorum perturbationes, cupiditates & morbos aut radicitus extraherent, aut moderarentur. Præclare igitur ab eis dictum, & certa ratione definitum est, virtutes quibus præditi sibi videbantur esse qui falsa erant religione imbuti, non virtutes, sed vitia appellanda esse, quod idem quoque nobis affirmandum est de omni gente, & natione à Christi Jesu religione & fide aliena:* Philippum Van-Wavre in thesibus inscriptis: *Divinæ gratiæ prædicator Apostolus Paulus*, ad cap. 13. ad Rom. Joannem Libens in Quæstionibus

Pag. 1054.

Oratio Seripandi typis edita fuit Neapoli, numeris paginarum non appositis.

selectis cap. 3. *de Relatione operum*, & in *Concordia Augustino-Ignatiana ſ. 2.* Aurelium Piette in Theſibus Lovanienſibus an. 1719. necnon tom. 2. Theologicarum quæſtionum qu. 1. de Actibus humanis: Nicolaum Rolin in Theſibus Lovanii propugnatis an. 1729. th. 9. Petrum Clenaerts in Opuſculo inſcripto, *Auguſtinus per ſe ipſum docens cap.* XI. Quos tantum ex noſtratibus Auguſtinianæ doctrinæ ſpecialiter addictis commemoraſſe ſufficiat.

3. Teſtimonium Auguſtinianorum.

Enimvero hi quoque è noſtra familia Theologi, qui Aegidio Romano nomen dederunt, firmiſſime propugnant *poſſe ab infidelibus effici opera moraliter bona per ordinem ad rationem inferiorem, at non ſimpliciter bona ſecundum omnem rationem; quia non ſunt bona per ordinem ad ultimum finem; & ideo ſunt bona, ſed non bene facta, quia non ſunt ordinata ad ultimum finem, qui eſt vita æterna, quam de fide certum eſt non poſſe acquiri viribus naturæ, ut definitum eſt contra Pelagium.* Expoſui autem ſententiam Ægidianorum verbis Friderici Gavardi qu. 2. de Grat. actuali art. 4. ubi plura etiam tradit de proſcriptis Bajanis propoſitionibus. Premit eadem veſtigia Benignus Sichrovvscky de Gratia qu. 1. Petrus Manſo in *Synopſi* doctrinæ Auguſtinianæ de Virtutibus infidelium, & in Opuſculo, quod inſcribitur, *Reflexio vindex pro Eminentiſſimo Cardinali Henrico de Noris.*

Gavardi tom. 4. pag. 310.

Sichr. tom. 3. tract. 10. p. 22.

4. Teſtimonium Patris Macedi & aliorum.

His permultis alii acceſſere; inter quos Franciſcus Macedo in *Cortina* tanquam Auguſtinianæ doctrinæ *oraculum* præmittit num. 36. *Nullus actus moralis bonus ſine aliquo lumine fidei, & inſpiratione gratiæ fit* 37. *Non omnia opera infidelium ſunt peccata, ſed illa tantum ſunt, quæ ſine ulla fidei luce, & ſine aliquo igniculo gratiæ deliberate ab infidelibus fiunt* 38. *Ad actum honeſtum moraliter bonum, æliquod lumen fidei, & impulſus inchoatus gratiæ Chriſti neceſſarius eſt.* Plura ſunt alia theoremata, quæ à Macedo nuncupantur *Oracula*, & quæ in hunc eundem ſcopum collineant. Prolixa deinde diſſertatione demonſtrat idem Auctor I. *Auguſtinum rejeciſſe illos actus bonos naturaliter & honeſtos, medios inter pravos, & rectos ordinis ſupernaturalis: atque adeo nullum actum niſi aut veræ virtutis, aut vitii, agnoviſſe.* II. *Omnem omnino actum bonum opus gratiæ, & ex meritis Chriſti eſſe.* III. *Hujusmodi adjutorium gratiæ non naturalis eſſe ordinis, ſed ſupernaturalis.* Quid ergo reſpondet Macedo ad proſcriptas Baji propoſitiones? Reſpondet 1. *illas propoſitiones damnatas fuiſſe copulative in rigore & ſenſu ab auctoribus intento, qui non ſolum ſuam ſententiam ſtatuebant, ſed etiam contrariam ſugillabant.* Reſp. 2. *illas propoſitiones ſecundum ſe, & in rigore eſſe falſas & contra mentem Auguſtini, uti Bajus eas proferebat: nam, ut etiam notat Vaſquez, in eo errore erat Bajus, ut nullum bonum opus admitteret ſine fide perfecta, & gratia ſanctificante: qui error alienus eſt à ſententia Auguſtini, qui tantum requirit fidem & gratiam inchoatam, & ante juſtificationem bona opera admittit. Qua de re videndus Vaſquez diſput. 218. cap. 3. & Suarez lib. 1. de Gratia cap. 20. & Smiſing. tract. 3. deciſ. 6. qu. 7. num. 376.* Reſp. 3. *Eas propoſitiones prolatas à Bajo in rigore & univerſaliter falſas omnino eſſe, & prorſus alienas à mente Auguſtini; nam illa prima propoſitio,* Omnia opera infidelium ſunt peccata, *ita univerſim accepta reprobanda eſt, cum multa opera fiant ab infidelibus indeliberata, & ſine advertentia; non pauca ex ignorantia invincibili; quædam poſſint eſſe ex lumine fidei, quæ certe peccata non ſunt: igitur falſum eſt, quod omnia infidelium opera ſint peccata. Apparet autem Auguſtinum de operibus tantum infidelium deliberatis, & ante omnem fidem & gratiam fuiſſe locutum, cum dicat ea ex defectu debiti finis prava fore.* Quarto item reſpondetur, *Pontificem dicere, nonnullas earum poſſe aliquo modo ſuſtineri: quod ſi quæ poſſunt, hæ certe ſunt, & hoc Auguſtini ſenſu intellectæ.* Hactenus Macedo. Vide eundem auctorem in *Scrinio* pag. 251. & tom. 2. Collat. pag. 590.

P. Macedo in Cortina pag. 12. & 13 p. 218. & ſeqq.

Pag. 246.

5. Teſtimonium Gabrielis Vaſquez & aliorum.

Scriptores alii permulti fuere, qui negarunt *absque ſpeciali gratiæ adjutorio* poſſe fieri opus morale *undequaque* bonum. Etenim Gabriel Vaſquez laudat 1. 2. diſput. 190. cap. 2. Albertum Magnum in 2. diſt. 28. Antiſſiodorenſem lib. 2. Summæ tract. 11. quæſt. 4. Marſilium in 1. quæſt. 20. art. 3. Alphonſum Virveſium Philippica v. contra dogmata Lutheranorum, Gerſonem Tractatu de vita ſpirituali Alphabeto 61. lit. G. Gregorium Ariminenſem, de quo ſupra, in 2. diſput. 28. q. 1. Abulenſem in cap. 19. Matthæi, Alphonſum à Caſtro contra hæreſes, verbo *Gratia*, hæreſi 1. concl. 3. Clictovæum in Damaſcenum cap. 3. libri 2. de Fide, Leonardum Aretinum in Dialogo de moribus, Roffenſem art. 36. contra Lutherum, Gaſparum

Vaſquez in 1. 2. in 1. 2. diſput 190. p. 323.

rum Casalium, de quo supra, de Justitia Tripartita 1. p. lib. 1. cap. 35. Antonium Panthusam lib. de Prædestinat. & Gratia cap. 6. Capreolum in 2. dist. 29. qu. 1. art. 1. Franciscum Romæum in libro de libertate & necessitate Op. Veritate 14. 15. & 22. Petrum à Soto libro de Institut. Sacerdotum lect. 16. Hos quidem omnes laudat Vasquesius; qui proximo cap. 3. demonstrat eandem esse S. Thomæ sententiam: cap. 4. eandem confirmat auctoritate Conciliorum, Romanorumque Pontificum: quinto capite ostendit adhæsisse eidem sententiæ Patres, qui Augustini ætatem præcesserunt: commonstrat in 6. Augustinum constantissime docuisse gratiæ necessitatem ad singula opera bona moralia: cap. 10. idem evincit rationibus. Agit Vasquesius cap. 18. de propositionibus Baji, ea producens, quæ in prima dissertatione allata fuerunt.

6. Testimonium ejusdem Vasquez. *Vasq. p. 343*

Verum est, quod cap. 12. idem Vasquez sententiam illam amplectitur, quæ docet *posse quidem hominem singula opera moralis virtutis efficere sine auxilio gratiæ per Christum, quod suapte natura sit ordinis supernaturalis, quale ad opera virtutum infusarum necessarium est: non tamen posse ullum opus morale secundum virtutem ex omni parte bonum operari sine aliquo auxilio gratiæ per Christum, quod suapte natura ordinis naturalis sit, & per causas naturales æterna Dei misericordia nobis præparetur.* Quam sententiam defendit quoque ex Augustinensibus Petrus Manso, de quo præcitato num. 3. At quidquid sit de hac sententia; manifestissimum est, non posse aliqua Bajani erroris censura notari illorum Theologorum opinionem, qui censent necessarium ad opera moralia *supernaturalis gratiæ auxilium.* Enimvero gratia, quæ nobis *per Christum misericorditer* præparatur, supernaturalis dicenda est, aut saltem indebita. Deinde Vasquez cap. 10. ejusdem dissert. 190. demonstrat necessitatem gratiæ *per Christum* ad singula opera virtutum moralium ex orationibus Ecclesiæ, & ex quo Christi gratia necessaria sit ad singulas tentationes vincendas: atque capit. 11. idem evincere nititur, ex Apostoli verbis, *Quid habes, quod non accepisti?* ex canone 6. Concilii 2. Arausicani, necnon ex innumeris Augustini testimoniis adversus hæreticos Pelagianos. Quis autem ignorat hinc demonstrari necessitatem gratiæ *supernaturalis?* Præterea etiamsi admittamus distinctionem gratiæ per Christum inter *naturalem*, & *supernaturalem*, de qua distinctione plura Basilius Poncius parte 1. Relect. de Gratia cap. v. pag. 53. & 69. gratia naturalis non alia ratione potest *naturalis* appellari, nisi ratione objecti, quod naturæ proportionatum est; siquidem auctores, qui hujusmodi gratiam propugnant, illam ex meritis Christi, & ex Divina misericordia concedi fatentur; & præterea Vasquesius affirmat cap. 2. complures ex Theologis à se laudatis ad opera bona moralia requirere auxilium *supernaturalis ordinis*, eosque Theologos disput. 192. cap. 1. plurimum à Bajo discrepare pronuntiat, eoquod iste affirmaverit *nullum bonum opus fieri, nisi ex charitate in homine jam justificato, in quo Spiritus Sanctus sicut in justo jam habitat.* *Vasq. pag. 123. & pag. 362.*

7. Testimonium Francisci Senault. ac Vincentii contensonii. *Senault pag. 258. & seq.*

Prædictis auctoribus alios permultos addere possumus: inter hos vero Joannem Franciscum Senault, qui in libro Gallice edito *L'Homme Criminel*, tractatu tertio, de virtutibus infidelium egregie differit ad mentem Augustini, demonstratque virtutes hujusmodi idolum quoddam esse, cujus species quidem jucunda est, ipsæ autem virtutes inanes, cum harum anima sit humanarum laudum cupiditas, ut Augustinus docet lib. v. de Civit. Dei cap. 12. necnon Seneca epist. 115. Sallustius in Catilinam, & Virgilius de Bruto canens:

Vicit amor patriæ, laudumque immensa cupido.

Contens. tom. v. pag. 160. & seq.

His annumerandus est Gallus alter Theologus Vincentius Contensonus dissert. 2. de Gratia cap. 1. speculat. 2. in qua sententiam Augustinianam de necessitate gratiæ *ad quodlibet moralis ordinis bonum* propugnat, atque omni genere argumentorum confirmat. De propositionibus autem Baji in ea dissertatione Theologus iste tradit, quæ à Norisio, à nostratibus reliquis, & à nobis ipsis dicta fuerunt; ita, ut jure miremur in nos tantum, & non in conterraneos suos Anonymum scriptorem dicteria, criminationesque jactasse. Gasparum Juenin, ne versutus adversarius reponat illius *Institutiones* fuisse proscriptas, alto silentio præteream. At nullius eorum, quos commemoravi superius, damnata sunt Opera; sicuti nec Natalis Alexandri Moralis & Dogmatica Theologia, in qua nostra sententia traditur lib. 1. quæst. 2. art. 2. §. 11. Summa Christiana Boni Merbesii, eadem, quæ nos, de virtutibus infidelium, & de moralium operum conditionibus tradens p. 1. quæst. 8.

Nat. Alex. tom. 1. edit. Paris. p. 107. Summa Merbesii edit. Paris. pag. 9.

Vasq. ibidem pag. 339.

aliaque inſignium Gallorum ſcripta, quorum nonnulla §. v. producam.

8. Teſtimonium Abelly Ludovici. *Abelly p. 1. edit. Pariſ. p. 399. & 407.*

Arbitor etiam penes librorum meorum obtrectatorem magni ponderis eſſe auctoritatem Ludovici Abelly Epiſcopi *Ruthenenſis*: qui in Medulla Theologica, Tract. de Grat. ſect. 6. probabilius eſſe demonſtrat, hominem *ad perficiendum quodcunque opus, quod ſit ex omni parte moraliter bonum, tam ratione objecti, quam finis, & circumſtantiarum, aliquo Divinæ gratiæ auxilio indigere.* Demonſtrans autem *Ruthenenſis* Antiſtes proxima ſect. 8. poſſe infideles aliqua opera moraliter bona exercere, id, quod probat damnatis propoſitionibus Baji, de quibus nunc pertractatur, inquit ad object. 3. hoc cum aſſertione præcedenti nequaquam pugnare, quoniam ante fidem conferuntur aliquando infidelibus *ſupernæ gratiæ auxilia*, ut de Rege Aſſuero, & de Polemone ſcribit ſapientiſſimus Auguſtinus.

9. Teſtimonium aliud notabile ex S. ſcriptura & Patribus. *Extat Cod. 1. MSS. Archivi Secreti Angelicæ Biblioth. pag. 131. Hujusmodi ſcriptum autographum, ſive originale eſt, editumque à Hieronymo Pallanterio.*

Ut nonnulla producam non omnibus fortaſſis obvia; in pluteis Angelicæ Bibliothecæ ſervatur *Scriptum* à PP. Prædicatoribus exhibitum Romano Pontifici, in quo agitur de operibus moraliter bonis, & diſtinctione facta de Gratia habituali, & actuali, ita quæſtio reſolvitur: Si loquamur *de gratia gratum faciente*, nemini dubium, quin ſine illa poſſit humana voluntas bene moraliter operari. Exemplum habemus de obſtetricibus Ægyptiacis Exodi 1. quarum domus ſtabilitæ fuerunt, & poſteritas à Deo proſperata, quia poſteritati Hebræorum contra impii regis edictum miſericorditer pepercerunt. Unde S. Gregorius ait: *Præmium temporale meruerunt; ſi non fuiſſent in peccato, promeruiſſent æternum.* Alterum exemplum eſt de Romanis: quibus teſtatur D. Auguſtinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 15. Deum dediſſe tam amplum imperium, ut in hac vita bonas eorum virtutes remuneraretur; at Deus nec malorum, nec vitiorum eſt remunerator. Ergo ruit modernorum hæreticorum opinio, quod omnia tam infidelium, quam fidelium impiorum opera peccata ſint, dogmatizantium. Sin intelligatur quæſtio *de auxilio ſpeciali*, quo Deus non ex debito, ſed ex innata benignitate, & gratia cooperari ſolet cauſis ſecundis, præſertim liberis; nonnulli diſtinguentes reſponderunt, quod opera moralia ſunt duplicis generis, alia levia, & facilia, ut velle laborare in agro, velle manducare & bibere, velle habere amicos, velle ducere uxorem, & cætera ad præſentem vitam pertinentia: alia ſunt ardua, & difficilia, ut dilectio Dei ſuper omnia, continentia, patientia, fortitudo usque ad mortem vel pro patria, vel pro patre, vel pro filiis, vel pro amicis ſuſtinendam. Si de levibus, & facilibus ſit ſermo, poteſt (inquiunt) humana voluntas, quando præſertim non adſunt tentationes, ſe ipſa cum ſolo concurſu, & auxilio generali bene moraliter operari. *Nota quod recenſeant ſententiam aliorum, non ſuam.*

Non enim, ut Auguſtinus in lib. de Spiritu & lit. cap. 27. *adeo detrita eſt in anima humana imago ſui Creatoris, ut non poſſit in ſua impietate aliqua legis facere, & ſapere.* Si autem loquamur de arduis, & difficilibus, ad ea ſine gratia, & auxilio ſpeciali obeunda omnino impotens eſt humana voluntas: ideo Auguſtinus, *Si ex Deo eſt amor Dei, vicimus Pelagianos; ſin ex nobis eſt, vicerunt Pelagiani:* & in Epiſt. 103. laudat continentiam Polemonis, tanquam donum Dei; & lib. 4. contra Jul. cap. 3. loquens de virtutibus infidelium, *Quanto* (inquit) *tolerabilius illas, quas dicis in impiis eſſe virtutes, Divino muneri potius, quam eorum tribueris tantummodo voluntati, licet ipſi hoc neſciant?* Et lib. de Prædeſt. Sanct. cap. 7. & alibi ſæpe copioſas Centurionis eleemoſynas, etiam antequam in Chriſtum crederet, & juſtitiam, & donum Dei nuncupavit. Reddit rationem D. Cardinalis Bellarminus lib. 1. de Grat. & liber. arbitrio cap. 11. §. *Reſpondeo.* Virtutes morales dicuntur merito dona Dei, quia non acquiruntur niſi per actus frequentes; non poſſunt autem frequentari hujusmodi actus, niſi reſiſtendo paſſionibus, easque frænando & coercendo, quod ſupra diximus, ſine auxilio Dei, & ſpeciali auxilio fieri non poſſe. Quod dixerunt iſti de operibus moralibus arduis & difficilibus, tanquam veriſſimum amplexamur: quod autem de levibus & facilibus, nequaquam poſſumus amplexari. Nec enim limitatio illa ſufficit, qua dicunt, ſi deſint tentationes: quando enim deerunt? Tunc deerunt, quando ab oratione dominica erimus immunes, & ab illa petitione, & oratione, *Ne nos inducas in tentationem*, fuerimus liberati: quando ex toto natura humana, non ex parte fuerit reſtituta, &c. Ex hoc autem Scripto apparet, non poſſe ab infidelibus fieri opera bona moralia *absque gratia actuali*, & eatenus damnata eſſe nefaria Lutheri, Baji, aliorumque dogmatizantium aſſerta, quatenus adſtruunt peccata eſſe quæcunque fiunt ab infidelibus & peccatoribus *absque gratia habituali, & absque Spiritu Sancto inhabitante.*

Nota, nec levia & facilia ora, quæ ſint bona ex omni parte in genere morum, fieri ſine gratia.

Exhi-

Eodem Vol. pag. 196. 10. Testimonium Coronelli.

Exhibuit in iisdem Congregationibus de Auxiliis Summo Pontifici Paulo V. Tractatum *De viribus liberi arbitrii in natura lapsa* Gregorius Coronellus Augustiniani Instituti vir celebris: in quo Tractatu prop. 1. demonstrat *hominem in statu naturæ lapsæ non posse ex ingenitis viribus, absque speciali gratiæ Divinæ adjutorio veras virtutes comparare, aut opus aliquod morale efficere, quod comparatione finis naturalis sit vere bonum, ac veræ virtutis opus.* Ubi vero demonstravit vir præclarus hanc esse mentem S. P. Augustini differentis lib. 4. contra Julianum de virtutibus Infidelium, refellit quod Molina, ejusque defensores dicunt, negasse Augustinum fieri posse ex solis naturæ viribus opera veræ pietatis ac supernaturalia, quod putant, à Concilio Arausicano II. significari illis verbis, *sicut oportet;* cum D. Thomas 1. 2. q. 109. art. 2. statuat hoc discrimen inter hominem integrum, & lapsum, quod ille *quantum ad sufficientiam operativæ virtutis poterat velle & operari bonum suæ naturæ proportionatum, quale est bonum virtutis acquisitæ, non autem bonum superexcedens, quale est bonum virtutis infusæ; sed in statu naturæ corruptæ etiam deficere ad hoc, quod secundum suam naturam potest, ut non possit totum hujusmodi bonum implere per sua naturalia, quamvis, quia natura per peccatum non est totaliter corrupta, possit per propriam virtutem agere aliquod bonum particulare, ad statum vitæ præsentis, ejusque conservationem spectans.* Concludit Coronellus non posse in hoc statu *sine speciali gratiæ adjutorio* fieri opera virtutis acquisitæ, sed ea tantum, quæ spectant ad vitæ conservationem; at in his quoque distinguit cum Augustino *officium à fine*, negatque fieri posse opera bona *undequaque* ab homine lapso, nisi per gratiam sanetur. Idem in suo *Scripto*, quod itidem apud nos autographum custoditur, docuit Jacobus Le-Bossu Benedictinus, selectus in iisdem Congregationibus de Auxiliis Theologus, ac Doctor Sorbonicus; cui alii ex parte PP. Prædicatorum subscripsere.

In eadem sententia stetisse Thomam de Lemos constat ex Præfat. nu. 6.

Le-Bossu Codice §. ejusdem Archivi pag. 250.

§. III.

Traditur articulorum 28. & 29. Baji proscriptus sensus.

SUMMARIUM.

1. Sensus damnatus propositionum 28. & 29. eruitur ex S. Augustino.
2. Ex Vasquez.
3. 4. 5. ex Turriano, Macedo, & Norisio.

Sensus damnatus articulorum 28. & 29. Baji.

PRopositio Baji 28. *Liberum arbitrium gratiæ Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valet,* & Prop. 29. *Pelagianus est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum,* idcirco ab Apostolica Sede fuerunt proscriptæ, quoniam Bajus nullum opus bonum admisit sine fide perfecta, & sine gratia sanctificante, affirmavitque omnia impiorum, atque infidelium opera infici & corrumpi à vitiosa cupiditate: in propositione autem 29. quemadmodum in 22. 37. & 62. idem nefarium dogma enuntiantibus, repressa quoque est censuræ acerbitas, verborumque procacitas.

1. Circa hunc audiuntur Patres & theologi & primò sanctus Augustinus.

Hujusmodi quippe propositiones cum iis, de quibus institutus est sermo, cohærentiam habent, nec damnandæ erant pronuntiatæ de libero arbitrio deliberate operante, & destituto qualibet gratia actuali. Etenim de ipso libero arbitrio gratia exspoliato inquit Augustinus lib. 3. ad Bonifac. cap. 8. *Liberum arbitrium captivatum nonnisi ad peccandum valet: ad justitiam vero nisi divinitus liberatum, adjutumque, non valet.* Repetit libro de Sp. & lit. cap. 3. *Neque liberum arbitrium quidquam, nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via.* Ait Serm. 13. de Verbis Apostoli: *Si defuerit adjutorium Christi, nihil boni agere poteris.* Scribit Tract. 5. in Joannem: *Nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum.* Hæc, aliaque id genus innumera quis dixerit cum Bajanis articulis fuisse proscripta?

Itaque subscribendum Vasquesio 1. 2. disp. 190. cap. 18. num. 183. hæc asserenti: *Ille ergo* (Bajus) *prædictam propositionem 28.* Liberum arbitrium sine gratiæ adjutorio nonnisi ad peccandum valet, *quam habet lib. 2. de justitia, & virtut. impiorum cap. 9. in eo sensu intelle-*

2. Vasquez.

Vasq. tom. 2. in 1. 2. pag. 356.

tellexit, quem expreſſit aperte eodem libro cap. 4. & 5. nempe per auxilium gratiæ intelligens auxilium inhabitantis Spiritus Sancti, quo referantur opera illa in Deum; nam prop. 59. & 60. notata in prædicta Bulla non admittebat ille diſtinctionem gratiæ Spiritus Sancti nondum habitantis, qualem concedimus ante remiſſionem peccatorum, & inhabitantis, qualem dicimus eſſe poſt remiſſionem: in quo contradicebat Concilio Tridentino ſeſſ. 14. cap. 4. ubi diſtinguitur duplex hoc auxilium gratiæ; atque ita aſſerebat illam ſolam operationem ſtudioſam eſſe, quæ eſt ex fide per dilectionem operante. Paulo infra: *Hinc ergo recte conſtat, quam diverſo modo ſentiant Auguſtinus, & alii ejus diſcipuli de divino adjutorio, cum dicunt liberum arbitrium ſine adjutorio divinæ gratiæ nonniſi ad peccandum valere: loquitur enim de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis, nec juſtificantis actu animam, nec adhuc opera meritoria vitæ æternæ in anima efficientis, ſed paulatim ad juſtificationem ipſam animam moventis: at hic auctor loquitur de auxilio gratiæ Spiritus Sancti animam inhabitantis, & actu juſtificantis per affectum charitatis: quocirca longe diverſa ſententia ipſius fuit à ſententia Auguſtini.*

3. Turrianus. *pag.* 623.

Turrianus pariter Tract. contra errores Baji cap. 3. §. 1. poſteaquam animadvertit Bajum negaſſe diſtinctionem *gratiæ moventis & inhabitantis*, produxitque præmiſſum Vaſquii judicium, *Ex damnatione* (inquit) *propoſitionis 28. non ſumitur argumentum contra opinionem aſſerentium ad bonum opus morale requiri auxilium gratiæ ordinis naturalis; iſta enim opera ab his catholicis non dicuntur ſanctificare formaliter.* Ac idem judicium ferendum eſt de iis, qui ad bona opera moralia requirunt gratiam ſupernaturalem moventem; ſiquidem hæc non eſt *forma ſanctificans*, & à juſtificatione ſecernitur. De proxima autem propoſitione 29. hæc Turrianus: *Primo circa hanc propoſitionem notandum eſt damnari cenſuram, deceptus vero eſt Michael Bajus, quia putabat omne opus bonum ſanctificare &c.* Id Turrianus confirmat ex quo clariſſimi Theologi, & S. R. E. Cardinales ampliſſimi Toletus, ac Bellarminus docuerint nullam omnino tentationem absque gratia vinci, aut vitari poſſe; cum tamen Toletus auctoritate Gregorii XIII. Lovanium miſſus fuerit ad componenda diſſidia circa Bajanos articulos exorta, ac Bellarminus Lovanii extiterit, quando Bulla adverſus Bajum fuit promulgata; & idcirco neuter ſenſum Baji potuerit ignorare. His deinde verbis Turrianus paragraphum illum primum abſolvit: *Et licet admittat quis Auguſtinum ſenſiſſe, eſſe neceſſarium aliquod auxilium ad bene operandum moraliter; tamen Auguſtinus non ſenſit opus quodlibet ex auxilio gratiæ factum ſanctificare hominem, neque tale auxilium vocat gratiæ inhabitantis, & ſanctificantis, ut ipſe deceptus ſenſit Bajus.*

4. Macedo.

Franciſcus Macedo in *Cortina* pag. 247. ait damnatum fuiſſe Bajanum dogma, quod Bajus vellet nullum bonum opus fieri poſſe à libero arbitrio, *ſine fide perfecta, & gratia ſanctificante*, laudans Noriſium, quod ita Baji pravum ſenſum expoſuerit in Vindiciis Auguſtinianis: quo P. Macedi teſtimonio omnem Bajani erroris criminationem idem Noriſius refellit *in Paralello*, tom. 1. pag. 1343. Atque in *Scrinio* P. Macedo ſcribit hanc propoſitionem, *Liberum arbitrium ſine aliqua gratia in ſtatu naturæ lapſæ nihil boni poteſt efficere*, non tantum eſſe Auguſtini, & Synodi Arauſicanæ, verum etiam Joannis Maldonati in cap. 6. Joannis.

P. Macedo in Scrinio pag. 250.

5. Noriſius.

Noriſius autem cujus meminit Macedo, non ſolum ait liberum arbitrium per Spiritum Sanctum moventem, & ſine Spiritu Sancto inhabitante poſſe bonum operari, ut diximus §. præcedenti num 1. ſed etiam ait in propoſitione 37. *Cum Pelagio ſapit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt quod ex naturæ ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit*, cenſuram Baji, non vero aſſertum eſſe ab Apoſtolica Sede damnatum, cum in Arauſicano canone 22. dicatur: *Nemo habet de ſuo niſi mendacium & peccatum.* Agnoſcit præterea ſine gratia appetitum innatum, quo unusquisque ex Auguſtini ſententia amat ſummum bonum; ac fatetur anathemate confixum eſſe dogma Novantium, qui ajunt omnia opera facta ab homine *extra charitatem, & in peccato* eſſe peccata, quod illa à conſcientiæ reatu vitientur: quo in luto Bajum hæſiſſe vidimus in priori diſſertatione.

Noris. tom. 1. pag. 923. 943. 945.

§. IV.

§. IV.

Quomodo intelligendus sit textus Pauli ad Romanos XIV. 23. Omne autem, quod non est ex fide peccatum est.

SUMMARIUM.

1. Augustinianorum expositionem hujus textus non convenire cum dogmate Baji, sed esse verè catholicam, probatur ex S. Augustino, & aliis.
2. Ex Theologis.
3. Ex ipsis adversariis.
4. Sententia aliquorum relinquitur intacta.
5. Discrimen inter sententiam Baji, & Augustinianorum.

Expositio textûs Apostoli ad Rom. 14. Augustinianorum & circa eundem dogma Baji, ac inter utrumque discrimen probatur ex Patribus & theologis.

EXponere verba Apostoli ad Rom. 14. *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, de Fide Christiana, aut saltem de fide acquisita in Deum, ita, ut opera illorum, qui Deum prorsus ignorant, nec propter illum operantur, bona non sint spectata circumstantia ultimi finis, non est subscribere Bajano dogmati circa infidelium opera, sed est sententia catholica, Augustiniana, atque ab omni censura immunis; tametsi Bajanum sit dogma, ita Apostolicam illam sententiam explicare, ut peccatum dicatur quidquid non est ex fide, quæ per dilectionem operatur, & ex gratia sanctificante, aut in se malum & cupiditate infectum atque labefactatum, quod non est à laudabili charitate.

1. Probatio prima ex S. Augustino ac aliis. *Noris Tom. 1. p. 940. & 1048.*

Aperte hoc sequitur ex præmissis in 2. hujus dissertationis paragrapho; & quisnam est alicujus eruditionis tinctura linitus, qui ignoret expositionem hanc traditam ab Augustino, ab Eminentissimo Norisio cap. 3. Vindiciarum §. 4. & cap. 4. §. 5. comprobatam fuisse plurimis, & gravissimis monumentis? Augustinum exposuisse Apostolica verba de Fide Christiana, constat ex lib. 3. ad Bonifacium cap. 5. num. 14. de Gestis Pelagii cap. 14. num. 34. contra Julianum lib. 14. cap. 3. num. 24. aliisque ex locis. Certum quoque est, exposuisse eadem Apostoli verba de Fide Christiana S. Prosperum, Fulgentium, aliosque etiam à Sacris Interpretibus laudatos, præsertim ab Augustino Calmet p. 117. editionis Venetæ. Nec aliud doctissimus interpres ait adversus Augustinianam expositionem, nisi hanc litteralem non esse; quod parum, aut nihil nostra refert, modo Augustini explicatio non refutetur, quam Vindex Norisius sartam tectamque esse commonstrat. Verba enim, de quibus est sermo, accepere de operibus eorum, qui fide sunt destituti, & in quibus non accedente supremæ gratiæ illustratione, nihil est laudis, Magnus Leo serm. 2. de Jejunio Pentecostes, ubi ait: *Apud nos fides sanctificat etiam manducantem; apud Paganos infidelitas polluit jejunantem: unde extra Catholicam Ecclesiam nihil est integrum, nihil castum, dicente Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Prosper in Epistola ad Rufinum scribens: *Omne quod non est ex fide, peccatum est; ut scilicet intelligat justitiam infidelium non esse justitiam, quia sordet natura sine gratia;* atque in Carmine de Ingratis cap. 16.

Omne etenim probitatis opus, nisi semine veræ
Exoritur fidei, peccatum est, inque reatum
Vertitur, & sterilis cumulat sibi gloria pœnam.

Julianus Pomerius lib. 3. de Vita Contemplativa cap. 1. ubi postquam asseruit virtutes infidelium esse vitia virtutem imitantia, & in tantum declinari, ut nihil eis profuisse credantur, *Et quid dico* (inquit) *nihil profuerunt? Imo etiam nocuerunt, dicente Apostolo: Omne quod non est ex fide, peccatum est.* His adde Bonifacium II. in Epistola ad Sanctum Hilarium Arelatensem, S. Fulgentium cum Synodo PP. Byzacenorum in Sardinia Exulum, Pontificale Romanum in Ordinatione Subdiaconi: de quibus plura præcitatis in locis Augustinianæ doctrinæ Vindex clarissimus. Prætermittenda non sunt verba S. Remigii, & Eccl. Lugdunensis in libro de tribus Epistolis cap. 22. pag. collect. Maguini 105. *Vere enim mortua sunt omnia opera infidelium, non solum quando aperte vitiis & peccatis serviunt, sed etiam quando naturali bono, in quantum omnipotens creator*

tribuit, instigati, vel naturali lege commoniti, quæ quotidie in cordibus eorum clamat: Quod tibi non vis, alii ne feceris: Et omnia quæcunque vultis, ut faciant vobis homines, & vos eadem facite illis; *quædam bona opera, & velut quasdam virtutes habere, atque exercere videntur; quia fidem Dei, & Christi ejus, vel ignorantes, vel odio habentes, aut etiam persequentes, quod ex illa fide non operantur, omnino nec bonum opus, nec vera virtus esse potest, quæ non procedit ex radice veritatis & bonitatis. Dum enim illa ipsa, quæ secundum homines videntur esse bona opera, nequaquam vera fide ad Dominum referuntur, quem ignorant, nec propter eum agunt, sed aut propter quamdam honestatem, qua inter homines magni videantur, vel propter cupiditatem alicujus commodi temporalis; ipsa impietate infidelitatis, ipsa inflatione elationis, ipsa perversitate cupiditatis, ita immunda & inquinata sint omnia, ut apud Deum non virtutes, sed vitia judicentur. Unde Apostolus ait:* Omne quod non est ex fide, peccatum est, *&c.*

2. Probatio secunda ex Theologis.

Quoniam vero ipse quoque Norisius tanquam Bajanista traductus fuit, quasi Apostolicam sententiam *de Fide divina & habituali* exposuerit: in refutatione illatæ sibi Bajani erroris calumniæ, recte de accusatoris fide expostulat, cum nullibi revera explicaverit Apostoli textum *de Fide divina habituali:* atque impostura hujusmodi denudata, omnem à se calumniam amovet productis verbis Macedi ex tom. 2. Collat. pag. 597. *Quoniam hæc expositio loci Pauli impugnatur ab omnibus contrariæ doctrinæ auctoribus, imo & erroris à nonnullis audacioribus accusatur, quales sunt recentiores quidam PP.* Galli, *quorum duo errorem appellant; præterquam quod ego in Cortina olim aliquos pro ea Patres, ac inter eos Magnum Gregorium, & Bernardum produxi: remitto lectorem ad eruditissimum P. Henricum Noris, qui in ea, quam superius laudavi, Pelagiana Historia, in Vindiciis cap. 4. §. 5. evidenter ostendit, eam esse Ecclesiæ, Pontificum, & Patrum locum illum Pauli de fide prout est virtus Theologica intelligentium.* Vide eundem P. Macedo in *Cortina* pag. 222. 229. & in Appendice ejusdem Operis pag. 72. ubi productis quibusdam S. Bernardi testimoniis Augustinianæ interpretationi cohærentibus, *Fremant,* inquit, *ac frendeant adversarii. Nemo citra fidem, sine aliqua gratia rectum quid & honestum agit. Quidquid id erit, à gratia & fide erit. Peccabit qui prorsus destituetur fide. Ita non Augustinus modo, & Gregorius, sed Bernardus etiam docuit. Neque hinc sequitur singulos infidelium actus, & omnes actus peccata esse: sed peccatum esse quidquid sine fide aliqua, & gratia faciunt. Nam omne quod non est ex fide, peccatum est.*

Noris in Paralello tom. 1. pag. 1346.

Possumus ipsos adversarios nostros in testimonium arcessere. Qui enim adversus Norisium edidit sub nomine Brunonis Neusser *Prodromum Velitarem,* appellat quidem *hardum, stultum, & emotæ mentis* hominem, qui censeat Augustinianam interpretationem *Synodali judicio definitam;* at negare non audet nonnullos accepisse Paulinum locum de Fide Divina; & lib. 1. cap. 6. num. 9. hæc scribit: *Itaque quod hic locus de Christiana fide, in literali sensu non intelligatur, communis Doctorum & Interpretum sententia est, non tamen de fide certa; quod vero de fide divina intelligatur in literali sensu, probabilis aliquorum sententia est, quamquam minus probabilis, & nullatenus de fide; aliquorum, inquam, sed paucorum, si cum eorum numero conferantur, qui secus sentiunt.* In his tamen verbis duo notanda sunt: primum, nec Norisium, nec nostratium aliquem affirmasse, Augustinianam Paulinæ sententiæ expositionem de fide tenendam esse: alterum, non esse paucos, qui illam sectantur, atque amplectuntur. Quare Norisius in suis præcitati *Prodromi* castigationibus ait: *Non dico definitum, sed non perperam dictum contendo contra Martinonum.* Et infra: *Omnes Episcopi id dicunt ex sententia Ecclesiæ Romanæ: multi tamen secus ipsi tenent, qui scriptis aliud tradidere.* Igitur hi etiam, qui sententiam nostram ausi sunt Bajani dogmatis insimulare, sibimet parum constantes illam saltem probabilem fateri coguntur, bardi ipsi, & mentis emotæ, & ea, quibus laborant, vitia aliis attribuentes.

3. Probatio tertia ex Theologis Adversariis.

Bruno Neuss. pag. 33.

Animadversiones Norisii sunt propria ipsius manu appositæ Codici Bibliothecæ Angelicæ, ut alio in loco monui.

4. Sententia aliquorum relinquitur intacta.

Contra nos opinionem illorum Theologorum, qui Paulina verba non de fide Divina, sed de conscientia, sive ut inquit Schola, *judicio practico, & rationis dictamine,* accipienda esse contendunt, nulla animadversione insectamur, & unumquemque in proprio sensu sinimus abundare: quamquam & jure contendere possumus, illam *conscientiam* non esse undique rectam, quæ aliquo supernæ gratiæ lumine non dirigitur, ideoque ad concordiam revocari posse Augustini, aliorumque specietenus diversam expositionem. Videtur enim mihi utramque com-

complecti S. Anselmus, dum inquit: *Omne quod non est ex fide peccatum est, quia etiam illud quod est bonum, si putetur esse malum & tunc fiat, peccatum est. Velut si quis (verbi gratia) castitatem crederet esse malum, & viveret castus, profecto peccaret. Et propterea omnis infidelium vita peccatum est, nihilque bonum est sine summo bono. Ubi enim deest agnitio æternæ & incommutabilis veritatis, falsa virtus est etiam in optimis moribus.* Vide Seripandum in Epistolas Pauli.

3 Anselm. in Epist. ad Rom. cap. 14. pag. edit. Colonien. 109. Seripandus edit. Neapolis. pag. 241.

§. Sententia Baji.

Cum itaque Augustiniana Interpretatio expungi & stigmate notari non debeat; ex alio autem capite sub Bajanis articulis lateat dogma veneficum: dicendum est Michaelem Bajum, ubi affirmavit omnia infidelium opera esse peccata, *peccatum* accepisse pro eo, quod intrinsecus malum est. atque à cupiditate corrumpitur; ac præterea in infidelibus *ante fidem perfectam*, & in impiis *ante gratiam sanctificantem*, nullam fidem inchoatam, nullam supernam illustrationem, nullamque bonam voluntatem admisisse, ut recte & honeste operentur. A quo nefario dogmate plurimum discrepat sententia nostra, quæ in infidelibus agnoscit complura bona opera ex fide quadam inchoata, & ex gratia, qualis fuit in Cornelio, priusquam ab Apostolo Petro Christiana fide imbueretur: complura item, quæ licet spectata circumstantia ultimi finis *non bene* fiant, non semper tamen à noxia cupiditate procedunt, ut sæpenumero dictum est. Quamobrem Philippus Van-Waure in Opusculo, cui titulus, *Divinus Gratiæ Prædicator Apostolus per se docens Romanos*, cap. 14. præmissa, atque illustrata sententia nostra, *Sit prohibita*, inquit, *in sensu Bajano male contorta Augustini sententia; non est talis simpliciter, nec ut Augustiniana. Ne igitur propter Bajum eripi sinamus nobis Augustinum: neque enim non est pro patria miles armandus quia contra patriam nonnulli arma sumpserunt.*

Sententia Augustinianorum.

Edit. Lovanii ann. 1688.

§. V.

De Augustiniana interpretatione verborum Apostoli, Sive ergo manducatis, &c.

SUMMARIUM.

1. Discrimen sententiæ Augustinianorum à Bajanismo probatur.
2. 3. 4. Confirmatur ex S. Augustino, Basilio, & D. Thoma.
5. Falsa sequela Anonymi, & roboratur Authoris sententia ex Cardinale Bona.
6. Declaratio Erroris Baji.
7. 8. Confirmatio Sententiæ Augustinianæ.
9. Eadem Sententia probatur ex universa facultate Theologica Lovanienſi, cujus sententia.
10. Est media inter sententiam D. Thomæ, & Baji.

Sententia Augustinianorum & discrimen à Bajanismo.

EXponere verba Apostoli 1. ad Corinth. x. 31. *Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*, & quæ habentur cap. XVI. 14. *Omnia vestra in charitate fiant*, non de consilio, sed de præcepto, quo unusquisque deliberate agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum finem ultimum, adeo, ut opera, quæ ita non referuntur, non sint bene facta, nec bona secundum omnem rationem; exponere, inquam, hoc modo verba Apostoli, non est consentire Bajo singula infidelium opera damnanti, sed est Catholicam, Augustinianam, atque, ut nos arbitramur, verissimam tenere sententiam: quamquam Bajani sint, qui censent omnia opera deliberata in Deum referenda esse *per charitatem habitualem*, aut quæcunque à charitate non procedunt, esse *intrinsecus* peccata, & à cupiditate vitiari.

I. Propositio ac probationes.

De præcepto enim referendi omnia opera deliberata in Deum interpretantur Apostolica verba Augustiniani Theologi, quos commemoravi §. 2. num. 2. & 3. Lege unum, vel alterum, puta Joannem Libens in Quæstionibus selectis cap. 3. Aurelium Piette de Actibus Humanis q. 1. Leonardum Vanroy q. 2. ac percipies nostrates singulos tradere, quod revera teneamur actiones omnes deliberatas in Deum ultimum finem referre, idque demonstrare pluribus argumentis: inter quæ præcipua sunt, quæ petuntur ex præcepto diligendi Deum super omnia, ex præcitatis Pau-

linis testimoniis, atque ex lucubrationibus Magni Augustini adversus Julianum, cæterosque hæreticos Pelagianos. Qui hæc ignorat, præcipua Augustinianæ Theologiæ asserta penitus ignorat.

2. Non sapit sententia hæc Bajanismum probatur ex S. Augustino

Nec putandum est, hujusmodi interpretationem esse commentum Bajanistarum: germana est enim, & perspicua Sanctissimi Protoparentis doctrina. Qui libro de Correptione & Gratia cap. 3. num. 5. ait, *Præcipit Apostolus dicens:* *Omnia vestra cum charitate fiant.* Et quidem Augustinianæ doctrinæ veluti elementa sunt, aliud esse *uti*, aliud *frui*. Frui nihil aliud esse, quam *alicui rei inhærere propter se ipsam;* uti autem, *quod in usum venit, ad id quod est amandum, referre*, lib. 1. de Doctr. Christ. cap. 4. perversitatem esse *fruendis uti velle, atque utendis frui*, de Civit. Dei libro XI. cap. 25. Sine amore Creatoris *nullis quemquam bene uti creaturis*, libro IV. contra Julianum cap. 3. num. 33. In iis ergo operibus, quæ ad Deum non referuntur, non fruimur Deo, ac proinde perversitas aliqua, non plena rectitudo invenitur. Aliud Augustinianæ doctrinæ fundamentum est, solum Deum esse finem creaturæ rationalis, quoniam reperiri nequit bonum aliquod, in quo beata sit, *nisi Deus*, 1. Confess. cap. 1. & de Civit. Dei libro 12. cap. 1. cumque *fruibus*, *non officiis* virtutes sint discernendæ, nequeunt illa opera virtutis laudem habere, quæ non fiunt propter quod fieri debent, nempe *propter Deum;* quoniam quæcunque serviunt carnalibus delectationibus, vel quibusque commodis, & emolumentis temporalibus, Deo non serviunt, in ultimum finem non ordinantur, nec propter hoc fiunt, *propter quod fieri debere vera sapientia præcipit.* Atque hoc principio innixus demonstrat sapientissimus Augustinus adversus Julianum libro IV. num. 21. opera, quæ non referuntur in Deum, etsi officio videantur bona, ipso *non recto fine* esse prava. Tertium doctrinæ Augustinianæ, imo naturalis & Divinæ legis principium est, finem illum ultimum, ad quem conditi fuimus, cum sit summum & incommutabile bonum, diligendum esse *toto corde*, *tota anima*, *tota mente:* id vero hac ratione diligitur, in quod *omnem cogitationem*, *omnem vitam*, & *omnem intellectum* conferimus, & quidquid aliud diligendum in animum venerit, *in illius dilectionem refertur;* ut inquit S. Pater in 1. de Doctr. Christiana cap. 22. num. 21. Si enim quod extra Deum diligitur propter Deum; jam dilectio non refertur in finem ultimum: si non refertur in finem ultimum; summum bonum non amatur toto corde, tota anima, ac tota mente; si hoc autem non contingit, non servatur primum, ac maximum universæ legis mandatum. Hæc sunt doctrinæ S. Augustini principia Theologis omnibus notissima: ex quibus evidenter consequitur, non consilium, sed præceptum in verbis Apostolicis contineri.

August. tom x. pag. 752.

Tom 3. pag 6. VII. pag. 291. X. pag. 602.

Tom. 7. pag. 301.

Tom. X. pag. 596.

Tom. III. pag. 11.

3. Probatur ex S. Basilio.

Idem præceptum referendi deliberata opera in Deum agnoverunt cum Augustino alii Patres, ii etiam, qui data opera adversus Pelagianam hæresim non scripserunt. Magnus enim Basilius in Regulis fusius disputatis Interrog. v. ait: *Christianus si actiones suas omnes, sive majores, sive minores ad Dei voluntatem direxerit, is sine controversia, & egregie opus illud perficit, & simul assiduam illius in animo sibi memoriam conservat, à quo id* JUSSUS EST *facere, vereque illud dicere poterit: Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear, item Pauli* PRÆCEPTO *illi satisfaciet, Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis, omnia ad gloriam Dei facite.* Similia S. Ambrosius lib. 2. in Lucam num. 84.

Tom. 2. edit. Paris. Morelianæ p. 423.

Tom. 1. nova edit. p. 1309.

4. Probatur ex S. Thoma.

Angelicus etiam Doctor Sanctus Thomas Aquinas, tametsi à pluribus in contrariam sententiam trahitur; attamen tum ab instituti nostri scriptoribus, tum à Vincentio Contensono clarissimæ Prædicatorum Familiæ, dicitur præceptum illud Apostolicum agnovisse. Et revera fulgidissimum illud Scholarum Lumen Thomas lectione VII. in caput x. Epistolæ 1. ad Corinth. inquit: *Habito quando licet de idolothytis comedere, & quando non; hic ostendit quid in utroque debent intendere. Primo respectu Dei, quia debent quærere gloriam ejus: secundo quid respectu proximi, quia debent cavere ejus offensam. In prima, primo inducit actum multiplicem; secundo persuadet actuum intentionem debitam. Dicit ergo, Sive ergo manducatis, sive bibitis, quæ sunt opera necessitatis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite, & cum invocatione Creatoris ex intentione ut Deus laudetur & glorificetur.* Lectione item 2. in cap. 16. ejusdem Epistolæ ait Sanctus Thomas: *Omnia vestra in charitate fiant, id est, omnia debent referri ad finem charitatis, scilicet ut fiant propter Deum, & proximum.* Rursus in 2. sentent. dist. 40. art. 5. ad 7. hæc S. Thomas: *Ad septimum dicendum quod hoc*

S. Thomas tom XVI. edit. Venetæ pag. 72.

Ibid. pag. 94

hoc dicitur, Omnia in gloriam Dei facite, *potest intelligi dupliciter: vel affirmative, vel negative. Si negative, sic est sensus, Nihil contra Deum faciatis, & hoc modo præceptum est; & sic præceptum hoc præteritur vel per peccatum mortale quod contra Deum fit, vel per peccatum veniale, quod præter præceptum, vel præter Deum fit. Si autem intelligatur affirmative; hoc potest esse dupliciter, aut ita quod actualis relatio in Deum sit conjuncta actioni nostræ cuilibet, non quidem in actu, sed in virtute, secundum quod virtus primæ ordinationis manet in omnibus actionibus sequentibus, sicut & virtus finis ultimi manet in omnibus finibus ad ipsum ordinatis, & sic adhuc præceptum est, & contingit omissionem ejus esse venialem, aut mortalem, sicut dictum est. Vel ita, quod ordinatio actualis in Deum sit actu conjuncta cuilibet actioni nostræ; & sic est consilium.* Præterea in Quæstionibus disputatis de Charitate art. XI. ad 2. hæc S. Thomas: *Ad secundum dicendum, quod omnia actu referre in Deum non est possibile in hac vita, sicut non est possibile quod semper de Deo cogitetur, hoc enim pertinet ad perfectionem patriæ: sed quod omnia virtute referantur in Deum, hoc pertinet ad perfectionem charitatis, ad quam omnes tenentur. Ad cujus evidentiam considerandum est, quod sicut in causis efficientibus virtus primæ causæ manet in omnibus causis sequentibus, ita etiam intentio principalis finis virtute manet in omnibus finibus secundariis: unde quicunque actu intendit aliquem finem secundarium, virtute intendit finem principalem, sicut medicus dum colligit herbas actu, intendit conficere potionem, nihil fortassis de sanitate cogitans, virtualiter intendit sanitatem, propter quam potionem dat. Sic igitur cum aliquis se ipsum ordinat in Deum sicut in finem in omnibus, quæ propter se ipsum facit, manet virtute intentio ultimi finis, qui Deus est: unde in omnibus mereri potest, si charitatem habeat. Hoc igitur modo Apostolus præcipit, quod omnia in Dei gloriam referantur.* In responsione autem ad proximam objectionem docet Theologorum decus, nequaquam sufficere, ut præceptum illud Apostolicum adimpleatur, relationem operum duntaxat *habitualem*, immediate subjiciens: *Ad tertium dicendum, quod aliud est habitualiter referre in Deum, & aliud virtualiter. Habitualiter enim refert in Deum & qui nihil agit, nec aliquid actualiter intendit, ut dormiens: sed virtualiter aliquid referre in Deum est agentis propter finem ordinantis in Deum; unde habitualiter referre in Deum non cadit sub præcepto: sed virtualiter referre omnia in Deum cadit sub præcepto charitatis, cum hoc nihil aliud sit, quam habere Deum ultimum finem.* Insuper Doctor Angelicus 2. 2. quæst. 83. art. 14. ubi quærit utrum oratio debeat esse diuturna, in quæstionis solutione ita loquitur: *Dicendum, quod de oratione dupliciter loqui possumus: uno modo secundum se ipsam, alio modo secundum causam suam. Causa autem orationis est desiderium charitatis, ex quo procedere debet oratio, quod quidem in nobis debet esse continuum vel actu, vel virtute: manet enim virtus hujus desiderii in omnibus, quæ ex charitate facimus. Omnia autem debemus in gloriam Dei facere, ut dicitur 1. ad Corinth. 12. & secundum hoc oratio debet esse continua, &c.* Denique, ne loca omnia, quæ ex D. Thoma produci possunt, in medium proferam, Opusculo XVIII. quod est de perfectione vitæ spiritualis, cap. 5. hæc de præcepto charitatis literis tradidit: *Alio vero modo ex toto corde, mente, anima & fortitudine Deum diligimus, si nihil nobis desit ad Divinam dilectionem, quod actu, vel habitu in Deum non referamus; & hujus Divinæ dilectionis perfectio datur homini in præcepto. Primo quidem, ut homo omnia in Deum referat, sicut in finem, sicut Apostolus dicit 1. Corinth. 10. Sive manducatis, sive bibitis, vel aliquid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite: quod quidem impletur cum aliquis vitam suam ad Dei servitium ordinat, & per consequens omnia, quæ per se ipsum agit, virtualiter ordinantur in Deum, nisi sint talia, quæ à Deo abducant, sicut sunt peccata: & sic homo diligit Deum ex toto corde. Secundo, ut intellectum suum homo Deo subjiciat ea credens, quæ divinitus traduntur, secundum illud Apostoli 2. Corinth. In captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi; & sic Deus diligitur ex tota mente. Tertio, ut quæcunque homo amat, in Deo amet, & universaliter omnem suam affectionem ad Dei dilectionem referat; unde dicebat Apostolus 2. Corinth. 5. Sive mente excedimus Deo, sive sobrii sumus vobis. Charitas enim Christi urget nos: & sic Deus ex tota anima diligitur. Quarto, ut omnia exteriora nostra verba, & opera ex divina charitate firmentur, secundum illud Apostoli, Omnia enim vestra in charitate fiant: & sic Deus ex tota fortitudine diligitur. Hic est ergo tertius perfectæ dilectionis divinæ modus, ad quem omnes ex necessitate præcepti obligantur.* Ex

Tom. 6 pag. 1332.

Tom. 8. pag. 270.

Tom. II. pag. 198.

Tom. 8. pag. 1152.

his verbis Angelici Præceptoris, quæ integra, & quoniam perſpicua ſunt, absque commentariis Interpretum proferenda eſſe exiſtimavi, animadvertat prudens lector, num Auguſtinenſes Theologi jure etiam Sanctum Thomam trahant in partes ſuas; & an explicare præmiſſa Paulina verba de præcepto referendi in Deum *virtualiter* omnia opera deliberata, idem ſit ac defendere damnata dogmata Baji. Illud ſane nemo unus negare poterit, univerſos Auguſtiniani Ordinis Doctores de patrocinio Magni Aquinatis in ſententia de referendis in Deum operibus gloriari, & loca ſuperius exſcripta aut evidenter, aut ſaltem probabiliter eidem ſententiæ præſidium & fulcrum addere. Quale autem judicium ferri nunc debeat de ſumma Anonymi libertate, qua ipſamet ſententia laceratur atque proſcinditur, univerſis, qui præjudiciis minime abripiuntur, imo his quoque, necnon aſſiduo & falſo criminatori, dijudicandum, pronuntiandumque relinquo.

§. Falſa ſequela Anonymi, & ſententia probatur ex Cardinali bona.

Profecto qui in ea opinione perſiſtit, cui Anonymus iſte adhærens ait, repetit, ad ravim usque proclamat, Bajanos eſſe, Janſenianos, Quesnellianos, & ſi id parum videtur, pſeudoauguſtinenſes, ſubdolos, ac temerarios Apoſtolicarum Conſtitutionum violatores & contemptores, eos omnes, qui in Deum opera, quæ cum deliberatione fiunt, non quidem continuo, ac ſemper repetito charitatis actu, ſed eo præmiſſo, elicito ſtatis congruisque temporibus, adeo, ut virtualiter perſeveret, referenda eſſe definiunt; is calumniâ, qua nos afficit, non tantum impetit ſodales noſtros percelebres, inter quos eminent Belgæ omnes, duoque viri ſummi, ac purpura æque ac doctrina fulgentes Hieronymus Seripandus, & Henricus Noriſius, verum etiam alios plures ſuperius recenſitos, & judicio quidem noſtro, etiam Scholarum Lumen, beatiſſimum Thomam. Nulla autem ratione parcit venerando nomini piiſſimi, integerrimi, doctiſſimique viri Joannis S. R. E. Cardinalis Bonæ; qui Auguſtinianam doctrinam majori, quam quiſpiam noſtratium fecerit, energia tradidit, explicavit, & veluti irrefragabile axioma inter principia, & documenta chriſtianæ vitæ inſerendam, ac proponendam exiſtimavit. Etenim in libro, quem inſcripſit, *Principia vitæ chriſtianæ*, ediditque Romæ jam Vaticana purpura condecoratus, §. 29. primæ partis hæc docuit: *Sententia Apoſtoli eſt, omnia opera ad Deum, ejusque gloriam referenda eſſe, ut veræ virtutis rationem conſequantur.* Sive, *inquit*, manducatis, ſive bibitis, ſive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite, *1. Cor. 10. 31. & alio loco*: Omne quodcunque facitis in verbo, aut in opere omnia in nomine Domini Jeſu Chriſti, gratias agentes Deo, & Patri per ipſum, *Coloſ. 3. 17. Quidquid enim boni à nobis fit, quod non fit propter Deum, etſi officio videatur bonum, deficiente tamen recto fine, malum eſt: finibus enim, non officiis virtutes à vitiis diſcernuntur. Eſt autem officium id, quod faciendum eſt. Quod ſi rebus creatis inhæremus, & ipſas propter ſe diligimus ſine ulteriori relatione ad Deum, damnata cupiditas eſt, dicente Joanne Apoſtolo:* Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo ſunt, *1. Joan. 2. 23. Ratio eſt, quia in hoc mundo tanquam peregrini ſumus, & viatores, qui ad patriam pergimus: creaturis autem uti debemus tanquam vehiculis, quibus recto itinere eo feramur, quo tendimus. Deus vero diligendus eſt propter ſe ipſum, quia ſummum bonum eſt, & finis ultimus, in quo ſolo requies, appetitus, ſecuritas fruitionis, & tranquilliſſimum gaudium invenitur. Hunc finem ſi quis ignorat, recte quoque vivendi rationem ignorat. Cognito autem rerum omnium fine, jam ſcimus, quo dirigendæ ſint actiones noſtræ, & quo omnium virtutum officia referri debeant. Hinc Theologi, licet unanimi conſenſu aſſerant, quasdam actiones humanas nec bonas ex ſe nec malas eſſe, quales ſunt ambulare, comedere, dormire: docent tamen eum peccare, qui re ipſa dormit, edit, ambulat, & hæc non refert ad ultimum finem, quia deficit à prima, & univerſali regula humanarum actionum, quæ eſt idem finis, ad quem quidquid agimus, dirigere oportet. Et hoc eſt quod Dominus dixit:* Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebroſum erit, *Matth. 6. 22. Oculus iſte intentio eſt, qua quisque peragit opus ſuum, quæ quidem intentio ſi non fuerit recta, totum opus tenbroſum erit. Non eſt autem recta operantis intentio, niſi quidquid agit ad ſummum bonum, refundat. Omne bonum deſurſum eſt, & quidquid ab illo deflectit, malum eſt.* Aurea ſane verba, & Auguſtini mente, corde, & ore prolata: à quibus criminator ſi oſtenderit nos vel latum unguem diſceſſiſſe, gratias illis agemus plurimas, & quamlibenter errores, in quos prolapſos nos fuiſſe autumat, retractabimus: non enim ſumus

Bonap. Ven. edit. 222.

mus in erroribus pervicaces, sed in veritate inquirenda solliciti, atque, si forte lapsi fuimus, ad nos emendandos, corrigendosque parati.

Jacobi Fontanap. 2. pag. 686.

6. Declaratio erroris.

Quoniam de Joanne S. R. E. Cardinali Bona mentionem feci; prætermittendum non est, Propugnatorem Constitutionis *Unigenitus* ad elevandam piissimi ac doctissimi Scriptoris auctoritatem, in propositionem 53. Quesnellii cap. XI. num. 2. tria reponere: primum quod in Opere de Principiis Vitæ Christ. p. 1. §. 29. *relationis* nomine intelligi debeat non relatio *actualis*, sed *habitualis & implicita*, quam sufficere tradiderunt Patres & Theologi: deinde nulla veritatis specie asseri *unanimem Theologorum consensum*, si recentior ille intelligatur de præcepto referendi *actu continuo singula ad Deum opera*, ut statuerunt Bajus, Jansenius, & auctor Tyrocinii Theologici, id est, Macarius Havermans; cum ea sententia à Catholicis omnibus refutetur: demum *Recentioris illius pietatem fuisse aliquando à Novatoribus circumventam*, ut colligitur ex decreto, quo anno 1676. die 22. Junii ejus *Liber*, seu *epistola* typis edita, *approbans doctrinam Germani Philalethis Eupistini*, confixus est una cum pluribus Novaturiensium libris: quamvis Auctoris famæ Sacra Congregatio pepercerit, eandem Epistolam non ipsi tribuens, sed eam referens veluti *ejus nomine editam*: quam moderationem Quesnellius non ferens inter cæteras adversus decretum illud contumelias hanc effutiit, quasi mala fide in dubium Sacra Congregatio revocasset, an Opusculum ejus esset, cujus nomine prodiit.

7. Confirmatur sententia.

Verum hæc primum sententiam confirmant nostram; nam si Bajus, Jansenius, horumque discipuli statuerunt opera singula deliberata in Deum referenda esse *actu continuo charitatis*; multum à Bajo, & à Jansenio discrepant, qui docent sat esse, si referantur per charitatem *imperfectam, ac virtualem*. Deinde quod attinet ad Eminentissimum piissimumque Cardinalem Bonam, affirmo nullum in ejus scriptis extare verbum, quo exigatur ad singula opera *charitas actualis*, ideoque inanem fore suspicionem, si quis opinaretur virum præstantissimum de hujusmodi charitate fuisse locutum, atque sententiæ à Catholicis reprobatæ adhæsisse. Nec præterea Cardinalis amplissimus jure reprehenditur, quod scripserit assentiri sibi Theologos consensu unanimi; quoniam verba illa, *Licet unanimi consensu asserant, quasdam actiones humanas nec bonas ex se, nec malas esse*, exprimunt consensionem Theologorum unanimem in admittendis operibus, *quoad objectum & secundum speciem*, ut Scholastici inquiunt, *indifferentibus*; in quo utique Theologi universi consentiunt; quamquam & in sententia de referendis in Deum operibus, non pauci, sed quamplurimi ex Orthodoxis una conspirent. Aperte insuper falsum est, quod doctissimus Cardinalis relationem aliam tradiderit præter illam, quæ est ex charitate saltem virtuali: quod ex illius verbis apertissimum esse puto. Enimvero relatio, qua non inhærentes rebus creatis ipsas diligimus ulteriori ordinatione in Deum, & qua omnia virtutum officia diriguntur ad ipsum Deum, quatenus diligendus est propter se ipsum, quia summum bonum est (de qua relatione constat in *Principiis vitæ Christianæ §. 29.* sermonem institui) est illa relatio per charitatem, quæ à nobis defenditur, non autem *habitualis & implicita*, prout hæc explicatur ab adversariis. Quod postremo ait Pontificiæ Constitutionis defensor, *pietatem* Cardinalis eximii *à Novatoribus circumventam*, nimia libertate ac falsitate dictum est, nullaque ratione evinci potest ex condemnatione, quam subiit *Liber, seu Epistola sub nomine Eminentissimi Domini S. R. E. Cardinalis Bona approbans doctrinam Germani Philalethis Eupistini*. Sciendum quippe est, revera extare librum ita omnino, nulloque vocabulo excepto, inscriptum, in quo auctor demonstrare nititur quod Cardinalis Bona commendans & approbans opus Germani Philalethis approbaverit simul hæresim Jansenianam ab Innocentio X. & Alex. VII. damnatam: ideoque in parvo eo libro Epistolæ piissimi Cardinalis præmittuntur septem paragraphi ad evincendam Philalethis cum Jansenio concordiam, præsertim in deneganda libertate, & asserenda impossibilitate divinorum præceptorum. Recte itaque ac provide istiusmodi Opusculum proscriptum fuit; & hæc proscriptio non demonstrat pietatem Cardinalis omnium memoriâ dignissimi fuisse *circumventam à Novatoribus*; sed ostendit potius eundem Cardinalem in approbatione operum Philalethis, quibus titulus, *Triumphus Thomistarum*, minime approbasse Jansenianam hæresim, ut contendit memorati Opusculi auctor. In nullam ergo Joannis Cardinalis Bona reprehensionem, sed in defensionem laudemque cedit ejusdem Opusculi condemnatio. Neque illud certum est,

in

in *Triumpho Thomistarum* comprehendi hæresim Jansenianam, cum idem Opus immune evaserit à censura; ac inverisimile sit Sacram Congregationem in illud minime animadversuram fuisse, si in eo Jansenii deprehendisset errores. Verum etiamsi Epistola, de qua sermo est, prohibita diceretur ob præfixum illum titulum, *Approbans doctrinam Germani Philalethis*, non à Cardinali Bona, sed ab ipso Philalethe Epistolæ additum, propterea quod Sacra Congregatio noluerit Philalethis scripta in maximo haberi pretio, & censeri approbata à piissimo doctissimoque Purpurato; non hinc tamen deduceretur censuræ subjectam esse sententiam de operibus deliberatis in Deum referendis; primum quia de hac sententia in laudata Epistola nec minimum extat verbum: deinde quia eadem sententia traditur in Opere non censura perstricto, sed summopere commendato, divisim quoque & sæpe procuso, & ad communem utilitatem in Italicum idioma translato: demum quia non tantum Cardinalis Bona, sed alii complures in hac dissertatione laudati, & Orthodoxi eidem sententiæ adhæserunt. Atque ex dictis etiam eruitur perperam Quesnellium, ut narrat Auctor Causæ Quesnellianæ cap. 13. in Sacram Congregationem debacchari, quod in damnatorum librorum indice ita recensuerit Epistolam, de qua loquimur, *Epistola sub nomine Eminentissimi Domini Joannis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Bona approbans doctrinam Germani Philalethis Eupistini*, quia revera extat liber cum hoc titulo censurâ dignissimus: quamquam si etiam Epistola ad Philalethem dicatur proscripta, sive propter productam rationem, sive propter aliquam aliam; laudanda summopere foret, non arguenda Sacræ Congregationis moderatio; ut recte adversus Quesnellium ait Propugnator Constitutionis *Unigenitus*, jure Novatores, sed immerito eximium Cardinalem exagitans. At in viam, à qua deducti fuimus, redeundum.

Censure de l'Apologie des Casuistes par M. l'Archevesque de Bourges. Anne de Leuy de Vantadour.

8. Sententiam de operibus omnibus deliberatis in Deum charitate saltem *virtuali* referendis comprobarunt insuper & commendarunt Galliarum Antistites, non ii tantum qui *Apologiam Casuistarum* perstrinxere censuris, verum etiam centum illi Episcopi, qui latentem in Quesnelli assertionibus pravitatem acerrime sunt insectati. Archiepiscopus enim Burgensis Aquitaniæ Primas in sua *Censura* edita die sexta Februarii anno 1659. invehitur in illius *Apologiæ* auctores, eoquod scripserint pag. 165. prælaudatam sententiam erroneam esse, atque inter Jansenianas dogmata rejiciendam: „ Mais si ils n'ont que les erreurs de S. Cyran, & de Jansenius a nous debiter, qui tiennent pour maxime que les Chrestiens doivent en toutes leurs actions aimer Dieu, & qu'il n'y a point d'action vertueuse s'elle n'est commandée par la charité, nous n'approuvon point ces erreurs.„ In quam Apologistarum assertionem ita Burgensis Antistites: „ Leur doctrine n'est pas celle de Dieu; tant s'en faut elle y est tout opposée. Cette loy divine ordonne d'aimer Dieu de tout son cœur; Jesus-Christ le presche; S. Paul écrit que nous devons toûjours marcher dans l'amour: *Ambulate in dilectione;* que toutes nos actions soient faites dans la veuë de Dieu; & que nous rapportions mesme ces actions animales du boire & du manger à cette derniere fine: *Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis omnia in gloriam Dei facite;* en fin que tout soit fait dans la charité: *Omnia vestra in charitate fiant;* parceque sans la charité on ne peut plaire à Dieu, & que c'est cette divine vertu, qui comme la forme de toutes vertu rend les hommes vertueux, aussi bien qu'elle les fait saints & parfaits, selon la doctrine de l'Apostre dans un chapitre entier de son Epitre aux Corinthiens. Et selon la doctrine de l'Apologie nous ne sommes pas tenus d'agir per cette vertu & c'est mesme une erreur de la croire.„

1. ad Corinth. 10.

1. ad Corinth. 16.

Censure par Messieurs les Vicaires Generaux de Monsr. l'Eminentissime Card. de Paris du 23. Aoust. 1658.

Censura in eandem *Apologiam Casuistarum* edita à Vicariis Generalibus Archiepiscopi Parisiensis, Joanne Baptista de Contes, & Alexandro de Hodencq, num. 30. hæc habet: „ Cette doctrine (quæ continetur in Apolog. pag. 165.) entant qu'elle condamne d'erreur l'opinion qui soustient que les Chrestiens doivent en toutes leurs actions aimer Dieu, & qu'il n'y a point d'actions vertueuse, *Si elle n'est commandée par la charité, est temeraire, & injurieuse a plusieurs Peres de l'Eglise.*

Ordonance de Monseigneur l'Archevesque de Sens Lovis Henry de Gondrin.

Archiepiscopus quoque Senonensis in suo *Mandato* die 3. Septembris anno 1658. Censura v. in præcitata Apologistarum verba, *Hæc propositio* (inquit) *quatenus erroris accusat sanctissimam doctrinam, qua Christianis omnibus præceptum asseritur, ut actus omnes suos ad Dei honorem actu scilicet vel virtute referant,*

Confirmatur ulterius.

ferant, temeraria & falsa est, Patribus, S. Thomæ, & clarissimis Theologiæ Doctoribus injuriosa, qui in his Sancti Pauli verbis, Omnia vestra in charitate fiant, *& in illis item,* Sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud agitis, omnia in Dei gloriam facite, *verum præceptum semper agnoverunt, quod violari sine aliquo peccato vel mortali, vel veniali non potest.*

Lettre Pastorale de Monsigneur l'Evesque & Comte de Beauvais Vidame de Gerberoy &c. & Censure par M. Gilles Evesque d'Evreux.

In Epistola item Pastorali adversus præcitatam Casuistarum *Apologiam,* die 12. Novembris anno 1658. Nicolaus Præsul Bellovacensis hæc scripsit: *Apologie de Casuistes pag. 165.* „ L'amour de Dieu, qui est le grand commandement de la Loy, n'est plus qu'un conseil de bien-seance selon les principes ruineux qu'il s'efforce d'establir; & il condamne comme des erreurs les sentimens orthodoxes de ceux qui soustiennent appres S. Paul & S. Thomas, que les Chrestiens sont obligez d'avoir pour fin la gloire de Dieu dans toutes leurs actions, & de les luy rapporter ou actuellement, ou par un'intention virtuelle.„ Episcopus itidem Ebroicensis in sua Censura die 15. Januarii 1659. ait: „Nous avons jugé que ce livre de l'Apologie pour les Casuistes détruit les devoirs de l'homme envers Dieu, faisant passer pour une erreur qu'il soit obligé d'aimer Dieu en toutes ses actions.„ Similia leguntur in Censura Illustrissimi Episcopi Vincensis inserta Diœcesanæ Synodo anni 1659. atque in *Ordinationibus,* uti vulgo appellantur, aliorum doctissimorum Gallicanæ Ecclesiæ Pastorum.

Confirmatur adhuc. *Explications sur la Bulle Unigenitus A Paris de l'imprimerie Royale 1720*

Nec tantum, ut dixi, illi Galliarum Antistites, qui censuris perstrinxerunt *Apologiam Casuistarum,* ab Apostolica etiam Sede proscriptam ac reprobatam, sententiam propugnantium relationem operum in Deum per virtualem charitatem, appellant sanctissimam, ab Apostolo traditam, ac Patribus, Theologisque præstantissimis probatissimam, temeritatis & audaciæ eos arguentes, qui eandem orthodoxam piissimamque sententiam tanquam erroneam & Jansenianam carpunt & vellicant; sed & centum Episcopi in *Explicationibus* celeberrimæ Constitutionis *Unigenitus,* quas non semel in his Apologeticis disquisitionibus laudavimus, eandem sententiam amplectuntur, eique adversantes similiter notant, dum articulo 4. inquiunt: „ L'obligation de rapporter à Dieu toutes ses actions, renfermée dans le premier precepte, fait partie du culte, que nous devons au fouvrain Estre, & de la glorie, que nous sommes obligez de lui rendre. La doctrine qui enseigne cette obligation a de trop grands fondemens dans l'Ecriture (*a*) & la tradition (*b*) pour souffrir que des Auteurs temeraires osent la combattre, &c.„ Jure itaque meritoque Augustinenses Theologi asserunt suam de referendis in Deum operibus omnibus deliberatis sententiam nullatenus cum quinquagesima tertia, aliisve Quesnellianis propositionibus convenire, quando præter tot, ac tantos Theologos eidem sententiæ adhærentes, Clerus Gallicanus data opera Quesnellianos errores refellens, illam ab his immunem, ac sartam, tectam, necnon firmissimis fundamentis innixam, ac talem, quæ temere & inconsiderate à quibusdam Auctoribus oppugnatur, tam splendido testimonio declaravit. Quare recte sapienterque Aurelius Piette de Actibus Hum. qu. 1. §. 6. *Sententiam hanc* (ait) *in Bulla Unigenitus manssisse illibatissimam censuit Clerus Gallicanus, imo quantum pro ea stet colligi potest ex illis Elucidationibus, quas circa illam Constitutionem dedit anno 1720.* demonstratque vir eximius quanti declarationes illæ Cleri Gallicani sint faciendæ, cum examini & discussioni omnium Episcoporum Galliæ subjectæ fuerint, ac tandem approbatæ & signatæ ab Episcopis plusquam centum, ut constat ex Epistola Episcopi Svessionensis ad Episcopum Bononiensem, Constitutionis *Unigenitus,* & memoratarum Explicationum hostem atque arrosorem.

(a) *ad Cor. cap. 10 31. ibid. cap. 16. 14. Itid. adColoss. cap. 3. 17.*

(b) *S. Basil. Reg. fusius disput. interrog. 5. in Reg. brev. inter. 195. & 196. lib. 1. de Bapt. cap 2 tom 2. p. 659. S. August. de corrept. & grat. cap. 3. Id Enchir. cap. 121. S. Thom. 1. 2. qu. 100. art. 10. ad 2. & in Corp. Id 2. 2. qu 69 art. 1. Aurel. Piette p. 2. p. 40.*

9. Probatur ex universa Lovanienſi theologica Facultate.

Nostra demum sententia de referendis *virtualiter* in Deum operibus deliberatis non solum defenditur à Theologis laudatis §. 2. & 3. à Galliarum Episcopis nuper commemoratis, & fatente Jacobo Fontana à quibusdam Lovanienſibus, verum etiam fere ab universa Lovanii Theologica Facultate; quæ anno 1677. ab Apostolica Sede humillima supplicatione postulavit, ut ad examen ac trutinam revocaretur doctrina, quæ in his articulis de virtutibus Theologicis continetur. 1. *Quod tametsi aliqui Scholastici accipiant charitatem pro sola Dei dilectione, quæ est nostra cum eo per peccatorum remissionem amicitia; tamen S. Augustinus, & alii Patres eam sumere soleant pro quavis supremi Boni casta propter se dilectione.* 2. *Quod omne opus, ut plene bonum sit, & ne venialiter quidem in eo delinquatur, debeat ex tali charitate procedere, ac per ipsam referri in*

Dominum Deum. 3. *Istam tamen relationem non debere fieri per charitatem perfectam, sed sufficere eam fieri per imperfectam: nec opus esse relatione ex charitate actuali, sive ex charitate super quam fiat actualis reflexio, quia hæc continua reflexio est in hac vita impossibilis; sed sufficere, quod opera nostra per charitatem virtualem in Deum referantur.* His apud Sanctam Romanam Inquisitionem discussis, sacrum illud amplissimumque Tribunal mandavit sapientissimo viro Laurentio Brancato de Lauræa, tunc ejusdem Inquisitionis Consultori, ac postea S. R. E. Cardinali, ut à Lovaniensibus Deputatis planiorem exigeret explicationem, eisque significaret præ-nuntiatam in secundo articulo doctrinam à censura non fore immunem; *si ad opera moralia ita requireret relationem in Deum per charitatem virtualem, ut hac relatione prætermissa nullum opus nostrum esset moraliter bonum: at vero si admittuntur opera moraliter bona, etiam in Deum non relata, haud censurandam fore.* Sacræ Facultatis Deputati scripto Sacræ Inquisitioni exhibito sententiam suam declararunt. Hujus scripti, quod vidimus, ac perlegimus, synopsis est: Hæc vocabula *opus moraliter bonum* apud Augustinum aliasquo Patres non inveniri: id, quod à Scholasticis *opus moraliter bonum* dicitur, à Patribus appellari *opus officio bonum*, seu, *bonum & rectum officium:* opera *officio bona*, tametsi non referantur in Deum per charitatem virtualem, certissime esse admittenda: Augustinum adversus Julianum disputantem affirmare eleemosynam etiam à Gentili distributam esse opus *officio bonum*, non autem peccatum, propterea quod *ex naturali compassione oriatur:* in libro itidem *de Patientia* asserere, patientiam ipsam, aliaque christianæ pietatis officia, etsi fiant à schismaticis, vel ab hæreticis, non proinde *peccata esse & culpanda:* cæterum constanter ac perspicue eundem Augustinum docere, quod virtutes à vitiis non *officiis*, sed *finibus* discernantur, ac proinde opera, quæ in Deum per charitatem imperfectam virtualiter non referuntur, etsi *officio sint bona*, esse tamen destituta *rectitudine finis*, & licet non ipsis operibus, aliquid tamen operantibus deesse, cujus defectu non fiunt sicut oportet, nec sunt bona undique, id est, tam *ex parte operis*, quam *ex parte operantis:* Sanctum Augustinum in capite 121. Enchiridii, & in plurimis aliis locis id tradidisse, nec dissentire alios Latinos Græcosque Patres. His vero fuse & docte explicatis, ita Lovanienses concludunt: *Ex his apparet legitimus sensus nostri hujus Lovaniensis articuli,* Omne opus, ut plene bonum sit, & ne veniaaliter quidem in eo peccetur, debet ex tali charitate procedere ac per ipsam referri in Dominum Deum, *hoc est, ut bonum sit tam ex parte operis, quam ex parte operantis. Utriusque enim rectitudo est necessaria ad plenitudinem bonitatis, sive ut operans nullum incurrat peccatum, nequidem veniale.* Huic Lovaniensium declarationi acquievit supremus Sanctæ Inquisitionis Senatus, & prædictus articulus absque ulla censura dimissus fuit.

Id etiam narrat in *Confutatione discussionis Theologicæ P. D. Augustini Michel* Petrus Lambertus Le-Drou, addens discrimina inter hanc Lovaniensium sententiam, & inter dogma Bajanum, quæ discrimina ex hac nostra & ex priori dissertatione sunt manifesta, ac ulterius affirmans se eorum, quæ narrata sunt, testem fuisse ocularem. *Le Drou confut. discuss. cap. 17. pag. 451.*

10. Mens Jacobi fontanæ circa Lovanienses.

Ipsemet auctor Operis inscripti, *Constitutio* Unigenitus *Theologice propugnata*, quamquam sententiæ de referendis operibus deliberatis in Deum per charitatem virtualem plurimum adversatur, eamque *difficilem*, & *duram* appellat, eoquod ipsi videatur illinc inferri, *quod opera in finem ultimum non relata sint peccata, id, quod negant cum S. Thoma Doctores omnes Catholici, atque in Bajo, & Quesnellio damnatum est:* non audet tamen sententiam Lovaniensium paulo supra explicatam hæreticam pronuntiare, sed illam esse mediam fatetur inter suam, quam putat esse Doctoris Angelici, atque inter oppositam Quesnellianam. In propositionem itaque Quesnelli LIII. cap. x. num. 3. ita loquitur: *Quod attinet ad obligationem referendi omnia in Deum ex charitate, non una Scholasticorum sententia est. Prima tutissima S. Thomæ, quam superius explicui: altera ei opposita Quesnelli exigens dilectionem perpetuam, cujus omissione quælibet actio virtutum moralium, etiam fidei & spei sit peccatum: tertia aliquorum Lovaniensium inter utramque media, requirens relationem perpetuam omnium actionum, non quidem charitatis actibus semper elicitis, sed virtute manentibus, quorum influxu omnia fieri debeant opera deliberata, & cujus relationis defectu homo peccet continuo, etsi in virtutibus se moralibus, etiam duabus primis Theologicis, se exerceat. Hujus sententiæ authores duplici discrimine se existimant à damnatis Quesnellii erroribus segre-* *Jacobus Fontana P. 1. pag. 682.*

gregari: primo quod hic nusquam meminerit relationis solummodo virtualis, sed actualem semper exigere videatur: secundo quod Quesnellus non solum relationis omissionem arguat peccati, sed ea vitiari statuat actum ipsum misericordiæ, castitatis, & quemlibet alium virtutis moralis, fidei quoque & spei; se autem actuum illorum agnoscere bonitatem, solam autem de peccato arguere omissionem debitæ relationis. His vero si vir præclarus adjecisset sententiam hanc non esse quorundam Lovanienſium duntaxat, sed omnium Augustinensium, aliorumque multorum, & insuper doctissimorum Gallarum Antistitum, & judicio complurium, etiam Doctoris Angelici, totius vero Lovanienſis nomine Romæ expositam, nullaque censura perstrictam; ac demum si animadvertisset ex eadem sententia nullatenus consequi traditam à Bajo, & à Quesnellio doctrinam, quod nempe in se vitiata sint & corrupta opera in Deum non relata: si, inquam, præclarus vir hæc addidisset ac prænotasset; profecto illa quoque *difficultas*, & illa *duritiæ*, quæ ipsius obversabantur menti, penitus evanuissent.

§. VI.

Explicatur uberius Augustiniana sententia, hujusque à Bajana discrimen.

SUMMARIUM.

1. Usque ad 11. uberius explicatur Augustiniana sententia.
12. discrimen patulum inter hanc & Baji sententiam.
13. 14. Id ipsum ulteriùs declaratur.
15. Timor servilis est utilis.
16. Hoc tamen negant Bajanistæ.
17. Unum notabile pro Augustinianis.

Synopsis ac declaratio sententiæ Augustinianorum ex S. Augustino.

JAm vero Augustinianæ sententiæ, quam nobiscum amplectuntur, propugnantque viri doctissimi ac præstantissimi, synopsim quamdam atque imaginem exhibebimus, non quod necessum sit, & obscure à nobis expositam existimemus, sed quod ad hanc dissertationem propius accedat, nechon cum tali adversario congrediamur, cui eadem sæpe insulsissima nugacitate opponenti, eadem quoque sunt rursus imperturbato animo objicienda.

1. Declaratur primo. *Tom x p. 596.*

Primum itaque in Augustiniana Theologia virtutes *non officiis*, sed *finibus* discernuntur. *Noveris*, inquit S. Pater contra Julianum lib. IV. cap. 3. num. 21. *Noveris non officiis, sed finibus à vitiis discernendas esse virtutes. Officium est autem quod faciendum est: finis vero propter quod faciendum est. Cum itaque facit homo aliquid, ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur. Quæ tu non attendens fines ab officiis separasti, & virtutes veras officia sine finibus appellandas esse dixisti.* Officia à finibus distinguenda esse Augustinus perspicuo exemplo demonstrat: nam abstinere ab alieno, si officium cogites, potest videri esse justitiæ; at si fiat ne plus pecuniæ litibus pereat, non est justitiæ, sed avaritiæ. Item bonum est, si subveniatur homini periclitanti, præsertim innocenti; sed ille qui hoc facit, si amando gloriam hominum magis quam Dei facit, non bene bonum facit.

2. Secundò.

Quoniam vero finis ultimus creaturæ rationalis est Deus, non voluptas, non temporale commodum, non hominum gloria, sive laudum ambitio: siquis officium aliquod exerceret propter voluptatem adipiscendam, seu tenendam, aut propter temporale aliquod emolumentum, vel ob gloriæ, humanarumque laudum cupiditatem; profecto ob finis perversitatem à vera virtute alieniſſimus foret, siquidem non intentione ultimi finis, ac summi Boni, sed amore bonorum commutabilium creaturis fruens, & Deo utens, capessendis virtutibus daret operam. Quod si nullo hujusmodi fine ageret, nullique rei actus virtutum ancillarentur, otiosa & inanis res foret, non virtus; atque recti finis carentiâ vitium potius, quam virtus appellaretur. *Absit autem*, ait eo loci Augustinus, *ut virtutes veræ cuiquam serviant, nisi illi, vel propter illum, cui dicimus, Deus virtutum converte nos. Proinde virtutes, quæ carnalibus delectationibus, vel quibusdam commodis & emolumentis temporalibus serviunt, veræ prorsus esse non possunt. Quæ autem nulli rei servire volunt, nec ipsæ veræ sunt. Veræ quippe vir-*

virtutes Deo serviunt in hominibus, à quo donantur hominibus, Deo serviunt in Angelis, à quo donantur & Angelis. Quidquid autem boni fit ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit, etsi officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est.

3. Tertiò. Hinc in Augustiniana Schola non dantur virtutes steriles, & infructuosæ; quia non est virtus quidquid non recto fine peragitur recto fine quicquid non fit propter Deum. Ad hoc autem, ut aliquid fiat propter Deum, opus est amore Dei, sine quo nemo bene utitur creaturis. Idcirco Juliano laudanti virtutes infidelium, quas steriles fatebatur, nec sufficere ad consequendum Regnum cælorum ultro libenterque concedebat; respondet Augustinus præcitato cap. 3. num. 22. non esse veras virtutes illas à Pelagianis in infidelibus celebratas. *Fieri non potest*, ait S. Pater, *ut steriliter boni simus: sed boni non sumus quidquid steriliter sumus. Arbor enim bona bonos fructus facit. Absit autem, ut Deus bonus, à quo securis paratur arboribus non facientibus fructum bonum, excidat, & in ignem mittat arbores bonas. Nullo modo igitur homines sunt steriliter boni: sed qui boni non sunt, possunt esse alii minus, alii magis mali.* Et numero 32. *Deus istas arbores non potest diligere, & si tales permanserint, disponit excidere: quia sine fide impossibile est placere Deo. Sed ita hic immoror, quasi istas arbores non jam tu ipse steriles pronuntiaveris. Quomodo igitur obsecro non aut jocaris in his disputationibus, aut deliras, qui sterilium fructus arborum laudas? Qui utique aut nulli sunt, aut si mali sunt, laudandi non sunt: aut si fructus boni sunt, profecto steriles arbores non sunt, imo & bonæ sunt, quarum fructus boni sunt, & debent Deo placere, cui bonæ arbores non possunt nisi placere, fallumque erit quod scriptum est, sine fide impossibile est placere.*

4. Quartò. Disputans itaque Augustinus cum Juliano de virtutibus infidelium, nequaquam differebat, an hujusmodi virtutes ad salutem, regnumque sempiternum possent perducere, sed an virtutes istæ absque fide steriles, & infructuosæ, veræ virtutes sint, an vitia similia virtutibus. *Tom. I p. 943.* Id recte observavit Norisius in Vindiciis cap. 3. §. 4. & brevi etiam, sed perspicua ratione demonstravit. Enimvero Pelagiani asserebant per solam gratiam sanctificantem homines fieri filios Dei adoptivos, & acquirere jus ad gloriam. Manifestum hoc est ex libello fidei, quem Cælestius Romæ edidit: de quo Augustinus in libro de Peccato Originali cap. v. num. necnon ex verbis Juliani apud eundem Sanctum Patrem lib. v. Operis imperfecti num. 9. Adeo itaque Pelagiani vires arbitrii extollebant, ut dicerent hominem solius naturæ viribus posse peccata vitare, & virtutes acquirere. At adversus illos Divinæ gratiæ propugnator glorioſissimus Augustinus firmissime docuit, non talis esse roboris post Adæ prævaricationem liberum voluntatis arbitrium, sed *neminem liberum esse ad agendum bonum sine adjutorio Dei;* & licet ipsum liberum arbitrium non sit extinctum, & destitutum etiam fide, & gratia supernaturali exerceat aliquando *officia* virtutum, puta honorem parentibus, eleemosynam pauperibus, majoribus obedientiam impendat, servetque temperantiam, continentiam, sobrietatem; nihilominus hujusmodi *officia* vel non fiunt propter Deum, & à recto fine deflectunt; vel fiunt ob voluptatem & corporis oblectamentum, & sine pravo vitiantur; vel propter solam virtutis honestatem, & inflantur vento ambitionis; ideoque ut veræ virtutes sint, nimirum, nec deflectentes à recto fine, neque à pravo fine corruptæ; præter vim illam fractam, tenuissimamque libertatis humanæ, exigunt supernæ veritatis illustrationem, & inspirationem amoris, *sine quo nemo bene utitur creaturis.*

Aug. tom. x. pag. 255.

Ibid. p. 1094.

1096 Hanc Norisii doctrinam tradiderat, & demonstraverat Ripalda de Ente supernaturali lib. I. disput. 20. sect. 5. num. 27. §. Dicet. tom. I. p. 160. quem vide infra cap. 3. §. 6. num. 2.

Ibid. p. 602.

Augustiniana itaque sententia nullas veras virtutes admittit absque omni prorsus fide, & absque Divinæ gratiæ auxilio: hujusque sententiæ fulcimenta sunt, quæ de viribus arbitrii post Adæ lapsum diximus paulo supra, & quæ adjecta fuerunt de fide, per quam rectus finis operandi dignoscitur. Accedit quod Pelagiani, ut adstruerent initium salutis esse ex nobis, ajebant citra omnem fidem, omnemque gratiam homines honesta plura & recta opera efficere, quibus Deus ad conferendas gratias uberiores moveatur: contra illos autem gratiæ hostes docuit Augustinus lib. I. de Nuptiis & Concupisc. cap. 3. num. 4. nec pudicitiam conjugalem, nec opus aliud, quod non fiat *propter Deum verum*, redolere virtutem. Ex hoc loco Julianus ansam arripuit scribendi adversus Augustinum, haberi pudicitiam conjugalem, cæterasque virtutes absque ulla gratia, ut constat ex libro IV. S. Patris adversus eundem Julianum cap. I.

5. Quinto.

Tom. X. pag. 281.

cui

cui & respondet cap. 3. ejusdem libri locupletissime, neminem recte vivere, *nisi ex fide per Jesum Christum*; falli Pelagianos verisimilitudine eorum vitiorum, quæ finitima videntur, & propinqua virtutibus; in Fabriciis, Regulis, Fabiis, Scipionibus, Camillis, cæterisque talibus non fuisse veram justitiam, *quia non actibus, sed finibus pensantur officia*: aliaque plura, quæ ibidem leguntur. Hinc vero apparet Augustinum ad agendum de Virtutibus à Juliano provocatum fuisse; atque ubi Pelagianus iste virtutes infidelium laudabat, ut hinc inferret hominem bene incipere sine gratia, & divinitus adjuvari tantummodo ad capessendam perfectionem; Augustinum contra demonstrasse virtutes illas, quæ humanæ voluntati, non divino muneri tribuuntur, esse vita virtutibus simillima; ideoque non solum ad perficiendam & consummandam, verum etiam ad incipiendam virtutem requiri Divinæ gratiæ adjutorium.

Ibi pag. 585. & 590. 590.

6. Sextò.

Sequitur ex his Augustinianæ Theologiæ principiis, virtutes infidelium, si tamen sint undique bonæ, & finis rectitudine non carentes, ab aliqua fide, non utique expressa & perfecta, sed inchoata, piumque credulitatis affectum excitante, atque à gratiæ irradiatione fuisse profectas: quod S. Pater non uno in loco demonstrat. Enimvero de Polemone, quem Xenocrates de fruge temperantiæ disputando, non solum ebriosum, verum etiam tunc ebrium, ad mores alios repente convertit, scribit S. P. Epistola 130. nunc 144. num. 2. *Quamquam ergo ille, sicut prudenter & veraciter intellexistis, non Deo fuerit acquisitus, sed tantum à dominatu luxuriæ liberatus: tamen ne id ipsum quidem, quod melius in eo factum est, humano operi tribuerim, sed divino.* Inquit de Gratia Christi cap. 24. num. 25. & libro 1. contra duas Epistolas Pelagianorum cap. 38. Deum cor regis Assyrii transtulisse occultissima potestate *ab indignatione ad lenitatem, hoc est à voluntate lædendi ad voluntatem juvandi, secundum illud Apostoli, Deus operatur in vobis & velle*: & de Cornelio Centurione in libro de Prædestinat. Sanctor. cap. 7. num. 12. *Solet enim dici, Ideo credere meruit, quia vir bonus erat & antequam crederet; quod de Cornelio dici potest, cujus acceptæ sunt eleemosynæ, & exauditæ orationes, antequam credidisset in Christum: nec tamen sine aliqua fide donabat, & orabat. Nam quomodo invocabat, in quem non crediderat?* Nonnulla itaque bona opera in infidelibus inveniuntur; sed hæc Divino muneri, non humanæ tantum voluntati sunt tribuenda.

Tom. 2. pag. 468.

Tom. x. pag. 241. pag. 428. pag. 798.

7. Septimò.

Quare si quis omni prorsus fide, & omni gratia destitutus sit, quantumvis bene agere videatur, in quolibet opere deflectet à recto tramite: unde Prosper in sententiis num. 106. *Omnis infidelium vita peccatum est, & nihil est bonum sine summo bono; ubi enim deest agnitio æternæ & incommutabilis veritatis, falsa virtus est etiam in optimis moribus.* Principio enim virtutes infidelium vanitati, & gloriæ cupiditati deserviunt: quod S. Pater egregie, & erudite demonstrat lib. v. de Civit. Dei cap. 12. ubi productis exemplis Marci Catonis, Caji Cæsaris, aliorumque Romanorum, quia rebus præclare gestis dederunt operam ut virtus, nomenque enitesceret, *Laudis aviditas*, inquit, *& cupiditas gloriæ multa illa miranda fecit, laudabilia scilicet, atque gloriosa secundum hominum existimationem.* Hunc virtutis finem, gloriam nempe, honorem, & imperium præstituisse sibi Romanos, commonstrat eò in loco sapientissimus Augustinus pluribus ex Sallustio, Plutarcho, & Virgilio collectis sententiis, necnon ex Ædibus, quas Romani *conjunctissimas constituerunt, virtutis & honoris, pro Diis habentes quæ dantur à Deo.* Virtutes itaque eorum, qui inter Gentiles cæteris visi sunt antecellere, nequaquam virtutes veræ fuerunt. *Neque enim* (inquit S. Pater num. 4.) *est vera virtus, nisi quæ ad eum finem tendit, ubi est bonum hominis, quo melius non est.* Prodigium autem foret, si hujus inanis gloriæ cupidine homo sibi relictus non tangeretur, cum potissimum creatura spiritualis se ipsa delectetur, & homo etiam innocens, & in bona voluntate à Deo conditus, ex eo, quod illi dictum est, *Eritis sicut Dii*, miserrime inflatus, ab illo cui debebat inhærere, perversæ celsitudinis appetitu recesserit. Vide S. Patrem.

Appen. tom. x. Op. Aug. pag. 230.

Tom. 7. pag. 127.

Ibid. p. 128.

Lib. 4. contra Jul. cap. 3. num. 28.

8. Octavò.

Nemo utique has virtutes, quarum finis est inanis gloria, dixerit omni prorsus vitio carere; tametsi hanc unam virtutis mercedem agnoverint inter Ethnicos sapientissimi, teste Tullio pro Archia Poeta, ubi ait: *Nullam virtus aliam mercedem laborum periculorumque desiderat, præter hanc laudis, & gloriam.* Multo minus inter virtutes connumerari debent, quæ voluptatis causa exercentur: nam virtutes *voluptatis ancillas* Epicurus induxit; & cum virtus vera

Deo ſervire debeat; virtutes, quæ carnalibus delectationibus ſerviunt, veræ prorſus eſſe non poſſunt. Hinc S. Pater prælaudato Opere de Civit. Dei lib. v. cap. 20. affirmat, nihil ignominioſius & deformius eſſe ea pictura, quam ſolent quidam philoſophi ad ingenerandum pudorem iis, qui virtutes quidem probant, ſed eas voluptatis corporalis fine metiuntur, verbis in quadam tabula exhibere, *ubi voluptas in ſella regali, quaſi delicata quædam regina conſidet, eique virtutes famulæ ſubjiciuntur, obſervantes ejus nutum, ut faciant quæ illa imperaverit:* cum turpiſſimum ſit, *virtutes cum tota ſuæ gloriæ dignitate tanquam imperioſæ cuidam & inhoneſtæ mulierculæ ſervire voluptati.* Hæc S. Pater, ſubjiciens nec ſatis debiti decoris eſſe picturam, ſi etiam talis fingatur, ubi virtutes humanæ gloriæ ſerviant. *Licet enim iſta gloria delicata mulier non ſit, inflata tamen eſt, & multum inanitatis habet.* Virtutes itaque infidelium ſive voluptati, ſive humanæ gloriæ ſervientes, vitia fuerunt.

Ibid. p. 137.

9. Nono. Illæ etiam virtutes, quæ ad ſe ipſas referuntur, nimirum appetuntur atque exercentur propter ipſarum decorem atque honeſtatem, quoniam in iis Deo animus & ratio ipſa non ſervit, tales non ſunt, quibus corpori vitiisque recte imperatur. Quare de iisdem virtutibus lib. 19. de Civit. Dei cap. 25. ita ſapientiſſimus Præceptor atque Inſtitutor: *Licet à quibusdam tunc veræ & honeſtæ putentur eſſe virtutes, cum ad ſe ipſas referuntur, nec propter aliud expetuntur; etiam tunc inflatæ & ſuperbæ ſunt; & ideo non virtutes, ſed vitia judicanda ſunt.* Eadem repetit S. Pater ſermone 156. ſive 13. de Verbis Apoſtoli, num. 7. ubi tam de Epicureis, qui ajunt, *Beatus, cujus eſt in fructu voluptas carnis ejus*, quam de Stoicis dicentibus, *Imo beatus, cujus eſt in fructu virtus animæ ejus*, interpretatur verba Pſalmiſtæ 39. 5. *Non reſpexit in vanitates, & inſanias falſas.* Verbo dicam: Auguſtinus veras virtutes non agnoſcit, niſi quæ Deo ſerviunt, quæ propter Deum exercentur, quæ ad Deum referuntur.

Eodem tom. 7. pag. 571.

Tom. 9. pag. 735.

10. Decimò. Harum autem virtutum, quæ Deo non ſerviunt, ideoque non ſunt bonæ ſpectato fine ultimo, ad quem ſunt referendæ, quædam ſunt ad finem pravum directæ, quæ nempe ſerviunt gloriæ hominum, cupiditati, & voluptatibus carnis, & hæc ſunt vitia proprie dicta, nempe opera perversâ intentione, & iniquo animo patrata; & hæ virtutes ſunt, quas Auguſtinus appellat *cupiditatis & voluptatis ancillas:* aliæ, quæ in ſua productione malæ non ſunt, nec à pravo fine derivant, ad objectum quoque honeſtum tendunt, cujusmodi ſunt exhibere honorem parentibus, pauperibus eleemoſynam elargiri; & hæc, niſi in Deum virtualiter referantur, vitia ab Auguſtino dicuntur, non *poſitive*, quaſi à cupiditate corrumpantur; ſed *negative*, atque, ut ipſe Auguſtinus loquitur, *non recto fine;* cujus recti finis omiſſio non inficit *intrinſecus* officium & opus, ſed accuſat duntaxat operantem, qui *non bene* bonum opus exercet, id eſt, non operatur utendo creaturis, easque propter Deum diligendo.

Tom. x. p. 192.

11. Diſcrimen patulum. Apparet ex dictis maximum diſcrimen inter eos, qui hanc defœcatiſſimam Auguſtini doctrinam defendunt, & inter Bajum, & Quesnellium, aliosque, qui ajunt infidelem in quolibet opere peccare, impium ſervire in omnibus operibus dominanti cupiditati, & quidquid fit ſine fidei lumine, & ſine charitate, eſſe præſumptionem, eſſe vanitatem, eſſe peccatum. Dogmatiſtæ enim iſti merito ab Apoſtolica Sede damnati, ſtatuentes, ut vidimus diſſert. 1. duo tantum actionum humanarum principia, *charitatem habitualem, & cupiditatem item habitualem*, & nullam gratiam agnoſcentes ante fidem perfectam, & Spiritum Sanctum inhabitantem, coacti ſunt aſſerere, quidquid in infidelibus adinvenitur eſſe inquinamentum, atque peccatum, & quidquid eſt in homine dominanti cupiditati ſubjecto, eſſe iniquitatem, & opus à noxio mundi amore corruptum. Quamquam vero hanc eſſe Dogmatiſtarum mentem plurimis argumentis demonſtraverim; afferam tamen hoc in loco apertiſſimum teſtimonium ſummorum virorum, cui anonymus accuſator, velit, nolit, tenetur aſſurgere, Cardinalium nempe, Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum Galliæ, qui in Paſtorali Inſtructione edita poſt acceptationem Conſtitutionis *Unigenitus*, hæc de propoſitionibus Quesnellianis tradiderunt: *Elles donnent à entendre, qu'el il n'y a point de veritable charité, que la charité habituelle ou dominante. Les diſpoſitions qui preparent la voie à la charité, loin de pouvoir être rapportées à la charité, ſont de vrais pechez; parceque ſans la charité & ſous le regne de la cupidité, toutes nos actions ſont corrompues, venant de la cupidité, qui regne dans le cœur dès que la charité n'y domine pas;* & centum pariter Epiſcopi

Deliberations de l'Aſſemblée &c. pag. 57.

scopi Galliæ an. 1720. in Quesnellino item, ac in Bajo damnatum hoc dogma testati sunt, *qu'il n'y a point d'autres principes de nos actions, que la charité habituelle, & la cupidité habituelle.* Vide dissert. 1. cap. 1. §. 4.

Art. 4. de virtus Theologales.

12. Discrimen declaratur primò.

Duplici itaque ex capite nos à Bajano dogmate discrepamus: quod nempe ad opus moraliter bonum, non requirimus *charitatem habitualem*, neque *fidem perfectam*; & quod plura etiam sine fide imperfecta, & sine gratia actuali in infidelibus opera fateamur, quæ licet non sint *intrinsecus* peccata, neque à noxia cupiditate oriantur, quia tamen non fiunt propter Deum, *non bene* fiunt: quamquam hoc postremum perraro, & fere nunquam contingat, ut in praxi sine gratiæ adjutorio fiat aliquod opus honestum, & bonum ratione officii, & finis proximi, atque in tali opere non sit humanæ gloriæ, & cupiditatis rubigo, ut diximus præcedenti num. 7., cum tentationes, quibus homo continuò à propria concupiscentia exagitatur, & præsertim cupiditas gloriæ, qua mens humana pernicioſe sibi placet, ac typho, & morbo inflationis extollitur, non possint solius naturæ viribus superari: quod etiam Bellarminus docet libro v. de Grat. & liber. arbitrio cap. 7. Atque hinc est, quod Augustinus acerrime oppugnare studuit Julianum, qui de Gentili, qui non vivit ex fide, *si nudum operuerit, periclitantem liberaverit, ægri vulnera foverit, divitias honestæ amicitiæ impenderit, ad testimonium falsum nec tormentis potuerit impelli* (cum nollet, cum ista facit, peccare) profecto dicturus erat, *Et bona facit, & bene.*

Bellarm. tom. 4. pag. 311.

August. lib. 4. contra Jul. cap 3. n. 30 pag. 600.

12. Secundo.

Cæterum ex eo quod bonum honestum in Deum ultimum finem non referatur, neque eliciatur, aut imperetur à charitate, minime sequitur, ut commentus est Bajus, *intrinsecus* vitiatum esse, & originem suam ducere ab amore mundi, sive à noxia cupiditate; sed tantum quod destitutum sit recto ordine relationis, ut dixi dissert. 1. cap. 2. §. 1. atque in aliis locis compluribus. Solus enim debitæ relationis defectus in operantem, non in opus redundat: quod Nostrates non una ratione demonstrant. Inquiunt alii, præceptum diligendi Deum habere diversum à præceptis cæteris objectum; quando autem præcepta *disparata* sunt, & objectum habent diversum, potest unum *quoad substantiam* sine alio servari, ita, ut recte se quisque gerat in observatione unius, male autem in alterius transgressione. Ita urgente simul præcepto audiendi sacrum, & servandi jejunium in die Festo intra Quadragesimam occurrente, si quis sacrum audiat, frangatque jejunium, unum bonum opus exercet, aliud omittit; nec tamen ex unius omissione alterum *intrinsecus* inficitur & vitiatur: & urgente simul præcepto eliciendi actus fidei, spei, & charitatis in extremo vitæ periculo, si eliciatur actus fidei, vel spei, actus vero charitatis prætermittatur; peccat quidem homo actum charitatis omittens, at non proinde actus fidei & spei peccata sunt, nec omissione actus charitatis *intrinsecus* labefactantur. Ad hunc modum, inquiunt, præceptum referendi omnia opera in Deum habet pro objecto Dei gloriam, & præceptum honorandi parentes, vel largiendi eleemosynam spectant officia pietatis & amoris, proximis impendenda. Etsi autem hujusmodi præcepta simul urgeant, & honor parentum, aut sublevatio pauperum in Deum sint referenda; nihilo tamen minus qui parentibus honorem exhibet, vel opem fert miseris, id vero non exequitur propter Deum, non peccat, sed vere parentes honorat, vere misericordiam exercet; at officia hæc *in se bona* non facit *bene*, quia ea non facit propter ultimum finem, cui misericordia, pietas, & reliquæ omnes virtutes deservire debent. Alii ex nostratibus ajunt, hoc discriminis intercedere inter finem pravum, & inter defectum relationis in Deum, E. G. inter cupiditatem, qua eleemosynam aliquis elargitur, & inter omissionem debitæ ordinationis ejusdem eleemosynæ; quod pravus ille finis movet operantem, atque, ut Schola loquitur, *influit in opus*, ideoque ab ipso fine idem opus *intrinsecus* corrumpitur, & inficitur; at omissio debitæ relationis non influit in opus, neque operantem ad agendum movet & allicit; ideoque hac omissione opus *intrinsecus* minime maculatur. Sedulo itaque juxta hanc doctrinam animadvertendum est, an cupiditas, & amor qui hæret in creatura sit finis operis, & an sit concomitans tantum atque in opus non influens; aliud est enim habere cupiditatem, aliud ex cupiditate operari: ex cupiditate operatur, qui eleemosynam ob inanem gloriam largitur; habet cupiditatem, sed non operatur ex cupiditate, qui ad eleemosynam largiendam movetur ex commiserationis affectu, & creaturæ adhærens hanc eleemosynam in Deum non refert; quoniam hæc cupiditas, qua creaturæ adhæret, non est causa efficiens, aut finalis ipsius

elee-

eleemoſynæ. Poteſt hæc ſententia confirmari ex doctrina Bellarmini ſcribentis de Grat. & liber. arbitrio libro v. cap. 9. tom. 4. edit. noviſſimæ pag. 315. *Non poteſt opus inquinari à malitia cauſæ, niſi quando à malitia procedit. Nam ſi ex bono naturæ quis operetur, opus erit ſimpliciter bonum. Atque hoc modo eleemoſyna hominis impudici bona eſſe poterit, ſi fiat miſericordiæ cauſa, non impudicitiæ. Per accidens enim opus illud eſt hominis impudici, per ſe autem miſericordis.* In primo itaque caſu, non in ſecundo, opus ex officio bonum *intrinſecus* à cupiditate vitiatur. Demum noſtratium aliqui dicunt, rationem habere duplicem reſpectum, unum ad bona temporalia, alterum ad ſempiterna, ſive, ut inquiunt, rationem aliam *inferiorem* eſſe, aliam *ſuperiorem;* ac virtutes, quæ in ultimum finem non referuntur, quoniam verſantur circa temporalia, quæ ex genere ſuo bona ſunt, modo à pravo fine non vitientur, eſſe officia bona atque honeſta *ſecundum rationem inferiorem:* at ſi *ratio ſuperior* attendatur, à qua præſcribitur modus operandi propter finem ultimum, tametſi officia illarum virtutum verſentur circa objectum honeſtum, tamen *non bene* fiunt, quia non fiunt propter Deum; qui ut eſt primum principium virtutum omnium, ita debet eſſe finis ultimus earundem. Omiſſio autem relationis in Deum, cum non ſit objectum illorum officiorum, nec ſit eorundem finis, ideoque nec intendatur ab operante, nec operantem moveat, & incitet ad agendum, non vitiat *intrinſecus* opus; quod ab objecto, atque à fine habet ut bonum ſit, aut perverſum. Hæc autem omnia evidenter demonſtrant, neminem Auguſtinenſium, etſi omnes doceant opera deliberata referenda eſſe in Deum finem ultimum, aſſerere quod niſi ita referantur, *intrinſecus* mala ſint, peccata, & noxiæ cupiditatis vitio corrupta; & conſequenter neminem ex noſtratibus ſentire cum Bajo.

14. Error Bajaniſtarum.

Cum multum Bajaniſtæ errent recenſentes inter peccata opera honeſta atque officia virtutum; magis, ac turpius falluntur, dum aſſerunt culpabilem eſſe cupiditatem quemcunque actum fidei, timoris, ac ſpei, quotiescunque non eſt charitati conjunctus. Nam etiam ſervilis timor utilis eſt, bonus eſt, & à gratia ſupernaturali derivans, atque ad juſtificationem impetrandam diſponit; ut definit Tridentina Synodus, & nos etiam non uno in loco tradidimus; quod pariter de fide, & ſpe firmiſſime profitemur. Non inde tamen falſum putamus, quod nos docuit Inſtitutor ſapientiſſimus Auguſtinus in Enchiridio ad Laurentium cap. 121. in Pſalmum 77. de Spiritu & lit. cap. 31. ad Bonifacium lib. 3. cap. 4. atque in aliis locis innumeris: in quibus ait, ea quæ fiunt timore pœnæ, non amore juſtitiæ, nondum fieri quemadmodum fieri oportet, ac ſine ullo amore timentem, intus in ipſa voluntate reum eſſe; quam Auguſtinianam doctrinam, non ego tantum & Fulgentius Bellelli tradidimus, ſed etiam Chriſtianus Lupus, Franciſcus Farvacquez, aliique commemorati à Noriſio in Confutatione Germanitatis XI. ac Noriſius ipſe eo loci, & in Vindiciis cap. 3. §. 6. imo & S. Thomas 1. 2. q. 107. art. 1. ad 2. & 2. 2. q. 19. art. 9. cujus verba profert, & accurate expendit doctiſſimus Cardinalis. *Vide Noriſium tom. 1. p. 1010. & 1446. & ſqq.*

15. Timor ſervilis utilis.

Facillimum autem ex dictis percipitur, quo ſenſu timor ipſe ſit bonus, ſit perutilis, ſit ad juſtificationem diſponens, & quo ſenſu quod fit ex timore bonum ſit, nec tamen bene fiat. In timore enim ſervili eſt *ſervilitas*, qua impius adhuc animo & voluntate creaturis adhæret, & eſt ipſe timor, ſive formido pœnarum. Sane *ſi ſervilitas* ipſa ſit cauſa timoris, ut in iis accidit, qui timent, ne à noxiis cupiditatibus diſtrahantur, ſicut adultera timet ne veniat ſponſus, à quo illicitos amplexus cogatur dimittere, & lupus timet canem latrantem, ne prædam quam rapuit cogatur deſerere; manifeſtum eſt, noxium, & à cupiditate vitiatum eſſe hunc timorem, quem Schola *ſerviliter ſervilem* appellitat. Quando autem *ſervilitas* non eſt cauſa timendi, ſed adhuc in eo qui timet *ſervilitas* ipſa permanet, quia nondum amat juſtitiam, & adhuc illicitis oblectationibus adhæreſcit; ut in iis evenit, qui fide præeunte, ac Spiritu Sancto movente gehennam timent, ſed nondum excitantur flammulis charitatis: utilis timor eſt, ſanctus eſt, & charitati viam ſternit, quoniam *ducit ad amorem juſtitiæ, pellit conſuetudinem malorum operum, charitati locum ſervat, & dum homines per timorem continent ſe à peccato, fit conſuetudo juſtitiæ, & incipit quod durum erat, amari.* Eo tamen in caſu qui timet adhuc malus eſt, *non quia timet, ſed quia juſtitiam non amat,* ut inquit Noriſius ad præcitatam Germanitatem undecimam, imo S. Thomas 1. 2. q. 29. art. 4. ad 1. necnon Eminentiſſimus Bellarminus lib. 2. de Pœnit. cap. 18. cujus verba produxi diſſert. 1. cap. 2. prope finem. Qui ergo ita timet *Vide Auguſtinum in Pſ. 93. tom. 4. p. 998. in Pſ. 118 p. 1307. & in Pſalm. 127 p. 1445. Ep. ad Honoratum, capit. 18. num. 45. tom. 2. p. 438. Tractatu 41. in Joannem n. 10. 2. p. to. 3. p. 575. In præcitatum Pſalm. 127. num. 7. to. 4. pag. 1439. In Pſ. 150. n. 15. ibi pag. 1691. Serm. 156. num. 14 to. 5. pag. 756.* *Noris tom. 1. pag. 1446. I. Thomas tom. 11. pag. 46.*

timet, & malus est, quia non habet charitatem, ideoque timet timore servili, non filiali, habet timorem bonum ac perutilem, & tamen non bene timet; quoniam defectu charitatis non ordinat talem amorem in Deum, atque plus timet pœnam, quam culpam; sed hujusmodi defectus charitatis non reddit ipsum timorem malum, quoniam defectus charitatis non est objectum, neque causa efficiens timoris, ideoque ipsum non inficit, neque *intrinsecus* maculat, adeo, ut cum *servilitate*, quæ mala est, consistat timor, qui *secundum substantiam* est bonus. Hæc est doctrina Sancti Thomæ citato art. 4. de qua plura scripsi libro 34. cap. 5. Eodem modo ibi de fide, & spe ratiocinatus sum: quorum actus sunt boni, ac supernaturales, etiam in impio, qui caret actu, & habitu charitatis; propterea quod licet non habere charitatem malum sit, id tamen neque est objectum, neque finis, neque causa efficiens actus fidei, vel spei: ideoque actus timoris, actus fidei, actus spei, etsi in Deum referri debeant tanquam in finem ultimum, nihilominus si non referuntur, actus boni sunt, neque defectu hujus relationis *intrinsecus* maculantur. Hæc omnia Augustiniani Theologi explicant unico verbo, docentes in actibus virtutum, quæ non referuntur in finem ultimum, adinveniri vitium *operantis*, non *operis*.

De Th discipl. tom. 7.

16. Systema Bajanorum.

At Quesnellius, & Bajanistæ reliqui, timoris, fidei, spei, aliarumque virtutum actus debent, suis principiis inhærentes inter peccata, & opera *intrinsecus* vitiata connumerare, connumerantque reipsa. Cum enim in Bajano systemate cupiditas, quæ in corde peccatorum regnat, opera eorum cuncta corrumpat, & quæ à dominante charitate non proveniunt, principium habeant dominantem cupiditatem, prout constat ex prima dissertatione, ex propositione Baji 38. & 45. Quesnelliana, atque ex judicio doctissimorum Præsulum Galliarum, de quibus non semel, & hoc etiam §. num. 11. mentionem feci; consequens est, in ipso Bajanistarum systemate actus omnes, qui à dominante charitate minime efficiuntur, esse *intrinsecus* mala, &, quod Lutheranam olet hæresin, atque in Tridentina Synodo proscriptum est, peccatorem, dum credendo, timendo, sperando ad justificationem disponitur, magis, magisque coinquinari. Hinc Quesnellius à propositione sexagesima ad septuagesimam usque timorem Domini adeo depressit, ut veritus non sit affirmare, quod pœnitentia solo supplicii timore animata violenta sit, atque ad desperationem ducat, ulterius pronuntians, ipsum timorem peccatis addicere, homines coram Deo reos facere, & sub jugo legis, quasi Judæi forent, constituere, eosque ad opus impellere tanquam mancipia, & ad instar bestiarum; Deum repræsentare ut dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem: peccari demum, sive faciendo malum, sive illud nonnisi ob timorem evitando. Arbitror autem tam nefaria, & horrenda nec ab impurissimo hæreticorum ore hactenus erupisse: atque certo certius non eruperunt horridiora. Nunc vero Quesnellii sensum fuisse, quod sine charitate actus timoris, cæterarumque virtutum corrumpantur à cupiditate; præter doctrinæ ejus principia, præter damnatarum thesium syntaxin, & præter Gallicanorum Præsulum explicationem, judicia quoque aliorum evincunt, qui de Aequitate Constitutionis *Unigenitus* pertractarunt. Joannes Joseph Languet Episcopus Suessionensis in Institutione Pastorali ait in præcitatis Quesnellii thesibus latere hæresin Lutheranam: Auctor Opusculi Gallice inscripti, *Venin des 101. Propositions*, explicata Quesnellii circa timorem sententia, *Cette crainte* (inquit) *& cette hypocrisie étant un nouveau peché, puisque c'est un fruit de la cupidité, n'augmente t'elle pas le nombre de ses pechez?* Auctor alterius Opusculi, *Les cent & une Propositions qualifiées en détail*, ait Quesnellium asserere, *que s'abstenir de pecher par la crainte des châtimens, c'est un nouveau peché;* contendere, *que la crainte servile est une affection criminelle, qui éloigne de Dieu contre la décision du Concile de Trente:* audere etiam proferre, *qu'agir par la crainte, c'est agir en bête.* Eadem habentur in Italica earundem propositionum Explicatione typis Mediolanensibus in lucem edita. Haud secus Cardinalis De-Bissy demonstrans inter Quesnellium, & Lutherum omnimodam cohærentiam, cum uterque propugnet hæreticum dogma à Tridentina Synodo expresse damnatum, *Que la crainte des peines rend les pecheurs pires devant Dieu.* Denique hoc idem, (neque enim opus est de re notissima plura dicere) docuerunt Episcopi Galliarum, asserentes Quesnellianam de timore doctrinam opponi Tridentino Concilio, quod sess. XIV. cap. 4. definivit timorem esse donum Dei, ad justificationem disponere, nec reddere hominem hypocritam, &

Prima Instit. Ep. Suess. p. 71 edit. Lov.

Venin. &c. pag. 20.

Les Cent. &c. p. 92. & 93.

Operetta Theologica pag. 69.

Card de Bissy Tract. Theolog. p. 194.

magis

magis peccatorem, cum qua definitione,

Deliberations de l'Aſſemblée tenue en l'Annee 1713. & 1714 pag. 59.

„ Ne s'accordent pas les propoſitions cenſurées: on y lit ſur la crainte en general, & par conſequent ſur la crainte Surnaturelle de l'Enfer, qu'elle porte au déſeſpoir, qu'elle laiſſe le cœur livré au peché, & coupable devant Dieu, qu'elle appartient a la loi ancienne, qu'elle rend l'homme eſclave, qu'elle n'exclud pas la volonté actuelle du peché, lors même qu'elle empêche de commettre exterieurement le crime: qu'au contraire on peche, ou en faiſant le mal, ou en ne l'évitant que par la crainte; qu'elle ne nous repreſente Dieu, que comme un maître dur imperieux, injuſte, intraitable: Propoſitions, que les fideles ne peuvent entendre ſans indignation. „ Manifeſtum eſt itaque Auguſtinenſes, eosque omnes, qui docent omnia opera in Deum referenda eſſe, ſed negant ea omnia, quæ hac relatione carent, vitiari à cupiditate, & intrinſecus eſſe mala, atque agnoſcunt actus virtutum bonos ac perutiles etiam à charitate ſejunctos, toto cælo à Bajanis erroribus diſſidere: id, quod ex hiſce diſſertationibus, imo ex iſto tantum paragrapho ſatis perſpicuum eſſe arbitramur.

17. *Unum notabile pro Auguſtinianis.*

Unum duntaxat addendum eſſe videtur, noſtrates nempe, cæterosque omnes propugnantes ſententiam hac lucubratiuncula expoſitam *de referendis in Deum operibus deliberatis*, nequaquam aſſerere quod iſtiusmodi relationis omiſſio ſit ſemper peccatum mortale. Quamvis enim idem ſit prætermittere in aliquo deliberato opere hanc relationem, ac in tali opere non diligere ſummum & incommutabile bonum, ſed rebus creatis inhærere: non ideo tamen quisquis hæret in aliquo opere creaturis, ceſſat ſemper diligere Deum *ſimpliciter & abſolute*, neque ſemper ita adhæret commutabilibus bonis, ut tali adhæſione charitatem *habitualem*, & ſanctificantem gratiam deperdat. Id vero comprobatur experimento juſtorum, qui non ſemel *venialiter* peccant, nec tamen venialiter peccando decidunt penitus à charitate, ſed in ea *habitualiter* perſeverant. Neque robuſta, & ad ſolvendum difficilis cenſeri debet argumentatio, quam adverſariorum noſtrorum aliqui urgere ſolent, opponentes quod ſi teneamur ex vi primi præcepti omnia, quæcunque facimus, in Deum referre, hujus relationis omiſſio futura ſit transgreſſio ejusdem primi ac maximi mandati, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.*; ideoque mortiferum graviſſimumque peccatum. Etenim eadem omnino argumentatione Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini ſeſſ. 6. cap. 12. aliique hæretici paſſim utuntur, demonſtraturi, ut incaſſum conantur, nullum dari *veniale* peccatum. Reſpondent autem iisdem hæreticis cum Roberto Cardinali Bellarmino univerſi Theologi, non ita frangi *veniali* peccato divinum illud & ſingulare præceptum, *ut aliquid Dei amori anteponatur, vel adæquetur*, & conſequenter homines juſtos, etſi quotidie in *venialia* labantur, adhuc tamen diligere Deum ſuper omnia, quatenus ei nullum commutabile bonum præferunt, vel adæquant, quemadmodum faciunt qui admittunt mortalia crimina. Pari itaque ratione affirmamus in omiſſione debitæ relationis patrari *veniale* peccatum; quoniam non ita per hanc ſolam omiſſionem violatur præceptum charitatis, ut Deus toto corde & animo diligendus in comparatione creaturarum nobis vileſcat, aut æqualiter æſtimetur. Legantur quæ ſcripſi Volum. 4. pag. 148. docens poſſe nos transgredi primum legis mandatum & levi culpa, & mortifera: levi quidem, ſi ab amore Dei penitus non divellamur, neque finem amoris noſtri ita conſtituamus in re creata, ut hanc ſummo Bono præferamus in pretio: mortiferâ vero, ſi cupiditate perverſa & defixa adeo bonis commutabilibus adhæreamus, ut iſta præponamus Bono incommutabili, vel huic amorem ſubtrahamus vehementiorem. Habes, quam pollicebar, ſententiæ noſtræ uberiorem expoſitionem.

Bellarmin. de Anceſſ. grat. lib. 1. cap. 12. pag. 46. tom. 4.

COROLLARIUM I.

Ex his, quæ præcedentibus paragraphis producta fuerunt, & locupletiſſimis inſignium Theologorum teſtimoniis comprobata, infertur legitima & manifeſta conſecutione,

1. Bajum erraſſe circa diſtinctionem duplicis amoris, quod exiſtimaverit Deum non eſſe ſuapte natura finem ſupernaturalem creaturæ rationalis; quaſi prorſus idem ſit, eſſe naturæ conditorem, & largitorem gratiæ; nullumque agnoverit amorem naturalem à charitate diſtinctum, qui non ſit noxia, & vitioſa cupiditas:

2. Erraſſe item circa infidelium opera, & virtutes philoſophorum, quoniam eadem opera, easque virtutes à noxia cupiditate corrumpi crediderit, nullum bonum opus agnoſcens, quod à fide perfecta,

fecta, & à charitate dominante non oriatur:

3. Pariter erraſſe circa vires liberi arbitrii poſt Adæ lapſum, eoquod commentus fuerit idem liberum arbitrium ad nullum opus valere absque gratia ſanctificante; & quæ fiunt absque ulla gratia, oriri, atque *intrinſecus* vitiari dixerit à dominante cupiditate:

4. Item erraſſe accipiendo Apoſtolicam ſententiam ad Rom. 14. *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, de fide perfecta, & non de pio affectu divinitus inſpirato, ac præterea aſſerendo id, quod ex nulla fide ſupernaturali derivat, originem habere à dominante cupiditate, à qua intime vitietur & corrumpatur;

5. Demum erraſſe circa ſenſum alterius Paulinæ ſententiæ, 1. Corinth. 10. *Sive ergo manducatis, ſive bibitis, &c.* quod putaverit ea, quæ in Deum non referuntur per charitatem, eſſe *intrinſecus* vitia & peccata, utpote ex cupiditate, ſive ex prohibito mundi amore profecta.

COROLLARIUM II.

Hinc vero conſectarium alterum perſpicua illatione deducitur, inique ſcilicet Auguſtinianos Theologos traduci tanquam Bajaniſmi propugnatores,

1. Primum, ſi affirmantes Deum non poſſe diligi ſuper omnia, etiam ut auctor naturæ eſt, absque gratia, fateantur Deum eſſe finem naturæ rationalis ſupernaturalem quoad aſſecutionem, & munera quæ nobis Deus contulit tanquam conditor naturæ, diverſi generis eſſe à donis ſupernaturalibus, quæ nobis confert tanquam largitor gratiæ, ac præterea amorem, qui non eſt charitas, à culpabili cupiditate diſtinguant.

2. Secundo, ſi docendo infideles nonniſi cum ſpeciali gratiæ adjutorio facere opera deliberata, quæ ſint bona ſpectatis omnibus circumſtantiis, ultro concedant complura bona opera ab iisdem infidelibus fieri absque charitate dominante, & absque fide perfecta.

3. Tertio, ſi propugnando liberum arbitrium non poſſe vitare peccata, & ſuperare tentationes absque gratia actuali, aſſerant poſſe bene ac ſupernaturaliter operari ſine gratia ſanctificante; ac negent opera moralia, quæ fiunt absque ſupernaturali adjutorio, omnia, ac ſemper à dominante cupiditate corrumpi.

9. Quarto, ſi interpretando illa Apoſtoli verba, *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, de fide initiali, & de gratiæ inſpiratione, negent eſſe peccata quæcunque non ſunt ex gratia ſanctificante, & ex fide Chriſtiana; negentque *intrinſecus* à noxia cupiditate vitiari quidquid absque fide ſuperna patratur.

5. Poſtremò, ſi accipiendo alteram Paulinam ſententiam, *Sive ergo manducatis, ſive bibitis, &c.* de præcepto referendi omnia opera deliberata in Deum finem ultimum, tradant non reddi ex ſolo hujus relationis defectu opera *intrinſece* mala, neque eam ob rem à cupiditate, ſive à prohibito mundi amore labefactari.

§. VII.

Annotationes in ea, quæ Anonymus profert exponendo ſenſum propoſitionum Baji, de quibus in hac Velitatione diſſeritur.

SUMMARIUM.

1. Sententia Anonymi erronea de duplici amore.
2. Malè explicat propoſitiones Baji 25. & 26.
3. Nec meliùs declarat ſenſum propoſitionis 28.
4. Tandem veritatem tangit Anonymus; deciditur tamen æquivocatione.
5. Ad ulteriora Anonymi dicta reſpondetur.

Bajan. Rediv. pag. 94

1. Sententia Anonymi de duplici amore.

PRæmiſſa Anonymus diſtinctione duplicis amoris, quorum uno diligitur Deus ut auctor naturæ, altero amatur ut largitor ſupernaturalium donorum, ait non ſatis eſſe ut amor ille dicatur *naturalis*, *quod Deus præciſe diligatur ut eſt auctor naturæ*, ſed ulterius requiri *ut ſic diligatur per ſolas naturæ vires*;

vires; cum Deus etiam *ut auctor naturæ diligi poſſit amore ſupernaturali*: ideoque dum quæritur, *an detur aliquis amor Dei naturalis ſenſum eſſe, an Deus per ſolas naturæ vires diligi poſſit ut auctor naturæ.* Fatetur deinde inter Theologos controverti, *an in ſtatu naturæ lapſæ poſſit Deus diligi per ſolas naturæ vires*, & nonnullos eſſe Theologos, inter quos Eſtius, Silvius, & alii, qui *probabilius docent* Deum in hoc ſtatu *absque auxilio gratiæ non poſſe diligi ſuper omnia, ut auctorem naturæ*, ſed poſſe tamen diligi *aliquo modo*; ab hac autem quæſtione, quia hæc agitatur in Scholis, in Opere contra Bajum & Bajaniſtas ſuſcepto, *conſulto abſtinendum* eſſe arbitratur. Baji itaque, & Bajaniſtarum errorem in hoc tantum ſitum eſſe pronuntiat, quod aſſerant *hominem in quocunque ſtatu conſideretur, non poſſe per ſolas naturæ vires ullo modo diligere Deum;* qui error oritur ex illo principio, quod *non datur medium inter cupiditatem, & charitatem*, ex quo ſequitur dilectioni naturali nullum dari locum. Longe ab hac ſententia diſtare concedit ſententiam illorum Theologorum, qui aſſerunt hominem ratione infirmitatis per peccatum contractæ *non poſſe per ſola naturalia ullo modo diligere Deum, etiam ut auctorem naturæ*, eoquod Bajus id affirmet de homine *in quocunque ſtatu conſideretur*. Hunc autem Baji errorem contineri propoſit. 34. & propoſit. 36. quæ leguntur quoad ſenſum *in Opuſculo de charitate* cap. 4. & cap. 5. Demum ait contendere *Novatores*, duas illas propoſitiones, non *ratione doctrinæ, ſed tantum ratione acrioris cenſuræ* fuiſſe proſcriptas. Verum cum doctrina in illis enuntiata, damnata ſit prout conſtat ex præcedentibus; duæ illæ propoſitiones non ſolum *ob acriorem notam*, verum etiam *ob ſubſtantiam dogmatis* proſcriptæ fuerunt. Hæc Anonymus de duplici amore.

Perſ. Sat. 5. **Error Anonymi.**

At non germanum ſenſum articulorum Baji, ſed germanas gerras proponit accuſator, homo, ut Perſius ad Stoicum quemdam ait, *in tenui farragine mendax*. Falſiſſimum eſt enim, ſenſum in propoſitionibus 34. & 36. damnatum in eo ſitum eſſe, quod Bajus exiſtimaverit *Deum non poſſe diligi per ſolas naturæ vires, in quocunque ſtatu homo conſideretur;* ideoque admittendum eſſe amorem Dei ut auctoris naturæ *absque actualis gratiæ adjutorio*. Permulti enim Theologi inter quos Vaſquez diſp. 195. negant diſtinctionem *duplicis amoris* hinc petendam eſſe, quod detur amor naturalis elicitus *ſolius liberi arbitrii viribus*, præter amorem ſupernaturalem exortum à gratia: docent alii Deum etiam ut auctorem naturæ non poſſe in hoc infirmitatis ſtatu diligi propter ſe absque gratiæ actualis auxilio, ut aſſerit Bellarminus lib. VI. de Grat. & lib. arb. cap. 7. propugnant alii cum Soto lib. 1. de nat. & Grat. cap. 4. nec in ſtatu *puræ naturæ* potuiſſe *ex puris naturalibus perfici totum naturæ bonum*, ideoque nec Deum diligi ſuper omnia (ſaltem permanenter) ſine gratia; & inſuper ad diligendum Deum *ut auctorem naturæ* in quocunque ſtatu neceſſariam eſſe gratiam ſupernaturalem, defendit univerſa Schola Aegidiana. Quisnam, obſecro, eſt Anonymus iſte, vel minervæ adeo rudis, ut hæc ignoret, vel auctoritatis adeo formidandæ, ut viros ſummos, integramque Scholam Catholicorum, quam Romani Pontifices immunem volunt, accuſet, damnetque Bajaniſmi? Falſiſſimum item eſt, Bajum in ea fuiſſe ſententia, quod in nullo ſtatu *poſſit homo absque ſupernaturali gratia diligere Deum, tanquam auctorem naturæ;* cum Bajus in ſtatu naturæ integræ nullam gratiam ſupernaturalem admiſerit, nec tamen libero arbitrio facultatem diligendi Deum denegaverit, ut oſtendi præcedenti diſſertatione. Falſiſſimum præterea eſt, ſententiam, quæ ſuſtinet Deum *ut auctorem naturæ* non poſſe diligi ſine gratia, conſequi ex principio Baji nullum admittentis medium *inter cupiditatem & charitatem;* ſiquidem ſtante illa eadem ſententia datur *inter charitatem habitualem, & cupiditatem habitualem* amor naturalis beatitudinis: datur amor Dei *ut auctoris naturæ* proveniens à gratia actuali non juſtificante; & datur amor naturalis & honeſtus, etiam ſine gratia, non quidem bonus ſecundum omnem rationem, ſed tamen non corruptus à noxia cupiditate. Falſiſſimum eſt etiam, longe diſtare ab erroribus Baji ſententiam Eminentiſſimi Bellarmini, aliorumque Catholicorum, qui negant in hoc infirmitatis ſtatu poſſe Deum diligi, tanquam auctorem naturæ, ſine gratia, ſi ſenſus Baji ſit, quem contendit imperitus iſte adverſarius: neque enim in ſtatu naturæ per peccatum corruptæ verum eſt principium illud Bajanum, quod *inter cupiditatem & charitatem* nullum ſit medium; ſed hoc principium falſum eſt *in quocunque hominis ſtatu;* & conſequenter ſi ex falſitate hujus principii inferatur quod Deus diligi poſſit *per ſolas naturæ vires* tanquam auctor naturæ;

pari

pari ratione inferri debet, quod Bellarminus, aliique Theologi, qui negant Deum *per solas naturæ vires* posse diligi in hoc statu tanquam auctorem naturæ, admittant quod in hoc statu nullum detur medium *inter cupiditatem & charitatem:* quod cum contumelioſum & improbum sit, neque ab ullo, nisi forte ab hoc Anonymo Scriptore dici possit; manifestissima res est, sensum Baji non esse illum, quem idem Anonymus comminiscitur. Falsissimum insuper est, quod *Novatores* appellari debeant, qui ajunt propositiones 34. & 36. damnatas fuisse propter acriorem censuram; quandoquidem Novator non est Gabriel Vasquez, qui hoc asserit. 1. 2. disput. 190. cap. 18. & disput. 195. cap. 5. quem inofficiosissimus criminator cæco impetu ferit, & incaute proscindit. Falsissimum est denique, ex substantia dogmatis, quod in iisdem propositionibus damnari censent alii Theologi, aperte consequi, Deum tanquam auctorem naturæ posse diligi *sine gratia actuali;* cum dogma illud damnatum sit, nullum dari amorem bonum atque honestum, *qui non sanctificet*, & nullum amorem naturalem elicitum absque gratia, *qui non sit adscribendus vitiosæ cupiditati*, ut inquiunt Turrianus cap. 5. *de erroribus Baji*, Suarez, lib. 1. de Grat. cap. 4. & Ripalda lib. 2. de statu nat. lapsæ dissert. 13. Nil dixi, quod manifestum non sit ex 1. §. hujus capitis; sed cætera prosequamur.

Bajan. Rediv. pag. 99. 2. Arguit Anonymus.

Explicaturus deinde Anonymus sensum Bajanæ propositionis 25. & proximæ 26. præmittit analysim Opusculi *de virtutibus impiorum:* in quo Bajus asserit in virtutibus *officia à finibus esse distinguenda:* & rejecta sententia S. Thomæ, approbantis virtutes, *quæ referuntur ad bonum aliquod particulare, quod ad bonum universale sit referibile*, 2. 2. qu. 23. art. 7. inquit Bajus *à peccato non vindicari, & esse vitia virtutes imitantia quæcunque non referuntur in Deum:* ideoque omnia infidelium opera, quoniam propter Deum fieri non possunt, *esse peccata, omnesque virtutes Ethnicorum philosophorum esse vitia.* Eundem errorem Bajus expressius docuit in eodem Opusculo cap. 5. ubi asserit, quod *quidquid non est ex fide per dilectionem operante, peccatum est:* idemque confirmat id annotat. ad Censuram Sorbonæ prop. 7. *Hinc vero manifestum est,* inquit Anonymus, *eos à Bajo non recedere, qui fatentur opera quædam infidelium esse bona ex objecto, & fine proximo, sed addunt esse peccata ex defectu ordinationis in Deum; quoniam nec Bajus negavit eadem opera ex objecto & fine proximo bona esse.* Nec effugiunt, addit Anonymus, latam à S. Pio V. damnationem, qui nomine *infidelium* intelligunt eos, *qui non habent fidem explicitam in Christum Redemptorem*, & ajunt *peccata esse opera illorum, Deum creatorem minime agnoscunt;* quoniam *Bajus sententiam probare nititur ex quo infideles non referant opera in finem ultimum, non autem ex quo fide in Christum sint destituti.* Pari ratione à Bajo non recedunt, nec damnationem effugiunt *qui admittunt in infidelibus actiones quasdam immunes à peccato, eas nempe, quibus disponuntur ad fidem,* propterea quod etiam Bajus in Apologia propositionis 35. *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est*, docuerit propositionem illam esse rejiciendam, *quatenus peccatoris nomine illum quoque comprehendit, qui à Deo juvatur ut credat, & de præteritis doleat.* A Pontificia demum censura, judicio Anonymi, non sunt immunes, *qui fatentur quidem omnia infidelium opera non esse peccata, sed simul docent infideles peccare defectu rectæ intentionis;* quoniam *opus, cui deest recta intentio, peccatum est*, & defectus debitæ intentionis *afficit ipsum opus,* atque illud corrumpit. Quamobrem ad hoc effugium Novatoribus præcludendum, Alexander VIII. Pontifex Maximus damnavit propositionem 8. ex 31. *Necesse est infidelem in omni opere peccare.* Hæc adversarius.

Respondetur

Quo autem loco hæc habenda sint, constat ex 2. & 6. §. hujus dissertationis: ad hoc enim, ut universa infidelium opera non sint peccata, sat est, quod peccata non sint opera indeliberata, neque illa, quæ cum gratia auxiliatrice efficiuntur, & quod insuper ea, quæ honesta sunt, & quantum ad officium attinet laudabilia, non fiant ex illa noxia cupiditate, à qua juxta Bajum cuncta peccatorum opera corrumpuntur. Neque enim Bajanistæ dicendi sunt tot, tantique viri clarissimi, qui opera, quæ in Deum non referuntur, & Deo virtutum non serviunt, duce ac præceptore Augustino, *non recto fine* patrari docuerunt; quos inter Vaticana purpura, ac doctrina præfulgent Seripandus, Bona, Norisius: quorum si non pervolutatis voluminibus adversarius *Bajanismum* conflavit, parum instructus projecit certaminis hujus aleam: si vero volumina illa perlegit, aut cæcus omnino fuit nostram ibidem sententiam expressissime traditam non discernens; aut nimium audax, iisdem summis viris ore

nostro loquentibus notam dicamque Bajani erroris impingens. Verum ne sui confidentissimus homo putet se magni aliquid protulisse, quod subterfugiis studeam nunc declinare; quidquid cavus iste follis spirat, penitus exsufflabo. Ergo quod Bajus dixerit *officia esse à finibus distinguenda*, nullam promeretur censuram; nam hæc verba, *Noveris non officiis, sed finibus discernendas esse virtutes*, Augustini sunt lib. IV. cap. 3. Julianum redarguentis: & quisquis id negat, non Baji insectator est, sed sectator Pelagianorum. Ac debuerat saltem animadversor ostendere quo sensu Augustinus, & quo Bajus interdum eadem pronuntiaverint, ne de se ingereret suspicionem, se ex illorum numero esse, qui in Bajo & in Jansenio Augustinum damnatum esse temere audacterque vociferant: cumque in nostra scripta Augustinianis verbis refertissima tanquam bacchator insiliat; ostendendum ei erat quomodo Augustinus sit intelligendus, & non in illius lectione decepti simus, non autem Augustini & Baji verba fraudulentâ commixtione proponere. At nondum in Opere suscepto ad Theologiam eorum, qui Augustini nomine gloriantur, perantiquis accusationibus impetendam, unum S. Patris testimonium ex illis innumeris, quibus sententia nostra munitur, imo nec illius augustissimum nomen hactenus proferre dignatus est. Quod ergo virtutes, quæ non referuntur in Deum sint *vitia virtutes imitantia*, Augustinus asseruit, Bajus asseruit. Quod, nisi fiant propter quod fieri debent, *non recto fine* sint facta, & quia Deo non deserviunt, sint *extrinsecus* mala; sensus est Augustini: quod nisi fiant propter Deum, fiant *ex motivo cupiditatis*, & *intrinsecus* sint peccata, sensus est Baji. De mente autem Sancti Thomæ plura dixi §. 5. num. 4. & nonnulla repetam, ubi adversarius de illius sententia pertractabit.

Discrimen valde notabile.

Jam vero quod attinet ad Apostoli verba, *Omne quod non est ex fide, peccatum est*, illa non Bajus solus *de fide Christiana* interpretatus fuit, verum etiam Augustinus, Prosper, Fulgentius, Remigius, & Lugdunensis Ecclesia, summique Theologi, quos §. 4. commemoravi. Quare hic etiam oportet Patrum sensum à Bajano secernere. Si dicas, *Quod non est ex fide, peccatum esse, quoniam quidquid non refertur in Deum, caret rectitudine finis ultimi, nec bonum est undique*; sensus est Patrum. Si vero dixeris, *Quod non est ex fide, peccatum est, quia quidquid non fit ex fide, quæ per dilectionem operatur, fit ex motivo cupiditatis, à qua intrinsecus maculatur*; sensus est Baji. Ipsemet adversarius scripserat pag. 29. *peccatorem*, ideoque infidelem, in sensu Baji *semper agere ex motivo cupiditatis, ac proinde semper peccare*, id demonstrans ex propos. 35. & 40. & pag. 105. *Juxta Bajum, & Bajanistas* (inquit) *opus, cui deest recta intentio, nempe charitas, habet pro fine vitiosam cupiditatem.* Satis errorem hunc Bajus expressit in Opusculo *de Virtutibus impiorum* cap. 5. dicens: *Virtutes impiorum vitia sunt, & damnant.* Profecto si damnant, *intrinsecus* mala sunt. *Op. Baji. 1. parte pag. 66.*

Effugiunt itaque censuram in Bajum latam, qui docent cum Cardinali Norisio dari in infidelibus opera bona ex fine proximo, non bona ex fine ultimo, nec tamen corrupta *in sui productione* à noxia cupiditate. Effugiunt eandem censuram, qui in infidelibus fide penitus destitutis, agnoscunt opera quædam bona *ex objecto*, & non bona ex defectu debitæ relationis: quamquam Bajanistarum plurimi, & præsertim Quesnellius, non distinguant fidem *explicitam* in Christum à fide *inchoata & imperfecta*, prout observarunt Episcopi Galliarum in *Instruct. Pastorali* an. 1714. pag. 44. Nec diffiteor ego, Michaelem Bajum *in Apolog. propositionis 35.* asserere peccatorem non servire cupiditati quando *juvatur à Deo ut credat, & de patratis sceleribus doleat:* sed, præterquam quod potuit Bajus aliquid veri enuntiare, præsertim ubi Vaticanum fulmen vitare curavit, ac potuit etiam aliquando sibimet adversari, ut revera hæc Apologiæ verba propositioni 40. contraria sunt; quis ignorat, Bajum *peccatorem* appellasse etiam illum, qui operatur per Spiritum Sanctum moventem, & qui justificatus jam est, cum in tali peccatore admiserit *veram justificationem separatam à remissione peccatorum*, & simul negasse illum esse *peccatorem*, quia *quamvis nondum obtinuerit remissionem peccatorum, operatur tamen ex motivo charitatis;* Profecto id etiam adversarius noster animadvertit. Ideoque minime sequitur, Negat Bajus esse peccatorem, *qui à Deo juvatur ut credat, & de patratis sceleribus doleat;* ergo affirmat dari quædam opera bona *ante gratiam sanctificantem.* *P. 2 pag. 99.* *Vide Bajan. Red. pag. 29.*

Illud vero quod Anonymus addit, defectum *debitæ relationis* afficere ipsum opus, & illud corrumpere, abunde refutatum est §. 6. num. 13. unde etiam apparet jure meritoque damnatam fuisse ab Alexandro VIII. octavam illam pro-

propositionem, *Necesse est infidelem in omni opere peccare;* quæ falsa est, quia infideles non peccant in actibus indeliberatis: falsa est, quia infideles non peccant in operibus, quæ deliberate faciunt cum gratia actuali: falsa est, quia non peccant faciendo opera honesta, licet hæc spectata circumstantia ultimi finis non sint laudabilia; falsa est denique, quia infideles si peccant, non adacti necessitate, sed libere peccant.

Bajan. Rediv. pag. 105. 3. Assurgit iterum Anonymus & calumniatur.

Progreditur deinde Anonymus ad investigandum germanum sensum propositionis 28. ac more suo, inconsiderato scilicet & audaci, *Novatores* appellat, qui eandem propositionem ita exponunt, quasi liberum arbitrium nonnisi ad peccandum valeat *sine gratia sanctificante. Enimvero,* inquit, *gratiæ vocabulum tam pro habituali, quam pro actuali usurpatur, sed in hac propositione de actuali tantum fit sermo: ac sensus Baji eruitur ex cap. 8. de virtutibus impiorum, unde damnata propositio desumpta est;* nam eo loci ait Bajus, vocem esse Pelagianorum, *potestatem voluntatis aliquando ad non peccandum valere: & Pelagiani de voluntate sine actuali gratia id asserebant.* Probat autem Bajus *impotentiam illam voluntatis ex* oratione Dominica, *Ne nos inferas in tentationem:* qua peti *auxilium gratiæ actualis* is tantum, qui omnino desipiat, negare potest. Docuit præterea Bajus *in Apologia prop. 35. non omnia impiorum opera esse peccata, bona quædam agnoscens absque remissione peccatorum.* Opponitur præterea contortæ illi explicationi *Expositio Sacræ Facultatis Lovanienſis.* Ad hæc Jansenius lib. 4. de statu nat. lapsæ cap. 27. *admittit in peccatore bona opera ante justificationem,* & nihilominus eodem lib. cap. 18. dogmatizat *periisse post lapsum primi hominis libertatem, non solum ad agendum bonum, sed etiam ad vitandum peccatum. Igitur de libero arbitrio sine gratia actuali Jansenius id asserit:* cujus librum Urbanus VIII. damnando, *eoquod innovat errores* à S. Pio V. *damnatos in Bajo, supponit idem esse Jansenii, & Baji systema.* Quare etiam Bajus docuit *liberum arbitrium gratia justificante destitutum valere ad non peccandum, & non valere nisi ad peccandum sine gratia actuali.*

Necdum quiescit.

Nititur præterea Anonymus demonstrare quod non effugiant damnationem Baji *Novatores* illi, qui *ajunt hominem sine gratia appetere beatitudinem:* atque id primum ostendit, quia nemo non videt *quam absurda sit hæc expositio; nam motus indeliberati* (qualis est appetitus innatus beatitudinis) *non sunt fœtus liberi arbitrii:* deinde quia *etsi Bajus motus concupiscentiæ culpabiles* dixit; nihilominus propositione 72. *fatetur motus indeliberatos concupiscentiæ non imputari ad peccatum.* Ulterius cavillari eos inquit, *qui sine gratia admittunt officia virtutum, in quibus peccatur defectu debiti finis ultimi;* nam *si liberum arbitrium sine gratia peccat defectu ultimi finis, jam non valet nisi ad peccandum.*

Retunditur Anonymus.

Sistat paululum, quæso, antequam ulterius progrediatur fluens hæc præceptionum illuvio. Enim vero quod Anonymus *Novatores* appellet eos, qui censent Bajum in propositione 28. locutum fuisse de libero arbitrio *sine gratia sanctificante*, contumelia est maxima, qua afficit Norisium, Patrem Macedum, Vasquium, Turrianum, aliosque innumeros à me laudatos §. 3. hujus capitis, necnon differt. 1. cap. 1. §. 2. imo *Novatores* quoque erunt centum illi Galliarum antistites, qui testati sunt Bajum nullum aliud humanarum actionum agnovisse principium, *nisi cupiditatem, & charitatem habitualem;* de quibus dixi non uno in loco, & etiam §. præcedenti num. 11. Omnia ergo, quæ Anonymus noster profert, repetit, conglomerat, impostoris, & mendaciis infarta sunt. Quæ vero argumenta inserit, movent simul risum & camerinam, adeo sunt recocta, diluta, atque subrancida. Plura in præcedentibus, ac nuper præmissis ejus annotationibus continentur. Primum argumentum est, quod *Gratiæ* vocabulum *tam actualem, quam habitualem* significat. Ingeniosissimum! At Bajus gratiæ Spiritus Sancti *moventis*, & gratiæ Spiritus Sancti *inhabitantis* sustulit distinctionem, ideoque perinde est, si Bajus *de gratia actuali*, sive Spiritus Sancti moventis, ac si *de gratia habituali*, seu Spiritus inhabitantis loquatur. Argumentum alterum est, quod Bajus potestatem recte operandi absque gratia tribuerit Pelagianis *actualem* gratiam negantibus, Acutissimum! sed Calvinus quoque, & Lutherus eadem sensere de Pelagianis; & nullum tamen in impio bonum opus admiserunt proveniens *à gratia actuali.* Proximum argumentum illud est, quod Bajus laudaverit orationem dominicam, qua ad tentationes vincendas petitur gratia auxiliatrix. Subtilissimum! Verum in sensu Baji sicuti nullum est principium bonorum operum nisi charitas *habitualis*, ita nequit esse gratia aliqua auxi-

auxiliatrix, nisi gratia sanctificans. Subsequens argumentum est, quod in *Apologia* Bajus quædam bona opera agnovit *absque peccatorum remissione.* Præstantissimum! sed Bajus gratiam sanctificantem à remissione peccatorum secrevit. Positum proximo loco argumentum est illud, quod Sacra Facultas Lovaniensis contra Bajum asseruit liberum arbitrium *sine gratiæ Dei adjutorio* multa utiliter ad humanos usus, moresque excolendos protulisse. Pulcherrimum argumentum! at eadem Sacra Facultas Bajum redarguit, quoniam negat ante justificationem *inchoationes conceptionibus similes*, & duplicem justitiam duplicemque vivificationem eliminat. Postremum argumentum est, quod Baji & Jansenii est unum idemque systema; Jansenius vero bona opera agnovit *absque gratia sanctificante.* Invictissimum, peremptorium! at systema Quesnelli est idem cum systemate Baji & Jansenii; & nihilo tamen minus Quesnellus affirmavit prop. 28. primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, *esse peccatorum remissionem.*

Vide dissert. 1. cap. 1. §. 2.

Argumentum enervatur.

Placuit hæc argumenta, quoniam singula prolixius refutata sunt, compendiosa methodo, & quasi joco retundere. Sed quod Anonymus appellat pag. 110. *effugium novatorum*, & audaciæ adscribit eorum assertionem, qui dicunt Bajum damnatum esse in eo sensu, quod *liberum arbitrium non possit sine gratia appetere beatitudinem, & actus indeliberatos peragere*, si id affirmet adjectis quoque responsionibus aliis, de quibus §. 3. scilicet, quod non solum *sine gratia actuali* possimus appetere beatitudinem, verum etiam *sine gratia sanctificante*, quam solam agnovit Bajus, peragere opera *undique bona;* id non est joco, neque surda aure prætereundum. Cardinalis enim Norisii est responsionis hujus additio *in Vindiciis* cap. 3. §. 4. *in Parallelo* propositionum Michaelis Baji, & suarum similium, necnon in Annotationibus ad *Prodromum velitarem*, ut demonstravi dissert. 1. cap. 1. Ergone etiam Norisium, cujus Opera per aquam, & ignem probata de omnibus accusatoribus glorioſissimum triumphum egerunt, & quem Romanus Pontifex vocat *splendidissimum Ecclesiæ lumen*, damnat Anonymus audaciæ, & Novatoribus accenset? Licuerit id Brunoni Neusser, Risbrochio, cæterisque hujus furfuris, quando Norisiana Opera premebantur censorum manibus; sed nunc discussis, probatis, commendatisque, non licet privato homini scriptorem præstantissimum tam atroci stigmate inurere: imo quando licuit, nisi iis, quibus omnia licent, virum orthodoxum appellare *Novatorem?* At nullibi, inquis, Anonymus Norisium nominat. Verum est; sed quæ Norisius scribit, vocat *effugium Novatorum*, & nos quia Norisii responsa tradidimus, accusat *intolerandæ, nec omnino ferendæ audaciæ?* Vide *Bajanismi redivivi* pag. 271. Verum oportet, ut pro Norisio nostro hæc æquo animo patiamur; neque enim dedecus est, hac de causa, & cum viris hujus generis in vituperationem adduci. At cum responsio Norisii verissima sit, quoniam Bajus etiam indeliberatis concupiscentiæ motibus tribuit rationem peccati prop. 48. 49. 71. 72. 73. videndum quid adversarium impulerit, ut eandem responsionem dixerit *Novatorum effugium.* Ratio prima est, quia *motus indeliberati non sunt fœtus liberi arbitrii.* Audistisne absurditatem absurdiorem? Etsi enim motus indeliberati non sint fœtus liberi arbitrii in vera Catholicorum sententia; sunt tamen fœtus liberi arbitrii juxta pravum dogma Bajanistarum: nam Bajus ait propositione 63. *solam violentiam repugnare libertati hominis naturalis;* propos. 64. *hominem peccare etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit;* & propositionibus nuper citatis, indeliberatos motus concupiscentiæ esse *transgressionem præcepti, Non concupisces.* Saniori itaque judicio Gabriel Vasquez de propositione 28. Baji pertractans 1. 2. disput. 190. cap. 18. num. 185. primum ait, Augustinum ejusque discipulos longe distare à Bajo, quia cum dicunt liberum arbitrium sine adjutorio Divinæ gratiæ nonnisi ad peccandum valere, loquuntur *de adjutorio Spiritus Sancti non-dum habitantis, nec justificantis actu animam*, deinde inquit: *Adde etiam prædictum Michaelem ita putasse hominem peccare in omnibus affectibus & motibus suis, qui non essent virtutis, ut etiam in his, quæ sine libertate fiunt, peccatum esse diceret. Nam propos. 62. dicit,* Sola violentia repugnat libertati hominis naturali; *& propositione 63. inquit,* Homo peccat etiam damnabiliter in eo quod necessario facit: *in quo nec Augustinus, nec ejus discipuli peccatum agnoscunt.* Suarez item lib. 1. de Grat. cap. 24. num. 22. pag. 311. demonstrat in sententia Baji *motus primos concupiscentiæ esse peccata.* Responsiones ergo nostras ac Norisianas, quas appellat Anonymus *effugia Novatorum*, & damnat *audaciæ intolerandæ, nec omnino ferendæ*, auctoribus

Vasq. tom. 2. in 1. 2. pagina 336.

ribus Vasquesio ac Suarez, sunt doctrina Augustini, ejusque discipulorum. Altera ratio Anonymi est, quod Bajus ait motus indeliberatos concupiscentiæ *non imputari in peccatum.* At quid inde? Quærimus an in sensu Baji peccata sint: non quærimus an imputentur. Esse *peccata* in sensu Baji constat ex propositione 48. constat ex Apologia pag. 107. constat ex Epistolis Gravii: constat ex Expositione Joannis Lensæi: & quidquid affirmo, jam demonstravi dissert. 1. cap. 1. Quod postremo loco Anonymus vocat *cavillationem*, speciem veri haberet aliquam, si defectus debitæ relationis *intrinsecus* inficeret quælibet opera, ut putat ipsemet auctor *Bajanismi* pag. 104. sed hoc falsum esse demonstratum est §. præcedenti. Interim hoc etiam in loco laudanda est adversarii nostri singularis modestia, qua vocat *cavillationem alteram Bajanistarum*, doctrinam, quam *Principiis Vitæ Christianæ* inseruit Eminentissimus Bona. Vide supra §. v. num. 5.

Bajan. Red. pag. 111. Ad hæc adversarius inquit, errorem Baji innovatum fuisse à Quesnellio prop. 38. *Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Salvatoris*, ad quam reduci possunt quatuor proximæ; quod ego pariter fateor: sed hinc eruo sensum in Bajo damnatum illum esse, quem §. 3. explicavi. Quesnellius enim nullam gratiam agnovit *ante peccatorum remissionem*, ut constat ex prop. 28. de qua paulo supra: non statuit nisi duo principia humanarum actionum, scilicet *cupiditatem habitualem*, & *charitatem habitualem*, affirmans hac non regnante necessum esse, *ut regnet cupiditas, omnesque actiones corrumpat*, prout constat ex prop. 45. atque ex judicio non semel laudato Antistitum Galliarum; & in iisdem propositionibus nunc ab Anonymo recensitis, aperte Quesnellius asserit, omnia, quæ fiunt absque gratia, esse intrinsecus peccata, impuritatem, indignitatem, ac præsumptionem illam, ad quam impie affirmat ducere ipsam naturalem cognitionem, cui deest gratia. Adde à Quesnellio illam gratiam deprædicari, *cui nemo potest resistere.* Hoc quoque sensu damnatam propositionem 28. Baji, ultro libenterque fatemur. Vide Reflexiones Antonii Rolliers in Propos. 101. cap. 4. pag. 23.

Conclusio Anonymi. Præter hæc auctor Bajanismi redivivi circa propositionem 28. concludit discedere à doctrina Baji illos Theologos, qui *admittunt actus indifferentes in individuo:* illos etiam, *qui docent nullum actum immunem à peccato fieri sine gratia ordinis naturalis*, cum hæc non sit gratia *proprie dicta;* eos etiam, *qui admittunt ad non peccandum veram gratiam, sed quæ pertineat ad efficaciam actus, non ad sufficientiam voluntatis.* Quod si tria hæc conjungantur, *sicut conjunxit Vasquez*, magis ab errore damnato receditur.

Nemo nostrum Theologos hæc docentes Bajanistis annumerat; nobisque sat est, si Bajanistæ non sint, qui illam propositionem explicant, sicut nos explicavimus, viris doctissimis præeuntibus. Cæterum, quoniam Vasquesium vir insigniter eruditus commemoravit; legat hunc præcitata disput. 190. cap. 18. num. 182. & 186. ac percipiet juxta Augustinum, ejusque discipulos non dari opera indifferentia, sed aut bona, aut mala, ita ut bona sint ex gratia Dei, mala ex libero arbitrio; differre tamen sententiam Augustini, ejusque discipulorum à sententia Baji, quoniam Augustinus, & ejus discipuli, *cum dicunt liberum arbitrium sine adjutorio divinæ gratiæ nonnisi ad peccandum valere, loquuntur de adjutorio Spiritus Sancti nondum habitantis, nec justificantis actu animam, nec adhuc opera meritoria vitæ æternæ in anima efficientis; sed paulatim ad justificationem* (nota, an hæc gratia sit naturalis, an supernaturalis) *ipsam animam moventis: at hinc auctor loquitur de auxilio gratiæ Spiritus Sancti animam inhabitantis, & actu justificantis per affectum charitatis: quocirca longe diversa sententia ipsius fuit à sententia Augustini.* Præterea Vasquez admittit quidem *opera in individuo indifferentia*, haud negans opinionem suam Augustino, S. Thomæ, horumque discipulis adversari, in 1. 2. disput. 52. cap. 1. & 6. sed præcitata disput. 190. cap. 12. num. 122. ad omne opus moraliter bonum requirit gratiam per Christum, quam ait esse *peculiarem gratiam cogitationis congruæ, cum qua Deus novit nostram voluntatem operaturam: hæc autem cogitatio* (inquit) *non solum necessaria est, quia voluntas sine cogitatione velle non potest, sed etiam quia talem congruam necessario consequitur affectus, & consensus voluntatis; verum hæc necessitas non tollit, nec impedit arbitrii libertatem, &c.* Quomodo ergo Vasquez tria illa conjunxit? quomodo gratiam non admisit necessariam ad bonum morale, *ut voluntas velle possit?* Ex his magis elucet, quanti faciendum sit in re-

Tom. 2. in 1. 2. pag. 355. & 356.

Tom. 1. in 1. 2. pag. 256. & 262.

Tom. 2. disp. 190 pag. 344.

bus Theologicis adverſarii noſtri judicium.

Bajan. Rediv. pag. 115. 4. Veritatem tandem tangit Anonymus.

Pergit Anonymus Bajaniſtarum errores circa *timorem*, *fidem*, & *ſpem* inſectari, quarum virtutum actus Bajani corrumpi autumant *à culpabili cupiditate*. Animadvertit Tridentinum Concilium ſeſs. 6. cap. 8. & ſeſs. 14. cap. 4. anathemate proſcripſiſſe ſententiam Lutheri & Calvini, *qui affirmarunt timorem gehennæ peccatum eſſe, hominemque reddere hypocritam & magis peccatorem:* Alexandrum VIII. anno 1690. damnaſſe propoſit. 15. ſententiam eorum, qui auſi ſunt affirmare eundem timorem *non eſſe bonum motum, ac ſupernaturalem;* eandemque ſententiam damnatam rurſus à Clemente XI. in ſexageſima & ſeptem ſequentibus propoſitionibus Quesnellianis. Quantum ad fidem ſpectat, prælaudatus Pontifex Maximus Alexander propoſ. 11. & 12. damnavit opinionem aſſerentium, deficere fidem *in magnis peccatoribus, in quibus deficit omnis amor*, itemque peccatum eſſe *quod non eſt ex fide Chriſtiana ſupernaturali, quæ per dilectionem operatur:* innovavit eundem errorem Janſenius lib. 1. de ſtatu nat. lapſæ cap. 16. necnon Quesnellius in damnatis theſibus 51. 52. 57. quos omnes prædamnaverat ſeſs. 6. cap. 6. Synodus Tridentina. Eſt autem Lutheri, Baji, ac ſectatorum ſententia, *omnes actiones, quæ fiunt ex timore gehennæ, niſi timor ille oriatur ex motivo charitatis, eſſe peccaminoſas.*

Facta deinde partitione timoris (quam puto neminem ignorare) inquit adverſarius, inter Catholicos & Bajaniſtas non diſceptari, *an quando quis peccat ex motivo timoris, culpa illius imputari poſſit timori, non timenti:* nam quod timor in ſe conſideratus ſit omnis peccati expers, *nullum eſſe poteſt dubium:* ſed ea inter illos quæſtio agitur, *an qui operatur ex motivo timoris, ſemper peccet, niſi habeat pro fine Deum charitate amatum. Affirmant Bajaniſtæ, negant Orthodoxi:* quibus dum reſpondent Bajaniſtæ, *tunc culpam eſſe timentis, non timoris*, in illud vitium incurrunt, quod appellatur *petitio principii.*

Circa fidem denique, ac ſpem, non errant Novatores quod doceant fidem non dari *ſine quadam mentis affectione*, & ſpem *ſine amore concupiſcentiæ;* id enim omnes Orthodoxi fatentur: ſed errant, *quia contendunt neque fidem, neque ſpem eſſe ſine amore Dei propter ſe, ſive ſine amore benevolentiæ;* uti docet Janſenius lib. v. de Grat. Chriſti cap. 6. 7. & 9. ubi ait *nullam fidem, nullamque ſpem veram & Chriſtianam dari absque charitate.* Hæc Anonymus.

Decipitur tamen æquivocatione.

Fere omnia, quæ de fide, ſpe, ac timore docuit Animadverſor, veriſſima ſunt, ſi unum excipias, in quo perpetua æquivocatione deceptus in tot dicteria adverſus Auguſtinianam ſententiam prorumpit. Non eſt ergo, cur diutius in his ponderandis teratur tempus. Provoco tantummodo accuſatorem, ut certis noſtrorum librorum commonſtratis locis, oſtendat doceri à nobis quod timor ſervilis peccatum ſit, reddatque hominem hypocritam ac pejorem: doceri quod timor ille non ſit bonus animi motus, ac ſupernaturalis: doceri quod deficiente charitate fides, ſpes, & aliæ virtutes deficiant, ſimulque cum amore pereunte depereant: doceri quod *peccaminoſæ* ſint actiones quæ non fiunt ex charitate, atque ſine iſta charitate nec bonus timor, nec Chriſtiana fides, nec timor utilis & ſupernaturalis inveniatur. Cum enim hæc adverſarius non demonſtraverit, ſed ex cap. 2. §. 5. primæ diſſertationis evidentiſſimum ſit à nobis defendi oppoſitum; perſpicuum eſſe arbitramur, quod hac in parte ipſiusmet judicio aut iniquus, aut ſtupidus criminator appareat.

Æquivocatio declaratur.

Illud vero, in quo cubare æquivocationem dixi, eſt, à Bajaniſtis commendari timorem, & adſcribi vitium *timenti*, quotiescunque à benevolo amore timor ipſe non oritur, ſive quando timor non eſt *initialis*, aut *filialis*. Nam ſi ſenſus ſit eſſe vitium in timente, *quia timet*, atque ad timendum incitatur à culpabili cupiditate; dogma Bajanum, & damnatum eſſe profiteor. Si autem ſenſus ſit, eſſe vitium in timente, quia etſi habeat *timorem bonum*, non ex cupiditate ortum, ſed Spiritu Sancto movente excitatum, tamen habens *ſervilitatem*, quæ mala eſt, & nondum accedens ad charitatem, magisque timens pœnam, quam culpam, facit rem bonam *non bene*, qua in re defectus charitatis non inficit timorem, quia non eſt finis, neque cauſa efficiens timendi, ut explicavi §. proxime præcedenti num. 15. ſi, inquam, hic ſenſus ſit, non eſt dogma Bajaniſtarum, ſed Auguſtinianum atque orthodoxum. In hac autem ſententia qui adeſſe putat *petitionem principii*, profecto quid ſit petitio principii prorſus ignorat. Cæterum neque id verum eſt, inter Catholicos

licos & Bajanistas nullum esse dubium, *an timor* servilis *in se consideratus sit omnis peccati expers*, ut effutiit Anonymus. Nam si timor iste juxta Bajum oritur *à culpabili cupiditate*, si non est *bonus* animi *motus*, si est *peccaminosus*; quomodo in se consideratus est *omnis peccati expers?* Non ita ratiocinantur doctissimi Galliarum Antistites, qui Bajanum, & Quesnellianum dogma hoc esse pronuntiaverunt, *Qu'il n'y a que deux amours; la charité & la cupidité: toutes les actions ont leur source dans l'un ou dans l'autre de ces amours. Tandis qu'on est sous le regne de la cupidité, c'est-à dire avant la justification & la reconciliation, toutes le actions sont corrumpûës; il n'y a ni foi, ni esperance en Dieu; il n'y a ni Dieu, ni Religion, où il n'y a point de charité; il n'y a nulle bonne œuvre, tout, jusqu'à la priere, est peché, & hypocrisie: les actions chretiennes ne sont point faites chretiennement, si elles ne sont faites par le motif de la charité.* In Opere item inscriptio, *Les cent & une propositions qualifiées en détail*, hæc leguntur pagina 57. *Le sistême des Novateurs renferme trois erreurs principales touchant la charité. 1. Ils pretendent qu'il n'y a absolument aucune bonne action, que celles qui viennent de la parfaite charité: 2. Que là où la parfaite charité ne domine pas, toutes les actions sont dès pechez. 3. Que la vraye foi, la vraye esperance, & toutes les autres vertus chretiennes, ne peuvent subsister sans la charité; ou plûtôt que toutes ces vertus ne sont rien de distinct de la parfaite charité; car dans le sysiême de ces Messieurs, il n'est pas question d'habitudes infuses; le seule delectation dominante y fait tout en bien, & en mal, en vertu & en vice.* Similia cæteri, qui de Baji, & Quesnellii systemate pertractarunt, ut constat ex priori dissertatione. Quæstio igitur inter Catholicos, & Bajanistas agitanda, est an præter charitatem dentur aliæ virtutes, an actus timoris, fidei, spei, qui à charitate non procedunt, sint effectus cupiditatis, sint *intrinsecus* corrupti, sint *peccata*; non vero an vitium sit in eo, qui absque charitate timet, credit, & sperat, quod tamen vitium actus timoris, fidei, & spei nequaquam inficiat, ut iterum, iterumque monuimus.

Instruct. dell' an. 1714 pag. 50.

Bajan. Rediv. pag. 129. §. Sententia Anonymi.

Agit tandem Anonymus de Verbis Apostoli 1. ad Corinth. 10. *Sive manducatis, sive bibitis, &c.* & ait nihil non moliri Bajanistas, *ut ex hoc loco demonstrent peccata esse, quæ non fiunt ex motivo charitatis.* Quod, ut liquet ex dictis, si anonymus hoc sensu affirmet, quia *defectus debitæ relationis* juxta Bajum intrinsecus afficit opus, eoquod ea, quæ non fiunt ex charitate, oriantur ex cupiditate culpabili; verum pronuntiat: si affirmet hoc sensu, quia *defectus relationis in finem ultimum* facit ut opus alias in se bonum, non sit tale spectatis omnibus circumstantiis; eos, qui id sentiunt Bajanistis accensendo, magna falsitate, majori audacia, maxima contumelia istud asserit. Quorum enim & quantorum virorum sententia ea sit, apparet ex §. 5. & ex aliis locis hujusce dissertationis. Fatetur deinceps, à nonnullis Theologis Apostolica illa verba accipi *de præcepto*, ab aliis solummodo *de consilio*: à Bajanistis tamen eos dissidere, qui licet præceptum sonare putant, admittunt tamen opera in individuo indifferentia. At Bajanistæ non sunt viri illi doctissimi & celeberrimi, quorum nonnullos præcitato §. 5. laudavimus, Seripandus, Norisius, Bona, Macedo, alii, qui in verbis Apostoli præceptum agnoscunt, & opera in individuo indifferentia minime admittunt. Ait præterea Anonymus, Bajanistas non contendere, quod teneamur *actu* referre omnia opera in Deum, quia putant cum S. Thoma Opusc. de charitate art. 11. ad 2. id esse *in hac vita impossibile*. Sed num hoc Bajanistæ contendant, asserit quidem, sed non demonstrat Anonymus ac videtur ex Baji principiis consequi oppositum; siquidem quæ non fiunt *ex charitate*, juxta Bajum *ex cupiditate* oriantur necessum est; quæ autem actu non referuntur in Deum, actu ex charitate non fiunt. S. Thomæ vero sententiam circa opera in finem ultimum *referibilia* rejici à Bajo, scripsit pag. 100. Anonymus. Verum an id Bajanistæ contendant, vel non contendant, quod hoc in loco scribit Anonymus, parum aut nihil mea refert.

Fatetur deinceps Bajanismi R. auctor S. Thomam asserere, quod omnia teneamur referre in Deum *virtute*, non *actu*, & producere exemplum medici, qui colligens herbas actu intendit potionem efficere, *virtualiter* tamen sanitatem intendit: id, quod S. Thomas docet de charitate art. 11. à me quoque laudatus §. 5. num. 4. Verumtamen animadvertit Anonymus, illius obligationis referendi *saltem virtute* omnia opera in Dei gloriam, duplicem esse interpretationem, Bajanistarum unam, alteram Catholicorum; contendere Bajanistas *relationem illam ita requiri, ut actiones*

interpretatio duplex.

ſingulæ, virtute in Deum non relatæ, ſint peccata; at Angelicum Doctorem tantum aſſerere, *ita opera noſtra in gloriam Dei referenda eſſe, ut omiſſio ejusdem relationis certis duntaxat temporibus faciendæ & renovandæ ſit peccatum:* quæ duo ſejunctis paragraphis aggreditur demonſtranda.

Gratulor hoc in loco adverſario, quod aliquantulum veritatem aſſequatur, eique gratias ago plurimas, propterea quod ait, juxta S. Thomam omnia opera in Deum *ſaltem virtualiter* eſſe referenda, ita, ut opera quæ in Deum non referuntur *non ſint peccata*, ſed omiſſio tamen illius relationis certis temporibus faciendæ *peccatum ſit.* Hoc enim eſt, quod nos dicimus; hoc idem, quando affirmamus ea, quæ non referuntur *virtualiter* in Dei gloriam, eſſe bona opera, *non bene* facta: quando dicimus, tunc vitium adeſſe non operis, ſed *operantis:* quando aſſerimus eadem opera in Deum non relata eſſe bona *ex officio* & ratione finis proximi, non eſſe bona ſpectata circumſtantia finis ultimi; quando profitemur hujusmodi defectum relationis in ultimum finem non corrumpere *intrinſecus* opus. Quid ergo molitus eſt commentitia hac *Bajaniſmi* criminatione? Quid conſecutus eſt, niſi univerſæ Theologorum Reipublicæ comprobare ſuam in criminando iniquitatem, ſuam in ponderandis aliorum operibus cæcitatem? Attamen aliquantulum aures præbeamus egregio diſputatori illa duo, quæ nuperrime attigimus, demonſtraturo.

Mens Auguſtinianorum.

Itaque non teneri nos ad referendas omnes actiones in Dei gloriam, *ſaltem virtute*, ita ut ſingula, quæ ita non referuntur, *peccata ſint*, probat. 1. auctoritate S. Thomæ, qui prima 2. q. 100. art. 10. inquit, *modum charitatis, ſecundum quod actus aliarum virtutum ordinantur ad charitatem, non cadere ſub præcepto.*

Bai. rediv. pag. 132.

Ad hæc ita reſpondeo: non deſunt Theologi, etiam Ordinis Prædicatorum, inter quos Contenſonus diſſert. 2. de Gratia cap. 1. qui ex eodem articulo demonſtrant omnia opera deliberata in Dei gloriam ita referenda eſſe *ſaltem virtute*, ut ſi ita non referantur, in ſe bona ſint conſiderato fine proximo, ſed mala ſint ſpectato fine ultimo, eoquod operans unum præceptum implendo transgrediatur præceptum alterum diligendi Deum ſuper omnia. Et revera Doctor Angelicus eodem articulo 10. in corp. inquit: *Qui honorat patrem, licet non habeat charitatem, non efficitur tranſgreſſor hujus præcepti*, Honora patrem, *etſi ſit tranſgreſſor præcepti, quod eſt de actu charitatis, propter quam tranſgreſſionem meretur pœnam.* Quid manifeſtius, quam in honore parentum, ſi in Dei gloriam non referatur, eſſe rectitudinem operis, & obſervationem illius præcepti, *Honora patrem & matrem*, & ſimul vitium operantis, ſcilicet, tranſgreſſionem præcepti, *Diliges Dominum Deum tuum, &c.?* Rurſus eodem articulo ad 2. ait S. Thomas: *Ad 2. dicendum, quod ſub præcepto charitatis continetur, ut diligatur Deus ex toto corde, ad quod pertinet, ut omnia referantur in Deum: & ideo præceptum charitatis implere homo non poteſt, niſi etiam omnia referantur in Deum. Sic ergo qui honorat parentes, tenetur ex charitate honorare, non ex vi hujus præcepti, quod eſt, Honora parentes, ſed ex vi hujus præcepti, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* His item verbis quid proferri poteſt expreſſius? Quo ergo ſenſu ait S. Thomas, *modum charitatis non cadere ſub præcepto?* Certe hoc ſenſu id Doctor Angelicus affirmat, quia præceptum non eſt, ut omnia referantur in Deum per *actum charitatis*; nam *modum* S. Thomas non appellat *charitatem virtute ſua permanentem*, ſed ipſum *charitatis actum*, qui utique non eſt ex præcepto innovandus, quotieſcunque homo operatur; ſed ſufficit quod præceſſerit, ac virtualiter perſeveret, eo modo, quo perſeverat in medico herbas colligente voluntas ſanandi. Loqui autem S. Thomam *de actu charitatis*, aperte ejus verba commonſtrant. ACTUS *charitatis*, inquit, *dupliciter conſiderari poteſt. Uno modo ſecundum quod eſt quidam* ACTUS *per ſe, & hoc modo cadit ſub præcepto legis, quod de hoc ſpecialiter datur, ſcilicet, Diliges Dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. Alio modo poteſt conſiderari* ACTUS *charitatis, ſecundum quod eſt modus actuum aliarum virtutum, hoc eſt ſecundum quod actus aliarum virtutum ordinantur ad charitatem, quæ eſt finis præcepti 1. ad Timot. 1.* Exſcripſit hoc teſtimonium Anonymus pag. 134. Quomodo fieri poteſt, ut vocabulum illud ACTUS, ſemel, iterumque repetitum irretortos, igneosque ejus oculos ſubterfugerit? Adde *modum charitatis*, juxta S. Thomam in 3. diſt. 36. art. 6. ad 5. *plus importare, quam relationem operis in finem ultimum; importat enim quod actus ex habitu charitatis procedat.* Certe qui *actum charitatis* ad ſingula bona

Contenſ. tom. 5. pag. 211.

Reſpondetur Anonymo. *S. Thom. tom. 11. p. 220. 2.*

bona opera non requirunt, multo minus requirunt *habitum charitatis.*

S. Thomas tom. 7. pag. 142 Bajan Rediv. pag. 134. Urget.

At inquit Anonymus: S. Thomas præcit. quæst. 110. art. 10. ad 2. post verba superius recensita ait: *Cum ista sint duo præcepta affirmativa non obligantia ad semper, possunt pro diversis temporibus obligare, & ita potest contingere, quod aliquis implens præceptum de honoratione parentum non tunc transgrediatur præceptum de omissione modi charitatis.*

Respondetur

Responsio patet ex dictis: *modus charitatis*, qui semper non cadit sub præcepto, est *actus dilectionis.* Sed hoc appellat Anonymus *inane effugium.* Cur, obsecro? Quia ait, juxta S. Doctorem, cui omnes orthodoxi consentiunt, *nullum extat præceptum referendi semper actu omnes actiones nostras in Deum, cum hoc non sit possibile in hac vita. Quando ergo asserit S. Thomas ad præceptum charitatis pertinere, ut omnia referantur in Deum, loquitur de relatione virtuali, non de actuali. Vult ergo præceptum referendi, saltem virtute, omnes actiones nostras in Deum non obligare ad semper, ac consequenter non peccare homines in omnibus actionibus, quas non referunt ad Deum saltem virtute.* Oh Theologum præstantissimum! Maximam huic argumentationi vim inesse arbitratur. S. Thomas nullum ait adesse præceptum referendi *actu* deliberatas actiones in Deum. At idem S. Thomas docet referenda esse omnia in Deum *ralatione virtuali*, idque pertinere ad præceptum charitatis. Ergo affirmans præceptum referendi, *saltem virtute*, omnia opera in Deum non obligare *ad semper*, loquitur de præcepto referendi opera in Deum relatione virtuali. At mihi videtur oppositum hac ratiocinatione concludi: nam si juxta S. Thomam tenemur referre actiones omnes in Dei gloriam *relatione virtuali:* igitur quando ait non extare præceptum semper referendi singulas actiones in Deum; *de relatione actuali*, non de virtuali, *ad quam tenemur*, erit accipiendus. Num vero hæc, an præcedens ratiocinatio sit firmior, puerulis dijudicandum committo, qui imbuuntur primis dialecticæ rudimentis. Apertissimum deinde est, S. Thomam *modum charitatis* appellare *actum dilectionis;* ideoque dum ait non transgredi præceptum *de omissione modi charitatis*, non *de virtuali relatione* locutum esse, sed *de actuali*, cujus utique præceptum non semper obligat.

Complura alia ex S. Thoma adversarius noster producit, quæ cum ejusdem sint generis, quambrevissime expediam. Principio ait, ea verba, *Omnia in gloriam Dei facite*, juxta Doctorem Angelicum in 2. dist. 40. artic. 5. ad 7. continere præceptum *si negative* accipiantur, ut sensus sit, *Nihil contra Deum faciatis;* quamquam & ipse Anonymus præceptum agnoscit, quatenus certis quibusdam temporibus intentio sit renovanda, cujus vi actiones subsequentes in Dei gloriam referri censeantur, non quatenus hujus relationis defectu actiones illæ *sint peccata.* Repetit meridiana luce clarius esse, præceptum referendi, *saltem virtute*, actiones in Deum *esse affirmativum;* cumque affirmativum sit, obligare duntaxat certis quibusdam temporibus. Adhæc Doctor Angelicus constanter docet, omnia infidelium opera *non esse peccata.* Videatur 1. 2. qu. 10. artic. 4. in 2. sent. dist. 41. qu. 1. art. 2. ad 1. in 2. 2. qu. 10. art. 4. ad 2. in 3. dist. 41. qu. 1. art. 2. ad 2. in 2. dist. 4. qu. 1. art. 2. in Corpore, & ibidem ad 4. in Epistolam ad Rom. cap. 14. lect. 3. in 2. dist. 41. quæst. 1. art. 2. ad 1. aliisque in locis bene multis; quæ idem Anonymus diligenter, & accurate (non enim in iis, quæ commendationem promerentur, à nobis debita laude defraudabitur, tametsi ea, quæ in omnium Thomistarum Voluminibus scripta sunt, exscribere non multum operis, & acuminis postulet) diligenter, inquam, & accurate collegit; concludens juxta illibatam Sancti Thomæ doctrinam omnia, quæ in Deum actu, seu virtute non referuntur, non esse peccata.

Bajan. Rediv. pag. 136 Expediuntur alia testimonia.

Ego quidem omnia ea, quæ S. Thomas his, aliisque in locis docet, summa prosequor veneratione, atque fateor omnia infidelium opera *non esse peccata*, id est à cupiditate non oriri & corrumpi; pluraque bona ex objecto, ex fine proximo, necnon ex principio naturæ indito ab eisdem infidelibus fieri profiteor: sed quod ea sint bona *undique*, quando nullam fidem, nullamque gratiam præsupponunt, & in finem ultimum non referuntur, nego; & nego id tradi ab Angelico Præceptore. In 2. enim sent. dist. 40. art. 5. ad 7. post verba ab Anonymo exscripta pag. 136. sequuntur hæc alia, ab ipsomet Anonymo producta pag. 156. *Si autem intelligatur affirmative, hoc potest esse dupliciter, aut ita quod actualis relatio in Deum fit conjuncta actioni nostræ cuilibet, non quidem in actu, sed in virtute, secundum quod*

Non sunt bona undique.

virtus primæ ordinationis manet in omnibus actionibus ſequentibus, ſicut & virtus finis ultimi manet in omnibus finibus ad ipſum ordinatis, & ſic adhuc præceptum eſt, &c. Vide ſupra §. v. num. 4. Hoc itaque in loco agnoſcit S. Thomas præceptum referendi actiones omnes in finem ultimum *relatione virtuali.* Præceptum autem referendi omnia in Deum eſt *affirmativum,* nec obligat *ad ſemper;* quoniam neceſſum non eſt, ut omnes, & ſingulæ actiones referantur in gloriam Dei *dilectione actuali*, ſed ſufficit ut intentio referendi omnes actiones in Deum ita frequenter iteretur, *ut cenſeatur moraliter perſeverare, atque ita in omnes & ſingulas actiones noſtras virtualiter influere :* quam ſententiam Adverſarius noſter pag. 157. ait omnino recedere à Bajaniſmo, tametſi parum conſtans, ſibique aperte repugnans pag. 138, ſcripſerat de Novatoribus: *Contendunt enim relationem virtualem illam eſſe, qua actiones noſtras referimus in Deum virtute alicujus voluntatis præcedentis, quæ quamvis tranſierit, moraliter tamen perſeverat.* Non opus eſt, ut repetamus ea, quæ de præcepto affirmativo, & objectione illinc petita, à nobis, atque à noſtratibus dicta fuere. Videatur Piette tom. 2. pag. 32. Fridericus Gavardi tom. 4. pag. 314. Joannes Libens qq. ſelectar. pag. 10. Reliqua paucis ſolvuntur. Enimvero S. Thomas 1. 2. qu. 10. art. 4. ſcribens de infidelibus, *Bona opera, ad quæ ſufficit bonum naturæ, aliqualiter operari poſſunt.* Conſulto ait, *Aliqualiter;* nam infideles efficere poſſunt opera, quæ bona ſint ſecundum rationem inferiorem, & comparate ad finem proximum; non autem quæ, ſi gratia careant, ſint bona ſecundum ſuperiorem rationem, & reſpectu ultimi finis. Adde eo loci S. Thomam demonſtrare, quod omnia infidelium opera non ſint peccata exemplo Cornelii, cujus eleemoſynæ Deo acceptæ erant; cum tamen Cornelius *non ſine aliqua fide* donaret, ut alibi diximus cum Auguſtino de Prædeſt. SS. cap. 7. num. 12. Item in 2. ſent. diſt. 41. qu. 1. art. 2. ait S. Thomas, dari *abſque fide* bona opera; ſed inquit eadem opera eſſe bona reſpectu *alicujus boni connaturalis*, non reſpectu *finis ultimi ſupernaturalis*, addens eadem opera non eſſe mala, ſed ſolum eſſe *deficientis bonitatis:* idque in iisdem locis ab Auctore *Bajaniſmi* productis p. 140. Ulterius qui legerit S. Thomam eodem art. 2. percipiet, recte ab eo diſtingui actus bonos *ex proportione ad debitum objectum*, & actus bonos *ex debita commenſuratione circumſtantiarum*; actus autem bonos primi generis, non alterius, in infidelibus confiteri. Pari ratione 2. 2. qu. 23. art. 7. ad. 1. ita loquitur Scholarum Angelus: *Sine charitate poteſt quidem eſſe aliquis actus bonus ex ſuo genere, non tamen perfecte bonus, quia deeſt debita ordinatio ad ultimum finem;* atque ad 2. *Cum finis ſe habeat in agibilibus, ſicut principium in ſpeculabilibus; ſicut non poteſt eſſe ſimpliciter vera ſcientia, ſi deſit recta æſtimatio de primo, & indemonſtrabili principio: ita non poteſt eſſe ſimpliciter vera juſtitia, aut vera caſtitas, ſi deſit ordinatio debita ad finem, quæ eſt per charitatem, quantumcunque aliquis ſe recte circa alia habeat.* Ex quibus omnibus, præſertim ſi addantur ea, quæ ex S. Thoma §. 5. num. 4. præmiſi, inferri contendo Doctorem Angelicum in ea fuiſſe ſententia, quæ aſſerit opera moralium virtutum, quæ in Deum non referuntur, eſſe bona *aliqualiter*, non *ſimpliciter*: ex proportione *ad objectum*, non ex *commenſuratione circumſtantiarum:* ex ſuo *genere*, non perfecte, ſeu ſpectata debita ordinatione *ad finem ultimum;* quæ omnia iisdem S. Thomæ verbis expreſſa ſententiam continent noſtram §. 6. explanatam. Hæc tamen intra limites quæſtionum Scholaſticarum, non intra fidei dogmata comprehenduntur; cum de relatione operum in Deum, & de mente S. Thomæ diverſi diverſa ſentiant: nec alio fine in his diutius morandum eſſe putavi, niſi ut Anonymus intelligeret, non proinde à ſe cauſam obtentum iri, ſi de unius S. Thomæ ſenſu nobiſcum conflictaretur.

S. Thomas tom. 6 pag. 134. 2. Tom. 11. par. 2. pag. 55. 2.

S. Thomas tom. 11. p. 2. pag. 26.

Aug. tom. 10 pag. 793.

In poſtremo tandem primæ partis paragrapho Anonymus demonſtrare nititur juxta mentem S. Thomæ nobis talem obligationem incumbere, ita omnia opera in gloriam Dei referendi, ut omiſſio illius relationis certis temporibus faciendæ & renovandæ *ſit peccatum.* Id probat, quoniam S. Thomas q. de charitate art. 11. docet omnes teneri ad referenda omnia opera *virtute* in Deum, *quia intentio finis principalis virtute manet in finibus ſecundariis*, ut intentio ſanitatis virtute perſeverat in medico herbas colligente ad conficiendum medicamentum. Demonſtrat deinde *aptitudinem*, quam habent opera ut referantur in Deum, conſtituere actum indifferentem *in ſpecie*, nec eſſe illam *relationem virtualem*, quam exigit S. Thomas nullos actus admittens indifferentes *in individuo*, ideoque *aptitudinem* illam non ſufficere ad implendum præceptum, quo omnes adſtringimur, refer-

Bajan. Rediv. pag. 147. Nititur Anonymus aliquid ex S. Thoma demonſtrare.

referendi *saltem virtute* omnia opera in Dei gloriam. Solvens præterea Anonymus loca quædam, quæ adversus sententiam suam militare videntur, in quibus Sanctus Thomas loquitur de *relatione habituali;* inquit hanc sufficere ad excludendum peccatum mortale, non ad implendum præceptum referendi actiones nostras in gloriam Dei: quæ itidem vera sunt, mihique probantur. Deinde ait unumquemque, cum primum rationis usum adeptus est, debere sese ordinare ad debitum finem, & elicere actum amoris Dei super omnia: hunc actum etiam ab infidelibus ita renovandum, *ut censeatur moraliter perdurare;* si id infideles omittant, hanc omissionem peccatum quidem esse, sed non vitiare singulos illorum actus: amorem, ad quem fideles tenentur, esse amorem charitatis, & supernaturalem: peccata non esse actiones illas, quæ in Dei gloriam non referuntur, si tamen sint *referibiles:* relationem virtualem necessariam esse, ut satisfiat præcepto referendi omnes actiones in Deum, sed immunes esse à peccato, quæ in Deum sunt *referibiles*, & nulla prava circumstantia vitiantur: non omnia, quæ non fiunt *ex motivo charitatis*, fieri *ex motivo cupiditatis* & esse peccata: peccata item non esse omnia opera infidelium, quæ *ex motivo charitatis* non fiunt; ac pariter peccata non esse actus fidei, timoris, & spei, necnon actus moraliter bonos, etsi non oriantur à charitate. Recte hæc omnia. Quærit tandem quando, & quoties teneamur elicere actus charitatis, quibus omnia referantur in Deum; ac quibusdam præmissis ait nonnullos Theologos asserere intentionem iterandam esse, *ut censeatur moraliter perdurare*, si tamen non iteretur, hoc peccato omissionis non vitiari alias actiones: existimare aliquos, quod illa intentio moraliter perseveret, *donec retractetur, aut contrario actu, aut peccato lethali:* at retractari non solum explicite per actum oppositum, verum etiam *implicite*, quando scilicet prioris intentionis nullum in mente operantis extat vestigium: frequenter actus charitatis repetendos esse; quoniam in nobis & extra nos multa occurrunt, quibus à Dei amore retrahimur, cujusmodi sunt concupiscentia, diabolus, mundus: præfiniri non posse quoties, & quando actus charitatis sint renovandi; sed idem esse de hac re quærere, ac si quæreretur, quanta requiratur lignorum copia ad ignem alendum, ut jugiter ardeat: enormiter proinde illos aberrasse, qui aut semel in vita, aut singulis quinquenniis, aut quando non habemus aliam viam, qua justificari possimus, nos teneri ad actum dilectionis Dei affirmaverunt: quorum laxitatem Innocentius Papa XI. anno 1679. die 1. Martii propos. 5. 6. & 7. perstrinxit. Atque his etiam pollice utroque subscribimus.

Doctrina Anonymi & Augustinensium.

Universorum nunc oculos, judicium-que compello, ipsumque Anonymum oro, atque obtestor, ut postremo hoc paragrapho scripta cum doctrina Augustinensium, ejusdem quoque Fulgentii Bellelli, quem infamat tanquam omnium Bajanistarum deterrimum, conferat aliquantulum. Ait auctor *Bajanismi* pag. 147. *Constans est D. Thomæ doctrina, homines teneri omnes actus suos in Dei gloriam, vel actu, vel virtute referre. Quod eos semper referant actu, juxta mentem D. Thomæ, hoc non est in hac vita possibile: quod autem talis incumbat obligatio, omnia scilicet opera ad Deum referendi saltem virtute, ita ut omissio illius relationis certis temporibus faciendæ & renovandæ sit peccatum, hoc expresse asserit S. Doctor:* & Fulgentius Bellelli ait de modo Rep. tom. 1. pag. 339. *Porro si actu explicito charitatis semper referre non est possibile, si habituaiter non satis est; & aliunde ut innoxie vivamus, in Deum ultimum finem referendum est omne opus, quonam pacto id fiet? Respondet Doctor Angelicus sufficere, si referatur virtualiter.* Profert ibidem auctor *Bajanismi* in sententiæ suæ confirmationem quæ scribit S. Thomas q. *de charitate* art. 11. & profert ibidem Fulgentius Bellelli eadem Angelici Doctoris verba. Scribit auctor Bajanismi proxima pag. 148. requiri ad relationem virtualem, *ut intentio* præcedens *maneat virtute in cæteris operibus:* & scribit Fulgentii Bellelli proxima pag. 340. requiri ad relationem virtualem, *ut præcedens ordinativus dilectioni actus, qui statis temporibus præcedere debuit, nisi retractetur, moraliter perseveret.* Repetit auctor Bajanismi pagina 150. & 151. non sufficere *relationem habitualem, ut impleatur præceptum referendi actiones nostras in Deum:* & repetit Fulgentius Bellelli pag. 339. & sequentibus, *Habitualis charitatis ordo, qui dicitur subjecti, præcepto referendi omnia in Deum implendo satis non est.* Advertit scriptor Bajanismi propter solam omissionem virtualem *omnes & singulas actiones non esse peccata:* & animadvertit Fulgentius Bellelli p. 338. illam omissionem non facere, ut cuncta opera corrumpantur *à cupiditate,*

tate, quia opus non inquinatur à malitia causæ, nisi ex illa procedat. Affirmat auctor Bajanismi pag. 159. non deesse Theologos qui existimant, *quod relatio actualis moraliter perduret, donec retractetur, aut contrario actu, aut peccato lethali;* quam sententiam ipse non solum probat, sed ulterius requirit, ut prioris intentionis aliquod extet in mente vestigium: & affirmat Fulgentius Bellelli pag. 341. *præcedentem actum,* quo omnia in Dei gloriam sunt referenda, *non retractari, nisi aut contrario actu, aut peccato lethali;* atque adversario benignior ait videri sibi *in rigorem* propensam opinionem illorum, qui actus charitatis *crebro iterandos* esse definiunt, magis, quam faciat Anonymus, recedens à Bajanistis. Demum Bajanismi auctor inquit pag. 160. enormiter errasse, *qui propositiones ab Innocentio Papa XI. damnatas ausi sunt in medium adducere,* exscriptis propositionibus 5. 6. & 7. & Fulgentius Bellelli pagina 336. scripserat: *Erraverunt autem, qui hominem nullo unquam vitæ suæ tempore ad actum charitatis præcepto obligari dixerunt; aut semel tantum in vita; aut singulis solis rigorose quinquenniis; aut eo duntaxat tempore, quo justificari tenetur: qui quidem errores ab Alexandro VII. num. 1. & Innocentio XI. num. 5. 6. & 7. proscripti, diligenter cavendi sunt.*

Habes, lector, cur scripta ab Anonymo in posteriori paragrapho non refutaverim; quia scilicet nostratium sententiæ non adversantur, sed scriptis Fulgentii Bellelli similia sunt, ut ovum ovo, ut apes apibus, ut gutta guttæ, ut facies cujusdam viventis Episcopi faciei Episcopi Iprensis. At crederes Anonymum in hac de operum relatione in Deum Augustiniana, imo suamet sententia, nobis, eidemque Fulgentio Bellelli peperciisse? Falleris: in hoc quoque nos Bajanistas esse conqueritur; qua autem de causa, & an recte, vel inique, paulo post commonstrabo.

CAPUT II.

In libris, quos inscripsi, De Theologicis Disciplinis, *errores Baji circa distinctionem duplicis amoris, circa infidelium opera & Philosophorum virtutes, circa vires liberi arbitrii, operumque illorum, quæ in Deum non referuntur, rectitudinem atque honestatem, perspicue & expresse refutari adversus Anonymum demonstratur.*

Vindicantur libri de disciplinis theologicis.

MAnifestum arbitror ex quinque prioribus dissertationis hujus paragraphis, in quo situm sit dogma Bajanistarum circa ea omnia, quæ adversarius extremo & inani conatu Augustinianis Theologis, quorum sententias nos accurate, diligenterque perscrutatos fuisse jam constat, eadem mordacitate, atque eadem fallaciloquentia objectat. Etsi vero æquivocationes ejus singulas, curtam ac miserrimam eruditionem, crassissimam eorum, quæ de Bajo à celeberrimis Theologis scripta sunt, ignorantiam, & supinam in qua versatur principiorum nostrorum inscitiam, detegere, patefacere, & sus, deque subvertere non prætermisi; ne tamen me exhaustum, fractumque viribus, & nisi rationum pondere, gravissimo tamen, & intolerabili convitiorum onere oppressum esse sibimet persuadeat, prosequor ad finem usque certamen; ne auctor, qui, ut de Helvidio ajebat Hieronymus, *loquacitatem facundiam existimat, & maledicere omnibus bonæ conscientiæ signum arbitratur,* audeat quasi de sublimi loco in totum orbem ferre sententiam, affirmans me tandem superatum turpissimam fugam arripuisse, & quem veritate non potest, tentet rursus lacerare convitiis.

Hieron. initio libri adv. Helvidium tom. 4. p. 2. pag. 150.

§. I.

§. I.

Baji errores enuntiati in propositione 35. & 36. à nobis aperte rejiciuntur.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. error Baji circa duplicem amorem ex parte objecti rejicitur ab Authore multipliciter.

Error Baji circa duplicem amorem ex parte objecti.

NEgavit Bajus prop. 35. & 36. distinctionem duplicis amoris *ex parte objecti*, & nullum præter *charitatem* amorem admisit, qui non sit *cupiditate* intime infectus, nullumque honestum, & naturalem amorem, qui rationalem creaturam Spiritu Sancto *inhabitante*, & charitate *habituali* exornatam, & justam minime reddat.

1. Error hic rejicitur primò. *Tom. 3. pag. 263.*

Id ostendimus §. 1. capite primo. At ego lib. XVIII. cap. 4. cum mihi objecissem propositiones Baji 34. & 36. hanc tradidi responsionem: *Respondetur hujusmodi propositiones rectissime fuisse proscriptas. Primo quia datur amor naturalis, quo animus fertur in beatitudinem, cujus desiderium corrupta per peccatum natura non potuit amittere: atque hic amor non est à gratia, quemadmodum nec liber ea libertate, quæ sufficiat ad meritum, ut Bajus, Quesnellus, & Jansenius commenti sunt, refutati de Lib. Calviniana cap. 2. sed est amor inditus à natura, indeliberatus, & necessarius. 2. Datur amor naturalis etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus, ut est auctor naturæ, neque amor iste secundum substantiam malus est, sed bonus & rectæ rationi consentaneus, licet aliquando non habeat rectitudinem finis, si Deus non diligatur propter se, gratis & amore benevolo. Etiam datur amor Dei auctoris naturæ, & bonus undequaque sine gratia Spiritus Sancti inhabitantis, quam duntaxat admisit Bajus, ut constat ex articulo 62. in quo rejicit tanquam commentitiam & odiosissimam distinctionem duplicis justitiæ*, alterius, quæ fit per Spiritum charitatis inhabitantem, & alterius, quæ fit per inspirationem Spiritus Sancti nondum cor inhabitantis, & in eo charitatem diffundentis. *Ex qua prava doctrina sequeretur quæcunque fiunt ab homine nondum justificato vere esse peccata; quod & Bajus asseruit art. 35. ut cap. 2. dictum est. Promeruit ergo etiam articulus 34. & 36. hanc perniciosam hæreticamque doctrinam comprehendens, censoriam Ecclesiæ animadversionem.* Videat unusquisque, an propositiones illas duas propugnaverim, an rectissime damnatas dixerim juxta omnem pravum sensum, quem illis inesse tradunt Augustiniani omnes Theologi, necnon Vasquesius, Turrianus, Ripalda, aliique cap. 1. §. 1. hujus dissertationis producti.

2. Secundo.

Eo loci non prætermitto responsionem alteram, scilicet, prædictos Baji articulos damnatos fuisse *propter nimis austeri, severique judicii libertatem*, demonstrans, quod confirmavi præcitato §. 1. hanc esse Vasquesii, aliorumque doctissimorum virorum opinionem.

3. Tertiò.

Paulo post fateor, *præcepta Decalogi* (quorum primum spectat ad Deum diligendum) *esse naturæ rationali proportionata, quantum spectat ad objecta & ad officia præceptorum, non autem quantum attinet ad modum & finem; idque ob ipsius naturæ corruptionem, cui appetitus laudis, & noxia cupiditas subrepit: hoc tamen pacto etiam esse proportionata, si vitium naturæ sanetur, & Dei imago, in quo naturaliter conditi sumus, instauretur per gratiam, ut de Sp. & lit. cap. 21. docuit nos Augustinus.* Id vero nonne idem est, ac in natura nondum corrupta agnoscere potestatem diligendi Deum ut auctorem naturæ absque gratia sanante, sive absque victrice delectatione? *Tom. 4. pag. 264.*

4. Quartò.

Quænam præterea verba produci poterant clariora sequentibus, quæ habentur proxima pag. 265. *Licet sit nobis connaturalis dilectio* (& nota loqui me de amore Dei exorto ex naturali cognitione, qua percipimus Deum esse summum bonum) *non est tamen saltem naturæ connaturalis ordo debitus dilectionis, qui est uti rebus creatis, & incommutabili bono inhærere.* Addo ibidem responsionem alteram in sententia eorum, qui negant statum *puræ naturæ*, videlicet, *connaturalem* esse creaturæ rationali *inclinationem in summum bonum*, sed non posse ad hujus consecutionem pervenire absque gratia, producto exemplo animæ sepa-

separatæ appetentis unitionem corporis: quæ sententia quantum distet à Bajana demonstravi dissert. 2.

5. Quinto. Admitti denique à me *amorem naturalem*, atque honestum, qui etsi non oriatur *à charitate*, non tamen profiscitur *à cupiditate culpabili*, manifeste indicant loca, de quibus vide dissert. 1. cap. 2. §. 1. 2. 3.

§. II.

Proscripsimus item Bajanum dogma enuntiatum proposit. 25. & 26.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. pariter ab Authore proscribitur error Baji circa opera infidelium.

Error Baji circa opera infidelium. EXistimavit Bajus omnia opera infidelium esse peccata, omnesque Ethnicorum philosophorum virtutes esse vitia, quatenus in ejus sententia quidquid non oritur à charitate dominante, oritur & corrumpitur à culpabili cupiditate.

1. Error hic rejicitur primò. Quid vero à me circa infidelium opera scriptum est? Lib. 18. cap. 2. solvens objectionem Bajanistarum, petitam ex illis verbis Matth. 7. *Non potest arbor mala fructus bonos facere*, respondeo: *Infidelis & impius, cui inest radix culpæ & pravæ cupiditatis interdum inspiratione divina virtuose operatur; quemadmodum arbor sterilis ac sylvestris frondes, ac flores emittit, atque si ramusculus aliquis inseratur, etiam salutares fructus producit.* Tom. 3. pag. 248.

2. Secundò. Demonstraveram paulo supra auctoritate canonum, testimoniis Patrum, atque rationibus Theologicis hanc propositionem, *Multa fiunt ab infidelibus & impiis, quæ si operum honestatem inspicias, & officia virtutum, habent decus laudis, neque ratione operis appellari debent peccata.* Tom. 3. pag. 244.

3. Tertiò. Similiter in eodem capite hæc inserui: *Honorare parentes, errogare stipem pauperi, & alia, quæ propter honestatem operum etiam à Gentilibus gratia destitutis perficiuntur, tametsi ad liberandam & beatificandam naturam mortalium non valeant, naturæ modo, & rectæ rationi sunt consentanea; & virtutes non quidem Christianæ & ad veram pietatem pertinentes, sed moraliter bonæ, non vitia, aut peccata sunt appellanda.* Quænam his lucidiora proferri poterant? Ibid. p. 246.

4. Quarto. Ne ulla oriatur suspicio, hujusmodi opera in sententia Augustinensium, qui negant esse bona *spectatis omnibus circumstantiis*, quando ad ultimum finem non referuntur, corrumpi ab inhærente cupiditate, eodem lib. cap. 3. scripsi: *Ad Bajum quod attinet, dictum supra ab eo nullam admissam fuisse gratiam nisi habitualem, & nullum in peccatore vel infideli opus, quod peccati macula intrinsece non vitietur: quam impiam hæreticamque doctrinam Catholici omnes repudiant.* Vide dissert. 1. cap. 2. §. 2. Ibid. p. 254.

5. Quintò. Hæc itidem occurrunt eodem libro sequenti capite 4. *Infideles exhibere honorem parentibus, reddere suum unicuique, non pejerare, aliqua hujusmodi facere nulla vituperatione, sed laude in se digna, & merito Patres scripserunt, & nullus negat Catholicorum.*

§. III.

Refutantur à nobis errores proposit. 28. & 29. Michaelis Baji.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. error Baji circa liberum arbitrium est alienus ab Authore.

Lapsus

Error Baji circa liberum arbitrium.

LApsus est Bajus affirmans prop. 25. & 26. liberum arbitrium in hoc infirmitatis statu ad nullum opus, nisi ad peccandum, valere absque gratia sanctificante, & ulterius asserens omnia opera, quæ fiunt absque ulla gratia, oriri, & *intrinsecus* vitiari à dominante cupiditate.

1. Error hic rejicitur primò.

Jam vero constat ex præcedenti §. abque gratia plura opera bona à nobis admitti, quæ etsi non sint bona spectato fine ultimo, bona sunt tamen *ex objecto*, & *fine proximo*, nec à cupiditate *intrinsecus* corrumpuntur. Quid ergo à nobis ulterius exigitur?

2. Secundò.

Expresse pertracto de propositione 28. Baji, & 38. Quesnellii lib. 18. cap. 5. adversus utramque hæc statuens: *Liberum arbitrium sine gratia potest suam beatitudinem appetere naturali instinctu, quem non potuit admittere depravata natura: cui proinde post lapsum non solum tenebræ & malitia manent, sed etiam imago Dei non omnino detrita, idea honestatis, & lumen rationis, & in bonum universale congenita & antiqua propensio. Potest actus plures indeliberatos pergere, quos culpabiles Bajus & Quesnellus impie dixerunt. Potest exercere officia virtutum, & præcepta aliqua implere quoad substantiam, operatione secundum se laudabili & honesta, etsi extrinsece, & ex fine operantis non bona undequaque. Potest & rectissimo fine vitare peccatum cum sola gratia actuali sine habitu fidei & remissione peccatorum, qualem gratiam à justificatione sejunctam Bajus & Quesnellus apertissime oppugnarunt. Omni ergo jure istorum assertiones anathemate confixæ sunt: & quamquam aliquæ sensum Catholicum habere queant, & videantur speciem veritatis præseferre; sunt in sensu ab auctoribus intento respective falsæ, scandalosæ, & hæreticæ.* An id sit propositionem Baji 28. defendere, an illam rejicere, judicet quisquis oculis non est captus, & cæca malevolentia non rapitur. Vide etiam, num hæc unica mea responsio complectatur, quod de illa Bajana propositione scripserunt Vasquez, Turrianus, Pater Macedo, & Cardinalis Norisius; de quibus cap. 1. §. 3.

Tom. 3. pag. 269.

3. Tertiò.

Huc spectant, quæ producta sunt paulo supra §. 1. num. 2.

§. IV.

De expositione Apostolici textus ad Rom. XIV. 23.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. textum Apostoli aliter explicat Author; quam Bajus.

Error Baji quoad expositionem verborum Apostoli ad Rom. 14.

HAlucinatus est Bajus exponens verba Apostoli ad Rom. 14. *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, de fide perfecta, & non de pio affectu divinitus inspirato, ac præterea existimans id, quod ex nulla supernaturali fide derivat, originem habere à cupiditate, atque ab ipsa corrumpi.

1. Error hic rejicitur primò.

Verum audistine de infideli & impio, etiam qualibet supernaturali gratia destituto, me profitentem lib. 18. cap. 2. quod multa patrare queat, *quæ si operum honestatem inspicias, & officia virtutum, habent decus laudis, neque ratione operis appellari debent peccata?* Audistine diserte cap. 3. ejusdem libri asserentem plura fieri *absque fide, quæ peccati macula intrinsece non vitiantur?* Paulo supra hoc dictum est, ac satis, ut arbitror, repetitum.

2. Secundò.

At singillatim de Apostolicis verbis sermonem instituo in eodem cap. 2. libri duodevigesimi, & objectioni, quam illinc Novatores depromunt, ad hunc modum respondeo: *Distinguo, & explico Apostolicam sententiam*: Omne quod non est ex fide, peccatum est, *scilicet opera, quæ eliciuntur ab homine veri Dei cognitione privato, infideli voluntate ad cupiditatem & jactantiam referuntur, & philautiæ vitio ut plurimum corrumpuntur: concedo majorem; & hujus propositionis veritas thesi 2. demonstrata est.* Omne quod non est ex fide, peccatum est, *ita ut nullus gentilium, antequam Christo se devoveat, & habituali fide exornetur, possit recta voluntate operari, sive per gratiam actualem, sive, ut aliis Theologis placet, per lumen honestatis ingenitum, nego: & veritas hujus propositionis liquet ex thesi quarta. Distinguo etiam*

Tom. 3. pag. 248.

etiam minorem: Infideles deſtituti ſunt fide habituali, *& cum gratia ſanctificante conjuncta, quam ſolam veram gratiam eſſe Bajus, & Quesnellus exiſtimarunt, concedo. Deſtituti ſunt, dum recte, & cum divina acceptatione operantur, omni gratia fidei* actuali, *& ingenito rationis lumine, in quo idea honeſtatis veritatisque refulget, nego minorem. Etenim in infidelibus imaginem Dei non eſſe omnino detritam vidimus in 1. propoſit. Adeſſe etiam illis quandoque cognitionem aliquam veri Dei gratia quoque inſpiratam oſtendimus de Semipel. cap. 4. præclaro teſtimonio Auguſtini ſcribentis de Cornelio cap. 7. de Prædeſt. SS.* Nec tamen ſine aliqua fide donabat, & orabat.

Præter hanc reſponſionem, qua Paulinam ſententiam explicavi de fide *ſupernaturali* cum Auguſtino, aliisque Patribus, ac Theologis, de quibus cap. 1. §. 4. non rejicio aliam Scholaſticorum expoſitionem, ſed immediate ſubjicio: *Reſp. 2. eo ſenſu omne quod non eſt ex fide peccatum eſt, quatenus ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, neque operibus ſine gratia factis, qualia fuerunt antiquorum Romanorum, poteſt ineſſe vera ratio virtutis, per quam ad æternum Dei regnum perduci poſſimus.* 3. Tertiò.

§. V.

De verbis Apoſtoli ad Corinth. x. 31.

SUMMARIUM.

1. Et ſeqq. Error Baji circa expoſitionem hujus textus non eſt communis Authori.

Error Baji circa expoſitionem verborum Apoſtoli 1. ad Corinth. 10.

ETiam' circa alteram ſententiam Apoſtoli 1. Corinth. 10. *Sive ergo manducatis, &c.* turpiſſime Bajus erravit, quod aſſeruerit ea, quæ in Deum non referuntur per charitatem, eſſe peccata, & à culpabili cupiditate corrumpi.

1. Error hic rejicitur primò.

At ego, quamvis de præcepto referendi omnia opera deliberata in Dei gloriam in libris antehac editis *problematice* pertractaverim, in hiſce vero diſſertationibus *abſolute* ſteterim pro noſtratium ſententia; nullibi tamen affirmavi ea omnia, quæ in Deum non referuntur per charitatem & amorem benevolum, eſſe peccata, & à cupiditate corrumpi: quin lib. 18. cap. 3. de Auguſtinenſibus præceptum illud propugnantibus ſcripſi: *Actus morales bonos utique* aſſerere, *comparate ad objectum officiumque virtutis, non autem ratione finis, ad quem ſunt referendi: ſive ut loquitur Mag. Gavardi quæſt. 2. de Grat. art. 4. bonos ſecundum rationem inferiorem, non ſecundum rationem ſuperiorem, ita, ut niſi referantur in Deum, ſecundum ſubſtantiam ſint recti, ſed attenta finis circumſtantia ſint male facti.* Tom 3 p. 398.

2. Secundò.

Hanc vero finis circumſtantiam non efficere, ut omiſſio relationis in Deum reddat opus morale *intrinſece* malum, quadratis & cubitalibus literis affirmavi eodem cap. 3. pag. 401. ſcribens, *Opus non ordinatum ad pravum finem, non eſſe intrinſece, poſitive, & quantum ad ſubſtantiam attinet vitiatum, & à radice malæ cupiditatis erumpens, ut falſo opinatus eſt Bajus.*

Idem affirmavi lib. 21. cap. 1. hæc adverſus Bajum pronuntians: *Multa opera deliberata recte fiunt abſque charitate habituali, & ſine gratia Spiritus Sancti inhabitantis; multa etiam ſpectato officio, & ſecundum operis ſubſtantiam recta ſunt, neque à noxia cupiditate proficiſcuntur, etſi virtutis laudem ex alio capite minime promereantur, ut explicatum eſt præcedenti volumine pag. 390. & 415. ex quo nempe recto ordine relationis ſint deſtituta.* 3. Tertiò. Tom. 4 p. 211.

Et quoniam Anonymus aut incredibili malevolentia, aut maxima cæcitate affectus ubique repetit à me inter vitia, peccata, & noxiæ cupiditatis effecta connumerari timorem, fidem, & ſpem, quæ non ſint *ex motivo amoris benevoli*, & in Dei gloriam charitate non referantur; memoriâ repetenda ſunt quæ ſcripſi diſſert. 1. cap. 2. §. 2. ubi de Auguſtiniana Schola hæc ex libro 23. cap. 10. pronuntiavi: *Non requirit ad cujuslibet virtutis actum explicitum illum amorem, qui tendit in Deum ut ſummum bonum, conſtituitque virtutem peculiarem, cæterisque præſtantiorem, quæ ſpeciali quadam ratione dicitur charitas.* 4. Quartò. Tom. 4 p. 489.

Quantum vero ad timorem attinet, de illo ad hunc modum loquor lib. 21. cap. 5. Quintò.

cap. 4. *Timor, qui virtus est, oritur ex considerationc incorruptæ justitiæ, ac supremi imperii illius Dei, qui potest animam & corpus perdere in gehennam; quæ consideratio non est absque implicito amore justitiæ, & reverentia divinæ majestatis, licet non sit cum actu explicito charitatis.* Lib. 23. cap. 12. *Potest timor esse ordinatus & rectus, quia potest formidare gehennam ob sui amorem, qui non sit vitiosa cupiditas, nec summum bonum sibi ipsi postponat.* Vide dissert. 1. loco citato.

Eodem tom. 4. pag. 210. & pag. 502.

6. Sextò. De Fide itidem, aliisque virtutibus ita præcitato cap. 4. libri 21. à me scriptum est: *Fieri non potest, ut sine aliquo affectu aut credamus, aut speremus, aut timeamus, cum semper primus voluntatis motus sit amor. Quare plures dantur virtutum supernaturalium habitus absque charitate, sed nulla virtus suos actus absque vitio penitus exerit, nisi rectus aliquis amor voluntatem moveat, ac trahat: At necesse non est, ut talis amor, quo duce virtutibus bene utimur, sit habitualis, justificans, & tam vehemens, ut secum trahat remissionem peccatorum; alioqui nunquam peccator posset credere, aut sperare, aut timore concuti salutari. Sufficit, si fuerit actualis aliqua, sed tenens ordinem, id est, non directa ad fruendum bonis commutabilibus cupiditas boni.* Vides quomodo ad actum fidei exigam duntaxat *rectam boni cupiditatem*, sive piam affectionem, quam fatente auctore Bajanismi pag. 127. necessariam esse ad fidem *docent Orthodoxi?* Imo lib. 23. capit. 1. assero, quod fides *ab ordine amoris sejuncta, sit virtus intellectualis inclinans animum ad assensum supernaturalium veritatum:* capite 10. ejusdem libri fateor non requiri ad actum fidei, vel alterius virtutis, *explicitum illum amorem, qui tendit in Deum, ut summum bonum*, ut dictum est paulo supra; & ibidem demonstro ex Apostolo, ex Augustino, ex Tridentina Synodo, ex proposit. 12. ex damnatis ab Alex. VIII. atque ex 52. Quesnelliana, *fidem separari à charitate*, addita etiam ratione; *nam fides & charitas diversum habent objectum, atque illa tendit in Deum, ut verax est; hæc in Deum, ut summum bonum.* Adde, quæ habentur lib. 34. cap. 5. ubi de fide, & spe, utique ab omni benevola charitate separatis, assero quod *nihil habent vitii; sed veram virtutem redolent, propterea quod sunt principium credendi & sperandi, arcentque ex corde hominum infidelitatem, atque desperationem, cui opponuntur.* Quisnam ergo probus & verax scriptiare potuit, à me inter vitia, & peccata rejici actus fidei, aliarumque virtutum, si ab amore benevolo separentur?

Tom. 4. pag. 208.

Eodem tom. 4. pag. 409. & pag. 489.

Ibid. pag. 488.

Tom. 7. pag. 554.

7. Septimò. Qua demum fronte, ut phrasi ab Adversario quam frequenter usurpata, ideoque optima & castigatissima utar, potuit asserere me circa spem consentire Bajanistis, qui contendunt *neque spem esse posse sine amore Dei propter se ac proinde sine amore benevolentiæ.* ut ipse Anonymus inquit, citata pag. 127.? Certe testimonia hactenus producta demonstrant evidentissime oppositum. Agnosco enim in iis spem Christianam cum solo amore concupiscentiæ: agnosco eandem spem lib. 21. cap. 4. scribens: *Ut actus spei non sit à virtute divulsus, sufficit si procedat à recto impulsu voluntatis in bonum: nemo quippe sperare potest, nisi amet bona illa, quæ sperat:* agnosco in fine ejusdem capitis hæc subjiciens, *Qui intuitu cælestis beatitudinis operatur, tenet amoris ordinem, quoniam æternam vitam diligere directum est:* agnosco de spe singillatim pertractans lib. 23. cap. 11. ubi inter cætera hæc assero: *Spes à fide, & à charitate distinguitur; etiamsi ad actum spei requiratur amor aliquis inchoatus, quo Deus diligitur, ut inquit Estius in 3. dist. 26. §. 2. quatenus ab intellectu proponitur, ut summum ac beatificum nostrum bonum, licet semper non adsit amor charitatis, quo voluntas affecta cætera omnia summo bono postponat.* Postquam in his, aliisque locis bene multis, tam expresse, tam perspicue, tam luculenter testatus sum absque amore, quo diligitur Deus *propter se*, dari actus spei, cæterarumque virtutum, bonos, perutiles, & supernaturales; inveniri inter homines potuit, qui assereret, in vulgus spargeret, literis consignaret, in publicam lucem emitteret, atque apud Summum Ecclesiæ Pastorem nos eo nomine tanquam Bajanistas deferret, accusaret, damnatos, denuntiaret, quod peccatis accenseamus, & culpabili cupiditati adscribamus actus omnes moralium virtutum, quæ in Deum *benevolo amore* non referuntur, necnon fidem, spem, timorem, si non procedant ex illa charitate, qua Summum Bonum diligitur propter se? Quomodo fieri potuit, ut homo ratione præditus nos Bajanistas appellaret, ac doctrinam nostram exitiosam, responsiones nostras Novatorum effugia, nos ipsos insigniter falsos, & à Sectariis nullatenus discrepantes assereret? At quoniam verissimum est, quod ait in libro de animi tranquillitate Plutarchus, *Maledicta, iræ,*

Tom. 4. pag. 209 & pag. 211.

Plut. pag. edit. Regiæ Pariſ. 468.

iræ, invidiæ, malevolentiæ, obtrectationes cum malignitate conjunctæ, peſtes ſunt eorum, quibus inſunt, ſtolidos autem turbant, atque exaſperant; quod reliquum eſt, tranquilliori animo proſequamur.

CONCLUSIO.

Error Baji in libris de theologicis Diſciplinis non docetur ſed refellitur. Quod demonſtratur per ſingula membra.

Baji dogmata ad duplicem Dei amorem, ad opera infidelium, virtutesque philoſophorum, ad vires arbitrii ſupernaturali gratia deſtituti, atque ad relationem humanarum actionum in finem ultimum pertinentia, nequaquam adſtruuntur & propugnantur in libris, quorum inſcriptio eſt *De Theologicis Diſciplinis*, ſed in iisdem libris apertiſſime refelluntur, & oppugnantur.

DEMONSTRATUR.

Demonſtratio ex his ipſis libris producitur.

Quantum enim attinet ad diſtinctionem duplicis amoris in eo deceptus eſt Bajus, quod dona ſupernaturalia, & propriam veramque gratiam denegans naturæ rationali primitus inſtitutæ, ac exiſtimans potuiſſe illam Deo ultimo fini adhærere viribus ſolius arbitrii, aſſeruit idem eſſe naturam à Deo condi, & exornari ſuperadditis gratiarum donis; ac præterea nullum adſtruens medium inter *charitatem*, quæ juſtificet, atque inter *cupiditatem*, quæ opera omnia corrumpat, commentus eſt amorem naturalem, qui non ſit amor illius charitatis, oriri *ex cupiditate culpabili.* In cæteris titidem aſſertionibus miſerrime lapſus eſt, quod omnia opera infidelium, cum ſint deſtituta laudabili charitate, à noxia *cupiditate* derivare, & corrumpi crediderit: libero arbitrio illa charitate exſpoliato peccandi tantummodo, ac ſerviendi noxiæ *cupiditati* conceſſerit facultatem; cunctaque opera, quæ ex motivo benevolæ charitatis non fiunt, *ex motivo cupiditatis*, qua inficiantur & maculentur, fieri docuerit. Hæc propoſitio conſtat ex capite primo hujus diſſertationis.

At enim in libris, quorum titulus eſt *De Theologicis Diſciplinis*, non tantum gratiarum munera à naturæ proprietatibus ſecernuntur, & comparate ad effectus diſcrimen ponitur inter Deum auctorem naturæ, & Deum ſupernaturalium donorum largitorem; verum etiam admittitur amor Dei naturalis *ſecundum ſubſtantiam* bonus, & rectæ rationi conſentaneus; atque in infidelibus agnoſcuntur opera bona complura, quæ etſi bona non ſunt *undique*, tamen non debent *peccata* appellari, nec *intrinſecus* à cupiditate vitiantur. Affirmatur pariter in iisdem libris plura à libero arbitrio fieri absque gratia, quæ *ex objecto & fine proximo* ſunt laudabilia atque honeſta, nec *intrinſecus* à cupiditate inquinantur; ac tandem multa hujus generis, ſcilicet *ſecundum ſubſtantiam operis*, & ex objecto, & fine proximo honeſta, bona, laudabilia aſſeruntur & commendantur, ex numero quoque illorum operum, quæ in Deum finem ultimum *virtualiter* non referuntur. Atque hæc demonſtrationis pars ex productis in hoc ſecundo capite locis, lippis quoque ac tonſoribus obvia eſt.

In libris ergo *de Theologicis Diſciplinis* dogmata Baji, quæ pertinent ad duplicem Dei amorem, ad opera infidelium, ad vires arbitrii gratia exſpoliati, necnon ad *virtualem* relationem humanarum actionum in finem ultimum, oppugnantur, & refelluntur.

§. VI.

Ad ea, quæ Adverſarius opponit, perſpicua, & expedita reſponſio.

SUMMARIUM.

1. Prima objectio frigida, & inepta ſolvitur.
2. Satisfit objectioni ſecundæ.
3. Argumentum tertium Anonymi infirmatur.
4. Accuſatio adverſarii eſt inanis, prout & objectiones ſequentes.

Bajan. Red. pag. 99.

1. Objectiones Anonymi ſolvuntur.

IN fermento adhuc jacens Anonymus, & habens acrem bilem in naſo clamitat Bajaniſtam me eſſe, quoniam libro 18. cap. 4. fateor, *Sententiam, quæ rejicit omnem amorem Dei naturalem omnimode cohærere cum illa, quæ ſtatum puræ naturæ contendit eſſe impoſſibilem, unde manifeſte ſequitur, quod ii, qui docent impoſſibilitatem ſtatus puræ naturæ, denegare cogantur omnem naturalem Dei amorem:* productisque quibusdam verbis, quæ mea eſſe fateor, infert hanc illationem: *Iſte Theo-*

Theologus amplexus est doctrinam de impossibilitate status purae naturae; ergo rejicit quoque naturalem Dei amorem super omnia.

Objectio prima & solutio.

Nullum aliud momentum adinvenit; quo evinceret me consentire Bajanistis præter istud frigidissimum, atque ineptissimum? At ego eodem cap. 4. scripsi: *Datur amor naturalis etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus ut est auctor naturae, neque amor iste secundum substantiam malus est, sed bonus & rectae rationi consentaneus.* Quomodo ergo eo in capite rejicio cum Bajanistis *omnem amorem Dei naturalem?* Præterea supponit adversarius admittendum esse adversus Bajum amorem naturalem, quo diligatur Deus tanquam auctor naturae *absque divinae gratiae adjutorio*, ita ut ille amor sit *naturalis & quoad objectum, & quoad principium*; id vero apertissime refutatum est cap. 1: §. 1: & 6. Rursus ignorat, universam Scholam Aegidianam defendere, *quod in nullo hominum statu possit diligi Deus super omnia, etiam ut auctor naturae* est, & nihilominus admittere amorem Dei *naturalem*, quatenus Deus amari potest propter bonitatem, quam impertitus est creaturis, non autem *super omnia*; & propter bonitatem suam, qua creaturas singulas antecellit. Insuper fallitur Bajanistis accensens eos omnes, *qui statum puræ naturæ negant esse possibilem*, rejiciuntque omnem amorem Dei *super omnia*, qui *ex solius naturae viribus* oriatur. Tandem mentitur (à quo tamen mendacio illum in præsentiarum absolvo) affirmans me in libris antea exaratis amplexatum fuisse *doctrinam de impossibilitate status puræ naturae.* Tam levi ergo conjectura, qua nihil ineptius proferri poterat, ausus est tanta asseverantia me Bajanis annumerare, ut criminationem suam his verbis absolverit, *Evidens est igitur, F. Berti renovare errorem Baji in propositionibus 34. & 36. damnatum?* Quod vero mendacissimum, & impudentissimum est; convitiator, fatetur me, dum propugno necessitatem gratiae ad diligendum Deum, loqui *de amore Dei super omnia*, & nihilominus ait me a Bajanistis nequaquam recedere, quia *censent Bajanistae, ut saepius dictum est nullum esse medium inter charitatem & cupiditatem, inter opera quae fiunt ex motivo cupiditatis, suntque peccata, & illa quae fiunt ex motivo charitatis, & sine divinae gratiae adjutorio, in quocunque statu homo consideretur, fieri non possunt.* Quid enim ad me de Bajanistis, quando expressissime in locis productis dissert. 1: cap. 2. §. 2: 3. 4. & 5. atque hac ipsa dissertatione, hoc ipso cap. §. 5: inter charitatem & cupiditatem admitto plures actus honestos, qui licet non fiant *ex motivo charitatis*, non tamen oriuntur *à culpabili cupiditate*, neque sunt *peccata?* Memoriâ, quæso, loca illa repetantur, videatque ipsemet convitiator, an evidens sit me renovare errorem Baji in propositionibus 34. & 36. damnatum, an potius evidens sit se esse aut stupidissimum, aut mendacissimum, aut iniquissimum. At persequamur cætera accusationum capita; & experiamur, num digna patellis opercula præ manibus habeamus.

De Theolog. Disciplt tom. 3. pag. 265.

Bajan. Redivi. pag. 338.

Nititur Anonymus demonstrare, me Bajanistis consentire circa opera infidelium, atque id negotii aggreditur ab extremitate paginæ 254. usque ad mediet. pag. 261: Ac primum, postquam ait quæstionem hanc fuisse definitam à S. Pio V. à quo damnata est propositio Bajana; *Omnia opera infidelium sunt peccata*, ita de me loquitur: *Quid ad haec F. Berti? Ad propositam quæstionem sudat ille satis, nec quod in mente habet, audet reponere. Ea tamen, quæ respondet, nullatenus sane cum Summi Pontificis definitione cohærent.*

Bajan. Redivi. pag. 254.

Objectio refutanda.

Sudavi equidem satis, atque de operibus infidelium differens lib. 18. cap. 2. statui multa ab infidelibus fieri, quæ bona sunt *quoad officium*, nec debent appellari *peccata*: statui, *ut plurimum* tamen virtutes infidelium ad inanem gloriam, seu ad voluptatem referri: statui virtutes illas absque Christi gratia comparatas nil prodesse ad cælestem beatitudinem: & demum statui ad virtutes undique rectas necessariam non esse fidem perfectam, & gratiam sanctificantem: quæ omnia adversarius à me præstari fatetur paulo infra: Sane hæc quatuor asserta continent quidquid de operibus infidelium, & de sensu Bajani articuli 25. scripserat in *Vindiciis* Norisius, quod propugnavit in *Cortina* Pater Macedo, quod docent singuli Augustinensium, idque demonstravi cap. 1: §. 2. hujus velitationis. Sed nec scripta à Norisio, neque à Patre Macedo, nec à nostratium ullo, ideoque nec à nobis *cum Summi Pontificis definitione cohærent*, omnesque sudavimus satis. At magis sudandum erit sub oppositionum gravissimo pondere, jamque cum Marone cogimur dicere:

Solutio.

Nota hæc ironice dici.

Creber anhelitus artus
Aridaque ora quatit, sudor fluit undique rivis:

Virg. Aen. v.

Pergit

Pergit enim qui nos sudore madentes premit, & redigit in angustias: *Homo lapsus*, inquit, *juxta F. Berti lib. 18. cap. 3. magis se delectat se ipso, quam Summo Bono, si non ei sancta delectatio inspiretur, quoniam sine hujus delectationis dono prævalet rationi concupiscentia, cujus desideriis non obedire absque gratia Salvatoris non possumus. Illa autem gratia Salvatoris, cum nihil sit aliud in illius doctrina, quam inspiratio charitatis; deest infidelibus; non enim possunt Deum quem non norunt diligere, nec ad eum diligendum excitari. Ergo si F. Berti systemati adhæreamus, necessario inferendum erit omnia infidelium opera esse peccata.*

Solvitur ulterius.

Teneris unguibus, & absque ullo sudore nodus iste dissolvitur. Verba à me producta, in quibus affirmo non posse hominem *absque gratia Salvatoris non obedire desideriis concupiscentiæ*, sunt Augustini lib. de Nat. & Grat. cap. 62. num. 72. quem locum etiam citavi. Alterum scrupulum de Gratiæ definitione, sive inspiratione charitatis, exemi non semel, ac præsertim cap. 2. §. 6. primæ dissertationis: ubi demonstravi gratiam esse *charitatem* ampliori significatione acceptam, sive bonam cupiditatem, & bonam voluntatem; quam aliquando infidelibus inspirari, affirmo & demonstro in eadem differt. *de operibus infidelium* cap. 2. seu tom. 3. pag. 248. auctoritate Augustini, exemplo Polemonis, & Cornelii, aliisque momentis. In mea ergo sententia infideles interdum recte operantur cum gratia Salvatoris; licet non operentur *cum explicita charitate*. Cap. 3. affirmo opus in finem ultimum non relatum non esse bonum undique; at nego *vitiosum* esse, & *intrinsece malum*. Verba non repetam, quoniam producta sunt paulo supra §. 2. Quoniam vero Anonymus, ut acutior sit, syllogizat, dialectica methodo respondeamus? Nego minorem, nego consequentiam.

Bajan. Rediv. pag. 255. Rursus aggreditur.

Rursus me aggreditur adversarius, & me *quæstionem eludere* affirmat; quoniam licet expressis verbis non asseram *errorem à S. Pio V. reprobatum, non tamen nego omnia infidelium opera esse peccata*, quod propositiones meas in medium adducendo nititur evincere, *quæ*, inquit, *nihil enuntiant, quod sit falsum, vel saltem censura dignum; sed quæ quæstioni propositæ non faciunt satis.*

Lepidissima supra quam dici possit ratiocinatio! Contendit demonstrare à me non denegari, quod omnia infidelium opera sint peccata, adducendo quatuor propositiones, *quæ nihil enuntiant, quod sit falsum, vel saltem censura dignum.* Audiamus nihilosecius argutatoris hujus argutationes argutissimas.

Prima igitur illius propositio (inquit) *sic habet: Multa fiunt etiam ab infidelibus & impiis, quæ si operum honestatem inspicias, & officia virtutum, habent decus laudis, neque ratione operis appellantur peccata. Veritas hujus propositionis per se patet: de ea nullum est dubium apud Orthodoxos, imo eam libenter admittit Bajus;* nempe quia Bajus de virt. impiorum cap. 2. agnoscit *in infidelibus multa opera ex officio bona.*

Bella belle! Si nego officia virtutum appellari *peccata*, & scribo: *Neque rationi operis appellari debent peccata;* ita enim habet mea propositio: quomodo à me non negatur *omnia infidelium opera esse peccata?* Quoniam ait Anonymus, Bajus quoque *officia virtutum* commendat. Ita est, sed ulterius Bajus affirmat hujusmodi officia virtutum, nisi referantur in Deum, fieri *motivo cupiditatis*, & esse *intrinsecus mala:* id, quod *Bajanismi* auctor testatur pag. 29. 64. 65. 102. 103. 105. 131. 155. & abunde constat ex dictis. Videndum ergo, an in præcitata propositione doceam officia illa virtutum in infidelibus semper *à cupiditate* corrumpi, Igitur propositionem illam demonstro ex Tridentina Synodo, ex damnatis articulis Wiclefi, & Baji, ex Basilii, Prosperi, & Augustini testimoniis, ex Theologica ratione, quod nullus ob morales virtutes puniri debeat, imo Gentilibus virtutes morales exercentibus Deus temporalia bona contulerit, ex retributione à Deo reddita Regi Nabuchodonosor, & obstetricibus Ægyptiis, ex definitione virtutis tradita à Philosophis & ab Augustino approbata, his verbis pag. 246. propositionis argumenta concludens: *Igitur honorare parentes, erogare stipem pauperi, & alia quæ propter honestatem operum etiam à Gentilibus gratia destitutis perficiuntur, tametsi ad liberandam & beatificandam naturam mortalium non valeant, naturæ modo, & rectæ rationi sunt consentanea; & virtutes non quidem Christianæ, & ad veram pietatem pertinentes, sed moraliter bonæ, non vitia, aut peccata, sunt appellanda.* Id, quæso, est quæstionem eludere, & non negare *omnia infidelium opera esse peccata?* Alias propositiones prætereo: nam de 2. inquit, *Verissima quo-* Bella belle. *Tom. 3. p. 244.*

que

que est hæc propositio; tametsi vocem, *ut plurimum*, ei *fraudulenter* à me adjectam esse pronuntiat; de qua fraude paulo post me convincendum esse pollicetur: de tertia propositione ait, *Hæc propositio pertinet ad fidem.* De quarta hæc subjicit: *Hic videtur confiteri Theologus noster infideles patrare aliquando quædam opera bona, cum auxilio divinæ gratiæ.* Triplici ei nomine gratias rependo; quod rursus *Theologum* dixerit, quod *suum* appellaverit, quod aliqua in parte me non errâsse confessus fuerit.

Arguit Anonymus.

Attendamus nunc, qua ratione demonstret me in 2. propositione, *Virtutes infidelium ut plurimum sunt germen inutile & marcescens*, adjecisse voculas illas, *ut plurimum*, fraudulenter, id est, revera in corde existimando *omnia infidelium opera esse peccata.* Primum ait me nomine *infidelium* omnes illos complecti, *qui Christum ignorantes Deum tamen verum cognoscunt, atque ex motivo charitatis operantur*, non autem eos solum, qui Deum non norunt. Quare? Quoniam cum mihi objecissem argumentum illud, *Apostolus ait*, Omne quod non est ex fide, peccatum est: *Infideles fide destituti sunt: Ergo quidquid infideles operantur, peccatum est*, huic syllogismo respondeo, distinguendo, & explicando Apostoli textum, & negando ita intelligendum esse, *ut nullus Gentilium, antequam Christo se devoveat, & habituali fide exornetur, possit recta voluntate operari.*

In Augustinianam Theologia non dantur infideles qui Deum ignorant invincibiliter.

Anonymus fraudulentus

Hactenus non meam fraudem detexit, sed se fraudulentissimum esse demonstravit. Lege integram responsionem meam, non mutilatam, ut ab Anonymo affertur, eamque intuere sive lib. 18. cap. 2. ab ipso citato, sive paulo supra §. 4. atque perspicies loqui me in primo distinctionis membro *de homine veri Dei cognitione privato*, & de hoc asserere, quod ejus opera *ut plurimum* ad cupiditatem & jactantiam referantur: in altero autem membro loqui de fide in Christum, & asserere ante ipsam fidem habitualem, & etiam explicitam, fieri bona opera ab infidelibus, & *cum divina acceptatione*; sed hæc non fieri *absque gratia actuali.* Quid in his rodendum est? quid fraudis latitat?

Non intelligo nomine acceptationis meritum de condigno, ad quod requiro gratiam habitualem, lib. 19. cap. 6. sed meritum duntaxat de congruo.

Prosequitur adversarius: *In alio loco*, inquit, *ea solummodo infidelium opera confitetur esse bona, quæ ante fidem explicitam in Christum referuntur in Deum fide cognitum*, citatis verbis meis lib. 15. cap. 4. ad penult. objecit.

Verum à libro 18. ad librum 15. retrogrado saltu pertransiens de calcaria in carbonariam dilabitur. Eo enim loci disputans de necessitate gratiæ prævenientis adversus hæresin Semipelagianorum, non instituo sermonem de operibus *moraliter* bonis, sed de iis, quæ conducunt ad pietatem veramque justitiam, atque in verbis ab adversario exscriptis explico, *Quomodo Cornelius, & infideles alii antequam converterentur ad Christum, aliquod bonum opus facere potuerint virtute gratiæ, cum primus gratiæ effectus sit ipsa fides.* Ad hujusmodi opera, quibus pervenitur ad fidem, quis, nisi hæreticus Semipelagianus, negat necessarium esse actualis gratiæ adjutorium?

Vide de Th. Discipl. tom. 3. pag. 160.

Sunt quædam alia, quæ mihi adversarius opponit circa infidelium opera: Primum est, quod ego agnoscens in quibusdam infidelibus opera bona, orationem instituam *de infidelibus cum auxilio gratiæ operantibus*, ideoque de iis, *quibus inspiratur charitas*, cum in nostro systemate gratia nihil aliud sit, *quam inspiratio charitatis. In iis ergo, qui Deum ignorant, & quibus nulla charitas inspirari potest, nulla* à me *opera admittuntur à peccato immunia:* & consequenter in loco superius laudato vocem *ut plurimum* fraudulenter adjeci. Alterum, quod doceam non requiri in infidelibus *fidem habitualem, nec gratiam remissionis peccatorum;* sed de industria præteream quæstionem illam, *an ad non peccandum necessaria sit fides, & gratia actualis, sive an omnia opera illorum, quibus deest fides actualis*, sint peccata; atque his præmissis concludit: *Et jure merito à sententia sua clare declaranda consulto abstinuit; nam si partem affirmativam amplexus fuisset, in censuras à S. Pio V. adversus Bajanissimum latas haud dubie incurrisset: si autem partem negantem tueri elegisset, sibi ipsi & suis principiis contrarius existeret. Maluit itaque alium de hac quæstione retinere silentium, quam semetipsum ultro in inevitabile conjicere præcipitium.*

Bajan Redivi. pag. 258.

Hæc duo, pace adversarii dictum sit, nugæ sunt nugacissimæ. Et ad primum quod attinet, non semel atram caliginem, quæ ipsius obversabatur oculis, dum Augustinianam gratiæ definitionem accepit *de charitate proprie dicta*, dissipavi, atque infidelibus aliquando gratiam adesse dissertissime tradidi in locis citatis §. 1. 2. & 3. necnon propositione 4. lib. 18. cap. 2. & lib. 15. cap. 4. in quibus assero infideles bona opera aliquando

Refellitur tandem Anonymus primò.

quando patrâſſe *cum ſuperna illuſtratione*, & in illis aliquando *ante fidem explicitam in Chriſtum* inſpirari *fidem in Deum*, & *ſanctam cogitationem*, quæ ſufficit ad facienda opera, quæ bona ſint tum *quoad ſubſtantiam*, tum comparate *ad finem ultimum*; & quod mirum eſt, ipſemet adverſarius pag. 257. & paucis ante iſtam argutiunculam lineis, teſtimonia eadem exſcripſerat. Certiſſimum eſt itaque admitti à me in infidelibus aliqua bona opera, etiam conducentia ad veram pietatem, & aliquam inſpirationem gratiæ, & ſanctam illuſtrationem; licet frequentiſſime operentur ob inanem gloriam atque cupiditatem; ideoque particula, *ut plurimum*, non fuit à me *fraudulenter* appoſita, ſed potius calumnia ab Anonymo *fraudulentiſſime* fabricatur. In altero autem anonymus eſt Parthis mendacior; ſiquidem in eodem cap. 2. lib. 18. ubi pertracto de operibus infidelium, in ſingulis argumentis propoſitionis primæ demonſtro etiam *à Gentilibus gratia deſtitutis* fieri opera rectæ rationi conſentanea, & quæ nec vitia, nec peccata ſunt appellanda, ut conſtat ex dictis, & apertius ex tom. 3. pag. 244. 245. & 246. atque id unum nego, eſſe bona *ſpectatis omnibus circumſtantiis* illa opera, quæ non referuntur ad finem ultimum, etſi omiſſio hujus relationis eadem opera non corrumpat, nec intrinſecus vitiet; quod tam ſæpe repetitum eſt, ut unusquisque ſenſum noſtrum perceperit, & ipſe fortaſſis anonymus, quamvis aures habeat hebetes & perforatas. Cæterum quidquid ego de operibus infidelium conſcripſi, nil eſt aliud, quam amplior explicatio eorum, quæ docuit cap. 3. §. 4. *Vindiciarum* Eminentiſſimus Noriſius, ut conſtat ex dictis cap. 1. §. 2. hujus diſſertationis: cum Noriſio autem Bajum damno, cenſuras Eccleſiæ revereor, pro Auguſtiniana Schola decerto, nec in præcipitium ope illius gratiæ, pro qua ineo certamen, ruiturus ſum unquam. Utinam præcipitium evitet, qui mendaciunculis aſpergit, & conviciis incruſtat quidquid adverſus Scriptores Catholicos conſignat literis, & qui immemor ſaluberrimi moniti, *Labia inſipientis præcipitabunt eum*, famam noſtram lingua & calamo laceravit. Quoniam vero Noriſii nuperrime mentionem feci, & laudavi caput 3. §. 4. Vindiciarum, poterit unusquisque illum perlegere, & judicium ferre, an in propoſitionibus Baji damnatum illum ſenſum Noriſius agnoverit, quem ego pariter profligavi; an de operibus infidelium eadem omnino cum Noriſio ego ſcripſerim; an Fulgentium Bellelli, virum alioqui doctiſſimum, vel Noriſium mihi propoſuerim ad imitandum; & cum Noriſio legi poterunt Theologi primo capite §. 2. laudati; ita enim fiet, ut quisque apertiſſime videat, Scriptorem hunc ineptiſſimum non Fulgentio Bellelli, non mihi, ſed Cardinali ampliſſimo, & univerſæ Auguſtinianæ familiæ diem indixiſſe. At de operibus infidelium ſatis, ſuperque.

Circa Baji propoſitionem 28. *abſurda*, & *miſeranda* à me proferri cenſet Anonymus, quoniam lib. 18. cap. 5. hanc propoſitionem enuntiavi: *Non poſſumus aut peccatum vitare, aut tentationem aliquam ſine gratia vincere undequaque, id eſt, æquo moderamine, ita ut motus ſenſuum compeſcantur, & frænetur appetitus rebellis.* In demonſtratione autem hujus propoſitionis ſcripſi: *Aut vitatur peccatum Dei amore, aut fine honeſto, aut perverſo & vitioſo. Si hoc dixeris, clavum clavo, peccatum peccato pellis. Honeſtus finis ſine gratia, ſaltem in praxi, non datur. Item nec Dei amor, ut in ſuperioribus demonſtravi. Ergo ſine gratia abſtinere prorſus à peccato, & tentationes ſuperare non poſſumus.* Hinc infert juxta ſententiam meam *peccati illum eſſe reum, qui miſericordia pulſus, aut naturali pietate commotus eleemoſynam porrigit indigenti, aut parentes honorat, quia ſcilicet finis, quem ſibi proponit, ſine gratia ſaltem in praxi non datur. Neceſſe eſt ergo, ut finis ille à gratia totam ſuam honeſtatem accipiat, alioquin finis perverſus eſſet ac vitioſus, & tunc homo non poſſet niſi clavum clavo, peccatum peccato pellere. Quam hæc miſeranda ſint, penes alios ſit judicium.* Hæc diſputator acutiſſimus.

Bai. redivi. pag. 268.

3. Clamat Anonymus.

At primum demonſtravi cap. 1. §. 3. juxta Vaſqueſium, Turrianum, Franciſcum Macedo, & Cardinalem Noriſium, in propoſitione Baji 28. agi *de gratia Spiritus Sancti inhabitantis*, & differre à Bajo Auguſtini diſcipulos, qui propugnant *ſine adjutorio gratiæ actualis* liberum arbitrium nonniſi ad peccandum valere. Cum autem ego in toto lib. 18. diſputationem inſtituam *de gratia actuali*; an hæc doctrina ſit abſurda & miſeranda, *penes alios ſit judicium.* Deinde in illa propoſitione conſulto poſui particulam *undequaque*, commonſtrans me pertractare de operibus non tantum in ſe conſiderato, verum etiam *ſpectatis omnibus circumſtantiis*, ideoque ibidem pag. 268. explicans ſententiam meam, & damnans Bajanum articulum, de quo eſt quæſtio, affirmo

Eidem occurritur.

firmo liberum arbitrium non tantum *sine gratia sanctificante posse* vitare peccatum sine rectissimo, verum etiam *sine gratia actuali* posse beatitudinem appetere, actus indeliberatos peragere, necnon *exercere officia virtutum, & præcepta aliqua implere quoad substantiam, operatione secundum se laudabili & honesta, etsi extrinsece & ex fine operantis non bona undequaque;* unde an sequatur eleemosynam datam indigenti ex naturali pietate, & cultum parentibus exhibitum esse peccata, *penes alios sit judicium.* Præterea eo loci affirmavi etiam Bellarminum libro v. de Gratia & libero arbitrio cap. 7. & Franciscum Toletum apud Vasquesium in 1. 2. disput. 190. cap. 18. num. 174. in ea fuisse sententia, *quod nulla tentatio etiam minima superari possit absque gratia:* num vero ita res se habeat, *penes alios sit judicium.* Denique dissert. 1. cap. 2. §. 6. num. 1. demonstravi me accepisse à Norisio quidquid scripsi de operibus *in praxi* spectatis, nimirum, quod etsi liberum arbitrium *absque gratia* plura facere possit, quæ ex idea honestatis oriuntur, & *in sua productione* honesta sunt; tamen quia spiritualis creatura plurimum afficitur delectatione sui ipsius, & in hoc statu, in quo corpus aggravat animam, magis in sui amorem nos trahunt sensibilia, quam intelligibilia, ne, qui operatur, in philautiam, aut in cupiditatem deflectat, indiget supernæ gratiæ adjutorio; an vero hæc sit doctrina Norisii in Vindiciis cap. 3. §. 4. imo Augustini lib. 4. contra Julianum cap. 3. num. 28. *penes alios sit judicium.*

Instat & refellitur.

Quoniam vero nihil aliud habet anonymus, quod mihi circa Baji articulum 28. objiciat, me duplicis mendacii reum esse pronuntiat; unius, quia scripsi à Bajanistis etiam *actus indeliberatos* censeri *culpabiles*, alterius vero quoniam affirmavi Bajum *de gratia habituali* fuisse locutum; atque istorum mendaciorum accusatione præmissa, me præditum ulterius appellat *intoleranda, nec omnino ferenda audacia*, eoquod latam in Bajum censuram vitari dixerim ab iis Theologis, *qui docent actus indeliberatos non esse peccata, & ab infidelibus & peccatoribus fieri complura, quæ carent omni vitio & peccato, cum sola gratia actuali, & absque gratia sanctificante.* Quæ à me non solum scripta fuisse profiteor, verum etiam in præsentiarum repetuntur, & confirmantur. Enim vero responsiones meas verissimas esse, notamque mihi impactam audaciæ esse iniquissimam contumeliam, ostendi dissert. 1. cap. 1. §. 7. & rursus dissertatione hac tertia, capite item 1. §. 7. Ac præterea perspicuum est, & à me evidentissime demonstratum scripsisse Theologos plurimos ac præstantissimos, quod Bajus nullum bonorum operum principium agnoverit, *præter gratiam sanctificantem, sive charitatem habitualem.* Quamobrem, si anonymo fides habenda sit, mendax quoque est Gabriel Vasquez, mendax Turrianus, mendax Suaresius, mendax Jacobus Fontana, mendax Pater Macedo, mendax Norisius, mendaces centum Episcopi Galliarum. At æquo animo ferendum est, si probos viros Cretensis Cretenses appellat, & Cinicus momus

Vide d sert. 1. cap. 1. §. 1. & 3.

Projicit ampullas, & sesquipedalia verba. *Horat. Ep. 3.*

Me præterea adversarius accusat, quod circa timorem, fidem, atque spem idem prorsus sentiam cum Bajanistis: rationes vero, quibus insimulatio hæc superstruitur, sunt istæ. Prima, quia libro 21. cap. 2. ubi nego dari opus indifferens in individuo, hæc habeo: *Nisi adsit charitas, per quam referantur in Deum, in praxi operans non operabitur propter æquitatem, cujus habet ideam ingenitam, sed aut sibi placens, aut fruens bonis commutabilibus, & ideo opus erit pravum, atque perversum.* Quæ propositio, ait Anonymus, *cum sit universalis, complectitur actus timoris, fidei, & spei, sicut cæteros actus humanos; qui omnes, ut sint immunes à peccato, debent juxta illum* (me scilicet) *per charitatem referri in Deum.*

Bajan. Redivi. pag. 273. 4. Accusat Anonymus.

Agnosco verba mea tom. 4. pag. 123. sed ibidem loquor de opere, quod sit bonum *undequaque*, id est, non solum ex objecto & fine proximo, verum etiam attenta circumstantia ultimi finis: eademque pagina repeto in mea, omniumque Augustinensium sententia, *opus ex motivo honestatis patratum* (multo magis opera, quæ ex gratia derivant, cujusmodi sunt timor, fides, & spes) *in se, & officio ipso spectato bonum esse, & rationi consentaneum, sed defectum esse in fine operantis, qui illud ad debitum finem non refert.* Eadem pagina remitto lectorem ad caput 3. libri 18. in quo semel, iterumque repeto, *opus non ordinatum ad pravum finem non esse intrinsece, positive, & quantum ad substantiam attinet vitiatum, & à radice malæ cupiditatis erumpens, ut falso opinatus est Bajus;* & concludo sententiam meam non tanto rigore esse tenendam, *ut vitiosum sit opus, quod non refer-*

Respondetur

Tom. 3. pag. 256. & 257.

refertur in Deum. Deberet ergo ad hæc Anonymus obmuteſcere, licet impersuaſibilior ſit graculo.

Objicit ulterius Anonymus. Objicit tamen ulterius: *Gratia, juxta definitionem, quam ipſe alibi tradit, eſt inſpiratio dilectionis, nec à charitate actuali diſtinguitur. Igitur ſi actus fidei ſpei ac timoris, ut ſint immunes à peccato, debent procedere ex gratia, debent procedere ex inſpiratione charitatis.* Reſp. ſatis, ſuperque cavillationem iſtam à me fuiſſe refutatam, tametſi aliqua mox repetam.

Confirmat. Ait, ut præcedentem oppoſitionem confirmet, alteram utique definitionem gratiæ à me traditam fuiſſe lib. 14. cap. 7. id eſt, *Gratia eſt actus intellectus & voluntatis; ſive mentis illuſtratio, & inſpiratio charitatis*, ſed animadvertit in mea ſententia, *ſolam mentis illuſtrationem, ſi ſit à charitate ſejuncta, non ſufficere ad vitandum peccatum.* Verum rectiſſime à me dictum puto, gratiam non conſiſtere *in ſola mentis illuſtratione;* nam gratiam iſtam à Pelagianis quoque fuiſſe admiſſam oſtendi lib. 14. cap. 5. ſive tom. 3. pag. 81. de Semipelagianis autem nullum dubium oriri poteſt, ut demonſtrat eruditiſſimus Petavius lib. de Hæreſ. Pel. & Semipelag. cap. 9. ubi certis, ac firmiſſimis S. Proſperi teſtimoniis allatis, num. 2. inquit: *Cum Semipelagiani gratiam omnem, quæ in ſola intelligentiæ noſtræ colluſtratione, & cognitione ſita eſt, prorſus eſſe neceſſariam agnoſcerent: Proſper vero contendat non eam ſufficere, quæ in ſola doctrina & agendi notitia verſetur; nec ea prædita voluntas hominis ad conatum boni operis idonea ſit, eoquod originali peccato fracta & enervata propriis ſubſidiis opus habeat: inde profecto conſequi, neque Semipelagianos ullam agnoviſſe gratiam, præter illuſtrationem mentis, & cognitionem, tum aliam, quæ voluntatem informaret ipſam, deſideraſſe Proſperum; quique poſteriorem hanc abnegaret, inter Semipelagianos ſententia illius adſcriptum. Non video quid huic argumentationi poſſit opponi. An enim inficiari poterit quiſpiam, Semipelagianos illuſtrationem, & inſpirationem illam cognitionis ademiſſe?* Hæc Petavius. Quid ergo iſtud ei eſt? Cur me vellicat accuſator, quod gratiam non conſtituerim *in ſola mentis illuſtratione?* Nunquid bilem ei movet, quod Semipelagianis non adhæream? At præſtat illius argumentationem præcipuam porrectis auribus audire.

Petavius tom 3. edit. Pariſ pag. 636.

Errorem ſuum (inquit pag. 279.) *denuo confirmat F. Berti, dum ſolvere tentat primam objectionem, quam ſibi proponit lib. 14. cap. 8.* (id eſt, ubi illam definitionem trado, *Gratia eſt inſpiratio ſanctæ dilectionis*) *ſic autem ſe habet hæc objectio: Aliud datur principium bonorum operum longe diverſum à ſancta delectatione, & charitate, id eſt timor Domini, quem donum eſſe Spiritus Sancti, & nos continere à malo, demonſtrat Sacra Scriptura, definit Tridentina Synodus, &c. Huic objectioni reſpondet, concedendo timorem diſtingui ab amore, ſed pertinacius adhuc aſſerit timorem procedere à charitate:* verbisque meis recitatis, quæ extant tom. 3. pag. 100. *Ubique*, inquit, *idem principium, ubique eadem conſectaria à Bajano principio manantia.* Et quoniam eo loci aſſero, quod timor præcedat charitatem, me convincere nititur antilogiæ ſubjiciens: *Nonne hæc ſibi invicem adverſantur? Quo enim pacto Fratrem Berti cum ſe ipſo conciliabimus? Secum ſane certare videtur. Modo vult ut timor charitatem præcedat; modo é contra declarat quod charitas timorem præcedat.* Parum eſt me contradictionis arguere; addit me *in verbis ludere*, quoniam cum gratia ſit *inſpiratio ſanctæ dilectionis*, neque à charitate in ſententia mea diſtinguatur, *falſum evidenter eſt, quod unquam timor præcedat charitatem.*

Inquiruntur Argumenta Anonymi. Videamus cujus ponderis ſit hæc argumentatio, & num ego, num ipſe verbis ludat. Bajus quando ait *principium omnium bonorum operum eſſe charitatem*, charitatis nomine intelligit amorem benevolum, ſive dilectionem Dei propter ſe, ut certum eſt, atque in omni fere pagina ſcribit ipſemet *Bajaniſmi Redivivi* Auctor. Ego autem *charitatis* nomen in illa gratiæ definitione accepi pro qualibet *bona voluntate divinitus inſpirata.* Id apertiſſime commonſtravi diſſert. 1. cap. 2. §. 6. Idem evidentiſſime conſtat ex hac diſſertatione, ex hoc eodem capite §. 6. atque ex pluribus teſtimoniis, quæ ex libris meis collecta ſunt, in quibus affirmo cubitalibus literis charitatem, quæ timorem præcedit, eſſe *bonam voluntatem, ſive cupiditatem boni*, non *charitatem explicitam*, non *dilectionem Dei propter ſe*, non illum amorem, *qui tendit in Deum, ut ſummum bonum, & qui conſtituit virtutem peculiarem, cæterisque præſtantiorem, quæ peculiari titulo charitas appellatur.* Hoc idem luculentiſſime traditur in illa reſponſione, quam

quam Scriptor iste Dithyrambicis minus sapiens dissecuit, & in qua affirmo *inspirationem charitatis*, quæ omne opus bonum præcedit, esse illam, *quæ inspirat bonæ voluntatis fervorem:* addo in timore non adinveniri, si timor tantum servilis sit, illam charitatem *in qua singularis species virtutis comprehenditur:* affirmo amorem, sine quo timor sanctus non excitatur, esse illum, qui *Deum respicit ut justum & rectum.* Vide tom. 3. pag. 100. Basilium Poncium eo loci laudatum, ipsumque adversarium pag. 280.

Hæc cum ita sint, annon pistillo obtunsior, & stultior Corœbo à quovis alio diceretur, qui me *verbis ludere*, & mihi ipsi adversari pronuntiat? Non est contradictio, non est verborum lusio, vir bone, quod charitas in quantum est *bona voluntas* præcedat timorem, & charitas in quantum est *amor Dei propter se* timorem subsequatur: non est contradictio quod amor justitiæ, *qui respicit Deum ut justum & rectum*, timorem antecedat; & amor benevolus, *in quo singularis virtus comprehenditur*, per timorem, sicut per setam linum, introducatur. In Centurione *aliqua fides* eleemosynas præcessit; non enim sine aliqua fide donabat: subsecuta est autem eleemosynas *fides in Christum*, qua ab Apostolo Petro imbutus est. Nec arbitror contradictionis, lusionisque verborum arguendum illum fore, qui diceret, *Aliqua fides* præcessit, & *fides in Christum* subsecuta est eleemosynas Centurionis. Ita ego de charitate: Aliqua *charitas* præcedit timorem; & charitas *explicita* timorem subsequitur. Evanuerunt itaque magna illa Fratris Berti contradictio, & illa verborum lusio. Nec aliud supereſt, nisi, ut adversarium in foribus urceum frangentem inspiciamus.

Bajan. Rediv. pag. 288. Itaque postremo loco sententiam meam in iis, quæ attinent ad relationem operum in Dei gloriam, inter Baji dogmata rejicit, & posteaquam in Fulgentium Bellelli plura evomuit, *Bellellinæ*, inquit, *doctrinæ Bertiniana perfecte quoque congruit in expositione textus Apostolici*, Omnia in gloriam Dei facite. *Quamvis enim duas hujus textus F. Berti afferat expositiones, Bajanam unam, Orthodoxam alteram, recenseat que momenta, quibus innituntur tam Orthodoxi, quam Bajanistæ, ac denique quandam videatur amplecti mediam viam, à Bajana tamen expositione non recedit.*

Movet autem principio mihi risum, quod doctrinam meam à meo agnomine vocat *Bertinianam;* nam *Bertiniana* etymologia tam inepta est, ac si pugna, qua sexto Kalendas Aprilis, sive die 27. Martii à Cæsare Augusto debellatus fuit Antonius, vel ab Augusto *Augustinianam*, vel à Martio *Martinianam*, vel ab Antonio *Antonianam* appellares. Quanquam haud miror, hominem fortassis Gallum, cujus auribus personare non semel debuit, dum ea commemorantur, quæ pertinent ad Monasterium Sithiense S. Bertini in Gallis celeberrimum, vox illa *Bertiniana*, hanc etymologiam, sive ut inquit Tullius, notationem exprompsisse. A nota vero notatione procedens ad expositionem verborum Apostoli, facile ostendam, qua ratione adversarius *de scammate* egrediatur. Expositio illa duplex in loco, quem Anonymus laudat, id est, lib. 21. cap. 2. sive tom. 4. pag. 122. nil est aliud, quam explanatio & confirmatio duplicis Catholicorum sententiæ, quarum una est eorum, qui censent omnia opera deliberata referenda esse in Deum finem ultimum; altera vero illorum, qui id negant esse præcepti. Primam sententiam, quantumvis obganniat obtrectator, esse Bajanistarum falsum est penitus; quandoquidem Augustinianam esse, catholicam, atque ab eximiis Theologis quamplurimis comprobari, imo in illam quoque veluti naribus trahi ipsummet adversarium, in primo hujus dissertationis capite manifestissimum feci. Sententia autem altera ea est, quam Anonymus Catholicam vocat, eamque nos plurimorum esse, suisque momentis suffultam in eodem capite secundo affirmavimus. Inquit autem Anonymus, me eo loci *valde ponderare Novatorum argumenta, quibus probare* contendo *omnia opera nostra, quæ ad Deum non referuntur actu, aut virtute, esse peccata*, neglectis momentis aliis, quæ textus Apostolici, *Sive manducatis, &c.* veram confirmant expositionem. Verum nemo calumnioſius mendaciis, verborumque tendiculis opusculum aliquod studuit conglomerare. Calumnia enim est maxima, non quibusvis Theologis, nostrique generis scriptoribus, minimis scilicet ac proletariis, sed celeberrimis ac præstantissimis, atque hos inter Purpuratis Patribus, Bonæ, Norisio, Seripando illata improbe & audacter, affirmare, & ne incaute dictum videatur, repetere in singulis fere pagellis, quod prior sententia sit expositio ac placitum *Novatorum.* Mendacium præ-

Movet risum Anonymus.

Cic. Top. 17.

terea eſt, & quidem magnum, impudens, bullatum, quod in momentis à me ponderatis vel unum inveniatur, quo aut contendatur, aut enuntietur, *omnia opera, quæ in Deum non referuntur actu vel virtute, eſſe peccata;* cum potius eo quoque in loco repetatur, quod ſæpenumero dictum eſt, auctores primæ ſententiæ admittere opera honeſta, quæ in Deum non referuntur, quoad ſubſtantiam, in ſe, & officio ac fine proximo attento, bona & conſentanea rationi, animadvertentes defectum reperiri tantummodo

Tom. 4. pag. 124. *in fine operantis, qui eadem opera ad debitum finem non refert.* Imo ſi dixiſſem alicubi, opera, quæ in Deum non referuntur, *eſſe peccata*, lato tamen modo, ex parte ſolius operantis, atque, ut ait Auguſtinus, *non recto fine*, non proinde, ac ſtatim Bajaniſta dicendus eſſem, quemadmodum Bajaniſta dicendus non eſt Eminentiſſimus Bona id ſcribens in Principiis Vitæ Chriſt. §. 29. quandoquidem apertiſſimum eſt, locisque innumeris declaratum, agi à me, & à noſtratibus omnibus de operibus, quibus neque in ſe, neque in aliqua circumſtantia inſit quidquam vitii, non de iis, quæ fiunt *ex cupiditate*, atque ex ea corrumpuntur, cujus generis eſſe quæcunque non procedunt ex charitate Bajus exiſtimavit.

Redit Anonymus. Redit adverſarius pag. 289. ad cap. 3. libri 18. in quo de operibus moraliter bonis in utramque partem diſputavi: at eo item loci non ſemel animadverti, non ex eo, quod opus non referatur in Dei gloriam, vitiari *quoad ſubſtantiam*, nec proinde erumpere *à radice cupiditatis*, ut dixi paulo ſupra, & liquido conſtat ex eodem capite 3. ſive Tomo 3. pag. 256. Perfricata igitur fronte ſcriptor Anonymus ex illa mea diſputatione hanc intulit conſecutionem, *Ergo F. Berti intelligit textum Apoſtoli*, Sive manducatis, ſive bibitis, &c. *ſicut*

Bajan. Rediv. pag. 292. *& illud intelligunt Bajaniſtæ, nimirum ita ut omnes & ſingulæ actiones noſtræ, quæ ad Deum explicite non referuntur actu vel virtute, ſint peccata.* Nil autem moror quod accuſator rurſus repetit, gratiam à me definiri *inſpirationem charitatis*, atque à me ſcribi, quod *niſi adſit charitas, in praxi operans non operabitur propter æquitatem;* nam ſemel, iterum, ac tertio iſtiusmodi cavillulos eradicavi.

Repellitur. Quoniam vero in tertio capite præcitato ſcripſeram unicuique hominum inditam & ingenitam eſſe ideam, rationem, ſeu regulam honeſtatis, & hanc, *cum ſit una, ſumma, & incommutabilis*, eſſe Deum ipſum, oculatiſſimus animadverſor me corrigendum eſſe putavit, propterea quod confundam *legem naturalem prout eſt in Deo dictante ac jubente, cum lege naturali prout eſt in nobis, ſeu in creaturis ratione præditis.* Cæterum in hoc pariter voluit Anonymus in lucem prodere, & univerſis patefacere, quam jejunus ſit, & inſcius verſantium in Scholis opinionum. Nam quod idea anticipata atque ingenita, & æquitatis regula, utpote una, certa, & immutabilis, ſit ipſe Deus, non utique ut in ſe exiſtens, ſed quatenus menti rationalium creaturarum affulgens, nec ſententia nova eſt, neque obſcura, neque nata ex noſtro ingeniolo, ſed percelebris, notiſſima, & non ſpernendis argumentationibus communita. Atque non eo tantum in capite, verum etiam libro 1. cap. 1. egomet de illa ſententia diſſerui. Quamobrem in hoc quoque, quod extra præſentem controverſiam digrediens contingere voluit adverſarius ad eruditionem ſuam oſtentandam, noſtramque imperitiam redarguendam, magis, magisque ſignificavit eruditionem ſuam tenuiſſimam ac miſerrimam. Et tamen is eſt, qui poſt tot captiunculas, poſt tot antilogias, poſt tot convitia & maledicta, ita Opuſculum inſcriptum *Bajaniſmus redivivus*, veriſſime tamen inſcri- Dan. 5. 27.
bendum, THECEL, abſolvit: *Bajaniſmum in Theologicis diſciplinis Fratris Berti, non minus quam in ſcriptis F. Bellelli redivivum, ſuſceperamus demonſtrandum. Propoſitum autem noſtrum jam nos aſſecutos eſſe confidimus.* Contra ego propoſitam ſpem habeo, me omnes machinationes ejus ſubvertiſſe, argutiunculas ſingulas refutaſſe, cunctaque objectamenta penitus contriviſſe; cujus rei judices appello Theologos univerſos. Quod ſi adhuc animo confidentiſſimi hujus hominis præconcepta inſideat opinio, me Bajaniſtarum erroribus implicitum eſſe ac fuiſſe, neque ingenio tali præditum eſſe, ut ſecum inire valeam literarium certamen, inepte quoque, & frigide illatam mihi *Bajaniſmi* calumniam hiſce tribus diſſertationibus propulſaſſe; oro illum, atque obteſtor, ne arrogantiæ meæ tribuat, ſi huic vindiciarum mearum capiti finem impono verbis Hieronymi, *Tibi ſoli licet τῷ σοφωτάτῳ κρανίῳ de cunctis ferre ſententiam, & quaſi cenſoriæ virgula, alios ejicere de bibliothecis, alios recipere; & cum tibi placuerit, ne vel Catholicum vel hæreticum pronuntiare; nobis non licet perverſa reſpuere, & damnare quod ſæpe damnavimus?* Epiſt. 36. & alia 75. tom. 4. p. 2. pag. 277.

vimus? Lege Opuscula mea, & liquido pervidebis, me nunquam alicujus auctoritate deterritum acquievisse hæreticæ pravitati. Non parum est scire quid nescias. Prudentis hominis est nosse mensuram suam, nec zelo diaboli concitatum, imperitiæ suæ cunctum orbem testem facere. Scilicet & gloriari cupis, & in patria tua jactitas, me non potuisse respondere eloquentiæ tuæ, & acumen in te Chrysippi formidâsse. Christiana verecundia teneor, & cellulæ meæ latebras nolo morduci sermone reserare. Alioqui proferrem πᾶσαν τὴν ἀριςείαν σοῦ ἢ τροπμοφόρίαν, *parvulorum quoque voce cantatum. Sed hæc aliis, aut loquenda, aut ridenda dimitto.*

CAPUT III.

In Scriptis præstantissimi Theologi Fulgentii Bellelli nihil inveniri, quod Bajanis erroribus primo hujus dissertationis capite recensitis aliqua ratione cohæreat, productis viri doctissimi verbis evincitur ac demonstratur.

Bellellius vindicatur.

ABsoluta eorum omnium, quæ pertinent ad libros meos de Bajanismo iniquissime insimulatos, Apologetica discussione, certandum est rursus pro Viro Clarissimo Fulgentio Bellelli: cui, tametsi illum ut Patrem ac Præsidem veneratus sum, & nunc quoque veneror, me nihilominus fecit adversarius socium atque commilitonem, afficiens me ipsum in tanto conviciorum cumulo, honore quam maximo; utpote qui magis me cohonestari arbitror societate & contubernio doctissimi illius viri, quam Anonymus, qui sparsis per orbem libellis eundem appellat *temerarium, spurium, dignum totius posteritatis oblivione, Baji & Jansenii discipulum, mendacem, fraudulentum, inhærentem Novatorum vestigiis, doli, artis, effugiorumque plenissimum*, cohonestari & augeri possit titulis ac muneribus splendidissimis. Quid enim decoris, quid laudis, quid præsidii, quid ponderis Catholico auctori, quisquis ille sit, afferre unquam potuit stylus ille contumeliis, probrisque tumescens? At sacrosancto societatis vinculo conjunctis nil congruum magis atque decorum, quam sese mutuo operâ, consilio, tutela, bonorumque omnium participatione juvare. Dum igitur nititur Accusator abjecta illa ac turpi scribendi methodo famam, & auctoritatem suam augere; curam ego, atque solicitudinem meam in Socii defensionem impendere non desistam, ratus me hac ratione melius consulturum societati, quam ille consuluerit proprio, quicunque sit, characteri. Quamvis autem Fulgentius Bellelli fruens, ut pie creditur, tranquilla pace inter superos, nulla prorsus commovetur indignatione, ac forte videns hominem luctantem cum larvis subridet, & repetit decantatum illud ac festivissimum,

Nunc telis petit ore meum post fata cadaver,
Audet vel lepus examini insultare leoni:

ut quisque tamen agnoscat fidem, amorem, ac benevolentiam, qua ego demortuos quoque socios complector; vitilitigatorem cum Protogene bella gerentem, non charta dentata, sed calamo, atque atramento temperato actutum adorior.

§. I.

Fulgentius Bellelli rejecit pravum sensum prop. 35. & 36.

SUMMARIUM.

1. Ex seqq ostenditur, Bellellium non incidisse in pravum sensum propositionis 35. & 36.

Dene-

Error Baji circa amorem naturalem & supernaturalem.

DEnegavit Bajus distinctionem duplicis amoris, non existimans Deum esse *finem supernaturalem* creaturæ rationalis, quoad assecutionem, *suapte natura*, nullumque *amorem naturalem* distinctum à charitate agnoscens, qui amor non sit infectus *cupiditate*, atque ad omnem honestum rectumque amorem exigens gratiam *inhabitantis Spiritus Sancti*.

1. Hic error à Bellellio rejicitur primò.

Fulgentius autem Bellelli, ubicunque asseruit necessariam gratiam ad diligendum Deum, tanquam auctorem naturæ, locutus est duntaxat de amore Dei *propter se*, & *super omnia*, & de gratia Spiritus Sancti moventis, non Spiritus Sancti inhabitantis. Videatur libro 3. de Statu creat. ration. cap. 6. ubi ait, *Deus ut naturæ auctor diligi nullo pacto potest, tanquam in alium finem referendus.* Quo in loco affert etiam comparationem visionis Dei ut auctoris naturæ, atque ut auctoris gratiarum, ab aliis Augustinensibus usurpatam, ut vidimus cap. 1. sect. 1. num. 4. Hortatur etiam lectorem, ut adeat Bartholomæum Riccium in Propositiones ab Innocentio XI. damnatas disp. 20. in qua vir doctus, nunquam de Bajanismo suspectus pag. 222. inquit: *In statu naturæ lapsæ & puræ, in quo adsunt eædem vires naturales, non esse possibilem illum amorem,* (Dei ut auctoris naturæ) *nisi ex auxilio Dei; nam in eo statu amor sensibilium præponderat amori spiritualium: sed neque in natura integra, vel in Angelis, in quibus non est caro, est ille possibilis naturaliter, saltem ut sit efficax; quia includit voluntatem postponendi pro semper omnia bona creata bono divino:* id, quod Riccius complurib. invictisque argumentis ad paginam usque 251. demonstrat.

Bellelli de statu creat. ration. p. 371. 379. 380.

Agit Fulgentius Bellelli de amore Dei, ut auctor naturæ est, etiam de modo Rep. lib. 2. cap. 11. atque ibi pariter profitetur se pertractare de amore Dei *super omnia*, scribens, *Deum neque ut naturæ auctorem sine superna gratia super omnia diligi posse probavimus; quoniam dilectio illa talis est, qua creatura supra semetipsam impulsu dilectionis attollitur, ita nimirum, ut Deum diligat semetipsa contempta*, laudato ibidem Eminentissimo Bellarmino, cujus verba & nos præmisimus cit. §. 1. num. 6.

2. Secundò. *De modo Rep. tom. 1. p. 72.*

De ipsomet amore verba faciens lib. v. cap. 35. testatur loqui se de amore, *quo pervenitur ad Deum*, & de amore, *qui est Dei cultus, nec qualiscunque, sed præcipuus*, adhibens verba Augustini contra Julianum lib. 5. cap. 3. num. 9. & de Civit. Dei lib. 10. cap. 1. & 4. & producens iterum verba Bellarmini, atque idem asserens, quod Gregorius Ariminensis, Norisius, Contensonus, Casalius, Alvarez, Lemosius: quorum scripta commonstratis locis commemorat.

Eodem tom. pag. 418 & 419.

3. Tertiò.

Cæterum illustris Theologus gratiam requirens ad amorem Dei, ut auctoris naturæ, *propter se*, ac *super omnia*, minime negat dari *amorem Dei inchoatum* ante justificationem, & absque *charitate prædominante*, necnon absque ulla gratia *amorem beatitudinis*, atque amorem *honestum*, qui non sit *explicita charitas*: ac multo minus asserit *pravam cupiditatem*, si charitas absit, *omnes hominis actiones, omnemque amorem naturalem corrumpere*; sed expressissimis verbis, quæ, ne repetantur, legi possunt dissert. 1. cap. 3. §. 1. 2. 3. tradit oppositum.

4. Quartò.

§. II.

Refutavit P. Bellelli Bajanum sensum propositionum 25. & 26.

SUMMARIUM.

Ipsemet Bellelli refutavit Bajanum sensum propositionis 25. & 26.

Error Baji circa opera infidelium & virtutes Philosophorum.

AFFirmavit Bajus omnia opera infidelium esse peccata, & Philosophorum virtutes esse vitia, propterea quod existimavit omne opus, quod non oritur à cupiditate prædominante, originem habere suam, & labefieri à culpabili cupiditate.

Contra Fulgentius Bellelli docuit, infideles absque gratia sanctificante, cum auxilio tamen gratiæ actualis, plura opera, non solum bona, sed etiam supernaturalia facere, hæc scribens de modo Reparat. lib. v. cap. 21. *Hæretica propositio est, enuncians infidelem peccare in omni*

Hic error rejicitur à Bellellio primò.

De modo Rep. pag. 363.

omni opere. Siquidem dum piis infideles operibus ad veram fidem suscipiendam, sive orando, sive eleemosynas largiendo, sive pœnitendo, sive consimilibus se præparant, non eos peccare, sed bene operari, Fides rectissima docet.

2. Secundo. Addit vir doctissimus, articulum Baji 25. non tantum fuisse proscriptum, quoniam infideles aliquando faciunt pietatis opera gratiâ Dei auxiliante, verum etiam quia non semper peccant, nec semper dominanti cupiditati deserviunt, Baji etiam in vellicandis Catholicorum sententiis arrogantiam perstringens. *Exinde*, inquit, *manifestissime liquet, nec* omnia opera infidelium esse peccata; *nec* necesse esse, *ut infideles in omni opere peccent, quoniam interdum pietatis quædam opera, divina gratia suffulti, bene faciunt. Atque hinc etiam clarum fit, quam enormiter Bajus erraverit, qui eo falso nixus principio*, Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est, *ut fert articulus ejus 25. à S. Pio V. una cum aliis proscriptus, omnia infidelium opera peccata, & Paganorum virtutes vitia esse pronunciavit. Nec quidquam boni, quod peccatum non sit, libero peccatoris arbitrio concessit. Elato proinde supercilio Catholicorum Doctorum sententiam, dicentium, in infidelibus reperiri aliquando quædam bona opera, ad Pelagianismum rejecit, ajens in articulo* 25 Et ad Pelagianismum rejicienda est illa sententia: *aliorum scilicet Doctorum.* Quæ verba paucis complectuntur, quæ de 25. & 26. articulo Baji tradiderunt Theologi præstantissimi; de quibus cap. 1. §. 2.

Ibid. p. 364.

3. Tertiò. Insuper opera indeliberata absque fide, & absque gratia patrata, esse à peccato immunia dissertissime Theologus noster affirmat eodem libro v. cap. 22. ubi ait: *Errat ergo Bajus enormiter, dum indeliberatas actiones, quæ absque libero voluntatis humanæ consensu, sola impellente concupiscentia fiunt, esse vere ait, & proprie peccata, transgressiones scilicet legis, præcepto,* Non concupisces, *prohibitas.*

Ibid. p. 367.

4. Quartò. Pariter in infidelibus bonos esse pronuntiat motus illos voluntatis, qui non à gratia, sed à naturali inclinatione proveniunt, ita scribens eodem in capite: *Appetere enim, propellente in id natura, felicitatem, quemadmodum & corporis incolumitatem, vel integritatem, aut mortem fugere, similesque naturæ motus, bonos esse quis ambigat?*

Eodem cap. 22. sup. pag. 366.

5. Quintò. De operibus vero, quæ ab infidelibus cum deliberatione, & absque ulla gratia fiunt, apertissime affirmat, non esse quidem bona undequaque, & juxta præceptum veræ sapientiæ *ordinata in debitum finem;* at non proinde esse peccata, his verbis damnans Bajanum articulum 25. *Non itaque absolute cum Bajo* vitia *dicenda sunt; sed officia virtutum bona, quæ tamen perfectionem veræ virtutis non attigerint.* Huc spectant testimonia proximis §§. proferenda.

In eodem volum. cap. 29. ejusdem libri v. pag 394.

§. III.

Augustinianus Theologus errorem propositionum 28. & 29. vitavit.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. ab errore Baji circa libertum arbitrium recedit Bellelli.

Error Baji circa liberum arbitrium. ERror in his Baji propositionibus damnatus est liberum arbitrium ad nullum opus, nisi ad peccandum valere absque gratia sanctificante, omniaque opera, quæ ex charitate non fiunt, ortum ducere à culpabili cupiditate.

1. Ab hoc recedit P. Bellelius primò. Recedit vero à damnato errore Augustinensis Theologus, dum refutans propositionem 38. Quesnellianam ait: *Bajus vero enormiter erravit, quia Lutherana labe infectus nullum opus bonum admisit, nisi quod à gratia sanctificante procederet. Nam proinde dixit:* Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est. *Quam quidem doctrinam hæreticam esse liquido constat: siquidem decrevit Tridentina Synodus sess. 6. & 14. dispositiones, seu opera, quæ ex Spiritus Sancti impulsu justificationem in peccatoribus antecedunt, supernaturales, bonas, ac pias esse: quæque peccata dicere, sub anathematis pœna vetavit.*

In prop Quesnell pag 107.

2. Secundò. Paulo infra §. 2. affirmavit, juxta S. P. Augustini sententiam, non ad quodcunque, & cujusvis generis bonum supernam gratiam requiri; sed tantummodo ad illud, quod pertinet ad pietatem, veramque justitiam: *Cum S. Antistes* (inquit) *ad versus Pelagianos Christi gratiam propugnavit; non indefinite ad bonum cujuscunque generis, sed ad bonum salutare duntaxat eam necessariam asseruit; idque ei causa etiam fuit, ut diceret: Illud esse arbitrium* laudabiliter, *hoc est pie, utiliter vereque apud Deum merendo liberum, quod per gratiam Liberatoris adjutum, à contraria fuerit concupiscentia liberatum.*

Bellelli ibid. pag. 111. Et Aug lib. 1. Op. Imp. num 79 tom. 10. p. 2 pag. 321.

3. Tertiò. Expressius vero in Quesnellianam propositionem 39. sese explicat, priorem paragraphum his verbis absolvens: *Dum enim homo sine præveniente gratia, bonum aliquod interdum ex officio, quod ad salutem non pertinet, operatur, nec errat, nec præcipitat, nec se vulnerat; tametsi nihil eo agat, quod ad salutem conducat.* Citat

Bell. pag 117

quæ scripserat I. P. lib. v. cap. 21. de quibus præced. §. num. 1. & 2.

Neque opera quædam sine gratiæ auxilio peracta, ad capessendam salutem inutilia tantummodo celebris Theologus appellavit; sed ulterius in Quesnellianam propositionem 40. esse moraliter bona absque ulla ambiguitate declaravit his verbis: *Ea etiam S. Augustini mens esse videtur, ut quamvis rarissima quædam, quæque vix inveniantur, quæ delitam promereantur laudem, plura tamen naturæ viribus, sine gratiæ auxilio, officia moraliter bona agere homines possint; sterilia quidem, nec meritoria salutis, seu, ut ait S. Antistes de Sp. & lit. cap. 28.* Ad salutem æternam nihil prosunt impio aliqua bona opera, sine quibus difficillime vita cujuslibet pessimi hominis invenitur. *Si difficillime invenitur; rarissime quidem, at invenietur tandem in pessimis quoque morale aliquod bonum, quod suis viribus agere possit homo.* Non opus est post tam expressa, testimonia alia producere.

4. Quartò.

In prop Ques. 40. pag. 120.

§. IV.

A Bajana interpretatione textus Apostoli ad Rom. 14. 33. *Fulgentius Bellelli recessit.*

SUMMARIUM.

1. Et seqq. Bajanam interpretationem Apostoli refutat Bellelli.

Error Baji circa verba Apostoli ad Rom. 14. BAjus itidem erravit exponens verba Apostoli ad Roman. 14. *Omne, quod non est ex fide, peccatum est*, de fide perfecta, & non de pio affectu divinitus inspirato; ac præterea affirmans ea, quæ ex fide supernaturali non procedunt, nasci, & corrumpi *à noxia cupiditate.*

P. 1. pag. 394. 1. Hunc rejicit Bellellius primò. Secus vero Augustinianæ mentis indagator sapientissimus; nam libro v. de modo Reparat. cap. 29. compluribus Augustini textibus in medium productis, *Quapropter*, ait, *eam fuisse liquet S. Doctoris mentem, quod Gentiles philosophi, qui gratia Fidei penitus destituti fuerunt, non habuerint nisi officia bona, sed juxta præceptum veræ sapientiæ, seu rectæ rationis, in debitum finem non ordinata.*

2. Secundò. De textu Apostoli pertractans cap. 33. ejusdem libri, in operibus, quæ fide non diriguntur in Deum, agnoscit quidem vitium aliquod & peccatum, sed non iisdem operibus intrinsecum; operanti solum, eoquod ultimi finis non teneat ordinem, inhærens: *Verba Apostoli*, inquit, Omne, quod non est ex fide, peccatum est, *generaliter, & ut plurimum intelligenda esse de vera Christi Fide, quæ in rectum, ac verum ultimum finem æternæ incommutabilis vitæ, quæ Deus est, opera nostra dirigit. Quapropter infidelis deliberate agens, & in talem finem, prout debet, non referens peccat.* Quæ verba priusquam Bajanismi damnentur, operæ pretium est perlegere Augustinum lib. 4. contra Julianum cap. 3. num. 24. atque ea, quæ præmisimus cap. 1. hujus dissert. §. 4.

Bellelli ibid. pag. 408. & Aug lib 4. contra Jul. cap. 3. tom. 10. pag. 597.

Enimvero Theologus præstantissimus proximo cap. 34. perspicue declarat officia moralium virtutum, quæ non sunt ex fide, in se bona esse, non mala, & inordinatam voluntatem, cujus causâ reus est qui operatur, vitium esse operantis, non operis: *Si gentilis* (en ejus verba)

3. Tertiò.

qui

Bellelli ibid. pag 411. & Aug. tom. 10. pag. 600.

qui ex fide non vivit, nudum operuerit, periclitantem liberaverit, ægri vulnera foverit, divitias honestæ amicitiæ impenderit, ad testimonium falsum nec tormentis poterit impelli, bona quidem facit; at non bene, sed male facit, quia non bona, sed mala efficit voluntate. Non igitur propter officium, sed propter actualem inordinatam voluntatem, arbor mala est. Nec aliter Augustinus prælaudato cap. 3. num. 30.

4. Quartò. Similiter paulo infra: *Quæ vero ex officio esse videntur bona, at non ex intentione fidei bonæ procedunt, ut Julianus censebat, ultro ea sine Salvatoris adjutorio per naturæ vires fieri posse Augustinus fatebatur: sunt enim illa* bona officia, *bona quidem, sed apud homines, qui civilia opera intuentur ac probant; sed sine inspecto sunt mala: bona quidem sunt, sed male facta apud Deum.* Atque ita Augustinus num. 33.

Bellelli pag. 414. Augustinus p. 602. Verumtamen malam voluntatem, & debitæ intentionis omissionem, cum non sit causa bonorum illorum operum, quæ in infidelibus *bona sunt ex officio*, ac non sunt bona *defectu ordinationis in finem ultimum*, non corrumpere officia diserte, & perspicue docet Fulgentius Bellelli eodem lib. v. cap. 12. ubi ait, *non inquinari opus ex malitia causæ, nisi ex illa procedat*, laudans Cardinalem Bellarminum id asserentem * de Justif. lib. 5. cap. 9. & se explicans exemplo eleemosynæ, quæ bona est, etiamsi fiat ab impudico, modo *non impudicitiæ, sed misericordiæ causa fiat:* quod nos fusius explicavimus cap. 1. §. 6. num. 13.

5. Quintò.

Bellelli eod. tom 1. de modo Repar. pag. 38.
** Potius de Grat & lib. arbitrio cap. 9.*

§. V.

Bajo Pater Bellelli adversatur in sententia de operibus deliberatis in Deum referendis.

SUMMARIUM.

1. Et seqq. errori Bajano circa relationem omnium operum in Deo non adhæret Bellelli.

Error Baji circa relationem omnium operum in Deum.

POstremo Bajus circa verba Apostoli 1. ad Corinth. 10. *Sive ergo manducatis, &c.* enormiter lapsus est, affirmans omnia illa opera, quæ in Deum non referuntur per *charitatem*, & amorem benevolentiæ, esse peccata, *& à culpabili cupiditate* corrumpi.

1. Huic errori Bellellius adversatur primò.

At Augustinianus Theologus, ut demonstravi in fine 2. capitis, propugnavit tantummodo præceptum referendi omnia opera deliberata in Dei gloriam *relatione virtuali*, cujus omissio non facit, ut eadem opera à noxia *cupiditate* proficiscantur, vel ut *intrinsecus* mala sint; prout constat ex paragraphis præcedentibus, & luculentius ex dissert. 1. cap. 3. §. 2. & 5. ubi plura percelebris viri attuli testimonia, quorum unum est illud in 45. Quesnellii propositionem: *Inde autem nullo conficitur jure, quod prava cupiditas, charitate absente auxiliatrice, omnes hominis actiones corrumpat, quoniam deficiente victrici gratia, potest cum effectu bene aliqualiter operari, &c.*

In Propos. Quesn. pag. 139.

2. Secundò. Porro quod etiam ad opera *undequaque bona* sufficiat virtualis in Deum relatio, scribit pius Auctor frequentissime de modo Reparat. lib. v. ubi in cætera hæc habet: *Si præceptum actualis dilectionis non urgeat, uti certissimum est non semper urgere; si bonum & pium est quod fit, & pia insuper fiat voluntate, virtualiter & implicite in Deum refertur, virtute præterita intentionis bonæ, perinde ac si dilectio actualis adesset.*

De modo R. p. 1 pag. 34.

3. Tertiò. Relatione etiam virtuali, quæ sit ex *charitate*, sive amore benevolentiæ, ab operante prætermissa non vitiari *intrinsece*, neque à *cupiditate* corrumpi officia moralium virtutum, sed tantum non esse bona *undequaque*, satis constat ex verbis repetitis num. 1. ex aliis permultis primæ dissertationis, necnon ex nuper productis hoc ipso in capite §. 2. & 4.

4. Quartò. Virtutes quoque supernaturales, & actus bonos ac perutiles fidei, timoris ac spei, etiam absque *explicita charitate*, per quam in Deum referantur, non uno in loco illustris Theologus commendavit: ac de Fide inquit in propositionem Quesnellianam 51. *Operatur fides per spem, dum nos in consequendæ justificationis per Christi mortem fiduciam erigit; operatur per timorem, quia fide sempiternorum præcedente, divinæ justitiæ timore concutimur; operatur per oratio-*

In propos. 51. Quesnel. pag. 167.

nem, quia fides impetrat quod lex imperat; operatur per charitatem, quia Christum Salvatorem diligimus, quem credimus omnis esse justitiæ fontem; operatur denique per semet ipsam, quia mysteriis à Deo nobis revelatis præbet assensum. Vide etiam in prop. 52. pag. 173. & in prop. 54. pag. 185.

5. Quinto. *Lib. v. cap. 2. pag. 310.* De timore item inquit de modo Reparationis, etiam servilem *secundum substantiam bonum esse*, productis verbis S. Thomæ 2. 2. qu. 19. artic. 4. ad. 3. Repetit inordinationem, qua magis timetur pœna, quam culpa, *timentis malum esse, non timoris.* Amplectitur, laudatque sententiam Cardinalis Bellarmini lib. 2. *Ibid. cap. 4. pag. 315. cap. 5. pag. 317. cap. 6. p. 321.* de Pœnit. cap. 18. scribentis: *Qui serviliter timet malus est, quia pluris facit pœnam, quam culpam, sed timor ipse non est malus.* Addit de illo, qui cum timore gehennæ conjungit voluntatem peccandi: *Hoc autem modo qui timet, non timoris vitio, sed suo, legis honestatem, justumque ordinem minime diligit:* & in *In propos. 61. Quesn. p. 213* propositionem 61. Quesnellii, *Aliud est,* inquit, *gehennæ timorem, quantum est ex sese, fugam interni mali non incutere; aliud vero quod suo timens vitio timorem effectu vacuum reddat, intimoque ad peccatum retento affectu, solam manum cohibeat. Primum falsum est, quia timor gehennæ, quantum sua in re est, suo nempe inspecto officio, & substantia, id omne fugiendum dictat, quod gehennæ pœnam meretur. Secundum interdum accidit: at tunc non vitium timoris est, sed timentis.* Vide diss. 1. cap. 3. §. 5. alia verba, quæ timorem à benevola charitate sejunctum, bonum, utilem, atque supernaturalem esse declarant.

6. Sextò. Item de Spe amori tantum concupiscentiæ conjuncta scribit Theologus Orthodoxus de modo Reparat. lib. v. cap. *De modo Rep. p. 1. pag. 421.* 36. *Sperat autem, qui ex intentione æternæ mercedis obtinendæ malum fugit, & bonum facit: ergo intentio ejus recta est.* Et rursus: *Neque enim qui sperat æternam gloriam, sperando peccat.* Atque in propositionem Quesnellianam 57. *In propos. 57. Quesn. p. 193.* *Spes ad effectum consecutionis præmii sine charitate minime quidem est profutura; sed tamen est vera spes, & ad amissam charitatem recuperandam congrua impetratione peccatorem disponit, ex Trid. sess. 6. cap. 6.*

7. Septimò. Demum de virtutibus universim scribit Augustinianus Theologus in propositionem Quesnellianam 53. *Cum homo credit, sperat, timet, se humiliat, peccata detestatur, & plorat, vel simile quid Christianæ agit virtutis, actiones quidem Christianas facit, non tantum quia à charitate in Deum & Christum cunctæ ordinantur; sed etiam quia à sua quælibet Christiana procedit virtute.* Charitas enim major dicta est esse, non sola. *Si ergo non sola Christianorum virtus dicta est; non ergo sola actiones Christianas facit.* Satis, ut arbitror, manifestum est, à Fulgentio Bellelli absque charitate, qua referantur in Deum, commendari, gratiæ adscribi, & non inter peccata, & inter noxiæ cupiditatis effectus recenseri actus fidei, timoris, spei, cæterarumque virtutum. Subjicienda est igitur. *In propos. Quesn. 53. p. 177.*

CONCLUSIO.

In Scriptis Fulgentii Bellelli errores omnes Baji, de quibus superius instituta est disputatio, non asseruntur aut comprobantur, sed perspicue evidenterque damnantur, refelluntur, ac profligantur. *In libris Bellelii errores Baji damnantur.*

DEMONSTRATUR.

Recensiti Bajani errores in eo siti sunt, quod Michael Bajus rationalibus creaturis in prima earum conditione spectatis collatam denegans gratiam adoptionis, justitiamque, per quam ad beatitudinem capessendam pervenirent, constituens in solo ordine naturali, atque dona supernaturalia è medio tollens, consequenter dixerit Deum esse *finem naturalem*, ad quem naturali amore, ac viribus propriis possent ipsæ creaturæ rationales pertingere, ideoque rem esse prorsus eandem, quod Deus sit auctor naturæ rationalis, & quod sit gratiarum largitor; quod amore *naturali* Deus super omnia diligatur, & quod habeatur charitas, & gratia adoptionis perducens ad regnum; absque tali autem charitate regnet sola cupiditas, quæ omnem amorem, omnemque humanam actionem corrumpat. Hinc vero eo usque progressus est, ut omnia, & singula opera infidelium, qui illa *charitate*, & fide, quæ per dilectionem operatur, sunt destituti, oriri à *cupiditate*, atque hinc *intrinsecus* vitiari, & consequenter vera esse peccata existimaverit: libero arbitrio eadem gratia, eademque *charitate* exspoliato, serviendi tantummodo noxiæ illi, omniaque opera corrumpenti *cupiditati* vim potestatemque tribuerit; omnesque actiones, quæ ab ipsa *charitate* non oriuntur, neque in Deum ordinantur, pravæ *cupiditatis* effectus, mala, vitia, peccata enormiter appellaverit. Hæc propositio *Assertum demonstratur.*

tio quoad omnes partes constat ex primo capite hujus tertiæ dissertationis.

In Scriptis autem Augustiniani Theologi luculentissime proprietates naturæ à donis supernaturalibus distinguuntur; Deus *naturæ auctor*, quoad connotata, & ea distinctione, quam in ipso Deo Schola nostra propugnat, secernitur à Deo *auctore gratiarum:* amor, *quo pervenitur ad Deum*, adscribitur gratiæ; & nullibi damnatur, nullibi *cupiditati* attribuitur amor Creatoris, qui non sit propter se, & super omnia; ac etiam sine tali amore agnoscuntur opera bona complura, quæ à *cupiditate* nequaquam gignuntur. Negatur præterea in iisdem Scriptis *infideles peccare in omnibus operibus:* negatur liberum arbitrium non posse recte agere, & se ad justificationem disponere *absque gratia sanctificante:* negatur servire in omnibus operibus *dominanti cupiditati:* negatur omnia, quæ fiunt *absque gratia præveniente*, licet sterilia sint & ad salutem non conducant, à *cupiditate* vitiari, atque inter peccata esse connumeranda: negatur denique opera illa, quæ non referuntur in Deum *virtualiter*, fieri ex *culpabili cupiditate*, atque ab ista corrumpi. Hæc propositio quoad singulas partes in hoc tertio capite est evidens, & perspicua.

Luculentissime itaque in Scriptis Fulgentii Bellelli omnes errores Baji, de quibus instituimus disputationem, vitantur, damnantur, & refutantur.

§. VI.

Anonymi adversus præclarum Theologum Fulgentium Bellelli objectiones reliquæ colliguntur, atque exsufflantur.

SUMMARIUM.

1. Objectio prima editur.
2. Nullius ingenii est objectio 2da cum suis confirmationibus.
3. Retunduntur alii assultus Anonymi.
4. Et seqq. quæ objiciuntur contra fidem, spem, & timorem, nullius momenti sunt.

Objectiones reliquæ Anonymi adversus Bellellium.

NIl prorsus reliquum est in toto illo modesti, sapientis, ac temperati Auctoris, qui larvatum *Bajanissimum Revivíscentem* in lucem edens proprio nomine penitus occultato delitescere studuit, castigatissimo, cedroque dignissimo Opusculo, quod hac, & præcedentibus dissertationibus elisum non sit, fractum, ac dissolutum. Quoniam tamen nonnulli ex iis, qui Litterati videri volunt, cum vix Theologicum curriculum compendiariis unius Scholæ exscriptis rudimentis peregerint, de quæstionibus difficillimis, nec forte perceptis, audent sententiam proferre: aut à natura ingenioque ita comparati sunt, ut illos doctiores, & veraciores existiment, qui dicteriis aliorum famam proscindunt, & venenatissimo utuntur stylo; ideo ad istorum os obtundendum, quisquilias cæteras, & argutiunculas adversarii, consueta methodo servata, proponam ac refutabo.

Bajan. Rediv. pag. 232. 1. Objectio prima.

Ergo Anonymus contendit à Fulgentio Bellelli propugnari doctrinam Baji in propositionibus 34. & 36. enuntiatam, quoniam Augustinensis Theologus *nullum medium admittit inter cupiditatem & amorem Dei supernaturalem:* & quoniam lib. 3. de statu creat. rat. inquit propositiones illas fuisse proscriptas *ob liberam privati Doctoris in alienas sententias criminando acerbitatem.* Hinc infert accusator, non alia ratione illum *violatæ Pianæ constitutionis crimen à se propulsare*, quam asserendo propositiones illas damnatas non esse *quantum ad doctrinam auctoris in iis contentam, sed solummodo ratione durioris styli, quo arguitur in eis sententia contradictoria.*

Verum constat ex dictis, quam hæc objectio inepta sit, atque inanis; namque ab Augustiniano Theologo actiones complures admitti, quæ neque à cupiditate, neque à charitate derivant, demonstratum est cap. 2. primæ dissertationis, & confirmatur iis omnibus testimoniis, quæ hoc eodem capite ex illius Voluminibus exscripsimus. Propositiones autem 34. & 36. Baji damnatas fuisse *ob nimis austeri, & severi judicii libertatem*, scripserat antea doctissimus Vasquez, de quo cap. 1. §. 2. ac mira res est, quod eadem responsio sit in uno verax assertio, in alio autem piaculum inexpiabile. Scio accusatorem repone-

Responsio.

re, quod etſi nonnulli Theologi affirment quasdam Baji propoſitiones fuiſſe proſcriptas *ſolum propter acerbitatem cenſuræ;* duæ tamen prænuntiatæ continent doctrinam, quæ traditur in damnata propoſitione 38. necnon in propoſitionibus aliis, quæ ſpectant ad ſtatum *puræ naturæ:* nec licitum fuiſſe F. Bellelli *Pianæ Conſtitutioni refragari* contra probabiliorem, ac tutiorem ſententiam illorum Theologorum, qui aſſerunt illas propoſitiones damnatas fuiſſe *quantum ad doctrinam.* Ac revera ſic proſcriptas omnes propoſitiones Bajanas adverſarius demonſtrat, eoquod in Bulla S. Pii omnes damnentur *in rigore, & proprio verborum ſenſu ab Auctoribus intento*, neque tantum damnentur tanquam *oppoſitæ charitati, & paci fidelium*, verum etiam tanquam *dignæ cenſura aliqua Theologica.* Cæterum & hæc nugæ ſunt, ac gerræ ejusdem omnino generis. Nam primo Vaſqueſius ſcribens propoſitiones aliquas fuiſſe proſcriptas, non quantum *ad materiam propoſitionum*, ſed quantum *ad ſeveri judicii libertatem*, ſingillatim & expreſſe pertractat de propoſitionibus 34. & 36. In Conſtitutione autem S. Pii damnatas quidem legimus omnes Baji propoſitiones, *reſpective* tanquam *hæreticas, erroneas, ſuſpectas, temerarias, ſcandaloſas, & in pias aures offenſionem immittentes:* at inquit idem Vaſquez in *Tom. 2. pag.* 1. 2. diſp. 190. cap. 18. num. 176. *Ex* 354. & 355. *qua damnatione non ſatis apparet qualis unicuique propoſitioni cenſura ſigillatim conveniat, nec prædictis propoſitionibus omnes illas notas, & cenſuras ſimul, ſed ſingulatim convenire, hoc eſt ſingulas ſingulis tribuendas eſſe, ex prædictis verbis aperte conſtat.* Similia, ut alibi diximus, Noriſius in Vindiciis tom. 1. pag. 322. Cum ergo in propoſitionibus 34. & 36. ſtyli acrimonia, judiciique acerbitas potiſſimum eniteant; quare affirmare non poſſumus cum Vaſqueſio illas non fuiſſe proſcriptas, *quantum attinet ad materiam propoſitionum?* Præterea accuſator ſpendidiſſime mentitur ſcribens Fulgentium Bellelli ſentire, quod propoſitiones prænuntiatæ non ſint proſcriptæ *quantum ad doctrinam auctoris;* proſcriptas enim ait propter privati Doctoris in criminando alienas ſententias acerbitatem: de ſenſu autem Baji eo loci nec *my*, nec *gry*. Imo cum ſententia Baji juxta Anonymum ea ſit, quæ continetur in prop. 38. & 27. Fulgentius Bellelli, qui recedit à doctrina Baji enuntiata in propoſ. 38. & 27. prout demonſtravi 1. & 2. diſſertatione, recedat quoque neceſſum eſt à Baji doctrina enuntiata in propoſitionibus 34. & 36. Poſtremo cum doctrina Baji, quæ continetur in propoſitione 38. ſit falſiſſima in quocunque hominem ſtatu; ſi ſenſus Baji damnatus in propoſitionibus 34. & 36. foret, quod *per ſolas vires naturæ* non poſſit Deus tanquam auctor naturæ diligi ſuper omnia, ita ut qui docent non poſſe Deum tanquam auctorem naturæ diligi ſuper omnia per *ſolas naturæ vires*, conſequenter defenderent doctrinam damnatam in 38. articulo Baji: ſi, inquam, id eſſet, ſequeretur ſenſum damnatum illarum propoſitionum defendi ab omnibus Thomiſtis, ab Eſtio, à Bellarmino, aliisque propugnantibus Deum tanquam auctorem naturæ in hoc ſtatu infirmitatis diligi non poſſe ſuper omnia *per ſolas vires naturæ*, atque ab iisdem Theologis, de quibus cap. 1. §. 1. propugnari doctrinam damnatam in Baji articulo 38. Luſit itaque operam, dum ex commentitio Bajano ſenſu, & ratiocinationibus ineptiſſimis ac frigidiſſimis Anonymus in præſtantiſſimum virum inſiliit, eique objecit damnationem 34. & 36. propoſitionis.

Nec melioris ingenii exhibuit ſpecimen opponens Fulgentio Bellelli errorem, doctrinamque Bajani articuli 25. quamquam verboſior fuerit, & in garriendo, probrisque urgendis concitatior. Ad hæc autem capita revocantur, quæ recoquit ac repaſtinat. Reprehendit primum eximium Theologum, quod dixerit Bajum enormiter peccatis annumeraſſe *indeliberatas infidelium actiones; quæ cum non ſint actus humani, dici non poſſunt opera infidelium;* ſed huic priori cavillulo ſatis ſuperque reſponſum fuit diſſert. 1. cap. 1. §. 7. num. 4. & 5. & hac ipſa diſſert. 3. cap. item primo §. 7. n. 3. ubi etiam oſtendimus eandem reſponſionem fuiſſe adhibitam à P. Macedo, & à Cardinali Noriſio, demonſtrantes ulterius quomodo juxta Bajum opera quoque indeliberata ſint *actus humani;* quamquam in alia propoſitione 25. *Omnia opera infidelium ſunt peccata*, non opera duntaxat *deliberata*, ſed *omnia* ac ſingula peccatis accenſeantur. Atque hinc magis magisque ſe prodit imperitia adverſarii, qui ait Fulgentium Bellelli *craſſe*, ac *ſupine* erraſſe, dum reſponſionem illam adhibuit, atque id *de induſtria* ab eo factum, *ut ſcilicet deliberata infidelium opera omnia vera eſſe peccata, ut Bajus docuit, & ipſe ſi poſſet, impune doceret*, quando ut oſtendimus, P. Bellelli in infidelibus opera quoque *deliberata* agnovit, quæ peccata non ſunt, ſed vel bona undique, & ſecundum omnem rationem,

Bajan. Rediv. pag. 238. 2. Objectio ſecunda & reſponſio.

tionem, si fiant auxilio gratiæ prævenientis; vel bona tantum *ex officio*, & *fine proximo*, si fiant absque gratia actuali.

Confirmatio & responsio.

Hoc idem confirmatur ex verbis eruditi Theologi, quibus multum *fraudis* inesse inquit adversarius. Verba illa hæc sunt: *Siquidem dum piis infideles operibus ad veram fidem suscipiendam, sive orando, sive eleemosynas largiendo, sive pœnitendo, sive consimilibus se præparant, non eos peccare, sed bene operari fides rectissima docet*, de modo Rep. lib. v. cap. 21. At appello legentium oculos. Annon his verbis Fulgentius Bellelli admittit in infidelibus bona opera *deliberata*, & etiam ad fidem disponentia, facta tamen cum prævenientis gratiæ adjutorio, quæ est altera responsio Norisii, & P. Macedi, ut ex cap. 1. §. 2. evidentissime constat? At inquit adversarius: *Fraus hic latitat*; quoniam *F. Bellelli* eo loci *docet ea tantum opera infidelium à peccato esse immunia, quibus adulti disponuntur ad fidem.* Respondeo juxta Theologum nostrum commemorata opera esse immunia à peccato, & *ad fidem suscipiendam* disponere, ideoque esse bona secundum omnem rationem, supernaturalia, & ad salutem spectantia; sed etiam absque gratia, absque ulla fide dari in infidelibus opera quædam bona *quoad substantiam*, sive *ex officio*, quæ licet non sint bona, *spectata circumstantia ultimi finis*, non tamen sunt peccata, neque in sui productione fœtus cupiditatis: atque id etiam constat ex §. 2. 3. 4. & 5. hujus capitis.

Confirmat secundò

Inquit Anonymus: At *dolosa*, & *futilis* est adjectio illius particulæ *ex officio*, quam quam propositioni 25. *vellet addi F. Bellelli*, cum aliena sit à mente Baji, *qui opera infidelium ex officio bona esse fatetur.* Verum & hic scrupulus evulsus & eradicatus est præcedenti capite §. 6. num. 2. ubi diximus juxta Bajum opera moralium virtutum dici bona *ex officio*, sed corrupta *ex cupiditate:* hoc autem negat P. Bellelli lib. v. de modo Reparat. cap. 12. pag. 338. & in propositionem Quesnellianam 45. pag. 139. Quod vero virtutes, quæ Deo virtutum non serviunt, sint *ex officio* quidem bonæ, sed recto fine destitutæ, non futilis nec dolosa assertio est, sed doctrina Augustini lib. IV. contra Julianum cap. 3. propugnata à Norisio in *Vindiciis* cap. 3. §. 4. ab omnibus Augustinensibus, atque à viris aliis doctissimis tradita, ut primo capite demonstravi: & consequenter dolosa potius dicenda est, & futilis cantilena, quam adinstar ranunculi adversarius repetit quam frequenter.

Confirmat tertiò

Addit Anonymus: F. Bellelli *de modo Reparat.* lib. v. cap. 20. scribit, *Gentiles philosophos, qui gratia fidei penitus destituti fuerunt, non habuisse nisi officia bona, sed juxta præceptum veræ sapientiæ, seu rectæ rationis in debitum finem non ordinata, quin potius vitio philautiæ, aut superbiæ corrupta. Quid, quæso, istud est? Nonne in verbis ludit F. Bellelli? Veras infidelium virtutes reprobat, quas S. Thomas 2. 2. qu. 23. art. 7. docet esse veras virtutes, non quidem veras simpliciter, sed tamen veras. Deinde quomodo virtutum officia dici non poterunt vitia, si sint vitio philautiæ, atque superbiæ corrupta?*

Respondetur ad singula.

Optume, bellissume! Torsat, corruscat, & miscet omnem Græciam, Verumtamen verba P. Bellelli lib. v. cap. 29. pag. 394. non aliud sonant, quam hæc Augustini lib. IV. contra Julianum cap. 3. num. 21. *Quidquid autem boni fit ab homine, & non propter hoc fit, propter quod fieri debere vera sapientia præcipit, etsi officio videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est.* S. Patris Augustini mentem fuisse, quod in infidelibus non fuerint veræ virtutes, *qui eadem humanæ laudi ac gloriæ subjiciebant,* Noris tom. I. pag. 934. *qua ratione in vitia vertebantur, utpote quæ superbiæ inservirent*, testatur, demonstratque Norisius in *Vindiciis* cap. 3. §. 4. Idem doctissimus Cardinalis eodem capite scribit: *Etenim cum adeo* ibid p. 938. *facilis, imo cum irreparabilis sit casus ab actu virtutis in philautiam, divinæ gratiæ fuit, quoties infideles nulla ex opere bono superbia intumuere.* Quid ergo istud est? Luditne verbis Augustinus? Luditne verbis Norisius? Quomodo est opus bonum, *quod non recto fine peccatum est?* Quomodo est opus bonum, *quod inservit superbiæ?* Dici tamen nequit Norisium esse discipulum Baji, quoniam ibidem à Bajanismo se purgat, demonstratque eandem doctrinam diserte tradi à Ripalda inter Jesuitas celeberrimo, qui disput. 20. sess. 6. num. 25. ait: *Recte dicitur voluntatem in hoc ordine providentiæ destitutam auxilio gratiæ, suisque viribus relictam, solum posse superbiam & peccatum.* In *Parallelo* quoque demonstrat Tom. I. pag. eandem esse sententiam Patris Macedi in 1343. *Collationibus*, & in *Cortina.* Quid ergo, hi etiam Bajanistæ? Neque hi, neque Norisius, neque P. Bellelli. Ac responsio ex dictis apertissima est. Enimvero non sequitur ex verbis, quæ Anonymus objicit, vitio philautiæ, & superbiæ corrumpi opera, quæ fiunt ab infidelibus cum gratiæ divinæ adjutorio: imo non sequitur,

ſequitur, quod omnia infidelium opera facta absque gratia *in ſui productione* ſint peccata, & quod à noxia cupiditate oriantur; ſed ſequitur duntaxat, operantem, niſi gratiâ adjuvetur, amare opus ſuum, & in ſe gloriari, atque ita in ejus animo jactantiam ac ſuperbiam erumpere; ita ut jactantia ipſa ac ſuperbia non ſit cauſa & finis ejusdem operis, ſed vitium aliquod conſequens ex malitia operantis, qui opus illud in debitum finem non refert. Atque hæc eſt expreſſa ſententia Noriſii, ac noſtra non ſemel expoſita, atque explanata. S. vero Thomas citata quæſt. 23. art. 7. docet *veram virtutem ſimpliciter eſſe illam, quæ ordinatur ad principale bonum hominis, ſicut etiam Philoſophus in 8. Ethic. dicit, quod virtus eſt diſpoſitio perfecti ad optimum: & ſic nulla vera virtus poteſt eſſe ſine charitate.* Ibidem ſine charitate agnoſcit veras virtutes, *ſi accipiatur virtus ſecundum quod eſt in ordine ad aliquem finem particularem, puta conſervationem civitatis, vel aliquid hujusmodi.* Hoc idem eſt, quod nos dicimus, hoc idem prorſus: virtutes absque charitate, *ſi comparentur ad objectum & finem proximum*, bonæ ſunt, veræ virtutes ſunt; *ſi comparentur ad finem hominis ultimum*, bonæ non ſunt, veræ virtutes non ſunt.

S. Thomas tom. 11. p. 2. pag. 55.

Aſſurgit, aſt retunditur.

Præterea accuſator leviora quædam alia (ſi tamen dictis levius aliquid ac futilius poteſt excogitari) ad evincendum in Fulgentio Bellelli errorem Baji circa infidelium opera, recoquit: quæ cum ſupra ſingillatim ſint refutata, ſat eſt illa legentium oculis ſubjicere. Ait ergo à ſodali noſtro lib. v. cap. 33. exponi ſententiam Apoſtoli, *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, de vera Chriſti fide, quæ in rectum, & verum ultimum finem opera noſtra dirigat. At demonſtravi cap. 1. §. 4. illam expoſitionem eſſe Auguſtini, Proſperi, Fulgentii, Leonis Magni, Remigii, atque ab omni errore vindicatam fuiſſe cap. 4. Vindic. §. 5. à Cardinali Noriſio. Adde eo loci Patrem Bellelli eadem ſcribere, quæ S. Pater Auguſtinus libro IV. contra Julianum cap. 3. num. 24. & ulterius fateri poſſe in verbis Apoſtoli *accipi fidem pro conſcientia.* Rurſus objicit adverſarius, ab eximio Theologo eodem lib. v. cap. 34. ſcribi: *Nudum operiri, officio per ſe inſpecto, in quantum eſt nudum operire, bonum eſſe, ſed inſpecto fine in quantum non eſt ex fide, eſſe peccatum.* Verum verba his oppoſita, *Si gentilis nudum operuerit, nunquid quia non eſt ex fide, peccatum eſt?* ſunt Juliani; atque ad ea Auguſtinus reſpondet eodem cap. 3. num. 30. *Prorſus in quantum non eſt ex fide, peccatum eſt; non quia per ſe ipſum factum, quod eſt nudum operire, peccatum eſt; ſed de tali opere non in Domino gloriari, ſolus impius negat eſſe peccatum.* Pelagiani itaque ſunt, aut ſaltem impii, qui præcitata Theologi noſtri verba carpunt, & rodunt. Ad hæc adverſarius opponit, *Fratrem Bellelli* eodem libro cap. 32. ſcribere, quod voluntas *in praxi*, & *in individuo* non poſſit eſſe media & indifferens, ac proinde ſi careat omni gratiæ adjutorio, labatur in philautiam, & incidat in pravum, atque inordinatum amorem; & cap. 35. aſſerere virtutes infidelium, in quibus deficiente fide *ex Jeſu Chriſti auxilio*, deeſt quoque amor Dei, quo pervenitur ad Deum, *non eſſe veras virtutes*, quæ ſingula ſunt Bajani ſyſtematis capita; ideoque manifeſtum eſt, in *Fratre Bellelli reviviſcere Bajaniſmum.* Hæc adverſarius; quæ utrum manifeſte demonſtrent Patris Bellelli Bajaniſmum, an manifeſte evincant conviciatoris ineptiſſimam loquacitatem, arbitror rem eſſe perſpicuam. Dixi enim, & ſæpe dixi, & dico iterum, vitium quod *in praxi*, atque *in individuo* reperitur in ſingulis operibus moralium virtutum, quæ fiunt absque gratia, & non referuntur in Deum, non eſſe iisdem operibus *intrinſecum*, quaſi à cupiditate derivent, & ab ea corrumpantur; ſed eſſe vitium *operantis*, qui eadem opera non referens ad finem ultimum, facit bonum *non bene:* ac dixi, & ſæpe dixi, ac dico iterum, virtutes hujuſce generis eſſe *veras virtutes* ſi comparentur ad finem proximum, non eſſe *veras virtutes* ſi comparentur ad ultimum finem; atque hanc eſſe ſententiam Patris Bellelli demonſtravi ſupra §. 4. & 5. Adde ea, quæ illuſtris Theologus habet cap. 32. ac 35. nuper laudatis, & quæ adverſarius damnat Bajaniſmi, eſſe eadem omnino verba Auguſtini lib. 4. contra Julianum cap. 3. num. 33. Obſecro humanitatem lectoris, ut utrumque legat; pudet enim me, diutius hæc blateramina, & hirundinum muſea geminare, atque cum homine, qui cicada vocalior, & cornice loquacior eſt, cornicari.

Bellelli de modo Rep. tom. 1. p 408. Aug. tom. 10. pag. 597.

Bellelli tom. 1. cit. pag. 402. & 416. Aug. tom. 10. pag. 602.

Tandem adverſarius in eodem argumento perſiſtens ſubjicit *analyſim* capitis tertii lib. IV. contra Julianum, præmittens, *fruſtra Fratrem Bellelli ad Auguſtini auctoritatem confugere, de quo etiam Bajus gloriabatur, & ex eodem fonte Jan-*

Bellelli tom. 1. pag. 411. Aug. tom 10. pag. 600.

Bajan. Redit. pag. 247

Inſtantia ſolvitur.

Jansenius totum suum hausisse systema venditabat. Hujus synopsis scopus est demonstrare, quod Augustinus cum Juliano disputans egerit de virtutibus, *quibus recte vivimus, & quibus meremur vitam æternam.* Sed in ea synopsi exornanda oleum operamque perdidit, nostramque controversiam minime attigit. Quod enim Augustinus cum Juliano disputaverit de virtutibus, quibus recte vivimus, & quæ pertinent ad pietatem veramque justitiam, verissimum est, idemque traditur à Fulgentio Bellelli luculentissimis testimoniis, quorum nonnulla produxi supra §. 3. sed controversia nostra hæc est, an virtutes, quæ Deo non serviunt, quæ *steriles* sunt, quæ non referuntur in Deum, quæ ad salutem non pertinent, sint *veræ virtutes;* an recto fine destitutæ, & spectata circumstantia finis ultimi sint vitia virtutibus simillima. Hoc nos contendimus: hoc Augustinus docuit scribens eodem cap. 3. num. 22. *Fieri non potest, ut steriliter boni simus: sed boni non sumus, quidquid steriliter sumus. Nullo modo homines sunt steriliter boni: sed qui boni non sunt, possunt esse alii minus, alii magis mali:* hoc Norisius in Vindiciis à Bajani erroris labe immune esse demonstravit: hoc nos in libris antehac editis, & cap. 1. §. 6. hujus dissertationis tradidimus: hoc Fulgentius Bellelli in Augustiniana *Analysi*, quæ illâ, quam per saltum adversarius conscripsit, doctior & accuratior est, lib. v. de modo Reparat. à pagina 395. usque ad pag. 416. diligentissime præstitit. Oportebat ergo, ut adversarius priusquam nos provocaret, melius Augustinianam, nostramque sententiam percipere studuisset. Si hanc nondum est assecutus, eam exponam verbis Joannis Martinez de Ripalda lib. 1. de Ente supernaturali disput. 20. sect. 6. num. 27. *Disputabant* (inquit) *Patres Ecclesiæ*, quorum certissime Augustinus dux fuit, *adversus Pelagianos & Semipelagianos, qui actus naturales viribus solius naturæ elicitos tanti faciebant, ut eos in vitam æternam consequendam, & initiandam salutem conferentes profitebantur. Ergo inermiter dimicâssent contra illos, si de subjecto disputationis Pelagianorum & Massilienſium non affirmarent, aut negarent aliquid eis contradicens. Ergo cum subjectum disputationis Pelagianorum & Massilienſium essent actus naturales solius arbitrii viribus eliciti; putandum est Ecclesiæ Patres negantes ante illos actus existere naturam destitutam gratia, & affirmantes ante gratiam solum existere peccatum, de illis quidem actibus, ac universim de omnibus moraliter bonis affirmâsse, & negâsse contradicentia adversariis, quos oppugnabant. Ergo credendum non est, omnino præteriisse eos actus? atque adeo asserentes solum peccatum præcedere auxilium gratiæ, non excludere præcedentes omnes actus virtutum moralium. Alias nulla esset argumentatio Patrum, cum possent adversarii opponere, præter peccatum antecedens gratiam, præcedentes esse virtutum moralium actus, quos semper salutares fieri supponebant. Igitur cum Ecclesiæ Patres hanc suppositionem indemnem reliquerint, imo potius veram illam ponentes, contra hostes gratiæ solum contenderint ante gratiam nihil boni nobis inesse, persuadendum nobis est, semper credidisse ante hos actus præveniri arbitrium auxilio gratiæ, solosque naturæ conatus in peccatum Dei auxilio destitui.* Hæc sententia, cui subscribit Ripalda, & quæ nullum opus veræ virtutis, undique laudabilis, agnoscit absque gratia præveniente, est sententia illa eadem, quam Fulgentius Bellelli docet ab Augustino contra Julianum disputante fuisse traditam, & quam negamus cohærentiam habere cum Bajanis erroribus. De auctoritate autem Augustini jure meritoque gloriamur; nec illam Bajus, Jansenius, & Novatores alii duntaxat, sed etiam Pontifices Maximi, Concilia, Patres, universi Theologi summis laudibus prosequuntur; cum hoc tamen discrimine, quod Novatores illâ abutuntur ad patrocinium erroris, eâque abutentes contemnunt definitiones Ecclesiæ: nos contra eâ utimur ad veritatis præsidium, atque ad Ecclesiæ definitiones, quibus illam quoque subjicimus, defendendas ac propugnandas. Cedit vero in majorem Augustini laudem, ut alibi diximus, quod etiam hæretici ac Novatores illum plurimi faciant, solum in eum obmurmurantibus Pelagianis; quemadmodum cedit in divinarum scripturarum ampliorem gloriam, quod illis etiam heterodoxi conantur imperitis nefaria dogmata suadere. Quapropter, debita proportione servata, quod Augustinus ajebat de auctoritate divinorum librorum, repetimus cavendum esse adversario circa Augustini doctrinam. *Ne id, quod imperitis videtur absurdum, vituperare audeat, & pervicacibus concertationibus efficiatur indocilis.* Lib. 1. de serm. Domini in Monte cap. 3. num. 10.

Ripalda tom. 1. pag. 160.

Tom 5. p. 2. pag. 168.

Bajan. Rediv. pag. 261.

3. Expediuntur breviter dicta Anonymi.

Majori brevitate expediam quæ Anonymus profert, ut Fulgentio Bellelli impingat errorem propositionis Bajanæ 28. *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio,*

jutorio, nonnisi ad peccandum valet. Inquit enim Fulgentium nostrum errorem illius propositionis adstruere, primum *quia in ejus sententia nullum est medium inter cupiditatem & charitatem, & quæcunque fiunt absque gratiæ adjutorio, fiunt ex motivo cupiditatis.* Secundo quia lib. 3. de statu creat. rat. cap. 3. inquit, *Sine gratia Deus neque ut auctor naturæ diligi potest.* Tertio quia *Bajanæ propositioni sensum attribuit supposititium, illam exponens de gratia sanctificante.* Rursus quia etiam propositionem 38. Quesnellianam, *Peccator non est liber nisi ad malum, sine gratia Liberatoris,* eludit fictitium illi sensum affingens, id est propositionem illam restringens *vel ad gratiam habitualem, vel ad gratiam actualem efficacem,* quæ expositiones se mutuo evertunt, atque interimunt, cum gratia *sanctificans* non sit gratia *actualis.* Tandem, quia licet F. Bellelli in Propositionem Quesnellianam 38. §. 2. asserat, *quod liberum arbitrium facere possit aliquod bonum morale,* nihil autem possit *absque Mediatoris gratia,* eorum duntaxat, *quæ pertinent ad pietatem;* in his tamen verbis *latet sub angue venenum,* quia F. Bellelli nihil aliud vult, nisi *quod possint absque auxilio gratiæ fieri quædam opera ex officio & sine proximo moraliter bona, quæ tamen defectu ultimi finis sint peccaminosa,* ut inquit ibidem §. 1. *Quam vero ineptæ sint hujusmodi expositiones F. Bellelli nemo non videt.*

Argumenta & responsiones ulterius adducuntur.

Ad hæc omnia non semel responsum dedimus. Ad primum enim diximus Bajanum assertum 38. Fulgentio Bellelli inique imputari, quod & demonstravimus cap, 3. primæ dissertationis. Ad alterum dictum est hoc §. num. 1. Theologum nostrum lib. 3. de statu creat. rat. cap. 3. sermonem instituisse de amore Dei *super omnia,* eique in hac parte consentire Theologos præstantissimos, quos recensuimus cap. 1. Ad tertium repetimus sensum illum commentitium non esse; quoniam revera Bajum solam gratiam *sanctificantem* admisisse constat ex prima dissert. cap. 1. §. 2. & 3. ac præterea de gratia *sanctificante* articulum 28. acceperunt viri doctissimi Norisius, Macedo, Turrianus, Vasquesius, qui etiam testantur eandem propositionem, si de gratia *actuali* enuntietur, esse Augustini, ejusque discipulorum: quod itidem constat ex hac dissertatione cap. 1. §. 3. Ad quartum quod attinet, pariter demonstratum est dissert. 1. cap. 1. §. 4. etiam judicio centum Episcoporum Galliarum, à Quesnellio nullum aliud principium humanarum actionum constitutum fuisse, præter *charitatem habitualem,* & *cupiditatem habitualem.* Ad ultimum quoque ex cap. 3. dissertationis primæ, atque ex hoc ipso, in quo versamur, evidentissime apparet Fulgentium Bellelli, ubicunque *vitium* agnoscit in operibus, quæ non referuntur in finem ultimum, accipiendum esse *de vitio operantis,* non *operis:* asserere absque ambiguitate verborum, quod non semper opera in Dei gloriam virtualiter non ordinata corrumpantur *à cupiditate:* nec aliud affirmare, quam id, quod ab Augustino traditum ac verissimum esse censent Seripandus, Norisius, Bona, Macedo, Augustiniani universi, aliique, de quibus cap. 1. §. 4. & 5. necnon Ripalda, de quo paulo supra: ideoque mendacissime de scriptis Fulgentii Bellelli profertur pronunciatum illud, *Latet sub angue venenum,* quemadmodum veracissime de conviciatoribus divinum eloquium, *Venenum aspidum sub labiis eorum.* *Psalm. 139.*

Aggreditur deinde adversarius doctrinam P. Bellelli circa fidem, spem, ac timorem, eandemque esse ac Bajanam primum infert ex verbis Augustiniani Theologi lib. 1. de statu creat. rationalis cap. 14. *Quo fit, ut nec ipsa actualis fides, & spes, ipseque timor, qui justificationem præcedit, tanquam Spiritus Sancti donum, esse queant sine aliqua actuali dilectione & charitate, quæ omnia in debitum finem dirigat.* Deinde, inquit, ex principio Bajano nullum admittente medium inter *charitatem* atque *cupiditatem F. Bellelli* argute colligit, neque fidem, neque spem esse sine charitate, scribens ibidem: *A fide ipsa, unde nostra justitia sumit initium, charitas indivulsa semper est, quoniam fides per charitatem operatur;* eodemque lib. cap. 17. & lib. 3. cap. 4. apertissime repetit, timorem haberi non posse *absque fide & dilectione.* Præterea *de modo Reparat.* lib. 5. cap. 36. ait propositionem 12. damnatam ab Alexandro VIII. *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides,* intelligendam esse de iis, *qui charitate justificante destituti sunt,* demonstrans quam *desperata sit ejus causa, quæ ad tam ineptas confugere cogitur cavillationes.* Propositionem quoque 15. damnatam ab eodem summo Pontifice, *Attritio, quæ gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiæ Dei propter se, non est bonus motus, & supernaturalis,* ita eludit, ut attritio bona sit ac supernaturalis, *etiamsi perfecta, & casta dile-*

Bajan. Redit. pag. 272.

4. Aggreditur Bellellium ulterius.

dilectione remissiva peccati sit destituta, requirens tamen, ut eadem attritio bona & supernaturalis sit, ut sit *cum quibusdam inceptæ charitatis flammulis, aut seminibus.* Expressius *de modo Reparat.* lib. v. cap. 8. consentit Bajo, affirmans *in praxi, & in individuo supernaturalem gehennæ timorem*, qui certe rectus, ordinatusque est, *ab inchoato, & virtuali saltem amore justitiæ suboleſcere.* Hæc Anonymus ad paginam usque 275.

Anonymus tanquam inermis repellitur ex ipsis libris Bellelli.

Hæc omnia, quæ si P. Bellelli nil aliud assereret, viderentur aliquid habere momenti; si animadvertatur, quod fraudulenter tacetur, quid eximius Theologus *charitatis & dilectionis* nomine intelligat, nec quadrante digna sunt; commonstrantque Anonymi indolem *argutulam, promptulam, jacetulam.* Tria ergo ad memoriam revocanda sunt, alibi jam comprobata; quibus spectatis illæ *Bajanissimi* larvæ in nihilum occidunt, atque evanescunt. Primum est, Patrem Bellelli, dum ait *absque charitate*, & *dilectione* nullum dari actum virtutis, neque spem, neque timorem, neque fidem, nomine *charitatis ac dilectionis* intellexisse *bonam voluntatem, amorem justitiæ, piam animæ affectionem*, & *gratiam auxiliatricem*, quæ à S. Patre Augustino dicitur *inspiratio sanctæ dilectionis;* non vero intellexisse *charitatem explicitam, amorem benevolentiæ, ac dilectionem Dei super omnia;* sed expresse, perspicue, & apertissime, absque tali dilectione, & charitate proprie dicta, agnovisse actus fidei, spei, atque timoris, bonos, utiles, ac supernaturales, atque disponentes ad justificationem. Ita illustris Theologus scribit de modo Rep. lib. v. cap. 2. pag. 331. cap. 35. pag. 421. in propositionem 53. Quesnellii pag. 177. in propositionem 54. pag. 185. & in prop. 61. pag. 215. & 218. Secundo Patrem Bellelli ubicunque exigit *amorem benevolentiæ* ad fidem, & timorem, ut sint actus virtutum *undequaque recti & ordinati*, sermonem instituere de actibus virtutum, qui non tantum tales sint comparate *ad objectum ac finem proximum*, verum etiam comparate ad *finem ultimum;* atque accurate etiam animadvertisse, actus virtutum, qui *virtualiter* non referuntur in Dei gloriam, secundum *substantiam suam* bonos esse, neque *à cupiditate* corrumpi, etsi vitium aliquod sit in *operante*, qui non refert eosdem actus in debitum finem: quod vir spectabilis scripsit *de modo Rep.* lib. v. cap. 12. pag. 338. cap. 2. pag. 310. in prop. Quesnelli 51. pag. 167. in prop. 53. pag. 177. & in prop. 61. pag. 213. Tertio Theologus noster, ubi asserit fidem, spem, ac timorem, non esse absque amore benevolentiæ, loquitur de fide, spe, ac timore, quatenus *proxime* ad *justificationem disponunt;* quod *de fide* affirmat in propositionem 51. Quesnellii pag. 168. *de spe* in propositionem 57. pag. 193. ac *de timore* de modo Rep. lib. v. pag. 333. & in Epistola Apologetica pag. 36. Hæc tria, quæ animadvertenda dixi, à me demonstrata fuere diss. 1. cap. 3. §. 5. & §. 6. num. 1. necnon hoc eodem capite §. 5.

Itaque Fulgentius Bellelli lib. 1. *de statu creat. ration.* cap. 14. loquitur de fide, spe, ac timore, quorum supernaturales actus *undequaque sunt recti, atque in finem ultimum referuntur*, tametsi nec eo loci commemorat amorem benevolentiæ, sed tantummodo *aliquam actualem dilectionem*, seu gratiam prævenientem, quæ est *charitas* quidem *actualis*, sed late accepta, & quæ nec à fide, cæterisque virtutibus divulsa est. De charitate pariter late accepta loquitur. P. Bellelli in eodem Opere lib. 3. cap. 4. ubi cum Augustino gratiæ adjutorium appellat *amorem justitiæ, cordis ardorem, & dilectionem boni.* Agens autem lib. v. cap. 36. *de modo Rep.* de propositionibus damnatis ab Alex. VIII. diserte scribit: *Qui peccatum odit mere ob ejus turpitudinem & fœditatem, non peccat; sed ad peccati remissionem per illud odium, detestationemque disponitur.* Addit: *Neque ad quodlibet opus, ut sit bene factum, præsens actus expressæ dilectionis exigitur.* Subjicit: *Sperat autem, qui ex intentione æternæ mercedis obtinendæ malum fugit, & bonum facit; ergo ejus intentio recta est.* Prosequitur: *Dum peccator charitate justificante destitutus sperat, & ex motivo spei bonum facit, recte operatur, & Deo placet.* Scribit: *Timor servilis, qui à Deo præcipitur, & ex fide suppliciorum divinæ justitiæ exoritur, eoquod ad gratiam, & remissionem peccatorum utiliter viam præparet, supernaturalis omnino est.* Ait: *Non enim nisi bonus potest esse motus conceptus ex metu, quem Christus præcipit.* Affirmat attritionem, *quæ non ex dilectionis motivo, sed ex pœnarum metu descendit, esse donum Dei, & Spiritus Sancti moventis impulsum.* Monet, quod *illa Augustiniana acceptio dilectionis pro sancta delectatione auxiliatrice, quam plerique recentiores tuentur, generalior est, & quod quoscunque actus supernaturales transcendat, quamvis non sit dilectio illa expressa,*

Bellelli de statu creat. rat. pag. 62. & 360, 361. 362.

De modo Rep. pag. 420. 421. 424. 426. 427.

& inchoata, qua Deus diligitur, ut ſummum bonum, & quæ requiritur, ut dolor attritionis *in Sacramento ſufficienter diſponat.* Hæc omnia, quæ tam evidenter commonſtrant à Patre Bellelli ſummopere commendari fidem, ſpem, ac timorem, quanquam non procedant ab illa charitate, *qua Deus diligitur, ut ſummum Bonum*, habentur eodem cap. 36. ex quo adverſarius infert *deſperatam eſſe illius cauſam*, ad ineptas confugere *cavillationes*, atque in ejus doctrina non eſſe à peccato immunem *attritionem* illam, quæ non concipitur *ex motivo dilectionis Dei propter ſe.* Poteſtne adinveniri homo, qui ſplendidius mentiatur, qui litam felle & aceto acerbiori linguam habeat, qui nugacius emungat ſibi cerebrum? Omitto quæ ſcripſi diſſert. 1. cap. 3. §. 5. ubi hæc eadem objecta refutavi.

Bajan. Rediv. pag. 274.

Inſtat adhuc Adhæc adverſarius opponit: *F. Bellelli libro* v. *de modo Reparat. in quo diſcutiendæ quæſtioni de timore & amore Dei operam impendit, nonnulla vera cum falſis admiſcet, quæ ne confundantur permagni intereſt. Docet enim amorem mundanum, necnon timorem ſerviliter ſervilem eſſe malum*, non quidem *ſecundum ſubſtantiam*, ſed *ſecundum ſervilitatem*; in quo Catholici omnes conveniunt. At diſcrepat Theologus iſte ab Orthodoxis, quod *timorem ſervilem confundat cum timore initiali*, ac velit, *quod timor ille ſervilis, ut ſit ordinatus, oriatur ex amore juſtitiæ.* Orthodoxi *autem docent non peccare illum, qui ex ſolo timore ſervili*, non autem *ex amore juſtitiæ, abſtinet à peccato, modo non habeat ſimul conjunctam voluntatem peccandi, ſi peccare poteſt impune. Atque ita docet Sylvius in 2. 2. q. 19. art. 4. quem citato libro* v. *cap. 2. laudat F. Bellelli. At hic nullum agnoſcit timorem inculpatum niſi ſit initialis, & niſi adjunctum habeat aliquem Dei amorem, ſcilicet amorem juſtitiæ. Aperta ſunt illius verba:* „ *Timor*, inquit, *dividendu eſt in ſervilem, & filialem. Servilis autem iterum eſt partiendus in ſerviliter ſervilem, ſeu in quantum ſervilem, qui inordinatus ſemper eſt, qui & ſervilem initialem, qui ordinatus eſt, & de utroque participat. Servilis enim dicitur, quia pœnas reſpicit, & inchoate etiam filialis dicitur, quia initium delectationis habet, qua timens gratiæ excitantis dulcedine jam incipit amare juſtitiam.* „ *Igitur F. Bellelli ut ea, quæ fiunt ex motivo timoris, inculpate fiant, requirit amorem juſtitiæ, qui in ejus ſententia nihil eſt aliud, quam charitas. Accedit, quod errorem ſuum ſuadere nititur præcepto Apoſtoli, Omnia in gloriam Dei facite: de quo diſſerit eodem libro* v. *à cap. 12. ad 20. ubi veritatem, & mendacium ita confundit, ut vix prima fronte ſecerni poſſint. Sed ea articulo ſequenti ſe offerent diſcutienda.* Hæc adverſarius.

Refellitur & non ſatis bene advertiſſe oſtenditur.

Minime in hac objectione fabricanda accuſator perdidiſſet operam, ſi animadvertiſſet à nobis vitium operi inhærens à vitio operantis ſecerni, & admitti opera in ſe, & quoad *ſubſtantiam* attinet, bona ac perutilia, necnon ad gratiam diſponentia; quanquam operator, quia non amat, & charitatem non habet, ſit malus. Quæ cum in ſcriptis Auguſtinenſium adverſarius, ſcholarum aliarum principiis aſſuetus, debita diligentia non advertiſſet, factum eſt, ut ipſe verax ſimul & mendax in Operibus viri doctiſſimi veritatem mendacio conjunctam eſſe putaret. Cæterum æquivocationes ejus, unde ruit in judicium præceps atque præpoſterum, ſtudui ego non uno in loco detexere, præſertim diſſert. 1. cap. 1. & 2. §. 6. num. 4. atque in hac tertia cap. 1. §. 6. num. 15. & §. 7. num. 4. Nunc vero, ut quisque veritatem percipiat, addo in eodem libro v. Theologum noſtrum commendare plurimum, ac ſupernaturalem appellare timorem illum *ſervilem*, qui exoritur ex metu gehennæ, & nondum per inchoatum amorem benevolentiæ accedit ad *initialem.* Ac primum perſpicua ſunt ea verba, quæ exſcripta fuerunt paulo ſupra ex cap. 36. ejusdem libri, & quæ §. 6. fuerunt præmiſſa. Deinde de timore *ſervili*, incuſſo ex conſideratione gehennæ, & absque delectatione juſtitiæ inquit cap. 2. pag. 310. *Ejus officium bonum eſt, & bona ſubſtantia ejus; bonum eſt enim pœnas timere*; & pag. 311. cum S. Thoma, *Timor ſervilis ſecundum ſuam ſubſtantiam bonus eſt, ſed ſervilitas ejus mala eſt.* Cap. 3. eadem pagina 311. *Hunc timorem non eſſe peccatum, nec peccatores pejores facere definit S. Tridentina Synodus ſeſs. 6. can. 8.* Cap. 4. pag. 315. *Si timens tanquam in principale malum in pœnas feratur, inordinatus quidem erit; ſed hæc inordinatio timentis malum erit, non timoris.* Cap. 5. pag. 317. cum Bellarmino, *Qui ſerviliter timet, malus eſt, quia pluris facit pœnam, quam culpam, ſed timor ipſe non eſt malus*; & ne plura colligam, cap. 36. pag. 424. *Timor tamen ſervilis, qui à Deo præcipitur, & ex fide ſuppliciorum divinæ juſtitiæ exoritur, eo quod ad gratiam & remiſſionem peccatorum utiliter viam præparet, ſupernatu-*

ralis

ralis omnino est. Quid ergo? In illis verbis, *Servilis autem iterum est partiendus in serviliter servilem, qui inordinatus semper est, & servilem initialem, qui ordinatus est*, quæ verba deprompta sunt ex cap. 4. pag. 316. non ait P. Bellelli timorem servilem, qui non oritur ex amore justitiæ, malum esse, & nullum amorem esse *inculpatum*, nisi sit *initialis*, ut pag. 277. comminiscitur adversarius: sed ait timorem illum non esse *ordinatum*, quoniam inordinatio est plus timere pœnam, quam culpam, ac plus timet pœnam, quam culpam, qui non amat justitiam, ut inquit etiam Eminentissimus Bellarminus lib. 2. de Pœnit. cap. 18. ut diximus dissert. 1. cap. 2. prope finem, Norisius ibidem laudatus, necnon S. Thomas, de quo idem Norisius adversus Germanitatem 11. tom. 1. pag. 1439. *Inordinationem* autem illam, quæ oritur ex defectu charitatis, & qua *serviliter* timens pluris facit pœnam, quam culpam, non esse *vitium timoris*, bene sapienterque affirmârunt eo loci Norisius, ac Bellarminus: idemque asseruit eodem in loco, scilicet cap. 4. libri 5. accuratissimus P. Bellelli his verbis, quæ haud immerito queror ab adversario prætermissa fuisse, *Sed hæc inordinatio timentis malum erit, non timoris.* Hæc autem verba iis, quæ adversarius objicit, adeo sunt proxima, ut ejus oculos, quantumvis lippientes, effugere non potuerint. Atque hinc constat, quomodo timor servilis, ut *ordinatus* fiat, debet reddi *initialis*, quoniam debet conjungi cum amore justitiæ, ita ut qui timet, pluris faciat culpam, quàm pœnam; quamvis secundum substantiam, qua bonus est, non importet *nisi timorem pœnæ*, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 19. art. 4. ad 3. Constat etiam timorem servilem, ut servilem, scilicet in quantum pluris facit pœnam, quàm culpam, esse inordinatum, & malum *non secundum substantiam suam, sed secundum servilitatem:* atque id est, quod ex Sylvio profert Augustinianus Theologus citato libro v. cap. 2. pag. 311. Pereunt ergo facta distinctione timoris, ac timentis cavillationes adversarii; quemadmodum distincto vitio operantis à substantia operum, corruunt quæ opponit circa opera moralium virtutum, quæ in Deum finem ultimum non referuntur: de quibus etsi pertractatum à me est satis superque; nolumus tamen postremos adversarii clamores obturatis auribus præterire.

S. Thom. tom. 11. p. 2.

Sylv. tom. 3. pag. edit. Antwerp. 105.

Bajan. Red. pag. 282. Postquam præmisit, quod extrema parte capitis primi revocatum est ad examen, Patrem Bellelli mecum iisdem telis pugnare, eodemque textu Apostoli abuti, ut probare nitatur, omnia opera, *quæ non fiunt ex motivo charitatis, esse peccata*, & postquam fassus est virtualem relationem operum in Deum à pluribus Theologis propugnari, non ita tamen ut peccent in omnibus actionibus suis *defectu ultimi finis* omnes illi, qui easdem in Deum non referunt *saltem virtute*, inquit *Fratrem Bellelli velle, quod homines semper agere teneantur ex motivo charitatis, & consequenter omnes actiones, quæ non fiunt ex motivo charitatis, esse defectu debiti finis peccaminosas.* Id vero probat primo, *quia, ut sæpius* dictum est, *nullum Frater Bellelli agnoscit medium inter cupiditatem, & charitatem, ideoque contendit necessum esse, ea quæ non fiunt ex naturali, aut saltem virtuali charitatis motivo, vera esse peccata.* Secundo quia *malefidus* Doctoris Hipponensis *Interpres*, cum S. Doctor scribat hominem inculpate operari *ex amore justitiæ*, lib. 3, *de statu creat. rat.* cap. 5. *vult per dilectionem justitiæ charitatem omnino significari, hinc inferens nullius virtutis amorem rectum esse, nisi Deum habeat principium, finem, archetypum, fontem.* Tertio *de modo Rep.* lib. 5. cap. 11. *distinguit F. Bellelli dilectionem justitiæ in implicitam, atque explicitam, & conceptis verbis capite 12. illam dilectionem implicitam ait esse charitatem virtualem, concludens:* „ *Implicita, & virtualis relatio fundamentum habet in præterito actu dilectionis, & in præsenti volitione proximi boni, pii, & honesti, quæ ex præterita intentione moraliter durante descendit.* „ *Igitur F. Bellelli errorem suum nullatenus mitigat, dum ait sufficere charitatem implicitam, ut actiones nostræ sint immunes à peccato, cum per charitatem implicitam intelligat charitatem virtualem.* Ideoque ex illo Apostoli textu, *Omnia in gloriam Dei facite*, semper inferre velit *omnes & singulas actiones, quæ non fiunt ex motivo charitatis, fieri ex motivo cupiditatis, & esse peccaminosas, saltem defectu debiti finis.* Hæc postremo conatu adversarius.

Bellellium non errasse declaratur.

Comissime, & argutissime omnia. At cum Fulgentius Bellelli non erret adstruens præceptum referendi omnia opera deliberata in Deum, saltem virtute, propterea quod agnoscunt idem præceptum Theologi plurimi, ac præstantissimi; evidentissimum est nullo pacto illum errare, & per summam, execrandamque calumniam Bajanistis annumerari. Apertissime quippe negat Theolo-

gus ſapientiſſimus, omnia opera, quæ non referuntur in Deum, corrumpi *à cupiditate*, docens opus *non inquinari à malitia cauſæ, niſi ab ipſa procedat*, de modo Reparat. tom. 1. pag. 338. quod & repetit in Propoſit. Quesnellianam 45. pag. 139. ut non ſemel animadvertimus. Hoc ergo unum P. Bellelli contendit, opera, quibus deeſt relatio in finem debitum, bona eſſe, *non bene* facta; vitium tamen, atque *inordinationem*, quæ in iis reperitur, ſi honeſta ſint, *operantis* vitium eſſe, *non operis*. In quo innumeros habens ſibi conſentientes, ut diximus primo capite, fruſtra, & inique in ipſum tanta calumnia conflatur. Sed videamus, an jure ab homine Punicæ fidei dicatur vir probus atque honeſtiſſimus Auguſtini *malefidus interpres*. Primum accuſatoris argumentum omnino frivolum eſt, & commentitium; ſiquidem falſiſſimum eſt Fulgentium Bellelli ſcripſiſſe, quod inter *cupiditatem* & *charitatem* nullum ſit medium, ita, ut quæ non oriuntur *à charitate*, fiant, & corrumpantur *à cupiditate culpabili;* cum diſertiſſime tradat oppoſitum, prout oſtendimus diſſert. 1. cap. 3. §. 6. num. 2. atque in hoc ipſo capite §. 4. & 5. In ſecundo adverſarius aut mentitur, aut fallitur, aut potius ſimul falſus & mendax eſt: nam P. Bellelli lib. v. de modo Reparat. cap. 11. pag. 331. ait *dilectionem Dei implicitam eſſe illum, qua diligitur res, quæ Deo conformata juſta eſt, & quæ in amore rei cujuscunque juſtæ continetur;* affirmat hanc *dilectionem implicitam dici charitatem lata ſignificatione*, quo ſenſu *charitas* ab Auguſtino appellatur *cupiditas boni*. Charitatem vero *explicitam* paulo infra, id eſt, pagina 333. illam eſſe declarat, *qua Deus diligitur gratis, & propter ſe*. Atque id vir eximius aliis quoque in locis affirmat, ac præſertim in propoſitionem Quesnellianam 58. pag. 194. ubi *delectationem auxiliatricem* diſtinguit ab amore benevolentiæ, atque à *charitate*, etiam *inchoata & imperfecta*. Itaque nego juxta Patrem Bellelli *dilectionem implicitam* juſtitiæ eſſe *charitatem virtualem*, ſi nomine *charitatis* intelligatur amor benevolen iæ, quo Deus diligitur *gratis, & propter ſe;* tametſi amor iſte benevolentiæ præexiſtens, ac virtute perſeverans neceſſarius ſit, ut opera deliberata ſint bona *undique*, nimirum tam quoad *ſubſtantiam*, quam comparate *ad finem ultimum*. Ad tertium dicimus, bene ac ſapienter Fulgentium Bellelli tradidiſſe, quod *virtualis relatio* ſita ſit in præterito actu dilectionis moraliter perſeverante: at negamus virum ſapientiſſimum affirmâſſe, quod omnes & ſingulæ actiones, quæ non referuntur ſaltem virtute in Deum, oriantur à cupiditate, & *intrinſecus* ſint peccata, ſive quod omiſſio debitæ relationis *ſubſtantiam* earundem actionum corrumpat; cum accuratiſſime diſtinxerit rectitudinem operum à vitio operantis: quæ duo adverſarius permiſcens ad rimoſa dolia portavit aquam.

Bellellius contra errores hæreticorum ſibi imputatos innocens oſtenditur.

Hæc cum ita ſint, extra omnem controverſiam poſitum eſt, Fulgentium Bellelli neque in ſenſu Baji docuiſſe *omnia opera, quæ non fiunt ex motivo charitatis, fieri ex motivo cupiditatis:* neque in ſenſu Baji affirmaſſe *impoſſibilem eſſe ſtatum puræ naturæ:* neque in ſenſu Baji negaſſe *amorem Dei naturalem:* neque in ſenſu Baji tradidiſſe *omnia opera infidelium eſſe peccata:* neque in ſenſu Baji aſſeruiſſe *liberum arbitrium ſine gratiæ Dei adjutorio nonniſi ad peccandum valere;* neque in ſenſu Baji dixiſſe *actus, fidei, ſpei, atque timoris, niſi fiant ex motivo charitatis, fieri ex motivo cupiditatis, ac proinde eſſe peccaminoſos*. Nihilominus ſcriptor confidentiſſimus gloriatur ſe in ſcriptis F. Bellelli, quemadmodum & in meis, *Bajaniſmum Redivivum* demonſtrâſſe. Nunc autem ſua intereſt, ut demonſtrationes ſuas non eſſe cavillationes, *Bajaniſmum redivivum* non eſſe ſuæ mentis phantasma, inſimulationes non eſſe maledicta, atque reſponſiones has meas eſſe mendacia, eſſe exitioſam fraudem, eſſe Bajaniſtarum effugia, non cavillulis, non argutiunculis, non contumeliis, ſed argumentationibus Chriſtiano Theologo dignis evincat. Cæterum cum me, confratrem meum, & nobiſcum Auguſtinianos omnes ſcriptores, quorum doctrinam ſectati ſumus, acutiſſimo ac venenatiſſimo calamo vulneraverit; nemo ſiquidem, nec hæreticum aliquem peſtilentiſſimum, hactenus tam impudenti ſtylo aggreſſus fuit, ut adverſarium ſuum & *diſcipulum Novatorum, & mendacem, & fraudulentum, & doloſum, & temerarium, & oblivione dignum, & Conſtitutionum Apoſtolicarum contemptorem* appellaverit in ſingulis fere pagellis: cumque ego quoniam homo ſum, & licet omnium ſcriptorum minimus, Catholicorum tamen dogmatum propugnator, aliquando paxillum paxillo, & verba acuta acutis depellere ſtuduerim, quod & muſca ſplenem habeat, & formicæ inſit ſua bilis; ac præterea inique laceſſitus juſta rependerim, atque palam & nominatim aggreſſus, nomini tamen aggreſſoris

Bajan. Rediv. pag. ult.

soris ubique pepercerim: memor tandem officii mei, ut Augustini doctrinam, ita mansuetudinem atque humilitatem amplector, & his verbis accusatorem meum interpello, quibus Doctor maximus alloquebatur Hieronymum: *Obsecro te ergo per mansuetudinem Christi, ut, si læsi te, dimittas mihi, nec me vicissim lædendo malum pro malo reddas. Lædes autem me, si mihi tacueris errorem meum, quem forte inveneris in factis, vel dictis meis. Nam si ea in me reprehenderis, quæ reprehendenda non sunt, te lædis magis, quàm me: quod absit à moribus, & sancto proposito tuo, ut hoc facias voluntate lædendi, culpans in me aliquid dente maledico, quod mente veridica esse scis non culpandum. Ac per hoc aut benevolo corde arguas, etiamsi caret delicto quem arguendum putas; aut paterno affectu mulceas, quem * adjicere nequeas. Potest enim fieri, ut tibi aliud videatur quam veritas habet, dum tamen abs te aliud non fiat, quam charitas habet: nam & ego amicissimam reprehensionem gratissime accipiam; etiamsi reprehendi non meruit, quod recte defendi potest: aut agnoscam simul & benevolentiam tuam, & culpam meam; & quantum Dominus donat, in alio gratus, in alio emendatus inveniar.*

Epist. 73. alias 15. num. 2. tom. 2. pag. 164.

* In Editionibus aliis, abjicere.

INDEX

INDEX DISSERTATIONUM.

DISSERTATIO I.

CAPUT I. De sensu Bajanæ propositionis 38. *Omnis amor creaturæ rationalis*, &c. 3
§. I. Exponitur multiplex sensus ejusdem propositionis. 3
§. II. Quid affirmaverint de eodem sensu auctores, qui scripserunt ante constitutionem, *Unigenitus*. 8
§. III. Prædictorum auctorum judicium æquissimum rectissimumque esse monstratur. 14
§. IV. Ostenditur auctores, qui scripserunt post constitutionem *Unigenitus*, asserere articulum Baji 38. in sensu charitatis habitualis, & gratiæ sanctificantis fuisse proscriptum. 18
§. V. Augustinianos scriptores, qui post Constitut. *Unigenitus* lucubrationes Theologicas ediderunt, propositiones, de quibus est quæstio, in sensu charitatis habitualis, aut justificantis accepisse apertissime demonstratur. 26
§. VI. Evincitur eos, qui docent propositiones Quesnellianas de Charitate proscriptas fuisse in sensu charitatis habitualis, aut justificantis, id asserere librato æquissimoque judicio. 30
§. VII. Referuntur alii pravi sensus Bajani articuli 38. & demonstratur quo item sensu ab Alexandro VIII. damnata sit propositio 7. inter 31. atque ex dictis inferuntur duo apertissima Corollaria. 32
§. VIII. Notæ, & responsiones ad ea, quæ ab Anonymo proferuntur circa sensum Bajani articuli 38. pag. 37

CAPUT II. Demonstratur in libris *De Theologicis disciplinis* pravos omnes sensus Bajani articuli 38. refelli, 52
§. I. De priori sensu in Bajana propositione proscripto, atque in libris nostris rejecto. 53
§. II. De altero pravo sensu in articulis Baji cubante. 54
§. III. De tertio Bajano sensu item abjiciendo. 55
§. IV. De quarto Baji sensu pariter reprobando. *ibid.*
§. V. De sensu quinto Baji, itidem noxio ac damnato. 56
§. VI. Discutiuntur momenta, quibus Anonymus nititur demonstrare in libris *de Theologicis disciplinis* sensum propositionis Bajanæ 38. 58

CAPUT III. In quo demonstratur præstantissimum auctorem librorum, quorum titulus, *Mens Augustini*, ab omni pravo, hæretico, & erroneo sensu Bajani art. 38. fuisse alienissimum. 65
§. I. Rejicit P. Bellelli præcipuum sensum in 38. Baji articulo reprobatum. *ibid.*
§. II. Agnoscit idem auctor actus permultos, qui non sunt à charitate, nec tamen à cupiditate vitiantur. 66
§. III. Innatum amorem beatitudinis, qui non est charitas, neque cupiditas, Fulgentius Bellelli sæpe commemorat. 67
§. IV. Inter cupiditatem & charitatem Augustinianus Theologus medios fatetur

tetur actus indeliberatos immunes à culpa. 68
§. V. In libris inscriptis, *Mens Augustini*, commendantur habitus, actusque à charitate sejuncti. *ibid.*
§. VI. Responsio ad ea, quibus Anonymus nititur demonstrare in Scriptis Fulgentii Bellelli sensum Bajani articuli tricesimi octavi. 70

DISSERTATIO II.

CAPUT I. De sensu propositionis Baji 27. *Integritas primæ creationis*, &c. pag. 87
§. I. Demonstratur idem sensus summorum Theologorum luculentissimis testimoniis. *ibid.*
§. II. Idem pravus & hæreticus sensus ex Baji articulis, horumque plana & obvia significatione deducitur. 94
§. III. Commenta Baji circa integritatem & conditionem primi hominis ex Bajanis scriptis uberius explicantur. 96
§. IV. Ex damnatione propositionis 35. Quesnellii ea, quæ dicta sunt, confirmantur. 99
§. V. Infertur ex dictis differre ab errore Baji sententiam Catholicorum, qui negant statum *puræ naturæ*. 102
§. VI. Pertractatur de appetitu innato creaturæ rationalis videndi Deum. 103
§. VII. Non esse in Bajo damnatam eorum sententiam, qui tradunt non potuisse primum hominem condi cum perduelli concupiscentia. 107
§. VIII. Agitur de immunitate à morte. 111
§. IX. Notæ ad ea, quæ ab Anonymo præmittuntur circa sensum Bajani articuli vigesimi septimi. 116

CAPUT II. In libris *de Theologicis disciplinis* refutari damnatum, pravumque sensum vigesimæ septimæ Bajanæ propositionis, ex illorum librorum expressissimis locis evincitur. 124
§. I. Admittuntur à nobis dona supernaturalia in prima Angelorum, & hominis conditione. *ibid.*
§. II. Distinguuntur in libris nostris munera primæ conditionis à naturæ proprietatibus. 125
§. III. Nullibi affirmavimus potuisse Adam promereri vitam æternam propter naturalem ordinationem. 126
§. IV. Non poterat in sententia nostra primus homo sine gratia ad sempiternam beatitudinem pervenire. *ibid.*
§. V. Adamo, & Angelis gratia proprie dicta collata fuit, idque aperte a nobis asseritur. 127
§. VI. Discutiuntur, quæ in libris *de Theologicis disciplinis* offendit Anonymus, & tanquam cohærentia articulo vigesimo septimo Baji, insulsissime & nugacissime vellicat. 129

CAPUT III. Eximius Theologus Fulgentius Bellelli ab illata Bajani erroris calumnia ob ea, quæ docuit de prima hominis conditione, defenditur & purgatur. 132
§. I. Fulgentius Bellelli supernaturalia dona in prima rationalis creaturæ constitutione non denegat. *ibid.*
§. II. Nullibi idem auctor dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat. 133
§. III. P. Bellelli gratiam sanctificantem in statu quoque primæ conditionis ad meritum æternæ vitæ necessariam fuisse docuit. 134
§. IV. Gratiam, aliaque dona supernaturalia Augustinianus Theologus agnovit in prima Angelorum & hominis conditione. 135
§. V. Idem Theologus dona Adæ collata gratiam proprie dictam fuisse commonstrat. *ibid.*
§. VI. Responsio ad ea, quæ adversus Fulgentium Bellelli ab Anonymo producuntur ad comprobandam illius cum Bajo consensionem in iis, quæ spectant ad primæ conditionis integritatem. 137

DISSERTATIO III.

CAPUT I. De sensu cæterorum articulorum, de quibus Augustinianam Scholam Anonymus criminatur. 157
§. I. Quo sensu Bajani articuli 34. & 36. proscripti fuerint. *ibid.*
§. II. De Bajanis articulis vigesimoquinto, & vigesimosexto. 162
§. III. Traditur articulorum 28. & 29. Baji proscriptus sensus. 167
§. IV. Quomodo intelligendus sit textus Pauli ad Rom. 14. *Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est.* 169
§. V. De Augustiniana interpretatione verborum Apostoli, *Sive ergo manducatis*, &c. 171
§. VI. Explicatur uberius Augustiniana sententia, hujusce à Bajana discrimen. 179
§. VII. Annotationes in ea, quæ Anonymus profert, exponendo sensum propositionum Baji, de quibus in hac Velitatione disseritur. 187

CAPUT II. In libris *de Theologicis disciplinis* recensitos Baji errores perspicue & expresse refutari, adversus Anonymum demonstratur. 200

§. I. Baji errores enuntiati in propositione 34. & 36. à nobis apertissime rejiciuntur. 201

§. II. Proscripsimus item Bajanum dogma in prop. 25. & 26. enuntiatum. 202

§. III. Refutantur à nobis errores prop. 28. & 29. Michaelis Baji. *ibid.*

§. IV. De expositione Apostolici textus, *Omne, quod non est ex fide*, &c. 203

§. V. De verbis Apostoli, *Sive ergo manducatis*, &c. 204

§. VI. Ad ea, quæ adversarius nobis opponit, perspicua & expedita responsio. 206

CAPUT III. In Scriptis præstantissimi Theologi Fulgentii Bellelli nihil inveniri, quod præmissis Baji erroribus aliqua ratione cohæreat, productis viri doctissimi verbis evincitur & demonstratur. 215

§. I. Fulgentius Bellelli rejecit propositionum 34. & 36. pravum sensum. *ibid.*

§. II. Refutavit P. Bellelli prop. 25. & 26. sensum noxium. 216

§. III. Augustinianus Theologus errorem propositionum 28. & 29. vitavit. 217

§. IV. A Bajana interpretatione textus Apostoli, *Omne, quod non est ex fide*, &c. Fulgentius Bellelli recessit. 218

§. V. Bajo Pater Bellelli adversatur in sententia de operibus de liberatis in Deum referendis. 219

§. VI. Anonymi adversus præclarum Theologum Fulgentium Bellelli objectiones reliquæ colliguntur, atque exsufflantur. 221

INDEX

RERUM, ET MATERIARUM,

IN

NONO HOC LIBRO CONTENTARUM.

NB. *Primus numerus sub Lit.* P. *Denotat paginam. Alter sub Lit.* N. *Significat Numerum Marginalem.*

A.

A*Belly Ludovicus*: quid sentiat de articulis Baji? p. 11. n. 6. quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum? p. 166. n. 8.

Abstractivus: an creatura rationalis, imago Dei possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? p. 137. n. 1.

Actio: illa propositio Baji *omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi: si Dei, charitas est, si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.* varios continet errores. p. 35. n. 4. ac p. 51. n. 14. 15. & 16. vid. *Actus*: vel *Opus*.

Actualis: vid. *Charitas*: vel *Gratia*.

Actus: in sensu Baji omnes actus, qui non procedunt ex charitate habituali, sunt peccata, etsi sit actus fidei, spei &c. p. 4. n. 2. & seq. tot. cap. I. gratia Spiritûs Sancti movens ad actus fidei, spei &c. non justificat peccatorem, nec similes actus sunt peccatum, sed ad justificationem disponunt. p. 11. n. 6. & seq. tot. cap. I. vid. *Opus*.

Adam: Bajus ait: Originalem justitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. esse proprietates ante lapsum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccâsset. p. 87. n. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1. & seq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex propositione. 35. Quesnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV. ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solùm naturalem. p. 89. n. 5. Bissy Henricus S. R. E. Card. quid senserit de sensu propositionum Quesnellii circa gratiam Adami? p. 100. n. 3. merita prima Adami secundùm Bajum fuerunt humana, juxta Augustinianos ex arbitrio quidem, sed auxilio gratiæ supernaturalis derivata sunt. p. 102. n. 2. S. Augustinus quid senserit de morte? an Adamus sit conditus morti obnoxius? p. 112. n. 2. ac p. 113. n. 6. Pelagius, Cœlestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundùm corpus creatos esse. refutantur ab Augustino, & Augustinianis. p. 114. n. 7. juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam Beatitudinem. p. 115. Carol. I. contrarium docent Augustiniani. p. 115. Carol. II. ac p. 107. n. 1. & seq. tot. §. VII. item p. 126. n. 1. §. III. & IV. Berti docet, Adamo, & Angelis gratiam propriè dictam collatam esse. p. 127. n. 1. tot. §. V. Bellelli agnovit gratiam, & alia dona supernaturalia in prima Angelorum, & Adami conditione. p. 135. tot. §. IV. Bellelli docuit, dona

Adæ collata fuisse gratiam propriè dictam. p. 135. n. 1. tot. §. V. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. p. 135. n. 2. in quo sensu gratia Angelorum, & Adami possit dici naturalis? p. 141. n. 2.

Alexander VIII. P. M. quæ propositiones ab eo damnatæ? p. 7. n. 6. ac p. 33. n. 3. item p. 121. n. 12. inter propositiones ab Innocentio XI. & Alexandro VIII. proscriptas non est ea quæ dicit statum naturæ puræ esse impossibilem. p. 121. n. 12.

Amor: vid. *Charitas.* Vasquez docuit, Deum â nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio, nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. p. 158. n. 1. nec ùt finis naturalis, nec ùt finis supernaturalis. *ibid.* idem sentiunt & alii. *ibid.* & seq.

Angelus: ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solùm naturalem. p. 89. n. 5. ac p. 126. n. 1. §. III. & IV. Berti docet, Adamo, & Angelis gratiam propriè dictum collatam esse. p. 127. n. 1. tot. §. V. Bellelli agnovit, gratiam, & alia dona supernaturalia in prima Angelorum, & Adami conditione. p. 135. tot. §. IV. an Angelus potuisset Beatitudinem promereri solis naturæ viribus? p. 126. n. 1. §. III. & IV. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. p. 135. n. 2. in quo sensu gratia Angelorum, & Adami possit dici naturalis? p. 141. n. 2.

Anima â corpore separata patitur. p. 113. n. 5. an hoc etiam contingat in animabus Sanctorum? *ibid.*

Anonymus putat propositionem. 38. Baji esse damnatam in sensu charitatis actualis. p. 6. n. 5. & 6. contrarium probatur ex Theologis, ratione, & solutioe objectum. p. 8. n. 1. & seq. usque ad cap. II. Anonymus objectiones sibi fingit, quas ipse non solvit. p. 46. n. 10. hæsitat de rebus certissimis *ibid.* & seq. Lensæi verba Anonymus profert detruncata. p. 44. n. 6. objectiones Anonymi contra Bellelli factæ examinantur, & solvuntur. p. 70. n. 1. & seq. tot. §. III. quas in Berti calumnias Anonymus proferat? p. 58. n. 1. ejus objectiones contra Berti productæ examinantur. p. 58. n. 1. & seq. Norisius ab Anonymo tacitè, ac temerè impetitur. p. 59. n. 1. ac p. 61. n. 3. quomodo Anonymus exponat Articulum 27. Baji? p. 79. n. II. Anonymi in Bellelli multiplicatæ calumniæ. p. 65. n. 1. & seq. tot. cap. III. calumniam quoque mendaciter infert. p. 72. n. 2. Calumnias auget Anonymus. p. 82. n. IV. Anonymi artificia denudantur. præf. p. XXXVIII. n. XIV. & seq. Anonymus mutilata recenset Baji loca. p. 117. n. 3. Anonymi objectiones contra impossibilitatem status naturæ puræ factæ solvuntur. p. 116. n. 1. & seq. tot. §. IX. ac p. 129. n. 1. tot. §. VI. solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Bellelli deviâsse ad sensum damnatæ propositionis. 27. Baji. p. 137. n. 1. tot. §. VI. sententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda esse ex præcepto: ab Anonymo per calumniam rejicitur. p. 174. n. 5. solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. p. 187. n. 1. contra sententiam de operibus infidelium. p. 189. n. 2. contra liberum arbitrium. p. 191. n. 3. contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. p. 194. n. 4. contra expositionem textus *sive manducatis, sive bibitis &c.* p. 195. n. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Berti esse Bajanum, & ejus doctrinam renovare errores Baji in propositionibus 35. 36. 25. 26. 28. & 29. contentos. p. 206. n. 1. & seq. Anonymi objectiones adversus Bellelli colliguntur, & exsufflantur. p. 121. n. 1. & seq. §. VI.

Apologia: Apologiæ Baji nulla ratio est hâbenda. p. 41. n. 4. & 5. Apologia Casuistarum rejecta â Galliarum Episcopis, ubi reprobat sententiam de operibus in Deum referendis. p. 176. n. 8.

Apostolicus: Apostolici textus ad Romanos 14. & 1. ad Corinth. 10. spectantes ad opera in Deum dirigenda afferuntur, & explicantur. p. 169. n. 1. & seq.

Appetitus: Bellelli defenditur, quòd non inciderit in errorem Baji docendò, creaturæ rationali in esse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. p. 103. n. 2. & seq. Scotus & Mastrius agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. p. 103. n. 2. impossibilitas status naturæ puræ probatur ex innato appetitu videndi Deum. p. 103. n. 1. & seq. appetitus tendens in objectum secundùm sensum delectabile non est ipsa concupiscentia, ùt putant Pelagiani. p. 109. n. 7.

Arausicanus: an ab Arausicana Synodo, & Maldonato sit propugnata hæc propositio? *liberum arbitrium sine gratia actuali non valet, nisi ad peccandum.* p. 12. n. 7.

Arbi-

Arbitrium: an ab Arauſicana Synodo, & Maldonato ſit propugnata hæc propoſitio? *liberum arbitrium ſine gratia actuali non valet, niſi ad peccandum.* p. 12. n. 7. Bajus putat, liberum arbitrium ſine habituali gratia nil valere, niſi ad peccandum. p. 167. n. 1. ſolvuntur objectiones Anonymi contra neceſſitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætenſam. p. 187. n. 1. contra ſententiam de operibus infidelium. p. 189. n. 2. contra liberum arbitrium. p. 191. n. 3. contra fidem, ſpem, & timorem ſine charitate elicitos. p. 194. n. 4. contra expoſitionem textus *ſive manducatis, ſive bibitis. &c.* p. 195. n. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. Berti non tenet ſententiam Baji in materia de libero arbitrio, ejuſque viribus, ſi eſt ſine gratia. p. 210. n. 3. Bellelli non conſentit Bajo in materia de libero arbitrio. pag. 217. n. 1. §. III.

Ariminenſis quid ſentiat de operibus infidelium, & peccatorum. p. 163. n. 2.

Articulus Baji: vid. *Bajus*.

Attritio: in ſenſu Baji actus attritionis, ſi non procedit ex charitate habituali, eſt peccatum. p. 4. n. 2. & ſeq. tot. cap. I. II. & III. refutatur oſtendendò, quòd actus attritionis ante juſtificationem elicitus non ſit peccatum, ſed tantùm opus non meritorium vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & ſeq. tot. cap. I. gratia Spiritûs S. movens ad actus attritionis, non juſtificat peccatorum, ſed ad juſtificationem diſponit. p. 11. num. 6. & ſeq. tot. cap. I. Quenellius cum Bajo idem docens eodem modo refutatur. *ibid.* an ſecundum Bellelli attritio poſſit eſſe ſine charitate Dei? p. 71. n. 1. Bellelli ſententia de attritione explicatur. p. 226. n. 4.

Auctor: Bellarminus Robertus S. R. E. Card. ejus ſententia de charitate Dei tanquam Auctoris naturæ. p. 73. n. 3.

Auguſtinianus: Auguſtiniana doctrina ſæpè per calumniam inſimulata eſt Bajaniſmi, & Janſeniſmi. præfat. p. XIII. n. II. Auguſtiniani putant, propoſitionem Baji XXXVIII. damnatam eſſe in ſenſu charitatis habitualis. p. 7. n. 7. eorum ſententia ſuſtinetur, & defenditur authoritate Doctorum, gravitate rationum, & ſolutione objectionum. p. 8. n. 1. & ſeq. usque ad cap. II. qui dicunt, propoſitionem 38. Baji loqui de charitate actuali, & cupiditate actuali, non eximunt eum â damnatione. p. 32. n. 1. & ſeq. ac p. 37. n. 1. unde Auguſtiniani inter noxiam cupiditatem, & charitatem per Spiritum S. diffuſam propugnant amorem medium, amor qui oritur ex inclinatione naturali, ut beatitudinis, amor Parentum, imò & ipſe amor Dei initialis. p. 33. n. 2. juxta Bajum cupiditas, ſeu concupiſcentia naturalis, quam homo invitus patitur, eſt peccatum. p. 33. n. 3. cupiditas indeliberata, cui homo liberè non conſentit, non prohibetur præcepto *non concupiſces*. p. 33. n. 3. in quo ſenſu concupiſcentia ab Auguſtinianis, & Tridentino dicatur peccatum? *ibid.* quomodo ſententiæ Baji, & Auguſtinianorum Theologorum differant? p. 136. Coroll. I. & II. quid in ſententia Auguſtiniana ſit fruitio? p. 72. n. 1. quomodo hæc propoſitio: *Status naturæ puræ impoſſibilis eſt* explicetur ab Auguſtinianis, quomodo â Bajo? pag. 79. n. 2. & 3. & ſeq. ac p. 101. num. 6. item pag. 102. item p. 102. n. 1. & 2. propoſitio: *Status naturæ puræ eſt impoſſibilis*, in ſenſu Auguſtinianorum non rejicitur per inſtruſtructionem Paſtoralem Gallicanam. p. 82. n. IV. & ſeq. ac p. 100. n. 2. Auguſtiniani Theologi, quam cenſuram ferant in propoſitionem. 27. Baji. p. 92. n. 13. & 14. merita prima Adami ſecundùm Bajum fuerunt humana, juxta Auguſtinianos ex arbitrio quidem, ſed auxilio gratiæ ſupernaturalis derivata ſunt. p. 101. n. 2. Auguſtiniani ajunt, concupiſcentiam eſſe in ſe malam. p. 109. n. 5. & ſeq. Pelagius, Cæleſtius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales ſecundùm corpus creatos eſſe refutantur ab Auguſtino, & Auguſtinianis. p. 114. n. 7. quod errores contineantur in 27. propoſitione Bajana? p. 115. Coroll. I. quantùm ab his diſtent Auguſtiniani? p. 115. Carol. II. ſtxta Bajum nec Adamus ſupernaturalibus habitibus fidei, ſpei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia ſupernaturali ad ſervandam legem, & conſequendam beatitudinem. p. 115. Coroll. I. contrarium docent Auguſtiniani. p. 115. Coroll. II. ac p. 107. n. 1. & ſeq. tot. §. VII. Auguſtiniani docent, Deum nec ut auctorem naturæ poſſe diligi ſine gratia ab hominibus poſt lapſum Adæ. p. 159. n. 4. & ſeq. idem docent & alii de eadem charitate Dei, ut Auctoris naturæ. p. 160. n. 5. & ſeq. ſententia Auguſtiniana, quòd ad opera moralia ex omni parte bona, requiratur auxilium gratiæ ſupernaturalis, non poteſt affici cenſura. p. 162. n. 1. & ſeq. Auguſtiniani ad opus bonum requirunt gratiam, non juſtificantem, ſed actualem, ac moventem ad juſtificationem. p. 167. n. 1. & 2. quomodo articuli 29. & 28. Baji differant à doctrina Auguſtinianorum. p. 167. n. 1. & ſeq. expoſitio Auguſtinianorum textûs: *omne autem, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*, non convenit cum dogmate Baji. p. 169. n. 1. ac p. 190. n. 2.

S. Augustinus eum explicat de fide Christiana. *ibid.* idem faciunt & alii Doctores. *ibid.* & seq. Fontana quale judicium tulerit de Theologis Augustinianis? p. 178. n. 10. sententia Augustinianorum est, quòd opera, quæ sunt bona ex officio, non sint virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsecè talia. Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsecè peccata provenientia â noxia cupiditate. p. 179. n. 1. & seq. ac p. 195. n. 5.

S. Augustinus quomodo gratiam definiat? pag. 62. n. 5. commendantur habitus, & actus virtutum, etiam separati â charitate. p. 36. Coroll. I. ac p. 56. n. 1. & seq. ac in libro Bellelli, cui titulus est *mens Augustini*. p. 68. n. 1. & seq. tales sunt actus fidei, spei, timoris, amoris initialis, attritionis. p 69. n. 1. & seq. tot. cap. III. S. Augustinus quid senserit de morte? an Adamus sit conditus morti obnoxius? p. 112. n. 2 ac p. 113. n. 6. Pelagius, Cælestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundùm corpus creatos esse, refutantur ab Augustino, & Augustinianis. p. 114. n. 7. expositio Augustinianorum textus: *omne autem, quod non est ex fide, peccatum est:* non convenit cum dogmate Baji. p. 169. n. 1. S. Augustinus eum explicat de fide Christiana. *ibid.* idem faciunt & alii Doctores. *ibid.* & seq. S. Augustinus in verbis: *omnia vestra cum charitate fiant*, agnoscit præceptum, opera deliberata referendi in Deum. p. 172. n. 2. quomodo secundùm S. Augustinum, & Bajum non dentur opera indifferentia. pag. 193. n. 3. vid. *Augustinianus.*

B.

Bajanismus: doctrina Augustiniana, & Thomistarum sæpè per calumniam insimulata est Bajanismi, & Jansenismi præf. p. XIII. n. II. P. Berti probat, quòd in opere suo de Theologicis disciplinis, non inveniatur ulla nota Bajanismi, sed quòd Bajus ubique ab ipso perstringatur. p. 52. n. 1. tot. Cap. II.

Bail Ludovicus quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji. p. 90 n. 8.

Bajus: propositio Baji XXXVIII. hæc est: *omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, quâ mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum S. in corde diffusa Deus amatur.* p. 3. n. 1. ejus sensus multiplex. p. 4 n. 1. & seq. an loquatur de charitate actuali, vel habituali? *ibid.* Anonymus putat, damnatum propositionem. 38. Baji in sensu charitatis actualis, p. 6. n. 5, & 6. Augustinenses putant, eam damnatam in sensu charitatis habitualis. p. 7. n. 7. Augustinianos defendunt, Anonymum verò impugnant Theologi scribentes de damnata propositione. 30. Baji ante constitutionem *unigenitus*. p. 8. n. 1. & seq. tot. §. II. Anonymum refutant, & Augustinensibus patrocinantur rationes. p. 14. n. 1. & seq. tot. §. III. ostenditur etiam, Auctores, qui scripserunt post constitutionem *unigenitut* asserere articulum Baji. 38. in sensu charitatis habitualis, & gratiæ sanctificantis esse damnatum. p. 18. n. 1. & seq. tot. §. IV. Augustiniani scribentes post constitutionem *unigenitus* propositiones Baji in sensu charitatis habitualis acceperunt. p. 26. n. 1. tot. §. V. referuntur alii pravi sensus propositionis. 38. Baji. p. 32. n. 1. tot. §. VII. solvuntur objectiones Anonymi probantis, propositionem 38. Baji non esse damnatam in sensu charitatis, & cupiditatis habitualis. p. 37. n. 1. & seq. tot. §. VIII. Anonymus objectiones sibi fingit, quas ipse non solvit. p. 46. n. 10. hæsitat de rebus certissimis. *ibid.* & seq. sententia: quòd opera in se etiam bona, bona non sint, si non fiant ex charitate actuali, per quam referuntur in Deum, non est contenta in propositione Baji. 38. p. 5. n. 4. & 5. in sensu Baji omnes actus, qui non procedunt ex charitate habituali, sunt peccata, etsi sit actus fidei, spei &c. p. 4. n. 2. & seq. tot. cap. I. quomodo fiat justificatio in sensu Catholicorum, & quomodo in sensu Baji? p. 40. n. 4. Quenellius, & Bajus tantùm duo admittunt principia, charitatem prædominantem, seu gratiam Sanctificantem, & cupiditatem prædominantem. p. 20. n. 3. & seq. Quesnellius, & Bajus docuerunt, actus fidei, spei &c. justificationem præcedentes esse peccata ex natura sua, & non opus bonum. p. 18. n. 1. & seq. tot. Cap. I. refutantur ostendendo, similes actus esse bonos, licèt non sint meritorii vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & seq. tot. Cap. I. contra Quenellium, & Bajum probatur, quòd gratia Spiritûs S. movens ad actus fidei, spei &c. non formaliter justificet peccatorem, sed ad justificationem disponat. p. 11. n. 6. & seq. tot. Cap. I. in quo sensu propositio hæc: *amor, qui non ordinatur in Deum, tanquam in finem ultimum, vitiosus est:* sit Bajana? p. 42. n. 4. Bajus docuit: omnia opera hominis peccatoris procedere ex cupiditate mala, adeoque esse intrinsecè mala. p. 18. n. 1. & seq. tot. Cap. I. refutatur. *ibid.* qui dicunt, propositionem 38. Baji loqui de chari-

charitate actuali, & cupiditate actuali, non eximunt eum â damnatione. p. 32. n. 1. & seq. ac p. 37. n. 1. unde Augustiniani inter noxiam cupiditatem, & charitatem per Spiritum S. diffusam propugnant amotem medium, qui oritur ex inclinatione naturali, ut amor Beatitudinis, amor Parentum, imò & ipsum amorem Dei initialem. p. 33. n. 2. juxta Bajum cupiditas, seu concupiscentia naturalis, quam homo invitus patitur, est peccatum. p. 33. n. 3. cupiditas indeliberata, cui homo liberè non consentit, non prohibetur præcepto: *non concupisces*. p. 33. n. 3. in quo sensu concupiscentia ab Augustino, & Tridentino dicatur peccatum. *ibid.* Clemens XI. in constitutione *unigenitus* damnavit propositiones quesnellianas, in quibus continentur propositiones Baji. p. 18. n. 1. Bajum, & Quesnellium loqui de charitate sanctificante, probat instructio Pastoralis Gallicanæ Ecclesiæ. p. 18. n. 1. hæc instructio magni est facienda. p. 19. n. 2. illa propositio Baii: *omnis humana actio deliberata, est Dei dilectio, vel mundi: si Dei, charitas Patris est, si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est*, varios continet errores. p. 35. n. 4. ac p. 51. n. 14. 15. & 16. quomodo sententia Baii, & Augustinianorum Theologorum differant? p. 36. Coroll. 1. & 2. in sensu Baii non datur peccatum veniale, sed omne peccatum meretur damnationem. p. 37. n. 1. Apologiæ Baii nulla ratio est habenda. p. 41. n. 4. & 5. an Jansenius agnoverit charitatem actualem ab habituali distinctam? vel idem senserit cum cum Bajo? p. 45. n. 7. an, & in quo differat Jansenius â Bajo, & Quesnellio? p. 45. n. 7. Norisius S. R. E. Card. de Jansenismo non semel est insimulatus. præf. pag. XV. n. 3. quomodo explicat propositiones Baji? p. 13. n. 8. Nicolaus Gavardi qualiter explicet propositiones Baji? p. 13. n. 9. vocabulum charitatis tempore Baji denotabat charitatem sanctificantem. p. 15. n. 2. gratiam actualem, & habitualem Bajus non distinguit. p. 10. n. 4. ac p. 11. n. 6. non aliam agnoscit, quàm sanctificantem. pag. 17. n. 5. & 6. ac pag. 37. n. 1. & seq. aut si agnoscit actualem, ait illam facere ea munera, quæ juxta Catholicos facit charitas habitualis. *ibid.* ac pag. 14. n. 1. & seq. in sensu Baji datur justificatio sine remissione peccatorum. p. 15. n. 3. & 4. ac p. 48. n. 11. item p. 74. n. 5. Bajus frustra conqueritur, sibi per calumniam affictas esse propositiones 35. & 40. damnatas. p. 16. n. 4. & seq. Bellelli optimè expositit propositionem 31. & 32. Baji. p. 74. n. 5. P. Berti probat, quòd in opere suo de *Theologicis disciplinis* non inveniatur ulla nota Bajanismi, sed quòd Bajus ubique ab ipso perstringatur. pag. 52. n. 1. tot. Cap. II. P. Bellelli Fulgentius rejecit propositionem 38. Baji in quocunque perverso sensu acceptam. pag. 65. n. 1. tot. cap. III.

Baji articulus XXVII. iste est: *integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio*. p. 87. n. 1. quomodo articulus iste exponatur ab Anonymo? p. 79. n. 2. quomodo hæc propositio: *Status naturæ puræ est impossibilis*: explicetur ab Augustinianis, quomodo â Bajo? p. 79. n. 2. & 3. & seq. ac p. 101. n. 6. item. p. 102. n. 1. & 2. Bajus ait: originalem justitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccasset. p. 87. n. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1. & seq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex propositione. 35. quesnelli. p. 99. n. 1. tot. §. IV. afferuntur censuræ latæ in 27. propositionem Baji. p. 88. n. 1. & seq. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiat, quia putant justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. p. 88. n. 3. ac pag. 99. n. 1. & seq. ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solùm naturalem. p. 89. n. 5. Bajus naturalem animæ vitam in S. Spiritûs vivificatione constituit. p. 96. n. 1. triplici sensu aliquid juxta Bajum dicitur naturale. p. 98. n. 8. quomodo secundùm Bajum originalis justitia, gratia, Sanctitas, & integritas fuerint dona naturalia? p. 117. n. 3. merita prima Adami secundùm Bajum fuerunt humana, juxta Augustinianos ex arbitrio quidem, sed auxilio gratiæ supernaturalis derivata sunt. p. 102. n. 2. Bellelli defenditur, quòd non inciderit in errorem Baji docendò, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. p. 103. n. 2. & seq. quid Norisius senserit de propositione LV. Baji? p. 92. n. 12. ac p. 108. n. 2. non est in Bajo damnata eorum opinio, qui tradunt, non posse creaturam rationalem condi â Deo cum perduelli concupiscentia. pag. 107. n. 1. tot. §. VII. quot errores contineantur in 27. propositione Bajana? p. 115. Coroll. I. quantum ab his distent Augusti-

guſtiniani? p. 115. Coroll. II. juxta Bajum nec Adamus ſupernaturalibus habitibus fidei, ſpei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia ſupernaturali ad ſervandam legem, & conſequendam beatitudinem. pag. 115. Coroll. I. contrarium docent Auguſtiniani. p. 115. Coroll. II. ac p. 107. n. 1. & ſeq. tot. §. VII. item p. 126. n. 1. §. III. & IV. Anonymus mutilata recenſet Baji Loca. p. 117. n. 3. quomodo intelligenda propoſitio Baji. 69? p. 119. num. 8. cur damnata hæc propoſitio Baji? Deus non potuiſſet ab initio creare creaturam rationalem, qualis nunc naſcitur. p. 119. n. 9. Berti refutat damnatum ſenſum 27. propoſitionis Baji, & aliarum ſpectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem. p. 124. n. 1. tot. Cap. II. ſolvuntur objectiones Anonymi, quibus probare vult. in libris Berti deprehendi ſenſum damnatum propoſitionis. 27. Baji. p. 129. n. 1. tot. §. VI. ac p. 116. n. 1. tot. §. IX. Bellelli docuit, ſtatum naturæ puræ eſſe impoſſibilem. p. 132. n. 1. ſed non in ſenſu propoſitionis 27. Baji. *ibid.* & ſeq. tot. Cap. III. ſolvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Bellelli deviâſſe ad ſenſum damnatæ propoſitionis. 27. Baji. pag. 137. n. 1. tot. §. VI. in quo ſenſu ſit damnata propoſitio 53. Baji? p. 144. n. 5. item propoſitio 69. ac propoſitio. 70? *ibid.*

Bajus: quo ſenſu proſcripti ſint articuli Baji. XXXIV. & XXXVI. p. 157. n. 1. ex his propoſitionibus infert Vasquez, Bajum damnatum eſſe, quia nolebat bonam aliquam charitatem admittere ſine charitate juſtificante. p. 158. n. 2. Vasqueſio aſſentiuntur alii Doctores *ibid.* & ſeq. quid Doctores ſenſerint de propoſitione 34. Baji? p. 158. n. 2. & ſeq. propoſitiones. 25. & 26. Baji ſunt: *omnia opera infidelium ſunt peccata, & Philoſophorum virtutes ſunt vitia.* p. 162. n. 1. in quo ſenſu damnatæ hæ propoſitiones? *ibid.* qualiter eam explicent Doctores? *ibid.* & ſeq. eandem propoſitionem Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid.* item p. 179. n. 1. & ſeq. Baji propoſitio 28. & 29. damnata nullum opus bonum admittit ſine fide perfecta, & gratia ſanctificante. p. 167. n. 1. & ſeq. Bajus putat, liberum arbitrium ſine habituali gratia nil valere, niſi ad peccandum. p. 167. n. 1. Vasquez quale judicium ferat de propoſitione 28. & 29. Baji? p. 167. n. 2. Turrianus quale judicium ferat de propoſitione 28. & 29. Baji? pag. 168. n. 3. Noriſius quale judicium ferat de propoſitione 28. & 29. Baji? p. 168. n. 5. Toletus, & Bellarminus ajunt, damnatam propoſitionem 29. Baji, quia putabat omne opus bonum conferre gratiam ſanctificantem. p. 168. n. 4. Bajus docuit, opera, quæ fiunt ſine gratia ſanctificante, eſſe vitiata â noxia cupiditate, & ideò peccata, p. 167. n. 1. & ſeq. quomodo articuli 29. & 28. Baji differant â doctrina Auguſtinianorum. p. 167. n. 1. & ſeq. expoſitio Auguſtinianorum textus: *omne autem, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*: non convenit cum dogmate Baji. p. 169. n. 1. ac p. 190. n. 2. S. Auguſtinus eum explicat de fide Chriſtiana *ibid.* idem faciunt & alii Doctores. *ibid.* & ſeq. ſententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda eſſe ex præcepto: Ab Anonymo per calumniam ut Bajana rejicitur. p. 174. n. 5. ſententia Auguſtinianorum eſt, quòd opera, quæ ſunt bona ex officio, non ſint virtutes, niſi referantur in Deum, nec tamen eſſe vitia intrinſecè talia: Bajus autem ait, opera in ſe etiam bona ſine actuali relatione ad Deum eſſe intrinſecè peccata provenientia à noxia cupiditate. p. 179. n. 1. & ſeq. ac p. 195. n. 5. in quo ſenſu opera in ſe bona, ſed ſine relatione in Deum facta Auguſtiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo ſenſu Bajus, quesnellius, & Janſenius? pag. 179. n. 1. & ſeq. §. VI. quomodo ſecundùm S. Auguſtinum, & Bajum non dentur opera indifferentia. p. 193. n. 3. Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum? p. 199. n. 5. immeritò Bajaniſta dicitur. *ibid.* Berti in opere ſuo errores Baji in propoſitione 35. & 36. contentos apertè rejicit. p. 201. num. 1. & ſeq. item & alios in propoſitione 25. 26. 28. & 29. repertos. p. 202. n. 1. §. II. & III. Berti non explicat in ſenſu Baji textum illum; *omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt.* p. 203. n. 1. & ſeq. Berti rejicit ſenſum Baji in textu illo: *ſive manducatis, ſive bibitis &c.* p. 204. n. 1. & ſeq. quid Berti doceat de timore, ſpe, & fide à charitate ſeparatis? an faveat Bajo? pag. 204. n. 5. & 6. ac p. 211. n. 4. Berti non eſt Bajaniſta, nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem. p. 206. n. 1. ſolvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Berti eſſe Bajanum, & ejus doctrinam renovare errores Baji in propoſitionibus 35. 36. 25. 26. 28. & 29. contentos. p. 206. n. 1. & ſeq. Berti non conſentit Bajo circa opera infidelium. p. 207. n. 2. Berti non tenet ſententiam Baji in materia de libero arbitrio, ejusque viribus, ſi eſt ſine gratia. pag. 210. n. 3. Bellelli rejecit pravum ſenſum propoſitionis. 35. & 36. Baji. p. 215. n. 1. & ſeq. Bellelli non conſentit Bajo in materia de libero arbitrio. p. 217. n. 1. §. III. an Bellelli

lelli Bajum sit secutus explicandô textum: *omne, quod non est ex fide, peccatum est?* p. 218. n. 1. §. IV. Bellelli Bajo adversatur in sententia de operibus deliberatis in Deum referendis. p. 219. n. 1. §. V. Bellelli contra Bajum admittit fidem, spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. p. 219. n. 4. 5. 6. & 7. ac pag. 226. n. 4. an Baji propositiones sint damnatæ ob doctrinam, vel ob acerbiorem, quam continent censuram? p. 221. num. 1.

S. Basilius M. in verbis: *omnia vestra cum charitate fiant*, agnoscit præceptum opera deliberata referendi in Deum. p. 172. num. 3.

Beatitudo: charitas Beatitudinis homini est congenita, & hæc potest esse sine charitate habituali, & sine cupiditate noxia. p. 36. Coroll. I. ac p. 55. n. 1. 2. & 3. item pag. 67. num. 1. 2. & 3. ac p. 75. n. 6. & 7. juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. p. 115. Coroll. I. contrarium docent Augustiniani p. 115. Coroll. II. ac p. 107. n. 1. & seq. tot. §. VII. item. p. 126. n. 1. §. III. & IV. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. p. 135. n. 2.

Bellarminus Robertus S. R. E. Card. ejus sententia de charitate Dei, tanquam Auctoris Naturæ. p. 73. n. 3. an Bellarminus, Toletus, & Vasquez docuerint, nullam tentationem vinci posse sine gratia. p. 12. num. 7. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiat, quia putant, justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. p. 88. n. 3. ac p. 59. n. 1. & seq. Bellarminus admittit in homine appetitum innatum videndi Deum. p. 105. n. 6. quid Bellarminus sentiat de concupiscentia? p. 111. n. 10. Bellarminus quid de charitate Dei, ut Auctoris naturæ sentiat? p. 160. n. 6. Bellarminus, & Toletus ajunt, damnatam propositionem 29. Baji, quia putabat omne opus bonum conferre gratiam sanctificantem. p. 168 n. 4.

P. Bellelli Fulgentius rejecit propositionem 38. Baji in quocunque perverso sensu acceptam. p. 65. n. 1. tot. cap. III. Bellelli admittit dari in homine concupiscentiam indeliberatam, â peccato immunem. p. 68. n. 1. & seq nec in præcepto *non concupisces* comprehensam. *ibid.* objectiones Anonymi contra Bellelli factæ examinantur, & solvuntur. p. 70. n. 1. & seq. tot. §. 3. an secundùm Bellelli attritio possit esse sine charitate Dei? p. 71. n. 1. Bellelli doctrina est prorsùs eadem cum doctrina S. Fulgentii. pag. 72. num. 1. Bellelli optime expositione m 31. & 32. Baji. p. 74. n. 5. commendantur habitus, & actus virtutum etiam separati â charitate. p. 36. Corol. I. ac p. 56. n. 1. & seq. ac in libro Bellelli, cui titulus *mens Augustini*. p. 68. n. 1 & seq. tales sunt actus fidei, spei, timoris, amoris initialis, attritionis. p. 69. n. 1. & seq. tot. cap. III. Anonymi in Bellelli multiplicatæ calumniæ. p. 65. n. 1. & seq. tot. cap. III. calumniam quoque mendaciter inflat. p. 72. n. 2. calumnias auget Anonymus. p. 82. n. IV. Bellelli defenditur, quòd non inciderit in errorem Baji docendô, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. p. 103. n. 2. & seq. Bellelli docuit, statum naturæ puræ esse impossibilem. p. 132 n. 1. sed non in sensu propositionis 27. Baji. *ibid.* & seq. tot. cap. III. Bellelli nullibi dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat. p. 133. n. 1. tot. §. II. Bellelli gratiam sanctificantem in statu innocentiæ ad meritum vitæ æternæ necessariam esse docet. p. 134. n. 1. tot. §. III. Bellelli agnovit gratiam, & alia dona supernaturalia, in prima Angelorum, & Adami conditione. p. 135. tot. §. IV. Bellelli docuit, dona Adæ collata fuisse gratiam propriè dictam. p. 135. n. 1. tot. §. V. Bellelli docuit, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. p. 135. n. 2. solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Bellelli deviâsse ad sensum damnatæ propositionis. 27. Baji. p. 137. n. 1. tot. §. VI. Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum? p. 199 n. 5. immeritò Bajanista dicitur. *ibid.* Bellelli rejecit pravum sensum propositionis 35. & 36. Baji. p. 215. n. 1. & seq. an Bellelli docuerit, Deum posse coli viribus naturalibus sine gratia? p. 216. n. 1. §. 1. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia. p. 216. n. 1. §. II. Bellelli non consentit Bajo in materia de libero arbitrio. p. 217. n. 1. §. III. an Bellelli Bajum sit secutus explicandô textum: *omne, quod non est ex fide, peccatum est?* p. 218. n. 1. §. IV. Bellelli Bajo adversatur in sententia de operibus deliberatis in Deum referendis. p. 219. n. 1. §. V. Bellelli contra Bajum admittit fidem, spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. p. 219. n. 4. 5. 6. &

7. ac p. 226. n. 4. Anonymi objectiones adversùs Bellelli colliguntur, & exsufflantur. p. 221. n. 1. & seq. §. VI. Bellelli sententia de attritione explicatur. p. 226. num. 4.

BENEDICTUS XIV. P. M. quo præclaro elogio Norisius â BENEDICTO XIV. P. M. honestetur. p. XV. n. III.

P. Berti probat, quòd in opere suo de Theologicis disciplinis non inveniatur ulla nota Bajanismi, sed quòd Bajus ubique ab ipso perstringatur. p. 52. n. 1. tot. cap. II. quas in Berti calumnias Anonymus proferat? p. 58. n. 1. ejus objectiones contra Berti productæ examinantur. p. 58. n. 1. & seq. Berti refutat damnatum sensum. 27. propositionis Baji, & aliarum spectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem. p. 124. n. 1. tot. cap. II. Berti docet, Adamo, & Angelis gratiam propriè dictam collatam esse. p. 127. n. 1. tot. §. V. solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare vult, in libris Berti deprehendi sensum damnatum propositionis 27. Baji. p. 129. n. 1. tot. §. VI. ac p. 116. n. 1. tot. §. IX. Berti in opere suo errores Baji in propositione 35. & 36. contentos apertè rejicit. p. 201. n. 1. & seq. item & alios in propositione 25. 26. 28. & 29. repertos p. 202. n. 1. §. II. & III. Berti non explicat in sensu Baji textum illum: *omne quod non est ex fide peccatum est.* p. 203. n. 1. & seq. Berti rejicit sensum Baji in textu illo: *sive manducatis, sive bibitis &c.* p. 204. n. 1. & seq. quid Berti doceat de timore, spe, & fide â charitate seperatis? an faveat Bajo? p. 204. n. 5. & 6. ac p. 211. n. 4. Berti non est Bajanista, nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem. p. 206. n. 1. solvuntur objectiones Anonymi, quibus probare nititur, Berti esse Bajanum, & ejus doctrinam renovare errores Baji in propositionibus 35. 36. 25. 26. 28. & 29. contentos. p. 206. n. 1. & seq. Berti non consentit Bajo circa opera infidelium. p. 207. n. 2. Berti non tenet sententiam Baji in materia de libero arbitrio, ejusque viribus, si est sine gratia. p. 210. n. 3. quid Berti sentiat de gratia? p. 212. n. 4.

Bibliotheca Janseniistica. p. 33. n. 3.

Bibo: quomodo intelligenda verba illa? *sive ergo manducatis, sive bibitis. &c. omnia in gloriam Dei facite?* p. 171. n. 1. & seq. an hæc verba contineant præceptum, quo quilibet deliberatè agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum? p. 171. n. 1. & seq. ita, ut secùs opera non sint bona ex omni parte? *ibid.* & seq. solvuntur objectiones Anonymi contra expositionem textus *sive manducatis, sive bibitis &c,* p. 195. n. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. Berti rejicit sensum Baji in textu illo *sive manducatis, sive bibitis &c.* p. 204. n. 1. & seq.

Bissy Henricus S. R. E. Card. quid senserit de sensu propositionum Quesnellii circa gratiam Adami? p. 100. n. 3. Quesnellium & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire docent Languet, & Bissy. p. 185. n. 16.

Bona S. R. E. Card. in verbis: *omnia vestra cum charitate fiant,* agnoscit præceptum, opera deliberata referendi in Deum. p. 174. n. 5. 6 & 7. quid dicendum de libro, vel Epistola Card. Bonæ defendentis doctrinam Germani Philalethis Eupistini? p. 175. n. 6. & 7.

Brancatus Laurentius demonstrat, gratiam ab Augustino constitui in inspiratione S. Charitatis. p. 62. n. 5.

C.

Cabeliau Emanuel docet, propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis sanctificantis. p. 28. n. 4.

Cœlestius, Pelagius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundùm corpus creatos esse. refutantur ab Augustino, & Augustinianis. p. 114. n. 7.

Calvinus: omnes actiones peccatoris non esse peccata, probatur ex Tridentino contra Lutherum, & Calvinum. p. 22. n. 7. & seq. ac pag. 33. num. 2. & seq. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiat: quia putant justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. p. 88. n. 3. ac p. 99. n. 1. & seq.

Casuista: Apologia Casuistarum rejecta â Galliarum Episcopis, ubi reprobat sententiam de operibus in Deum referendis. p. 176. n. 8.

Catholicus: quomodo fiat justificatio in sensu Catholicorum, & quomodo fiat in sententia Baji? p. 40. n. 4.

Charitas: sententia, quòd opera in se etiam bona, bona non sint, si non fiant ex charitate actuali, per quam referuntur in Deum, non est contenta in propositione 38. Baji. p. 5. n. 4. & 5. in sensu Baji, cui assentitur Quesnellius, omnes actus, qui non procedunt ex charitate habituali, sunt peccata, etsi sint actus fidei, spei, &c. p. 4. n. 2. & seq. tot. cap. I. in sensu Baji actus amoris initialis, qui non procedit ex charitate habituali est peccatum. p. 4. n. 2. & seq. tot. cap. I. reprobatur osten-

ostendendò, quòd actus charitatis ante justificationem elicitus non sit peccatum, sed tantum opus non meritorium vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & seq. tot. cap. I. gratia Spiritus S. movens ad actus charitatis non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. p. 11. n. 6. & seq. tot. cap. I. propositio Baji XXXVIII. hæc est: *omnis amor creaturæ rationalis, aut vitiosa est cupiditas, qua mundus diligitur, quæ á Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum S. in corde diffusa Deus amatur.* p. 3. n. 1. ejus sensus multiplex. p. 4. n. 1. & seq. an loquatur de charitate actuali, vel habituali? *ibid.* Anonymus putat damnatam propositionem 38. Baji in sensu charitatis actualis. p. 6. n. 5. & 6. Augustinenses putant, eam damnatam in sensu charitatis habitualis. p. 7. n. 7. Augustinianos defendunt, Anonymum verò impugnant Theologi scribentes de damnata propositione 38. Baji ante constitutionem *unigenitus*. p. 8. n. 1. & seq. tot. § II. Anonymum refutant, & Augustinensibus patrocinantur rationes. p. 14. n. 1. & seq. tot. § III. ostenditur etiam, Authores, qui scripserunt post constitutionem *unigenitus* asserere articulum Baji. 38. in sensu charitatis habitualis, & gratiæ sanctificantis esse damnatum. p. 18. n. 1. & seq. tot. §. IV. Augustiniani scribentes post constitutionem *unigenitus* propositionem Baji in sensu charitatis habitualis acceperunt. p. 26. n. 1. tot. §. V. referuntur alii pravi sensus propositionis 38. Baji. p. 32. n. 1. tot. § VII. solvuntur objectiones Anonymi probantis propositionem 38. Baji non esse damnatam in sensu charitatis, & cupiditatis habitualis. p. 37. n. 1. & seq. tot §. VIII. Anonymus objectiones sibi fingit, quas ipse non solvit. p. 46. n. 10. hæsitat de rebus certissimis. *ibid.* & seq. Quenellius, & Bajus tantùm duo principia admittunt, charitatem prædominantem, seu gratiam sanctificantem, & cupiditatem habitualem. p. 20. n. 3. & seq. in quo sensu propositio hæc: *amor, qui non ordinatur in Deum, tanquam finem ultimum, vitiosus est.* sit Bajana? p. 42. n. 4. Bajum, & Quesnellium loqui de charitate sanctificante, probat instructio Pastoralis Gallicanæ Ecclesiæ. p. 18. n. 1. hæc instructio magni est facienda. p. 19. n. 2. refutatur Querela Quesnellii, quòd per calumniam dicatur, ipsum solam admittere gratiam, & charitatem sanctificantem. p. 24. n. 9. docentes, quòd Quesnellii propositiones loquantur de charitate habituali, gravissimis nituntur fundamentis. p. 30. n. 1. & seq. eáque ex propositionibus ipsius Quesnellii desumuntur. *ibid.* Quesnellius docuit, primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. p. 31. n. 5. qui dicunt, propositionem 38. Baji, loqui de charitate actuali, & cupiditate actuali, non eximunt eum á damnatione. p. 32. n. 2. & seq. ac p. 37. n. 1. unde Augustiniani inter noxiam cupiditatem, & charitatem per Spiritum S. diffusam propugnant amorem medium, qui oritur ex inclinatione naturali, ut amor Beatitudinis, amor Parentum, imò & ipse amor Dei initialis. p. 33. n. 2. illa propositio Baji: *omnis humana actio deliberata, est Dei dilectio, vel mundi, si Dei, charitas Patris est, si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est.* varios continet errores. p. 35. n. 4. ac p. 51. n. 14. 15. & 16. an Jansenius agnoverit charitatem actualem ab habituali distinctam, vel idem senserit cum Bajo? p. 45. n. 7. an & in quo differat Jansenius á Bajo, & Quesnellio? p. 45. n. 7. inter justum, & peccatorem non datur medium, benè verò inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, spei &c. p. 47. n. 10. vocabulum charitatis tempore Baji denotabat charitatem sanctificantem. p. 15. n. 2. charitas beatitudinis homini est congenita, & hæc potest esse sine charitate habituali, & sine cupiditate noxia. p. 36. Coroll. I. ac p. 55. n. 1. 2. & 3. item p. 67. n. 1. 2. & 3. ac p. 75. n. 6. & 7. an secundum Bellelli attritio possit esse sine charitate Dei? p. 71. n. 1. Bellarminus Robertus S. R. E. Card. ejus sententia de charitate Dei tanquam Auctoris naturæ. p. 73. n. 3. sententia, quòd in Sacramento Pœnitentiæ requiratur charitas initialis, quæ tamen non semper justificationem conferat, non potest censura notari. p. 75. n. 5. vindicatur definitio gratiæ, quæ constituitur in illuminatione mentis, & in inspiratione charitatis. p. 62. n. 5. Brancatus Laurentius: Macedo Franciscus: Petavius Dionysius, concilium Milevitanum, Dechamps Stephanus demonstrant gratiam ab Augustino constitui in inspiratione S. charitatis. p. 62. n. 5. commendantur habitus, & actus virtutum etiam separati á charitate. p. 36. Coroll. I. ac p. 56. n. 1. 1. & seq. ac in libro Bellelli, cui titulus *Mens Augustini.* p. 68. n. 1. & seq. tales sunt actus fidei, spei, timoris, amoris initialis, & attritionis. p. 69. n. 1. & seq. tot cap. III. juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. p. 115. Coroll.

roll. I. contrarium docent Auguſtiniani. p. 115. Coroll. II. ac p. 107. n. 1. & ſeq. tot. §. VII. quo ſenſu proſcripti ſint articuli Baji? XXXIV. & XXXVI. p. 157. n. 1. ex his propoſitionibus infert Vaſquez, Bajum damnatum eſſe, quia nolebat bonam aliquam charitatem admittere, ſine charitate juſtificante. p. 158. n. 2. Vaſquefio aſſentiuntur alii Doctores. *ibid.* & ſeq. quid Doctores ſenſerint de propoſitione. 34. Baji? p. 158. n. 2. & ſeq. Auguſtiniani docent, Deum nec ut Auctorem naturæ poſſe diligi ſine gratia ab hominibus poſt lapſum Adæ. p. 159. n. 4. & ſeq. idem docent & alii de eadem charitate Dei ut Auctoris naturæ. p. 160. n. 5. & ſeq. quomodo intelligenda verba illa: *omnia veſtra cum charitate fiant?* p. 171. n. 1. an contineant præceptum omnia opera deliberata referendi in Deum? p. 171. n. 1. & ſeq. qualiter ſpes ſine charitate ſit bona? p. 184. n. 14. & 15. qualiter fides ſine charitate ſit bona? p. 184. n. 14. & 15. ſolvuntur objectiones Anonymi contra neceſſitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætenſam. p. 187. n. 1. contra ſententiam de operibus infidelium. p. 189. n. 2. contra liberum arbitrium. p. 191. n. 3. contra fidem, ſpem, & timorem ſine charitate elicitos. p. 194 n. 4. contra expoſitionem textûs *ſive manducatis, ſive bibitis &c.* p. 195. n. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. quoties teneamur elicere actum charitatis? p. 198. n. 5. quid Berti doceat de timore, ſpe, & fide â charitate ſeparatis? an faveat Bajo? p. 204. n. 5. & 6. ac p. 211. n. 4. Berti non eſt Bajaniſta, nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem. p. 206. n. 1, Bellelli contra Bajum admittit fidem, ſpem, timorem ſine charitate eſſe actus in ſubſtantia bonos. p. 219. n. 4. 5. 6. & 7. ac p. 226. n. 4.

Clemens XI. in conſtitutione *unigenitus* damnavit propoſitiones Queſnellianas, in quibus continentur propoſitiones Baji. p. 18. n. 1.

Cognitio: an creatura rationalis, imago Dei poſſit quieſcere in cognitione abſtractiva Dei? p. 137. n. 1.

Concilium Milevitanum: demonſtrat gratiam ab Auguſtino conſtitui in inſpiratione S. charitatis. p. 62. n. 5.

Concupiſcentia: juxta Bajum cupiditas, ſeu concupiſcentia naturalis, quam homo invitus patitur, eſt peccatum. p. 33. n. 3. cupiditas indeliberata, cui homo liberè non conſentit, non prohibetur præcepto *non concupiſces.* p. 33. n. 3. in quo ſenſu concupiſcentia ab Auguſtiniano, & Tridentino dicatur peccatum? *ibid.* illa propoſitio Baji: *omnis humana actio deliberata eſt Dei dilectio, vel mundi, ſi Dei, charitas Patris eſt, ſi mundi, concupiſcentia carnis, hoc eſt, mala eſt.* varios continet errores. p. 35. n. 4. ac p. 51. n. 14. 15. & 16. Bellelli admittit dari in homine concupiſcentiam indeliberatam, â peccato immunem. p. 68. n. 1. & ſeq. nec in præcepto *non concupiſces* comprehenſam. *ibid.* quid Noriſius ſcripſerit de concupiſcentia? p. 108. n. 2. non eſt in Bajo damnata eorum opinio, qui tradunt, non poſſe creaturam rationalem condi â Deo cum perduelli concupiſcentia. p. 107. n. 1. tot. §. VII. concupiſcentiam eſſe in ſe malam, ait contenſonus Du-Hamel, Herminier, Petavius, & Auguſtiniani. p. 109. n. 5. & ſeq. appetitus tendens in objectum ſecundùm ſenſum delectabile non eſt ipſa concupiſcentia, ut putant Pelagiani. p. 109. n. 7. quid S. Thomas ſentiat de concupiſcentia? p. 110. n. 7. & 8. quid Soto ſentiat de concupiſcentia? p. 110. n. 9. quid Bellarminus ſentiat de concupiſcentia? p. 111. n. 10. ex concupiſcentia, & morte tanquam effectibus oſtenditur contra Pelagianos peccatum originale. p. 113. n. 6. idem probatur contra Manichæos. *ibid.* mors, & concupiſcentia nequeunt Deum habere Auctorem, ſed ſunt pœna peccati. p. 114. n. 8.

Conditio: an integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti? ac conditio naturalis? an verò donum naturæ ſuperadditum beneficentia conditoris? pag. 80. n. 3. & ſeq.

Conſtitutio unigenitus: Doctores ante, & poſt hanc ſcribentes docent, propoſitionem 38. Baji intelligendam eſſe de charitate habituali. p. 8. n. 1. & ſeq. ac p. 18. n. 1. & ſeq.

Contenſonus Vincentius quid ſentiat de articulis Baji? p. 11. n. 6. contenſonus ait, concupiſcentiam eſſe in ſe malam. p. 109. n. 5. & ſeq. contenſonus quid ſentiat de operibus infidelium, & peccatorum. pag. 165. n. 7.

Coronellus quid ſentiat de operibus infidelium, & peccatorum. p. 167. n. 10.

Corpus: Pelagius, Cœleſtius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales ſecundùm corpus creatos eſſe: refutantur ab Auguſtino, & Auguſtinianis. p. 114. num. 7.

Creatio: an integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti? ac conditio naturalis? an verò donum naturæ ſuperadditum beneficentia conditoris? p. 80. n. III. & ſeq.

Creatura: Bellelli defenditur, quòd non inciderit in errorem Baji docendò, creaturæ rationali ineſſe naturaliter appetitum ad ipſam viſionem Dei intuitivam. p. 103. n. 2. & ſeq. non eſt in Bajo damnata eorum opinio, qui tradunt, non poſſe creaturam rationalem condi à Deo cum perduelli concupiſcentia. p. 107. n. 1. tot. §. VII. qui impugnant Statum naturæ puræ, negant creaturam rationalem condi potuiſſe obnoxiam morti. p. 111. n. 1. immortalitas tamen non naturale, ſed ſupernaturale donum fuiſſet. p. 111. n. 1. & ſeq. cur damnata hæc propoſitio Baii? *Deus non potuiſſet ab initio creare creaturam rationalem, qualis nunc naſcitur.* p. 119. num. 9. Berti refutat damnatum ſenſum 27. propoſitionis Baii, & aliarum ſpectantium ad primam creaturæ rationalis conditionem. p. 124. n. 1. tot. Cap. II. an creatura rationalis, imago Dei, poſſit quieſcere in cognitione abſtractiva Dei? p. 137. n. 1. an creaturæ rationali debeatur gratia, & media alia neceſſaria ſuppoſita gratuita elevatione ad viſionem Dei intuitivam? p. 147. n. 6.

Cupiditas: Propoſitio Baii XXXVIII. hæc eſt: *omnis amor creaturæ rationalis aut vitioſa eſt cupiditas, qua mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis illa charitas, qua per Spiritum S. in corde diffuſa Deus amatur.* p. 3. n. 1. hujus propoſitionis ſenſus multiplex. p. 4. n. 1. & ſeq. an loquatur de cupiditate actuali, vel habituali? *ibid.* Anonymus putat, hanc propoſitionem Baii eſſe damnatam in ſenſu cupiditatis actualis. p. 6. n. 5. & 6. Auguſtiniani econtra probant, eam damnatam eſſe in ſenſu cupiditatis habitualis. p. 7. n. 7. contra Anonymum Auguſtiniani Theologi defenduntur Auctoritate Doctorum, gravitate rationum, & ſolutione objectionum. p. 8. n. 1. & ſeq. tot. Cap. I. vid. *Charitas.* Bajus docuit, omnia opera hominis peccatoris procedere ex cupiditate mala, adeoque eſſe intrinſecè peccata. p. 18. n. 1. & ſeq. tot. Cap. I. refutatur. *ibid.* juxta Bajum cupiditas, ſeu concupiſcentia naturalis, quam homo invitus patitur, eſt peccatum. pag. 33. n. 3. cupiditas indeliberata, cui homo liberè non conſentit, non prohibetur præcepto *non concupiſces.* p. 33. n. 3. in quo ſenſu concupiſcentia ab Auguſtiniano, & Tridentino dicatur peccatum? *ibid.* inter juſtum, & peccatorem non datur medium, benè verò inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, ſpei &c. p. 47. n. 10. Charitas Beatitudinis homini eſt congenita, & hæc poteſt eſſe ſine charitate habituali, & ſine cupiditate noxia. p. 36. Coroll. I. ac p. 55. n. 1. 2. & 3. item p. 67. n. 1. 1. 2. & 3. ac p. 75. n. 6. & 7. naturalis amor homini congenitus non oritur ex vitioſa cupiditate. p. 36. Coroll. I. ac pag. 55. num. 1. 2. & 3. item pag. 67. n. 1. 2. & 3. ac pag. 75. n. 6. & 7. Bajus docuit, opera, quæ fiunt ſine gratia ſanctificante, eſſe vitiata à noxia cupiditate, & ideò peccata. p. 167. n. 1. & ſeq. ſententia Auguſtinianorum eſt, opera, quæ ſunt bona ex officio, non eſſe virtutes, niſi referantur in Deum, nec tamen eſſe vitia intrinſecè talia: Bajus autem ait, opera in ſe etiam bona ſine actuali relatione ad Deum eſſe intrinſecè peccata provenientia à noxia cupiditate. p. 179. n. 1. & ſeq. ac p. 195. n. 5.

D.

Damnatio: in ſenſu Baii non datur peccatum veniale, ſed omne peccatum meretur damnationem. p. 37. n. 1.

Debitum: an vox naturalis idem ſignificet ac vox *debitum*, & ſupernaturalis idem ac *indebitum*? p. 139. n. 2.

Debitus: an integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti? ac conditio naturalis? an verò donum naturæ ſuperadditum beneficentia conditoris? p. 80. n. 3. & ſeq. Bajus ait: Originalem juſtitiam, integritatem, immunitatem à morte &c. eſſe proprietates ante lapſum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & juſtitia reſpectu noſtri ſint dona ſupernaturalia poſt lapſum, quæ fuiſſent naturalia, ſi Adam non peccâſſet. pag. 87. n. 1. hæc Baii opinio colligitur ex aliis ipſius propoſitionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1. & ſeq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex propoſitione 35. Quesnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV.

Dechamps Stephanus demonſtrat gratiam ab Auguſtino conſtitui in inſpiratione S. Charitatis. p. 62. n. 5.

Delectabilis: appetitus tendens in objectum ſecundùm ſenſum delectabile non eſt concupiſcentia ipſa, ùt putant Pelagiani. p. 109. n. 7.

Deſirant Bernardus docet, propoſitionem 38. Baii loqui in ſenſu charitatis Sanctificantis. p. 27. n. 2. quid Deſirant teneat de propoſitione 35. Quesnellii? pag. 121. num. 11.

Deus: ſententia, quòd opera in ſe etiam bona, bona non ſint, ſi non fiant ex charitate actuali, per quam referuntur in Deum, non eſt contenta in propoſition 38. Baii. p. 5. n. 4. & 5. item p. 58. n. 1. tot. Cap. I. II. &

II. & III. ex sententia Baii, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solùm naturalem. p. 89. n. 5. Bellelli defenditur, quòd non inciderit in errorem Baii docendô, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. p. 103. n. 2. & seq. Scotus, & Mastrius agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. p. 103. n. 2. impossibilitas Status naturæ puræ probatur ex innato appetitu videndi Deum. p. 103. n. 1. & seq. non est in Bajo damnata eorum opinio, qui tradunt, non posse creaturam rationalem condi à Deo cum perduelli concupiscentia. pag. 107. num. 1. tot. §. VII. mors, & concupiscentia nequeunt Deum habere Auctorem, sed sunt pœna peccati. p. 114. n. 8. cur damnata hæc propositio Baii? *Deus non potuisset ab initio creare creaturam rationalem, qualis nunc nascitur.* p. 119. n. 9. Gavardi tenet. in nullo statu Deum diligi posse tanquam Auctorem naturæ super omnia sine gratia supernaturali. p. 121. n. 12. Deus nequit diligi super omnia solius naturæ viribus. p. 137. n. 1. an creatura rationalis, imago Dei possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? pag. 137. n. 1. an creaturæ rationali debeatur gratia, & media alia necessaria suppositâ gratuita elevatione ad visionem Dei intuitivam? pag. 147. n. 6. Vasquez docuit, Deum à nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio, nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. p. 158. n. 1. nec ùt finis naturalis, nec ùt finis supernaturalis *ibid.* idem sentiunt & alii *ibid.* & seq. Augustiniani docent, Deum nec ùt Auctorem naturæ posse diligi sine gratia ab hominibus post lapsum Adæ. p. 159. n. 4. & seq. idem docent & alii de eadem charitate Dei ùt Auctoris naturæ. p. 160. n. 5. & seq. quomodo intelligenda verba illa? *sive ergò manducatis sive bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite?* p. 171. n. 1. & seq. an hæc verba contineant præceptum, quo quilibet deliberatè agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum? p. 171. n. 1. & seq. ita, ut secùs opera non sint bona ex omni parte? *ibid.* & seq. quomodo intelligenda verba illa: *omnia vestra cum charitate fiant?* p. 171. n. 1. an contineant præceptum, omnia opera deliberata referendi in Deum? p. 171. n. 1. & seq. sententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda esse ex præcepto: ab Anonymo per calumniam ùt Bajana rejicitur, p. 174. n. 5. sententia Augustinianorum est opera, quæ sunt bona ex officio, non esse virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsecè talia: Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsecè peccata provenientia à noxia cupiditate. p. 179. n. 1. & seq. ac p. 195. n 5. in quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta Augustiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius? pag. 179. n. 1. & seq. §. VI. an peccet mortaliter, qui opera sua non refert in Deum? pag. 186. n. 17. ac p. 199. n. 5. solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. p. 187. n. 1. contra sententiam de operibus infidelium. p. 189. n. 2. contra liberum arbitrium. p. 191. n. 3. contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. p. 194. n. 4. contra expositionem textus *sive manducatis, sive bibitis &c.* p. 195. n. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. explicatur S. Thomas in materia de præcepto referendi omnia opera in Deum. p. 164. n. 5. Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum? p. 199. n. 5. immeritò Bajanista dicitur. *ibid.* quoties homo teneatur opera sua referre in Deum? pag. 197. num. 5. Berti non est Bajanista, nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem. p. 206. n. 1. an Bellelli docuerit, Deum posse coli viribus naturalibus sine gratia. p. 216. n. 1. §. I. Bellelli Bajo adversatur in sententia de operibus deliberatis in Deum referendis. p. 219. n. 1. §. V. Apostolici textus ad Rom. 14. & 1. ad Corinth. 10. spectantes ad opera in Deum dirigenda afferuntur, & explicantur. p. 169. n 1. & seq.

Disciplina: vid. *Berti*: P. Berti probat, quòd in opere suo de Theologicis disciplinis non inveniatur ulla nota Bajanismi, sed quòd Bajus ubique ab ipso perstringatur. p. 52. n. 1. tot. Cap. II.

Donum: an integritas Creationis debita fuerit creaturæ innocenti? ac conditio naturalis? an verò donum naturæ superadditum beneficentia Conditoris? p. 80. n. III. & seq.

Le-Drou Petrus Lambertus docet, propositionem. 38. Baii loqui in sensu charitatis sanctificantis. p. 28. n. 6. Le-Drou in verbis: *omnia vestra cum charitate fiant*, agnoscit præceptum, opera deliberata referendi in Deum? p. 177. n. 9.

E.

Ecclesia: Bajum, & Quesnellium loqui de charitate sanctificante, probat instructio Pastoralis Gallicanæ Ecclesiæ. p. 18. n. 1. hæc instructio magni est facienda. p. 19. n. 2.

Elevatio: an Creaturæ rationali debebatur gratia, & media alia necessaria suppositâ gratuita Elevatione ad visionem Dei intuitivam. p. 147. n. 6.

Estius Guilelmus: quid sentiat de articulis Baji? p. 10. n. 4. Estius Guilelmus, quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji? p. 91. n. 10. quid de charitate Dei ùt Authoris naturæ sentiat? p. 160. n 7.

Eva: Pelagius, Cœlestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundùm corpus creatos esse, refutantur ab Augustino, & Augustinianis, pag. 114. num. 7.

F.

Fides: in sensu Baji actus fidei ante charitatem sanctificantem elicitus est peccatum. p. 4. n. 2. & seq. tot. Cap. I. II & III. reprobatur ostendendô, quòd actus fidei ante justificationem elicitus non sit peccatum, sed tantùm opus non meritorium vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & seq. tot. Cap. I. gratia Spiritûs S. movens ad actus fidei non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. p. 11. n. 6. & seq. tot. Cap. I. Quesnellius idem cum Bajo docuit, eodemque modo impugnatur. *ibid.* inter justum, & peccatorem non datur medium, benè verò inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, spei &c. p. 47. n. 10. juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam Beatitudinem. p. 115. Coroll. I. contrarium docent Augustiniani. p. 115. Coroll. II. ac pag. 107. n. 1. & seq. tot. §. VII. Baji propositio 28. & 29. damnata nullum opus bonum admittit sine fide perfecta, & gratia sanctificante. p. 167. n. 1. & seq. expositio Augustinianorum textûs: *omne autem, quod non est ex fide, peccatum est*: non convenit cum dogmate Baji. p. 169. n. 1. ac p. 190. n. 2. S. Augustinus eum explicat de fide Christiana *ibid.* idem faciunt & alii Doctores. *ibid.* & seq. textus ille nequit intelligi de fide Divina. pag. 170. n. 2. & seq. opera infidelium, quæ fiunt sine fide imperfecta, ac gratia actuali, perrarò evadunt peecati maculam. p. 183. n. 12. qualiter fides sine charitate sit bona? pag. 184. n. 14. & 15. solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. p. 187. n. 1. contra sententiam de operibus infidelium. p. 189. n. 2. contra liberum arbitrium. p. 191. n. 3. contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. p. 194. num. 4. contra expositionem textus: *sive manducatis, sive bibitis &c.* p. 195. n. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. Berti non explicat in sensu Baji textum illum: *omne, quod non est ex fide, peccatum est.* p. 203. n. 1. & seq quid Berti doceat de timore, spe, & fide â charitate separatis? an faveat Bajo? p. 204. n. 5. & 6. ac p. 211. n. 4. an Bellelli Bajum sit secutus explicandô textum: *omne, quod non est ex fide, peccatum est?* p. 218. n. 1. §. IV. Bellelli contra Bajum admittit, fidem, spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. p. 219. n. 4. 5. 6. & 7. ac p. 226. num. 4.

Fontana Jacobus demonstrat, Quesnellium admisisse solam Charitatem habitualem, & justificantem. p. 23. n. 8. & seq. Fontana concedit, posse refelli propositiones Quesnellianas præscindendô à quæstione de statu naturæ puræ. p. 84. n. VIII. Fontana affirmat, eundem quesnellium negâsse in statu innocentiæ gratiam supernaturalem. p. 99. n. 1. Fontana quale judicium tulerit de Theologis Augustinianis? pag. 178. num. 10.

Fruitio: quid in sententia Augustiniana sit fruitio? p. 72. n. 1.

P. Fulgentius: Bellelli doctrina est prorsus eadem cum doctrina S. Fulgentii. p. 72. n. 1. Fulgentius quomodo explicet illud? *omne, quod non est ex fide, peccatum est.* p. 169. n. 1.

G.

Gallia: Apologia Casuistarum rejecta à Galliarum Episcopis, ubi reprobat sententiam de operibus in Deum referendis. p. 176. n. 8.

Gallicanus: vid. *Ecclesia*, propositio: *status naturæ puræ est impossibilis*, in sensu Augustinianorum non rejicitur per instructionem Pastoralem Gallicanam. p. 82. n. IV. & seq. ac p. 100. n. 2.

Gavardi Nicolaus qualiter explicet propositiones Baji? pag. 13. n. 9. Gavardi rejicit statum naturæ puræ p. 121. n. 12. Gavardi tenet, in nullo statu Deum diligi posse tan-

tanquam Auctorem naturæ ſuper omnia ſine gratia ſupernaturali. pag. 121. n. 12. Gavardi quid ge charitate Dei ùt Auctoris naturæ ſentiat? p. 162. n. 11.

Gloria: quomodo intelligenda verba illa: *ſive ergò manducatis, ſive bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite?* p. 171. n. 1. & ſeq. an hæc verba contineant præceptum, quo quilibet deliberatè agens teneatur opera ſua virtualiter referre in Deum? p. 171. n. 1. & ſeq. ita, ut ſecùs opera non ſint bona ex omni parte? *ibid.* & ſeq.

Gonet Joannes Baptiſta quid ſentiat de articulis Baji? p. 10. n. 4. Gonet quam tulerit cenſuram in propoſitionem. 27. Baji? p. 90. n. 9. Gonet quid de charitate Dei ùt Auctoris naturæ ſentiat? p. 161. n. 9.

Gratia: vid. *Charitas*, gratiam actualem, & habitualem Bajus non diſtinquit. pag. 10. n. 4. ac p. 11. n. 6. non aliam agnoſcit, quàm ſanctificantem. p. 17. n. 5. & 6. ac p. 37. n. 1. & ſeq. aut ſi agnoſcit actualem, ait illam facere ea munera, quæ juxta catholicos facit charitas habitualis. *ibid.* Tridentinum agnoſcit gratiam actualem, vi cujus peccator ad gratiam Sanctificantem diſponitur. p. 17. n. 5. an Bellarminus, Toletus, & Vasquez docuerint? nullam tentationem vinci poſſe ſine gratia. p. 12 n. 7. an ab Arauſicana Synodo, & Maldonato ſit propugnata hæc propoſitio: *Liberum arbitrium ſine gratia actuali non valet, niſi ad peccandum*? p. 12. n. 7. Vindicatur definitio gratiæ, quæ conſtituitur in illuminatione mentis, & in inſpiratione charitatis. p. 61. n. 5. quomodo gratiam definiat S. Auguſtinus? pag. 62. n. 5. Brancatus Laurentius: Macedo Franciſcus: Petavius Dionyſius, Concilium Milevitanum, Dechamps Stephanus demonſtrant gratiam ab Auguſtino conſtitui in inſpiratione S. charitatis. p. 62. n. 5. Bajus ait: Originalem juſtitiam, integritatem, immunitatem à morte &c. eſſe proprietates Adamo ante lapſum naturaliter debitas, ita, ut gratia, Sanctitas, & juſtitia reſpectu noſtri ſint dona ſupernaturalia poſt lapſum, quæ fuiſſent naturalia, ſi Adam non peccâſſet. pag. 87 n. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipſius propoſitionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1. & ſeq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex propoſitione Quesnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV. ex ſententia Baji, Lutheri, Pelagii ſequeretur, Angelum, & Adamum ſine gratia ſupernaturali habuiſſe meritum vitæ æternæ, Deumque eſſe finem ultimum hominis ſolùm naturalem. p. 89. n. 5. triplici ſenſu aliquid juxta Bajum dicitur naturale. p. 98. n. 8. quomodo ſecundùm Bajum originalis juſtitia, gratia, Sanctitas, & integritas fuerint dona naturalia? p. 117. n. 3. Fontana affirmat, Quesnellium negâſſe in ſtatu innocentiæ gratiam ſupernaturalem. p. 99. n. 1. Beſſy Henricus S. R. E. Card. quid ſenſerit de ſenſu propoſitionum Quesnellii circa gratiam Adami? p. 100. n. 3. merita prima Adami ſecundùm Bajum fuerunt humana, juxta Auguſtinianos ex arbitrio quidem, ſed auxilio gratiæ ſupernaturalis derivata ſunt. p. 102. n. 2. Gavardi tenet, in nullo ſtatu Deum diligi poſſe tanquam Auctorem naturæ ſuper omnia ſine gratia ſupernaturali. pag. 121. n. 12. Berti docet, Adamo, & Angelis gratiam propriè dictam collatam eſſe. p. 127. n. 1. tot. §. V. Bellelli nullibi dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat. p. 133. n. 1. tot. §. II. Bellelli gratiam ſanctificantem in ſtatu innocentiæ ad meritum vitæ æternæ neceſſariam eſſe docet. p. 134. n. 1. tot. §. III. Bellelli agnovit gratiam, & alia dona ſupernaturalia in prima Angelorum, & Adami conditione. p. 135. tot. §. IV. juxta Bajum nec Adamus ſupernaturalibus habitibus fidei, ſpei, & Charitatis donatus fuit, nec egebat gratia ſupernaturali adſervandam legem, & conſequendam beatitudinem. p. 115. Coroll. I. contrarium docent Auguſtiniani. p. 115. Coroll. II. ac p. 107. n. 1. & ſeq. tot. §. VII. item pag. 126. n. 1. §. III. & IV. Bellelli docuit, dona Adæ collata fuiſſe gratiam propriè dictam. p. 135. n. 1. tot. §. V. Bellelli docet, Angelos, & Adamum ſine gratia ſupernaturali non potuiſſe legem ſervare, aut Beatitudinem conſequi. p. 135. n. 2. in quo ſenſu gratia Angelorum, & Adami poſſit dici naturalis? p. 141. n. 2. an creaturæ rationali debeatur gratia, & media alia neceſſaria ſuppoſita gratuita elevatione ad viſionem Dei intuitivam? p. 147. n. 6. Vasquez docuit, Deum à nobis non poſſe diligi amore amicitiæ ſine gratiæ moventis auxilio nec in ſtatu naturæ innocentis, nec in ſtatu naturæ lapſæ. p. 158. n. 1. nec ùt finis naturalis, nec ùt finis ſupernaturalis. *ibid.* idem ſentiunt & alii *ibid.* & ſeq. Auguſtiniani docent. Deum nec ùt Auctorem naturæ poſſe diligi ſine gratia ab hominibus poſt lapſum Adæ. p. 159. n. 4. & ſeq. idem docent & alii de eadem charitate Dei, ùt Auctoris naturæ. p. 160. n. 5. & ſeq. an homo in nullo ſtatu poſſit totam legem implere, omnia vitare peccata ſine gratia? pag. 160. num. 7. ſententia Auguſtiniana, quòd ad opera moralia ex omni parte bona requiratur auxilium gratiæ ſupernaturalis, non poteſt affici cenſura. p. 162. n. 1. & ſeq. poſſunt infideles aliqua

qua opera bona exercere cum gratiæ actualis auxilio. p. 162. n. 1. & seq. Baji propositio 28. & 29. damnata nullum opus bonum admittit sine fide perfecta, & gratia sanctificante. p. 167. n. 1. & seq. Bajus putat, liberum arbitrium sine habituali gratia nil valere, nisi ad peccandum. p. 167. n. 1. Augustiniani ad opus bonum requirunt gratiam, non justificantem, sed actualem, ac moventem ad justificationem. p. 167. n. 1. & 2. Toletus, & Bellarminus ajunt, damnatam propositionem 29. Baji, quia putabat omne opus bonum conferre gratiam sanctificantem. p. 168. n. 4. Bajus docuit, opera, quæ fiunt sine gratia sanctificante, esse vitiata â noxia cupiditate, & ideò peccata. p. 167. n. 1. & seq. opera infidelium, quæ fiunt sine fide imperfecta, ac gratia actuali, perrarò evadunt peccati maculam. p. 183. n. 12. solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. p. 187. n. 1. contra sententiam de operibus infidelium. p. 189. n. 2. contra liberum arbitrium. p. 191. n. 3. contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. p. 194. n. 4. contra expositionem textûs *sive manducatis, sive bibitis. &c.* p. 195. n. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. Berti non tenet sententiam Baji in materia de libero arbitrio, ejusque viribus, si est sine gratia. p. 210. n. 3. quid Berti sentiat de gratia? p. 212. n. 4. an Bellelli docuerit, Deum posse coli viribus naturalibus sine gratia. p. 216. n. 1. §. I.

H.

Habitualis: vid. *Charitas*: vel *Gratia.*

Du-Hamel ait, concupiscentiam esse in se malam. p. 109. n. 5. & seq.

Herminier ait, concupiscentiam in se esse malam. p. 109. n. 5. & seq.

Homo: vid. *Creatura.* Charitas Beatitudinis homini est congenita, & hæc potest esse sine charitate habituali, & sine cupiditate noxia. p. 36. Coroll. I. ac p. 55. n. 1. 2. & 3. ac p. 75. n. 6. & 7. naturalis amor homini congenitus non oritur ex vitiosa cupiditate. *ibid.*

I.

Jansenismus: doctrina Augustiniana, & Thomistarum sæpè per calumniam insimulata est, Bajanismi, & Jansenismi. præf. p. XIII. n. II. an Jansenius agnoverit charitatem actualem ab habituali distinctam? vel idem senserit cum Bajo? p. 45. n. 7. an, & in quo differat Jansenius â Bajo, & Quesnellio? p. 45. n. 7. Innocentius XII. aliique Romani Pontifices vetant, ne Jansenismi nota Theologi catholici traducantur. præfat. p. XXV. n. VIII. Norisius S. R. E. Card. de Jansenismo non semel est insimulatus. præf. p. XV. n. III. quomodo hic explicet propositiones Baji? p. 13. n. 8 propositio hæc: *impossibilis est status naturæ puræ*, non est inter propositiones Jansenii damnatas. p. 121. n. 12. Jansenianî erroris notam quinam immeritò subjerint? præf. pag. XIII. n. II. & III. in quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta Augustiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius? p. 179. n. 1. & seq. §. VI.

Illuminatio: vindicatur definitio gratiæ, quæ constituitur in illuminatione mentis, & inspiratione charitatis. p. 62. n. 5.

Imago: an creatura rationalis, imago Dei, possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? p. 137. n. 1.

Immortalitas: qui impugnant statum naturæ puræ, negant, creaturam rationalem condi potuisse obnoxiam morti. p. 111. n. 1. immortalitas tamen non naturale, sed supernaturale donum fuisset. p. 111. n. 1. & seq.

Impius: justificatio impii non consistit in obedientia mandatorum. p. 48. n. 10.

Indebitum: an vox naturalis idem significet: ac vox *debitum.* & supernaturalis idem ac *indebitum*? p. 139. n. 2.

Indeliberatus: motus indeliberati infidelium non sunt peccata. p. 221. n. 1.

Indifferens: quomodo secundùm S. Augustinum, & Bajum non dentur opera indifferentia? p. 193. n. 3.

Infidelis: propositiones 25. & 26. Baji sunt: *omnia opera infidelium sunt peccata.* & *Philosophorum virtutes sunt vitia.* p. 162. n. 1. in quo sensu damnatæ hæ propositiones? *ibid.* qualiter eam explicent Doctores? *ibid.* & seq. eandem propositionem Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid.* item p. 179. n. 1. & seq. possunt infideles aliqua opera bona exercere cum gratiæ actualis auxilio. p. 162. n. 1. & seq. opera infidelium, quæ fiunt sine fide imperfecta, ac gratia actuali perrarò evadunt peccati maculam. p. 183. n. 12. Quesnellium, & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire docent languet, & Bisslii. p. 185. n. 16. solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. p. 187. n. 1.

contra ſententiam de operibus infidelium. p. 189. n. 2. contra liberum arbitrium. p. 191. n. 3. contra fidem, ſpem, & timorem ſine charitate elicitos. p. 194. n. 4. contra expoſitionem textus *ſive manducatis, ſive bibitis &c.* p. 195. n. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. cur damnata hæc propoſitio: *neceſsè eſt, infidelem in omni opere peccare?* p. 190. n. 2. Berti non conſentit Bajo circa opera infidelium. p. 207. n. 2. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium eſſe peccata, & virtutes Philoſophorum eſſe vitia. p. 216. n. 1. §. II. motus indeliberati infidelium non ſunt peccata. p. 221. n. 1.

Initialis: ſententia, quòd in Sacramento Pœnitentiæ requiratur charitas initialis, quæ tamen non ſemper juſtificationem conferat, non poteſt cenſurâ notari. p. 75. n. 5.

Innocens: an integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti? ac conditio naturalis? an verò donum naturæ ſuperadditum beneficentia conditoris? p. 80. n. III. & ſeq.

Innocentia: Fontana affirmat, Queſnellium negâſſe in ſtatu innocentiæ gratiam ſupernaturalem. p. 99. n. 1. Bellelli gratiam ſanctificantem in ſtatu innocentiæ ad meritum æternæ vitæ neceſſariam eſſe docet; p. 134. n. 1. tot. §. III.

Innocentius XI. quas damnârit propoſitiones? p. 121. n. 12. inter propoſitiones ab Innocentio XI. & Alexandro VIII. proſcriptas non eſt ea, quæ dicit ſtatum naturæ puræ eſſe impoſſibilem. pag. 121. num. 12.

Innocentius XII. aliique Romani Pontifices vetant, ne Janſeniſmi nota Theologi catholici traducantur. præf. p. XXV. n. VIII

Inſpiratio: vindicatur definitio gratiæ, quæ conſtituitur in illuminatione mentis, & inſpiratione charitatis. p. 62. n. 5.

Inſtructio: Bajum, & Queſnellium loqui de charitate ſanctificante, probat inſtructio Paſtoralis Gallicanæ Eccleſiæ. p. 18. n. 1. hæc inſtructio magni eſt facienda. p. 19. n. 2. propoſitio: *Status naturæ puræ eſt impoſſibilis* in ſenſu Auguſtinianorum non rejicitur per inſtructionem Paſtoralem Gallicanam. p. 82. n. IV. & ſeq. ac p. 100. n. 2. Inſtructio Gallicana in verbis: *omnia veſtra cum charitate fiant*, agnoſcit præceptum opera deliberata referendi in Deum? p. 176. n. 8.

Integritas: an integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti? ac conditio naturalis? an verò donum naturæ ſuperadditum beneficentia conditoris? p. 80. n. III. & ſeq. Bajus ait: Originalem juſtitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. eſſe proprietates Adamo ante lapſum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & juſtitia reſpectu noſtri ſint dona ſupernaturalia poſt lapſum, quæ fuiſſent naturalia, ſi Adam non peccâſſet. p. 87. n. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipſius propoſitionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1. & ſeq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex propoſitione Queſnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV

Julianus: Pelagius, & Cæleſtius docent, Adamum, & Evam mortales ſecundùm corpus creatos eſſe, refutantur ab Auguſtino, & Auguſtinianis. p. 114. n. 7.

Juſtificans: vid. *Gratia*: vel *Charitas*.

Juſtificatio: opera bona ante juſtificationem peracta non ſunt peccata, ſed tantùm non ſunt meritoria vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & ſeq. tot. cap. I. II. & III. gratia Spiritûs S. movens ad actus fidei, ſpei &c. non juſtificat peccatorem, ſed ad juſtificationem diſponit. p. 11. n. 6. & ſeq. tot. cap. I. quomodo fiat juxta communiorem theologorum ſententiam, & quomodo fiat juxta ſententiam Baji? p. 40. n. 4. juſtificatio impii non conſiſtit in obedientia mandatorum. p. 48. n. 10. in ſenſu Baji datur juſtificatio ſine remiſſione peccatorum. p. 15. n. 3. & 4. ac p. 48. n. 11. ſententia, quòd in Sacramento Pœnitentiæ requiratur charitas initialis, quæ tamen non ſemper juſtificationem conferat, non poteſt cenſura notari. p. 75. n. 5. Auguſtiniani ad opus bonum requirunt gratiam, non juſtificantem, ſed actualem, ac moventem ad juſtificationem. p. 167. n. 1. & 2.

Juſtitia: Bajus ait: originalem juſtitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. eſſe proprietates Adamo ante lapſum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & juſtitia reſpectu noſtri ſint dona ſupernaturalia poſt lapſum, quæ fuiſſent naturalia, ſi Adam non peccâſſet. p. 87. n. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipſius propoſitionibus pariter damnatis p. 94. n. 1 & ſeq. tot §. II. & III. ac confirmatur ex propoſitione 35. Queſnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV. Bellarminus in ſententia de ſtatu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreſeos reos pronuntiat: quia putant, juſtitiam, & integritatem Originalem non fuiſſe donum ſupernaturale. p. 88. n. 3. ac p. 99. n. 1. & ſeq. triplici ſenſu aliquid juxta Bajum dicitur naturale. p. 98. n. 8. quomodo ſecundùm Bajum originalis juſtitia, gratia, Sanctitas, & integritas fuerint dona naturalia. p. 117. n. 3.

Justus: inter justum & peccatorem non datur medium, benè verò inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem: mediant actus fidei, spei &c. p. 47. n. 10. cur justi in hac vita affligantur? p. 119. n. 8.

L.

Languet: Quesnellium & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire docent Languet, & Bissii. pag. 185. n. 16.

Lensæus Joannes: quid sentiat de articulis Baji? p. 11. n. 5. Lensæi verba Anonymus profert detruncata. p. 44. n. 6.

Lex: juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. p. 115. Corol. I. contrarium docent Augustiniani. p. 115. Corol. II. ac p. 107. n. 1. & seq. Bellelli docet, Angelos, & Adamum sine gratia supernaturali non potuisse legem servare, aut beatitudinem consequi. p. 135. n. 2. an homo in nullo statu possit totam legem implere, omnia vitare peccata sine gratia? p. 160. n. 7.

Lovanienses: vid. *Augustinianus*.

Lupus Christianus de Jansenismo ab Adversariis immeritò insimulatus fuit. præf. p. XV. n. III.

Lutherus: omnes actiones peccatoris non esse peccata, probatur ex Tridentino contra Lutherum, & Calvinum. p. 22. n. 7. & seq. ac p. 33. n. 2. & seq. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiat: quia putant, justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. p 88. n. 3. ac p. 99. n. 1. & seq. ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deumque esse finem ultimum hominis solùm naturalem. p. 89. n. 5. Quesnellium, & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire, docent Languet, & Bissii. p. 185. n. 16.

M.

Macedo Franciscus quid sentiat de articulis Baji? p. 12. n. 7. demonstrat, gratiam ab Augustino constitui in inspiratione S. charitatis. p. 62. n. 5. Macedo quid statuat de statu naturæ puræ? p. 85. n. IX. quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji. p. 91. n. 11. quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum? p. 164. n. 4.

Maldonatus: an ab Arausicana Synodo, & Maldonato sit propugnata hæc propositio? *liberum arbitrium sine gratia actuali non valet, nisi ad peccandum.* p 12. n. 7.

Mandatum: justificatio impii non consistit in obedientia mandatorum. p. 48. n. 10. vid. *Præceptum*.

Manduco: quomodo intelligenda verba illa: *sive ergò manducatis, sive bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite?* p. 171. n. 1. & seq. an hæc verba contineant præceptum, quo quilibet deliberatè agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum? p. 171. n. 1. & seq. ita, ut secùs opera non sint bona ex omni parte? *ibid.* & seq. solvuntur objectiones Anonymi contra expositionem textûs: *sive manducatis, sive bibitis &c.* p. 195. n. 5. contra Præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. Berti rejicit sensum Baji in textu illo: *sive manducatis, sive bibitis. &c.* p. 204. n. 1. & seq.

Manichæus: ex concupiscentia & morte tanquam effectibus ostenditur contra Pelagianos peccatum originale. p. 113. n. 6. idem probat contra Manichæos. *ibid.*

Manso Petrus docet, propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis sanctificantis. p. 27. n. 1.

Mastrius: & Scotus agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. p. 103. n. 2.

Maurus: quid de charitate Dei, ùt Authoris naturæ sentiat? p. 160. n. 5.

Medina Bartholomæus: quomodo fiat in hujus sententiâ justificatio. p. 40. n. 4. Medina quid de charitate Dei ùt Authoris naturæ sentiat? p. 160. n. 7.

Mens: commendantur habitus, & actus virtutum, etiam separati â charitate. p. 36. Corol. I. ac p. 56. n. 1. & seq. ac in libro Bellelli, cui titulus *Mens Augustini*. p. 68. n. 1. & seq. tales sunt actus fidei, spei, timoris, amoris initialis, Attritionis. pag. 69. num. 1. & seq. tot. cap. III.

Meritorius: Opera bona ante justificationem peracta, non sunt peccata, sed tantùm non meritoria vitæ æternæ. pag. 22. n. 7. & seq. tot. cap. I. II. & III.

Meritum: merita prima Adami secundùm Bajum fuerunt humana, juxta Augustinianos ex arbitrio quidem, sed auxilio gratiæ supernaturalis derivata sunt. pag. 102. n. 2.

Molina admittit in homine appetitum innatum videndi Deum. p. 104. n. 4.

Mors: Bajus ait: Originalem justitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccâsset. p. 87. n. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1 & seq. tot §. II. & III. ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV. qui impugnant statum naturæ puræ, negant creaturam rationalem condi potuisse obnoxiam morti. p. 111. n. 1. immortalitas tamen non naturale, sed supernaturale donum fuisset. p. 111. n. 1. & seq. S. Augustinus quid senserit de morte: an Adamus sit conditus morti obnoxius? p. 112. n. 2. ac p. 113. n. 6. ex concupiscentia, & morte tanquam effectibus ostenditur contra Pelagianos peccatum originale. p. 113. n. 6. idem probatur contra Manichæos. *ibid.* mors, & concupiscentia nequeunt Deum habere Auctorem, sed sunt pœna peccati. p. 114. n. 8.

Mortalis: Pelagius, Cælestius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales secundùm corpus creatos esse. refutantur ab Augustino, & Augustinianis. pag. 114. n. 7.

Motus indeliberati infidelium non sunt peccata. p. 221. n. 1.

N.

Natura: Bellarminus Robertus S. R. E. Card. ejus sententia de charitate Dei, tanquam Auctoris naturæ. p. 73. n. 3. quomodo hæc propositio: *Status naturæ puræ impossibilis est.* explicetur ab Augustinianis, quomodo â Bajo? p. 79. n. II. & III. & seq. ac p. 101. n. 6. item p. 102. n. 1. & 2. an integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti? ac conditio naturalis? an verò donum naturæ superadditum beneficentia Conditoris? p. 80. n. III. & seq. Propositio: *Status naturæ puræ est impossibilis* in sensu Augustinianorum non rejicitur per Instructionem Pastoralem Gallicanam. p. 82. n. IV. & seq. ac p. 100. n. 2. Fontana concedit, posse refelli propositiones Quesnellianas præscindendô â quæstione de statu naturæ puræ? p. 84. n. VIII. Macedo quid statuat de statu naturæ puræ? p. 85. n. IX. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiat: quia putant, justitiam, & integritatem Originalem non fuisse donum supernaturale. p. 88. n. 3. ac p. 99. n. 1. & seq. impossibilitas status naturæ puræ probatur ex innato appetitu videndi Deum. p. 103. n. 1. & seq. qui impugnant statum naturæ puræ, negant creaturam rationalem condi potuisse obnoxiam morti. p. 111. n. 1. immortalitas tamen non naturale, sed supernaturale donum fuisset. p. 111. n. 1. & seq. Anonymi objectiones contra impossibilitatem status naturæ puræ factæ solvuntur. p. 116. n. 1. & seq. tot. §. IX. ac p. 129. n. 1. tot. §. VI. propositio hæc: *impossibilis est status naturæ puræ*, non est inter propositiones Jansenii damnatas. p. 121. n. 12. inter propositiones ab Innocentio XI. & Alexandro VIII. proscriptas non est ea, quæ dicit statum naturæ puræ esse impossibilem. p. 121. n. 12. Gavardi rejicit statum naturæ puræ. p. 121. n. 12. Gavardi tenet, in nullo statu Deum diligi posse tanquam Auctorem naturæ super omnia sine gratia supernaturali. p. 128. n. 12. Bellelli docuit, statum naturæ puræ esse impossibilem. p. 132. n. 1. sed non in sensu propositionis 27. Baji. *ibid.* & seq. tot. cap. III. Bellelli nullibi dona gratiarum inter naturæ proprietates connumerat. p. 133. n. 1. tot. §. II. Vasquez docuit, Deum â nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio, nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. p. 158. n. 1. nec ùt finis naturalis, nec ùt finis supernaturalis. *ibid.* idem sentiunt & alii *ibid.* & seq. Augustiniani docent, Deum nec ùt Auctorem naturæ posse diligi sine gratia ab hominibus post lapsum Adæ. p. 159. n. 4. & seq. idem docent & alii de eadem charitate Dei ùt Auctoris naturæ, pag. 160. n. 5. & seq.

Naturalis amor homini congenitus non oritur ex vitiosa cupiditate. p. 36. Corol. I. ac p. 55. n. 1. 2. & 3. item p. 67 n. 1. 2. & 3. ac p. 75. n. 6. & 7. an integritas creationis debita fuerit creaturæ innocenti? ac conditio naturalis? an verò donum naturæ superadditum beneficentia conditoris? p. 80. n. III. & seq. Bajus ait: Originalem justitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. esse proprietates ante lapsum naturaliter Adamo debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccâsset. p. 87. n. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1. & seq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex propositione. 35. Quesnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV. ex sententia Baji, Lutheri, Pelagii sequeretur, Angelum, & Adamum sine gratia supernaturali habuisse meritum vitæ æternæ, Deúmque

Deumque esse finem ultimum hominis solùm naturalem. p. 89. n. 5. Bajus naturalem animæ vitam in Sancti Spiritûs vivificatione constituit. p. 96. n. 1. triplici sensu aliquid juxta Bajum dicitur naturale. p. 98. n. 8. quomodo secundùm Bajum originalis justitia, gratia, Sanctitas, & integritas fuerint dona naturalia? p. 117. n. 3. Bellelli defenditur, quòd non inciderit in errorem Baii docendò, creaturæ rationali inesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. p. 103. n. 2. & seq. qui impugnat statum naturæ puræ, negant creaturam rationalem condi potuisse obnoxiam morti. p. 111. n. 1. immortalitas tamen non naturale, sed supernaturale donum fuisset. pag. 111. n. 1. & seq. an vox naturalis idem significet, ac vox *debitum*, & supernaturalis idem, ac *indebitum*? p. 139. n. 2. quot modis aliquid dicatur naturale? p. 140. num. 2. in quo sensu gratia Angelorum, & Adami possit dici naturalis? p. 141. num. 2. Vasquez docuit, Deum à nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio, nec in statu naturæ lapsæ. pag. 158. n. 1. nec ùt finis naturalis, nec ùt finis supernaturalis. *ibid.* idem sentiunt & alii. *ibid.* & seq. Berti non est Bajanista, nec rejicit omnem charitatem Dei naturalem. p. 206. n. 1. an Bellelli docuerit, Deum posse coli viribus naturalibus sine gratia? p. 216. n. 1. §. I.

Norisius S. R. E. Card. de Jansenismo non semel est insimulatus præf. p. XV. num. III. quomodo explicet propositiones Baji p. 13. n. 8. Norisius ab Anonymo tacitè ac temerè impetitur. p. 59. n. 1. ac pag. 61. num. 3. Norisius qualem tulerit censuram in propositionem 27. Baii? pag. 92. n. 12. quid Norisius scripserit de concupiscentia? p. 108. n. 2. quid Norisius senserit de propositione LV. Baii? p. 52. n. 12. ac p. 108. n. 2. Norisius quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum? p. 162. n. 1. Norisius quale judicium ferat de propositione 28. & 29. Baji? pag. 168. n. 5. Norisius quomodo explicet illud: *omne, quod non est ex fide, peccatum est?* p. 169. n. 1. & 2. Norisii libri à Censura immunes sunt. p. 192. n. 3. quo præclaro elogio Norisius à BENEDICTO XIV. P. M. honestatur? p. XV. n. III.

O.

Obedientia: justificatio impii non consistit in obedientia mandatorum. p. 48. n. 10.

Opus: sententia, quòd opera in se etiam bona, bona non sint, si non fiant ex charitate actuali, per quam referuntur in Deum, non est contenta in propositione XXXVIII. Baji. p. 5. n. 4. & 5. ac p. 58. num. 1. tot. Cap. I. II. & III. opera bona ante justificationem peracta, non sunt peccata, sed tantùm non sunt meritoria vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & seq. tot. Cap. I. disponunt tamen ad justificationem. p. 11. n. 6. & seq. tot. Cap. I. vid. *actus*. Bajus docuit: omnia opera hominis peccatoris procedere ex cupiditate mala, adeoque esse intrinsecè mala. pag. 18. n. 1. & seq. tot. Cap. I. ac pag. 167. n. 1. & seq. refutatur. *ibid.* propositiones 25. & 26. Baji sunt: *omnia opera infidelium sunt peccata*, & *Philosophorum virtutes sunt vitia*. p. 162. n. 1. in quo sensu damnatæ hæ propositiones? *ibid.* qualiter eam explicent Doctores? *ibid.* & seq. eandem propositionem Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid.* item p. 179. n. 1. & seq. sententia Augustiniana, quòd ad opera moralia ex omni parte bona requiratur auxilium gratiæ supernaturalis, non potest affici censura. p. 162. num. 1. & seq. possunt infideles aliqua opera bona exercere cum gratiæ actualis auxilio. p. 162. n. 1. & seq. Baji propositio 28. & 29. damnata nullum opus bonum admittit sine fide perfecta, & gratia sanctificante. p. 167 n. 1. & seq. Toletus, & Bellarminus ajunt, damnatam propositionem 29. Baji, quia putabat omne bonum opus conferre gratiam sanctificantem. p. 168. n. 4. quomodo intelligenda verba illa: *sive ergò manducatis, sive bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite*? p. 171. n. 1. & seq. an hæc verba contineant præceptum, quo quilibet deliberatè agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum? pag. 171. n. 1. & seq. ita, ut secùs opera non sint bona ex omni parte? *ibid.* & seq. quomodo intelligenda verba illa: *omnia vestra cum charitate fiant?* pag. 171. n. 1. an contineant præceptum omnia opera deliberata referendi in Deum. p. 172. n. 2. quid sit opera habitualiter, & virtualiter referre in Deum? pag. 172. n. 4. sententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda esse ex præcepto: ab Anonymo per calumniam, ùt Bajana rejicitur. p. 174. n. 5. sententia Augustinianorum est, opera, quæ sunt bona ex officio, non esse virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsecè talia: Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsecè peccata provenientia â noxia cupiditate. p. 179. n. 1. & seq. ac p. 195. n. 5. in quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta Augustiniani dicant vitia, & pec-

& peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius? p. 179. num. 1. & seq. §. VI. opera infidelium, quæ fiunt sine fide imperfecta, ac gratia actuali, perrarò evadunt peccati maculam. pag. 183. n. 12. Quesnellium, & Lutherum in materia de operibus infidelium convenire docent Languet, & Bessii. p. 185. n. 16. an peccet mortaliter, qui opera sua non refert in Deum? p. 186. n. 17. ac p. 199. n. 5. solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. pag. 187. n. 1. contra sententiam de operibus infidelium. pag. 189. n. 2. contra liberum arbitrium. pag. 191. n. 3. contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. p. 194. n. 4. contra expositionem textus *sive manducatis sive bibitis &c.* p. 195. num. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 196. num. 5. cur damnata hæc propositio: *necesse est, infidelem in omni opere peccare*? p. 90. n. 2. quomodo secundùm S. Augustinum, & Bajum non dentur opera indifferentia? p. 193. n. 3. explicatur S. Thomas in materia de præcepto referendi omnia opera in Deum. p. 165. n. 5. Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum? p. 199. n. 5. immeritò Bajanista dicitur. *ibid.* quoties homo teneatur referre opera sua in Deum? p. 197. n. 5. Berti non consentit Bajo circa opera infidelium. p. 207. n. 2. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia. p. 216. n. 1. §. II. Bellelli Bajo adversatur in sententia de operibus deliberatis in Deum referendis. p. 219. num. 1. §. V. Apostolici textus ad Rom. 13. & 1. ad Corinth. 10. spectantes ad opera in Deum dirigenda afferuntur, & explicantur. pag. 169. num. 1. & seq.

Oratio qualiter debeat esse continua? pag. 172. n. 4.

Originalis: Bajus ait: originalem justitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccâsset. p. 87. n. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. pag. 94. n. 1. & seq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV. Bellarminus in sententia de statu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreseos reos pronuntiat: quia putant justitiam, & integritatem originalem non fuisse donum supernaturale. p. 88. n. 3. ac pag. 99. n. 1. & seq. triplici sensu aliquid juxta Bajum dicitur naturale. pag. 98. n. 8. quomodo secundùm Bajum originalis justitia, gratia, Sanctitas, & integritas fuerint dona naturalia? p. 117. n. 3. ex concupiscentia, & morte tanquam effectibus ostenditur contra Pelagianos peccatum originale. pag. 113. n. 6. idem probatur contra Manichæos. *ibid.*

P.

PEccator: gratia Spiritus Sancti movens ad actus fidei, spei &c. non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. pag. 11. n. 6. & seq. tot. Cap. I. omnes actiones peccatoris non esse peccata, probatur ex Tridentino contra Lutherum, & Calvinum. p. 22. n. 7. & seq. ac p. 33. n. 2. & seq. Bajus docuit: omnia opera hominis peccatoris procedere ex cupiditate mala, adeoque esse intrinsecè mala. pag. 18. n. 1. & seq. tot. Cap. I. refutatur. *ibid.* Quesnellius docuit, primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. p. 31. n. 5. inter justum, & peccatorem non datur medium, benè verò inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, spei &c. pag. 47. num. 10. in sensu Baii datur justificatio sine remissione peccatorum. p. 15. n. 3. & 4. ac p. 48. n. 11. Tridentinum agnoscit gratiam actualem ante justificationem, vi cujus peccator ad gratiam Sanctificantem disponitur. pag. 17. num. 5.

Peccatum: in sensu Baii omnes actus, qui non procedunt ex charitate habituali, sunt peccata, etsi sint actus fidei, spei &c. p. 4. n. 2. & seq. tot. Cap. I. opera bona ante justificationem peracta non sunt peccata, sed tantùm non meritoria vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & seq. tot. Cap. I. II. & III. disponunt tamen similes actus ad justificationem. p. 11. n. 6. & seq. tot. Cap. I. Quesnellius docuit, primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. pag. 31. num. 5. juxta Bajum cupiditas, seu concupiscentia naturalis, quam homo invitus patitur, est peccatum. p. 33. n. 3. cupiditas indeliberata, cui homo liberè non consentit, non prohibetur præcepto *non concupisces*. p. 33. n. 1. in quo sensu concupiscentia ab Augustiniano, & Tridentino dicatur peccatum? *ibid.* in sensu Baii non datur peccatum veniale, sed omne peccatum meretur damnationem. p. 37. n. 1. Bellelli

lelli admittit dari in homine concupiſcentiam indeliberatam, â peccato immunem. p. 68. n. 1. & ſeq. nec in præcepto *non concupiſces* comprehenſam. *ibid.* voluntas noſtra ſuis viribus relicta nequit vitare peccatum. pag. 74. n. 4. an ab Arauſicana Synodo, & Maldonato ſit propugnata hæc propoſitio: *Liberum arbitrium ſine gratia actuali non valet, niſi ad peccandum*? p. 12. n. 7. Bajus admittit juſtificationem ſine remiſſione peccatorum. pag. 74. n. 5. ex concupiſcentia, & morte tanquam effectibus oſtenditur contra Pelagianos peccatum originale. p. 113. n. 6. idem probatur contra Manichæos. *ibid.* mors, & concupiſcentia nequeunt Deum habere Auctorem, ſed ſunt pœna peccati. pag. 114. num. 8. propoſitiones 25. & 26. Baii ſunt: *omnia opera infidelium ſunt peccata.* & *Philoſophorum virtutes ſunt vitia.* pag. 162. n. 1. in quo ſenſu damnatæ hæ propoſitiones? *ibid.* qualiter eam explicent Doctores? *ibid.* & ſeq. eandem propoſitionem Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid.* item p. 179. n. 1. & ſeq. an homo in nullo ſtatu poſſit totam legem implere, omnia vitare peccata ſine gratia? p. 160. n. 7. Bajus putat liberum arbitrium ſine habituali gratia nil valere, niſi ad peccatum. p. 167. n. 1. Bajus docuit, opera, quæ fiunt ſine gratia ſanctificante, eſſe vitiata â noxia cupiditate, & ideò peccata. p. 167. n. 1. & ſeq. expoſitio Auguſtinianorum textûs: *omne autem, quod non eſt ex fide, peccatum eſt?* non convenit cum dogmate Baii. p. 169. n. 1. ac p. 190. n. 2. S. Auguſtinus eum explicat de fide Chriſtiana *ibid.* idem faciunt & alii Doctores *ibid.* & ſeq. textus ille nequit intelligi de fide Divina. p. 170. num. 2. & ſeq. ſententia Auguſtinianorum eſt, opera, quæ ſunt bona ex officio, non eſſe virtutes, niſi referantur in Deum: nec tamen eſſe vitia intrinſecè talia: Bajus autem ait, opera in ſe etiam bona ſine actuali relatione ad Deum eſſe intrinſecè peccata provenientia â noxia cupiditate. pag. 179. num. 1. & ſeq. ac p. 195. n. 5. in quo ſenſu opera in ſe bona, ſed ſine relatione in Deum facta Auguſtiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo ſenſu Bajus, Quesnellius, & Janſenius? p. 179. n. 1. & ſeq. §. VI. opera infidelium, quæ fiunt ſine fide imperfecta, ac gratia actuali, perrarò evadunt peccati maculam. p. 183. num. 12. Berti non explicat in ſenſu Baii textum illum: *omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt.* p. 203. num. 1. & ſeq. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium eſſe peccata, & virtutes Philoſophorum eſſe vitia. p. 216. n. 1. §. II. an Bellelli Bajum ſit ſecutus explicando textum: *omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt*? p. 218. n. 1. §. IV. motus indeliberati infidelium non ſunt peccata. p. 221. n. 1.

Pecco: an peccet mortaliter, qui opera ſua non refert in Deum? p. 186. n. 17. ac p. 199. n. 5. cur damnata hæc propoſitio: *neceſſè eſt, infidelem in omni opere peccare*? p. 190. n. 2.

Pelagianus: appetitus tendens in objectum ſecundùm ſenſum delectabile non eſt ipſa concupiſcentia, ùt putant Pelagiani. p. 109. num. 7. ex concupiſcentia, & morte tanquam effectibus oſtenditur contra Pelagianos peccatum originale. pag. 113. n. 6. idem probatur contra Manichæos. *ibid.*

Pelagius: ex ſententia Baii, Lutheri, Pelagii ſequeretur, Angelum, & Adamum ſine gratia ſupernaturali habuiſſe meritum vitæ æternæ, Deumque eſſe finem ultimum hominis ſolùm naturalem. p. 89. num. 5. Pelagius, Cæleſtius, & Julianus docent, Adamum, & Evam mortales ſecundùm corpus creatos eſſe, refutantur ab Auguſtino, & Auguſtinianis. p. 114. n. 7.

Petavius Dionyſius demonſtrat, gratiam ab Auguſtino conſtitui in inſpiratione S. Charitatis. p. 62. num. 5. Petavius ait, concupiſcentiam eſſe in ſe malam. p. 109. n. 5. & ſeq.

Philoſophus: propoſitiones 25. & 26. Baii ſunt: *omnia opera infidelium ſunt peccata*, & *Philoſophorum virtutes ſunt vitia.* pag. 162. n. 1. in quo ſenſu damnatæ hæ propoſitiones? *ibid.* qualiter eam explicent Doctores? *ibid.* & ſeq. eandem propoſitionem intellexit Bajus de peccatoribus. *ibid.* item p. 179. n. 1. & ſeq. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium eſſe peccata, & virtutes Philoſophorum eſſe vitia. p. 216. n. 1. §. II.

Piette Aurelius docet propoſitionem 38. Baii loqui in ſenſu charitatis Sanctificantis. p. 28. n. 5.

Pœnitentia: ſententia, quòd in Sacramento Pœnitentiæ requiratur charitas initialis, quæ tamen non ſemper juſtificationem conferat, non poteſt cenſura notari. pag. 75. n. 5.

Pontifex: *Innocentius XII.* aliique Romani Pontifices vetant, ne Janſenismi nota Theologi Catholici traducantur. præfat. p. XXV. n. VIII.

Pontius quid ſentiat de operibus infidelium, & peccatorum? p. 163. n 2.

Poſſevinus quid ſentiat de operibus infidelium, & peccatorum? p. 163. n. 1.

Præceptum: quomodo intelligenda verba illa: *ſive manducatis, ſive bibitis &c. omnia in gloriam Dei facite?* p. 171. n. 1. & ſeq.

& seq. an hæc verba contineant præceptum, quo quilibet indeliberatè agens teneatur opera sua virtualiter referre in Deum? p. 171. n. 1. & seq. ita, ùt secùs opera non sint bona ex omni parte? *ibid.* & seq. quomodo intelligenda verba illa: *omnia vestra cum charitate fiant?* p. 171. num. 1. an contineant præceptum omnia opera deliberata referendi in Deum? p. 171. n. 1. & seq. sententia, quæ dicit, omnia opera deliberata in Deum referenda esse ex præcepto, ab Anonymo per calumniam ùt Bajana rejicitur. p. 174. n. 5. solvuntur objectiones Anonymi contra necessitatem gratiæ ad actum charitatis Dei prætensam. p. 187. n. 1. contra sententiam de operibus infidelium. p. 189. n. 2. contra liberum arbitrium. pag. 191. n. 3. contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. p. 194. n. 4. contra expositionem textûs *sive manducatis, sive bibitis &c.* p. 195. n. 5. contra præceptum referendi omnia opera in Deum. p. 195. n. 5. explicatur S. Thomas in materia de præcepto referendi omnia opera in Deum. p. 165. n. 5. Bellelli qualiter explicet præceptum referendi omnia opera in Deum? p. 199. n. 5.

Propositio: traditur regula duplex cognoscendi, in quo sensu propositio sit damnata. p. 14. n. 1.

S. *Prosper* quomodo explicet illud: *omne, quod non est ex fide, peccatum est?* p. 169. num. 1.

Purus: Status naturæ puræ, vid. *natura*.

Q.

Quesnellius & Bajus tantùm duo admittunt principia, charitatem prædominantem seu gratiam Sanctificantem, & cupiditatem prædominantem. p. 20. num. 3. & seq. Quesnellius, & Bajus docuerunt, actus fidei, spei &c. justificationem præcedentes esse peccata ex natura sua, & non opus bonum. p. 18. n. 1. & seq. tot. Cap. I. refutantur ostendendo, similes actus esse bonos, licèt non sint meritorii vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & seq. tot. Cap. I. contra Quesnellium, & Bajum probatur, quòd gratia Spiritûs S. movens ad actus fidei spei &c. non formaliter justificationem disponat. p. 11. num. 6. & seq. tot. Cap. I Clemens XI. in constitutione *unigenitus* damnavit propositiones Quesnellii, in quibus continentur propositiones Baii. pag. 18. num. 1. Bajum, & Quesnellium loqui de charitate sanctificante probat instructio Pastoralis Gallicanæ Ecclesiæ, p. 18. n. 1. hæc instructio magni est facienda. p. 19. n. 2. refutatur quærela Quesnellii, quòd per calumniam dicatur, ipsum solam admittere gratiam, & charitatem sanctificantem. p. 24. n. 9. docentes, quòd Quesnellii propositiones loquantur de charitate habituali, gravissimis nituntur fundamentis. pag. 30. num. 1. & seq. eaque ex propositionibus ipsius Quesnellii desumuntur *ibid.* an Jansenius agnoverit charitatem actualem ab habituali distinctam? vel idem senserit cum Bajo? p. 45. num. 7. an & in quo differat Jansenius â Bajo, & Quesnellio? p. 45. num. 7. Fontana concedit, posse refelli propositiones Quesnellianas præscindendô â quæstione de statu naturæ puræ. p. 84. n. VIII. Bajus ait, originalem justitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccâsset. p. 87. num. 1. hæc Baii opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1. & seq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex propositione 35. Quesnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV. Quesnellius docuit, primam gratiam, quam Deus concedit peccatori, esse remissionem peccatorum. p. 31. n. 5. Fontana affirmat, eundem Quesnellium negâsse in statu innocentiæ gratiam supernaturalem. p. 99. n. 1. Bissii Henricus S. R. E. Card. quid senserit de sensu propositionum Quesnellii circa gratiam Adami? p. 100. num. 3. Selleri Gregorii S. R. E. Card. judicium de sensu propositionum Quesnellii. p. 101. n. 6 quid Desirant teneat de propositione 35. Quesnellii? pag. 121. n. 11. in quo sensu opera in se bona, sed sine relatione in Deum facta Augustiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius? pag. 179. n. 1. & seq. § VI. timor servilis qualiter sit bonus? p. 184. n. 14. & 15. rejicitur â Quesnellio. pag. 185. n. 16. Quesnellium & Lutherum de operibus infidelium idem sentire, docent Languet, & Bissii. p. 185. n. 16.

R.

Rationalis: an creatura rationalis, imago Dei, possit quiescere in cognitione abstractiva Dei? p. 137. n. 1.

Regula: traditur regula duplex cognoscendi, in quo sensu propositio sit damnata. p. 14. n. 1.

Relatio: vid. *Opus*.

S. *Remigius* quomodo explicet illud: *omne, quod non est ex fide, peccatum est?* p. 169. num. 1.

Ripalda Joannes Martinez quam tulerit censuram in propositionem 27. Baii? p. 90. n. 7. quid de charitate Dei, ut Auctoris naturæ sentiat? p. 158. n. 3.

Rolliers Antonius docet, propositionem 38. Baii loqui in sensu charitatis sanctificantis. p. 27. n. 3. Rolliers Antonius qualem tulerit censuram in propositionem 27. Baii? p. 92. n. 13.

S.

Sanctificans: vid. *Gratia*: vel *Charitas*, *Sanctitas*: Bajus ait: Originalem justitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. esse proprietates Adamo ante lapsum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & justitia respectu nostri sint dona supernaturalia post lapsum, quæ fuissent naturalia, si Adam non peccâsset. p. 87. num. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipsius propositionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1. & seq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex positione 35. Quesnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV.

Sanctus: anima â corpore separata patitur. pag. 113. num. 5. an hoc etiam contingat in animabus Sanctorum? *ibid.*

Scotista: quomodo fiat justificatio in hujus sententia? p. 40. n. 4.

Scotus: & Mastrius agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. p. 103. n. 2.

Selleri Gregorii S. R. E. Card. judicium de sensu propositionum Quesnellii. pag. 101. num. 6.

Senault: quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum. p. 165. n. 7.

Servilis: an timor servilis sit bonus? p. 228. num. 4. ac p. 184. n. 14. 15. & 16.

Sichrowscky Benignus docet, propositionem 38. Baji loqui in sensu charitatis Sanctificantis. p. 29. n 8.

Soto Dominicus admittit in homine appetitum innatum videndi Deum. pag. 104. num. 3. quid Soto sentiat de concupiscentia? pag. 110. num. 9. Soto quid de charitate Dei, ut Auctoris naturæ sentiat? p. 160. n. 7.

Spes: in sensu Baji actus spei, qui non procedit ex charitate habituali, est peccatum. p. 4. n. 2. & seq. tot. cap. I. II. & III. reprobatur ostendendò, quòd actus spei ante justificationem elicitus non sit peccatum, sed tantùm opus non meritorium vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & seq. tot. cap. I. gratia Spiritus S. movens ad actus spei non justificat peccatorem, sed ad justificationem disponit. p. 11. n. 6. & seq. tot. cap. I. Quesnellius idem docens cum Bajo eodem modo refutatur. *ibid.* inter justum, & peccatorem non datur medium, benè verò inter cupiditatem habitualem, & charitatem habitualem mediant actus fidei, spei &c. p. 47. n. 10. juxta Bajum nec Adamus supernaturalibus habitibus fidei, spei & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia supernaturali ad servandam legem, & consequendam beatitudinem. p. 115. Corol. I. contrarium docent Augustiniani. pag. 115. Corol. II. ac p. 107. n. 1. & seq. tot. §. VII. qualiter spes sine charitate sit bona? p. 184. n. 14. & 15. solvuntur objectiones Anonymi contra fidem, spem, & timorem sine charitate elicitos. p. 194. n. 4. quid Berti doceat de timore, spe, & fide â charitate separatis? an favebat Bajo? p. 204. n. 5. & 6. ac p. 211. n. 4. Bellelli contra Bajum admittit fidem, spem, timorem sine charitate esse actus in substantia bonos. p. 219. n. 4. 5. 6. & 7. ac p. 226. n. 4.

Spiritus S. movens ad actus fidei, spei &c. non justificat peccatorem, nec similes actus sunt peccatum, sed ad justificationem disponunt. p. 11. n. 6. & seq. tot. cap. I. qui dicunt, propositionem 38. Baji loqui de charitate actuali, & cupiditate actuali, non eximunt eum â damnatione. p. 32. n. 2. & seq. ac p. 37. n. 1. unde Augustiniani inter noxiam cupiditatem, & charitatem per Spiritum S. diffusam propugnant amorem medium, qui oritur ex inclinatione naturali, ut amor beatitudinis, amor parentum, imò & ipsum amorem Dei initialem. p. 33. n. 2. Bajus naturalem animæ vitam in Sancti Spiritûs vivificatione constituit. p. 96. n. 1.

Status naturæ puræ. vid. *Natura.*

Sterilis: virtutes steriles an veræ sint? pag. 171. num. 1. & seq. ac pag. 221. num. 1.

Suarez Franciscus: quid sentiat de articulis Baji? p. 9. n. 2. quomodo justificatio fiat in hujus sententia? p. 40. n. 4. ab eo traditur regula duplex cognoscendi, in quo sensu propositio sit damnata. p. 14. n. 1. quam tulerit censuram in propositionem 27. Baji? p. 89. n. 6. Suarez admittit in homine appetitum innatum videndi Deum. p. 104. n. 5. Suarez quid sentiat de charitate Dei ut Auctoris naturæ? p. 162. n. 10.

Supernaturalis: Bajus ait: Originalem justitiam,

ſtitiam, integritatem, immunitatem â morte &c. eſſe proprietates Adamo ante lapſum naturaliter debitas: ita, ut gratia, Sanctitas, & juſtitia reſpectu noſtri ſint dona ſupernaturalia poſt lapſum, quæ fuiſſent naturalia, ſi Adam non peccâſſet. p. 87. n. 1. hæc Baji opinio colligitur ex aliis ipſius propoſitionibus pariter damnatis. p. 94. n. 1. & ſeq. tot. §. II. & III. ac confirmatur ex propoſitione 35. Queſnellii. p. 99. n. 1. tot. §. IV. Bellarminus in ſententia de ſtatu naturæ puræ Bajum, Lutherum, & Calvinum hæreſeos reos pronuntiat: quia putant, juſtitiam, & integritatem Originalem non fuiſſe donum ſupernaturale. p. 88. n. 3. ac p. 99. n. 1. & ſeq. ex ſententia Baji, Lutheri, Pelagii ſequeretur Angelum, & Adamum ſine gratia ſupernaturali habuiſſe meritum vitæ æternæ, Deúmque eſſe finem ultimum hominis ſolùm naturalem. p. 89. n. 5. Fontana affirmat, Queſnellium negâſſe in ſtatu innocentiæ gratiam ſupernaturalem. p. 99. n. 1. merita prima Adami ſecundùm Bajum fuerunt humana, juxta Auguſtinianos ex arbitrio quidem, ſed auxilio gratiæ ſupernaturalis derivata ſunt. pag. 102. num. 2. qui impugnant ſtatum naturæ puræ, negant creaturam rationalem condi potuiſſe obnoxiam morti. pag. 111. num. 1. immortalitas tamen donum ſupernaturale fuiſſet. pag. 111. num. 1. & ſeq. juxta Bajum nec Adamus ſupernaturalibus habitibus fidei, ſpei, & charitatis donatus fuit, nec egebat gratia ſupernaturali ad ſervandam legem, & conſequendam beatitudinem. p. 115. Coroll. I. contrarium docent Auguſtiniani. p. 115. Corol. II. ac p. 107 n. 1. & ſeq. tot. §. VII. Gavardi tenet in nullo ſtatu Deum diligi poſſe tanquam Auctorem naturæ ſuper omnia ſine gratia ſupernaturali. p. 121. n. 12. Bellelli docet, Angelos, & Adamum ſine gratia ſupernaturali non potuiſſe legem ſervare, aut beatitudinem conſequi. p. 135. n. 2. an vox naturalis idem ſignificet, ac vox *debitum*, & ſupernaturalis idem ac *indebitum*? p. 139. n. 2. Vaſquez docuit, Deum â nobis non poſſe diligi amore amicitiæ ſine gratiæ moventis auxilio, nec in ſtatu naturæ innocentis, nec in ſtatu naturæ lapſæ. p. 158. n. 1. nec ùt finis naturalis, nec ùt finis ſupernaturalis. *ibid.* idem ſentiunt & alii. *ibid.* & ſeq. ſententia Auguſtiniana, quòd ad opera moralia ex omni parte bona requiratur auxilium gratiæ ſupernaturalis, non poteſt affici cenſura. p. 162. n. 1. & ſeq.

Swerts Albertus: qualem tulerit cenſuram in propoſitionem 27. Baji? pag. 93. n. 14.

T.

Tentatio: an Bellarminus, Toletus, & Vaſquez docuerint; nullam tentationem vinci poſſe ſine gratia? pag. 12. num. 7.

S. *Thomas*: doctrina Auguſtiniana, & Thomiſtarum ſæpè per calumniam inſimulata eſt Bajaniſmi, & Janſeniſmi præfat. pag. XIII. n. II. quid S. Thomas ſentiat de concupiſcentia? p. 110. n. 7. & 8. S. Thomas quid ſenſerit de morte? an Adamus ſit conditus morti obnoxius? p. 111. n. 3. & 4. S. Thomas in verbis: *omnia veſtra cum charitate fiant*, agnoſcit præceptum opera deliberata referendi in Deum. p. 172. n. 4. explicatur S. Thomas in materia de præcepto referendi omnia opera in Deum. pag. 165. num. 5.

Thomiſta: hi Theologi tanquam Janſeniani ab adverſariis ſunt traducti. p. XIII. præf. n. II.

Timor: in ſenſu Baji actus timoris, qui non procedit ex charitate habituali, eſt peccatum. p. 4. n. 2. & ſeq. tot. cap. I. II. & III. reprobatur oſtendendô, quòd actus timoris ante juſtificationem habitus non ſit peccatum, ſed tantùm opus non meritorium vitæ æternæ. p. 22. n. 7. & ſeq. tot. cap. I. gratia Spiritus Sancti movens ad actus timoris non juſtificat peccatorem, ſed ad juſtificationem diſponit. p. 11. n. 6. & ſeq. tot. cap. I. Quesnellius idem cum Bajo docuit, eodémque modo refutatur. *ibid.* timor ſervilis, qualiter ſit bonus? p. 184. n. 14. & 15. rejicitur â Queſnellio? p. 185. n. 16. ſolvuntur objectiones Anonymi contra fidem, ſpem, & timorem ſine charitate elicitos. p. 194. n. 4. quid Berti doceat de timore, ſpe, & fide â charitate ſeparatis? an faveat Bajo? p. 204. n. 5. & 6. ac p. 211. n. 4. Bellelli contra Bajum admittit fidem, ſpem, timorem ſine charitate eſſe actus in ſubſtantia bonos. p. 219. n. 4. 5. 6. & 7. ac p. 226. n. 4. an timor ſervilis ſit bonus? pag. 228. num. 4.

Toletus: an Bellarminus Toletus, & Vaſquez docuerint: nullam tentationem vinci poſſe ſine gratia? p. 12. n. 7. Toletus, & Bellarminus ajunt, damnatam propoſitionem 29. Baji, quia putabat, omne opus bonum conferre gratiam ſanctificantem. p. 168. n. 4.

Tridentinum: omnes actiones peccatoris non eſſe peccata, probatur ex Tridentino contra Lutherum, & Calvinum. p. 22. n. 7. & ſeq. ac p. 33. n. 2. & ſeq. juxta

juxta Bajum cupiditas, seu concupiscentia naturalis, quam homo invitus patitur, est peccatum. p. 33. n. 3. cupiditas indeliberata, cui homo liberè non consentit, non prohibetur præcepto *non concupiscæs.* p. 33. n. 3. in quo sensu concupiscentia ab Augustino & Tridentino dicatur peccatum? *ibid.* Tridentinum agnoscit gratiam actualem ante justificationem, vi cujus peccator ad gratiam sanctificantem disponitur. p. 17. n. 5.

Turianus Aloysius: quid sentiat de articulis Baii? p. 10. n. 3. Turianus quam tulerit censuram in propositionem 27. Baii? p. 88. n. 4. Turianus quid de charitate Dei ùt Auctoris naturæ sentiat? p. 158. n. 2. quid de operibus infidelium, & peccatorum? p. 163. n. 1. quale judicium ferat de propositione 28. & 29. Baii? p. 168. num. 3.

U.

Vanroy Leonardus docet Propositionem 38. Baii loqui in sensu charitatis sanctificantis. p. 29. n. 7.

Vasquez Gabriel: quid sentiat de articulis Baii? p. 8. n. 1. quomodo fiat justificatio in hujus sententia. p. 40. n. 4. an Bellarminus, Toletus, & Vasquez docuerint? nullam tentationem vinci posse sine gratia. p. 12. num. 7. Vasquez quam tulerit censuram in propositionem 27. Baii. pag. 89. n. 5. quo sensu proscripti sint Articuli Baii. XXXIV. & XXXVI. p. 157. n. 1. ex his propositionibus infert Vasquez, Bajum damnatum esse, quia nolebat bonam aliquam charitatem admittere sine charitate justificante. p. 158. n. 2. Vasquesio assentiuntur alii Doctores. *ibid.* & seq. quid Doctores senserint de propositione 34. Baii? p. 158. n. 2. & seq. Vasquez docuit, Deum â nobis non posse diligi amore amicitiæ sine gratiæ moventis auxilio nec in statu naturæ innocentis, nec in statu naturæ lapsæ. p. 158. n. 1. nec ùt finis naturalis, nec ùt finis supernaturalis. *ibid.* idem sentiunt & alii. *ibid.* & seq. Vasquez quid de charitate Dei ùt Auctoris naturæ sentiat? p. 158. n. 1. Vasquez quid sentiat de operibus infidelium, & peccatorum? p. 164. n. 5. quale judicium ferat de propositione 28. & 29. Baii? p. 167. num. 2.

Veniale: in sensu Baii non datur peccatum veniale, sed omne peccatum meretur damnationem. p. 37. n. 1.

Video: Scotus, & Mastrius agnoscunt in creatura rationali appetitum innatum videndi Deum. p. 103. n. 2. impossibilitas Status naturæ puræ probatur ex innato appetitu videndi Deum. p. 103. n. 1. & seq.

Virtus: Propositiones 25. & 26. Baii sunt: *omnia opera infidelium sunt peccata*, & *Philosophorum virtutes sunt vitia.* p. 162. n. 1. in quo sensu damnatæ hæ propositiones? *ibid.* qualiter eam explicent Doctores? *ibid.* & seq. eandem propositionem Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid.* item pag. 179. n. 1. & seq. vid. *opus.* sententia Augustinianorum est, quòd opera, quæ sunt bona ex officiò, non sint virtutes, nisi referantur in Deum, nec tamen esse vitia intrinsecè talia: Bajus autem ait: opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsecè peccata provenientia â noxia cupiditate. p. 179. n. 1. & seq. ac p. 195. n. 5. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia. p. 216. n. 1. §. II. virtutes steriles an veræ sint? p. 171. n. 1. & seq. ac pag. 221. n. 1.

Visio: Bellelli defenditur, quòd non inciderit in errorem Baji docendò, creaturæ rationali ineesse naturaliter appetitum ad ipsam visionem Dei intuitivam. p. 103. n. 2. & seq. an creaturæ rationali debeatur gratia, & media alia necessaria suppositа gratuita elevatione ad visionem Dei intuitivam? p. 147. n. 6.

Vita æterna: vid. *Beatitudo.*

Vitium: propositiones 25. & 26. Baji sunt: *omnia opera infidelium sunt peccata.* & *Philosophorum virtutes sunt vitia.* p. 162. n. 1. in quo sensu damnatæ hæ propositiones? *ibid.* qualiter eam explicent Doctores *ibid.* & seq. eandem propositionem Bajus intellexit de peccatoribus. *ibid.* item p. 179. n. 1. & seq. sententia Augustinianorum est, quòd opera, quæ sunt bona ex officio, non sint virtutes nisi referantur in Deum. nec tamen esse vitia intrinsecè talia, Bajus autem ait, opera in se etiam bona sine actuali relatione ad Deum esse intrinsecè peccata provenientia â noxia cupiditate. p. 179. n. 1. & seq. ac p. 195. n. 5. in quo sensu opera in se bona, sed sine Relatione in Deum facta Augustiniani dicant vitia, & peccata: ac in quo sensu Bajus, Quesnellius, & Jansenius? p. 179. n. 1. & seq. §. VI. Bellelli non docuit, omnia opera infidelium esse peccata, & virtutes Philosophorum esse vitia. p. 216. n. 1. §. II.

Unigenitus: vid. *Constitutio.*

Voluntas nostra suis viribus relicta nequit vitare peccatum. p. 74. n. 4.

FINIS HUJUS TOMI NONI.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

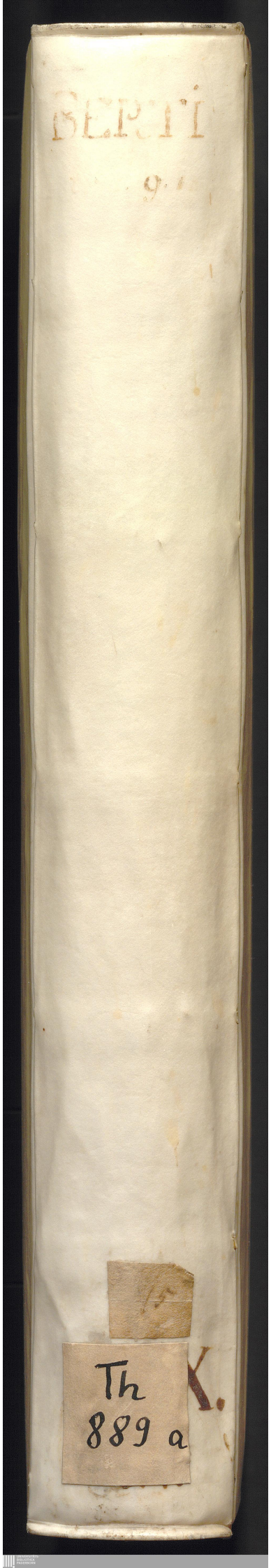
SEPT I
9.
Th
889 a
K.